

THE GETTY CENTER LIBRARY

ANTWERPSCH ARCHIEVENBLAD

UITGEGEVEN

op last van het Gemeentebestuur

DOOR

F. Jos. van den Branden, Archivaris.

TWEE-EN-TWINTIGSTE DEEL.

BULLETIN DES ARCHIVES D'ANVERS

PUBLIÉ

par ordre de l'Administration Communale

PAR

F. Jos. van den Branden, Archiviste.

TOME VINGT-DEUXIÈME.

ANTWERPEN,
DRUKKERIJ ED. DONNÉ & Cie
BEGIJNENVEST, 107.

ANVERS,
IMPRIMERIE ED. DONNÉ & Cie
REMPART DES BÉGUINES, 107.

ANTWERPSCH ARCHIEVENBLAD.

BULLETIN DES ARCHIVES D'ANVERS.

ANTWERPSCH

ARCHIEVENBLAD

UITGEGEVEN

op last van het Gemeentebestuur

DOOR

F. Jos. VAN DEN BRANDEN, Archivaris.

TWEE-EN-TWINTIGSTE DEEL.

ANTWERPEN.

DRUKKERIJ ED. DONNÉ & Cie, BEGIJNENVEST, 107.

BULLETIN
DES ARCHIVES
D'ANVERS

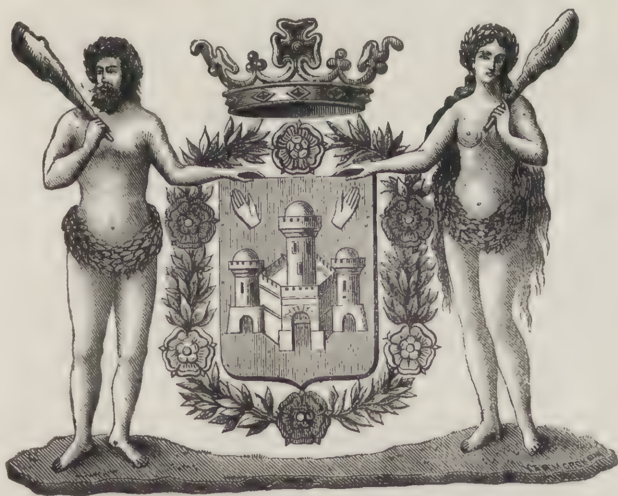
PUBLIÉ

par ordre de l'Administration Communale

PAR

F. Jos. VAN DEN BRANDEN, Archiviste.

TOME VINGT-DEUXIÈME.

ANVERS,

IMPRIMERIE ED. DONNÉ & Cie, REMPART DES BÉGUINES, 107.

INHOUDSTAFEL.

TABLE DES MATIÈRES.

HET
ARCHIEVENBLAD
VAN ANTWERPEN.

BULLETIN
DES ARCHIVES
D'ANVERS.

1. Verzamelingen van schilderijen te Antwerpen *(Vervolg.)*

1. Collections de tableaux à Anvers *(Suite.)*

1676.

Inventaris vande goeden bevonden inde wooncamere vanden huyse van Jouffrouwe Maria van Bandt, weduwe van Hendrick Sinteleers.

Een stuck schildery, van Floris, wesende tBat van Acteon.

Nog andere schilderijen, doch zonder namen van meesters.

(Protocollen van den Notaris Jacob Lucas, 1676, fol. 128.)

1676.

Inventaris vande goederen van wylen Joannes van Hove, weduwer van Jouffrouwe van Heilen, overleden in synen woonhuyse « de Maeght van Gendt » inde Hooghstraet.

Opde bovencamer :

Seven schilderyen, wesende blommencransen, van Luycx.
Twee lantschappen, van vanden Avont.
Twee tooveryckens, van Luycx.
Twee schildereyckens, wesende schipvaerden, van vande Velde.

Een schouwstuck, van Wouters, wesende Dry Coningen, met een Marienbelt.
De vyf sinnen, naer Teniers.
Een Marienbelt, van Segers.
Een stuck van Peeters, van Douw gestoffeert.
Twee stucken, van Boel, met beesten.
Een zeebataille, van Castro.
Een lantschap, van Wouters, op doeck, wesende Dry Coningen.
Seven bruyloften, wesende copyen van Breugel.
Een Marienbeldt, van Thomas.
Een Agaer, van Peeters.
Een kercke, van Teniers.
Een lantschap, van Meulenare.
Eene Lazarusverweckinge, van van Bael.
Twee stucxkens, van Luycx, met beesten.
Een lantschap, van Snayers.
Een stuck, wesende Rotterdam, van vande Velde.
Een conversatie, naer Coetsier.
Een Hemelvaert van Ons Lievrouwe, van Vincent Malo.
Een stuck, van David Ryckaert, wesende een ceuckene.
Een zeehaven, van Gillis Peeters.
Een copye vant selve, van Castro.
Een lantschap, van Artois.
Een waetermeulen, van Wouters.
Een lantschap, van Schooff.
Een schilderye, wesende Roode zee, van Castro.
Een marcheringe, van van Eyck.
Een stuck, van Peeter Le Teniel, wesende den Tydt.
Een zeehaven met gequetsten, van Peeters.

Ten huyse van Signor Jaspar Bouttats :

Een schilderye, lantschap, van Bredal.
Een Sint Anna, van Vincent Malo.
Een schilderye, wesende Emaus, van Ryckaert.
Twee blommecransen, van Luycx.

Een stucxken van Wouters, gebrocken.
Een schipvaert, van Peeters.
Eene bataille, van Castro.

(Protocollen van den Notaris J. J. Everaerts, 1676.)

---

17 Januari 1678.

Inventaris vande goederen van Jan Vermaes, lestwerff man van Catharina Herry, overleden, op . . December 1677, binnen synen woonhuyse « de Cleynen Beir » inde Groote Peeterpotstrate.

Eenen Sinte Saverius, van van Dyck.
Een contrefeytsel, vanden voors. van Dyck.
Een Momper en Breugel.
Den arbeyt, van Boyermans.
Een Magdalena, Janssens.
Eenen Kersnacht, Jordaens.
Een Venus van Salamon, J. Francx.
Een tronye, van Backereel.
Noch een tronie, van ditto Backereel.
Een Magdalena, van van Dyck.
Een Sint Joseph, Coessiers.
Een Venus en Adonus, Thys.
Een Susanna, Thys.
Een musieck, Ryckaert.
Een Europa, van Gysbrecht Thys.
Een toebackdrincker, Brouwer.
Een zeevaert, van Eertvelt.
Noch een zeevaert, van Peeters.

(Protocollen van den Notaris Jacob Lucas, 1678, f° 11.)

---

6 en 7 Mei 1678.

Inventaris vande goederen van wylen Jacques Horremans, gelaesschryver deser stadt, die, op 3 Mey 1678, overleden is t'synen woonhuyse inde Lange Nieuwstraete, opden hoeck vande Pruymstraete, hebbende by synen testamente van 23 April 1678, voor my Notaris, voor syne erffgenaemen genomineert de kinderen van wylen Alexander Horremans, synen broeder.

Op eene bovencaemer aent straete :

Vele printen en teekeningen van Rubens, van Dyck, Callot, Michel Angelo, de Momper, Sadeler, Heemskerk en andere meesters.

Een schilderye, met een vergulde lyste, wesende eenen Salvator, geschildert van van Dyck.

Een schilderye, met een vergulde lyste, wesende eenen Sinte Petrus, oock van van Dyck.

Een stuck, met eene vergulde lyste, wesende eenen Sinte Paulus, oock van van Dyck geschildert.

Een schilderye, met een vergulde lyste, oock geschildert door van Dyck, representerende een Lots tronie.

Een schetse, van Rubens, wesende d'Ontschakinge van Helena.

Noch een schetse, vanden selven, representerende de Marterye van Sinte Adrianus.

Een schilderye, representerende de crooninge vande bruyt, van Alexander.

Een schetse, van Rubens, representerende een Revelatie van Onsen Salichmaker aende Heylige Teresa.

Een schetse, van Rubens, van de Ertshertogen Albertus en Isabella.

Een schilderye, geschildert door Joannes Bockhorst, representerende het Verdryven van Adam en Eva wt Aertsparadys.

Een schetse, van Rubens, representerende eenen Paus.
Een schetse, van Rubens, representerende Sinte Franciscus de Paula ende differente andere figuren.
Een cleyn lantschap, van Momper.
Een schilderye, geschildert door de Neuf, representerende een kercke.
Een cleyn schilderye, van Rubens, representerende den Val van Lucifer.
Een cleyn schetse, van Rubens, representerende eenen Kersnacht.
Eene andere, van denselven, representerende eene Boetschap.
Een stuck, met een vergulde lyste, geschildert door Joannes Bockhorst, representerende de Vryagie van Neptunus.
Noch een stuck vanden selven, met een vergulde lyste, representerende de bekeerde sondaeren.

(Protocollen van den Notaris Em. H. Peres, 1678, f° 625.)

---

10 November 1678.

Inventaris vande goederen van wylen Jouffrouwe Maria Cock, weduwe van Hendrick 't Kint, overleden, op 8 November 1678, inde huysinghe ende huydevetterye « den Haen » opt Vlemincxvelt.

Inde groote neercamere :

Een schouwstuck, representerende de Fabel van Herse ende Mercurius, van langen Jan, in swertte gesnedene lyste.
Een Christus aent Cruys, van lange Jan, naer Rubbens, in swertte lyste.

Een stucxken schilderye, wesende het Vrouwken in overspel, vanden jongen Francq, in swerte lyste.

Opde bovenachtercamere :

Een stucxken, van Francq, wesende Moyses slaende opde rotse, in swerte lyste.

(Protocollen van den Notaris B. van der Linden, 1678).

---

7 *November 1678.*

Inventaris vande goederen bevonden ten huyse van dHeer Erasmus Quellinus, overleden (7 November) anno 1678, in synen woonhuyse gestaen Appelstraet alhier.

Inde groote camer beneden :

Een schouwstuck, geschildert van dHeer Erasmus Quellinus.
Een schilderye, Jesus, Maria, Josep, met Godt den Vader.
Kersnacht.
Noch een, daer Ons Heer seyt : Laet de kinders tot my comen.
Een leyer van Jesus, Maria, Josep.
d'Offerande van Salomon.
Regina Saba.
Juno, van Agus.
Arca Noe, de beesten van Boel.
Besnydenis.
Dry Coningen, int cleyn.

Tot hier toe van Quellinus.

Sint Jan, int cleyn.
Judith ende Holofernes.

David Coninck, van Coetsiers.
Een perspectieff, gestoffeert met den Verloren Soon.
Blompot, copye naer Verbruggen.
Het Hofken, van dHeer Erasmus Quellinus.
Twee contrefeytsels, men meynt van dHeer Rubbens geschildert.
Agar met den Engel.
De vier deelen vande werelt ende de zee.
Venus opde zee.
Trouw van Sinte Catharina, oock van dHeer Erasmus Quellinus.
Noch twee schilderyen, Cruysinge des Heeren.
Eenen naeckten man.
Twee lantschapkens.
Eenen herder ende herderin, met een engelstronie, van van Dyck.
Twee blommecranchen.
Een schilderye, Jesus ende Sint Jan.
Een speelhofken, van Erasmus Quellinus gestoffeert.
Een schilderye, paneel, Sint Peeterskerck van Roomen.
De camer met goude leir behanghen.

Inde camerken daerneffens :

Een conterfeytsel van de moeder Erasmus Quellinus, van Steenlant.
Trouw Sinte Catarina, van Erasmus Quellinus.
Maria Magdalena tronie, van van Dyck.
Noch twee manstronien, van van Dyck.
Een doot kindeken, van van Dyck.
Een lantschap.
Twee manstronien, d'eene van Rubbens, ende dander van Erasmus Quellinus.
Noch een tronie, Sint Jan, naer van Dyck, ende d'ander van van Dyck.
Romulus ende Remus Vindinge, van Jan Erasmus Quellinus.
Argus ende Mercurius, Erasmus Quellinus.
Caritas, van langen Jan.

Pomona, van Erasmus Quellinus.
Een Lievrouwken, van Rubbens meest geschildert.
Een fiston blommen, van van Tielen.
Sint Catharina figuer, van Erasmus Quellinus.
Twee lantschapkens.
Een Italiaens Melancolia, vrouw.
Ecce Homo, van dHeer Teniers.
Een schilderye, lantschap, daer Apollo aen Marcius tvel afstroopt.
Ecce Homo, naer Andreas Scavoni.
Twee kinderstronien, van van Dyck.
Een stucken met dry peerdekens, men seght van van Dyck.
Twee blompottekens.
Een Apollo, van Jan Erasmus Quellinus.
Twee tronien, van van Dyck.
Een stucken van Jan Erasmus Quellinus, naer Bassan.
Conterfeytsel van Erasmus Quellinus, van Steenlant.
Een lantschapken met dry naeckte vrouwen, van Erasmus Quellinus gestoffeert.
Ons Heer aent Cruys, van van Thulden.
Een Lievrouwken, naer Paulo Veronees.
Een Baccus int waghenken, ende kindeken, van Erasmus Quellinus.
Een Marienbelt, van Jan Erasmus Quellinus, naer Paulo Veronees.
Vruchten ende blommen met een kint, van Jan Erasmus Quellinus.
Een batallien, van Snayers.
Vruchten ende druyven, van Jan Erasmus Quellinus.
Een tempeestjen.
Een fistonneken met fruyten, van de Hein.
d'Ontschaking van Proserpina, van Petro Paulo Rubbens.
Sint Jeronimus inde rots, van Mile.
Een blompotteken ende fistonneken, van Jan Erasmus Quellinus.
Een lantschapken, van Jordaens.
Sint Peeter ontfanckt de sleutels, van Raphael.
Twee curieuse lantschapkens, van Glaude.

Een lantschapken, naer Rubbens.
Hercules, wit ende swert, geschildert van Erasmus Quellinus.
Twee tronien, van Rubbens.
Twee opsiende tronien, van Erasmus Quellinus.
Een Marienbeldeken ende lantschap, van Jan Erasmus Quellinus.
Een conterfeytsel van dHeer vanden Wauwer, men meynt Rubbens geschildert.
Een scheytse, Ons Lieve Vrouwe Hemelvaert, van Erasmus Quellinus.
Twee contrefeytsels, van Rubbens.
Judith, naer Paulo Veronees.
Sittende Lievrouwken, van Erasmus Quellinus.
Vindinge Bacchus, naer Rubbens.
Een lantschapken, Italiaense ruin.
Een lantschapken, vroukens ende koykens.
Scheytse, Verrysenisken, van Rubbens.
Twee schilderykens, Lievrouwen, van Steycaert.
Een lantschapken, van Jan Lievens.
Dorothea, Margriet ende Jesus.
Een schilderye, brant.
Een schilderyeken, naer Bartolet, figurkens.
Een maneschyntjen, naer Brouwer.

Inden deurganck :

Een Jesuken opde weerelt.
Twee zeevaerden, van vande Velde, gestoffeert een van Erasmus Quellinus.
Drye zeevaerden, van dito vande Velde, van dHeer Teniers gestoffeert.
Dry zeevaerden, van vande Velde, van dHeer Erasmus Quellinus gestoffeert.
Een Ons Lieve Vrouw, een Jesus ende Sint Jan, Erasmus Quellinus.
Diogenes inde ton, copye.
Een winterken, op panneel.

Opde gelase plaetse :

Een Marienbelt, van Erasmus Quellinus.
De vyf sinnen, van Erasmus Quellinus gedaen naer Biset.
Sint Ignatius ende Xaverius, van Erasmus Quellinus.
Architectura ende Hercules, wit ende swert, van Erasmus Quellinus.
Een conterfeytsel, van Jan Erasmus Quellinus.

Inde vloer :

Hermanus Joseph, naer van Dyck.
Conversatie, naer Rubbens.
tHooft van Medusa, van Feyt.
Moeder ende dochter, conterfeytsel, naer van Dyck.
Vonnis van Salomons, van Wolfaert.
Een Kersnacht, wit ende swert, waterverff.
Bersabea, van Coetsiers.
Venus ende Cupido.
Een schilderye, vogelen, van Jan Erasmus Quellinus.
Sebastiaen, Erasmus Quellinus.
Dry kinders met vruchten.
Noot Goits, naer van Dyck.
Graflegging van Ons Heeren Christi.

In schildercamer :

Een schilderye, d'Onbevleckte Ontfancktenis, van Erasmus Quellinus.
Een Salvinge van David, naer Paulo Veronees.
Hemelvaert des Heeren, van Erasmus Quellinus.
Een scheyt, leeuwen, van Feyt.
Een Cruycefix, naer van Dyck, van Jan Erasmus Quellinus.
Sint Rochus int hachthuys, naer Tintoret, van Jan Erasmus Quellinus.
Piscine, naer Tintoret, van Jan Erasmus Quellinus.
Een troni, van Jan Erasmus Quellinus, naer Jordaens.
Een scheitse, schapecoppen ende esels.
Een haen, gescheit van Erasmus Quellinus.
Oostindische raven, gescheist.

Twee geschitse tronien, van Erasmus Quellinus.
Hertogh Albertus te peert, van Rubbens.
Een boom, naer van Dyck, van Jan Erasmus Quellinus.
Christus tronie, naer van Dyck, van Erasmus Quellinus.
Prince Thomas te peert, naer van Dyck.
Argus ende Mercurius.
Drye lantschapken.
Een Crooninge, naer van Dyck.
Jesus met de werelt, naer van Dyck.
Prins Cardinael, naer van Dyck.
Contrefeytsel, van Ryckaert, naer van Dyck.
Twee lantschappen.
Dry engeltjen met Ons Heer tronie.
Vier morael deughden, van Erasmus Quellinus, onvoldaen, ende noch een Fides, Spes, Caritas.
Een meydans, op coper, van Erasmus Quellinus.
Een scheitse van dry koppen ende schapkens, van Erasmus Quellinus.

Int steene sallet :

Een schilderye, Dry Coningen, van Erasmus Quellinus.
Schoustuck, vogelen, van Feyt.
De seven planeten, van dHeer Erasmus Quellinus.
Eenen schoudoeck met vruchten ende steen Marienbelt.
Een Cruyceficx, naer van Dyck.
Schilderye, Jupiter ende Calisto, Erasmus Quellinus.
Coninck van Spaignien, copye naer dHeer Erasmus Quellinus.
Isaac, van Erasmus Quellinus.
Diogenes inde ton, Erasmus Quellinus.
Dry vrouwen met blommen ende Mercurius, Erasmus Quellinus.
Een zeetriumph, Erasmus Quellinus.
Vruchten, van van Meck.
Beesten, van Feyt.
Een aes ende cat onder.
Lantschap, van Immelraet.
Abraham ende Isac.
Oordeel, scheitse, van Tintoret.

De vier elementen, van Erasmus Quellinus.
De vier saisoenen van tjaer, Erasmus Quellinus.
Dianajacht, Erasmus Quellinus, copye naer langen Jan. Erasmus Quellinus fecit.
De camer met goude leer behangen.

Opde bovencamer :

Een lantschap, van Vadder.
Den Noot Goits, Erasmus Quellinus.
Een man int harnas, Graeff Henrick vanden Berghe, naer van Dyck.
Vyf sinnen, copyen naer Biset.
Het conterfeytsel moeder vande weduwe Erasmus Quellinus.
Een conterfeytsel, Coningin van Sweden.
Een Italiaens conterfeytsel.
Een Hollander.
Twee vrouwen, naer Rubbens.
Conterfeytsel van de weduwe Erasmus Quellinus, van Erasmus Quellinus.
dHeer Gevaerts conterfeytsel, wit en swert geschildert.
Het Vercoopinge van Joseph, naer Italiaens, Erasmus Quellinus.
Ecce Homo, naer van Dyck.
Achtcantich panneel, daer se de Ark omdraeghen.
Een schilderye, Ons Lieve Vrouw met Sint Janneken, naer Titsiaen.
Christus met de werelt.

Die 22^{en} Meert anno 1679.

Presentibus Hubertus Quellinus ende Reynier Adriaenssens.

Op het groot cantoir :

Geboetseerde belden, twee naeckte vrouwken, van Cordon ende Artus Quellinus.
Marsken, Juno, Lieve Vrouw, van Artus Quellinus.
Twee gegoten beldeken, van Francisco de Cannoy. (1)

(1) Frans Duquesnoy.

Marcias, gegoten, Anatomie, gegoten, naekte Venus, van Artus Quellinus.
Gebotseert tmodelleken van Moretus, Artus Quellinus.
Eenen Tarm, gebotseeert van Artus Quellinus.
Vonnis van Paris, bacelereeff, gebotseert van Cordon.
Noch een witte bacelereeff, met nyt in.
Noch twee kindeken, rooden wasch, van Cannoy.
Noch een bacelereeff, roode wasch, gegoten.
Kindeken, van Cannoy.
Arm ende been, anatomie, roode was.
Groote basselereeff.
Kindeken, van pluyster gegoten, Cannoy.
Marcias die het vel afgestroopt wort. gegoten.
Venus met Cupido, van plaester gegoten, ende een armken, geboetseert van Artus Quellinus.
Appollo tronie, gebotseert naer Artus Quellinus.
Gebotseert naeckt manneken.
Een plaester kindeken.
Een kleyn kindeken tot een Lievrouw, gebotseert van Artus Quellinus.
Pallas, slyper ende vrouwken, ende Gladiator, gegoten, van rooden wasch.
Hercules die den leeuw verwint, van Artus Quellinus.
Springende peerdeken ende twee worsteleiren, van plaester gegoten.
Christus.
Vyf voeten, op anticque afgegoten, eenen wtten huys.
Twee vrouwevoeten, geboetseert van Artus Quellinus.
Cleopatra, geboetseert van Artus Quellinus.
Hasewint, gegoten.
Slapende kint, geboetseert.
Ceres, geboetseert.
Vrouwken, kindeken, was, ende tronie, van plaester, Cannoy.
Loopende springende leeuwken, geboetseert van Artus Quellinus.
Seventhien stucken, soo tronien als gebroken beldeken, ende een marbel tronieken.
Perspectieff van den Prins Cardinael, Erasmus Quellinus, op pampîer.

Den draeck, geboetseert van Erasmus Quellinus.
Leeuwken, van Artus Quellinus.
Wilt vercken, van plaester.
Een liggende leeuw ende leeuwinne, geboetseert naer Artus Quellinus.
Een draecxken, naer Artus Quellinus.
Tweelf wasse gegoten kindeken, een gebotseert, drye plaestere, meest naer Cannoy.
Acht vliegende wasse kindeken, naer Cannoy.
Gebotseert anticq beldeken, Artus Quellinus.
Juno, geboetseert van Artus Quellinus.
Jesus, geboetseert van Artus Quellinus.
Hercules, van Artus Quellinus.
Anatomie, van plaester.
Sint Joseph ende Kindeken, geboetseert van Artus Quellinus.
Ganimedes, gegoten van wasch.
Twee cleyn troniken met helmetten.
Cleyn vrouwken ende kindeken, van wasch.
Faunus met een kindeken, van Artus Quellinus.
Soutvat, geboetseert van Artus Quellinus.
Neptunus, Venus ende Cupido, van Cardon geboetseert.
Eenen grooten Christus, van Artus Quellinus geboetseert naer tleven.
Plaester, peerdeken.
Bacchus met een Saterken, van Artus Quellinus.
Anticq beldeken, geboetseert.
Gladiator, van plaester.
Faunus met een teve, van Artus Quellinus.
Venus.
Gecleet beldeken, gegoten, naer anticq.
Staende nackt vrouwken.
Twee gegoten kinders.
Kindeken, druyfeter.
Flora, van wasch.
27 stucken, troniken, van plaester ende geboetseert.
Een slapende kindeken.
Een ivoor kindeken.
Een naekt vrouwken, liggende Saterken, geboetseert.

Een geboetseert armken.
Negen stucken, soo beentjen als troniken, Elf liggende kindeken, Een hant ende twee tronien, geboetseert.
Arentken, geboetseert.
Sint Janneken en Jesus, oock geboetseert.
Een knie ende borst, gegoten, opt anticq.
Een kints wasse tronie.
Een wassche gebroken beldeken.
Een plaester kindeken dat wyst.
Sint Ignatius ende Xaverius, van Cannoy, gegoten.
Een troniken, naer tleven, van Artus Quellinus geboetseert.
Hermafrodiet, anticq.
Vier Termen, geboetseert.
Een wasse engel en was kindeken.
Sittende kindeken omhooghsiende, ende nog een troniken, op syn anticq.
Snaken Baccus met twee cartelleken, geboetseert.
Een vrouwenhant op een beurst, van plaester.
Een vande kinderen van de Lachum ende vader, met eenen Saturniken met kindeken, geboetseert.
Rugh, beurst, hant, kindeken ende twee tronien, gegoten, comende wt Columbe Troiane.
Een wasse kindeken met schelken op thooft.
Senecaes tronie, op anticq, gegoten.
Een vande kinderen van de Lachon.
Venus tronie, groot ende cleyn.
Twee kinderstronien.
Twee vette vrouwtronien.
Vyff anticque tronien, gegoten plaester.
Noch drye, noch vyff soo kinder als vrouwetronien.
Twee marbele tronien op heur voetjens.
Geboetseerde Cleopatra.
Seven deughden, van Jan de Bolonie.
Ons Heer met drye geesseler, van wasch, van Cannoy.
Twee beldeken, van plaester.
Een gegoten schitende kindeken, van Cannoy.
Twee wassche anticque beldeken.
Een manneken met een vrouwken, geboetseert naert anticq.

Noch twee tronien.
Twee vliegende engeltjens, in een leyst, van Cannoy.
Negen wasse schalen.
Een houten beldeken.
Marcquis Carracena, geboetseert, scheytse van Artus Quellinus.
Een arm, geboetseert naert leven.
Twee stucken, van vande Velde.
Scheytsen, valcken ende teurfdruyven, van Feyt.
Verckencop, wit peerdeken, tronie, naer Vranck.
Een manneken, naer Jordaens.
Een manneken, naer Jordaens.
Vier lantschapken, naer Cussiers.
Peerdencop, van Erasmus Quellinus.
Een bruyn peerdeken.
Een manneken, naer Jordaens.
Bruyn peerdeken.
Landtschap, naer dicebatur Rubbens.
Bruyn troni.
Twee tronien, Ester ende Assuerus, copye naer Rubbens.
Rugh, naer Vranck.
Noch eenen.
Een out conterfeytsel, naer Bubbens.
Lievrouwen tronie, naer Rubbens.
Twee Spaignaert tronien.
Twee vrouwkentronien.
Cimbavo, naer Rubbens.
M'oeder Jan Erasmus Quellinus, conterfeyt.
Een tronie.
Dry Spaignaerts tronien.
tHooft van Sint Jan, scheytse, naer Rubbens.
Noch een scheyt, Hemelvaert, naer Tutsiaen.
Een Sint Carolus Boromeus, scheytse.
Onbevleckt Ontfangenis.
Een tronie, vrouwe.
Leeuw, naer Rubbens.
Een schouwer.
Jouffrouwe Luciken.
Een tronie, vercort.
Adam en Eva, scheyt van Floris.

Pindanten, van van Hoeck.
Een tronie, van Erasmus Quellinus.
Twee gescheitse tronien, naer van Dyck.
Een Dry Coninch, naer Paulo Veronees.
Een man int harnas.
Atalanta, scheitse, naer Rubbens.
Drye vrouwkens, scheytse, naer Rubbens.
Icarus, naer Rubbens.
Cardoenen, van Feyt.
Een osken, van Erasmus Quellinus.
Gescheytse Hemelvaert, Erasmus Quellinus.
Twee handen.
Philemon ende Baujus, gescheyt.
Ipsiches ende Cupido.
Schipio Africanus.
Naeckte beurst, naer Vranck.
Een rugh, naer Vranck.
Don Juan, van Justus van Egmont
Twee gescheyt tronien, van Erasmus Quellinus.
Salomons gebet, van Erasmus Quellinus.
Een tronie, doktor Nomius.
Gescheitse bassereleeff, naer anticq.
Twee gescheytse tronien, van Steenlant.
Malderus, van Erasmus Quellinus, naer van Dyck.
Een Teurck, van van Dyck.
Een Verrycenis, segge, Hemelvaert, scheytse.
Hasewinden, van Rubbens.
Een geboetseert aeltaerken, van Erasmus Quellinus.
Liggende kindeken, naer Toetsiaen, van Erasmus Quellinus.
Dry lantschappen, van Spirinx.
Ons Heer aent Cruys.
Reusen den hemel bestormen.
Sint Paulus Onthoofdinge, wit ende swert.
Onthoofdinge van een mertelaer, wit ende swert.
Den Doop des Heeren.
Lantschapken, van Spirincx, gescheyt.
Een vrouwken, gescheyt, naer van Dyck.
Kindeken, naer van Dyck.

Een *Sater* ende *vrouwentronie*, van nigt van Uden.
Een scheytse, van Floris, wit en swert.
Een *Marienbelt*, de tronie naer Jouffrouwe van Thielen.
Lantschap, van Spirinx.
Dry bladers van Erasmus Quellinus, naer anticq.
Twee bladers met beldekens int vercort, van Erasmus Quellinus.
D'Onbevlect Ontfangenis ende draeck met veel hooft, van Erasmus Quellinus.
Twee rondeelen, een beset, ende *Predicatie*, van Breughel.
Recreatieken, van Erasmus Quellinus.
Batstove, teeckeninge van Erasmus Quellinus.
Erasmus Quellinus, vyf *Italiaense mannekens*.
Een curieuse *lantschapken*, van Pauwels Bril, ende een van Brouwer.
Twee *kindeken*, naer Poissin.
Ordonnantie voor de *Graeff Taxis*, van Erasmus Quellinus.
Dry Coninghen, Erasmus Quellinus.
Sinte Nicolaes, naer Tutsiaen.
Een *sittende man*, naer anticq.
Jupiter, naer Raphael.
Magdalena, Carrats.
Leyerken van Jesus ende Joseph, van Buto.
Twee *tronien*, van Backereel.
Een *manneken*, van Carrats.
Sincxen, naer Polidoor.
Vyf bladeren *vligende kinderen*, waervan de twee naer Raphael.
Venus ende Adonis met brenginge vant wilt vercken, naer Julio Romeyn, Erasmus Quellinus geteeckent.
Batallie op een brugh, naer Tuchiaen of van Hein.
Figurken, naer Carrats.
Twee *mannekens*, naer Carrats.
Lazarus Verweckinge, naer Carrats.
Poliphemus, naer Carrats.
Noch zes *mannekens*, naer Carrats.
Eenen *Sater*, naer Carrats.
Manneken, vrouwken, Cupido, Carrats.
Een *vrouwken*, van Gentiel.

Seven manneken, naer Carrats.
Manneken ende vrouwken, Carrats.
Vier bladeren met manneken, naer Carrats.
Een Christus tronie, Rubbens.
Noch twee item.
Twee Mercurius, van Rubbens.
Jupiters troni, van Dyck.
Jupiter, naer Raphel, ende Ganimedes.
Sittende vrouwken, van van Hoeck.
Troniken, van Gauwie.
Twee tronien, Cocsie.
Drye gaende figuerkens, Rubbens.
Sacrificie, Baccereel.
Grafleggingе, van Rubbens.
Vallende manneken, Rubbens.
Troniken, Rubbens.
Een Term, van Rubbens.
Een laeckxken oft cleet met hant, Rubbens.
Een anatomiebeentjen, Rubbens.
Een crabbelinge, batallien, Rubbens.
Twee tronien, van Rubbens.
Opsienden Apostel, Rubbens.
Crabbelinge, Rubbens, bataillien.
Parnassusberch, rouw gescheyt, Rubbens.
Twee patersmuylen, Rubbens.
Tronien, Rubbens.
Twee crabbelingen van een Hemelvaert, Rubbens, *dubium de una.*
Batallie, rondeel, Rubbens.
Ons Heer int sant schryvende, crabbelinge, Rubbens
Marienbelt, Erasmus Quellinus.
Naeckte sittende vrouwkens, crabbelinge, Rubbens.
Een Bassaen.
Twee figuerkens, Rubbens.
Boeren ende boerinnen, crabbelinge, Rubbens.
Vier troniken, Rubbens.
Lachon met slanghen, Rubbens.
Twee anticqse hulsels, Rubbens.
Een baessin, crabbelinge, Rubbens.
Drye Gracien, naer Rubbens.

Tronie, naer anticq, Rubbens
Een Labor et Constantia, Rubbens, crabbelinge.
Herodias, Rubbens.
Slacht van dAmasone, *dubium de Rubbens.*
Twee mannekens ende voeten, naer anticq, Rubbens.
Duyvelenval, Rubbens.
Meleager, Atalanta, Mercurius, op een blat, Rubbens.
Half ontcleede vrouwkens, naer tleven, Rubbens.
Een cleeken, Rubbens.
Mannekens, Rubbens.
Apostels tronien, Rubbens.
Een troniken Satirs, Rubbens.
Een partye Saterkens, van Raphael.
Reus onder den berch, naer Julio Romeyn.
Twee pampieren voeten, naer Rubbens.
Een vrouwken, naer Raphael.
Bassereleeff, naer anticq, van Rubbens.
Een Susanna, naer Rubbens.
Batallien, naer Leonardo da Vinci.
Stuck batallie, Leonardi.
Een naeckt academ man, Carrats.
Troniken, Rubbens.
Een vrouken, Rubbens.
Teeckeninge, naer een print van Raphael.
Boetschap, naer Michael Angelo.
Moises ontfanckt de Wet, Paulo Veronees.
Opofferinge in den tempel, naer Tintoret.
Sittende manneken, Rubbens.
Veerthien teeckeninge, Marten de Vos.
Kinderkens, van Rubbens.
Vrouwken, van Alborduer.
Judith ende Holofernes, Rubbens.
Dry vrouwkens, Rubbens.
Engel, Rubbens.
Armkens, Rubbens.
Vrouwken, van Rubbens.
Worstelaers, Rubbens.
Kinderkens, Rubbens, naer anticq.
Opsiende manstronie, naer anticq, Rubbens.
Oudemanstronie, Rubbens.

Anticque glaeskens, Rubbens.
Dry kinderkens, Rubbens.
Marienbelt, naer Michiel Angelo.
Zeebatallie, van Erasmus Quellinus.
Ecce Homo, Erasmus Quellinus.
Ceres ende een vrouwken, Erasmus Quellinus.
Sint Xaverius predickt de heydenen, Erasmus Quellinus.
Incomste Leopoldus, Erasmus Quellinus.
Marienbelt, Erasmus Quellinus.
Triomphante Incompste Conte de Latour, van Erasmus Quellinus.
Twee mans, naer Carrats.

Den 24n Meert anno 1679.

Een voorblat met een cartel, Erasmus Quellinus.
Anticq autaer, Rubbens.
Marcias, Hendrick Buto.
Godefeest naer een schael, Erasmus Quellinus.
Eenige teeckeninge, naer de Pooter.
Bachus ende Adriadne Triump, Erasmus Quellinus.
Cupido ende Goden by Jupiter, Erasmus Quellinus.
Thesis, naer Paulo Veronees, Erasmus Quellinus.
Scheyt van Offerande ende Meleager, Rubbens.
Twee vrouwen vant vonnis van Paris, curieus geschidert, Erasmus Quellinus.
Maria Magdalena, Voetenwassinge Ons Heeren inden maeltyt, naer Paulo Veronees.
Voetesalvinge, naer Paulo, van Marie Magdalena aen Ons Heer.
Sint Sebastiaen wort met stocken geslagen, naer Paulo Veronees.
Alderheyligen, van Jacomo Bassan.
Sint Jans Predicatie, Bassan.
Kindeken, van Bassan.
Mars ende Venus, Julio Romeyn.
Kindeken inden tempel, naer Parmens.
Neptunus ie zee, naer Raphael.
Daer Moyses opde rotse slaet, Jan Erasmus Quellinus.

Salomons Salvinge, Jan Erasmus Quellinus.
Cladius Sivilis, Erasmus Quellinus.
Wercklieden betalinge, van dHeer Rubbens.
Theatrum van Don Juan, Erasmus Quellinus.
De soldaten beklimmen thofken, van Rubbens.
Naeckt manneken, Rubbens.
Verscheyde Judith ende Holofernes, Rubbens.
Duyvelval, Rubbens.
Zeetriump, Erasmus Quellinus.
Een manneken, Rubbens.
Bassereleeff, naer Polidoor.
Sittende vrouwken, van Rubbens.
Mans met fackelen, van Rubbens.
Lachons borst, naer anticq, Rubbens.
Sone Lachon, Rubbens.
Twee Lachons voeten, Rubbens.
Drye voeten, Rubbens naer anticq.
Anticque faes, Rubbens.
Anticque grafkens, Rubbens.
Saturkens, Rubbens.
Lieve Vrouw, Rubbens.
Emaus, Rubbens.
Twee a dry tronien, Rubbens.
Vrouwken sittende, Rubbens.
Liggende avont, naer Rubbens.
Sittende vrouwken, Rubbens.
Twee cleerkens. van Rubbens.
Kindeken, naer tleven, Rubbens.
Satir ende Nymphe, Rubbens, *dubium.*
Vrouwkens ter jacht, Rubbens.
Frontespies van Amsterdam, Artus Quellinus.
Ipsighes, naer Raphael.
Een gecleet academ manneken, Rombouts.
Een vaes, noch een vaes, Erasmus Quellinus.
Opsiende vrouwken, Guide.
Bachus triumph, Polidor.
Anticque tronien, Rubbens.
Apollo, Rubbens.
Offerande aenden man, Rubbens.
Handekens, Rubbens.

Vrouwen sonder hooft ende een met hooft, van Dyck, *dubium*.
Zeetriump, Erasmus Quellinus.
Attila, naer Raphael of Paulo Veronees.
Moyses Vindinge, naer Raphael.
Pescooltjen, naer Raphael.
Salomon ende Saba, naer Raphael.
Venus, naer Tuchiaen.
Conterfeytsel van den Abt van Sint Michiels, Erasmus Quellinus.
Twee lantschapken, van van Uden.
Ons Lieve Vrouw, naer Paulo Veronees.
Ecce Homo, crabbelinge, Rubbens.
Elf beldeken, naer anticq, soo weerdruck als teeckeninge, van langen Jan.
Noch dry weerdrucken, van langen Jan.
Christus met cruys, Michael Angelo, *dubium*.
Vrouwkens, van Thadeo Suggharo.
Vrouwken, van Breugel.
Begraeffenis Alberti, bestaende in vier stucken, van Breughels.
Triump van Cupido, Erasmus Quellinus.
Bootschap, Raphael.
Boomkens ende necht, vanden ouden Breughel.
Zeeken, van Anthoni van Dyck.
Vier beldeken, van Breughel.
Oordeel van Salomons, Raphael.
Jupiters tronie, van van Dyck.
Mercurius, lange Jan.
Hercules ende Venus, lange Jan.
Schala Jacob, Italiaens, Marten de Vos.
Noch elff teeckeningen van Merten de Vos.
Een portefuillie gescheytse leerdingen, soo van Erasmus Quellinus als vande gasten.
Hemelvaert, gescheyt, Erasmus Quellinus.

27 Meert anno 1679.

Teeckenboeck van Rubbens.
Een cleyn teekenboecken van 71 bladeren, met root cryt.
Noch een cleyn boecken, van Rubbens, met architectuer.

Teeckenboeck, Erasmus Quellinus.
Teeckenboeck, Erasmus Quellinus.
Beesten ende slangenboecken, van Holbeen.
Boecken, de Passie, Albordur.
Pietat, schildertonneel, van David Teniers.
Pompa Introitus Ferdinandi Austriaci.
Philosophia. *Erasmus Quellinus scripsit.*
Teeckenboeck, Erasmus Quellinus.
Den Hemel der Goden, teeckeninge op panneel, Erasmus Quellinus.

. . . .

. . . .

Actum als boven, presentibus donderscreven :

HUBERTUS QUELLINUS, RANNIER ADDRIAENSSENS, als getuygen.

HEN. BOONEN, Notarius.

(Protocollen van den Notaris H. Boonen, 1678-79, f° 522-25 en 541-47).

---

2 November 1678.

Inventaris vande goeden van wylen Bernaert Bommaert, weduwer van Jouffrouwe Josina van Witdoeck ende man van Jouffrouwe Catharina Peeters, overleden inde huysinge « het Kaetspel » op het Hantschoene Kerckhoff.

Opde tweede camer:

Eene groote schilderye, wesende de Bruyloft van Cana, Galileen, geschildert van Coetsiers.

Opde ierste bovencamer:

De contrefeytsels van den afflyvigen ende syne huysvrouwe, in swertte lyste.

Een Bacchnaelfeeste, van Ryckaert, in swertte lyste.
Een landtschapstucxken, van Momper, in bruyn vergulde lyste.
Een stucxken, van Francq, representerende Ons Heer int hoffken, in swertte lyste.
Een Mater Dolorosa, van Coetsiers, in swertte lyste.

(*Protocollen van den Notaris B. van der Linden, 1678.*)

---

17 December 1678.

Inventaris vande goederen van Signor Guillelme de Vriese ende Jouffrouwe Sara Loicx, zyne naergelatene weduwe, bevonden inden sterffhuyse gestaen inde Lange Gasthuysstraat, het 2de huys voorby het Maechdenhuys ter Sint Joriskercke waerts.

Int sallet tegens de pletse :

Een schilderye, fruytagiecrans Emaus, vanden afflyvigen geschildert.
Een ditto fruytagien, vanden afflyvigen geschildert.
Een schilderye, contrefeytsel van Henrick Loocx, der kinderen grootvader.

Int sallet aenden hoff :

Een schilderye, fruytagie, vanden afflyvigen.
Een dito fuston van bloemen en fruyten, van de Heem.

Opde bovencamer aen straet int voorhuys.

Een schilderye, fruytagie, hesp en kreft, vanden afflyvigen

Deze schilderyen en andere zonder namen van meesters, werden verdeeld, op 5 Maart 1679, tusschen de kinderen :

Jouffrouwe Marianne.
Jouffrouwe Sara Catharina ende Signor Laureys Coomans, haeren man.
Joanna Clara.
Jan Peeter.
Guillelme Francis.
Anne Isabelle.
Terese Cornelie.

(Protocollen van den Notaris J. van Waerbeeck, 1678, f° 120.)

---

16 October 1679.

Inventaris vande goederen van Signor Michiel Wauters, weduwer van Jouffrouwe Anna vanden Berghe, coopman van tappyten, overleden, op 26 Augusti 1679, in synen huyse gestaen opde Brabantsche Coremerckt.

In het salet :

Een schilderye, schouwstuck, wesende Vischerye van Sinte Peeter, origineel, van Jourdaens.

Inde voercamer :

Een schilderye, schouwstuck, jaermerckt, van de Bie.
Een schilderye, tronie, van Backereel.
Deselve camer behangen met goude leir met roode gront.

Inde camer achter de voirs. camer :

Twee conterfeytsels van de ouders.

In het packhuys in Tappessierspandt : (*)

Een camer tappisserye, gruenwerck met figurkens, syde loecht, vyff ellen diep, bestaende inde naervolgende stucken, te weten, twee stucken elck vier ellen ende een halff lanck, item twee stucken elck vyff ellen ende een halff lanck, item twee stucken elck sesse ellen ende een halff lanck, item een stuck seven ellen ende een halff lanck, ende een stuck acht ellen ende een halff lanck.

Een camer tapisserye, Jupiter ende Diana, groff gruen, vier ellen ende een halff diep, bestaende inde naervolgende stucken, te weten, een stuck acht ellen lanck, item een stuck seven ellen lanck, item een stuck sesse ellen lanck, item een stuck vyff ellen lanck, ende twee stucken vier ellen lanck.

Een camer tappisserye, groff, Tobias, dry ellen ende een halff diep, bestaande inde naervolgende stucken, te weten, een stuck acht ellen lanck, item een stuck seven ellen lanck, item een stuck sesse ellen lanck, item een stuck vyff ellen lanck, item een stuck vier ellen lanck, item een stuck dry ellen ende een halff lanck.

Een camer tappisserye, peerden, groff, vier ellen ende een halff diep, bestaende inde naervolgende stucken, te weten, een stuck acht ellen lanck, item een stuck seven ellen lanck, item een stuck sesse ellen lanck, item een stuck vyff ellen lanck, ende twee stucken elck vier ellen lanck.

Een camer tappisserye, fyn, Romulus ende Remulus, vyff ellen ende een halff diep, bestaende inde naervolgende stucken, te weten, een stuck negen ellen lanck, item twee stucken elck acht ellen lanck, item twee stucken elck seven ellen lanck, item een stuck sesse ellen lanck, ende twee stucken elck vyff ellen lanck.

Een camer tappisserye, groff, Hercules, dry ellen ende een halff diep, bestaende inde naervolgende stucken, te weten, een stuck acht ellen lanck, item een stuck

(*) Dit gedeelte is later opgemaakt. Zie bl. 30.

seven ellen lanck, item een stuck sesse ellen lanck, item een stuck vyff ellen lanck, item een stuck vier ellen lanck, ende een stuck dry ellen ende een halff lanck.

Een camer tappisserye, syde loecht, Eneas Troyana, vyff ellen ende een quaert diep, bestaende in de naervolgende stucken, te weten, een stuck acht ellen lanck, item een stuck seven ellen lanck, item twee stucken elck sesse ellen ende een halff lanck, item dry stucken elck sesse ellen lanck, item een stuck vyff ellen ende een halff lanck, ende twee stucken elck vyff ellen lanck.

Een camer tappisserye, groff, Teresius, dry ellen ende een halff diep, bestaende inde naervolgende stucken, te weten, een stuck acht ellen lanck, item een stuck seven ellen lanck, item een stuck sesse ellen lanck, item een stuck vyff ellen lanck, item een stuck vier ellen lanck, ende een stuck dry ellen lanck.

Een camer tappisserye, van tselve, groff, dry ellen ende een halff diep, bestaende inde naervolgende stucken, te weten, een stuck acht ellen lanck, item een stuck seven ellen lanck, item een stuck sesse ellen lanck, item een stuck vyff ellen lanck, ende een stuck vier ellen lanck.

Een camer tappisserye, fyn, Noe, sesse ellen ende een halff diep, bestaende inde naervolgende stucken, te weten, een stuck derthien ellen lanck, item een stuck elff ellen ende een halff lanck, item twee stucken elck thien ellen lanck, item een stuck elff ellen lanck, item een stuck negen ellen lanck, ende de rest is op het werck.

Item, twee stucken tappyten, fyn, van Eneas ende Dido, sesse ellen diep, d'een stuck wesende lanck vyff ellen, ende d'ander vier ellen ende een halff lanck.

Een camer tapisserye, groff, wesende de Vry Consten, vyff ellen diep, bestaende inde naervolgende stucken, te weten, een stuck acht ellen lanck, item een stuck seven ellen lanck, item twee stucken elck sesse ellen lanck, item twee stucken elck vyff ellen lanck, ende twee stucken elck vier ellen lanck.

Item, groff gruen ongestoffeert tappyten, 3 1/2 ellen diep, dry stucken elc sesse ellen lanck, ende een stuck vyff ellen lanck.

Item, twee stucken tappyten, groff, Moyses, vyff ellen diep, d'een wesende acht ellen lanck, ende d'ander seven ellen lanck.

Item, dry stucken tappyten, Brussels werck, oudt, gruen-syde loecht, vyff ellen diep, de twee stucken daervan wesende elck vyff ellen lanck, ende een vier ellen lanck.

Een tappyte sper om op het bedt te leggen, vier ellen ende een halff breet ende dry ellen hooch.

Item, twee stucken tappyte, oudt Brussels werck, sesse ellen diep, ende beyde wesende elck seven ellen lanck.

Item, twee stucken tappyt, groff, Vry Conste, dry ellen ende een halff diep, ende d'een wesende sesse ellen ende een halff lanck, ende d'ander vier ellen en een halff lanck.

Item, twee stucken tappyt, groff, Pirus, vier ellen diep, d'een wesende sesse ellen lanck, ende d'ander vier ellen lanck.

Item, twee stucken tappyte, groff, Marcus Aurelius, vier ellen diep, d'een wesende seven ellen ende een halff lanck, ende d'ander sesse ellen ende een halff lanck.

Item, een stuck tappyt, groff gruen, dry ellen ende een halff diep, vier ellen ende quaert lanck.

Item, een stuck tappyt, groff gruen, vier ellen ende een halff diep, ende vyff ellen lanck.

Item, thien tappyten, bladeren, fyn, van cussens.

Item, een tappyte behangsel, goude, silvere ende syde, inhoudende tweelff stucken, metende, volgens de notitie vanden voornoemden overledene, hondert ende tweelff ellen ende vyfthien sesthiende.

Item, vier grooten schaetsen, van Schut, ende de blommen, van Breugel.

Dese naervolgende tappyten syn buytens lants.

Eerst, berust onder Jan Sintelaer, tot Stockholm, volgens synen brieff van dato negen Mey anno sesthien hondert tachentich, twee camers tappisserye, d'een wesende de Historie van Zenobia, ende d'ander de Wercken der Appostelen, elck wesende sesse stucken, tsaemen 297 ellen.

Item, onder Alexander ende Marco Forchout, tot Weenen, de naerbeschreve vyff camers tappisserye, te weten, een camer, Eneas, sesse ellen diep, metende dry hondert tweentveertich ellen, item een camer numero dry, vyff ellen diep, bestaende in acht stucken, metende twee hondert vyffentwintich ellen, item een camer, lantschappen, bestaende in seven stucken vyff ellen diep, item een camer, de Historie vanden Keyser Nero, vier ellen ende een halff diep, bestaende in sesse stucken, ende een camer groenwerck, vier ellen ende een halff diep, bestaende in sesse stucken.

Item, tot Lisbona, onder Hendrick de Moor ende Jacomo van Praet, een camer, de Historie van Eneas, sesse ellen diep, bestaende in acht stucken, metende te samen dry hondert tweentveertich ellen, ende noch een camer van Leander ende Hero, vyff ellen diep, bestaende in acht stucken, metende te samen twee hondert vyffentwichtich ellen.

Item, tot Romen, onder Antonio Verpennen, een camer, Eneas, sesse ellen diep, bestaende in acht stukken, metende te samen dry hondert tweentveertich ellen, ende een camer, lantschappe, sesse ellen ende een quaert diep, metende dry hondert sevenentvyftich ellen ende derthien sesthienden.

Item, berusten onder de weduwe Simon du Ruble, tot Parys, eerst vyff stucken tappyten, groenwerck, cleyn personagie, Jason et Medea, vier ellen diep, item sesse stucken tappyten, groenwerck met vogelen, metende hondert achtenvyftich ellen ende een halff, ende sesse stucken tappyten, personagien.

Hiernaer volgen de patroonen ende schetsen :

Eerst, den patroon van Noe, bestaende in thien stucken.
Item, den patroon van Rotesco, bestaende in acht stucken.
Item, den patroon van Eneas ende Dido, bestaende in acht stucken.
Item, den patroon van Marcus Aurelius, bestaende in acht stucken.
Item, den patroon van Salomon, bestaende in acht stucken.
Item, den patroon van de Vry Consten, bestaende in acht stucken.
Item, den patroon van Leander, bestaende in acht stucken.
Item, den patroon van Cadmus, int groot, bestaende in acht stucken.
Item, den patroon van Cadmus, int cleyn, bestaende in acht stucken.
Item, den patroon van Jupiter ende Europa, bestaende in acht stucken.
Item, den patroon van peerden, bestaende in acht stucken.
Item, den patroon van Appollo, bestaende in acht stucken.
Item, den patroon van Piris, bestaende in acht stucken.
Item, den patroon van Semiramus, bestaende in acht stucken.
Item, den patroon van Appostelen, bestaende in acht stucken.
Item, den patroon van Moyses, bestaende in negen stucken.
Item, den patroon van Jason ende Medea, int groot.
Item, den patroon van Jason ende Medea, int cleyn.
Item, den patroon van Ester.
Item, den patroon van Glacus.
Item, den patroon van Thereseus.
Item, den patroon van Hercules.
Item, den patroon van het kinderspel.
Item, dry patroonen, gruenwerck.
Item, noch twee patroonen, gruenwerck.

Ende voorders, de patroonen den welcke de voornoemde overledene gecocht heeft in het sterfhuys van wylen Signor Jourdaens, in syn leven schilder binnen deser stadt Antwerpen was, bestaende inde naervolgende stucken :

Eerst, daer den Propheet besprongen wort van de leeuwen.
Item, een ander ditto.
Het vinden van Achilles door den raedt Jeliste.
Item, een van de Salvinge vanden Prophete.
Item, Achilles inde hiele geschoten.
Item, de Doot van Achilles.
Item, de Salvinge van Jerobiam.
Item, het Bancket vande Goden.
Item, den dooden Prophet.
Item, de Offerande.
Item, Charon ende Minarva.
Item, de batalie daer Neptunus incompt.
Item, de nachtbatalie.
Item, den vastelavondt.
Item, Emaus.
Item, een offerande met spel.
Item, een batalie waerin compt Jeroboam.
Item, daer de vrouw van Jeroboam byden Propheet compt.
Item, groen, Battus ende Mercurius, twee maels.
Item, Jupiter ende Callistus.
Item, Nercissus.
Item, Jupiter ende Io.
Item, het melckmasken.
Item, Zephalus.
Item, den rooden herder.
Item, Salmachus ende Harmiphidridus.
Item, den herder met synen hondt.
Item, Pan ende Siringen.
Item, een stuck gruen, sonder figuere.

(Protocollen van den Notaris J. B. Claus, 1679, f° 392.)

---

20 Juni 1682.

Inventaris vande goederen van Signor Geeraert de Jode, Geeraertssone, coopman, overleden, op 25 Mey 1682, binnen synen woonhuyse « de Cluyse » inde Lange Nieuwstrate, gemaeckt ten versuecke van Jouffrouwe Jenne Marie de Jode, des afflyvigens sustere, ende Signor Peeter Spierincx, constschilder, haeren man, soo voor hen selven als gemachticht van Jouffrouwe Isabella de Jode, oock des afflyvigens suster, ende Signor Jacobus Bruynel, haeren manne, ter presentien van Signor Geeraert de Jode, Jacquessone, ende Hendrick Quellinus.

Opde bovenvoorcamer :

Het goude leir daer de camer mede behangen is.

Een schilderye, schouwstuck, wesende de contrefeytsels vande familie, geschildert van Gonzales, in swertte lyste.

Het contrefeytsel van des afflyvigens vader, geschildert van Gonzales, in schildtpadde lyste.

(Protocollen van den Notaris van der Linden, 1682.)

28-30 Juli 1682.

Inventaris vande goederen van wylen Heer Jan Gillis, silversmit, overleden, 10 November 1681, in synen woonhuyse « den Spiegel » staende opde Groote Merckt, neffens « den Pant. »

Inde groote caemer :

Een Christus tronie, van Alborduer.

Een stuck schilderye, wtbeldende een paleys, van Ardenbergh (1) ende gestoffeert van Biset.

(1) Wilhelm von Ehrenberg.

Een autaerken, het Nieuw ende Out Testament, opengaende met twee deuren.
Een stuckxken, van Brouwer, wesende eenen taback-suyger.
Noch een stucx, vanden selven, oock wtbeldende toeback-drinckers.
Item, een lantschap, vanden selven.
Item, een stuck schilderye, genaemt het rommelpottjen, van Brouwer.
Item, eenen tanttrecker, vanden selven.
Item, een stuck, vanden selven, wtbeldende het caert-spelen, met groote figueren.
Item, een stuck, vanden selven, wesende een vrouken ende manneken met een glas inde hant.
Item, een stuck, vanden selven, wesende een boetsken met eenen tennen pot met een vrouken by hem.
Item, een stuck, vanden selven, wtbeldende een teir-lincxspel.
Item, een groot stuck, van Brouwer, daer men met de caert spelt.
Item, een stuck schilderye, een lantschap, van Breugel.
Item, een lantschapken, vanden selven, wesende een vaertjen met schipkens.
Item, een schilderye, vanden selven, genaemt het heyken.
Item, een schilderye, vanden selven, wtbeldende Sint Antheunis Tentatie.
Item, een lantschap, vanden selven, met figueren.
Noch, vanden selven, een lantschap met figueren.
Item, een lantschap met figueren, geschildert door Bril.
Item, een contrefeytsel, van Bizet.
Item, een schilderye, Sinte Catherina, geschildert door Coeberger.
Item, een stuck, wesende een copye naer Poelenburgh, een lantschap.
Item, een cleyn blompotken, door de Heem gheschildert.
Item, een wat grooter, vanden selven.
Item, een stucxken, wesende een vrouken dat singht ende een manneken met een violons, van Ostadie.
Item, een groote schilderye van fruyt, door de Hem geschildert.

Item, eenen grooten blompot, vanden selven, met abricosen daerinne.

Item, noch eenen blompot, synde wat cleynder, vanden selven.

Item, een stucxken, van Geerard Douwe, synde syn eygen contrefeytsel.

Item, vanden selven, een contrefeytsel van een vrouwpersoon.

Item, een stucxken, van Schalcken, vuytbeldende Sint Jeronimus.

Item, een stuck, van Peeter Gysels, daer eene groote leyt met andere vogeltjens.

Item, vanden selven, een stucxken daer schipkens commen gevaeren ende eenige huysen.

Item, vanden selven, een cleyn stucxken, synde eene boerekermisse.

Item, een stuck, van Grimmer, wesende een lantschap, op pinneel.

Item, een stuck, van Gillemans, wesende eenen fruytcrans.

Item, een stucxken, van Hoeck, synde eenen leger gecampeert, met cleyne figuerkens.

Item, een stucxken, vande selve groote, vanden selven, synde een leger ende bataille.

Item, een cleyn pourtraict van een manspersoon, van Holbeen geschildert.

Item, een groot stuck, wesende Lot met syne dochters, van Jan Matsys.

Item, een stuck, vanden selven, wesende de Historie van Susanna.

Item, een Italiaens stuck, wesende Sint Denys.

Item, noch een Italiaens stuck, wesende eene Doopinge.

Item, een groot stuck, van van Kessel, synde in midden een ysruyt in sesthiene verdeelt.

Item, vier deelen van de weirelt, door denselven, ende gestoffeert van Quellinus den ouden.

Item, een stuck, van Lucas van Falckenborgh, wesende een rivier met lantschap.

Item, een ander, wat cleynder, vanden selven, daer men yser maeckt.
Item, een stuck, van langen Jan, wtbeldende Samson ende Dalida.
Item, een stuck, vanden selven, wesende de Historie van Midas.
Item, een stuck, vanden selven, wesende eenen Christus tusschen twee moordenaers.
Item, een stucxken, van La Haye, wesende een jonckerken met twee vroupersoonen.
Item, vanden selven meester, eenen joncker met een vrouken ende eenen Moor.
Item, stuck wesende een lantschap, van Heri Bles.
Item, een lantschap, wesende eenige Egiptenaers.
Item, een stuck, van Poelenburgh, synde een lantschap.
Item, noch een stuck vanden selven, wat grooter, wesende een bat van vroukens.
Item, een oudevrouwetronie, van Quinten Matsys.
Item, een stuck, synde de Historie van Diogenes met de lanterne, van Rubbens.
Item, een stuck, van Rubbens, bediedende Twelff Apostelen.
Item, noch een stuck vanden selven, daer de kinderkens coren mayen, het lantschap van Wildens.
Item, een groot stuck, van Rubbens, synde eenen Neptunus.
Item, een groot stuck, vanden selven, bediedende de Verwillecominge vanden Keyser met den Prince Cardinael.
Item, een doosken met twee cleyn stucxkens van Rottenhamer, bediedende een Godefeest ende een Godinnenbadt, met een heel cleyn stucxken, de Cruysinge van Ons Heere.
Item, stucxken van Snellincx, synde een lantschap met fruyten ende Maria Magdalena.
Item, een stucxken, van Teniers, wesende eenen quacksalver.
Item, noch vanden selven, wesende eenen tobacksmoorder.

Item, een stuck, vanden selven Teniers, daer men met de teerlingen spelt ende coeken backt.

Item, een contrefeytsel van de Hertoginne Isabella, door van Dyck geschildert.

Item, twee tronien, van van Dyck.

Item, een stuck vanden selven, synde Sint Jan.

Item, een stuck, van van Dyck, synde eenen int harnas met een cruys opde borste.

Item, een stuck, van van Dyck, synde Sinte Paulus.

Item, een stuck, van van Dyck, synde het contrefeytsel van eenen Fransen heer met de hant opde borste.

Item, een contrefeytsel, van van Dyck, synde een Grave van Honsley.

Item, een stuck, vanden selven, synde het contrefeytsel van den Marquis Spinola.

Item, een stuck, van van Dyck, wesende de Duchesse de Croy, van de groote als de voorgaende vanden Marquis Spinola.

Item, noch een groot stuck, van van Dyck, wtbeldende de Cruysinge van Sint Peeter.

Item, een groot stuck, van van Dyck, wtbeldende Onse Lieve Vrouwe met het kindeken op haeren schoot.

Item, een groot stuck, van van Dyck, synde eenen Kersnacht.

Item, een stuck, van Verendael, wesende eenen blommencrans.

Item, noch een van Verendael, synde een feston van blommen, ende eenige beestjens, van van Kesssel.

Item, noch een stuck, van Vuyttenborgh, synde een lantschap met twee figuren.

Item, een stucxken, van vander Poelen, wesende een boerinneken dat schuert.

Item, een stucxken, van Vincent Malo, synde een bataille.

Item, noch een stuck, synde de Vindinge van Achilles.

Item, een stuck, van Willem Key, wtbeldende Lot met syne dochters.

Item, een stuck, van Spierincx, lantschap.

Item, een stuck, van Flocquet, wtbeldende eenige visschen met een kat.

Item, een stuck schilderye, wesende den Brant vant Stadhuys alhier.

Item, dry schetsen van de Arken Truimphael.

Item, een pourtrait van den Heere van Schinckelle.

Nog anderè schilderyen, zonder namen van meesters.

Verder geschilderde glazen, gesneden agaten met zilveren of verguld beslag, meestal verbeeldende hoofden van Romeinsche Keizers en portretten, gedreven zilverwerk, enz.

(Protocollen van den Notaris Ant. Herreyns, 1682.)

---

18 Februari 1689.

Beschryvinghe van alle ende iegelycke de schilderyen die Signor Alexander Voet gehadt heeft int leven ende ten thyde vande afflyvicheyt van wylen Jouffrouwe Sara vanden Steen, syne huysvrouwe was, overcomen 15 October 1678.

Eerst, een stuck, wesende een Judith, van Michiel Angelo de Caravasio.

Een schoustuck, landtschap, van Peeter de Witte.

Eenen David met het hooft van Goliad, Italiaens, seggen van Guido Reno.

Een conterfeytsel van Rubbens, in ovael, van van Dyck.

Een conterfeytsel van Paulus du Pon, van van Dyck.

Een conterfeytsel van van Dyck, in ovael, van hem selffs geschildert.

Een conterfeytsel van Jaspar de Crayer, van van Dyck geschildert.

Een landtschap, van Foqueer en Breugel, ende de figurkens vau Diepenbeecq.

Een landtschapken, seggen van Tintoret.

Een schetse van Sint Augustinus, wit en swert, van van Dyck.

Eem sittende vrouwken, conterfeytsel, van Pourbus.
Eemen Sater dat een vrouwken draeght, van Poussyn.
Eem conterfeytsel.
Eem landtschapken, van Momper en Breugel.
Eem Armida, wit en swert, van van Dyck.
Eem conterfeytsel van Peeter de Jode met synen sone, van van Dyck.
Eem Crucifix, op papier, wit en swert, van van Dyck.
Eem groot stuck, Ons Heer int hoffken, van van Dyck.
Eem schoustuck, van Momper, met eenen pastoir ende andere figurkens in.
Eem schoustuck, landtschap, geschildert van van Schoor, op de manier van Foqueer.
Het portael aende plets van het huys van Rubbens, van van Dyck geschildert.
Eem stuck, crackeelders, vanden fluweelen Bruegel, naer den ouden Breugel, syn vader.
Eemen Noodt Godts, van van Dyck geretocqueert.
Twee clyn landtschapkens, wit en swart, van Roelant Savri.
Eem schoustuck, Sint Jans Predicatie, van Marten de Vos.
Eemen Sint Jan Evangelist lesende in eenen boeck, in Italien geschildert, seggen van Guido Reino.
Eem conterfeytsel van Peeter de Jode, in Vranckryck geschildert van Meester Ferdinando.
Eem rondeken, wesende tSint Annageslacht, seggen van sotten Cleeff, naer Andre de Sarto.
Eem schilderye met een gans ende andere beesten, in Italien geschildert, seggen van Carlot.
Eem conterfeytsel van Momper, wit en swert, op papier, van van Dyck.
Eemen Mercurius, profiel, van Floris.
Eemen keucken, inde hooghde, met een vrouw in, seggen van Beuckelaer.
Eem schoustuck, lantschap, met Orpheus ende beesten in.
Eemen karpel in een aerde schotel, van Alexander Adriaenssens.
Eem clyn stucxken, een manneken met een vrouken, de manier van Brouwer.

Eenen waterverff doeck met kinderkens.
Vier waterverff doecken inde vloer.
Een groot schoustuck, lantschap, van Momper.
Een lantschap, van Peeter de Witte, inde lenghde.
Een conterfeytsel van den Coninck van Spaignien Philippus, seggen van Rubbens.
Een stuck, landtschap met Moyses Vindinge, van François Beurs.
Een Mariebeldeken met Sint Joseph, wit en swert, van sotten Cleeff.
Een conterfeytsel van de Vrouwe van Rubbens, van hem geschildert.
Een ballonbaen aende vesten, van Sebastiaen Franck.
Een bruyn troniken opden nacht, geschildert van van Dyck.
Een rouw lantschapken bruyn, seggen van Titiaen.
Eenen Sinte Rochus inde gevanckenis, van Diepenbeeck.
Een tronie van Seneca, van van Dyck.
Een manneken met eenen hoogen hoet aen, van Brouwer.
Een schoustuck, landtschap met Sint Jans Doopinge in, van Rigo van Cleeff.
Een oudemanstronie met een geil cleet aen, van van Dyck.
Een oudevrouwentronie, Italiaens.
Een staende Venus met Cupido, brons, van sotte Cleeff.
Een stucxken met schaepkens, Italiaens, seggen van Tintoret.
Een schoustuck, de bekeerde sondaren, copye naer van Dyck.
Eenen brandt, seggen van van Dyck.
Een stuckxken, landtschap, wit en swert, van Roelant Savry.
Een lantschap met Abraham ende Ysack, van Meester Michiel Coxi.
Eenen waterverff doeck, Bancket vande Goden.
Een clyn stucxken, de Affdoeninge van het Cruys, van Lucas van Leyden, ende van Rubbens geretocqueert.
Twee clyn rondekens, vrouwetronikens, vanden ouden Breugel.

Een Venus met een Cupidoken.
Een kindertroniken met d'handt opde weirelt, seggen van van Dyck.
Eenen winter, van Cornelis de Wael.
Eenen Sinte Salvator, int profiel, van Blommaert.
Een tronie kael van hooft, van van Dyck tot Rubbens geschildert.
Eenen blompot, inde hooghde.
Een lantschap, inde hooghde.
Twee hondekopkens in een stucxken.
Een schoustuck, eenen bruytskerckganck, naer den ouden Breugel.
Eenen winter, schoustuck, van Jaspar de Momper.
Een Lieve Vrouwe, profiel, van Blommaert.

De voordere schilderyen, degene de voors. Alexander Voet ten thyde van het overlyden van syne huysvrouwe heeft gehadt, syn te vinden inden vercoopboeck vande schilderyen die vercocht syn met geteeckende nombers oft getallen, hier dienende voor . . . memorie.

Aldus gedaen ende beschreven desen 18 Februari 1689.

tOirconden, etc.
G. Casens, Notarius.

(Protocollen van den Notaris G. Casens, 1689, f° 15.)

---

12 Juli 1685.

Specificatie vande schilderyen ende teeckeningen die Signor Alexander Voet, weduwer wylen Jouffrouwe Sara vande Steen, gecocht heeft sedert den 15 October 1678, date vande afflyvigheyt vande selve syne huysvrouwe.

Ende vooreerst, heeft denselven Alexander Voet gecocht een waterverff stuck vanden ouden Breugel, ter somme van . . . . . gl. 43 —

Item, een conterfeytsel, van van Dyck, wit en swart . . . . gl.	19	—
Item, een stucxken met vogelen, van Fyt .	34	—
Item, een vrouwetronie, van Tintoret . ,	11	—
Item, een Marienbelt, overschildert van van Dyck	64	—
Item, een geboetseert stuck, van Palludaen .	21	—
Item, een vrouwken met een kindeken, van Andries del Sarto	9	—
Item, een stuck, van Snyders, met apen en vrughten . . . . , . . .	12	—
Item, een staende Lieve Vrouwe, van Camillo Procasino	6	4
Item, een clyn stucxken, van Wouters . .	1	14
Item, een groot stuck, van Fyt, ter somme van	126	—
Item, een lantschap, van Momper ende Breugel	27	10
Item, een lanck stuck met masqueraden, geschildert in Italien	13	—
Item, een maneschyn, vanden selven meester	3	—
Item, twee Apostelen, in ovael, van van Dyck	10	—
Item, een zeevaertjen, van van Goy. . .	3	10
Item, twee landtschapkens	3	—
Item, een stuck van Cornelis de Wael . .	15	—
Item, een bordeeltjen, van Rubbens overschildert	34	—
Item, een stucxken, Nicodemus opden nacht	3	—
Item, een naeckte vrouw, van Rubbens. naer Titiaen.	5	10
Item, een landtschap met gebercht in, van Lucas van Valckborgh	5	—
Item, een stuck van Callo, van Meulenaer .	14	—
Item, dry tronien met helmetten opt hooft	7	10
Item, een Magdalena, profiel, van van Dyck	5	—
Item, een clyn landtschapken, van Bril, met een kindeken op een peerdeken, van Rubbens, wit en swart, samen . . .	3	12
Item, een stuck van Floris, wit en swert .	13	—
Item, een conterfeytsel, van van Dyck .	2	—
Item, een stuck van Willem Key, gescheurt .	8	—
Item, een schoustuck, van Floris . .	31	—

Item, een schetse, landtschap, van Peeter de Witte	2	10
Item, een clyn landtschapken, met een regenboch in	2	10
Item, een oudemanstronie met grys haer plat van voor	1	10
Item, twee tronien, van langen Jan . .	2	—
Item, een landtschapken, in de hooghde, van van Dyck	2	—
Item, eenen vuyl, vanden ouden Breugel .	—	12
Item, een Kersnachtjen, inde dwerste, van van Dyck	15	—
Item, een stucxken van Mars en Venus, seggen van Rubbens	5	6
Item, een stucxken van Verbroeck, van Meulenaer	13	—
Item, een clyn stucxken, twee kinders met blommekens, van Breugel . . .	4	—
Item, een landtschapken, van Verhulst .	2	10
Item, een stuck, Appollo ende Dapne, van Gribaldo	4	—
Item, een tronie, profiel, opde kers geschildert, van van Dyck	12	10
Item, een rouwtronie, van van Dyck .	3	10
Item, een clyn battaliken	1	10
Item, een Ecce Homo, een halff figure .	2	—
Item, een naeckt vrouwken, halff figure .	1	4
Item, een naeckt liggende manneken en slaept . . , ...	3	4
Item, een battallie, van Bosschaert . .	12	—
Item, een rondeken, Cruysdrager, van Franck	36	—
Item, een eselscop, van Boel . . .	3	—
Item, aen leysten te vergulden en oncosten betaelt	18	—
Item, een lantschap, van Clopper, in Italien geschildert	7	—
Item, een clyn Marienbeldeken, van Lucas van Leyden	19	
Item, acht schetsen, boomen ende landtschappen, van van Dyck . . .	24	—

Item, een stuck, den Hertoch Mattheus, van Willem Key.	9	—
Item, een schetse, van van Dyck, wit en swart.	8	—
Item, een landtschap, van vande Cabel .	25	—
Item, twee peerdekens, van van Dyck .	12	—
Item, een schetsken, Onthalsinghe van Sint Joris, van van Dyck	6	—
Item, een conterfeytsel met een lob aen, van van Dyck	15	—
Item, een schetsken, wit en swart, daer Sint Antoni in compt	10	—
Item, een schetse, Caritas, wit en swart, van van Dyck	7	—
Item. een schetse, Sinte Franciscus, van van Dyck, wit ende swart . . .	9	—
Item, een wit en swert, van Ambrosius Franck	2	—
Item, een oudemanstronie, van Thys .	3	—
Item, een schetse, Noodt Godts . . .	1	10
Item, een stucxken met quackelen in ende eenen hont, van Fyt	10	10
Item, een stucxken, toebackdrinckers ende boerinnenhuysen, van Tilborght. .	15	—
Item, een conterfeytsel met eenen brieff inde handt, van de Ryck	9	—
Item, eenen Cruysdrager, in de hooghde, van Crispiaen	2	10
Item, een rondeken, Mariebeldeken, wit en swart, van Hans van Aken . . .	2	8
Item, twee ander rondekens	3	—
Item, een landtschap, van Willem Tons .	1	5
Item, aen vele verscheyde teeckeningen betaelt, ten minsten	300	—
Item, een landtschapken, van de Vadder .	6	—
Item, een stuck, twee halff figuren daer een vrouw haer selven doorsteckt . .	1	1
Item, een Avontmael in de dwerste . .	4	—
Item, een Triumphe vanden Prins Oranien, van Jordaens	5	—
Item, een staende Magdalena in een roetse .	8	—

Eene tweede specificatie, gedagteekend 17 November 1685, voegt er nog de volgende stukken bij :

Item, een tooveryken opden nacht, van Bieset.
Item, een halff figure, Sint Jan, van Bacquereel.
Item, een manstroniken, halff levengroote.
Item, een Bancquet vande Goden, in Italien geschildert.
Item, een zeevaert, van Montanii van Venetsien.
Item, een stuck van Tivoli, van Pauwels Bril, inde hooghde.
Item, thien teunen, van Breda.
Item, een Boetschap, van Diepenbeeck.
Item, een clyn lantschapken, van Foqueer, met koeykens in.
Item, een man met een glas wyn inde handt.
Item, den Baron van Wemmel, in ovael, van van Dyck.
Item, een stucxken, van Bassan, met schaepkens in, de Vluchtinge van Egypten.
Item, een schetse, wit en swert, van Sinte Marten, van Jordaens.
Item, een schetse, coleur, van Jordaens, Sint Appollonia.
Item, een Momper en Breugel, meest van Breugel geschildert.
Item, een lantschapken met dry boomkens in, van van Dyck.
Item, een teeckeninge, Affdoeninge van tCruys, met twee deuren, van Mabuse.
Item, eenen brandt opden nacht, seggen van van Dyck.
Item, een zeeken opden nacht, in Italien geschildert.
Item, twee manstronien byeen, tot Rubbens geschildert van van Dyck.
Item, een helleken, van Hery Bles.
Item, eenen Sint Christoffel, int ronde, van ditto Hery Bles.
Item, een kindeken Vanitas met een doodtshooft, van Jan Massys.
Item, eenen Sint Rochus inde gevanckenis, van Diepenbeeck.
Item, eenen Sint Jeronimus schryvende, in cardinaelscleederen, van Lucas van Leyden.

Item, een helleken, van Rottenhamer.
Item, een lachende tronie, den vryver van Rubbens, van van Dyck.
Item, een conterfeytsel met eenen craegh aen, van van Eyck, hy selffs.
Item, een Martelisatie van Sint Ursula, van van Dyck.
Item, twee clyn stucxkens, manneken ende vrouken, van Teniers.
Item, een Sint Annengeslacht, wit ende swert, van sotte Cleeff.
Item, een landtschapken met een vrouken ende koeykens in, van de Witte.
Item, een oudemanstronie, plat van voor, onbekent.
Item, een Italiaens swert stuck, waterval.
Item, een Verrysenis, naer Raphael Urbin.
Item, een vrouwentronie lachende, van Pourbus.
Item, een vrouwentroni achterover liggende, van Floris.
Item, een clyn lantschapken, inde hooghde, ruintjen met twee mannekens in.
Item, een schetsken, inde hooghde, van eenen Karsnacht, onbekent.
Item, een swerte profieltronie, van Rubbens, in Italien geschildert.
Item, een Marienbeldt in een omwerck, van van Balen.
Item, een boerenkermis, waterverff, van Hans Bol.
Item, een opsiende engelstronie met een roodt cleedt, van van Dyck.
Item, een engelstronie vuyt den kinderdans van van Dyck.
Item, een oudemanstronie met een geil cleedt, van van Dyck.
Item, een schetse op papier, roodt gecolloreert, van Blommaert.
Item, twee schetskens op papier, van Octavi Venus.
Item, een schetsken, landtschapken, seggen van Pousyn.
Item, een kintstronie met gecrolt hair met een blauw cleedt, van van Dyck.
Item, een vrouwentroniken, van Floris.
Item, den Abt van Tongerlo, van Coessiers.

Item, een tronie, profiel, van langen Jan, naer van Dyck, achtcantich.

Item, een avondtstont, heel rouw Titiaen geschildert, van achter ende voor.

Item, een Mercurius, profiel, van Floris.

Item, een Italiaens lantschap met geyten in, ende een manneken int bruyn.

Item, twee clyn rondekens, d'een het vogerlerken, ende d'ander een quacksalverken.

Item, een stucxken, op pampier, met appeltjens ende vruchten, van Vleugel.

Item, een kind en Vanitas, van Jan Massys.

(Protocollen van den Notaris G. Casens, 1685, f. 63 en 111v.)

---

16 October 1686.

Naerdere declaratie vande schilderyen ende plaeten die Signor Alexander Voet heeft gecocht sedert den 17en November 1685.

Inden eersten, een bruyn landtschap met bergen daerinne ende figuerkens, een vrouken ende een kindeken ende eseltjens, van Michiel Angelo de la Batalio.

Item, een vrouwken met handen samen, van Antony More.

Item, een Italiaens Maribeldeken, van Alonso Cany.

Item, een Mariebeldeken met Sint Joseph in een landtschap, van van Baelen den jongen.

Item, een landtschapken, van Peeter de Witte.

Item, eenen landt, schetse, met boomen, van ditto de Witte, inde hooghde.

Item, een fraey conterfeytsel sonder handen met eenen canten craegh aen.

Item, een Ons Lieve Vrouwe Bodtschap, van van Dyck, in Italien geschildert.

Item, een mandeken met druyven ende appellen.
Item, een tronie, den Hemelschen Vader met een handeken, van van Dyck.
Item, twee vrouwetroniekens, fraey, van A. de Vries Batavia.
Item, een landtschapken, van Fabri.
Item, een kindertroniken, van vander Zypen.
Item, een Cruysken, vanden selven vander Zypen.
Item, een Cruysken met twee schekers in, van ditto vander Zypen.
Item, een Cruycefix met vyff engeltjens, van ditto vander Zypen, wesende een quartjen.
Item, een ovael conterfeytsel, van ditto vander Zypen, wesende hy selffs.
Item, een batalie, dobbelen doeck, van Pauwels Casteels.
Item, een schipvaertjen, in Hollandt geschildert.
Item, een zeevaertjen, van Jan van Goy.
Item, twee manstronien, op carton geschildert, roodt gecolorieert.
Item, een clyn maneschyntjen met twee mannekens ende een koyken in.
Item, een landtschap, wesende een quartjen, van Vadder, daer een manneken staet en pist en een opde fluyt speelt.
Item, een landtschap met heywyven ende kinderkens in.
Item, een roetse, inde hooghde.
Item, een maneschyntjen, onbekent, wit ende swart, met steenwerk.
Item, een schetse met vroukens in, van Quellinus.
Item, een oudemanstronie buckende, van van Dyck tot Rubbens geschildert.
Item, een batalie, dobbelen doeck, van Desius, van van Dyck geschildert naer de schetse van Rubbens.
Item, dry landtschappen, van Rubbens, op papier geschildert.
Item, een stucxken, van Rubbens, Moises Vindinghe.
Item, een stucxken, Selenus met vrouwkens by, geschildert van Rubbens.
Item, een landtschapken, van Rubbens, daer een waegentjen in compt met twee figurkens, rouw geschildert.

Item, een stuck, landtschap van Romelus ende Remus met twee naeckte mans in geschildert.

Item, een stucxken van twee oude vrouwentronien, rouw, van van Dyck oft Jordaens.

Item, een stucxken, sittende Venus met een staende Cupido met een manneken daerby, fraey, op de manier van Rottenhamer.

Item, een schoustuck, van Momper, ende van Breugel gestoffeert.

Een Cruys solidair, van vander Zypen.

Ende noch een rondeeltjen, landtschap, van ditto vander Zypen.

Item, een lange plaete van twee stucken, Sint Anna die Ons Lieve Vrouwe leert lesen.

Item, noch twee plaeten, dobbel bladers, landtschappen, naer Rubbens.

Item, noch een ander plate, dobbel bladt, de Sepulture, van ditto Rubbens.

(Protocollen vanden Notaris G. Casens, 1686, fol. 113.)

Die 6 Septembris 1685.

Inventaris vande schilderyen bevonden ten sterfhuyse van Jouffrouwe Emerentiana Bosschaert, weduwe wylen dHeer Justus Verus d'Egmont, present Paulus Rombouts, als getuyge, ter requisitie van Jouffrouwe Anna Catarina van Egmont ende Heer Bonavontura.

Inde voornedercamer :

Inden eersten, een groote schilderye, wtbeldende de Genealogie vant Huys vanden Grave van Egmont.

Item, een schilderye, wtbeldende de twee kinderen vanden Heere Grave van Egmont, wesende originael, gelyck de schilderye n° 1 van wylen Heer Egmont.

Item, acht schilderyen, vanden voors. Heer Justus d'Egmont, wtbeldende, in halff figuren, de Historie van Cesar Augustus.

Item, een originael, wesende het pourtraict van Mademoisselle de Vit.

Item, een schetse van de Historie vanden voors. Cesar Augustus,

Item, een Venus, naer Titian.

Item, eene Judith, originael.

Item, Romulus en Remus, originael.

Item, de vyff sinnen, originael.

Item, den Hertoghe van Havré, originael.

Item, een contrefeytsel van den Coninck van Spaignien Carolus Secundus.

Item, eene Cleopatra.

Item, eene Sint Helena.

Item, eene dame met een mande roosen.

Item, pourtraict van Madame de Raedt.

Item, eene Judith, van van Mol.

Item, een landtschap, van Fousquer.

Item, een schouwstuck, wtbeldende Arthemise croonende haren sone.

Item, een Fransche dame.

Inde groote neercamer :

Item, eenen Kersnacht ende een Lieve Vrouwebeldt met eenen roosencrans.

Item, een Lieve Vrouwebeldt in eenen crans met twee engels.

Item, de Drye Goddinnen, heele grootte.

Item, de Coninginne van Polen.

Item, de Princesse van Opsoldre.

Item, het pourtrait van de Princesse Royal.

Item, Madame de Gravinne van Urssel.

Item, Don Juan van Oostenryck.
Item, de Coninginne van Suede.
Item, een schilderye, wtbeldende simmen.
Item, eenen naeckten Jesus.
Item, het halfflyff van den Hertogh Leopoldus.
Item, Compte Salazar.
Item, de Coninginne van Polen, halfflyff.
Item, den Hertogh van Glocester.
Item, den cleynen Jesus met Sint Jan en het lammeken, met fruytagie.
Item, Madame Chevreuse.
Item, een Fransche dame.
Item, eene Susanna, van langen Jan.
Item, eene Sinte Catarina, van Salviaty.
Item, Jesus en Sint Jan, van Rubens.
Item, een hooft, van Floris.
Item, Louis den Dertienden, jonck synde, van Pourbus.
Twee pourtraicten van een vrouwe, van eenen Hollander.
Item, man ende vrouwe met lobben, van eenen meester.
Item, de twelff Roomsche Keysers, naer Titian.
Item, den Coninck van Suede.
Item, Henrick den Vierden.
Item, Louis den Vyftienden ende de Coninginne, syn vrouwe.
Item, ses schilderykens, wtbeldende differente historikens.
Item, een Calvacade van Godefroy de Boulion winnende Jerusalem.
Item, een pourtrait van een Vlaamsche dame.
Item, een Venus ende Cupido.
Item, eenen Teurck, van van Dyck.
Item, eenen Jeronimus, van Paulus Guido.
Item, Madame Brigy.
Item, den Hertogh van Guise, van Holbeen.
Item, een schilderye, wtbeldende de parabel: die een splinter siet in een anders ooge, heeft eenen balck in syn eygen, gemaeckt door Faeti.
Item, noch een ander, vanden selven meester.
Item, eenen Cardinael, van Tintoret.
Item, een groot hooft.
Item, een vrouwetroni, van Salviati.

Item, een Lieve Vrouwenbeldt.
Item, eenen boer, van eenen Italiaenschen meester.
Item, eenen blompot, van Meester Geerard.
Item, een schetse, van Heer Justus Verus d'Egmont.
Item, twee cleyn pourtraitkens wtbeldende man en vrou, van eenen ouden meester.
Item, een cleyn stucxken, van Breugel.
Item, noch een cleyn troni, van eenen ouden meester.
Item, een hertejaght.
Item, een Champaignie, in Paris geschildert.
Item, een schilderye, wtbeldende Hope, Lieffde ende tGelooff.
Item, tpourtrait Madame de le Fort met eenen Cupido.
Item, Don Juan de Borgia.
Item, het geberghte van Potosien.
Item, een Mariebeldt met Sint Jan.
Item, het pourtraict van de Gravinne van Borni.
Item, een Pallas.
Item, een stuck, wtbeldende kerckuylen.
Item, den Grave van Montdraygon.

Bovenmiddelcamer :

Item, een groot stuck, verthoonende den Coninck van Engelant met diversche figuren.
Item, eene Cleopatra.
Item, Moyses.
Item, een Marienbeldt.
Item, een Venus met Cupido, onvolmaeckt.
Item, de Coninginne van Polen.
Item, den Hertoge van Bruynstwyck.
Item, twee Fransche damen, in een stuck wtgebelt.
Item, een Marienbeldt met het kindeken Jesus ende engelen.
Item, een Fransche dame, int geil gecleedt.
Item, d'Infante Clara Isabella.
Item, een Venus met eenen Cupido.
Item, de vier elementen.

Item, eenen Jesus.
Item, een Triumph van Julius Cæsar.
Item, een Nachtsacrificie van Julius Cæsar.
Item, een Triumphe van Cæsar Augustus.
Item, eene batalie van Julius Cesar.
Item, een nachtbatallie van Julius Cesar.
Item, een contrefeytsel van eenen Franschen heer.
Item, contrefeytsel van Duc d'Havré.
Item, een Fransche dame.
Item, noch een ander Fransche dame.
Item, twee engels.
Item, drye Maryen.
Item, drye spectativen, van de Vriese.
Item, een naeckte Venus.
Item, eenen dans van Cupidos.

Opde achtercamer :

Item, acht schetsen, van wylen Heer Justus Verus van Egmont.
Item, een batallie van Aurelianus.
Item, een Venus en Adonis.
Item, de Historie van Zenobia, in een schilderye.
Item, drye cleyn conterfeytsels.
Item, zeven conterfeytsels, in wit en swert, van Coningen van Vranckryck.
Item, David met het hooft van Olofernes.
Item, een landtschap.
Item, een heydensch houwelyck.
Item, in wit en swert, Jesus, Joseph en Maria.
Item, Sinte Dominicus, in wit en swert.

(*Protocollen van den Notaris A. Rombouts, 1674-87.*)

---

6 October 1685.

Inventaris vande goederen, toebehoorende d'Heer Guillelmo Huymans, in houwelyck gehadt hebbende Jouffrouwe Elisabeth Catharina Schut, alle berustende in de huysinge waerinne denselven Heer Guillelmo Huymans is woonende, gestaen opde Meire alhier, welcken desen inventaris wordt gemaect ten versoecke desselffs Heer Huymans.

Item vande schilderyen :

Een stuck schilderye, representerende de Seven Vrye Konsten, principael van Cornelis Schut.
Een stuck schilderye, den Noodt Godts, principael van C. Schut.
Eene schetse, origineel van C. Schut, representerende het Oudt ende Nieuw Testament.
Een stuck schilderye, naer C. Schut ende van hem geretocqueert, representerende de H. Moeder Anna, Onse L. Vrouwe ende het kindeken Jesus.
Een stuck schilderye, naer C. Schut ende van hem geretocqueert, representerende de Fortune dryvende op eenen bol op de zee.
Item, een stuck schilderye, naer C. Schut, representerende Daphne in eenen laurierboom verandert.
Item, een stuck schilderye, principael van Peeter Snayers, representerende eene battaille.
Een stuck, van Snaeyers principael, representerende de plunderinge van eenen waeghen.
Een stuck, van Snaeyers principael, representerende Sinte Pauwels Bekeeringhe.
Een stuck schilderye, principael van P. Snaeyers, een landtschap gestoffeert met eenighe figuerkens van twee soldaten ende eenige boerinnekens.
Een stuck, van Snaeyers principael, een landtschap sonder stoffasie.

Een stuck schilderye, principael van Snaeyers, het pourtraict van den Hertoch van Bourionville te peerdt, synde het peerdt naer van Dyck.

Drye cleyne stucken schilderye, principaele van Snaeyers, representerende d'Incomste van Don Jean d'Austria binnen Bruesselen, waerwt genomen is het naerbeschreven stuck.

Eenen schouwdoeck, principael van P. Snaeyers, representerende d'Incomst van Don Jean binnen Bruesselen, genomen wt de voorbeschreven drye stucken.

Een stuck schilderye, naer van Dyck, representerende een Lieve Vrouwebeeldt met het kindeken Jesus.

Een stuck schilderye, naer den fluweelen Breughel, representerende eene merct ende boerekermis, met eene printe vant selve stuck.

Een stuck schilderye, representerende eene boerekermisse ende een stadt in het verschiet, principael van Mostaert oft sotten Cleeff, volgens tjugement van lieffhebbers.

Een stuck schilderye, op paneel, principael vanden schilder denwelken heeft geinventeert het gebruyck vande olieverwe, soo gejugeert wordt, representerende den Roep van Mattheus sittende opden thol.

Een stuck schilderye, op panneel, principael van Breuckel, representerende eenen boer ende boerinne met differente fruyten ende vruchten.

Een stuck schilderye, naer de printe van Callot, representerende de Belegeringe van Breda, origineel van P. Snaeyers.

Een stucksken schilderye, representerende het Betlehem ende de Geboorte Christi, principael van de Loos.

Een stucksken miniature oft waterverwe, naer Justus Verus van Egmont ende vanden selven geretocqueert, het pourtraict van den Grave van Montarey voor eenen aultaer vant H. Sacrament des Aultaers.

Item, een stucxken, op een copere plaet, principael van Egmont, representerende de Historie van Joseph ende de huysvrouwe van Putiphar.

Een cleyn stucksken, gelommineert, origineel door Raphael Urbin, verbeeldende een L. Vrouwebeeldt met het kindeken Jesus vertredende het serpent.

Een teeckeninge mette penne gemaeckt door F. A. Castro, representerende eene L. Vrouwe met het kindeken Jesus ende Sint Janneken.

Een teeckeninge op parquement mette penne, door Anthoni Crussens, anno 1656, representerende het Ontset van Valencyn.

Een schoustuck, representerende Antwerpen ende de Schelde buyten de Croonenborchpoorte.

Een schilderye, representerende eenen fruytkrans, van binnen eenen roomer, rondom welcken is geschreven : Godt is myn schut, verlaet Godt geensints.

Een schilderye, representerende de Bekeeringhe van Sinte Guillelmus, copye naer C. Schut ende vanden selven geretocqueert.

Eenen grooten schouwdoeck, principael van C. Schut, representerende de Fame op eenen waeghen, voortgetrocken van twee peerden, die naer van Dyck gedaen syn.

Een schouwstuck, principael van Fierlants, representerende Maria Magdalena.

Item worden bevonden de pourtraicten vande naergenoemde Pausen, Coninghen, Vorsten ende Heeren :

Van Syne Heylicheyt Urbanus den 8en.
Van Philippus den Vierden, Coninck van Spaignen.
Van synen sone Carolus den Tweeden.
Van Syne Hoocheydt den Prince Cardinael.
Van Don Jean d'Austria.
Van den Artshertoghe Leopoldus.
Van Carolus Hertoghe van Loreynen.
Van den Prince van Condé.
Van Christina, Coninginne van Sweden.
Van den Heer Marquis de Mottes, principael van Johannes de Loos.
Van Mevrouwe syne huysvrouwe, principael vanden selven schilder.
Van d'Heer Guillelmo Huymans, principael vanden selven de Loos.

Van Jouffrouwe syne huysvrouwe, principael vanden selven de Loos.

Noch een vande selve Jouffrouwe inden ouderdom van dertich jaeren.

Van myn Heer Ambrosius van Oncle den ouden, principael van eenen schilder van Antwerpen.

Vanden Heer President Roose.

Vanden Heer Vicepresident vander Zype.

Vanden Heer Fiscael Laurin.

Vanden Heer Baron de la Berlière.

Vanden Heere Henrick Groonendael, Secretaris vanden Raedt van Staeten.

Van Mevrouwe syne huysvrouwe.

Vanden Heer Baron van Goyck, Marckgraeff van Antwerpen, principael van eenen schilder van Bruesselen, peter van Jouffrouwe de Beer.

Van de gravinne van Grimberghen, moeder vanden tegenwoordigen Bischop van Mechelen, mete vande selve Jouffrouwe de Beer.

Van Nicolao Huymans, vaeder van d'Heer Guillielmo Huymans.

Van Jouffrouwe Elisabeth Walschaert, huysvrouwe vanden voors. Nicolao Huymans ende moeder van d'Heer Guillelmo.

Van d'Heer Cornelis Schut, vader van Jouffrouwe Elisabeth Catharina Schut, huysvrouwe was van d'Heer Guillelmo Huymans.

Van Jouffrouwe Catharina Geensints, huysvrouwe van d'Heer Cornelis Schut ende moeder vande voors. Elisabeth Catharina Schut.

Van Jouffrouwe Maria Geensints, geestelycke dochter, suster vande voors. Jouffrouwe Catharina Geensints.

Van Jouffrouwe Elisabet Geensints, oock geestelycke dochter ende suster vande voors. Jouffrouwe Catharina Geensints.

De vier bovenstaende pourtraicten syn van Mandekens, discipel vanden voors. C. Schut.

Van d'Heer Jan Geensints, Greffier van Hulst ende Hulsterambacht ende van Temsche, met desselffs waepen.

Van d'Heer . . Geensints, Prothonotarius Apostolicus, Canonick ende Tresorier vande Cathedrale kercke van Onse L. Vrouwe tot Antwerpen.

Van Maria Huymans, inden ouderdom van vier maenden, eerste kindt van d'Heer Guillelmo Huymans ende van Jouffrouwe Elisabeth Catharina Schut, principael van C. Schut.

Vanden Heer Grave Huymans, met syne waepen.

Van Hubertus Ferdinandus Walschaerts, inden ouderdom van dry jaeren, in het habyt van Carmeliten, met de waepen, was cosyn germain met d'Heer Huymans, ende sone van Heer Hubert, broeder was vande moeder vanden Heer Baron van Goyck, Marckgraeff was van Antwerpen.

Item van silverwerck ende goudt :

. . . .

Een schoone goude geschaeckelde ketene, met eene medaille van Syn Hoocheydt Leopoldus daeraene ende van Syne Majesteyt op d'ander syde, oock van goudt, door Syne voors. Hoocheydt aen Heer Guillelmo Huymans vereert.

. . . .

Eenen glaesen wynroomer, daerop gesneden is het devis van wylen d'Heer Cornelis Schut.

. . . .

Eenen schouwdoeck inde schouwe vant salet aende straete, representerende eenen leeuw vechtende met eenen draecke.

Twee gebacke potaerde engelen spelend opde mandorie, opde schouwlyst derselver schouwe.

Tappyten ende goudc leiren :

Eene partye goude leiren met groenen grondt, waermede behanghen is de bovencaemer aende straete.

Item, een partye goude leiren met rooden grondt, waermede behangen is de achtercaemer beneden neven den hoff.

Item, eene partye goude leiren met blauwen grondt, waermede behangen is de middelbovencaemer.

Item, eene partye goude leiren, waermede behanghen is de konstcamer.

Item, acht stucken tappyten, landtschap.

Spiegels ende schribaenen :

Een clavercinghel, wesende een steertstuck, vanden ouden Ruckaert, van het jaer 1588, dewelcke alsnu berust op het oxael inde kercke van Patres Carmeliten L. Vrouwenbroeders alhier, om aldaer te blyven soo lange den tegenwoordigen Pater Supprior binnen dese stadt sal blyven ende langer niet.

(*Protocollen van den Notaris Nic. Bernier, 1682-85.*)

1686.

Inventaris vande goederen bevonden ten sterffhuyse van wylen den Eerweerden Joannes Philippus Happart, Canoninck vande Cathedrale kercke van Onse Lieve Vrouwe, overleden, op 27 February 1686, in syne huysinge gestaen opt Groen Kerckhoff.

Opde constcamer :

Eerst, een schouwstuck, lantschap.
Item, eene schilderye, blompot, di Mario de Fiori.
Item, een lantschappeken, van myn Heer Rubbens.
Item, eene schilderye, fruyten, van van Dyck.
Item, een lantschappeken, van myn Heer Rubbens.

Item, een ander schilderye, lantschap, van myn Heer Rubbens, met een wagenken.
Item, een ander lantschappeken, opcomende sonne, van myn Heer Rubens.
Item, eene schilderye, ceucken, van myn Heer Rubens.
Item, eene schilderye, wesende eenen opcomenden dagh, van Brouwer.
Item, een blompotteken, van Mario de Fiori.
Item, een schilderyken, fruyten, van Boel.
Item, een schilderye, lantschap, van Jan Lievens.
Item, noch een ander, van ditto Lievens.
Item, een schilderyken, lantschap, naer myn Heer Rubens.
Item, eene schilderye, lantschap, Spaens gesicht, van myn Heer Rubbens.
Item, eene schetse, van myn Heer Rubbens, Sampson ende Dalida.
Item, eene schilderye, Roepinge van Abraham, van Poesyn.
Item, eene schilderye, fruyten, van Snyers.
Item, eene teeckeninge, van Raphael de Urbien.
Item, een doeck, meloenen, van Feyt.
Item, eene tronie, van myn Heer van Dyck.
Item, een schilderyken, lantschap, van van Hees.
Item, een schilderyken, lantschap, van Peeters.
Item, een schetsken, van myn Heer Rubbens, naer Primatoicii.
Item, een schilderyken, lantschap, van de Wit.
Item, eene schilderye, lantschap, van myn Heer Rubbens.
Item, een langhworpich schetsken, Vonnis van Paris, van myn Heer Rubbens.
Item, een schilderyken, visschen, van Boel.
Item, eene teeckeninge, van Polidor.
Item, eene schilderye, van Vincent Malo, wesende Onse Lieve Vrouwe Presentatie.
Item, eenen Sint Jan, van Jan Lievens.
Item, eenen ysganck, van myn Heer Rubbens.
Item, twee hooffden ende een peerdt, van Palyster.
Item, een stucxken, lantschap, van Geerard Zeghers.
Item, eene schetse van meloenen, van Feyt.

Item, eene schetse van meloenen, van Feyt.
Item, eene schetse van vruchten, van Feyt.
Item, eene schetse, vygen, van Feyt.

Inde roode zalette aende hoff :

Eerst de goude leeren daermede deselve is behangen, wesende gouden ende swerten grondt.
Item, eene schilderye, lantschap, copye naer Rubbens.
Item, een stucxken, blommen, van Feyt.

En andere schilderijen, doch zonder namen van meesters. Verder een aantal printen en teekeningen, van Rubens, van Dyck, Breugel, Raphaël, Michel Angelo en andere voorname Vlaamsche en Italiaansche meesters.

(Protocollen van den Notaris A. de Pieters, junior, 1686.)

---

29 April 1686.

Inventaris vande goederen competerende den sterffhuyse van Heer Jan van Weerden, Riddere, Heere van Blocqlant, overleden op 25 April 1686, des nachts omtrent den twee uren.

Schilderyen :

Een stucxken, van vanden Broeck, met een slange ende artisse.
Een vanden selven meester.
Een stuck, fruytagie, van de Heem.
Een stucxken, ysganc, van Wauwermans.
Een Cruycefix, van yvoor, van van Beveren, in swarten leyst.
Een cleyn stucxken, blompot, van van Kessel.
Noch een blompotteken, vanden selven meester.

Noch een stucxken, vogelensanck, vanden selven meester.
Een stucxken, oeverken met visch, vanden selven.
Een schouwstuck, van Boyermans, zeetriumphe.
Seven cleyn portraitten in een rondeel, van Rottenhamer.
Een stucxken schilderye, met de vier tyden vant jaer int midden, een slapende Venus, van Rottenhamer.
Een stuck, fruytagie, van van Son.
Eenen blompot, van Verendael.
Een ander stuck, blompot, van Veerendael.
Een stuck schilderye, oever, van Bonavontura Peeters.
Een stuck, seetempeest, van Bonavontura Peeters.
Een conversasieken, van La Heye.
Eenen blompot, van Verbruggen.
Een ander stucxken, van Verbruggen.
Een stuck schilderye, van van Erck.
Een stuck, van Bonavontura Peeters, representerende tHoff van Middelhem.
Een stuck, Apollo, van Boyermans.
Een lantschap, van Jaspar de Wit.
Een stuck schilderye, van Aerdenberch, gestoffeert van Minderhout.
Een stuck, blomcrans, van Veerendael, met het portrait van Joncker Hyacintus van Weerden.
Een stuck schilderye, blompot, van Veerendael, met twee kinderen, van langen Jan.
Een stuck, blomcrans, van Veirendael, mer het pourtrait van Joncker Joannes Franciscus van Weerden.
Een stucxken, van Aerdenberch, gestoffeert van Biset.
Een stuck, seevaert, van Bonavontura Peeters.
Een stuck, beirenjacht, van Hondius, seer constich.
Een stuck schilderye, van Otto Marcheus, seer constich.
Een stucxken, van Arthois, gestoffeert van Minderhout.
Een stucxken, seestrant, van Bonavontura Peeters.
Een stucxken, lantschap ende steenroetse, van Bonavontura Peeters.
Noch een lantschapken, vanden selven.
Een stuck schilderye, blompot, van Verbruggen.
Een stuck, blomcrans, van Pieter Seghers, gestoffeert van Schut.
Een schouwstuck, Barsabea, van Willeborts.

Een groot stuck, blomcrans, van Eyckens, onder met fruyten, ende gestoffeert met een Marienbelt.
Een stuck, van Fyt, met wilt.
Een stuck, manspersoon, van van Dyck.
Een stuck, vrouwpersoon, van van Dyck.
Een pourtrait van d'Heer Peeter van Weerden, geschildert door van Baelen.
Een pourtrait van syne huysvrouwe, geschildert door denselven meester.
Een schouwstuck met blommen ende fruytagie, met een moorinne, van Eyckens.
Een Marienbelt, van Abraham Janssens.
Een schouwstuck, van Seghers, Joseph ende de huysvrouwe van Putifer.
Een pourtrait vanden ouden Heer Borgermeester van Weerden.
Een pourtrait vanden overleden Heer Joan van Weerden.
Een pourtrait van Jouffrouwe Magdalena de Potter, huysvrouwe vanden overleden.
Een pourtrait van d'Heer Thomas de Potter.
Een pourtrait van Jouffrouwe Clara van Weerden.
Een stuck, blomcrans, van Pater Segers, gestoffeert van Schut.
Een stuck, Constantinopelen, van Jan Peeters.
Een groot schouwstuck, van Quellinus, Historie van Ullisses.
Een schouwstuck, lantschap, van de Wit, met herders ende herderinnen sittende onder eene fonteyne.
Een groot schouwstuck, van Rubens, representerende de dochters van Seracuse.
Een pourtrait, van van Dyck, vanden Heer Oudt Borgermeester van Weerden.
Een pourtrait vandes selffs huysvrouwe, vanden selven meester.
Een schoon schouwstuck, van Rubens, representerende Venus ende Adonus.
Eenen blomcrans, van Veirendael, gestoffeert van Gonsael.
Eenen blomcrans, vanden selven meester, ende oock gestoffeert door Gonsael.

Een stuck, blomcrans, boven de deure vande groote salet, geschildert door Ykens.

Noch een stuck, fruytagie, van Yckens, boven een ander deure van hetselve salet.

Nog andere schilderijen, doch zonder namen van meesters.

(Protocollen van den Notaris J. M. Lodewycx, junior, 1686, fol. 198.)

---

31 Mei 1686.

Inventaris vande schilderyen Heer ende Meester Jacobus de Mont, Oudt Schepene, weduwer van Jouffrouwe Anna van Grysperre, competerende ten tyde van syn houwelyck met Vrouwe Joanna Catharina Lunden.

Een groot stuck, representerende Diogenes, gecomen vuyt het huys van dHeer Rubbens.

Een groot fruytstuck, van Gillemans.

Eenen blomcrans, van Pater Zegers, in swertte lyste.

Drye pourtraicten van de broeders ende een van de afflyvige huysvrouwe.

Een schouwstuck van Snyers ende Rubbens, in vergulde lyste.

Een stucxken, wesende eenen morgenstondt, van Tobias Verhacht.

Een stucxken, landtschap, van Henry Bles.

Een pourtraict van den grootvader vanden Heere de Mont.

Eenen schouwdoeck met beesten, van de Vos.

Een fruytstucxken, van Fyt, in vergulde lyste.

Een schipvaert, van Peeters, in swertte lyste.

Een landtschapstuck, van Backereel, in ditto lyste.

Een fruytstucxken, van Gillemans, in ditto lyste.

Twee pourtraicten van den Heere de Mont, in blomcranskens.
Een Crucifix, van Bacquereel, in swertte lyste.
Een groot stuck, representerende Mutius Schevola, van Vincent Malo, in swertte vergulde lyste.
Twee stucxkens, van Gillemans, d'een fruyten ende d'ander blommen.
Een stucxken, scheepvaert, van Peeters.
Een cleyn fruytstucxken, van Gillemans.
Eenen schouwdoeck, Flora, van Lamorlet.
Een architectstucxken, van Peeters, in swertte lyste.
Twee stucxkens, vanden ouden Gillemans, in vergulde lysten.
Een landtschap, van Momper, in swertte lyste.
Een schouwstuk, wesende een landtschap, van Sibrechts, in swertte lyste.

Eenige schilderijen, zonder namen van meesters.

(Protocollen van den Notaris B. van der Linden, 1686.)

---

18 Juli 1686.

Inventaris vande goederen van Michiel Brier, overleden, op 18 July 1686, ten huyse van Jan Huysens, gestaen inde Borsestraete.

Een schilderye, Cruycefix, van Bieset.
Een schilderye, Saturken, van Biset.
Twee schilderykens, toeverykens, van Bieset.
Een schilderye, Pest, van Goubau.
Een schilderye, van Jordaens, naeckte figuren ende fruytagie.
Noch een schilderye, van Jordaens, naeckte figuren ende fruytagie.

(Protocollen van den Notaris Jan van Nos, junior, 1686, f. 32r)

---

25 September 1688.

Inventaris vande goederen van Elisabeth van Ruysvelt, weduwe van Herman Eeckelmans, overleden, op 25 September 1688, thaeren woonhuyse gestaen opde Ossemerckt.

Een schilderye, lantschap, van de Wit.
Een schilderye, wesende seevaert, van de Bie.
Dry schilderyen, blompotten, van Breugel.
Een schilderyken, fruytjen, van van Es.
Een schilderyken, Sinte Margrita, van Franck.

(*Protocollen van den Notaris Jan van Nos, junior, 1688, f. 42.*)

---

11 Juni 1689.

Inventaris van alle de goederen van wylen d'Heer Joan Carlo Gillebert, weduwair van Jouffrouwe Joanna Lescornet, negotiant, op 18 Mey 1889 overleden t'synen woonhuyse ghestaen int Kipdorp.

Inde tweede caemer, synde het packhuys :

Een schouwstuck, van Momper.
Een Marienbelt met een kindeken ende Sint Jan, gheschildert van Abraham Janssens.

Inde derde caemere :

Een schilderye, wesende een Predicatie van Onsen Lieven Heere, gheschildert door den jongen Franck.

Inde vierde caemere:

Een schilderye, wesende een winterken, gheschildert vanden helschen Breugel.
Een schilderyken, wesende een conversatiken, geschildert door van Balen.
Twee lantschapkens, geschildert van Vranck.
Noch een cleyn lantschapken, geschildert van Momper.
Noch twee lantschapkens, gheschildert vanden ouden Teniers.
Alle met swerte lysten.

Inde sallette aenden hoff:

Een schouwstuck, verbeldende den Samaritaen, gheschildert door Vincent Malo, met een swerte lyste.
Een schilderye van Vulcanus, geschildert door van Baelen.
Een lantschap, gestoffeert met peerden, geschildert door Sebastiaen Franck.
Een schilderye, Architecture, gheschildert door Peeter van Loon, ghestoffeert mette representatie van den Viceroy van Napels.
Een schilderye, verbeldende Emaus, geschildert van sotten Cleeff.
Een schilderye, representerende David en Bersabea, gheschildert door van Baelen.
Een schilderye, representerende het contrefytsel van den vaeder vanden afflyvighen in desen ende syne stieffmoeder, geschildert vanden Heere Pedro Paulo Rubens, ende ghestoffeert door Snyers, welcke schilderye den voors. afflyvighen by den voors. synen testamente heeft geprelegateert aen synen outsten sone, d'Heer Petrus Ignatius Gillebert, pro memorie.
Een schilderye, verbeldende een conversatie, gheschildert door van Balen ende vander Lamen.
Item, eene schilderye, verbeldende een mascarade opt ys opde vesten van Antwerpen, geschildert door Wouter Apts.
Eene schilderye, representerende eene vieringhe opde Groote Merckt van Antwerpen.

Een schilderye, lantschap, van Momper, ende gestoffeert vanden fluweelen Breugel.
Noch een schilderye, lantschap, van Momper, ghestoffeert vanden fluweelen Breughel.
Item, een schilderye, wesende een Architecture, gheschildert door van Loon ende ghestoffeert door van Balen.
Item, noch een schilderye, lantschap, van Momper.

Opde groote bovencaemer boven de groote salette :

Een portraict van Peeter van Loon, geschildert door van Balen.

(Protocollen van den Notaris M. H. Peres, 1689, fol. 215.)

6-10 October 1689.

Inventaris vande goederen van wylen Signor Alexander Voet, opden derden deser, t'synen woonhuyse « den Grooten Arent » in Sint Jansstraet overleden, achterlaetende voor syne geinstitueerde erfgenamen Catharina, Alexander, Anna ende Susanna Voet, voor de tochte, ende derselver kinderen, voor de proprieteyt, mitsgaders Elisabeth Voet ende de kinderen van Sara Voet, daer vader aff was Gaspar Huybrechts, oock voor de proprieteyt.

Int groot sallet :

Een camer goude leir.
Een stuck schilderye, wesende een Judith, van Michiel Angelo de Caravasio.
Een stucxken schilderye, van Consael, wesende de familie vanden afflyvigen.

Een landtschapken, van Rubbens.
Een stucxken, landtschap, van Foqueer, gestoffeert van Diepenbeeck.
Een stucxken, lantschap, seggen van Tintoret.
Een stucxken, landtschap, van Momper en Breugel.
Een stucxken, landtschap, van Rubbens.
Een stuck, van van Dyck, wesende de conterfeytsels van de Jode ende synen sone.
Een stucxken, wit en swert, wesende een Armida, van van Dyck.
Een teeckeninge, wesende een Crucefix, van van Dyck.
Een stucxken, wesende Augustinus, wit en swert, van van Dyck.
Een stucxken, wesende Sint Ursula met de Maeghden, van van Dyck.
Een vrouwken met een hondeken, van Pourbus.
Een stucxken, van Poussyn.
Een conterfeytsel van de Craeyer, van van Dyck geschildert.
Een conterfeytsel van van Dyck, van hem selffs geschildert.
Een conterfeytsel van du Pon, geschildert van van Dyck.
Een conterfeytsel van den Barron van Wemmel, van van Dyck geschildert.
Een conterfeytsel van Rubbens, van van Dyck geschildert.
Eenen David met het hooft van Goliad, seggen van Guido Reno.
Een schoustuck, lantschap, van de Wit.
Een liggende Venus met twee Saters, van steen, van Palludanus.

Inde steene camer :

Een camer met goude leir.
Een stuck, wesende een battalie van Desius, van van Dyck, naer de schetse van Rubbens.
Een stucxken schilderye met meloenen, van Fyt.
Eenen Noodt Godts, van van Dyck geretocqueert.
Een conterfeytsel, wit en swert, van van Dyck.

Eenen Sint Jan Evangelist lesende in eenen boeck, in Italien geschildert seggen van Guido Reino.
Een stuck, wit en swart, wesende de vier elementen, van Floris.
Een landtschap, van Momper.
Een Sint Annageslacht, inde ronde, van sotte Cleeff, naer Andrea del Sarto.
Een schetsken, van Octavi Venus.
Een conterfeytsel van Momper, geteeckent van van Dyck.
Een stucxken van Attalanta met het wiltverckenshooft, seggen van Rubbens oft van Dyck.
Een schetsken, landtschap, van Mille.
Een Sint Jans Predicatie, van Marten de Vos.

Int clyn camerken beneden :

Een stucxken, wit ende swert, van Ambrosius Franck.
Eenen Noodt Gods, van Jordaens.
Een stucxken met vogelen, van Fyt.
Een stuckxken, landtschap, van de Wit.
Een mooretroniken, van van Dyck.
Een stucxken, lantschap, van van Dyck.
Een Lieve Vrouw met Sint Anna ende Sint Joseph in een lantschap, van Vincent Mallo.
Een clyn Livrouken in een lantschap sittende, van Lucas van Leyden.
Een schetse, wit ende swert, naer Raphael Urbin.
Item, een vrouwetronie, van de Vries.
Een landtschap, waterval, van Pauwels Bril.
Een stucxken, van Erasmi Quellini d'oude.
Een tronie van Seneca, van van Dyck.
Een landtschap, van Michiel Angelo de la Battalio.
Een landtschap, van Momper.
Een rondeken, landtschap met figurkens in, van vander Zypen.
Een zeevaert, van Eertfelt.
Een conterfeytsel van de vrouwe van Rubbens.
Een Sint Jans Doopinge, van Rigo van Cleeff.
Een landtschapken met koeykens in, van van Dauw.
Een opsiende bruyn tronie, in profiel, van van Dyck.

Een stucxken, wesende de ballonbaen, van Sebastiaen Francq.
Een helleken, van Rottenhamer.
Een liggende kindeken, van Rubbens.
Een manstronie met een helmet opt hooft, van Peeter Thys.
Een zeevaertjen met een blixem in, van van Googh.
Een landtschapken, van Focqueel.
Een vrouwetronie, van Pourbus.
Een manneken met een hoogh hoeyken, van Brouwer.
Eenen eselscop, van Boel.
Een opsiende vrouwentroniken, van Pourbus.
Eenen Sinte Rochus inde gevanckenisse, van Diepenbeeck.
Een conterfeytsel van den Coninck van Spaignien, naer Rubbens.
Een manstronie met een helmet opt hooft, van Peeter Thys.
Een stucxken met dry papegayen, van Fyt.
Een oudemanstronie, van van Dyck.
Een rondeken, Mariebeldeken, int roodt, van van Aken.
Een rondeken, manstroniken, van Marten de Vos.
Een teeckeninghe, wesende de Affdoeninghe van het Cruys, met twee deuren, van Mabeuse.
Een stucxken, landtschap, van Jordaens.
Een landtschapken, van Vinckenboom, wit en swert.
Een ander landtschapken, wit en swert, vanden selven.

Op de clyn camer boven de kelderkeucken :

Een stuck, wesende een zeevaertjen, van Parcelis.
Een stucxken, wesende eenen Selenus, van Rubbens.
Een conterfeytsel, den Hertogh Matthys, van Willem Key.
Eenen Ecce Homo, van Peeter Thys.
Een naeckt liggende manneken, van Peeter Thys.
Eenen winter, van Cornelis de Wael.
Eenen Sint Salvator, van Blommaert.
Een landtschap, boomkens, van van Dyck.
Een stucxken met cruyken, van Venili.

Int olyn sallet aenden hoff :

Een camer met goude leir.
Een stucxken, wesende een boerencrackeel, van den frouweelen Breugel.
Een landtschapken, van Rubbens.
Het portael vant huys van Rubbens, van van Dyck geschildert.
Een groot autaerstuck, het Hoffken Ons Heeren, van van Dyck.
Een contrefeytsel van vanden Avondt, van van Mol geschildert.
Een schouwstuck, van Momper, landtschap.

Inde clyn keucken :

Een clyn stucxken, op de manier van Brouwer, een manneken ende een vrouken.
Een keucken, inde hooghde, met een vrouw in, seggen van Beuckelaer.

Inden vloer :

Een groot stuck, landtschap, van Momper.
Een stuck, den Slagh van Verbroeck, van Meulenaer.

Opt comptoir :

Een stuck schilderye, landtschap, inde hooghde, van Momper.
Een stuck, landtschap, inde hooghde, van de Wit.

Een groot getal printen en teekeningen van de groote Vlaamsche en Italiaensche meesters.

Meer dan de helft der schilderijen is hier weggelaten, wijl dezelve zonder naam van meester opgegeven zijn.

(Protocollen van den Notaris G. Casens, 1689, fol. 82-96.)

24-27 Juli 1690.

Inventaris vande goederen van Signor Joannes Aertsens, weduwer van Jouffrouwe Maria Vermeulen, overleden, op 18 July 1690, binnen synen woonhuyse « den Wilden Valck » opden hoeck vande Valckstraet ende Vrydaghsmerckt.

Inde achtercamer :

Achtentwintich pattroonen goude leir.
Eene partye goude leiren, ontrent onderhalff camer, genaempt den minnestrick.
Een schilderye, conversatie, van Gonsael.
Een schilderye, Offerhande, van Rubbens.
Een schilderye, Sint Jan, van Tittiaen.
Een schilderyken, Verryssenis, van Bassan.
Een schilderye, Sinte Franciscus, van Bassan.
Een schilderye, Kersnacht, van Rubens.

. . . .

Item, competeert aen desen sterffhuyse twee schoone schilderyen, d'eene wesende van de Historie van Desius, geschildert door den Heere van Dyck, ende d'ander, het Bat van Diana, oock van van Dyck, doch alsoo deselve twee stucken schilderye als pant metter minnen syn ter handt gestelt aenden Heere Oudt Borgermeestere van Kessel, voor eene obligatie van vyfthien hondert guldens, die hy vanden afflyvigen moet hebben, soo compt ter saecken van dien alhier . . . . Memorie.

(*Protocollen van den Notaris Ph. M. Francot, 1690, f° 176.*)

20 en 22 Januari 1691.

Inventaris vande goederen bevonden inde camere van wylen Jaspar Thielens, constschilder, overleden, 18 January 1691, ten woonhuyse van Joncker Reginaldo Nys, Heere van ter Hagen etc., tegensover den Tapitsierspant.

Op syne slaepcamere :

Een schouwstuck, lantschap, van Immenraet, met vergulde lyste.
Een stuckxken, van Peeters, een seeken.
Een stuck, Coninck David, van lange Jan, met vergulde lyste.
Een vrouwetronie, vanden selven langen Jan.
Noch een schilderyken, vrouwetronie, vanden selven langen Jan.
Een schilderye, contrefeytsel van de Vrouwe van Rubens, van langen Jan.
Twee schilderykens, blompottekens, vanden afflyvigen in desen.
Noch een schilderyken, vrouwentronieken, van langen Jan.
Een cleyn stuckxken, van de Heem, fruytken.
Twee schilderykens, tronikens, van langen Jan.
Een stucxken, van Signor Alexander, vischken.
Twee portraitkens van den vader ende moeder vanden afflyvigen.
Een stuck, goude lampet, van langen Jan.
Een stuck, Catarina, vanden afflyvigen.
Een stucxken, Sint Jan, vanden afflyvigen.
Noch een tronieken, van langen Jan.
Een stucxken, Verrysenis Christi, van langen Jan.
Een stucken, twee tronien, naer Rubens.
Een schilderyken, Cruysken, vanden afflyvigen.
Een cleyn stucxken, seeken, van Peeters.
Een stucxken, lantschap, van Wans.

Een lantschapken, van Artois.
Twee stuckxken, blompotten, vanden afflyvigen.
Een stuck, Flora, vanden afflyvigen in desen.
Een schilderye, seeken, van langen Jan.
Een schilderyken, tronie, van langen Jan.
Noch een schilderyken, tronie, van langen Jan.
Een stuckxken, fruytken, vanden afflyvigen.
Een stucxken, blompot, vanden afflyvigen.
Twee fruytkens, vanden afflyvigen.
Een stuck, fruytken, vanden afflyvigen, niet opgemaeckt.
Een fruytstuck, vanden afflyvigen.
Een schilderye, blommencrans, vanden afflyvigen.
Noch een schilderye, blommencrans, vanden afflyvigen.
Noch een schilderye, blompot, vanden afflyvigen.
Noch een schilderye, Samaritaen, vanden afflyvigen.
Een schilderye, Marienbelt met Sint Joseph, vanden afflyvigen.
Noch een schilderye, Piramus en Tisbe, vanden afflyvigen.
Een schilderye, fruytstuck, vanden afflyvigen.
Een schilderye, Kersnacht, vanden afflyvigen.
Een schilderye, Sint Pauwels Bekeeringe, van Peeter van Lint.
Een schilderye, fruytstuck, vanden afflyvigen.
Een schilderye, blommencrans, vanden afflyvigen.
Een schilderye, Vanitas, vanden afflyvigen.
Een stuck, crans met blommen ende vruchten.
Een stucxken, blompot, vanden afflyvigen.
Een schilderye, vanden afflyvigen, blommencrans, niet opgemaeckt.
Een lantschap, van Wans, tweedobbelen doeck.
Noch een lantschap, van Wans, tweedobbelen doeck.
Noch een lantschap, van Wans, tweedobbelen doeck.
Een schilderye, portrait van den afflyvigen, van de Ryck.
Een schilderye, seeken, van langen Jan.
Een schilderye, lantschapken, vanden ouden de Heem.
Een groot stuck, van langen Jan, Achilles, met een gordyn voore.
Twee conterfeytsels, van langen Jan.
Een schilderye, bancket, vanden afflyvigen.

Een stuckxken, lantschap, van Vadder.
Een stuck van Magdalena, van Yckens.
Een stuck, van langen Jan, een Vanitas.
Een stuck, conversatie, van Heyntken Brito.
Een stuck, lantschap, Marienbelt, vanden afflyvigen.
Een stuck schilderye, Marienbelt, van langen Jan.
Een schilderye, Vanitas, vanden afflyvigen.
Twee schilderykens, tronien, van langen Jan.
Een schilderyken, Sint Andries, van langen Jan.
Een stucxken, lantschap, van Jaspar de Witte.
Een stuck, Susanna, van langen Jan, met een gordyne voor.
Een stuck, lantschap, van Wans.
Een stuck, conterfeytsel, van van Dyck.
Een stucken, lantschap, van Sigar.
Een stucxken, de Hope, van langen Jan.
Een conterfeytsel, van Adam van Noort.
Een tronie, van langen Jan.
Noch een tronie, van langen Jan.
Een schilderye, choorcap, van langen Jan.
Een schilderye, blompot, vanden afflyvigen.
Een schilderye, blommencrans, vanden afflyvigen.
Een stuck, fruyten, vanden afflyvigen,
Een schilderye, Boerencrygh, van Rubens.
Een schilderye, het Gelooff. van langen Jan.
Een schilderye, lantschap, van Immenraet.
Een schilderye, fruyten, vanden afflyvigen.
Een schilderye, plunderinge, vanden afflyvigen.

(Protocollen van den Notaris P. vande Velde, senior, 1691, fol. 15.)

---

28 Maart-10 April 1691.

Inventaris vande goederen competerende den sterffhuyse van mHer Joan Baptista Anthoine, Riddere ende Postmeester binnen dese stadt, overleden op 27 Meert 1691, des avonts ontrent den negen uren, in syne huysinge gestaen int Kipdorp.

Inde middelcamer :

Het pourtrait van Syn Excellentie den Heere Prince van La Tour ende Tassis, met hetgene van Mevrouwe de Princesse, beyde in vergulde leysten, met henne wapenen.

SCHILDERYEN.

D'Heeren Joannes Erasmus Quellinus ende Petrus vander Willighen, constige schilders ende lieffhebbers, gecoren byde gemeyne erffgenamen in desen omme henne kennisse te geven soo vande meesters als vande weerde vande naerbeschreven stucken schilderye, ende omme opden voet van henne prisée, naer voorgaende lotinge, tusschen gemelde erffgenamen verdeelt te worden, volgende den testamente ende uyttersten wille vanden afflyvigen, syn deselve stucken schilderye by de bovengemelde persoonen gewerdeert ende geestimeert gelyck hiernae specifice wort gedeclareert.

Een stucxken, naecte vrouwkens, op copere platjen, van Breugel, ende van Baelen gewerdeert	gl. 100 —
Een stucxken, copere platjen, van Breugel, representerende een meuleken . .	50 —
Twee copere platjens, van Breugel, het eene boerendans, ende dander, eenen oogst	400 —

Een copere platjen, schipvaert met liggende schipkens, van Breugel . . . . . gl. 36 —
Een coperen platjen, ruinten met schipkens, van Breugel. . . . . 55 —
Een ront pinneeltjen, van Breugel, wesende een boerenhuysken met een manneken ende drye peerdekens opde voorgront. . . 72 —
Een ront copere platjen, van fluweelen Breugel, representerende een schipken met valckenier . . . . 300 —
Een pinneeltjen, Magdalena, van van Baelen, ende lantschap van fluweelen Breugel. 50 —
Een coperen platjen, van fluweelen Breugel, Jonas inde zee . . . . . . 150 —
Een pineeltjen, fluweelen Breugel, schipvaert met Antwerpen int verschiet . . 120 —
Een copere platjen, fluweelen Breugel, Italiaensche pysteringe . . . . . 160 —
Twee pineelen, van Momper ende fluweelen Breugel, lantschappen . . . . . 225 —
Een platjen, fluweelen Breugel, Sint Anthonis Tentatie . . . . 300 —
Een platjen, lantschap met boeren ende hondekens, fluweelen Breugel . . . . 200 —
Een platjen, Sint Marten, fluweelen Breugel 300 —
Pinneel, boerepachthoff, van Momper ende Breugel . . . . 72 —
Pinneel, den Sterffdach van onse Lieve Vrouwe, Breugel . . . . . . 200 —
Pinneel, Ons Heer, Martha ende Magdalena, Gonsal ende Breugel . . . 240 —
Groot lantschap, pineel, met Onse Lieve Vrouwe daerinne gestoffeert, van fluweelen Breugel . . . . 600 —
Een Paradys, pineel, van Gonsael ende Breugel met Fouqueel . . . . . . 700 —
Platjen, lantschap met waterstratjen, van fluweelen Breugel . . . . . . 500 —
Sint Jans Predicatie, vanden fluweelen Breugel, naer syn vader, pineel . . 800 —

Een lantschap, pinneel, van fluweelen Breugel met stoffatie	gl. 800 —
Een lantschap, platjen, met wagentjes ende koykens, van fluweelen Breugel . . .	800 —
Een lantschap met vrouwkens comende vant hoyen, op copere platjen, van fluweelen Breugel	800 —
Twee cleyn vrouwecontrefeytsels, op platjens, van Brouwer	72 —
Een vrouken met catteken, op pineel, van Brouwer	72 —
Twee tronikens, op pinneel, van Brouwer.	15 —
Toebackrookerken met ander mannekens, op pineel, van Brouwer	350 —
Een manneken met roomerken inde handt, op pineel, van Brouwer	36 —
Een barbierken, op pineel, van Brouwer.	400 —
Een lantschap, pineel, van Brouwer . .	12 —
Een boerken ende boerinneken met tenne pot, op pineel, van Brouwer	240 —
Een lantschapken met twee manneken, op pineel, van Brouwer , ...	18 —
Een manneken met een sacxken, op pineel, ovael, van Brouwer . . , . . .	72 —
Een manneken, int root, met compagnie aent tictambert, op pineel, van Brouwer	200 —
Een maneschyntjen, op pineel, Brouwer.	36 —
Een manneken ende vrouken met conversatie van achter, op pineel, van Brouwer.	100 —
Eenige mannekens aent vier, op pineel, van Brouwer	240 —
Een gevecht aen een tonne, op pineel, van Brouwer . . , ...	400 —
Een boeregevecht tusschen de deure ende steyl, op pineel, van Brouwer . . .	300 —
Eenen Coninckdrinck, op het pineel, van Brouwer	400 —
Een teirlinckspel, op pineel, van Brouwer.	150 —

Twee engeltjens, van van Dyck, op pinneel. gl. 400 —
Een tronie met naecte schouwers, op pineel, van van Dyck. . . . . . 60 —
Eenen Franciscus aende voeten van Ons Heer, van Dyck. . . . . . . 350 —
Een Christustronie, van van Dyck, naer het leven . . . . 72 —
Een geschetste Magdalena tronie, geplact opt pinneel, van van Dyck. . . . 60 —
Een contrefeytsel van den Pensionaris Schot, op doeck, van van Dyck . . . . 125 —
Een geschetste tronie, van Dyck, op pinneel. 50 —
Een geschetste oudemanstronie met groen cleedt, van van Dyck . . . . 50 —
Een mansconterfeytsel met de handt opde borste ende een lob aen, van van Dyck. 200 —
Een vrouwetronie met hangenden haer, van pampier geplact op pineel, van van Dyck. 80 —
Een contrefeytsel, manstronie met witten baert, van van Dyck . . . . 60 —
Een schetse van Hermide ende Renalde, van van Dyck . . . . 300 —
Een schetse, Kersnacht, van van Dyck . 72 —
Een contrefeytsel, van van Dyck, met eenen mantel ende handt . . . . . . 200 —
Een vrouwetronie met witte ende swerte coove, van van Dyck . . . . . . 100 —
Twee contrefeytsels van Cornelis ende Lucas de Wael, op eenen doeck, van van Dyck. 600 —
Twee contrefeytsels op eenen doeck, van de Jode, vader ende sone, van van Dyck. 700 —
Een contrefeytsel met twee handen ende lob aen, op pineel, van van Dyck . . 100 —
Een Lieve Vrouken aent cribbeken met een eseltjen, van van Dyck . . . . 250 —
Twee contrefeytsels, Rabat met syn vrouwe, kniestucken, van van Dyck . . . 300 —
Petrus ende Paulus, doeck op pineel geplact, van van Dyck . . . . . . 400 —
Jeronimus, op pinneel, van van Dyck. . 350 —

Een vrouwecontrefeytsel in een leenstoel, van van Dyck . . . . gl. 450 —

Een portrait, manspersoon, in eenen houten stoel, van van Dyck . . . . 72 —

Den Siecken nemende syn bedde op, van van Dyck . . . . 800 —

Jeronimus in een lantschap, op doeck, van van Dyck . . . . 250 —

Carolus Stuart, Coninck van Engelant, ende de Coninginne, in twee stucken, van van Dyck . . . . 1200 —

Sint Xaverius met Onse Lieve Vrouwe, doeck op pinneel, van van Dyck . . 800 —

Een Cruycefix, op doeck, van van Dyck . 800 —

Sint Jeronimus, op doeck, van van Dyck. 1000 —

Een groot stuck, Sint Sebastiaen, op doeck, van van Dyck . . . . 1000 —

Een vrouw met kinneken, presenterende een paer hantschoenen, op eenen doeck, van van Dyck . . . . 800 —

Twee contrefeytsels, de Hertogen Albertus ende Isabella, naer Rubens . . . 72 —

Een Lieve Vrouken met Sint Joseph, van Millé . . . . 60 —

Den Doop van Sint Jan inde Jordaene, van Millé . . . . 120 —

Een Godinne comende by den Droomgodt, van Millé . . . . 48 —

Een lantschappe met gebau ende een manneken met vrouken, van Millé . . . 100 —

Een lantschap sonder stoffatie, van Millé . 150 —

Een lantschap, van Millé, gestoffeert met figuerkens . . . . 50 —

Een lantschap met vrouken dat eenige doecxkens wast, van Millé . . . . . 200 —

Een lantschap met den Doop van Ons Heer inde Jordaene, van Millé . . 400 —

Een cleyn stucxken daer Ons Heer door de zee gedragen wort van Sint Christoffel, van Breugel . . . . . 24 —

Een cleyn stucxken, Ecce Homo met gouden ringesken, van Mabeuse	gl. 72 —
Een groot stuck, twee miloeneters, van Morillo	1000 —
Eene vrouken met wit satyne cleedt, van langen Jan	60 —
Een lantschap met geytewachter, van Glaude Loreynoos	720 —
Een fluyterken, van Jan Lievens. . . .	100 —
Een lantschap, van langen Jan, op een doecxken	36 —
Een bataliken, van Jacomo den Bourgoignon.	60 —
Een contrefeytsel, Spaignart, vanden gulden Esel (1)	24 —
Een portrait, ouden man, van Holbeen .	72 —
Een Lieve Vrouken met Kinneken, van sotten Cleeff	50 —
Een ovael Marienbeldeken	36 —
Een stucxken, van Poelenberch, met Venus ende Cupido	60 —
Naecte vroukens in een badt, van Poelenberch	240 —
Een stucxken, van Wauwermans, met peerden die te water gaen.	225 —
Een vrouken met pekelharinck inde handt, van Geeraert Dauw. . . .	1000 —
Een Hollants coeckbacxterken . .	18 —
Een Diana int badt, van Cornelis Poelenberch.	300 —
Een Hollants stucxken, wesende twee vroukens, d'eene dat werckt, van Slingerlandt.	500 —
Een vrouken met een root cleetsel ende een manneken, op copere platjen . . .	100 —
Een Franciscus inde wildernisse, van Poelenberch	72 —
Een toebacksmoorderken, van Geerard Dauw	60 —
Een cleyn lantschapken met schaepwachterken, in een casken	30 —
Een cleyn stucxken, Moyses Vissinge, van Paulo Cavillary Veronese	800 —

(1) Jan del Campo.

De Tydinge vande Geborte Christi, van Bassan	gl. 240 —
Twee fruytstucxkens	36 —
Eenen Franciscus, van Guido Reny . . .	300 —
Lasarus met den rycken vreck, van Bassan	200 —
Een kinneken met clater, van Tintoret .	24 —
Een lantschapken met watervalleken, van Gaspar Douchy	50 —
Twee contrefeytsels, een van Titsiaen, met passer, ende d'ander met een kiterne, Tintoret; te weten, van Titsiaen, 400 guldens ende van Tintoret, 200 guldens . . .	600 —
De Apostelen met Ons Heer in Emaus, van Fetty	200 —
Een halfffiguer, Appostel Thadeus, van Michiel Angel Carawagio, soo men gelooft.	150 —
Thitius die de lever gepickt wort vanden arent.	60 —
Een contrefeytsel, van Tintoret, Italiaens edelman	200 —
Een dame sittende in eenen stoel, van Tintoret.	80 —
Een vrouken te peerde, daer Jacob vertreckt ende Ons Heer de benedictie geeft, van Passan	600 —
Een nachtjen, van Passan, met naeyende ende spinnende vroukens	700 —
Het Sacrifitie van Noe comende uyt de arcke, van Passan	700 —
Een Venus die haer selven spiegelt, van Rubens.	240 —
De Visitatie van Sint Elisabeth, op doeck, van Rubens	800 —
Maria Magdalena, op pineel, van Rubens.	600 —
Een vrouken met bonte pels, van Rubens, naer Titsiaen	240 —
Een stucxken, van Rubens, daer de engelen Onse Lieve Vrouwe inde locht draegen	150 —
De Historie van Achilles, bestaende in acht stucxkens, van Rubens, welcke stucxkens te samen syn gewerdeert . . .	1200 —

Een cleyn stucxken, van Rubens, Sint Joris . gl. 24 —
Sint Ursula, van Rubens . . . . 150 —
Sint Rochus, van Rubens . . . . 80 —
Eenen Karsnacht, van Gonsael . . . . 240 —
Een familie van contrefeytsels, van Gonsael. 150 —
Een quacksalverken, van Gonsael . . 120 —
Vyff cleyn stucxkens, de vyff sinnen, van Biset . . . . 60 —
Een lantschapken met slaepende boerken, van Lievens . . . . 20 —
Een Christus tronie, met gouden grondt . 60 —
Een stucxken, kermisse, van Artus van Leyen, op het pinneel . . . . . . 60 —
Een lantschap met stoffatie, Vluchtinge van Egipten, van Breugel, Fockeel ende Gonsael. . . . . 150 —
Een bruyn troniken, ouden Breugel . . 6 —
Een beirejacht, van Carolo Roetart . . 150 —
Een vrouw met een kinneken ende feston van blommen, het vrouken, van Carlo Moratto, ende de blommen, van Abraham Breugel. 150 —
De Boodtschap van Onse Lieve Vrouwe, op copere plaete, van Erasmus Quellinus den ouden . . . . 120 —
Een naect vrouken, van van Dyck . . 50 —
Een Avontmaal, van Georgio Pens, soo wort gelooft . . . , . . 80 —
Een Saterken dragende een vrouken, van Poussyn . . . . 150 —
Een blomstucxken met fruytjens, van vande Neck . . . . 150 —
Een zeebattallie, van Bonavontura Peeters 125 —
Een bankettjen, van Willebeke . . . 125 —
Een zeetempeest, van Bonavontura Peeters 90 —
De vyff wyse ende vyff dwase Maegden, vanden Jongen Franck . . . . . 60 —
Een stucxken, fruytagie, van de Heem, met eenen gouden cop ende tennen pot . . 150 —
Een schilderye, drye portraitten, op doeck, sonder precies te weten den meester . 50 —

Een bankettjen, op pinneel, vanden schilder den Uyl (1) . . . . gl. 50 —

Een boerenstryt, vanden fluweelen Breugel, naer syn vader . . . . 80 —

Een batallie ter zee, van Cornelis de Wael. 100 —

Een Paradys, van Jacques de Backer . . 72 —

Een cleyn lantschapken, van Jan Augustyn Immenraet . . . . 36 —

Een cleyn stucxken, taeffeltjen daer men de benedictie seght, vanden jongen Franck . . . . 30 —

Een geusekercxken, van H. van Vliet . 36 —

Twee Saterkens met naecte vroukens int water, van Nicolaes Thol . . 36 —

Een schipken met berchskens, van Jaspar van Eyck . . . . 30 —

Een orloghschip met berchkens, van Jaspar van Eyck . . . . 50 —

Een Cruycefix, vanden jongen van Baelen. 48 —

Een lantschapken, van de Vadder . . 24 —

De vier elementen, van van Aelen . . 24 —

Sint Jan inde wildernisse, van Teniers, naer Paulo Vironees . . . . . . 30 —

Een waterken, van Jan Peeters . . . 20 —

Drye slapende vroukens met een manneken, van van Baelen . . . . 24 —

David met het hooft van Goliat . . 12 —

Een vrouwe die luysen soeckt. . . 10 —

Een Barsabé, van Peeter van Aelen . . 15 —

Eenen souttelder . . . . 6 —

Een boeregeselschap, van Ostadi . . 24 —

Pan ende Seringa, cleyn stucxken . . 12 —

Een lantschapken met figuerkens, vanden ouden van Baelen . . . . . . 18 —

Twee cleyn stucxkens, Kersnacht ende Drye Coningen, vanden ouden van Baelen . 60 —

---

(1) Dien bijnaam gaven onze kunstenaars der XVIe eeuw aan eenen Waalschen schilder die altoos eenen uil in zijne tafereelen maalde, en die ook Hendrik met de Bles werd genaamd, omdat hij eene witte bles in zijn donker haar had.

Een groot stuck, lantschap met stoffatie van een jacht, van Momper	gl. 100	—
Een lantschap met stoffatie, van Momper ende Breugel	36	—
Een lantschap, Momper ende Breugel, met Venus ende Adonis	100	—
Een lantschap, lanckworpich, met muyl-eseltjens, van David Teniers . . .	36	—
Een lantschap, gestoffeert met Venus ende Adonis, van Momper ende Breugel . .	30	—
Een Avontmael, op pinneel.	20	—
Een blompot, van Verbruggen . . .	24	—
Een vergult lampet met gevogelt . .	20	—
Twee pittoors met eenige kieckvorsen, van Peeter Boel	20	—
Een fontyntjen met pauw op, van Peeter Boel	24	—
Twee stucxkens met simmen, van Snyers .	24	—
Een Jesusken met weirelt, vande dochter van Octavo Venius, naer van Dyck .	20	—
Eenen Sint Peeter gecruyst, naer van Dyck.	18	—
Een schipvaert, van vanden Velde . .	18	—
Een badt van naecte vroukens . .	8	—
Ses stucken schilderye, op copere platen, representerende de Triumphe vande Heylige kercke, naer Rubens, tot 30 guldens 't stuck	180	—
De Passie, van de Heem, met kinnekens, van Jan Lievens	300	—
Een Xaverius, naer van Dyck	24	—
Onse Lieve Vrouwe Geboorte, met schoon vergulde leyst, vanden ouden Maes . .	66	—
De Vluchtinge naer Egipten, met schoon vergulde leyst, van van Opstal . . .	66	—
Een schetse, van de Rycke	6	—
Een lantschapken met stoffatie, van Elias.	12	—
Eenen Moor met geel kleedt	3	—
Een Apollo met luyte	6	—
Lantschap met schapen	3	—
Een lantschap met boerenwagen . . . ,	6	—
Sint Margriete inde gevanckenisse .	18	—

Den creupelen buschop, waterverwe, vanden ouden Breugel	gl. 30 —
Een groot Marienbelt	6 —
Sint Franciscus	12 —
Sint Anna ende Ons L. Vrouwe, van van Lint	18 —
Een Moyses Vissinge	12 —
Een Susanna, van Seghers	36 —
Twee stucken schilderye, bedelaers . .	48 —
Twee stucken schilderye, bedelaers, mosseleters ende viecxkens	72 —
Twee waterkens, van vanden Velde . .	8 —
Een pacxken met twintich cleyn stucxkens .	8 —
Een winterken, rondeken, van Millé .	4 —
Twee cleyn schilderykens, fluyterken ende lierspelsterken, met vergulde leysten .	30 —
Een copyken naer Teniers	3 —
Twee miloeneterkens	12 —
Een barbierken, van Brouwers, op coperē platjen	30 —
Hermide ende Renalde, in een goude leyste gebruyneert	36 —
Een fluyterken, copyken naer Livens .	18 —
Twee Maters Dolorosa, op eenen doeck .	6 —
Twee miloeneters, naer Morillo . . .	20 —
Een fluyterken, naer Jan Livens. . .	24 —
Twee halve vroukens, naer Titsiaen . .	12 —
Item, het selve, in eene leyste	10 —
Een Noot Goidts, naer van Dyck . .	18 —
Een blomcrans, vanden jongen Verbruggen.	36 —
Een Noot Goidts, met vergulde leyste . .	48 —
Een Cruycefix, naer van Dyck . . .	24 —
Een copye naer Millé, van Sint Jans Doopinge	30 —
Twee miloeneters, naer Morillo, levensgrootte	30 —
Een Marienbelt, naer van Dyck	18 —
Een Cruycefix, van Ykens, naer van Dyck	50 —
Een Cupidoken, naer Rubens . . .	3 —
Een portrait van den Bisschop Cappello,	3 —
Een lantschapken, speelhuys, . .	3 —
Ses stucxkens, te samen	4 —

Een contrefeytsel van den Bisschop Capello, geteeckent door Diepenbeeck . . .	gl. 6 —
Een contrefeytseltjen van myn Her Roelans, geteeckent door Diepenbeeck . . .	3 —
Een lantschapken met galleyken. . .	6 —
Vier stucxkens, te samen gebonden. . . .	4 —
Een cleyn platjen, fluyterken, naar Jan Livens, sonder leyst	15 —
Acteon ende Diana, inde lenghde . .	12 —
Twee cleyn blomstucxkens, het eene van oliverwe ende dander op parckement .	6 —
Een schutsel van ses deuren, naecte mannekens	50 —
Drye cleyn stucxkens.	8 —
Een groot hooch schutsel met verckensjacht	60 —
Een Susanna, naer Rubens, sonder de leyste.	15 —
Een lanckworpich stucxken, Casteelpleyne, van Capiteyn Hamers	18 —
Een cleyn teeckeninge, portrait van den ouden Sonnius	12 —
Een cleyn lantschapken, gesteken . .	3 —
Drye cleyn teeckeningsken.	3 —
Een groot stuck, de Stad van Antwerpen, van Minderhoudt . . , ...	300 —
Een schouwstuck, vanden ouden Quellinus, daer de vroukens naer den tempel gaen.	120 —
Een boerenfeest, van David Ryckart . .	90 —
Het portrait, int cleyn, met moorken, van Gonsael	72 —
Het selve portrait, int cleyn, van Gonsael.	60 —
Een geschetste model van den authaer van Sint Bernarts, door den ouden Quellinus .	36 —
Een verckensjacht.	300 —
Een verckensjacht, van Snyers, met eenen jager	250 —
Een groot stuck, Cruycefix	6 —
Een jacht, copye naer Snyers . . .	36 —
Een groot stuck, van Erasmo Quellinus, naer Paulo Veronees	48 —
Een stuck, Appollo.	3 —

Het portrait van de familie van Gonsael.	gl. 300 —
Een schouwstuck, fruytagie met blommen, naer Boel	36 —
Een stuck, representerende eenen vogelensanck, geinventeert van de Vos . .	60 —
Een stuck, naer Jordaens, een seetriumphe.	72 —
Een groot stuck, Kinderdoodinge . . .	1200 —
Een stucxken, van Arthois	50 —
Een scheel van een claversingel . . .	100 —

Somma beloopt de prisé van alle de voorgespecificeerde schilderyen de somme van sessenveertich duysent een hondert dertich guldens, dico . . *gl.* 46130—

Dewelcke verdeylt in negen deelen, compt elcx paert . . . . . „ 5125.11

De ondergeteeckende verclaeren dat sy gesamentlyck naer henne beste kennisse hebben geestimeert ende gewerdeert allen de bovenschreven schilderyen op den prys aldaer vermelt, ende daerby oock gedeclareert de meesters vande stucken waervan sy goede kennisse syn hebbende, naerdien allen deselve stucken by hen rypelyck syn oversien ende geconsidereert. Toirconden dese declaratie daervan gegeven opden thienden April anno XVI^c ende eenennegentich.

J. E. Quellinus
Pieter vander Willige

Me presente
M. Lodewycx, Notarius.

(*Protocollen van den Notaris J. M. Lodewycx, junior, 1697, f° 204.*)

14 November 1691.

Inventaris vande goederen van wylen d'Heer Sebastiaen Leerse, Lieutenant Warantmeester generael van Brabant, weduwer van Jouffrouwe Maria Anna van Leyen, overleden, op 12 November 1691, op syn hoff onder Sinte Willeborts.

Int groodt salette aenden hoff :

Deselve behangen met goude leir, rooden gront.
Een pourtraict, geschildert van dHeer Anthoni van Dyck, representerende des afflyvigens grootvader ende grootmoeder ende oom, in smalle vergulde leyste.
Eenen blommencrans, van Verendael, sonder leyst.
Het pourtraict van des afflyvigens vader, int cleyn, van Consales, in swerte leyste.
Een ovael pourtraict, van van Dyck, in swerte leyste.
Een schoustuck voor de schouwe, pourtraict vanden afflyvigen syne huysvrouwe ende twee kinderen.
Twee seevaertkens, van Bonaventure Peeters, in swerte leyste.
Een stucxken, wesende eene Vanitas, van Verendael, in swerte ende vergulde leyste.
Twee schilderyen, staende pourtraicten des afflyvigens vader ende moeder, van langen Jan
Een groot stuck, Diosines, geschildert van Jordaens, in smalle swerte lyste.
Een Marienbeelt met figurkens ende lantschap, van Breugel ende van van Balen, in swerte leyste.
Een schilderye, den creupelen buschop, vanden helschen Breugel, in swerte lyste.
Een lantschap van Breugel, gestoffeert van Rubens, in swerte lyste, vuytbeeldende Ons Heer met twee Apostelen gaende naer Emaus.
Een groot fruytstuck, in swerte lyste, geschildert van van Vuyttrecht.

Een schilderye, de Kindermoort, van Francisco de Neve, in vergulde leyste.

Een groot stuck schilderye, representerende Ambrosius ende Theodosius, van dHeer Antonio van Dyck.

(*Staten en Rekeningen van den Notaris J. de Vos, 1693-94.*)

---

2 Augustus 1692.

Inventaris vande goederen bevonden ten sterffhuyse van wylen d'Heer Guillielmo Potteau, Commissaris ordinaris vande monsteringhe vanden volcke van orloghe ten dienste van Syne Catholycke Majesteyt, weduwair van wylen Vrouwe Isabella Le Candele, overleden, op 18 Juny 1692, t'synen woonhuyse inde Vekestraet.

SCHILDERYEN.

Inden eersten, een portraict van eene vrouwpersoone, gheschildert van d'Heer Anthony van Dyck.

Item, een lantschap met figuerkens, vanden fluweelen Breugel.

Item, twee lantschappen, enckele doecken, geschildert van Abraham Genoels.

Item, twee lantschappen, oock enkele doecken, gheschildert van Snoeyens.

Een lantschapken, van Immenraet.

Een schetse, van Nicolo Poussain.

Een lantschap, van Momper.

Het Escurial van Madrid, op pinneel gheschildert.

Noch een lantschap, vanden fluweelen Breugel, op pinneel.
Een schipvaert, van vander Velde.
Een lantschap, gheschildert van Tempeest.
Een keucken, gheschildert van Snyers.
Een hermitagie, gheschildert van Momper.
Een lantschap ende een conversatieken, beyde gheschildert van Bray en Wint.
Dry schilderyckens, gheschildert vanden ouden Helmont.
Noch dry cleyndere, van ditto Helmont.
Twee lantschapkens, van Franscisco Molla.
Een schilderye, verbeldende de huysvrouwe van Putiphar met Joseph.
Een copere plaettjen, verbeldende een lantschap met Adam ende Eva.
Item, noch een lantschap, geschildert van Tempeest.
Item, een schoustuck, verbeldende eene Venus met kinderkens, geschildert van Steenlant, synde eene copye naer Carrats.
Item, noch een schoustuck, wesende eene schipvaert.
Item, noch een schoustuck, verbeldende Sampson ende Dalida, synde eene copye naer Rubens.
Eene groote schilderye, verbeldende de Godenfeest, geschildert van Merten de Vos.
Eene Flora, gheschildert van Guilleaume de Ryck.
Een lantschap met figuerkens, geschildert van Franck.
Item, noch een schouwstuck, wesende lantschap met figueren, geschildert van Snoeyens.
Thien kopere plaetjens, synde lantschapkens.
Noch een cleyn stucxken, van Matthias Helmont.
Item, noch een schouwstuck, lantschap, van Snoeyens.
Twee tronien van kinderkens, gheschildert van d'Heer Anthoni van Dyck.
Item, twee pourtraicten van den vaeder ende moeder vanden afflyvigen.
Een groot stuck, geschildert door den ouden de Heem, verbeldende differente fruyten, synde daerinne oock geschildert eenen Moor.
Item, noch een groot stuck, van ditto de Heem, daerinne gheschildert syn differente fruyten ende een goude schotel met eenen gouden kop.

Item, noch eene groote schilderye, van ditto de Heem, verbeldende fruyten met eene groote ghedreven gaude schotel.

Item, noch een groot stuck, gheschildert door Franchois vanden Broeck, verbeldende differente fruyten.

Twee schilderyen, synde fruyten ende blommen, gheschildert door Joan Peeter van Bredael.

Twee blompotten, gheschildert van Gallé.

Eenen blomcrans, geschildert vanden fluweelen Breughel.

Een blompotteken, gheschildert van frater Zegers.

Twee schilderyen, gheschildert door Capiteyn Haemers, synde copyen naer Wouwermans.

Twee lantschapkens, gheschildert door Michiel Angelo de la Battaglia.

Twee schilderykens, gheschildert door Francisco vander Kabel, synde zeehavens.

Een schouwstuck, geschildert door Cornelis de Vos, verbeldende eenen Kersnacht.

Noch een lantschapken, vanden fluweelen Breugel.

Noch vier lantschappen, wesende het eene een schoustuck, geschildert door van Baele.

Noch een cleyn lantschapken, geschildert door van Uden.

Een portraict van den Coninck van Hongeryen, geschildert vanden Heer Pedro Paulo Rubens.

Eene schilderye, verbeldende den Coninck David, gheschildert naer een stuck van langen Jan.

Een schilderye, representerende 't Banquet van Balthazar.

Noch vier lantschapkens, representerende die vier tyden van 't jaer.

(Protocollen van den Notaris Em. H. Peres, 1692, fol. 223.)

27 Juni-7 Juli 1692.

Invertaris vande goederen bevonden inde respectieve sterffhuysen van Jonckers Jan Baptista ende Pietro Jacomo van Eycke (*) *vader ende sone, overleden, den sone op 27 Juny ende den vader op 6 July 1692, in henne wooninge inde Lange Gasthuysstraete tegensover het klooster vanden Derden Ordre.*

. . . .

Inde groote camere aende strate :

Een partye goude leire daermede deselve camer ten deele is behangen.

Ses stucken schilderye, geordonneert door den Heere Rubbens ende opgeschildert door den Heere van Dyck, wesende de Historie vanden Keyser Desius.

Het eerste, representerende de Triumphe vanden selven Keyser.

De tweede, wesende eene Offerhande.

De derde, voor de schouwe, met het volck vande Roomeynen.

De vierde, synde een vensterstuck, den Trophé .

De vyffde, daer den Keyser Desius wort doorsteken.

De zesde, daer den Keyser wort begraven.

Noch vele schilderijen in andere plaatsen, doch zonder namen van meesters.

(*Protocollen van den Notaris Ph. M. Francot, 1692, fol. 194.*)

(*) *Bij testament dd. 30 December 1690, laat deze aan zijnen vader, en na hem aan zijne twee nichten Joanna Maria Justa en Anna Teresa Maria van Eycke, het gebruik van een schilderijken op marber, verbeeldende het H. Aangezicht van O. H., om, bij hun aller afsterven, te komen, mits eene maandelijksche zielmis, aan het klooster der L. Vrouwbroeders, of, in geval van nietaanvaarding, aan de Paters der S. Jesu.*

Ibid. 1690, f. 169.

28 October 1692.

Inventaris vande goederen bevonden inden sterffhuyse vanden Seer Eerweerden Heere Carolus Snyers, Presbyter ende Canoninck vande Cathedrale kercke, op 27 October, tusschen den twee ende dry uren, overleden in synen woonhuyse aen het Groen Kerckhoff.

. . . .

Inde groote camer tegens den hoff:

Een groot stuck, vanden jongen Breugel.
Een groot Cruys, vanden jongen Franck.
Een lantschap met figuren, van Mostaert.
Een heyder met schaepen, van Jan Massys.
Een ketspel, van Grimmer.
Kercke vande Paters Jesuiten.
Een lantschap, van Leytens.
Een conterfaitsel van Cardinael Granvel, door Willem Key.
Negen poutracten van Hertoch Albertus etc.
Twee deuren, van Ambrosius Franck.
Blockersdyck, van Meulenaer.

Inde voorcamer aende straete:

Een boerenkermis, van Vinckenboom.
Een lierman, van Vinckenboom.
Het boerenverdriet, van Vinckenboom.
Het soldatenverdriet, van Vinckenboom.
Een musken, van Michiel Joncquo.
Een kerckxken, van Grimmer.
Een lantschap, van Lucas Valckenborch.
Een schouwstuck, van Tobias Veracht.
Eene Cruysdraginge, vanden jongen Francq.
Een lantschapken, van Goyvaerts.
Een lantschapken met Abraham gestoffeert.
Een Marienbeldeken, van L. Valckenborch.

Heilige Tresia, van Floquet.
Een hesp, van Signor Adriaenssens.
Een stucxken, van Gillis Nys, Dinant.
Een stucxken, vanden selven, een geberchte.
Een lantschap ende loopende rivier, van Uden.
Een stucxken, van Nyts.
Een stucxken, vanden selven.
Noch een stucxken, vanden selven, met schiltpadde leyste.
Een teeckeninge, van Nyts, de kercke van Rens.
Een bosschagie, van Conincxloo.
Een stucxken, van Signor Adriaenssens.
Noch een stucxken, vanden selven,
Een boerenkermis, Merten van Cleeff.
Een lantschap, van Meulenaer.
Het dorp van Meerbeeck, van Grimmer.
Een Cruys, naer Rubbens.
Een boefferyken, vanden ouden Helmont.
Een Noot Godts, naer Franck.
Een merscheringe, van Boets, naer Breugel.
Een lantschap, van Henrick Wilaerts.
Keyser Carel ende een Princersse, in een rondeel.
Lantschap met figuren, van Vincent Malo.
Creupelen busschop, vanden rossen Momper.
Een lantschap, naer Leytens.
Het Spaens heyderinneken.
Achtien contrefeytsels vant Huys van Bourgoignien.

Voorders is te weten dat in desen sterffhuyse oock syn bevonden de respective schilderyen dewelcke den Heere afflyvigen, soo by testament als syne codicille, aen diversche personen heeft gemaeckt ende gelegateert, ende welcke ider 't zyne is behandicht ende overgelevert.

In de bibliotheek, vele printen en teekeningen van groote meesters.

(Protocollen van den Notaris J. M. Eliaerts, 1692-97.)

5 Januari 1694.

Geestimeert de schilderyen berustende ten huyse vanden Eerw. Heere Henrico Hillewerven, Priestere, ten versoecke vande Heeren Canoninck Steenecruys, Jan Baptista Lefever ende den Notaris Francot, inden naeme vanden erffgename Joncker Jan Baptista van Eycke.

Ierst, een schilderye, wesende eene toverye, geschildert van Bartholet, weerdich . .	gl. 300 —
Item, een schilderye, vechters ende speelders, geschildert door Manfredo, weerdich . .	300 —
Item, een schilderye, van Vincent del Campo, synde een wyf met groen ende fruyten, weerdich , ...	120 —
Item, een schilderye, Sampson ende Dalida, copye naer van Dyck, geestimeert . .	80 —
Item, een schilderye, van de Vadder, landtschap, op	50 —
Item, ten huyse van den Notaris Francot, een schilderye, wesende eene Catharina met den Engel, van Vouet geschildert, geestimeert op	250 —
Somma beloopende te samen de somme van elff hondert guldens, dico. .	*gl.* 1100 —

Protocollen van den Notaris Ph. M. Francot, 1694, f° 224.)

24 December 1695.

Inventaris vande schilderyen, brieven, enz. die Jouffrouwe Barbara Catharina Anthoine, voor alsnu gheproffesside Religieuse binnen den cloostere der Carmeliterssen tot Mol, m'Her Joan Baptista dochtere wylen, daer moeder aff was Vrouwe Susanna Maria de Lannoy, heeft doen behandigen aen Jonckers Louis ende Jan Battista Anthoine, hare heeren broeders, omme tusschen hen ende de andere medeerffgenaemen ghedeyld te worden op den voet van haeren testamente op 26 Novembris 1695 voor my, Notaris, tot Mol gepasseert.

Ierst, eene schilderye, met vergulden leyst, representerende Onse Lieve Vrouwe met het Kindeken Jesus op haren schoot, geschildert van van Dyck.

Item, eene schilderye, met eenen swarten leyst, representerende Sint Franciscus aen de voeten van Christus, geschildert, als de voorschreven, van van Dyck, met rontsomme gesneden ende vergult de Passie Christii.

Item, een cleyn schilderycken, representerende eene Goddinne in lantschap, geschildert van Mille.

Item, eene schilderye, met vergulden leyst, representerende Thadeus Appostel, geschildert van Michiel Angel.

Ende daerenboven, eene andere schilderye, met swarten leyst, representerende Onse Lieve Vrouwe Bodtschappe, geschildert vanden ouden Quellin.

(*Protocollen van den Notaris J. B. Thomas, 1695, f° 263.*)

11 April 1699.

Inventaris vande goederen van Jan Baptista van Zoom, overleden, op 11 April 1699, ten woonhuyse van Jouffrouwe de weduwe de Sagher inde Lange Nieuwstraete, genaempt « Sinte Ignatius. »

Ierst, een schilderye, geschildert door d'Heer Quellinus, gestoffeert steenwerck.

Item, een ander schilderye, oock geschidert door Quellinus, steenwerck ende gestoffeert.

Item, een schilderye boven de deure, oock van Quellinus, steenrots, lantschap ende stoffagie.

Een schilderye, lantschap, van Millé.

Item, een schilderye, schouwstuck, van Rubens, tempeest in zee met figuren.

Een schilderyken, lantschap, met vergulde lyst, van Millé.

Een schilderye, pourtret van den afflyvigen.

(*Protocollen van den Notaris Ph. M. Francot, 1699, fol. 215.*)

1701.

Inventaris vande goederen van Jouffrouwe Elisabeth Henssens, overleden, op 29 October 1700, in haeren woonhuyse naest het convent der Paters Minimen, naerlatende voor haeren weduwer d'Heer Joan Carlo Batkin.

Inde camer daer de stooff staet :

Inden eersten, deselve camer behangen met goude leiren, rooden grondt.

Item, drye schilderyen, geschildert van Quellinus den jongen, representerende den H. Andreas, Ons Heer aent Cruys, ende het Vrouwken van Samarien.

Een schilderye, geschildert van Quellinus den ouden, representerende Onse L. Vrouwe, Sint Joseph ende het Kindeken Jesus inde cribbe liggende.

Een schilderye, groenmerckt, geschildert van Teniers, soo men gelooft.

Een schilderye, schouwstuck, copye, van Jan de Bruyne geschildert.

Inde groote camer aende strate :

Deselve camer rontsomme behangen met goude leiren van differente couleuren.

Een schouwstuck, geschildert van van Douw.

Een schilderye blommencrans, gestoffeert van Coissiers.

Item, het pourtrait van Jouffrouwe Elisabeth Henssens de afflyvighe.

Het pourtrait van d'Heer Joan Carlo Batkin.

Inde cleyn camer tegens den hoff :

Deselve camer behangen met goude leiren, rooden grondt.

Een pourtrait van Pater Henssens, Miniem.

Een pourtrait van d'Heer Joan Carlo Batkin, op syn Spaens gecleedt.

Een lantschap, van Verblommen geschildert.

Een schilderye, den H. Andreas, by de afflyvige gemaeckt aen Jouffrouwe vander Heyden, Begyntjen.

Inde eedtcamer daernevens :

Deselve rontsomme behangen met goude leiren, swarten gront.

Twee schilderyen, geschildert van vander Blommen.

(*Protocollen van den Notaris J. M. Lodewyckx, junior, 1700-01.*)

---

27 September-7 October 1704.

Inventaris vande goederen van Jouffrouwe Catharina Martens, geestelycke dochter, Meester Gregorius dochter wylen, daer moeder aff was Jouffrouwe Catharina van Ameldonck, overleden, op 26 September 1704, in haeren woonhuyse inde Venusstraet.

Inde voorcamer aende straet :

Behangen met goude leiren, roode gront, geextimeert op	f.	90 —
Item, een stuck schilderye, schoustuck, wesende een Romeynsche Historie, van Michiel Cocci		60 —
Item, een schilderye, blommecrans, van binnen Onse Lieve Vrouwe met Kindeken Jesus, van van Breugel ende vanden Avont.		15 —
Item, twee cleyne schilderykens, visschen en vogels, van Adriaenssens, tsaemen op		24 —
Item, twee kerckens, schilderye van de Neeff, tsaemen op		30 —

Inde ceucken :

Item, een schoustuck, schilderye, vischmerckt van van Vyttrecht		9 —

Inde alcovecamer :

Item, ses portretten vande familie, te weten, twee portretten van wylen Paters Gregorius ende Josephus Martens, sonen van wylen den Heer Borgemeester Martens, beyde Paters vande Societeyt Jesu, in henne wereltlycke cleederen, op		30 —

Twee portretten, d'een van wylen grammère Pansius, ende d'andre van wylen Maria Anna Martens, des voors. Borgemeester Martens dochter was	f. 40 —
Twee portretten, een van wylen Jouffrouwe Catharina Pansius in een blommecrans, d'andre representerende de familie, tsaemen op	80 —
Item, een schilderye, wintersaisoen, van Mompaert, op	16 —
Item, een schilderye, kerckens, van de Neeff ende David Ryckaert, op	30 —
Item, een stucxken, Hermitagie van Sint Anthonius, van Teniers, op	30 —
Item, een lantschapken, van Sebastiaen Vranck	7 —
Item, een out manneken, van D. Ryckaert	7 —
Item, een fruytstuck, van Van Neck . .	7 —
Item, een stucken, vechters, van Ryckaert .	7.10
Item, een battaliken, van Peeters . .	2 —
Item, een Mariebeeldeken, van Mabuse .	5 —
Item, een conversatiken, naer Teniers .	7 —
Item, een boerehuyshouden, van van Breugel	10 —
Item, een Avontmael, van Franciscus Vranck	24 —
Item, een toebacksmoerder, van Ryckaert	10.10
Item, een cleyn conterfeytsel, van Gonsael	10.10

Inde groote camer aenden hoff :

Behangen met goude geschilderde leeren, cryghtriomph, 6 stucken . . .	180 —
Item, een schoustuck, van Mompaert en Breugel	240 —
Item, een schoudoeck, van Emmeraet . .	24 —

Inde camer genaempt de swarte camer, aenden hoff :

Behangen met goude leeren, swarte gront .	162 —
Item, een schilderye, schouwstuck, scheepvaert, van Hartvelt	18 —

Opde capellecamer boven aenden hoff :

Behangen met goude leeren, groenen gront, gelegateert aen Jouffrouwe Clara Gregoria van Parys . . . .
Item, een schouwstuck, schipkens, van Peeters, ende lantschap van lange Pierre . . f. 30 —

Opde bibliotecqcamer boven aenden hoff :

Behangen met goude leeren, roode gront . 42 —
Item, een schouwstuck, de Gebenedydinge Ons Heeren vande kinderkens, van Frans Floris . . . . 18 —

Op de bovencamer aenden hoff, boven d'alcovecamer :

Item, een fuston met een Mariebeeldeken, van vanden Avont . . . . . 10 —

In het gloriet achter den hoff :

Behangen met goude leeren, met blauwe gront 30 —
Item, een schilderye, lantschap, van Mompaert 12 —
Item, een schilderye, toebacqsmoerder, van Coetsiers . . . . 12 —

(Protocollen van den Notaris Jan Kennynck, 1704.)

26 Augustus-5 September 1720.

Inventaris vande goederen van Signor Geeraert vanden Dorpen, overleden, op 26 Augusti 1720, binnen synen woonhuyse opde Borsse, achterlatende voor syne weduwe, Jouffrouwe Catharina Jacobs, dewelcke op 2 September 1720 oock is overleden, ende voor syne erffgenamen, Jouffrouwe Anna Maria, vrouw van Philippus Coettermans, en Signor Geeraert, syne dochter ende sone, daer moeder aff was Jouffrouwe Anna Maria van Lint, mitsgaders Jacobus, out ontrent 15 jaer.

SILVERWERCK ENDE JUWEELEN :

Een silvere palluer vande Schilderscamers.
Een silvere pintscheel, verbelt Sint Lucas.

SCHILDERYEN :

Twee blomstucken, van Verbruggen.
Twee stucken, van Reysbraek en de Roo.
Twee stucken, van Vierpeyl.
Twee stucken, van vanden Bosch.
Een stuck, van de Wael.
Twee stucken, van Rysbraek.
Twee stucken, van Horemans.
Twee stucken, van Boudt en Boudewyns.
Vier stucken, van Breyel.
Twee stucken, van Vierpeyl.
Een stuck, van vanden Bosch, den moetwilligen boetsgesel.
Twee stucken, van van Blomme.
Dry copyen van van Opstal.
Twee schilderyen, van Vierpeyl.
Een scheepvaert, van Bonaventura Peeters.
Twee copyen van Brydel.
Een schildery, van Mompaert.
Een schildery, van Guilliam Peeters.

(Staten van den Notaris Th. van Merlen, 1720.)

2 Februari en 18 Maart 1729.

Inventaris vande goederen van d'Heer Moyses Castaño, jonghman, overleden, 1 February 1729, op syn hoff van plaisantie, gheleghen onder Borgherhout ende Deurne.

Opde eerste goudeleircamer :

Eene schilderye, schouwstuck, voor de schouwe, steenwerck met figuren.
Twee schilderyen, pourtraiten van den Hertogh van Marlebourgh ende syne huysvrouwe, met vergulde lysten.

Opde groote beste camer :

Deselve camer alle met schilderyen, passtucken ende blafons, het schouwstuck voor de schouw ende den schouwdoeck beneden inde schouw, alle gheschildert door de fameuse constschilders Quillinus ende Goddyn als andere meesters.

Opde beste goudeleircamer, nevens de voorseyde camer :

Voor de schouw, eene groote schilderye door den schilder Godyn geschildert, verbeldende de Offerande van Abraham aen synen sone Isacq.

(Protocollen van den Notaris P. H. Allefeldt, 1729, f° 75.)

28 November 1740.

Inventaris vande goederen bevonden ten sterffhuyse van den Seer Eerweerden ende Edelen Heere Simon Balthazar de Neuf, Heere van Hooghelande, Deken vant Capittel Cathedrael deser stadt, overleden, op 20 November 1740, in desselfs dekanale huysinge aen het Groen Kerckhoff.

. . . .

Schilderyen ten voors. sterffhuyse bevonden, degene niet sullen worden vercoght, geschildert door de respective meesters, soo men vermeynt, conform den leyste van den Heere afflyvigen door hem eygenhandigh geschreven.

Item, een stuck schilderye, in vergulden leyst, genaempt « de veyge, » waarvan de portraitten geschildert syn door Rubbens.

Een ditto, geschildert door Rubbens, in vergulden leyst, representerende de Vlught van Egipten.

Item, eene schilderye, geschildert door Rubbens, met vergulden leyst, representerende eene naeckte vrouwe, sittende aent vier met eenen Cupido.

Item, eene schilderye, van Rubbens. in swarten ende vergulden leyst, representerende eene sieke vrouwe, met portraiten.

Item, eene schilderye, in swarten ende vergulden leyst, representerende Onse L. Vrouwe met het Kindeken Jesus ende Sint Anna, geschildert door Rubbens.

Item, eene schilderye, in swarten leyst, representerende eenen Jodtschen prister met pampier in syn handt, geschildert door Spagniolet.

Item, twee schilderye, portraitten, in vergulden leyst, geschildert door Reynbrant.

Item, twee seer schoone blomstucken, van Veirendael, representerende ieder stuck vyf festons van alle soorten van blommen, in swarte ende vergulde leysten.

Item, een stuck schilderye, representerende vier festons ende alle soorten van blommen, van den schilder Veirendael, in swarten leyst met vergulsel.

Item, twee stucken schilderye, blomstucken, in flessen op een taeffel, met swarten ende vergulden leyst, wesende geschildert van Veirendael.

Item, een stuck schilderye, representerende een blomstuck, geschildert door van der Elst.

Item, een blomstuck, in swarten ende vergulden leyst, geschildert door de Heem.

Item, twee schilderykens, representerende koykens, in vergulde leysten, geschildert door van Berchom.

Item, twee schilderyen, in vergulden leyst, representerende 't kint dat Ullissens vindt int graff van syne ouders, ende d'ander, de Aencomste van de schoon Helena, van Hoedt.

Item, twee stucken, van den ouden Huysmans, in vergulden leyst, representerende landtschap ende figueren.

Item, noch twee als boven.

Item, eene schilderye, in vergulden leyst, representerende Ester aen taeffel ende Assuerus grammoedigh, geschildert van Houbraecke.

Item, twee schilderyen, blomstucken, in vergulde leysten, geschildert van Pattin.

Item, twee cabinetstucken, representerende een bedruckte Venus ende Cupido die haer uytlacht, d'eene geschildert door Muggenhove, copye, ende d'eene, origineel, door Chevalier van de Werve.

Item, twee schilderyen, in vergulden leyst, d'eene representerende eenen cluysenaer, ende d'ander, Magdalena in de wildernisse, geschildert door den ouden van der Neiren.

Item, een clyn stucxken, in vergulden leyst, representerende een kint in een ovaeltjen met sesse cleyne figuerkens rommetom, geschildert door Rottenaemer.

Item, een schilderyken, in vergulden leyst, representerende een meysen, door Geeraert Dauw geschildert.

Item, een stuck schilderye, in swarten leyst, verbeldende een bosch met landtschap ende figueren, geschildert door Huysmans den ouden.

Item, een ditto, egael aent voorgaende, geschildert door den jongen Huysmans.

Item, eene schilderye, verbeldende de vier maegden salvende de quetsuere van Sint Bastiaen, in vergulden leyst, geschildert door Coetsiers.

Item, eene schilderye, wesende een Italiaens stuck, van onbekenden meester, verbeldende Ons Lieve Vrouw met het Kindeken Jesus, aendoende eenen rinck aen Sinte Catharina, in swarten ende vergulden leyst.

Item, eene schilderye, representerende Onse Lieve Vrouwe gevende melck te drincken aen het Kindeken Jesus, van onbekenden meester

Item, twee stucken met swarten ende vergulde leysten, d'eene, representerende eene vogelejacht, ende d'ander differente soorten van honden, geschildert door den ouden Boel.

Item, een schilderye, vier festons van differente blommen op een steenwerck, met figueren geschildert door den ouden Quilien, ende de blommen door Pater Zegers, hebbende eenen swarten ende vergulden leyst.

Item, twee schilderyen, blomstucken, in swarte ende vergulde leysten, geschildert door onbekende meesters.

Item, eene schilderye, representerende den Kersnacht met differente figueren, in swarten ende vergulden leyst, geschildert door Cramer.

Item, eene schilderye, representerende Ons Heer aen de colonne, met swarten ende vergulden leyst, geschildert door Zegers.

Item, twee schilderykens, d'eene representerende eene offerande der heydenen, ende d'ander het bedrogh vant verborgen Angilles door Elisses, in swarte ende vergulde leysten, geschildert door van Hal.

Item, twee schilderyen, in swarte leysten, representerende ieder een taeffel met differente vruchten en spysen, geschildert door Gillemans.

Item, eene schilderye, representerende eene conversatie, in swarten ende vergulden leyst, geschildert door van der Laenen.

Item, eene schilderye, synde copye naer Borginion, representerende een marcherende legervolck, in swarten ende vergulden leyst.

Item, twee schilderyen, representerende beyde Academici, in swarten leyst, geschildert door Voorhaut.

Item, twee schilderykens, in vergulde leysten, representerende landtschap, geschildert door Vermeiren den jongen.

Item, twee schilderykens, met vergulde leysten, wesende twee caravaentjens, geschildert door van der Aa.

Item, eene schilderye, representerende een landtschap met koykens, in swarten leyst, geschildert door den jongen Huysmans.

Item, eene copye naer den fruweelen Breugel, wesende een boschken, in grooten swarten leyst.

Item, eene schilderye, in swarten leyst, representerende eenen peirdendrinck, wesende eene copie naer Wauwermans.

Item, eene schilderye, representerende eenen Ecce Homo, in swarten ende vergulden leyst, geschildert door Quintemzys.

Item, eene Teurcksche caravaen aen de zee, in vergulden leyst, geschildert door Vermeiren.

Item, een fruytstuck, in swarten leyst, geschildert door van Son.

Item, twee schilderyen, in swarten leyst, representerende twee boereconversatien, geschildert door Nollekens.

Item, eene schilderye, verbeldende eene boereconversatie, in swarten leyst, geschildert door eenen vremden meester.

Item, eene schilderye, in vergulden leyst, representerende eene naeckte vrouwe slaepende ende Jupiter getransformeert in eenen Saeter, geschildert door van Dyck.

Item, eene schilderye, in vergulden leyst, representerende alle soorten van vruchten, geschildert door Pater Gysels.

Item, eene schilderye, in vergulden leyst, representerende eene Teursche batalie, geschildert door Wauwermans.

Item, twee schilderyen, in henne vergulde leysten, d'een, het Paradys, ende het ander, visscherye, geschildert door Paulo Bril ende Elshamer.

Item, eene schilderye, in vergulden leyst, representerende eenen boerenstal met figueren, geschildert door Jordaens.

Item, eene schilderye, in vergulden leyst, representerende eenen Kersnacht met figueren, geschildert door Poelenbergh.

Item, eene schilderye, in swarten ende vergulden leyst, representerende eenige boeren die saemen veghten, geschildert door Rubbens ende Breugel.

Item, twee schilderykens, in henne vergulde leysten, representerende twee picquetterien van peerden, geschildert door Wauwermans.

Item, eene schilderye, representerende blommen, cruyden ende insecten, in vergulden leyst, geschildert door Vierendael.

Item, twee schilderykens, in swarten ende vergulden leyst, representerende twee Roomsche Keysers, geschildert door Rubbens.

Item, een schilderyken, in vergulden leyst, representerende eenen auden man met eenen pels ende een papier in syn handt, door van Dyck.

Item, een schilderyken, in swarten leyst, verbeldende een vrouwpersoone met schiltpalet, pinceelen, etc., geschildert door den ouden Miris.

Item, een schilderyken, in vergulden leyst, representerende het Badt van Diana ende Actheon, geschildert door Rottenhamer.

Item, twee schilderyen, in spiegel, verbeldende twee blomtuylen, geschildert door Marie Diffiori.

Item, een schilderyken, in vergulden leyst, representerende een lantschapken met een schipvaertken, geschildert door den fluweelen Breugel.

Item, een schilderyken, in vergulden leyst, representerende een portrait, geschildert door Geeraert Dauw.

Item, een schilderyken, in vergulden leyst, representerende differente fruyten op een taeffel, geschildert door J. de Heem.

Item, eene schilderye, in vergulden leyst, representerende Christus ende Emaus sittende aen de taeffel, geschildert door Jordaens.

Item, eene schilderye, in swarten leyst, representerende de vier elementen, levensgroote, int naeckt, geschildert door Abram Janssens.

Item, eene schilderye. in swarten ende vergulden leyst, representerende Goden ende Godinnen in eenen rotskant, geschildert door den auden Franck ende fruweelen Breugel.

Item, eene schilderye, in vergulden leyst, representerende de Aencompste van den Prins Cardinael voor Antwerpen, geschildert door Bonaventura Peeters.

Item, twee schilderyen, in swarte ende vergulde leysten, representerende twee vaesen, door Ballieu, ende blommen, van Bosschaert.

Item, twee schilderyen, in swarte leysten, verbeldende vaesen met blommen ende eene vrouwpersoone daerneffens, geschildert door Bosschaert en Ballieu.

Item, eene schilderye, met vergulden leyst, representerende eene Italiaensche merckt, geschildert door den auden Bredael.

Item, eene schilderye, in clyne vergulden leyst, representerende het Ontset van Weenen, geschildert door den jongen Bredael.

Item, eene schilderye, in swarten ende vergulden leyst, verbeldende, levensgroote, eene naeckte Dido die haer selven doorsteckt, geschildert door Quilien.

Item, twee clyne schilderykens, battalie, in swarten leyst.

Item, een schilderye, met vergulden leyst, verbeldende eenen Gecruysten Christus met vier engelen, geschildert door van Dyck.

Item, eene schilderye, in vergulden lyst, representerende den Noodt Godts met engelen.

Item, een schilderyken, in vergulden leyst, representerende eenen jongelinck met eenen pels om syn lyff.

Item, eene schilderye, portrait, halfflyff, wesende het portrait van den Heere afflyvigen.

Item, een portrait, halfflyff, wesende het portrait van Syne Hooghweerdigheydt F. Carolus, Bischop van Antwerpen.

Item, eene schilderye, in swarten vergulden leyst, wesende het familiestuck van den Heere afflyvigen, verbelt in eene jacht.

Item, eene schilderye, in clynen vergulden lyst, representerende Sampson alwaer Dalila syn hayr affsnydt.

Item, een schilderyken, in vergulden lyst, representerende Diana ende Antimione, geschildert door Poelenborgh.

Item, een clyn schilderyken, in vergulden lyst, represen-Emaus, geschildert door Rottenhamer.

Item, eene cleyne schilderye, met vergulden lyst, representerende Maria Magdalena met een Cruycefix.

Item, een clyn ront schilderyken, in vergulden lyst, representerende een kindeken slapende op een cruys.

Item, een clyn, in ovael vergulden leyst, Sint Franciscus.

Item, een schilderyken, in eenen fluweelen ende vergulden leyst, liggende in een notelaire kasken, representerende eene Flora met een Saterken ende kindeken, geschildert door van der Meynen.

Item, twee schilderyen, in henne vergulde leysten, representerende fruyten ende vruchten.

Item, twee schilderykens, in henne vergulde leysten, representerende boskasie, geschildert door Swaenenborgh.

Item, twee ronde schilderykens, in viercante vergulde leysten, representerende vryagie ende trauwe, wort gepresumeert te wesen van Rubbens.

Item, eene schilderye, in vergulden leyst, representerende eene Schilderconst.

Item, een viercant schilderyken, in vergulden leyst, representerende eenen Keirsnacht.

Item, eene schilderye, in swarten leyst, verbeldende eenen Sint Franciscus met het Cruys.

Item, eene schilderye, in swarten leyst, wesende eenen Sint Sebastiaen doorschoten met pylen.

Item, twee schilderyen, in henne vergulde leysten, verbeldende eenen boerendans ende eene boerekermisse.

Item, twee schilderyen, in swarte ende vergulde leysten, synde twee Appostels.

Item, een lanckworpich schilderyken, wesende een campaniken met casteeltjen ende figueren.

Item, twee schilderykens, met henne vergulde lesten, een Marienbeldeken ende Ecce Homo, liggende ieder in syn swart kasken.

Item, twee schilderyen, in clyne vergulde leysten, d'eene, eene boerekermis, ende het ander, Sint Ivo met postueren.

Item, twee schilderykens, met henne swarte leysten, wesende twee schipvaertjens, op koper geschildert.

Item, twee dito schipvaerden, wat clynder, in henne swarte leysten.

Item, een clyn, in vergulden leyst, representerende eenen hoeffsmit.

Item, een dito, in swarten leyst, wesende een blomstucxken.

Item, eene groote schilderye, in swarten vergulden leyst, representerende eene Conincxfeest, geschildert door Jordaens.

Item, eene groote schilderye, in swarten ende vergulden leyst, representerende het Judicium Paris.

(Protocollen van den Notaris P. Gerardi, 1740, nº 328.)

---

3 September 1777.

A nos chiers et bien-amés ceux du Magistrat de notre ville d'Anvers.

Charles Alexandre, Administrateur de la Grande-Maîtrise en Prusse, Grand-Maître de l'Ordre Teutonique en Allemagne et Italie, Duc de Lorraine et de Baar, Maréchal des armées du Saint-Empire Romain et de celles de Sa Majesté l'Impératrice Douarière, Reine Apostolique de Hongrie et de Bohême, etc. etc., son Lieutenant-Gouverneur et Capitaine général de ses Pais-Bas, etc. etc. etc.

CHERS ET BIEN-AMÉS,

Etant informés que les tableaux rares et prétieux qui sont nécessaires pour servir de modèles aux élèves de l'art de la peinture, auquel l'Ecole Flamande a fait tant d'honneur, se transportent insensiblement hors du pais, et voulant pourvoir à ce que ceux qui excitent la curiosité des amateurs et qui servent à former le goût des peintres apprentifs, ne soient pas aliénés par les mainsmortes qui les possèdent, à moins d'une nécessité indispensable, Nous vous faisons la présente pour vous dire que c'est notre intention que vous Nous remettiez une liste pertinente des tableaux rares et prétieux appartenant à des mainsmortes, soit séculières soit ecclésiastiques, qui se trouvent dans la ville d'Anvers, afin que, les dites listes vues, Nous puissions statuer sur la matière comme Nous trouverons que l'intérêt public l'exige. A tant,

CHERS ET BIEN-AMÉS,

Dieu vous ait en sa sainte garde. De Bruxelles, le 3 Septembre 1777. Kulb. v[t].

CHARLES DE LORRAINE.

Par ordre de Son Altesse Roiale,

DE REUL.

23 Octobre 1777.

A Son Altesse Roiale

Monseigneur le Duc de Lorraine et de Baar,
Capitaine et Gouverneur général des Pays-Bas, etc. etc.,
à Bruxelles.

MONSEIGNEUR,

Nous avons reçu avec respect la dépêche du 3 Septembre dernier, par laquelle Votre Altesse Roiale nous ordonne de lui remettre une liste pertinente des tableaux rares et prétieux appartenans à des mainsmortes, soit séculières soit ecclésiastiques, qui se trouvent dans la ville d'Anvers.

Pour satisfaire aux ordres de Votre Altesse Roiale, nous avons l'honneur de joindre ici une liste détaillée des tableaux les plus prétieux que les mainsmortes possèdent en cette ville. Nous y avons exprimé les sujets que ces pièces représentent et nous y avons ajouté les noms des propriétaires et les lieux de leur existence, pour autant qu'ils nous sont connus. Nous n'avons fait mention dans cette énumération que des tableaux rares, d'un fini prétieux et d'une beauté universellement reconnue, termes auxquels la dépêche de Votre Altesse Roiale semble se borner.

Parmi quoi, espérons avoir satisfait aux ordres de Votre Altesse Roiale, nous avons l'honneur d'être avec le plus profond respect,

MONSEIGNEUR,

De Votre Altesse Roiale

Les très humbles et très obéissans serviteurs,

BOURGUEMAÎTRES, ECHEVINS ET CONSEIL DE LA VILLE D'ANVERS.

P. VAN SETTER.

Anvers, ce 23 Octobre 1777.

CATHÉDRALE.

Liste des tableaux rares et prétieux qui se trouvent dans la Cathédrale de la ville d'Anvers, appartenans à la Fabrique de la dite église, à des corps séculiers, ecclésiastiques ou à des familles particulières.

1° Dans la chambre des Marguilliers, un tableau, rare et antique, représentant les Fiançailles de la Sainte Vierge, dans le goût de van Eyk.

2° Un tableau représentant l'Assomption de la Sainte Vierge, pièce d'une touche moeilleuse et expressive, supérieurement peinte par Rubbens, dans le chœur de la dite église, placé au maître-autel.

3° A la chambre des Aumôniers, un portrait de Nicolas Rokox, par Antoine van Dyk. D'autres cependant pretendent que c'est une copie par van Diepenbeek.

4° Un tableau rare, placé dans l'autel du métier des Merciers, représentant Jésus-Christ au milieu des pécheurs convertis, peint par Otto van Veen, maître de Rubbens.

5° Un tableau rare, représentant la Chute des Anges, par François de Vrindt, dit Floris, où l'on voit une guêpe par Quinten Matthys, placé dans l'autel du serment des Gladiateurs.

6° Dans l'autel appartenant au vieux serment de l'Arc, se trouve un tableau représentant le Martyre de St.-Sébastien, dans lequel on admire la justesse du dessein, par Michel Coxie.

7° Un tableau précieux, représentant la Descente du Corps de J.-C. de la Croix, par Rubbens, ainsi que les deux battans. Ces pièces, appartenantes au serment des Fusiliers, sont peintes d'une vigueur de coloris étonnante, et c'est un des plus beaux monumens du pinceau enchanteur de ce maître.

8° La Résurrection de J.-C. Ce tableau orne l'épitaphe de la famille de Moretus, il est peint par Rubbens, ainsi que les volets et le portrait du dit Moretus. Les caractères du sujet y sont exprimés avec beaucoup de vérité.

9° Une Vierge avec l'Enfant Jésus et deux portraits qui l'adorent, le tout par Rubbens. Ce prétieux tableau est placé dans le monument de la famille de Goubau.

10° Dans la chapelle des Marchands de vin, est représenté le Festin des Noces de Cana en Galilée, tableau rare peint par Martin de Vos.

11° Un dito, par le même maître, dans la chapelle de St.-Antoine, représentant la Tentation de ce Saint, avec deux battans.

12° Un autre tableau, du même maître, avec ses battans, appartenant au vieux serment de l'Arbalète ; il représente J.-C. triomphant, et sur les battans est représenté le Batême de Constantin, St.-George et Ste.-Marguerite avec le dragon. Dans ces trois pièces ce maître s'est surpassé.

13° Dans la chapelle de la Circoncision, appartenant à la ville, se trouvent trois tableaux rares, représentant respectivement J.-C. détaché de la Croix, St.-Jean dans l'huile et Hérodias, par Quinten Matthys.

14° Un tableau, précieux à tous égards, représentant J.-C. mort sur le sein de la Vierge ; les volets représentent la Vierge et l'Enfant Jesus, item, St.-Jean-Evangéliste. Peint par Rubbens et placé dans le monument de la famille de Michielsens.

Tableaux prétieux dans la paroisse de
STE-WALBURGE.

1° L'Erection de la Croix, par Rubbens.

2° Un des battans qui ont servi autrefois au grand tableau n° 1°. Le sujet est relatif à la grande pièce.

3° Un dito, relatif comme le précédent. On ne peut rien voir de plus achevé, tant pour la grandeur du sujet que pour l'expression et le coloris ; tout y est admirable.

4° Un tableau de Rubbens, représentant J.-C. triomphant de la mort, placé dans l'épitaphe de la famille de Cock.

Dans l'église paroissiale et collégiale de
ST-JAQUES.

Dans la chapelle de Rubbens, où ce peintre est enterré, se trouve un tableau prétieux de ce maître. On ignore s'il appartient à la Fabrique, ou à la famille, qui a fait renouveller la sépulture et embellir la chapelle, il y a peu d'années.

Dans la paroisse de
ST-GEORGE.

1° Un prétieux portrait du peintre Jean Breugel, par Antoine van Dyk, placé dans le monument du dit Breugel.
2° Un dito, du peintre Jean Snellinkx, placé dans son monument, par Antoine van Dyck.

Tableaux prétieux et rares, appartenans à
L'ABBAIE DE ST-MICHEL.

Dans L'ÉGLISE *de la dite abbaie:*

1° L'Adoration des Mages, tableau précieux, supérieurement peint par Rubbens.
2° Un beau tableau, représentant St-Grégoire, par Rubbens.
2²° Le portrait de Philippe Rubbens, peint par son frère Pierre Paul. Cet excellent morceau orne l'épitaphe de Philippe.
3° Un tableau représentant St-Norbert, placé dans le monument de la famille de Snoek, très bien peint par de Vos.
4° Un tableau, rare par sa grandeur et par la richesse de l'ordonnance, peint par Erasme Quillin.
5° Dans le réfectoire du couvent de la dite abbaie sont placés dix tableaux, dont on admire la force du coloris et du dessein, par le susdit Quillin, représentant divers sujets de l'Ecriture Sainte.

Dans L'ENCEINTE *de l'abbaie*
se trouvent les pièces précieuses et rares suivantes :

6° Un tableau représentant Abraham et Melchisedech, qu'on prétend être de Rubbens.
7° Le Baptême de J.-S. Cette pièce, dont on ignore le peintre, merite attention : on la prend même pour un tableau de van Dyk.
8° Un tableau représentant la Femme accusée d'adultère, que l'on croit du Titien.
9° Un tableau prétieux, peint par Diepenbeek.
10° Une Vierge et l'Enfant Jésus, que l'on croit de Rubbens.
11° Un Crucifix, que l'on croit de van Dyk.
12° Quatre ports de mer, par Bonaventure Peeters.
13° Une Vierge. C'est un beau tableau, que quelques uns prennent pour être de Raphaël Urbino.

Outre les tableaux ci-dessus mentionnés, le cabinet de l'abbé renferme nombre de pièces rares et prétieuses de plusieurs bons maîtres, qui ont tous excellé dans un genre de peinture différend, entre autres, le portrait de Matthieu Hirselius, abbé de cette maison, par Rubbens.

A l'église et au couvent des
AUGUSTINS.

1° Au maître-autel, un précieux tableau, représentant la Sainte-Vierge avec l'Enfant Jésus et plusieurs saints et saintes, pièce admirable, par Rubbens.
2° St.-Augustin en extase, précieux tableau, peint par Antoine van Dyck, dans lequel on admire une touche fine et une grande vérité dans les expressions.
3° Dans une salle du couvent, un Crucifix, supérieurement peint par van Dyk.

Dans l'église des
GRANDS-CARMES.

1° Un portrait, peint par van Dyk, placé dans l'épitaphe de N. Sweerts.
2° Un tableau de Rubbens, reprèsentant le Corps mort de J.-C. entre les bras de Dieu le Père.
3° Un tableau rare, représentant le Chef de J.-C.
4° Deux tableaux, fort estimés par rapport au dessein et au coloris, par Abraham Janssens ; l'un représente la Sépulture du Seigneur, et l'autre, la Sainte-Vierge, Ste-Catherine et Ste-Cécile.

Dans l'église des
CARMES-DESCHAUSSÉS.

1° Un tableau reprèsentant J.-C. détaché de la Croix, par Rubbens.
2° Un charmant tableau, où l'on voit représentée la Sainte-Vierge, Ste-Anne et Joachim, par Rubbens.
3° Un tableau, peint par Rubbens, représentant une Apparition de J.-C. à Ste-Thérèse.

Dans l'église des
DOMINICAINS.

1° Un tableau rare, représentant les Œuvres de miséricorde, par Teniers le vieux ; d'autres prétendent que c'est par Jean van Heemssens.

Nota : On trouve dans la dite église les quinze mistères, représentés dans autant de tableaux, peints par de très bons maîtres, parmi lesquels on distingue les suivans :

2° La Flagellation de J.-C., tableau prétieux, peint par Rubbens.
3° J.-C. portant la Croix, par van Dyck.

Dans la même église on admire :

4° Une Naissance de J.-C., grand et beau sujet.
5° Quatre bons tableaux, par Bonaventure Peeters.
6° La Sainte-Vierge distribuant le Rosaire, tableau rare, par Michel Angelo de Caravage.
7° Un tableau prétieux, dans le maître-autel, par Rubbens; il représente J.-C. menaçant de punir le monde.
8° Un tableau représentant un Concile, par Rubbens.

Dans l'église des
RÉCOLLETS.

1° J.-C. crucifié entre deux larrons, pièce prétieuse, par Rubbens, tableau du maître-autel.

Nota : l'esquisse se trouve dans le couvent.

2° Un Crucifix, au-dessus de la sacristie, par Rubbens.
3° J.-C. qui montre ses plaies à l'incrédule Thomas, par Rubbens. Ce prétieux tableau est placé dans l'épitaphe de Nicolas Rokox, orné de deux battans, représentans les portraits du dit Rokox et de son épouse.
4° Un autre beau Crucifix, par Rubbens.
5° Une pièce rare, représentant la Ste-Vierge et l'Enfant Jésus, par Holbin.
6° Une Descente de la Croix, pareil au même sujet du grand tableau à la Cathédrale dont est fait mention dans cette liste, n° 7, mais en petite proportion, aussi peint par Rubbens.
7° Un beau tableau, représentant St.-François communiant etc., par Rubbens.
8° Une pièce précieuse, représentant J.-C. détaché de la Croix, sur les genoux de sa mère, par van Dyk.
9° Le portrait d'Alexandre Scaglia, par van Dyk.
10° Le Couronnement de la Vierge, par Rubbens.

Dans l'église des
CAPUCINS.

1° J.-C. crucifié entre deux larrons, excellent tableau, par Rubbens.
2° St.-François à genoux devant la Ste.-Vierge et l'Enfant Jésus, par Rubbens.
3° Le Corps mort de J.-C. sur les genoux de sa Mère, qu'on prétend être de van Dyck.

Dans l'église du
BÉGUINAGE.

1° La représentation du Corps mort de J.-C. détaché de la Croix, couché sur les genoux de la Ste.-Vierge, accompagné de trois figures. Piéce supérieurement peinte par van Dyk.
2° Un très bon tableau, avec deux battans, par langen Jan.

Dans l'église des religieuses de
L'ANNONCIATION.

1° L'enfant Justus portant sa tête coupée, par Rubbens.
2° Le portrait de la Fondatrice de cet ordre, par van Dyk.

Dans l'église des
DOMINICAINS.

Une prétieuse pièce, peinte par van Dyk ; elle représente J.-C. crucifié.

Dans l'église des religieuses dites
FACONS.

Un tableau représentant l'Apparition de la Ste.-Vierge à un saint, par van Dyk.

Dans l'église du
GRAND-HOPITAL.

Deux pièces prétieuses et rares, ainsi que leurs battans, par Martin Pepyn.

A la FONDATION DE TEERNINCKX.

Un excellent tableau, de Jaques Jordaens, représentant le Sauveur en Croix avec la Ste.-Vierge et St.-Jean au bas.

Au-dessus de la BOURSE,
où se tient l'Académie de dessein, etc.

Parmi nombre de bons tableaux, placés dans plusieurs salles, on distingue les suivans :
1° Un tableau rare, représentant le portrait de l'ancien concierge de l'Académie, par Corneille de Vos.
2° Le portrait de Quinten Metthys, peint par lui-même.
3° Une pièce rare, peinte par Martin Pepyn, représentant St.-Luc prêchant dans le désert.
4° Un portrait, par van Dyk.
5° Une Ste.-Famille, par Rubbens.

*A l'*HOTEL DE VILLE.

1° Une pièce rare et supérieurement peinte par Abraham Janssens. Elle représente la fleuve l'Escaut et la Pucelle d'Anvers.
2° Un beau tableau avec du gibier, fruit etc., par François Snyers, la figure par Rubbens.
3° Trois excellentes esquisses, par Rubbens, faites pour les décorations lors de l'Entrée du Cardinal Infant.

Tableaux rares et prétieux appartenans à des sermens de la ville dits GULDEN, *exposés dans leurs maisons, dans les chambres où ils s'assemblent.*

L'ANCIEN SERMENT DE L'ARBALÈTE.

Un très beau tableau d'Abraham Janssens, représentant la Concorde.

A la Chambre DE L'ANCIEN SERMENT DE L'ARC.

Un précieux tableau, peint par Biget le vieux ; il représente l'Histoire de Guilleaume Tell. L'architecture, par Herdenberg, et le paisage, par Immenraet.

Additions et corrections à la liste de Mr van Setter.

CATHÉDRALE :

Après le N° 2 ajoutez : Dans la chapelle des Aumôniers, le tableau de l'autel est de Bernard van Orley, il représente le Jugement dernier; les vollets sont aussi du même maître. Ce Jugement dernier est une excellente pièce.

N° 3 : Ce portrait est une copie faite en 1642 par Diepenbeke, d'après l'original de van Dyck.

Après le N° 3 ajoutez : A l'autel des Archers modernes est un excellent tableau de Wenceslas Coeberger, représentant le Martyre de St.-Sébastien.

Après le N° 4 ajoutez : A l'autel suivant est un très bon tableau d'Ambroise Francken, représentant la Multiplication des pains. On attribue mal à propos cette pièce à Martin de Vos.

Après le N° 5 ajoutez : Dans la chapelle du St.-Sacrement, le tableau de l'autel est peint par Otho Venius, et représente la Cène de J.-C. avec ses Apôtres.

Au-dessus de l'entrée principale de cette chapelle est un bon tableau de Diepenbeke, représentant un Prêtre qui célèbre la Messe.

Contre un pilier, près de cette chapelle, est l'épitaphe de Philippe van Heemssen ; cet épitaphe est décoré d'un très bon tableau peint par van Balen et représentant la Vierge, l'Enfant Jésus et plusieurs anges ; le fond est un paysage de Breugel de velours.

N° 8 : Dites que ce tableau orne l'épitaphe de Jean Moretus, et que le portrait de ce dernier, qui est dans le haut de cet épitaphe, est aussi de la main de Rubens.

Après cet article ajoutez : Le Jugement dernier, bon tableau peint par Jacques Backer, et servant d'ornement à l'épitaphe de Christophe Plantin.

Après le N° 10 ajoutez : Dans la chapelle suivante est un des plus excellents tableaux de Martin de Vos, représentant l'Incrédulité de St.-Thomas.

Ajoutez encore : Dans la chapelle de St.-Luc : on y voit St-Luc occupé à peindre la Vierge. C'est aussi une des bonnes pièces de Martin de Vos.

Après le N° 13 ajoutez : A l'autel du jeune serment de l'Arbalète est le Martyre de St.-George, tableau regardé pour le chef-d'œuvre de Corneille Schut.

Vis-à-vis cet autel est l'épitaphe de van der Aa. Le tableau dont ce monument est orné, est de Simon de Vos, et représente la Résurrection du Sauveur. Les portraits de van der Aa et de sa femme, qu'on voit sur les volets, sont du même maître. Ces pièces sont dignes de van Dyck.

Au premier pilier en descendant par les petites nefs, est l'autel de Ste-Anne, dont le tableau, représentant la Famille de la Vierge, est de Michel Coxcie.

L'autel suivant est celui des Frippiers, dont le tableau, représentant Ste.-Catherine qui dispute avec les Docteurs, est de Pierre Eyckens le vieux.

L'autel qui suit est celui des Jardiniers, dont le tableau est de François Floris et représente la Nativité du Sauveur.

N° 14. Ajoutez : que ce tableau de Rubens est contre un pilier, vis-à-vis la chapelle de la Vierge.

Église de STE-WALBURGE.

Après le N° 3 ajoutez : Dans le chœur de cette église, contre la muraille qui est au nord, est l'épitaphe de la famille de Cock, dont le tableau peint par Rubens, représente Jésus-Christ sortant glorieux du tombeau et triomphant de la mort.

Le tableau de l'autel du S.-Sacrement est de Jean Erasme Quillin, et représente le Sauveur à table avec les pélerins d'Emaüs.

Église de ST.-JACQUES.

Avant de parler du tableau de Rubens, mettez ce qui suit :

En entrant à droite dans la petite nef, le tableau de la première chapelle est de Martin de Vos et représente la Présentation au temple; les deux vollets sont du même maître.

Le tableau de la seconde chapelle est aussi de Martin de Vos, il représente St.-Antoine et St.-Paul Hermite dans le désert.

Le tableau de la troisième chapelle est d'Erasme Quillin le vieux, et représente St.-Roch.

Contre l'un des piliers de la nef est l'épitaphe du peintre Henri van Balen. Le tableau est de la main de ce maître, et représente la Résurrection du Sauveur.

Le tableau de la chapelle du S.-Sacrement est d'Otho Venius, et représente la Cène du Sauveur avec ses Apôtres.

Dans une chapelle en montant dans le bas-côté méridional du chœur, est un tableau représentant la Trinité, peint par Henri van Balen.

Vis-à-vis de cette chapelle est l'épitaphe de Mlle Geensints, décoré d'un bon tableau de Corneille Schut, représentant le Sauveur mort, sur les genoux de la Vierge.

Le tableau de la chapelle de Rubens appartient certainement à la famille, puisqu'on lit au bas ce qui suit :

Domina Helena Formentia vidua ac liberi
Sacellum hoc aramque, ac tabulam,
Deiparæ cultui consecratam, memoriæ
Rubenianæ L. M. poni dedicarique curarunt.

A la chapelle qui suit celle de Rubens, est un bon tableau de Jacques Jordaens. Il représente St.-Charles-Boromée invoquant le secours de la Vierge pour la guérison des pestiferés.

Au premier pilier en rentrant dans la nef, est l'épitaphe de van Ginderen. Ce monument est décoré d'un bon petit tableau de Corneille Schut, représentant Jésus-Christ mort, accompagné de la Vierge, de St.-Jean, de la Madeleine et de quelques anges.

Église de ST.-GEORGE.

N° 1 : Ce portrait de Breugel de velours n'est point de van Dyck, mais de Rubens.

Après le N° 2 ajoutez : Le tableau de la chapelle du St.-Sacrement représente J.-C. à table avec les pélerins d'Emaüs, par Martin de Vos.

Le tableau de l'autel de la Vierge est de P. Tysens, et représente l'Assomption de la Vierge. C'est une très bonne pièce de ce maître.

Le tableau du maître-autel est de Godefroid Maes, il représente le Martyre de St.-George. C'est le chef-d'œuvre de ce maître.

Église de ST.-ANDRÉ.

1° Le tableau du maître-autel est d'Otho Venius, et représente le Martyre de St.-André.

2° Le tableau de l'autel du S.-Sacrement est de Pierre Eyckens le vieux, il représente la Cène du Sauveur avec ses Apôtres.

3° A l'épitaphe de Jean de Wael est un excellent tableau de Simon de Vos, représentant le Sauveur descendu de la Croix.

4° Le tableau de l'autel de la chapelle de l'Ange Gardien est un excellent morceau de Quillin le vieux, il représente l'Ange Gardien préservant son pupile des vices et des passions qui le tentent.

Église de ST.-MICHEL.

Après le N° 2 ajoutez : Le portrait de Philippe Rubens, peint par son frère Pierre Paul. Cet excellent morceau orne l'épitaphe de Philippe.

N° 3 mettez : Simon de Vos.

Après le N° 4 ajoutez : Dans le bas-côté méridional du chœur est une chapelle où l'on voit un très bon tableau de Gérard Seghers, représentant la Vierge qui montre à lire à Ste.-Anne.

N.-B. Contre le pilier de cette chapelle est le portrait de Jean Nuyts, religieux de cette abbaye, que l'on attribue à Rubens, mais il est de P. Tysens. C'est toutefois un morceau digne du premier.

Dans l'enceinte de L'ABBAYE.

Les N°s 6, 7, 8, 10, 11 et 13 me paraissent ici superflus ; ils ne sont aucunement des maîtres auxquels on les attribue.

Dans le cabinet de L'ABBÉ.

Le portrait de Matthieu Irselius, abbé de cette maison, par Pierre Paul Rubens.

Église des AUGUSTINS.

Après le N° 2 ajoutez : Le Martyre de Ste-Apolline, par Jacques Jordaens. C'est un très beau tableau de ce maître.

Église des GRANDS-CARMES.

N° 1. Otez cet article, il est faux.

Après le N° 4 ajoutez : Au grand-autel, J.-C. triomphant de la mort, excellent tableau, peint par Gérard Seghers, sur le dessein de Rubens.

Contre la muraille, vis-à-vis la chaire de verité, est un excellent morceau peint par P. Tysens. Il représente Ste-Emérentiane à qui les Pères du Carmel prédisent qu'elle serait la mère de Ste.-Anne, et par conséquent l'ayeule de la Vierge.

A l'épitaphe de Pierre Goekindt, le Jugement dernier, bon petit tableau, par Jacques Backer.

Église des CARMES-DÉCHAUSSÉS.

Ajoutez : Le tableau du maître-autel, excellent tableau de Gérard Seghers, représentant le Mariage de la Vierge.

Après le N° 3 ajoutez : En entrant à gauche dans la petite nef, est un bon tableau de Gérard Seghers, représentant Ste.-Thérèse en extase et accompagnée de deux anges.

Église des DOMINICAINS.

N° 1. Mettez : par Jean van Hemsens (et non pas par Teniers le vieux.)

N° 4. Otez cette Naissance de J.-C. — C'est le Sauveur en croix, avec la Vierge et St.-Jean au bas, par Jacques Jordaens.

Après le N° 5 ajoutez : Un grand tableau représentant l'Adoration des bergers. On l'attribue à Rubens, mais il est de Corneille de Vos.

Au N° 6 ajoutez : par Michel Ange de Caravage.

Après le N° 8 ajoutez : Sous le jubé sont deux très beaux tableaux de Caspar de Crayer, représentant, l'un, Notre Sauveur mort, sur les genoux de la Vierge, et l'autre, St.-Dominique qui se donne la discipline et auquel la Vierge apparaît.

Église des RÉCOLLETS.

N° 1. Ajoutez : tableau du maître-autel. (1)

N° 2. Dites : Un grand Crucifix, au-dessus de la sacristie, par Rubens. (1)

N° 6. Cette Descente de Croix est attribuée à Rubens, mais ce n'est qu'une médiocre copie d'après ce maître.

Église des CAPUCINS.

Après le N° 1 ajoutez : Les figures en pied de St.-Pierre et de St.-Paul, peintes par Rubens, et placées à l'entrée du chœur.

Après le N° 3 ajoutez : Dans la nef, contre la muraille du côté du nord, est un bon tableau de Gérard Seghers, représentant St.-François en extase.

Du côté opposé est un autre beau tableau de Wenceslas Coeberger, représentant le Corps du Sauveur détaché de la Croix.

Dans la sacristie, deux excellents tableaux de Joseph Ribera, dit l'Espagnolet. L'un est le portrait de ce peintre, et l'autre est la figure de St.-Joseph.

Église du BÉGUINAGE.

Après le N° 2 ajoutez : Dans la nef, contre la muraille du côté du nord, est un bon tableau de Jacques Jordaens, représentant J.-C. crucifié, avec la Vierge et St.-Jean au bas.

Au-dessus du petit portail, du côté du sud, est un très joli tableau de Willebord Bosschaert, représentant le Corps mort du Sauveur, soutenu par deux anges.

---

(1) Ce double détail a été inséré par le critique dans le texte primitif.

Église des ANONCIADES.

N° 2. Otez cet article : il n'y a jamais eu dans cette église de portrait peint par van Dyck. Mettez à sa place : St.-François en extase, tableau d'un effet piquant, peint par Gérard Seghers.

Église des FACONS.

Le tableau de van Dyck représente la Vierge apparaissant à St.-Ubalde, religieux de l'ordre de St.-Augustin (et non pas à Herman Joseph).

Deux excellents tableaux de Gérard Seghers, dont l'un représente l'Adoration des bergers, et l'autre, Joseph averti par l'ange de fuir en Égypte.

TERLINKS SCHOOL,
Rue de l'Esplanade.

Article que vous avez omis : Un excellent tableau de Jacques Jordaens, représentant le Sauveur en Croix, avec le Vierge et St.-Jean au bas.

Article oublié :
AUX MINIMES.

Le tableau du maître-autel, par Lens, représente la Présentation au temple.

Dans une petite chapelle, l'Ange Gardien, bon petit tableau, par van Opstal.

Article oublié :
Église des CLARISSES.

Trois tableaux de Gérard Seghers, tous excellents. Les deux premiers représentent St.-François et Ste.-Claire en extase, et le troisième, St.-François et Ste.-Claire qui adorent l'Enfant Jésus étendu sur un peu de paille.

Article oublié :
Église des SŒURS-NOIRES.

Deux très bons tableaux de Boyermans; l'un représente le Paralitique apporté à Jésus-Christ pour être guéri, et l'autre, le Paralitique guéri et emportant son grabat.

SALLE DE L'ACADÉMIE,
sur la Bourse.

N° 4. Otez cet article, car ce portrait fut peint plus de 50 ans après la mort de van Dyck.

HOTEL DE VILLE.

Après le N° 2 ajoutez : Trois excellentes exquisses par Rubens, pour l'Entrée du Cardinal-Infant.

Après les tableaux que vous avez mis aux Sermens de la ville, ajoutez :

A la Chambre de la
NOUVELLE CONFRAIRIE DE L'ARC,
rue d'Aremberg.

Un très bon tableau, peint par Michel Coxcie, et représentant le Martyre de St.-George.

(*Minuten van den Secretaris van Setter, 1776-77, N° 129.*)

De Spaansche Muiterij
ten jare 1574.

Na de overwinning op de Mookerheide op Willem van Nassau behaald, riepen de Spaansche soldaten om betaling van de hun beloofde soldij. Teleurgesteld, rukten zij, onder het geleide van eenen Electo, naar Antwerpen op. De zwakke verdedigingswerken, in haast opgeworpen tusschen het nieuwopgebouwd kasteel en de oude omheining, waren licht te overschrijden : maar het regiment Walen dat in de stad lag, scheen besloten kloekmoedig weerstand te bieden. Onder het geroep « fuora Villacos » eischten de muiters dat men dit deel der bezetting zou verwijderen. Uit vrees gaf men toe. Nu hadden zij de handen vrij : razend en tierend doorliepen zij de straten, zoekende door bedreigingen en gewelddaden de inwoners den schrik aan te jagen. Om verdere onheilen te vermijden, vond men gerade met hen in onderhandeling te treden.

La Mutinerie Espagnole
de 1574.

Après la victoire remportée à la Mookerheide sur Guillaume de Nassau, les Espagnols réclamèrent le payement de la solde promise. Comme on tardait à leur donner satisfaction, ils marchèrent, sous la conduite d'un Electo, sur la riche cité d'Anvers. La faible ligne de défense, improvisée entre la nouvelle citadelle et l'ancienne enceinte, était un obstacle facile à franchir : mais ils avaient à compter avec le régiment de Wallons qui occupait la ville et paraissait décidé à la résistance. Au cri de « fuora Villacos » ils exigèrent l'éloignement de cette partie de la garnison. La crainte y fit acquiescer. Libres alors, les mutins se ruèrent dans les rues de la ville, proférant des menaces et se livrant à des voies de fait capables de terroriser les habitants. Pour éviter de plus grands excès, on crut devoir traiter avec eux.

Wij laten hier het omstandig verhaal volgen door den Stadsgouverneur, Heer De Champaigny, *tot verrechtvaardiging zijner handelwijze opgesteld ; alsmede de beraadslagingen en de middelen in het werk gesteld om de afgeperste som bijeen te krijgen.*

Nous faisons suivre le récit circonstancié des faits que traça le seigneur de Champaigny, *Gouverneur de la ville, pour justifier sa conduite ; ainsi que les délibérations et les moyens employés pour réunir la somme voulue.*

Par quel moyen les Espaignols amutinez entrèrent en Anvers le XXVI d'Apvril 1574.

1. — Le XIX d'Apvril XV^{c} LXXIIII, un sergeant de bande qui servoit au chasteau d'Anvers, homme de moyenne stature, d'une barbette rousse tirant jà sur le gris, vint treuver Messire Frédéricq Perrenot, Baron de Renaix, Sieur de Champaigney, Gouverneur de celle ville pour Sa Majesté, disant estre envoyé vers luy par le Lieutenant dudit chasteau, en absence du Chastelain Sancho d'Avila, pour l'advertir que les Espaignols s'estans amutinez après la journée de Mouwijck, marchoyent droit vers la ville d'Anvers, avec intention de s'en emparer et s'y faire payer de ce qu'ils prétendoyent leur estre deu, ou bien de celle de Gand ; et que desjà ils estoyent près de Bolduc, voire, vouloyent dire aucuns, par deçà, faisans grandes journées. Sur quoy ledit Sieur de Champaigney luy dit n'avoir doubte qu'ils sceussent entrer en Anvers, si se n'estoit par la jointe, laquelle n'est serrée que d'un bien mauvais terrau et peu fossoyé, plus de XIII^{c} pas de long, depuis qu'on desmolit les murailles de la ville et que on rasat le terra-plain, lorsque le Duc d'Alve fit bastir ledit chasteau ; toutesfois que, avec l'assistence de celluy-là (de laquelle il se tenoit asseuré), il espéroit bien

la leur deffendre. Ledit sergeant respondit qu'il ne pensoit pas que la garnison du chasteau, laquelle estoit Espaignole, s'en voulùt empescher, car il ne s'estoit aussi jamais veu que les soldats s'employassent l'un contre l'autre, de quelque nation qu'ils fussent, en semblable occasion, pour estre la cause commune, puisque ces amutinez demandoyent leur payement ; aussi n'estimoit-il pas que les Wallons et Allemans que ledit Sieur de Champaigney avait en la ville, en fissent autrement. A quoy il luy fut réplicqué que les officiers pourroyent beaucoup en ceci, et que le Sieur de Champaigney tenoit ceux du chasteau tant honnorats qu'ils feroyent faire à leurs gens tout ce que conviendroit pour le service de Sa Majesté ; quant aux Wallons qui estoient soubs sa charge, ils n'avoyent rien de commun en la cause desdits amutinez, pource qu'ils estoyent en leur première paye, et qu'il les assisteroit encores de ses propres deniers, tellement qu'ils n'auroyent occasion de luy refuser ce qu'il leur commanderoit pour ledit service ; et avec les Allemans aussi il s'accommoderoit si bien qu'il n'avoit doubte de rien, moyennant que le chasteau fît son debvoir, lequel estoit basti pour la tuition de la ville. Ledit sergeant insista que les officiers au chasteau estoyent peu de personnes, et que la multitude l'emporteroit; voires asseura assez audit Sieur de Champaigney (comme en confidence) que possible les soldats du chasteau ne se contenteroyent pas de non vouloir empescher aux amutinez l'entrée, ains que, comme gens malcontens dès bonne pièce, il y avoit encores à craindre qu'ils n'y aidassent.

2. — De tout ce que dessus ledit Sieur de Champaigney advisa au mesme instant, par un de ses gens qu'il envoya exprès par la poste, le Grand Commandeur de Castille Don Louis de Requesens et de Çuniga, Lieutenant, Gouverneur et Capitaine général pour le Roy en ses Pays-Bas, lequel estoit à Bruxelles, et que les Allemans de la garnison en Anvers n'estoyent de rien mieux satisfaits que les Espaignols, ni l'armée de mer qui estoit au port : car on debvoit beaucoup à tous. Aussi comme la ville estoit de grande estendue, qu'il avoit bien peu de gens pour furnir à tous les endroits requérans deffense. Joint qu'il n'avoit que un demi-canon et deux pièces de fer fondu en toute la ville, qui estoyent

aux advenues de la rivière du costé des Oisterlings, pour favoriser l'armée de mer. Car l'artillerie que le Duc d'Alve avoit ordonné pour la garde de la ville, le Grand Commandeur l'avoit fait prendre pour esquipper les basteaux, avec promesse qu'il en feroit rendre en ce lieu de celle du chasteau.

3. — Tout aussitost, le mesme soir, il mit à la garde de ladite jointe ses Wallons, qui n'estoyent que quatre compaignies : car la cincquiesme, par ordre du Grand Commandeur, estoit allé faire escorte à quelques munitions que on envoyoit vers Hollande. Et rangea les Allemans vers le quartier mieus muré et clos, tant pour la mauvaise garde que ceux-là faisoient (dont plusieurs fois il avoit adverti la Cour et les Gouverneurs généraux), comme aussi pour autant que des quatre compaignies Allemandes qui y estoyent des Coronnels George Fransperg et Charles Foucre, il se craingnoit des deux qui estoyent à Fransperg, à cause que on luy avoit escrit de Hollande que sept autres de ce régiment-là s'estoyent amutinées. Prenant pour occasion avec lesdits Allemans (lesquels avoyent fait garde commune avec les Wallons jusques alors), que pour la commodité de leurs corps de garde, qui estoyent au Grand-Marché et vers les Oisterlings, il donnoit la garde de la jointe à ses gens, laquelle est plus proche à la Mere, où estoit celluy des Wallons, et près du logis dudit Sieur de Champaigney. Avec ce qu'estant l'une de ses compaignies au convoy par le commandement de Son Excellence, il désiroit que les autres quatre fussent jointes, affin qu'ils les peût tenir de plus près et rendrê meilleur service.

4. — Le lendemain, il fit ouvrir seulement la porte Impériale, qui estoit non guères loing de son logis, par laquelle la ville s'accommodoit aisément de tous les endroits qui abbordent par terre. Et du costé de la rivière, il en fit ouvrir seulement trois qui estoyent nécessaires. Aussitost ledit Sieur de Champaigney fit faire un édict que les bourgeois n'eussent à loger aucun soldat Espaignol qu'il ne fût malade, desquels on luy feroit rapport, à titre qu'il vouloit satisfaire à une autre ordonnance publiée en la ville à la part du Grand Commandeur, que tous ceux qui estoyent de service se retirassent à leurs enseignes. Et de mesmes fit commander fort estroitement aux portes, que sans son sceu on ne permît l'entrée à aucun

soldat, de quelque nation qu'il fût, d'autant qu'il estoit adverti les gens de Mondragon estre aussi amutinez, et que des compaignies Espaignoles qui avoyent esté à Mouwijck, il y avoit jà quelques soldats en la ville, entrez à la desfilade.

5. — Quand et quand, affin qu'il ne fût prévenu avant d'estre renforcé par le Grand Commandeur, considéré la petite garnison qu'il avoit pour une si grande ville, il ordonna aux deux Bourgmaistres et à mon Sieur de Berchem, Superintendent de la Chambre des Contes, tous trois chefs des guldes et confréries, qu'ils fissent dire à leurs gens de se tenir prests toutes et quantes fois qu'ils en seroyent requis, leur enchargeant bien fort le secret : craignant de esmouvoir la ville. N'ayant voulu encores pour lors dire chose aucune aux nations, de peur que les marchands intimidez ne se retirassent, et que le trafficq se esgarràt. Différant jusques à entendre de vray la conduite des amutinez, lesquels il avoit envoyé recongnoistre.

6. — De quoy il donna conte sur l'heure au Grand Commandeur, et qu'il avoit tout prests quelques deniers du sien, qu'il répartiroit entre ses Wallons, lesquels souffroyent necessité pour la grande cherté de la ville, affin de les secourrir, et les rendre plus volontaires, si les amutinez s'approchoyent, attendant la commodité de la Cour, dont tost après il fit distribution par les compaignies ; suppliant Son Excellence de pourveoir en tout les remèdes requis, et mesmes derechef qu'il luy fît donner quelque artillerie.

7. — Le XXII, sur les onse heures du matin, le Chastelain Sancho d'Avila, revenant de Mouwijck, où avoyent esté deffaits les ennemis, se vint présenter à la porte Impériale, autrement dite de S. George, avec une compagnie d'harcquebousiers à cheval, qu'on disoit estre de Mondragon. Les commissaires qui y estoyent, luy permirent l'entrée et à son train, mais firent difficulté aux gens de guerre, si premier n'eussent licence du Sieur de Champaigney, Gouverneur de la ville. Et comme ledit Sancho d'Avila ne voulut entrer sans ceux-là, l'on envoya subit vers ledit Gouverneur, qui estoit en la Maison de ville, lequel tout aussitost manda l'un de ses gens devers Sancho d'Avila, affin qu'on ne luy donnât aucun empeschement, et que on

sceût de luy où tiroit celle cavallerie, et s'il y avoit ordonnance de Son Excellence pour la mettre en la ville.

8. — Celluy qui y fut envoyé, trouva que ledit Chastelain estoit entré dedans son chasteau avec toute sa trouppe par la porte de celluy-là qui respond au dehors de la ville ; d'où, sans mander chose aucune audit Gouverneur, il fit entrer tost après dedans la ville, par la porte qui y respond dès le chasteau, lesdits harcquebousiers à cheval, qui allèrent par toutes les rues où bon leur sembla, urlans et crians, traînans les enseignes qu'ils rapportoyent du rencontre gaigné à Mouwijck, accompaignez de grands sons de trompettes. De quoy ledit Sieur de Champaigney advertit son Excellence par la poste et homme exprès, et qu'il luy sembloit estrange qu'en une ville où il y avoit Gouverneur et garnison, telle chose se fît en tel temps au desceu dudit Gouverneur. Et d'autant plus fut meu à ce faire (comme il le manda au Grand Commandeur), pource que un soldat de celle compaignie dit haut et clair par la ville, que cincq mille Espaignols debvoyent estre ceste nuit-là, ou le jour suivant, devant ladite ville, determinez d'y entrer, et d'y demeurer tant que on les payât, et si on les empeschoit, qu'ils se saisiroyent des advenues de la commarcque, d'où ils empescheroyent à tous l'entrée et la sortie de la ville, avec infinies autres bravades, se promettans la faveur du chasteau pour forcer la ville.

9. — Ledit Sieur de Champaigney manda aussi comme le jour précédent il y avoit eu quelque meslée entre les Wallons et aucuns Espaignols du chasteau qui estoyent entrez en la ville. Sur quoy, ayant envoyé audit chasteau pour entendre ce fait et prendre meilleure information, afin de scavoir si les siens estoyent coulpables (qu'il eût fait chastier), les soldats du chasteau dirent ouvertement, parlans des amutinez, que les officiers de celluy-là ne seroyent point bastans à les pouvoir empescher qu'ils ne les aidassent à leur intention. Mandant expressément à Son Excellence que ceux-ci n'estoyent moyens pour appaiser les cueurs en la ville, desjà assez malcontens pour divers rapports qui venoyent journellement du chasteau, et autres occasions de peu de satisfaction que le chasteau avoit donné souvent. Car si on se craignoit en un tel lieu que Anvers

du chasteau qui debvoit garder la ville, Son Excellence pouvoit imaginer ce que cela causeroit en l'estat des affaires présentes, aussi ce qu'en pourroit naistre, et que de fait, s'il y eût apparence de semblable oppression par telle voye, sans que on y mît remède, il faudroit par force que ledit Sieur de Champaigney s'assistât de ce que seroit dedans la ville, pour la seurté des vies, biens et personnes de ceux qui y estoyent. De quoy il avoit voulu advertir en diligence, afin que la coulpe du mal qu'en pourroit advenir, fût imputée à qui le meriteroit, si on n'y pourvoyoit autrement.

10. — Tost après il despescha autre estaffette advertissant Son Excellence que une personne qui s'estoit treuvée au rencontre de Mouwijck et qui depuis avoit marché quelque temps avec les amutinez, luy avoit dit que ceste nuit-là ils faisoyent conte de se treuver à Herentals, cincq lieues d'Anvers, asseurez de venir au-dessus de ladite ville par la jointe près du chasteau, et que le chasteau estoit pour eux, comme il se pouvoit croire aussi selon les langages que ceux de dedans tenoyent publicquement partout. Davantage disoit avoir entendu le mesme jour de deux Gusmans des mesmes tertios amutinez (se sont soldats advantagez), lesquels il avoit veu sortir du chasteau et se pourmener par la place vers la jointe, qu'ils recongnoissoyent par où debvroyent entrer leurs gens (car ils cuidèrent qu'il en fût). Et ramenteut le Sieur de Champaigney avec ceste advertence, comme les autres fois, la faute que la ville avoit d'artillerie.

11. — Depuis vint un tambourin, fuiant du tertio de Sicille, qui luy dit aussi que lesdits amutinez sans faute prétendoyent d'estre favorisez des soldats de la citadelle, lesquels espéroyent de se faire payer avec ceste mesme occassion. Dont ledit Sieur de Champaigney advertit par estaffette, et que à ce conte si ceux qui debvoyent estre à la deffense de la ville, estoyent en hasard d'avoir les espaules mal seures par le moyen du chasteau, se seroit pour faire venir en la garnison que le Sieur de Champaigney avoit quelque desseing mal propre, espécialement aux compaignies de Fransperg.

12. — De plus l'un des gens que ledit Sieur de Cham-

paigney avoit envoyé recongnoistre, luy confermoit de nouveau que les amutinez debvoyent estre celle nuit à Herentals, et qu'ils faisoyent grandes journées, sans espargner la nuit.

13. — Aux onse heures du soir, le Capitaine Artajon, du tertio de Sicille, vint treuver le Sieur de Champaigney, qui alloit recongnoissant ses gardes, et l'ayant tiré à l'escart près du corps de garde à la Mere, luy dit, soubs protest de l'amitié qu'il luy portoit, ne pouvoir laisser de l'advertir, que, ayant esté celluy après-disner au chasteau, il avoit entendu ouvertement, tant des soldats que d'autres, que sans faute ledit Sieur de Champaigney n'avoit qu'espérer d'eux, ni moins de quoy s'asseurer ; de manière qu'il seroit contraint de se deffendre (si les amutinez pouvoyent suivre leur desseing) dedans les rues respondantes sur la place du chasteau, lesquelles sont larges et en nombre. Tellement que à son advis il seroit nécessaire s'asseurer du dit chasteau, et y mettre quelques soldats d'autre nation avec ceux qui y estoyent, pour empescher l'intention de ceux auxquels elle ne seroit telle qu'il conviendroit. Et que le lendemain matin il estoit délibéré d'aller à Bruxelles en advertir luy-mesme Son Excellence, comme il feroit aussi de la part dudit Sieur de Champaigney, s'il vouloit. Dont ledit Sieur le requit, et le prévint encores à la mesme heure par un sien homme qu'il envoya par la poste exprès, advertissant Son Excellence de ce qu'il avoit entendu dudit Capitaine, luy suppliant très humblement considérer la conséquence de ce fait, et ce qu'il emportoit au service de Sa Maiesté : car estant avec suspition que le chasteau mesme deût nuire à la deffense de la ville, comme ceux qui y estoyent disoyent ouvertement partout, et ayant l'armée de mer et les Allemans peu contens (comme jà il avoit adverti), Son Excellence pouvoit penser en quels termes il se treuvoit ; et qu'il falloit aller au-devant de ces amutinez, fût pour leur donner contentement ou autrement, comme il luy avoit jà escrit autre fois, avant qu'ils corrompissent de gens davantage.

14. — Le XXIII, appercevant ledit Sieur de Champaigney, par les responses que le Grand Commandeur luy faisoit,

qu'il estimoit bien peu les inconvéniens dont il se doubtoit, tout ainsi que si se fussent esté calomnies de malveuillans, il fit une recharge par autre homme exprès, et escrivit à Son Excellence que tout ce qu'il advertissoit, il l'avoit sceu d'Espaignols mesmes, et puisqu'il estoit temps de parler clair, il entendoit que les mesmes chefs n'estoyent point marris de ceste commotion, à ce que leur dire propre manifestoit et au chasteau et dehors, et que ceste suspition il la retenoit du langage des plus principaux d'eux ; luy remonstrant les attentats et violences que le Chastelain et les siens avoyent usé par plusieurs fois en celle ville, ayant luy-mesme en personne, avec le Coronnel Mondragon, osté une fois un prisonnier à la justice en pleine rue, de quoy on avoit envoyé les informations au Duc d'Alve, qui n'en avoit fait autre démonstration quelconque, une autre, l'un des sergeans de bande du chasteau avoit tollu violentement certaines informations des mains d'un officier de la ville lors qu'il les prenoit, et par force, peu de jours après que ledit Sieur de Champaigney fut instalé en son gouvernement, ledit Chastelain fit prendre en la ville par ses soldats à main forte le bois qu'il prétendoit pour ses guardes, contre les concordats de l'édification du chasteau, sans autre punition, nonobstant toutes remonstrances, tellement que estant accoustumé à plusieurs semblables attentats franchement, confrontant avec cela les propos qu'il tenoit présentement, ledit Sieur de Champaigney ne s'esbahiroit de chose qu'il emprînt.

15. — Toutesfois pour ne rien obmettre de tout ce qu'il pouvoit de son costé, affin de conserver bonne correspondence, il avoit envoyé deux de ses capitaines, dont l'un estoit son Lieutenant Coronnel, l'autre Cornelius Sterck, fils de l'Ammand d'Anvers, avec le sergeant major de ses compaignies, visiter le Chastelain celle mesme matinée. Lesquels ayans rapporté qu'il n'estoit point au chasteau, il les avoit renvoyé vers son Lieutenant, prétendant en ce que s'offriroit bonne conformité. Mais cependant ledit Sieur de Champaigney supplia Son Excellence qu'elle luy mandât expressément si, à faute de correspondence, il se pouvoit mettre en deffence comme qu'il fût, ores que le chasteau

voulût assister les amutinez; car il scavoit les moyens et expédiens pour cela, qu'estoit d'abandonner la jointe, laquelle ne se pouvoit tenir, ayant suspition du chasteau. Et que en tout ceci il ne feroit rien sans préadvertir Sancho d'Avila mesme, afin qu'il sceût pour quelle occasion on se répareroit avant la venue des amutinez, s'il ne pouvoit ou ne vouloit respondre de ses soldats. Ce que néantmoins ledit Sieur de Champaigney n'avoit voulu encores intenter, sans en advertir Son Excellence, considérant assez la conséquence de ce fait.

16. — De plus il manda aussi que, escrivant ce que sus est dit, un de ses sergeans l'estoit venu advertir que le mesme matin l'on avoit tiré du chasteau trois coups d'harcquebouses vers une sienne sentinelle, qui avoyent donné devant les pieds de ladite sentinelle. Et combien que le Sieur de Champaigney l'excusât vers ses gens, qui en murmuroyent, comme chose qui facilement pouvoit advenir par meschef, et qu'il le failloit croire, puisque on n'avoit attaint la sentinelle, comme il estoit aisé, Son Excellence devoit considérer que cela estoit chercher noise.

17. — Or les trois susdits que ledit Sieur de Champaigney envoya vers le Chastelain, estoyent enchargez, premièrement de le visiter et saluer de sa part, et, après luy avoir donné l'enbonheur du succès qu'avoit eu le rencontre de Mouwijck, auquel s'il s'estoit treuvé, de le prier aussi quand et quand qu'il le voulût advertir de ce qu'il pouvoit entendre touchant l'intention tant des amutimez que de ceux de son chasteau, pour les propos que aucuns d'eux tenoyent ouvertement; s'asseurant que pour le service de Sa Majesté il assisteroit à empescher une chose de si mauvaise conséquence comme seroit l'entrée desdits amutinez en la ville d'Anvers. Au surplus ledit Sieur de Champaigney demandoit aussi qu'il luy voulût faire donner les affûs d'aucunes pièces qu'il avoit autrefois fait monter pour la garde de la ville, lesquels il luy fit retirer au chasteau lorsqu'on accommoda les batteaux desdites pièces. Cela désiroit-il afin qu'il se peût servir des mesmes pièces en ceste occasion, qu'il eut prins en l'armée à laquelle il commandoit lors. Davantage ledit Sieur de Champaigney vouloit un moyen par lequel on peût congnoistre les soldats qui venoyent du chasteau en la ville, quels estoyent

siens et quels non. Car par ce costé il entroit beaucoup d'Espaignols en Anvers, lesquels il convenoit recongnoistre, pour obéir à l'édict ci-devant mentionné du Gouverneur général.

18. — Les susdits envoyez, après avoir demandé Sancho d'Avila, premièrement au chasteau, et puis l'ayans cherché en la ville, où l'on disoit qu'il estoit, à la fin retournez au chasteau et ayans fait tant que on les conduit vers le Lieutenant, sceurent que Sancho d'Avila y estoit, et qu'il n'en avoit bougé. Ainsi estans menez vers luy par le Lieutenant, qui ne peut faire de moins, de plain abbord ledit Sancho d'Avila, les voyant, s'esmeut bien fort, et demanda à ceux qui estoyent présens, pourquoy l'on avoit mis ces gens léans. Toutesfois passans outre lesdits deux Capitaines à leur commission, mon Sieur de Vers, cousin dudit Sieur de Champaigney et Lieutenant Coronnel de ses compagnies, fut celluy qui porta le propos. Auquel le Chastelain respondit en substance, plus troublé qu'il ne convenoit et assez incivilement, que le Sieur de Champaigney ne se debvoit mesler de son chasteau, duquel il scavoit ce qu'il avoit à faire ; et que quant aux advertissemens de ce que passoit, il en donneroit conte au Grand Commandeur quand il luy sembleroit à propos ; aussi que se n'estoit point contre les serviteurs du Roy qu'il falloit donner esquippage d'artillerie, sinon contre le Prince d'Oranges ; voires encores en telle occasion il penseroit ce qu'il auroit à faire pour la ville ; avec autres propos extravagans et fort insolents. Ledit Sieur de Vers luy réplicqua qu'il n'y avoit rien en ce qu'il avoit traitté avec luy, que concernât le particulier du Sieur de Champaigney, et qu'il ne s'agissoit ici que du service du Roy. De manière que voyant un langage tant mal basti, pour lequel on n'avoit oncques donné occasion à Sancho d'Avila, considérant le Sieur de Champaigney l'estat présent, il despescha sondit cousin par la poste vers le Grand Commandeur, afin qu'il luy donnât conte de tout le passé d'une part et d'autre, pour prévenir Son Excellence du succès qui s'en pouvoit attendre ; escrivant quand et quand à icelle qu'il estoit content de se mesurer pour le présent à ce que convenoit au service de Sa Majesté et de sadite Excellence, sans embrasser en ce que touchoit son particulier les expédiens

sur ceci que ledit Sieur de Champaigney pourroit bien raisonnablement ; mais que si Son Excellence ne pourvoyoit au remède requis à la ville d'Anvers, qu'il n'attendroit pas plus que celle journée à y mettre tel ordre que ni les amutinez ni le chasteau ne luy feroyent nul tort.

19. — Et de fait, le mesme après-disner sur le tard, il fit rassembler en la Maison de ville les Conseilliers de la Chancelerie de Brabant, le Sieur de Ranst et Cornelius Boone, ses assesseurs, et les principaux du Magistrat, pour leur déclairer son intention. Là luy vindrent nouvelles du Grand Commandeur, que le lendemain matin Son Excellence seroit en Anvers, et que pour plus de diligence il venoit par eau.

20. — Incontinent qu'il fut arrivé, ledit Sieur de Champaigney luy représenta la conséquence qu'il prévoyoit si les amutinez exécutoyent ce qu'ils avoyent deliberé, mesmes avec l'aide du chasteau, et combien cela emporteroit tant à la réputation de Son Excellence que au bien des affaires de Sa Majesté ; l'exhortant à s'emparer du chasteau, puisque Sancho d'Avila n'avoit voulu prendre autres gens, suivant ce que Son Excellence avoit mis à son chois, ayant commandé audit Sieur de Champaigney par ses lettres, de luy donner gens en tel nombre et de toute telle nation qu'il demanderoit pour asseurer son chasteau.

21. — Chappin Vitelli, Marquis de Cetone, qui estoit présent, et seul de tous les conseils, (car il n'en y vint pas un des Pays-Bas avec le Grand Commandeur, néantmoins que le Sieur de Champaigney eût fait tousjours communicquer par ses gens qu'il envoya à Bruxelles d'un à un à chacqu'un du Conseil d'Estat les minutes de ce qu'il escrivoit au Grand Commandeur), mettoit en doubte s'ils voudroyent au chasteau permettre que son Excellence y entrât. A quoy ledit Sieur de Champaigney dit que, si celluy qui y estoit luy avoit si peu de respect, qu'il ne s'esbahissoit plus des termes qu'il tenoit en son endroit, et que d'autant plus Son Excellence y debvoit pourveoir.

22. — Cependant on rapportoit au Sieur de Champaigney plusieurs propos de la cour mesme du Grand Commandeur, tous favorisans l'entrée des amutinez en la ville. Voire n'en disoyent pas moins les domesticques mesmes de son Excellence. Autres capitaines et amis dudit Sieur de Champaigney

qui traittoyent dedans le chasteau, l'asseuroyent aussi que là plus ouvertement que oncques continuoit leur délibération prémise. Et quoyque le Sieur de Champaigney représentât, tant pour prévenir que pour empescher cest inconvénient, il ne gaignoit rien au Grand Commandeur.

23. — Ainsi en effect le bruit s'espancha partout que la citadelle seroit pour les amutinez. Dont non seul les bourgeois et marchands, mais les gens de guerre en la ville estoyent bien esbahis. Et plusieurs tenoyent pour consentant de ceste menée le Sieur de Champaigney, voyans qu'il ne se faisoit autre diligence pour s'asseurer du chasteau. Mais Son Excellence luy avoit dit tout court, qu'il ne convenoit nullement de se préparer davantage, et moins, de se retrancher contre le chasteau par où le Sieur de Champaigney luy avoit représenté, disant le Grand Commandeur qu'il ne failloit que le Gouverneur de la ville fût le premier qui enseignât comme on pourroit rendre le chasteau inutile. Mesmes sur ce que le Sieur de Champaigney luy dit qu'il scavoit bonne quantité de balles de laine et autres, desquelles il se pourroit fort bien réparer en un instant, Son Excellence luy respondit que cela estoit hors de propos, puisque les amutinez n'avoyent nulle artillerie. A quoy ledit Sieur de Champaigney réplicqua qu'il avoit préveu cest expédient, si d'aventure celle du chasteau le vouloit nuire. Ce que Son Excellence ne print pas de bonne part, ains luy dit qu'il s'ostât de ceste pensée, l'asseurant sur sa présence, à laquelle jamais les Espaignols ne perdroyent respect, et qu'il en soigneroit comme de chose que luy touchoit. Sur cela le Sieur de Champaigney fut forcé de s'entretenir, ordonnant ses gardes au moins mal qu'il luy estoit possible.

24. — Le Dimanche, XXV, aucuns de ceux que ledit Sieur de Champaigney avoit envoyé recongnoistre les amutinez, rapportèrent, entre neuf et dix heures du soir, comme ils avoyent ouy des mesmes amutinez, que tost après la minuit ils seroyent aux terraux de la jointe, pour effectuer leur entreprinse. Il en allat adviser le Grand Commandeur, voulant faire assembler les guldes et les nations. Ce que luy fut enfin permis, le plus tard que on peut, non sans

grande difficulté : disant tousjours Son Excellence que les amutinez n'attenteroyent jamais ce qu'il doubtoit, estant sa personne en la ville. Si est se que à la mesme heure ledit Sieur de Champaigney fit tout debvoir pour advertir les susdits. Mais comme il estoit avant en nuit et jour de feste, tout son travail servit de peu. Lequel se résuma, pour le plus seur, à renforcer les gardes de ses propres compaignies.

25. — Le lendemain, XXVI, à cincq heures du matin, revindrent quatre soldats à cheval que ledit Sieur de Champaigney avoit jetté la nuit dehors, dont deux luy dirent avoir esté parmi les amutinez et avoir entendu pour certain que si Sancho d'Avila, qui estoit allé devers les amutinez de la part du Grand Commandeur, ne leur rendoit à neuf heures du matin response punctuelement à leur satisfaction, que au mesme instant ils s'enchemineroyent devers la ville d'Anvers, asseurez de toute faveur par ceux du chasteau, et qu'on les mettroit plustost dedans la ville au travers d'icelluy qu'ils n'y entrassent, avec ce que outre ceste aide ils estoyent encores asseurez de plusieurs autres en la ville.

26. — Tout aussitost le Sieur de Champaigney alla treuver le Marquis Chappin Vitelli, auquel après avoir conté le rapport de ses gens, il lui dit quand et quand derechef, que à son advis le Grand Commandeur debvoit entrer au chasteau incontinent, mesmes estant hors Sancho d'Avila : car le Lieutenant seroit de plus facile convention, qui estoit homme de raison, fort accort et modeste ; et qu'il ne luy vouloit pas céler que la pluspart de la ville disoit ouvertement cestuy-cy estre un jeu joué et intelligence de Son Excellence, qui vouloit mettre les amutinez dedans la ville pour les faire payer aux habitans, à l'instigation et conseil dudit Marquis. Ce que néantmoins le Sieur de Champaigney ne croyoit nullement, pour la conséquence et la desréputation grande et desaccréditement que ceci causeroit à Son Excellence, qui faisoit lors assembler les Estats-Généraux des Pays-Bas à Bruxelles. Mais que, ce cas advenant, (fût de son sceu ou non) il faisoit fort à craindre qu'il y auroit bien à faire à persuader non seulement au peuple d'Anvers, mais généralement à toutes les provinces des Pays-Bas, que son Excellence n'en fût consentante. De quoy

les ennemis feroyent fort bien leur prouffit et esbransleroyent beaucoup ceux qui tenoyent encores pour le Roy. Ledit Marquis fut d'advis que ledit Sieur de Champaigney allât vers Son Excellence et qu'il le luy dît. Ce qu'il fit à la mesme heure. Et luy ayant mis au-devant non seul ce que dessus, mais encores que pour ceste perplexité plusieurs marchands desjà avoyent fait retirer les jours auparavant leur contant en Angleterre et en France, où ils faisoyent conte de passer, estimans que d'une à une on feroit ce tour à tous coups aux autres villes, et que le moindre mal qui y advînt annulleroit tellement la contractation que on auroit peine de l'y jamais remettre, à la ruine non seul de celle ville ains généralement des Pays-Bas, et que possible encores ce mal regardoit plus loing, il retourna à supplier fort instamment Son Excellence qu'elle se voulût mettre dans le chasteau: car, pour petite que sceût estre la suspition que auroyent ceux qui se monstreroyent à la deffense de la jointe, d'avoir ledit chasteau contraire, cela les mettroit en confusion. Son Excellence respondit qu'il estoit venu pour garder la ville, comme il feroit, sans vouloir monstrer crainte; ce que les amutinez penseroyent qu'il eut, s'il monstroit avoir diffidence du chasteau et qu'il s'en voulût garantir, par où les feroit deshonter tant plus. Et comme ledit Sieur de Champaigney demanda congé de prendre quatre pièces légières qu'il avoit remarcqué aux batteaux, pour lesquelles il avoit les affûs tout prests, et que avec ce peu qu'il avoit encores dedans la ville, il pourvoiroit la jointe, par où sans plus les amutinez pouvoyent entrer, si le chasteau ne leur ouvroit les portes, ni cela ni autres diligences que ledit Sieur de Champaigney proposa, n'aggréèrent audit Grand Commandeur, ainsi le reprint de ce que trop ouvertement à minuit il avoit fait répartir de la poudre à ses soldats, dont plusieurs en la ville s'estoyent troublez, à son dire, disant que Sancho d'Avila, qui estoit allé treuver de sa part les amutinez, les appaiseroit, et quand non, il ne faudroit d'advertir en temps pour tout ce que seroit requis; à ceste cause il n'estoit besoing d'altérer la ville. Et si bien il avoit opinion que les amutinez pourroyent faire quelque monstre au long des murailles de la ville, comme ils estoyent félons; si est se qu'ils ne

se deshonteroyent jamais plus avant. Lors, cómme ledit Sieur de Champaigney luy dit qu'il y auroit possible peine de retenir les soldats, quand ils les verroyent si près ou que les autres prendroyent à pied levé la ville, s'ils la veoyent trop rasseurée, pource que au long du chasteau, à l'un et à l'autre costé de la jointe, à l'endroit où elle se rencontre avec celluy-là, il y avoit deux ouvertures bien aisées, lesquelles ceux du chasteau ne laissoyent jamais approcher aux sentinelles de la ville, à cause que s'est sur le fossé, Son Excellence l'asseura tousjours que sans faute il ne failloit croire que les amutinez s'oubliassent si fort, ordonnant au Sieur de Champaigney que il entretînt ses gens de sorte qu'ils ne commençassent la meslée, tellement qu'on ne pouvoit estimer de l'intention de Son Excellence sinon qu'elle craingnoit seul que on n'irritât les amutinez, pource qu'ils se rendroyent plus difficiles. Et brief le Grand Commandeur ne voulut oncques permettre ni donner autre provision.

27. — Tost après, aux sept heures, à un propos que Son Excellence tint au Magistrat, qu'elle avoit appellé, ledit Sieur de Champaigney présent, sadite Excellence leur dit qu'il s'estoit venu mettre en leur ville pour la deffendre comme Gouverneur général, répétant que les amutinez ne luy perdroyent pas le respect si avant que de la vouloir attenter. Néantmoins pour éviter tout mauvais instinct qui leur pourroit venir, ores qu'il n'y eût sinon l'empeschement qu'ils feroyent autour de la ville s'ils y arrestoyent, comme ils sembloyent estre délibérez, qu'il les prioit de vouloir faire debvoir de treuver jusques à deux cents mille escus pour le moins, fût par prests volontaires ou sur une lettre des finances montant à plus, laquelle il délivra audit Sieur de Champaigney, l'enchargeant d'aller avec le Magistrat en la Maison de ville pour les assister à la direction de ceste besoingne.

28. — Sur ces entrefaites, environ les onse heures devant midi, qu'on estoit encores empesché à ceste induction, l'on vint advertir ledit Sieur de Champaigney que les amutinez tiroyent vers la jointe, conduits par Sancho d'Avila et accompaignez de quelques archiers de Son Excellence, qui leur estoyent sortis au-devant par la porte de St.-Jaques,

laquelle ce jour on avoit ouvert seule, et que à la livrée et leurs bastons on tenoit que s'estoyent les mesmes, ce que ont attesté divers, tant bourgeois qui se treuvèrent sur la muraille que les soldats qui estoyent à la deffense, et qu'en ceste sorte (comme on serra ladite porte lors que on les apperceut venir) ils furent menez tout au long de la ville et de la jointe jusques à l'ouverture ci-dessus mentionnée entre ladite jointe et le bord du fossé du chasteau. De laquelle s'ayans approché peu à peu, commençans à l'entreprendre, ainsi que les Wallons se déterminèrent à l'empescher, un Espaignol nommé Posa, qui survint de la ville avec un autre courtisan familier de Chappin Vitelli, cria aux Wallons qu'ils ne tirassent, et que Son Excellence le leur mandoit. Tellement que arrivant le Sieur de Champaigney près la place de la jointe, qui y accourrut aussitost de la Maison de ville, entendant ceci, il commanda au corps de garde de St.-George qu'il s'advançât, nonobstant ce commandement, et que on sonnât arme partout, mandant à ses gens d'attacquer. Et quand et quand en toute vitesse vint vers le Grand Commandeur l'advertir de ce que se faisoit, il treuva avec Son Excellence le mesme sergeant de bande du chasteau qui avoit adverti le Sieur de Champaigney de la venue des amutinez. Auquel le Grand Commandeur demanda pourquoy ceux du chasteau n'avoyent tiré sur les amutinez, véans ce qu'ils attentoyent, puisque le chasteau flancquoit celle entrée. Mais comme celluy-là demeuroit muet et que Son Excellence sembloit estonnée, le Sieur de Champaigney, sans arrester, retourna pour faire passer outre au combat le reste de ses gens. Au mesme instant il fut suivi du Grand Commandeur, qui vint en la place de la jointe. Où arrivant Son Excellence, il vit comme le Sieur de Vers, Lieutenant Coronnel, avec le Capitaine Sterck et sa compaignie marchoyent, et le surplus suivoit, pour repousser ceux des amutinez qui se présentoyent, lesquels n'estoyent que quelques trente ou quarante au plus. Aussitost Son Excellence commanda ellemesme au Lieutenant Coronnel et aux susdits de se retirer en leurs corps de garde, et de faire tenir les autres gens de guerre paisibles, mandant par un autre le mesme audit Sieur de Champaigney, et que subit il fît aussi retirer les

Allemans, pour éviter toute commotion en la ville, et qu'il y allât donner ordre, car il persuaderoit bien aux amutinez de sortir la ville sans autre inconvénient. Commandement que ledit Sieur de Champaigney treuva fort estrange ; toutesfois il y fallut obéir, pour le debvoir, puisqu'il procédoit de la bouche propre du général, qui de raison pouvoit aussi commander au chasteau et à la garnison Allemande de la ville, beaucoup plus forte que les Wallons.

29. — Quelque temps après, comme Son Excellence luy envoya ordonner qu'il fît faire logis auxdits Espaignols amutinez, ne scachant comme entendre ceste diversité, il l'alla treuver sur la place devant le chasteau, où tous les amutinez s'estoyent mis en esquadron, lesquels commençoyent à s'encheminer vers l'esglise de St.-George, pour se ranger sur la Mere et sur la place de ville, sans avoir fait autre conte du Grand Commandeur. Lors Son Excellence se commença à altérer. Et ne scachant comme excuser ce qu'il avoit fait, il demanda au Sieur de Champaigney s'il scavoit comme les amutinez estoyent entrez. Le Sieur de Champaigney le luy dit derechef en la forme ci-dessus explicquée, avec le commandement fait aux Wallons, au nom de Son Excellence, lequel elle nia. Mais le Marquis Vitelli, qui estoit auprès d'icelle, le confessa quand le Sieur de Champaigney desciffra ceux qui le portèrent. Et le cuidant excuser, disoit que lors les amutinez commençoyent jà à entrer. A quoy ledit Sieur de Champaigney réplicqua qu'il se fourcontoit, et que encores bien bonne pièce après on eût aisément repoussé ce peu qu'ils estoyent, si on l'eût permis aux soldats. Toutesfois, voyant l'ennuy si grand que Son Excellence monstroit, se plaingnant de ce que Sancho d'Avila estant jà à la muraille luy avoit mandé que Son Excellence fît entrer quelques gens dedans le chasteau, pour s'en asseurer, ledit Sieur de Champaigney se résolut à un autre moyen, mettant difficulté sur le logement des amutinez pour les nations des marchands, que on debvoit tenir franches, et qu'il entendoit que on prenoit desjà quelques quartiers de ses gens. Sur quoy, à titre d'éviter foulle et querelle, il dit à Son Excellence qu'il retireroit ses soldats en la Nouvelle Ville, pour estre plus loing des amutinez, puisqu'il vouloit que on les logeât pour ce jour sans

plus. Quand et quand se partit aussitost et serrant les quartiers s'entretint jusques à la nuit, retirant ses gens petit à petit. Puis quand il les eut tous au lieu qu'il avoit pourjetté, il se saisit de la maison des Oisterlings et de ce quartier-là, qui est serré de canaux et en place advantageuse, s'accommodant de quelques batteaux de l'armée pourveus d'artillerie, cependant que les amutinez estoyent empeschez en leurs délibérations. Et comme il entendit que les ayant cuidé le Grand Commandeur arraisonner sur la Mere, ils s'estoyent jouez de luy et que Sancho d'Avila confessa là qu'il ne leur avoit délivré quelques lettres que Son Excellence luy avoit envoyé pour eux, disant qu'elles estoyent venues trop tard, ayant sceu aussi d'un soldat Espaignol, sien ami, parent de l'un des conseilliers de l'Electo des amutinez, que leur intention estoit de mettre celle nuit le Grand Commandeur et sa Cour hors de la ville, avec ce qu'ils traittoyent de se saisir de la personne dudit Sieur de Champaigney ou de le faire mourrir, pour chasser par après les Wallons, ne scachans encores ce qu'il avoit fait, il en advertit Son Excellence, et qu'il estoit en telle assiette qu'il le pouvoit retirer aisément et à seurté, s'il luy plaisoit. Mais on treuva le Grand Commandeur tant esperdu qu'il ne luy respondit autre chose fors qu'il ne scavoit quel conseil choisir, et que le Sieur de Champaigney soignât de soy-mesme, car les amutinez estoyent extrêmement animez contre luy.

30. — Le lendemain matin, se deshontans de plus en plus les amutinez, lesquels lors parloyent de retenir le Grand Commandeur, le Sieur de Champaigney envoya mon Sieur d'Achey, son nepveu, Gouverneur de Dôle, vers Son Excellence l'advertir que plusieurs bourgeois l'estoyent venus treuver pour scavoir s'ils prendroyent les armes, par ainsi comme s'estoit un cas infâme de souffrir davantage d'un si petit nombre, avec apparence d'une trop grande confusion ; que si Son Excellence vouloit, il feroit bien de sorte avec les bourgeois et les gens qu'il avoit, que les amutinez vuideroyent la ville, ou qu'il leur vendroit chère leur outrecuidance, joint qu'il avoit l'armée de mer à costière de luy, de laquelle il s'estoit asseuré, tellement qu'il y pouvoi prendre encores gens et artillerie pour vanger Son Excellence de ces effrontez, lesquels à la fin avec peu de réputation

et sienne et de sa nation pourroyent conduire les affaires de Sa Majesté en grande ruine, si le surplus du pays pour leur impunité se commençoit à souslever, car ce désordre et peu de respect à sa personne et au Roy mesme, non chastié, causeroit possible une générale révolte par tout le pays. De quoy il l'avoit bien voulu advertir encores une fois pour son debvoir, se voyant en lieu fort et seigneur de portes tant à la terre que à la rivière, pour mettre encores en la ville des bourgades autour et d'autres gens de guerre autant de forces que Son Excellence voudroit. Sur quoy elle luy fit commander bien expressément qu'il ne se bougeât, ains que par toutes voyes possibles il appaisât le peuple, contestant les inconvéniens qui autrement pourroyent ensuivre; car prenant les armes, ores que l'on fût supérieur, se ne seroit pas sans une grande boucherie, voire du peuple mesme, et que, outre le carnage et le sacq, qu'il n'y alloit pas moins que le feu et la désolation générale de toute la ville, puisque les amutinez avoyent retraite au chasteau.

31. — Celle matinée les Espaignols par trois fois firent semblant de venir accommettre les Wallons, mais voyans les quatre compagnies tenir pied, ores que les Allemans les avoyent abandonné, ils s'en passèrent. Tost après, leur Esleu envoya devers ledit Sieur de Champaigney, pour le prier et induire à faire partir ses gens de la ville. Mais leur ayant esté respondu comme ils méritoyent, sur le midi vint le Marquis Vitelli de la part du Grand Commandeur audit Sieur de Champaigney avec commandement et un billet de la main de Son Excellence (qui fut premièrement encrédencé sur Don Alexandro Torelles, Capitaine de sa garde, et le Maistre de camp Hernando Sastre, et depuis reformé sur ledit Marquis) pour faire sortir les Wallons de la ville, l'ordonnant expressément au Sieur de Champaigney, car il convenoit ainsi au service de Sa Majesté. Et sur les offres que le Sieur de Champaigney avoit fait d'aller combattre les amutinez, le Marquis luy dit que ceux-là estoyent les meilleures gens de guerre que Sa Majesté eût, et qu'il les falloit conserver, desquels Son Excellence délivreroit bien tost la ville sans inconvénient, prenant le tout à sa charge. A cela convint-il se ranger, avec ce qu'il n'y avoit plus à quoy s'attendre, puisque ayant le Sieur de

Champagney fait part tousjours (comme dit est) à ceux du Conseil d'Estat particulièrement de toutes les advertences et lettres qu'il avoit mandé à Son Excellence, afin qu'ils sollicitassent les remèdes convenables aux desseings des amutinez, (dont le Grand Commandeur, qui le sceut, se ressentit fort du Sieur de Champaigney, disant que ceux du Conseil ne debvoyent estre advertis de ce que on luy escrivoit, puisque s'estoit à luy de juger ce qu'il convenoit leur communicquer), n'ayants fait ceux-là autre semblant, ni les Estats-Généraux des Pays-Bas aucune remonstrance ou diligence, se treuvans lors assemblez à Bruxelles, et XX compaignies du Marquis de Havrech et X du Conte de Faucquenbergue, nagueres levées, de Wallons, qui n'estoyent pas loing, le Sieur de Champaigney ne pouvoit faire autre chose sur commandements si exprès du Gouverneur et Capitaine général. Ainsi il luy fallut retirer ses quatre compaignies qu'il avoit en Anvers, ayant tenu deux jours entiers et une nuit la Ville Neuve après que on eut mis en Anvers les amutinez. Avec lesquels les Allemans de la garnison s'accordèrent.

32. — Des désordres exécrables commis depuis en la ville et des blasphèmes et mahommeries desdits amutinez, ayans fait célébrer publicquement sur le Marché l'office divin pour celles-là, contre les ordonnances expresses des synodes, à grand scandale et mespris de l'Esglise, et d'un meurtre fait entre autres par eux d'un de la ville, qu'ils pendirent demi-mort par après publicquement, comme par forme de justice, qu'ils exploitarent eux-mesmes sur une fausse imposture, et d'autres malheurtez perpétrées depuis le partement du Sieur de Champaigney, sans respect au Grand Commandeur de Castille, et au degré et charge qu'il tenoit pour Sa Majesté, il ne s'en dit autre chose, puisqu'il ne touche au Sieur de Champaigney, qui lors estoit absent, mais à qui les souffrit en sa présence contre son autorité et celle du Roy. La fin fut que ayant, par-dessus toutes rongeries, extorsions et outrages, tiré quatre cent mille florins des bourgeois à titre de prest, on donna pardon général et abolition de tout aux amutinez, avec grandes cérémonies et festes publicques de réjouissance, tant en la grande esglise que sur la Merebruggue, présent et assistant ledit Grand Commandeur.

---

29 April 1574.

Alsoe d'Excellencie van Don Loys de Requisens, Groote Commandeur van Castille, Gouverneur Stadthoudere ende Capiteyn generael vande Nederlanden van Syne Coninck-lycke Majesteyt, wezende gepresseert ende bedwongen vande Spaensche zoldaten die tegen zynen wille bynnen dezer stadt van Antwerpen waeren gecommen, begeerende betalinghe van heure zolt ende gaigen, ende deselve haer bevindende onverzien van alle andere middelen om te furneren ende op te bringene die penningen nootelyck ende gerequireert om die selve soldaten te betalene ende te contenterene, Soe heeft Zyn Excellencie, op den XXVI[en] dach van April int jaer XV[c] LXXIIII nae Paesschen, aen Borgmeesteren, Schepenen, Superintendenten ende gecom-mitteerde vander Rekencamer dezer stadt van Antwerpen versocht dat, om te schouwen alle inconvenienten die daer zouden moegen volghen deur het blyven vande voirs. zoldaten bynnen derselver stadt ende het generael perykel ende dangier vanden landen, sy henluyden souden willen employeren ende hen neersticheyt ende debvoir doen neffens den borgeren, geestelicheyt, cooplieden, natien ende allen anderen ingesetenen ende inwoenderen der voers. stadt, om die zelve te verwillighen ende induceren Zyne Majesteyt ende Zyne Excellencie in desen vuytersten noot by te staene ende te helpen met leeninge van vier hondert duysent ponden Arthois, tot veertich grooten Vlems het pont, op goede ende behoirlycke versekerheyt om daeraff betaelt ende gerembourseert te worddene metten intereste van zess ende een quaert van thondert opt jaer, ende dat bynnen den tyt van VI maenden naestcommende, ende daervoere te verbindene ende te hypothicerene inden name van Synder Majesteyt allen de demainen ende beden, soo ordinarize als extraordinarise, van synen lande ende hertochdomme van Brabant ende van syne andere landen van herwaertsovere, die van nu voordane sullen geaccordeert oft gelicht wordden, oft vervallen tot proffyte vande selve Majesteyt, zyne oiren ende nacomelingen,

zonder eenige vuytgescheyden oft gereserveert, om by middel van desen ende vanden iersten penningen die daeraff zullen commen promptelyck bynnen den voirs. tyt van zesse maenden gerembourseert ende betaelt te wordden vande voers. leeninge metten interest, zulck als voere, consenterende daerenboven ende accorderende dat men in minderinge vande voers. betalinghe ende rembourssement zal moegen innehouden alle die penningen die de voirs. van Antwerpen zullen hebben te betalene, te furnerene ende te contribuerene in allen beden, penningen ende impositien, zulck als voere, totter volder betalinge toe vande voers. leeninge ende interest van dyen, ende daeraff hen te gevene ende te doen depescherene opene brieven van Syne Majesteyt, in behoirlycker formen gezegelt ende geteeckent by Zyn Excellencie ende dien vande Fynantien van Zynder Majesteyt, ende daerenboven, tot heure meerdere versekerheyt, in zynen eygen ende priveen name te gelovene, te betalene, te vernuegene ende te rembourssérene eenenyeglycken vande voers. leeninge ende intrest bynnen den voirs. tyt van zesse maenden, ende daervoere te verbindene zynen persoon ende alle syne goeden, ruerende ende onruerende, gelyck Zyn Excellencie daeraff zoude geven zyn obligatie. — Dese propositie gehoort hebbende, myne Heeren Borgmeesteren, Schepenen, Superintendenten ende gecommitteerde vander Rekencamer dezer stadt van Antwerpen, begeerende te continuerene die goede affectie die zy altyt hebben gethoont tot dienst van Zyne Majesteyt, ende om den ingesetenen deser stadt te moegen ontlasten vande voers. Spaensche zoldaten die hen geweldelyck inde huysen van eenenyegelycken hadden gefouriert, tot grooten coste, onruste ende schade vande borgeren, coopluyden ende ingesetenen, ende om te eviteren ende te schouwen alle perykel van spoliatie ende andere inconvenienten die deur hen zoude mogen commen, Soo hebben zy, op den XXVII^en ende XXVIII^en daghen inde voers. maendt van April, van smorgens vroech totten avondt, verscheyden borgeren ende ingesetenen aensocht ende by hen ontboden om denselven te verwilligen ende te inducerene totter voers. leeninge opde voers. obligatie, ypotheque, geloefte ende versekerheyt, oick die gheestelicheyt ende diversche coopluyden ende natien

van coopluyden, ende van hen zelven ende dien vanden dienst vander voers. stadt begonst, ende hoewel sy bevonden verscheyde goetwillighe, om naer heur macht ende qualiteyt te leenen zekere sommen, soe waren nochtans daer vele die daertoe nyet en wilden verstaen, noch inde redelickheyt ende nae advenant andere van heure macht ende qualiteyt contribueren totte voers. leeninge, sulcx dat men onnae die helft vander somme en soude hebben cunnen gerecouvreren, ende dwelck oock lange zoude hebben aengeloopen, ende dat bynnen middelen tyde die voers. Spaensche zoldaten hier zouden blyven, tot grooten coste, schade, onruste ende perykle vanden ingesetenen deser stadt, Midts denwelcken hebben aen Zyn Excellencie versocht den Breeden Raedt te mogen vergaderen, om denselven tgene voers. is voore te houdene, om ennich middel te vindene die voers. somme gereet te moegen opbrengen, ende de voers. leeninge te mogen volcomen ende volbrengen, by inductie ende onderwysinghe oft by taxatie vande onwillige naer der redelyckheyt, ende elcken van hen naer heure macht ende faculteyt, ende achtervolgende die selve taxatie tot opbringen vanden penningen totter voers. leeninghe promptelyck te bedwingene, om vande voers. zoldaten ontslegen te moegen worden. — Ende hebbende Syn Excellentie daerinne geconsenteert, soe syn, opden XXIX^en^ dach der voers. maendt van April, op tStadthuys inde groote zale vander rollen vergadert gheweest myne Heeren Borgmeesteren, Schepenen, Superintendenten, gecommitteerde vander Rekencamer ende die Rentmeester dezer stadt van Antwerpen, die Heeren Oude Schepenen, die goede mannen vander Poorteryen ende vanden Ambachten, representerende den Breeden Raedt ende leden dezer stadt, aldaer hen byden Pensionaris derzelver stadt is voergehouden die voers. propositie ende begeerte van Zyne Excellentie ende tgene des hiervoere verhaelt is, ende dat myne Heeren Borgmeesteren, Schepenen, Superintendenten, gecommitteerde vander Rekencamer ende Rentmeestere derselver stadt, considererende den grooten noot, periculen ende inconvenienten die men was alle uren verwachtende vande voirs. zoldaten, die groote ende excessive oncosten die dagelycx dingesetenen vanden selven hadden, bedragende meer dan XII oft XV^m^ guldenen sdaeghs, als willende van costelycke

spyse ende dranck, vier, licht ende van als in abundantie versien ende gerieft zyn, boven die onruste ende ongemack dwelck eenyegelyck in zyn eygen huys hadden, ende oock opde strate, by dage ende by nachte, ende die groote schade die eenyegelyck oock was lydende deur het stillestaen ende cesseren vander neeringhe, tsluyten vanden winckels, ende dat daerdeure ende anderssints den armen arbeyders ende hantwerckers benomen wordde het middel om hennen cost te mogen winnen, ende dat men daeromme alle middelen behoirde te sueckene om die voers. somme van vier hondert duysent ponden Arthois op te bringene om vande voers. zoldaten te mogen wordden ontslegen, na de propositie van Zyne Excellencie, Soe hadden myne voers. Heeren goet gevonden dat die voers. leeninge opde voers. verzekerheyt van betalinge byde rycke, gelyckelyck nae eenyegelycx macht, faculteyt, ende qualiteyt, zoude behooren te geschieden ende gedragen te wordden totter voers. volle somme van vier hondert duysent ponden Arthois, ende dat men daeromme zoude committeren ennighe vanden Oude Schepenen, vanden goede mannen vander Poorterye oft Wyckmeesters ende vanden Raedtsluyden oft vanden Ambachten, om metten Heeren voers. die goede borgeren, ingesetene, coopluyden ende andere by alle goede maniere van onderwysinghe ende inductie te verwillighen totter voers. leeninge ende tot redelycke somme nae advenant andere van heur macht ende qualiteyt, oft zoeverre die selve nergens toe en souden willen verstaen, in dien gevalle denselven onwillighen ende elcken van hen te taxeren na de redelickheyt ende heure macht, faculteyt ende qualiteyt, totter voers. leeninghe in desen uuytersten noot, ende achtervolgende die zelve taxatie hen tot het opbringhen ende betalen vande selve getaxeerde somme promptelyck te bedwingene, ende hebbende hieraff consent vande Leden, te suecken middel om daerop gereet gelt te mogen vinden, om terstont ende sonder langer vertreck vanden soldaten ontslagen te worddene, alsoe die inductie, taxatie ende executie van dien soe geringhe en can geschien oft geeffectueert wordden, hebbende daeromme deze heure opinie den Heeren Oude Schepenen ende den goede mannen vander Poorteryen ende vanden Ambachten wel willen oepenen ende aengeven,

hopende dat, zoeverre Haer Eerweerdicheden ende Eersaemheden die zelve goet vonden, eenyegelyck veel gewilliger sal vallen totter voers. leeninge, om te schouwen die voers. taxatie, ende dat men sal mogen opt voers. consent gereet gelt vinden, hebbende denselven oock verhaelt dat dit middel ende desen voet tanderen tyde inden jaere XV^c LXVI was byden Leden deser stadt inden vollen Breeden Raedt goet gevonden ende geaccordeert aengaende die contributie totten onderhoudt vanden voetknechten die doen ter tyt by dezer stadt waeren aengenomen tot bewaernisse vander zelver stadt, dat men oock tzelve voer gheen beswaernisse ende behoirde te achtene, regardt nemende op eensyegelycx vanden rycken macht ende faculteyt, ende dat se die penningen alleenlyck sullen verschieten ende nyet verliesen, maer daeraff zullen wordden gerembourssеert bynnen zesse maenden metten intereste rentsgewys, ende dat tot dyen eynde hebben die voers. versekerheyt, ypotheque ende obligatie opden beden ende van Zyn Excellencie, ende dat deen vanden rycke nyet meer exempt oft bevrydt en behoirt te zyne dan dandere, hebbende versocht dat myne Heeren Oude Schepenen ende die goede mannen vander Poorteryen ende vanden Ambachten op tgene des voirs. is wilden letten, oft se tvoers. middel goet vonden, oft dat se eenige andere wilden aengeven om die voers. somme van vier hondert duysent ponden Arthois gereet te mogen vinden ende opbringen, om vanden zoldaten ontslegen ende van voirdere oncosten, onrusten, schaden ende periculen verhuedt te mogen wordden. — Ende alzoo Syne Excellencie hadde gesonden die voirs. obligatie, by haer geteeckent, is die selve byden voers. Pensionaris den goeden mannen vander Poorteryen ende Ambachten gelesen ende verduytst geweest, ende naedyen die goede mannen vanden Ambachten hadden versocht, mits dabsentie vanden raedtsman ende deken vande Schippers (die nae costuyme gewoen is het woerdt te vueren van heuren wegen), dat myne Heeren Borgmeesteren ende Schepenen dezer stadt zoude gelieven daertoe te auctoriserene den ouderman vanden ambacht vanden Schippers, Michiel vanden Wiele, soe is hen tselve geaccordeert by acte onderteeckent by Secretaris Meester Jan van Asseliers, Soe hebben, nae lange deliberatie ende commu-

nicatie, ierst die Heeren Oude Schepenen, deur monde van Heer Jacob van Berchem, Riddere, Guldeken vande Halle, verclaert dat zy hen confirmeerden metter voers. opinie ende middel vanden Heeren Borgmeesteren, Schepenen, Superintendenten ende gecommitteerde vander Rekencamer ende dat men insgelycx die borgeren ende ingesetenen die buyten deser stadt waeren, soude ontbieden ende verwillighen totter leeninghe voers. oft taxeren, ende dat men neersticheyt soude doen dat sulcke ende gelycke inconvenienten nyet meer en soude geschieden. — Ende die goede mannen vander Poorteryen, deur monde van Joncker Blazius de Bezar, heuren Hoeftman, hebben verclaert dat zy hen insgelycx confirmeerden metter voers. opinie vanden Heeren Wethouderen ende vander Camere ende Heeren Oude Schepenen. — Ende die goede mannen vanden Ambachten, deur monde vanden voers. Michiel vanden Wiele, hebben ierst geprotesteert vander fortse ende gewelt dwelck die Spaensche zoldaten deser stadt ende ingesetenen aengedaen hebben, dat zy buyten ende tegen alle rechten ende billicheyt over die vesten zyn in deser stadt gecommen ende die huysen vanden goede borgeren ende ingesetenen geinvadeert, ende dat tzelve oock is tegen tgene dezer stadt ende hunlieden is toegeseeght geweest dat se deur tcasteel zouden bevrydt wordden van overlast van soldaten ende die stadt zoe bevrydt ende bevesticht dat se daerdeur gheen invasie en zouden lyden, ende onder dese protestatie hebben oock geconsenteert inde leeninge vande vier honderdt duysent ponden Arthois metter assistentie vande gheestelicheyt ende natien, ende dat die Heeren souden hen debvoir doen om daerop gereet gelt te vindene om die Spaensche zoldaten te moegen quyt syn, Ende midts dyen zy nyet en vermaenden vanden middel om die voers. leeninge totter voers. zomme van vier hondert duysent ponden Arthois te mogen volbringen, soe heeft men hen des naerdere onderwesen dat, om te mogen gereet geld vinden, men soude ierst moeten hebben acte vanden consente vanden Breeden Rade, daermede die leeninge totter voers. somme van vier hondert duysent ponden Arthois wordde geaccordeert, te vindene (met tgene die geestelicheyt ende natien leenden) onder die borgeren, coopluyden ende andere ingesetenen deser stadt, ende dat

by middele van onderwysinghe ende inductie, ende van taxatie aengaende denghenen die nae advenant heure macht ende qualiteyt daertoe goetwillichlyck nyet en souden willen verstaen, ende prompte executie vander zelver taxatie, Ende hebbende begeert daerop noch naerdere tsamen te mogen spreken ende te hebbene dobligatie van Zyn Excellencie die hen gegeven is geweest, Soe hebben die selve goede mannen vanden Ambachten, naer naerdere deliberatie, ten lesten, deur monde vanden voers. Michiel vanden Wiele, verclaert dat sy hen confirmeerden met myne Heeren Borgmeesteren, Schepenen ende dien vander Rekencamere, Oude Schepenen ende goede mannen vander Poorterye, inde leeninge van IIII^{c} M ℔ Arthois, te vindene, met tgene die gheestelickheyt ende natien deden, onder die borgeren, coopluyden ende anderen ingesetenen, by middele van inductie oft taxatie ende executie als voere, zonder dese maniere van doene te trecken in consequentie ende den Staten vanden lande van Brabant hiermede eenichssints te willen prejudiceren, ende voerts begeert dat men hen soude geven copye vande voers. obligatie van Zyne Excellencie, ende versocht dat die oepene brieven van Zynder Majesteyt inde obligatie geruert zouden wordden geexpedieert ende gelevert, ende dat Zyne Excellencie deser stadt in toecomende tyde van gelycke fortse ende invasie zoude willen verhueden ende beschermen ende maken dat dese stadt worde gesloten, gelyck den Leden deser stadt is toegeseeght geweest, ende dat men soude begeeren dat die borgeren ende ingesetene souden die stadt moegen bewaeren ende die vanden casteele metter stadt een syn om te verhueden dat deur tvoers. casteel gelycke invasie van andere zoldaten nyet en geschiede, ende dat men alle debvoir doen soude om terstont gereet gelt te crygene, om die zoldaten te betalene, ende dat Syne Excellencie, wesende die voers. zomme opgebracht, die Spaensche zoldaten terstont zoude doen vertrecken vuyter stadt, ende gelt hebbende ontfangen, dat se wel behoirden te betalen tgene sy die goede borgeren ende ingesetenen affgeteert zullen hebben. — Ende naer tvoers. consent hebben die voers. Leden deser stadt gesamenderhandt geaccordeert dat men diversche borgeren, coopluyden oft andere ingesetenen zoude ontbieden die op dit consent ende acte soude willen gelt furneren,

om daeraff byde voers. leeninge van particuliere gerembourseert te worddene bynnen twee, drye oft vier weken, alzoe die inductie, taxatie ende executie noch sekeren tyt sal aenloopen, ende daertoe gecommitteert die Wyckmeesters ende goede mannen vander Poorteryen, die twelff Raetsluyden ende in plaetse vanden absenten raedtsman vanden Schippers, den voers. Michiel vanden Wiele, ende in plaetse vanden Raetsluyden die sieck syn, den dekens vanden selven Ambachte, ende midts daer derthien wycken syn, hebben noch totten voers. XII Raedtsluyden gecommitteert den jegenwoirdighen deken vanden Houtbrekers, Jan van Essche, die welcke metten Heeren ende Oude Schepenen zullen verstaen om van verscheyde borgeren ende coopluyden opt voerscreven consent ende acte gereet gelt te recouvreren, ende mede verstaen totter voers. inductie ende taxatie, hebbende die voers. Leden eendrachtelyck totten ontfanck vanden voers. penningen die vander voers. leeninghe oft inde maniere voers. zullen commen, gecommitteert Janne de Poertere, tegenwoerdich Rentmeester deser stadt, ende dat daerby souden zyn van wegen den Heeren Oude Schepenen, Heer Jacop van Berghem, Riddere, Guldeken vander Halle, ende van wegen den Ambachten, Hendrick van Leemens, raedtsman ende deken vander Meerssen, Ende soe die goede mannen vander Poorterye hebben begeert dat die Heeren Borgmeesteren, Schepenen, Superintendenten ende gecommitteerde vander Rekencamer daer yemanden zouden moegen byvuegen, ende tselve gestelt ter discretien vanden voers. Heeren, zoe hebben die zelve genoempt ende gecommitteert om by den voers. ontfanck te syne metten voers. persoenen, Gillisen Smidt ende Franchoisen vanden Cruyce, oft yemanden van hen die daertoe zal cunnen verstaen, ende dat die voers. Rentmeester zal die voers. penningen vuytreycken denghenen die daertoe van wegen Syn Excellencie zal wesen geordineert, ende dat hy van synen ontfanck ende vuytgeven zal rekeninge doen voer die gecommitteerde van elck vanden voers. Leden daertoe te ordonnerene. Aldus gedaen den XXIX^en dach der maendt van April XV^c vierentzeventich nae Paesschen. Onder stont geschreven : my daerby synde, geteeckent, Jo. GILLIS.

29 April 1574.

Comme Nous, Don Loys de Requisens, Commandador Major de Castilla, Gouverneur et Capitain général des Pays-Bas de Sa Majesté, estans présentement pressez par les soldatz Espaignols qui contre nostre gré sont entrez en ceste ville d'Anvers, demandans le payement de leur souldée et gaiges, et Nous trovans despourveuz de toute aultre moien de furnir les deniers requis pour les payer et contenter, avons, au nom de la dicte Majesté, requis à ceulx du Magistrat et de la Chambre des comptes de la dicte ville que, pour obvir aux inconvéniens qui polroient ensuivre par la demeure des dicts soldatz en la mesme ville au grandt déservice de la dicte Majesté et dangier général du pays, ilz se voulsissent employer envers les bourgeois, gens d'église, marchans, nations et tous aultres manans et habitans de la dicte ville, affin de les induyre à Nous assister et secourrir en ceste extrême nécessité du prest de quattre cent mil livres Artois, de XL gros de Flandres la livre, sur bonne et deue asseurance de rembourssement, et qu'iceulx, désirans continuer la bonne affection que tousjours ilz ont montré avoir pour le service de Sa Majesté, Nous ont libérallement présenté de Nous secourrir et assister en cest endroict à leur extrême povoir, à ceste cause, recognoissans le bon service que Sa dicte Majesté, Nous et le pays en général par le dict prest recepvra, et désirans réciprocquement pourveoir à la seurté et indempnité de ceulx qui feront les dicts prestz en la meillieure fourme et manière que Nous est possible, Avons promis et promectons par ceste, au nom de la dicte Majesté, de les faire payer et rembourssser de telle somme que ung chacun d'eulx prestrat, avecq l'intérest de six et ung quart pour cent sur l'an, et ce endedans le terme de six mois prochainement suyvants, et à tel effect leur avons obligé et hypothéqué, obligeons et hypothéquons par la présente, au nom de la mesme Majesté, tous les demaines et aydes, tant ordinaires que extraordinaires, de son pays et duché de Brabant et de ses aultres pays de par-dechà, quy doresenavant

s'accorderont, lèveront ou escherront au prouffit d'icelle Majesté, ses hoirs ou successeurs, sans aulcuns excepter ou réserver, pour par le moyen d'iceulx et des premiers deniers qui en procèderont estre promptement endéans le dict temps de six mois rembourssez et satisfaictz du dict prest avec l'intérest tel que dessus, consentans en oultre et accordans que, entantmoins du dict rembourssement, quilz polront tenir ens tous les deniers que les dicts d'Anvers auront à furnir et contribuer en tous aydes, deniers et impositions telz que dessuz, le tout jusques au pourpaiement et enthier rembourssement du dict prest et intérest, dont leur promectons de donner et faire dépescher lettres patentes de Sa dicte Majesté en forme deue, signées et séelées par Nous et ceulx des Finances de la mesme Majesté. Par-dessus ce aussy, à leur plus grande asseurance, leur avons promis, promectons et obligeons, par ceste, en nostre propre et privé nom, en parolle de prince de bonne foy, de payer, contenter et rembourser ung chascun d'eulx du dict prest et intérest endedans le dict terme de six mois, à cest effect obligeant nostre personne et tous nos biens, meubles et immeubles, présens et advenir. En confirmation et fermeté de ce que dict est, avons signé la présente de nostre nom, en Anvers le XXIXe d'Apvril mil cincq cens soixante et quatorze après Pasques. Soubsigné : DON LOYS DE REQUISENSI.

---

29 April 1574.

A Monsieur le Pensionaire de la ville d'Anvers.

MONSIEUR LE PENSIONAIRE, MON BON COMPÈRE,

Alsoo men op heden sal den Breeden Raet vergaderen, om redenen u kennelyck, sal van noode te oversien uwe memorie gehouden den XI Octobris anno LXVI, mitsgaders

te soeckene die propositie oft deffect vander selver voergehouden den Leden vanden Breeden Raede, doen ter tyt ten welcken die Princhе van Orangien oerlof nam om te vertrecken nae Hollant ende die Heere van Hoochstraeten gedeclareert was Gouverneur in syne plaetse, ende was alsdoen geconsenteert dat men den borgeren soude induceren tot onderhoudt vanden soldaeten, ende die onwillighe taxeren met advyse vanden Scepenen, Hooftmannen, Wyckmeesteren ende eenighe Gecommitteerden etc. Dese propositie ende consent sal nu ter tyt seer wel te passe coemen.

Oversiet ten minsten uwe memorie den XI Octobris gehouden. *Bona dies*. Actum den XXIX Aprilis anno LXXIIII.

Tuus ex pectore,
HENDRICK VAN BERCHEM.

---

29 April 1574.

Op heden, datum van deser, is by myn Heeren Borgemeesteren, Scepenen, Superintendenten ende gecommitteerde vander Rekencamere deser stadt van Antwerpen, byden Heeren Oude Scepenen, goede mannen vander Porteryen ende Ambachten vander selver stadt, opden Breeden Raedt vergadert synde, gecommitteert Jan de Poortere, tegenwoirdich Rentmeester der voirs. stadt, totten ontfanck vande vier hondert duysent gulden, tot XX stuyvers den gulden, die de voers. Leden der voers. stadt ten selven daghe geconsenteert ende geaccordeert hebben Syn Majesteit te leenen, nae vuytwysen der acte daeraff zynde ende achtervolgende den voet vander obligatien byder Excellencie vanden Grooten Commandeur van Castille, als Gouverneur Stadthoudere ende Capiteyn generael van desen landen gegeven ende onderteeckent, ende dat dairby soude syn van weghen den voers. Heeren

Oude Scepenen, Heere Jacop van Berchem, Riddere, Guldendeken vander Halle, ende van weghen den Ambachten, Henrick van Leemens, raidtsman ende deken vander Meerssen, ende zoe die goede mannen vander Poorteryen hebben begeert dat die Heeren Borgemeesteren, Scepenen, Superintendenten ende gecommitteerde vander Rekencamere ymanden soude moegen byvueghen, soe hebben die selve daertoe gevuecht Gillis Smit ende Franchois vanden Cruyce, oft ymanden van hen die daertoe sal kunnen verstaen, ende die selve penningen vuyt te reykene dengenen die daertoe van weghen Syn Excellencie sal wesen geordonneert, ende vanden selven ontfanck ende vuytgeven rekeninge te doen voere de gecommitteerde vanden voers. Leden der voers. stadt daertoe by elcken van hen te ordonneren. Actum den XXIX^en^ dach der maent van Aprilis XV^c^ LXXIIII nae Paeschen.

---

4 Mei 1574.

Alsoo opden vierden dach der maendt van Mey int jaer XV^c^ vierentzeventich den drye Leden dezer stadt van Antwerpen, breedenraetsgewys vergadert zynde, onder andere poincten, is voergehouden geweest dat op tvoers. consent vanden selven Leden, opden XXIX^en^ dach der voergaender maendt van April gegeven, om by leeninge op te bringene de somme van vier hondert duysent ponden Arthois eens tot behoeve van Zyne Majesteyt om den Spaenschen zoldaten te betalen, nyet meer noch ter tyt (zoe vanden natien, borgeren ende andere ingesetenen metter gheestelicheyt, dien vande Weth ende vanden dienst vander stadt ende metten zilvere van Zyne Excellencie, dwelck die selve in mindernisse vander voers. somme begheerde te contribuerene) en was gerecouvreert dan omtrent twee hondert veertich duysent ponden Arthois, ende dat alzoe, om die resterende somme van een hondert tsestich duysent

oft daeromtrent, van noode was te continueren die inductie ende mede te procederen totter taxatie vanden ongewillighen, die nyet en wilden contribueren noch gheenssins naer heur macht, faculteyt ende qualiteyt ende als andere van heurder conditie leenen, ende dat daeromme om die selve ongewillighe gheen oirsake te gevene hen te beclagen vander selver taxatie die gedaen sal wordden by myne Heeren Borgmeesteren, Schepenen ende dien vander Rekencamere metten Heeren Oude Schepenen, goede mannen vander Poorteryen ende Raedtsluyden die byden voers. Leden byder voers. acte van consente vanden XXIX^en^ Aprilis voers. zyn gecommitteert, Soe hebben die voers. drye Leden eendrachtelyck geconsenteert ende geaccordeert, dat myne Heeren ende Gecommitteerde voers. totter voers. taxatie zullen tot hen moegen nemen ende vuegen alle alsulcke andere borgeren, coopluyden oft ingesetenen deser stadt, tzy vander wyck daer die ongewillige woenen, oft andere kennisse hebbende vander macht, faculteyt ende qualiteyt vanden selven onwillighen, om, met advys vanden selven ende van hen, vander qualiteyt, macht ende faculteyt vanden onwilligen geinformeert zynde, die voers. taxatie nae de redelickheyt te doene, daertoe die voers. Leden gesamenderhant hebben myne voers. Heeren ende den Gecommitteerde totter voers. taxatie geaucthorizeert, ende midts dyen die voers. inductie totter leeninge ende die voers. taxatie ende executie vander selver noch lange sal aenloopen, ende daeromme die resterende somme vanden voers. IIII^c^ M ₶ nyet en sal cunnen zoe gereet opbrenghen, daerdeure het vertreck vanden Spaensche soldaten buyten dezer stadt soude geretardeert wordden, tot groote schade, onruste ende coste vanden coopluyden, borgeren ende ingesetenen der voers. stadt, Soe hebben die voers. Leden der voers. stadt van Antwerpen ten voers. daghe eendrachtelyck geconsenteert ende geaccordeert, dat men op tvoers. consent vander leeninghe ter somme van vier hondert duysent ponden Arthois zoude middel zuecken die resterende ende gebrekende zomme vanden voers. IIII^c^ M ₶ Arthois, oft den meestendeel van dyen, te moghen promptelyck opbrenghen op intresten voer sekeren tyt, gelyck men tzelve sal kunnen gedoen, om by particuliere leeninghe ende die voers.

taxatie als anderssins gerembourssecrt te wordene, ende daertoe te verwillighen zekere vyftich meer of min vanden treffelycxste ende wel gestade borgeren ende ingesetene van goeden credit ende macht om die selve somme zulcx te willen furneren, oft elck voer zekere somme hen obligatien te gevene, oft mede der stadt obligatie te teeckenen aen andere cooplieden oft borgeren, vande welcke men tvoers. gelt op interest zouden recouvreren ende gelicht wordden, auctoriserende tot tgene des voers. is myne Heeren Borgmeesteren, Schepenen, Superintendenten, ende gecommitteerde vander Rekencamere ende dat se daertoe yemanden vanden Oude Schepenen ende vander Poorteryen ende Ambachten die gecommitteert zyn totter voers. taxatien zullen moegen daerby roepen ende assumeren die hun goetduncken sal. Gedaen ten daege, maende ende jaere voers. Onder stont gescreven : My daerby synde, geteeckent, Jo. Gillis.

---

4 Mei 1574.

Opden vierden dach Mey int jaer XV^c LXXIIII, den Breeden Raedt der stadt van Antwerpen inde sale vander Rolle vergadert zynde, is denselven Raedt byden Pensionaris derselver stadt, Meester Jan Gillis, voergehouden dat, alzoo dExcellentie vanden Grooten Commandeur van Castille, Gouverneur Stadthoudere ende Capiteyn generael van dese Nederlanden, inden name van Zyne Majesteyt, hadde begheert dagelycx geadverteert te zyne van het gebesoingneerde opt feyt vander leeninghe vande vier hondert duysent ponden Artois tot betalinghe vande Spaensche soldaten, ende myne Heeren Borgemeesteren ende andere gedeputeerde vander Weth ghisteren avont egheen acces aen Zyn Excellentie en consten gehebben om tselve te doene, Soe hadde Zyn Excellentie den Borgemeesteren ende andere Heeren ontboden, die deselve vande besoigne hebben rapport gedaen ende mede van verscheyden poincten van zwaricheden die onder tgemeyn volck geseeght werden, ende waerdeure die leeninge

soe goeden succes ende voirderinge nyet en hadde als men wel verhoept hadde, ende daerop Zyn Excellentie heeft vercleert gelyck hiernae verhaelt zal wordden.

Ende om den Leden deser stadt daeraff te versekeren, hadde last gegeven den Heere Arias Montanus mede te commen, om dyen aengaende dintentie, wille ende meyninghe van Zyn Excellentie denselven Leden te verclaren ende hen vander geloefte ende toesegghen van Zyn Excellentie te versekeren, verstaende dat men denselven Leden soude vergaderen om naerdere consent aengaende der voers. leeninge ende taxatie van dien ende om voer die resterende somme gereede penninghen promptelyck op interest te gecryghen.

Ende voerts verhalende die redenen van deser vergaderinghe, heeft men hen willen verthoonen dat men verstont dat verscheyde weygerden te leenen, onder tdecxel dat soude geseeght wordden ende by ennighe vande borgeren ende ingesetenen vermoyt dat alreede die geheele somme van IIII^{c} M ℔ Artois zoude gevonden zyn, Soe heeft men Haer Eerweerdichede ende Eersaemhede wel oepenlyck willen te kennen geven dat, wat diligentie die vande Magistrat metten anderen gecommitteerde vanden Oude Schepenen ende goede mannen vander Poorterye ende vanden Ambachten hadden gedaen, men vanden natien, borgeren, coopluyden als andere ingesetenen nyet meer en hadden cunnen gerecouvreren dan totter somme van twee hondert ende omtrent veertich duysent ponden Artois eens, gelyck hunlieden naerdere verclaringe dyen aengaende zoude worden gedaen byden gecommitteerde vander Rekencamere, Abraham de Hertoghe, die daeraff den staet sommierlyck hadde gemaect, sulcx datter noch resteerde wel een hondert tzestich duysent ponden Artois oft daeromtrent.

Dat men oyck bevonde dat verscheyde borgeren ende ingesetenen soo gewillichlycken noch soo liberalycken nyet en consenteerden inde voers. leeninghe, vuyt dien sommige meynden dat zy daeraff nyet en zouden wordden gerembourssseert.

Dwelck Zyn Excellentie verthoont wesende, heeft de gecommitteerde dezer stadt te kennen gegeven, wel te weten wat prejudicie deser stadt ende den dienst by haer gedaen hier voertyden heeft bybracht het quaet onderhoudt van tgene haer is toegeseeght geweest, ende daeromme begheert vuyterlyck zyn geloefte te houdene, ende dat, anders doende, Zyn Excellentie zyn crediet soude verliesen nyet alleene byden borgeren maer oock byden coopluyden ende natien die in dese leeninghe contribueren, ende dat Zyn Excellentie altyts, in wat gouvernement oft administratie van grooter importantie hy hadde geweest, altyts voer zyn vertreck hadde zyn woordt gehouden ende eenyegelyck van zyn gheloefte voldaen, jae hadde Turcken ende Mooren zyn woort gehouden, dat daeromme Haer Eerweerdichede ende Eersaemhede gheenssints en behoirden te twyffelen Zyn Excellentie en soude zyn geloefte houden die deerste is, die dezelve by alle manieren soude sien te volbringen, ende in dyen regard, boven die verbintenisse vande beden, hadde verbonden zynen eygen persoon ende goeden, ende dat byder zelver obligatie van Zyne Excellentie blyct dat men in deser leeninge nyet het credit vander stadt en volght, maer die is doende byde versekerheyt ende asseurantie by Zyne Excellentie gegeven byder voers. obligatie, die deselve soude ontwyffelyck doen effectueren.

Ten anderen, daer sommighe seggen dat Zyn Excellentie wel soude hebben het middel om die Spaensche soldaten te contenteren ende hen te doen vertrecken metten penninghen by Zyne Excellentie alhier gelicht, daerop Zyn Excellentie (tzelve haer verthoont) hadde verclaert op zynen eedt ende ordre anders gheen middel te hebbene om den voers. Spaensche soldaten vol contentement te gevene dan deur middel vande voers. IIIIᶜ M ℔ Artois, jae en hadde nyet cunnen becommen die penninghen daervan hy metten coopluyden hadde gecontracteert, midts het innecommen vande Spaensche soldaten binnen deser stadt, verscheyde die het gelt hadden ontboden daernae wedercomme hadden herboden, dat oyck die betalinge vande voers. soldaten vele bedroech midts die lange tachterheyt, ende dat zy hen service, die testamenten ende betalinge der dooden com-

peterende wilden hebben, ende dat men daeromme soude alle neersticheyt doen die voers. volle somme op te bringene, om die geheelyck te moeghen contenteren ende quyt te zyne.

Ende daer sommige hen lieten voerstaen dat van nu voordane gelycke inconvenienten dagelyckx waeren te beduchtene ende daeromme die natien ende vele treffelycke borgeren deser stadt zouden van sinne zyn te vertreckene, hadde daerop Zyn Excellentie verclaert dat die selve nyet en soude laten daertegens alle alsulcke ordre te stellene dat van nu voordane gelycke inconvenienten nyet meer en zouden geschieden noch dorren beducht worden, ende dat, voer zyn vertreck van deser stadt, hy die natien by hem soude ontbieden ende hen oyck volcomen contentement geven ende versekerheyt, ende zulcx dat men van hennen vertrecke nyet en behoirde bevreest te zyne.

Ende ten lesten, op tgene sommige hen lieten voerstaen dat, als men hadde zyn beste ende vuyterste gedaen ende eenyegelyck hem geefforceert om die leeninge te doene ende te volcommen, men tselve licht achten soude, ende gheenssints worden gehouden van alsulcken gewichte ende importantie als den noot vuytwyst, ende luttel daerop letten om die stadt in dien regarde te voirderen, hadde Zyn Excellentie verclaert dat hy dese leeninge in desen vuytersten noot hiele voer zoo grooten dienst als die stadt, borgeren, coopluyden ende ingesetenen Zyne Majesteyt oyt te voeren gedaen hadden, ende dat die zelve nyet en soude laten tzelve metter daet te bekennen ende te bethoonene, dat Zyne Majesteyt volcomelyck was geinformeert van wat importantie dese stadt van Antwerpen was, als dat sonder die zelve nyet alleene dese Nederlanden maer oyck Spaegnen, Italien ende oyck die Indien nyet en consten geprospereren, dat daeromme dintentie van Zyne Majesteyt ende oyck de syne was deser stadt in als te assisteren ende te favoriseren in allen tgene dat ter voorderinghe derselver zoude moeghen dienen, by redintegratie, restauratie ende onderhoudt van heure previlegien, costumen ende oude hercommen ende by andere middelen daertoe dienende, ende abolitie van alle nyeuwicheden, soo men metter daet in corten tyde soude

bevinden ende gewaer wordden. Allen dwelck men Haer Eerweerdichede ende Eersaemhede wel hadde willen verthoonen, om vander intentie, geloefte ende goeden wille van Zyne Excellentie henlieden te versekeren, gelyck zy noch naerdere vanden voers. Heere Arias Montanus souden verstaen, ende dat Zyn Excellentie leet was tgene dese soldaten gedaen hadden binnen deser stadt tegen zynen danck, wel wensschende dat zy hem alleene leet gedaen hadden, jae tot zyn eyghen goeden te verbranden ende te spolieren liever dan dat se dese fortse hier gedaen hebben, ende om vanden zelven ontslegen te zyne men wilde die geheyschte leeninge maken opte bringene.

Voerts hadde men denselven verthoont dat, hoe wel men verhoept hadde, gebruyckende den voet by Haer Eerweerdichede ende Eersaemhede goet gevonden, van te ontbieden twee oft drye hondert treffelycke borgeren, coopluyden ende ingesetenen deser stadt om die voers. somme van vier hondert duysent ponden Artois, over tgene die gheestelicheyt ende natien deden, optebringene, ende dat die zelve persoonen vuyt allen die XIII wycken by myne Heeren Wethouderen ende vander Camere, met advys vanden gecommitteerden vanden Ouden Schepenen ende vanden goede mannen vander Poorterye ende vanden Ambachten opgeteekent wesende, in collegio ende inde camere daerneffens waeren ontboden geweest, Soe en heeft men van vele vanden zelven genommeerde borgeren ende ingesetenen nyet cunnen gecryghen tgene men verhoopt hadde, wat onderwysinge denselven is gedaen geweest, maer hebben hen sommighe onwillich gethoont yet te leenene, ennighe seer luttel, nauw het derde, vierde oft vyffde deel dat men van hen verwachte, jae vanden ghenen daeraff men verwachte X^{c} guldenen, gheen twee hondert guldenen en hebben willen leenen.

Ende tzelve gecommen wesende ter kennisse vande natien die geconsenteert hebben, hebben verclaert dat die vander selver natie elck dryemaels meer geconsenteert hadden dan diversche borgeren ende ingesetenen oyck wesende ryck

ende van meerdere macht dan zyluyden, ende daeromme zoe verre zy hadden geweten dat die borgeren ende ingesetenen zoo luttel souden hebben gedaen, dat zy oyck soe vele nyet en zouden hebben geconsenteert, ende datter oyck sommige vande natien waeren die verclaerden dat, soe verre zy bevonden dat die borgeren ende andere ingesetenen deser stadt meer gedaen hadden oft noch deden, zy oyck noch meer doen souden.

Sulcx dat van noode waere te effectueren het consent vander taxatie ende naerdere den Heeren Wethouderen metten anderen gecommitteerde vande drye Leden tauctoriserene, om donwillighe gheen oirsake te gevene tegen die taxatie te quereleren, want gheen redene en is dat eenyegelyck desen last nyet en zoude draghen nae zyn macht ende faculteyt, ende dat die van middelbaere macht zouden zoe vele geven als andere die drye of viermael rycker waren, ende dat oyck van noode waere, om die resterende gebrekende somme te vindene, zekere borgeren ende ingesetenen vande treffelycxste te verwilligen om die selve reste oft emmers een hondert duysent ponden Artois van hen geleent te hebben op interest voer sekeren tyt, oft haer obligatie te gevene om daerop die restende somme oft een goet deel vander selver te moegen promptelyck opbringhen, alsoo men verstont dat men die penninghen wel soude vinden op tamelycken interest, ingevalle by verbintenisse vander stadt zekere goede rycke borgeren ende ingesetenen, elck voer een goede somme, dobligatie wilden mede onderteekenen oft hen obligatie geven.

Allen dwelck myne Heeren Haer Eerweerdichede ende Eersaemhede hebben doen verthoonen, om neffens deghenen die geleent hebben ende noch werden onderwesen om meer te leenen, te eximeren dopinie oft impressie die zy hadden van dat nyet van noode en soude zyn voirdere somme totter leeninge op te bringene, ende dat se hen vastelyck wilden betrouwen dat se geremboursseert zouden worden, ende dat Zyn Excellencie anders die reste nyet en conste voldoen, ende mede om teximeren het achterdincken van gelycke inconvenienten, ende dat zy leenende, in desen vuytersten

noot, Zyne Majesteyt souden doen eenen goeden aengenamen dienst ende daerdeure oirsake geven de stadt te doen voirderen ende hen previlegien te doen redintegreren ende onderhouden, onderwysende denghenen die hen debvoir nyet gedaen en hadden noch hen gequeten nae hen macht ende faculteyt, dat zy hen wilden beteren oft anderssins die te taxerene, ende mede bedincken opt voers. middel van te moegen gereet gelt vinden voer die reste om die soldaten quyt te zyne.

Dese verthooninge byden voers. Pensionaris gedaen zynde, heeft mynen Heere die Binnenborgemeestere, Heer Jan vander Meeren, deur die begheerte vanden voers. Heere Arias Montanus, dintentie ende wille van Zyne Excellentie aengaende tgene voers. is noch andermael oepentlyck int lange verhaelt ende pertinentelyck ende distinctelyck voergehouden, ende mede die groote oncosten, onruste ende schade die dese stadt ende ingesetenen hadden ende leden deur die voerscreven soldaten, ende daeromme alle middel behoirden te suecken om die quyt te wordene byde voers. leeninge ende taxatie, ende om gereet gelt te vindene by dopnemen op intereste op tvoers. consent vande Leden deser stadt, als voers. is, hebbende oyck daerby gevueght dat Zyne Excellencie, in presentie vanden goeden Heere Arias Montanus, hadde verclaert tgene die Pensionaris ende Zyn Eerweerdichede hadde verhaelt ende hen voergehouden, ende gelyck men denselven Heer Arias Montanus hiel als een borgere deser stadt ende geheel geaffectionneert ten voerdeele ende dienste vander selver, gelyck hy sedert den tyt hy alhier heeft gewoent metter daet hadde bewesen, dat zy daeromme denselven volcomen geloove wilden geven van tgene hy Haer Eerweerdichede en Eersaemhede, van weghen Zyne Excellentie, zoude te kennen geven, verclaren, geloven ende toeseggen.

Ende na de voers. vertooninghe by Mynen Heere den Borgemeestere gedaen, heeft die voers. Arias Montanus in walscher talen verclaert, dat hy verstaen hadde tgene die voers. Pensionaris ende daernae mynen Heere die Borgemeester voers. hadden verthoont ende van wegen Zyne Excel-

lencie verclaert, toegeseeght ende versocht, ende dat hy hem hiel voer een borgere deser stadt, verhalende die goede affectie die hy tot deser stadt was dragende, ende hoe leet het Zyne Excellencie was tgene die Spaensche soldaten binnen deser stadt hadden voertsgekeert, repeterende in effecte tgene byden voers. Borgemeester ende Pensionaris dyen aengaende was verhaelt van wegen Zyn Excellentie, ende oyck dat se nyet en behoirden te twyffelen Zyn Excellentie en zoude syn woort houden, gelyck die zelve altyt gedaen hadde, wetende wat ende hoe vele tzelve tot dienst van Zyne Majesteyt ende om zyn credit te salveren importeerde, hen gelovende andermael van wegen Zyn Excellentie het rembourssement vande voers. leeninge ende datter gheen faulte aen zyn en soude, ende dat Zyn Excellentie soude ordre stellen zulcx dat gelycke inconvenienten nyet meer en souden te beduchten zyn, exaggererende den grooten dienst die de borgeren, coopluyden ende ingesetenen deser stadt in desen deden, ende waerdeure zy oirsake souden geven dese stadt (die anderssints by Zyne Majesteyt ende Zyn Excellentie was gehouden voer gerecommandeert), vele meer te favoriserene dat se in heure privilegien zoude worden gerestaureert ende alle nyeuwicheden affgedaen, ende eer lange metter daet tselve gewaer wordden, ende daeromme hen vuyterste wilden doen desen dienst ende leeninge te voirderen ende effectueren, want Zyn Excellentie anders gheen middel en hadde om die voers. soldaten volcomen contentement te geven, Ende hebbende tzelve die voers. Heer Arias Montanus volseeght ende den Leden van tgene voers. is versekert, is vertrocken.

Daernae heeft die voers. Heere Borgemeester den Leden verclaert dat die voers. gecommitteerde vander Rekencamere, Abraham sHertoghen (die oversien hadde die memorien vande geconsenteerde leeninge), zoude verclaren tgene dat tot noch toe was geconsenteert ende hoe vele tzelve was bedragende, dwelck die voers. sHertoghen heeft gedaen, met distinctie hoe vele bedroech die leeninge die in collegio byden Heeren, zoo vander natien als vanden borgeren ende ingesetenen was geaccordeert, ende oyck die leeninghe op een maent oft op drye maenden vande Duytsche natien,

ende vuytgebracht hadde dat byde gecommitteerde inde wycken was vercreghen, ende dat tzelve met tgene die vande Weth ende dienst vander stadt zouden contribueren ende met het silverwerck van Zyn Excellentie tsamen maer en quam te bedragene twee hondert dryenveertich duysent ponden Artois oft emmers twee hondert veertich duysent ponden oft daeromtrent, sulcx datter noch hondert tzestich duysent oft daeromtrent soude resteren, die souden moeghen gevonden worden by inductie ende taxatie oft opnemen op interest voer sekeren tyt, als hen verthoont was, hebbende gespecificeert wat elcke natie vande coopluyden hadden geconsenteert, ende by wat maniere, ende mede die natien die nyet en hadden geconsenteert, ende hen oyck gespecificeert wat myn Heere de Bisschop, dAbt van Sinte Michiels ende die vanden Capittele hadden geaccordeert.

Ende tzelve gedaen zynde, die Heeren vander Weth ende vander Camere vertrocken wesende, hebben daernae die Heeren Oude Schepenen ende goede mannen vander Poorterye, deur den voers. Pensionaris, versocht oft myne Heeren Borgemeesteren ende Scepenen eenighe borgeren ende ingesetenen wisten die de resterende somme zouden willen opbringhen op interest oft hen obligatie geven aende ghene die deselve somme souden furneren, is hen verclaert geweest tzelve nyet te weten, maer soe verre men die borgeren ende ingesetenen van qualiteyt conste verwillighen mede te teeckenen, elc voer sekere somme, dat mynen Heeren was aengegeven dat men die gebrekende somme wel soude vinden op interest van tegen thien op thondert op djaer, dwelck voer een maent maer en zoude bedragen VIII[c] guldenen.

Ende daernae hebbende die voers. Leden apart ende tsamen lange gedelibereert, syn die Heeren Wethouderen ende die vander Camere wederomme by hen gecommen, aldaer de Heeren Oude Schepenen, deur monde van Joncker Henrick van Daesdonck, Keurmeester der voers. stadt, hebben verclaert dat zy bevonden nootelyck dat men zoude continueren die inductie totter leeninghe ende die onwillige te taxeren, maer gelyck tzelve soude noch tyt requireren, dat men zoude

vyftich meer oft min treffelycke ende vande beste gestaedde borgeren ende ingesetenen ontbieden, die men zoude aensuecken om op tvoers. consent te willen elck een goede somme leenen op tamelycken interest voer zekeren tyt, oft hen obligatie geven om daerop gereet gelt te moeghen vinden, om die resterende somme van vier hondert duysent ponden Artois te moegen promptelyck furneren ende alzoo die soldaten quyt worden, Die goede mannen vander Poorterye hebben, deur monde van Joncker Blazius de Bezar, verclaert dat zy Zyn Excellentie bedanckten vande goede affectie die deselve tot deser stadt was dragende, betrouwende ende hopende dat Zyn Excellentie die zal effectueren zulcx dat zyt metter daet sullen gevuelen, hebbende voerts verclaert dat zy gheen beter middel en wisten dan daerinne zy waren besoignerende ende dat men tzelve soude continueren, ende zoe verre die Heeren ennich ander middel wisten, hen tselve aengevende, souden daerop adviseren, Die goede mannen vanden Ambachten, deur monde van Michiel vanden Wiele, hebben verclaert dat zy insgelycx Zyn Excellentie bedanckten vande goede affectie die dezelve deser stadt was dragende, hebbende dezelve affectie te willen volbringhen metten wercken, gelyck Zyn Excellentie mondelinghe deur den voers. Heer Arias Montanus heeft doen verclaren, hebben voerts versocht copye vanden staet vande sommen alreede geconsenteert te leenen, ende dat men hen allen avont soude geven copye van tgene ten selven daghe zoude geaccordeert wesen, begheerende oyck te weten wie onder tCapittel waeren begrepen, twaeren prochiaens ende andere, ende dat men die selve gheestelycke persoonen die mede de macht wel hebben, behoiren te induceren totter selver leeninge, dat men die inductie zoude continueren ende die onwillige taxeren, ende soe verre die Heeren ennighe middelen belieffde, te verclaren om die resterende somme gereet te vindene, dat Myne Heeren die souden gelieven te oepenen, souden daerop adviseren; daerop is denselven goede mannen vande Ambachten verclaert, dat die Heeren tzelve middel hadden aengegeven, ende dwelck die Heeren Oude Schepenen goet vinden, van die resterende somme op te lichten op tamelyck interest van sommige borgeren die men daertoe soude verwillighen oft van andere

op obligatien vander stadt ende vande particuliere goede ende treffelycke borgeren ende ingesetenen die men daertoe soude induceren, ende daeromme van hen versocht oft se hen dyenaengaende metten Heeren Oude Schepenen wilden conformeren, dat men hen soude copye geven vanden staet van tgene die geconsenteerde leeninghe vuytbringht, ende dat se yemanden zouden willen committeren die alle avonden metten gecommitteerde vande Rekencamere, Abraham sHertogen, die daeraff den staet maeckte, zoude oversien tgene ten zelven dage waere geconsenteert ende daeraff copye nemen, ende beruerende die gheestelicheyt, heeft men hen verhaelt wat myne Heeren die Bisschop, dAbt van Sinte Michiels ende die vanden Capittele hadden geaccordeert, ende dat die prochiaens, cappellanen ende dandere gheestelicheyt van andere cloosters ende kercken onder tCapittel nyet en syn begrepen, ende dat die andere hen midts die armoede hadden geexcuseert, dat zy yemanden zouden willen committeren om met die vander Weth die gheestelycke totter voers. leeninge naerdere te induceren ende mede om hen excusen te hooren ende te verstaen.

Ende hebbende versocht dat se wilden naerdere letten opt voers. middel vande resterende somme te moeghen op interest vinden, ende mede op tpunct vande Heeren ende Gecommitteerde totter taxatie vanden onwillighen tauctoriserene om noch ennighe persoonen, borgeren, coopluyden oft andere ingesetenen vuyt die wycken, oft andere kennisse hebbende vande macht, qualiteyt ende faculteyt vande onwillighe, te moegen tot hen nemen, om van hen geinformeert te worddene vande macht, qualiteyt, faculteyt ende conditie vande onwillighe ende met hen advys die te taxerene, om alle questien die deselve onwillige souden ter causen vande taxatie pretenderen te moveren, te benemene, Soe hebben ten lesten die voers. goede mannen vanden Ambachten ende oyck die voers. vande Poorterye, ja die drye Leden deser stadt eendrachtelyck geconsenteert ende geaccordeert dat myne Heeren Borgemeesteren, Scepenen, Superintendenten ende gecommitteerde vande Rekencamere ende die vande Poorterye ende Ambachten die byden acte van consente

vanden XXIX Aprilis lestleden gecommitteert zyn totter voers. taxatie, sullen tot hen moeghen nemen ende vuegen alle alsulcke andere borgeren, coopluyden oft ingesetenen deser stadt, tzy vande wyck daer die onwillige woonen, oft andere kennisse hebbende vander macht, faculteyt ende qualiteyt vanden selven onwilligen, om met advys vanden zelven ende van hen, vande voers. macht, faculteyt ende qualiteyt vande onwillige geinformeert zynde, die voers. taxatie nae de redelicheyt te doene. Daertoe die voers. Leden gesamenderhant hebben myne Heeren voers. ende den voers. gecommitteerden vanden andere Leden totter voers. taxatie geauctorizeert. Ende om die resterende somme vande voers. vier hondert duysent ₶ Artois promptelyck te moeghen vinden, hebben die voers. goede mannen vande Poorterye ende Ambachten, gelyck die Heeren Oude Schepenen oyck gedaen hebben, eendrachtelyck geaccordeert, om die soldaten quyt te zyne ende dingesetenen van voirdere schade, onruste ende coste te verhuedene, geconsenteert ende geaccordeert dat men op tvoers. consent vande leeninge van IIII^{c} M ₶ Artois geens, zoude middel suecken die voers. resterende ende gebrekende somme vande voers. IIII^{c} M ₶ Artois, oft den meestendeel van dyen, promptelyck te vindene op interest voer zekeren tyt, gelyck men tzelve sal cunnen gedoen, om by particuliere leeninghe ende die voers. taxatie als anderssins geremboursseert te worddene, ende daertoe te verwilligen zekere vyftich, meer oft min, persoonen vande treffelycxste ende best gestaedde borgeren ende ingesetenen van goeden credit ende macht, om die selve somme sulcx te willen furneren, oft elck voer sekere somme heur obligatien te gevene, oft mede deser stadt obligatie te teeckenen aen andere coopluyden oft borgeren vanden welcken men tvoers. gelt op interest zoude recouvreren ende gelicht worden, auctorizerende tot tgene des voers. is myne Heeren Borgemeesteren, Scepenen, Superintendenten ende gecommitteerde vande Rekencamere, ende dat se daertoe yemanden vanden Ouden Scepenen ende vande Poorterye ende vande Ambachten die gecommitteert zyn totter voers. taxatie sullen moegen daerby roepen ende assumeren, die hen goetduncken sal, hebbende die goede mannen vande Ambachten versocht dat men aen

Zyn Excellencie soude versuecken dat zouden worden gerestaureert ende onderhouden allen die privilegien, costumen ende oude hercommen van deser stadt, ende besundere het recht vander Hooger Vierschare, ende die stellen in heur oude possessie ende privilegien, ende voerts dat men affdoen soude alle andere nyeuwicheden binnen deser stadt gedaen ende opgestelt in corten tyde herwaerts zonder consent vanden Breeden Raet als vanden Rade van Justicie ende Rekencamere, ende dat alle saken zouden worden gereduceert ende die stadt geregeert ende gegouverneert nae ouder costume, ende die puncten inde Blyde Incompste van Zyne Majesteyt begrepen worden onderhouden, ende dat men die stadt soude sluyten, gelyck den Leden deser stadt is toegeseght geweest, opdatter egheen vreese meer en zy dat daerdeure eenighe invasie gebeure, ende dat Zyne Excellentie aengaende het casteel sulcke ordre wille stellen dat die borgeren, coopluyden ende ingesetenen gheen vreese en hebben van daerdeure geinvadeert oft bedorven te worddene, dat oyck, aengesien zy zeer groote somme van penningen hebben tot erectie vanden casteele opgebracht, Syn Excellentie oyck de borgers voirdane wille bevryen van garnisoen ende logeren van soldaten, ende dat die inden casteele werden gestelt sonder cost vande stadt, gelyck hen is toegeseeght geweest, dat, wesende tzelve volmaect, dingesetenen zouden bevryt zyn van garnisoen ende soldaten. Voerts begheert dat men die geestelicheyt die de macht hebben soude totter leeninge verwilligen, ende oyck aensuecken om hen obligatie te gevene, ende des onderwesen zynde datter gheene en waeren gequalificeert om op heur obligatie eenich gelt te crygene, maer dat men Heer Peeter van Dale daeraff soude particulierlyck vermanen, apart ontbieden oft aensuecken om in dese leeninge die stadt naerdere te assisterene. Ende daernae hebben die goede mannen vande Poorterye, deur monde van Joncker Blazius de Bezar, oyck tgene voers. is versocht, ende hen mette goede mannen vande Ambachten geconformeert nopende tpunct vande redintegratie ende onderhoudt vande privilegie als anderssins. Is voerts gesloten dat de gecommitteerde totter inductie vande leeninge morgen vroech zouden voerts continueren ende myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen metten

anderen daer toe te assumeren, zouden vergaderen op tvoers. middel van die resterende somme te moeghen vinden op interest, als voere. Aldus gedaen den voers. IIII[en] Maii XV[c] vierentzeventich.

---

4 Mei 1574.

Alzoe myn Heeren Bourgmeesteren, Schepenen ende andere wesende in dienste vande stadt, hebbende begonst te besoingnerene opt feyt vande leeninghe van vier hondert duysent ponden Artois die Zyne Majesteyt was geaccordeert byde Leden derzelver stadt den XXIX[en] dach der voerleder maendt van April, bevonden dezelve nyet te hebben zoe goeden voertganck als zy wel hadden gehoept ende den dienst van Zyne Majesteyt verheyste, vuyt oirsaken van diversscbe swaricheden daerdeure die borgeren ende andere inwoonderen vander stadt hun thoonden luttel geneycht te zyne om te verstaene totte voers. leeninge, ierst, vuyt dyen zy hadden luttel hoepe dat zy zouden wordden gerembourseert vande penningen die zy leenen zouden, ende datter veele onder henlieden hun lieten voerstaen dat Zyne Excellentie alreede hadde gevonden dmiddele om anderssins den Spaenschen soldaten, ter oirsaken vanden welcken de leeninghe werdt gepractiseert, te voldoen ende te betalene by middele vande penningen die dezelve vanden cooplieden hadde gelicht, ende dat daerenboven zy hunlieden oyck beduchten voer den toecommenden tyt dat zy altyt subject zouden zyn gelycken peryckel ende inconveniente daer zy hun teghenwoirdelyck inne zaghen, midtz dyen de stadt bebloot lach van mueren ende vesten, ende alzoo onderworpen d'invasie ende raserye vande soldaten t'alder reysen als by oochluyckinge vandie vanden casteele zy hun zouden willen vervoirderen daer binnen te commen, daervuyt zy hun grootelyck beduchten dat het vertreck vande

coopluyden, borgeren ende andere inwoonderen ende de bederffenisse vande stadt zoude moghen navolghen, daertoe gevueght dat zy hun oyck lieten voerstaen dat het opbrenghen vande leeninge nyet en zoude wordden geacht voer eenen dienst van alzulcker importantie als hun wel van noode was om dezelve te volbrenghene, dat zy daertoe employeerden hun vuyterste vermogen, zoeverre dat zy zouden moeten commen tot vercoopinge oft immers tot bepandinge van hunne jueelen en andere meublen, vuyt deze ende meer andere redenen, die voers. Wethouderen, ziende van noode te wezene, om het feyt vande voers. leeninghe te voirderen, dat alzulcke swaricheyden byder gemeynten warden gedilueert ende verschoont byden redenen ende middelen die zy ter contrarien van dyen van Zyne Excellentie tot diversscle stonden hadden verstaen, Hebben tot dyen eynde aen Zyne Excellentie versocht oorloff om te moghen vergaderen den Breeden Raedt, dwelck Zyne Excellentie den Wethouderen oyck heeft geaccordeert gehadt ende daertoe gecommitteert Heer Benedictus Arias Montanus, ten eynde hy hem aldaer vinden zoude ende mede van zynen tweghen den borgheren versekeren tghene vuyten naeme derselver hun zoude wordden verthoont. Welcken achtervolgende, die voers. Wethouderen, ter presentien vanden voers. Heere Montanus, hebben, den IIII[en] dach der maendt van Meye, deur hunnen Pensionaris den voers. Breeden Raedt doen verthoonen dat zy hun geheelyck behoorden te getroisten ende te berusten op het woerdt ende de geloofte die Zyne Excellentie hun gedaen hadde nopende het rembourssement vande leeninghe ten gesetten tyde, aengesien Zyne Excellentie, ten bevele van Zyne Majesteyt, hadde bedient gehadt diversscle treffelycke commissien ende by dezelve oyck ware geemployeert geweest in diversscle andere gouvernementen van zyne landen, ende nochtans noyt en hadde in zyn woerdt gemanckeert gehadt, in tgroot oft in tcleyn, oyck aen Turcken ende Mooren, ende daeromme oyck nyet en zoude laten te onderhouden dese geloofte, dewelcke d'ierste was die hy hun hadde gedaen, ende waeraff dat het onderhoudt zoe grootelyck importeerde om zyn credit ende geloove te bevestighen by eenyegelyck, zoe borghere als coopman, welck hem geheelyck van noode was opdat hy nyet en

zoude vallen in gelycken inconveniente daerinne hun hadden gevonden deghene die inden voerleden tyde desen aengaende nyet en hadden gebruyckt alsulcken respect als wel behoorde, dat die Spaensche soldaten persisteerde daerinne dat zy wouden hebben volcommen betalinge van hun solt ende gaigie ende daerenboven oyck de servisen ende testamenten vande afflyvighe, dwelck zy pretendeerden te beloopen drymael zoo veele als was de leeninge byden Leden vander stadt geconsenteert, ende dreychden anderssins nyet te willen ruymen der stadt, ten ware ierst van als voldaen zynde, dat Zyne Excellentie nyet en hadde eenich ander middel om hun te vollen te betalene dan midtz by hun geassisteert zynde metter leeninge van vier hondert duysent ponden Artois, vuyt dyen het innecommen vande voers. soldaten hem hadde grootelyck vercort ende benauwt de middelen om gelt te mogen lichten, midtz dyen diversshe cooplieden hadden herboden dat men het gelt opden wech zynde zoude wederhouden daer het was zonder voertz over te seynden, zulcx dat daerdeure Zyne Excellentie nyet en hadde cunnen becommen alzulcke sommen van penningen als zy anderssins wel hadde verhoept, ende in welcken gevalle oyck zy den borgeren ende andere inwoonderen deser stadt nyet en zoude moyelyck gevallen hebben, ende aengaende het peryckele ende inconvenient denwelcken zy zeyden onderworpen te zyne, dat Zyne Excellentie nyet en zoude laten voer zynen vertrecke op als alzulcken ordre te stellen dat van nu voertaen alle oirsaken van gelycke vreese zouden commen te cesseren, dat oyck van gelycken dezelve nyet en zoude laten by heur te ontbiedene die cooplieden ende natien ende dezelve gheven alzulcken contentement ende versekerheyt als zy bevont nootelyck te zyne tot continuatie van hunder wooninghe ende residentie binnen dezer stadt, dat daerenboven Zyne Excellentie, aenmerckende den tegenwoirdighen noot ende tgemeyn beneficie dat daervuyt resulteerde ten prouffyte vande generaliteyt vanden lande, hiele het opbrengen vande voers. leeninghe te wesen van zeer groote importantie tot voirderinge vanden dienst van Zyne Majesteyt, daeraff zy oyck dezelve particulierlyck zoude informeren ende denzelven te kennen gheven het gewicht ende importantie vanden voers. dienst, zulcx dat zy int cortte by effecte

gewaer zoude wordden hoe grootelyck denzelven Zyne Majesteyt hadde aengenaem geweest, bovendyen dat dezelve Majesteyt wel verstont hoevele dat aen dese stadt was gelegen dat dezelve zoude moghen prospereren, als waeraff dat dependeerde nyet alleenlyck de conservatie van deze zyne Nederlanden maer oyck van alle andere zyne coninckrycken, dat daeromme dezelve nyet en zoude laten haer alle gunste ende gratie te doen ende te bethoonen in alle tghene zoude moghen dienen tot promotie ende betere directie vande stadt ende andere zaken derzelver, dat daerdeure oyck zy zoeveele te meer zoude wezen geoirsaeckt te verstaene tot het onderhoudt ende redintegratie van haere oude rechten, heyrcommen ende privilegien ende abolitie vande nyeuwicheyden in prejudicie van dyen innegebrocht, daertoe oyck Zyne Excellentie de handt gherne zoude aenhouden by alle middelen die daertoe zouden mogen bequaem zyn, gelyck int cortte metter daet zoude mogen blycken.

Werdt oyck den voers. Breeden Raedt byden voers. Pensionaris verthoont dat, hoewel men alle vuyterste debvoir gedaen hadde om de penninghen vande leeninge te becommene by middele van gewillighe inductie, sulcx als by hun was geconsenteert, men nochtans nyet en hadde cunnen becommen nauwelycx de twee derdendeelen, midtz dyen diverssche ontboden zynde hun thoonden geheelyck onwillich om leenen ende andere presenteerden ongelyck min dan hun macht ende faculteyt vermoechte, dwelck geheelyck onredelyck was, vuyt dyen gelycke lasten der stadt overcommende behoorden oyck gelyckelyck gedregen te worddene naer advenant van eenyegelycx macht ende faculteyt, sulcx dat om egaliteyt te houdene van noode zoude zyn te procederene totter taxatien derzelver, daertoe oyck men naerdere zoude moeten wezen geauctoriseert, ten eynde zy egheen oirsake en zoude hebben om alzulcke taxatie te quereleren, ende dat tusschen middelen tyt, om de gebrekende somme te lichtelycker op te brenghene, men zoude mogen verwillighen eenighe vande treffelycxste borgeren die dezelve reste der stadt zoude willen verschieten, midtz genietende interest voer zekeren

tyde, oft immers hunne obligatien leenende ende daervoer hun credit streckende om die te moghen lichten aenden buytencoopman, allen het dwelck in dezer vueghen byden voers. Pensionaris verthoont zynde, zoe heeft daernaer den Binnen-Bourgmeester, ter begheerten vanden voers. Heer Montanus, het woerdt hernoemen ende naerdere den wille ende intentie van Zyne Excellentie vercleert ende voertz vermaent dat zy in deze conjoincture hun zouden willen naer hun vuyterste vermoghen efforceren, dat by zulcke ende gelycke middelen stont te verhopene dat men zoude commen te winnene de gratie ende faveur van Zyne Majesteyt, dat zy oyck nyet en behoorden te twyffelen Zyne Majesteyt ende Excellentie en zouden daerdeur zyn verwillicht ende geoccasioneert om der stadt alle behulp, assistencie ende faveur te doen ende dezelve te stellen, houden ende meynteneren in haer oude rechten, heyrcommen ende privilegien, sulcx dat de quade fortune der stadt overcommen zynde, byde hulpe Goidtz zoude wezen het middele daerdeure men eer zoude geraken tot redressemente van alle de zaken derzelver, ende oyck tot restitutie ende redintegratie van tghene in prejudicie van dyen zoude moghen voertsgekeert zyn. Naer denwelcken zoe heeft oyck de voers. Heer Arias Montanus het woerdt opgenomen, segghende dat hy hadde verstaen alle tghene de voers. Pensionaris ende Heer Bourgmeester hadden vercleert ende dat zulcx was de meyninghe ende intentie van Zyne Excellentie, ende dat zy daeraene nyet en behoorden te twyffelen, want dezelve noyt aen haer woerdt en hadde gemanckeert, maer oyck Turcken ende Mooren dat gehouden, verclarende oyck hy, Arias Montanus, dat hy hem hiele voer borghere ende inwoondere dezer stadt ende oversulcx oyck hun hetzelve versekerde, hebbende voertz in cortte verhaelt de substantie van tghene te voeren geseeght was, ende het groot leetwesen dat Zyne Excellencie hadde midtz de groote fortsche ende gewelt die de Spaensche soldaten binnen deser stadt hadden voertsgekeert, dat haer lievere hadde geweest dat zy zyne eygen goeden ende landen in Spaengnyen hadden verbrant ende gespolieert gehadt, vermanende voertz dat in alzulcke vuyterste conjoincture als was dese tegenwoir-

dige zy hun oyck behoorden ten vuytersten te efforceren om hun hierinne te employerene naer hun vuyterste vermogen, ende dat zy, tzelve doende, nyet en behoorden te twyffelen Zyne Majesteyt ende Excellencie zouden de stadt reciprocquelyck oyck benificieren in alle het ghene hen mogelyck zyn zoude, ende daerdeure oyck geoirsaeckt zyn om zoevele te eere te verstaene tot redintegratie ende onderhoudt van hunne oude rechten, costumen ende privilegien, zoe hy hoepte dat men cortz metter daet zoude gewaer wordden.

Naer denwelcken zoe heeft den gecommitteerde Hertoghen, deur bevele vanden voers. Heere, sommierlyck ende int cortte vercleert hoeveele dat bedroech hetghene datter geconsenteert was ende hoeveele datter noch gebrack, by pertinente specificatie, sulcx als daer wardt gelesen, bedragende omtrent twee hondert veertich duyssent guldenen, zulcx datter noch gebrack ontrent de somme van I^{c} LX M guldenen, die welcke den voers. Heeren dochte dat moeste gevonden wordden by middele van alzulcke inductien, taxatien ende anderssins als voeren.

Ende tzelve alzoe gedaen zynde, zyn de voers. Heeren vertrocken ende hebben de voers. Leden apaert gedelibereert, ende daernae de voers. Heeren wedergekeert zynde, is hun van weghen den Heeren Ouden Schepenen vercleert dat nootelyck was te continueren de besoingnee vande inductie, ende dat deghene die daertoe nyet gewillichlyck en zouden willen verstaen men zoude procederen tot taxatie van dyen, nyettemin om promptelyck van gelde versien te zyne, dat men zeker getal vande treffelycxste borgeren zoude verwillighen om de gebrekende reste te willen verschieten, oft immers hunne obligatie leenen daerop men dezelve zoude moeghen lichten. Die goede mannen vande Poirterye hebben verclaert dat zy Zyne Excellencie bedanckten vande goede affectie die dezelve der stadt was draghende, hun betrouwende dat Zyne Excellentie dezelve metter dat ende effecte zoude bethoonen, dat zy egheen bequamer middele en wisten om de reste te vinden dan te continueren de inductie zoe zy die begonst hadden, ende zoeverre die Heeren eenighe

andere hadden, dezelve hun aengevende, zouden daerop adviseren. Die goede mannen vande Ambachten hebben vercleert dat zy insgelycx Zyne Excellentie bedanckten van zyne goede affectie totter stadt, haer biddende dat zy dezelve metten wercken zouden willen volbrengen, hebben voertz versocht copye vanden staet van tghene daer alreede geconsenteert was, ende dat hun zoude wordden gelevert van daghe tot dage copye van tghene dagelycx zoude worden geconsenteert, dat die gheestelycke persoonen macht ende faculteyt hebbende oyck behoorden te verstaen totter leeninge, dat men de besoingnee vande inductie zoude continueren ende procederen tot taxatie vande onwillighe, ende zoeverre die Heeren hadden eenich ander middel om de gebrekende reste gereet te vindene, dat men hun die zoude oepenen, zy zouden daerop adviseren. Waerop is denselven goeden mannen vanden Ambachten vanden zelven Heeren vercleert dat hetzelve middele hun was aengegeven ende oyck byden Heeren Oude Schepenen goet gevonden, te wetene, dat de reste zoude wordden gelicht op interest, tzy aen borgeren die de penninghen zouden verschieten oft aen buytencooplieden die op d'obligatien van borgeren die zouden furneren, begherende dat zy hun dyenaengaende zouden willen conformeren metten voers. Heeren Oude schepenen, dat hun zoude wordden gelevert copye vanden staet vander leeninge ende dat zy yemandt committeren zoude die van daghe tot daghe zoude oversien tghene datter geconsenteert zoude zyn ende daeraff copye nemen, heeft men hun oyck gespecificeert tghene die gheestelycheyt hadden geaccordeert, ende zoeverre zy dezelve begheerde noch naerdere geinducheert te hebbene, dat zy yemanden zouden committeren die met die gedeputeerde vande Weth daertoe verstaen zouden.

Ende zoe oyck wardt versocht dat ze naerdere zouden willen letten op tvoerscreven middel vande resterende somme te moghen op interest vinden, ende mede opt punct van de Heeren ende gecommitteerde totter taxatie vande onwillighen t'auctoriserene om noch eenighe persoonen, borgheren, coopluyden oft andere ingesetenen vuyt die wycken oft andere kennisse hebbende vande

macht, qualiteyt ende faculteyt vande onwillighe te moghen tot hen nemen, om van hen geinformeert te worddene vande macht, qualiteyt, faculteyt ende conditie vande onwillighe, ende met hen advys die te taxerene, om alle questien die dezelve onwillighe zouden ter causen vande taxatie pretenderen, te moveren, te benemene, Soe hebben ten lesten die voers. goede mannen vande Ambachten ende oyck die voers. vande Poerterye, jae die drye Leden deser stadt eendrachtelyck geconsenteert ende geaccordeert dat myne Heeren Borgmeesteren, Schepenen, Superintendenten ende gecommitteerde vande Rekencamere ende die vande Poerterye ende Ambachten die byde acte van consente vanden XXIX[en] Aprilis bestleden gecommitteert waeren totter voers. taxatie, zouden tot hen mogen nemen ende vueghen alle alzulcke andere borgheren, coopluyden oft ingesetenen deser stadt, tzy vanden wyck daer die onwillighe woonen oft andere kennisse hebbende vande macht, faculteyt ende qualiteyt vanden zelven onwillighen, om met advis vanden zelven ende van hen, vande voers. macht, faculteyt ende qualiteyt vande onwillighe geinformeert zynde, die voers. taxatie nae de redelycheyt te doene. Daertoe die voers. Leden gesamenderhant hebben mynen Heeren voers. ende den voers. gecommitteerden vanden anderen Leden totter voerscreven taxatie geauctoriseert. Ende om die resterende somme vande voers. vier hondert duyssent ponden Artois promptelyck te moghen vinden, hebben die voerscreven goede mannen vande Poirterye ende Ambachten, gelyck die Heeren Oude Schepenen oyck gedaen hebben, eendrachtelyck geaccordeert, om die soldaten quyt te zyne ende d'ingesetenen van voordere schade, onruste ende coste te verhuedene, dat men op tvoers. consent vande leeninghe van IIII[c] M ℔ Artois eens zoude middel soecken die voers. resterende ende gebrekende somme vande voers IIII[c] M ponden Artois, oft den meestendeel van dyen, promptelyck te vindene op interest voer zekeren tyt gelyck men tzelve zoude cunnen gedoen, om by particuliere leeninge ende die voers. taxatie als anderssins geremboursseert te worddene, ende daertoe te verwillighen zekere vyftich, meer oft min, persoonen vande treffelycxste ende best gestade borgeren ende ingesetenen van goeden credit ende macht om die

zelve somme sulcx te willen furneren, oft elck voer zekere zomme heur obligatien te ghevene, oft mede deser stadt obligatie te teeckenen aen andere coopluyden oft borgeren vanden welcken men tvoers. gelt op interest zoude recouvreren ende lichten, auctoriserende tot tghene des voers. is myne Heeren Borgmeesteren, Schepenen, Superintendenten ende gecommitteerde vande Rekencammere, ende dat ze daertoe yemanden vande Oude Schepenen ende vande Poerterye ende vande Ambachten die gecommitteert zyn totter voers. taxatie zullen mogen daerby roepen ende assumeren die hun goetduncken zoude, hebbende die goede mannen vanden Ambachten versocht dat men aen Zyne Excellentie zoude versuecken dat zouden wordden gerestaureert ende onderhouden alle die privilegien, costumen, ende oude hercommen van deser stadt, ende besundere het recht vander Hoogher Vierschare, ende die stellen in haer oude possessie ende privilegien, ende voertz dat men affdoen zoude alle andere nyeuwicheden binnen deser stadt gedaen ende opgestelt in cortten tyden herwaertz zonder consent vanden Breeden Raedt als vanden Raedt van Justicien ende Rekencamere, ende dat alle zaken zouden wordden gereducheert ende die stadt geregeert ende gegouverneert nae ouder costume, ende die puncten inde Blyde Incompste van Zyne Majesteyt begrepen wordden onderhouden, ende dat men die stadt zoude sluyten, gelyck den Leden deser stadt is toegeseeght geweest, opdatter egheen vreese meer en zy dat daerdeure eenighe invasie gebeure, ende dat Zyne Excellencie aengaende het casteel zulcke ordre wille stellen dat die borgheren, coopluyden ende ingesetenen gheen vreese en hebben van daerdeure geinvadeert oft bedorven te worddene, dat oyck, aengesien zy zeer groote somme van penningen hebben tot erectie vanden casteele opgebracht, Zyne Excellencie oyck den borgers voerdane wille bevryen van garnisoene ende logeren van soldaten, ende dat die inden casteele werdden gestelt zonder cost vande stadt, gelyck hen is toegeseeght geweest, dat, wezende tzelve volmaeckt, d'ingesetenen zouden bevryt zyn van garnisoen ende soldaten. Hebben voertz begheert dat men die gheestelycheyt die de macht hebben zoude totter leeninge verwillighen, ende oyck aenzuecken om hen obligatie te ghevene, ende

des onderwesen zynde datter gheene en waren gequalificeert om op heur obligatie eenich gelt te crygene, dat men Heer Peeter Van Dale daeraff zoude particulierlyck vermanen, apaert ontbieden ende aensuecken om in dese leeninge die stadt naerdere te assisterene. Ende daernae hebben die goede mannen vande Poerterye oyck tghene voers. is versocht, ende hen mette goede mannen vanden Ambachte geconformeert nopende tpunct vande redintegratie ende onderhoudt vande privilegien als anderssins. Is voertz gesloten dat de gecommitteerde totter inductie vande leeninge morghen vroech zouden voertz continueren ende myne Heeren Borgmeesteren ende Schepenen metten anderen daertoe te assumeren zouden vergaderen op tvoers. middel van die resterende somme te mogen vinden op interest, als voere. Aldus gedaen den voers. IIII^en^ Maii XV^c^ vierentzeventich.

---

4 Mei 1574.

Ayant le Magistrat de la ville et cité d'Anvers, le IIIIe de May LXXIIII, faict assembler le Grand Conseil des membres et de la commune de la mesme ville, appellé den Breeden Raedt, tant pour adviser quelque moyen pour promptement trouver la somme de CLX^m^ ℔ Artois, qui restoient à recouvrir pour le perfurnissement du prest des IIII^c^ M ℔ consentiz le XXIX d'Apvril dernier pour payer les soldatz Espagnolz estans entrez en ceste ville, que pour accorder quelque aultre moyen pour mieulx faire valider la taxation qui sera nécessaire de faire à ceulx qui n'ont voulu consentir en la contribution du dict prest selon leur povoir, faculté et qualité, ensamble aussy pour eximer de la commune et de ceulx qui prestent la diffidence qu'ilz ont du remboursement et leur oster l'opinion que Son Excellence auroit le moyen de contenter les dictz soldatz par les deniers levez des marchans, aussy oster la crainte qu'ilz ont que

semblable inconvénient et invasion leur pourroit en temps advenir survenir par le chasteau ou les fossez y environ, et de la retraicte des marchans aillieurs, aussy pour les lever de la suspition qu'ilz ont du peu de gré qu'ilz en recepvront, nonobstant qu'ilz s'efforcent à l'extrême pour assister Sa Majesté du dict prest estant de si grande et notable somme argent comptant, vasselles, chaisnes d'or et d'argent,

At le dict Magistrat faict déclairer à ceulx du dict Grand Conseil par leur Pensionnaire Maistre Jehan Gillis, au nom et de la part de Sa dicte Excellence et en présence du Signor Arias Montanus (lequel Son Excellence à celle fin y avait envoyé), qu'ilz ne deussent aulcunement doubter ny deffider du remboursement du dict prest, ains que sans nulle faulte Son Excellence tiendroit sa parolle et promesse selon son obligation, et ne fauldroit au remboursement du dict prest, sachant combien il importoit pour le service et crédit de Sa Majesté et de Son Excellence non seullement envers les dicts bourgeois mais aussy envers les marchans et nations qui contribuent au dict prest, laquelle luy convient maintenir et entretenir mesmes pour la première fois, considéré aussy que Son Excellence jamais ne faillist de sa parolle ny promesse en tous les gouvernemens et administrations d'importance, ayant ung chascun contenté selon icelle, voires tenu sa parolle aux Mores et Turcqz.

Aussy que Son Excellence avoit declairé sur son ordre qu'il n'avoit aultre moyen pour enthièrement satisfaire aux dicts soldatz que par le dict prest des dicts IIII^{c} M ₶, que plus est qu'il ne scavoit recouvrir les deniers dont il avait contracté avecq les marchants, à cause qu'iceulx qui debvoient furnir et faire venir les deniers, par l'entrée des dictz soldatz en ceste ville, les ont remandé, que aussy le payement des dictz soldatz montoit à grande somme, à cause qu'ilz sont en arrière de plusieurs mois et prétendent estre payés des services et des testaments des trespassez.

Et touchant la crainte de semblable inconvénient, at Son Excellence déclairé qu'il donneroit et y mectroit tel ordre

que semblable inconvénient et invasion par le chasteau, fossez et rampartz de la ville plus n'adviendroit, et que devant son département de ceste ville il demanderoit vers elle les marchans et nations, ausquelz donneroit tel contentement et asseurance qu'ilz n'auront à craindre leur retraicte de ceste ville aultre part.

Et quant au service qu'ilz fisrent par le dict prest, déclairoit Son Excellence que par iceluy en ceste extrême nécessité ilz fisrent plus grand service à Sa Majesté et Son Excellence qu'oncques aviont faict auparavant, et que Sa Majesté et Son Excellence le recognoistroient par effect, estant Sa Majesté à plain informé de l'importance de ceste ville, sans laquelle non seullement ces Pays-Bas, mais aussy l'Espaigne, l'Italie, voires les Yndes ny scauroient prospérer et que partant l'intention de Sa Majesté et de Son Excellence estoit d'assister et favoriser ceste ville en tout ce que serviroit pour l'advanchement d'icelle par la rédintégration et restauration et entretènement de ses privilèges, coustumes et usaiges et par tous aultres bons et convenables moyens y servants, comme par l'abolition des toutes nouvelletez, ce que de brief l'on verroit et apparcepvroit par effect.

Et la dicte remonstrance faicte aux dictz du Grand Conseil, at le susdict Signor Arias Montanus requiz du Bourgmestre le Signor Jehan vander Meeren qu'il voulsist plus ouvertement et distinctement déclairer et faire entendre aux dictz du Grand Conseil l'intention et la volunté de Son Excellence à l'endroict des dictz poinctz, comme le dict Signor Arias Montanus luy avoit paravant déclairé, ce que le dict Bourgmestere fist. Ayant après le dict Signor Montanus déclairé aux dictz du Grand Conseil qu'il avoit bien entendu ce que le dict Pensionnaire et après le dict Bourgmestre leur avoient remonstré et declairé au nom de Son Excellence sur le poinct du dict rembourssement et aultres susdictz, et qu'il desplaisoit grandement à Son Excellence l'invasion et force des dictz soldatz, estantz entré en ceste ville contre son gré et ayantz invahy les maisons des dictz inhabitans et qu'elle vouldroit qu'ilz eussent

faict à Son Excellence tout le desplaisir du monde, voires jusques à brusler ses maisons et biens et les spolier que d'avoir faict telle force à ceste ville ou inhabitans d'icelle, y adjoustant que par charge expresse de Son Excellence il leur asseuroit le rembourssement du dict prest selon son obligation, et que semblable inconvénient plus n'adviendroit, advoyant tout ce que par les dictz Bourgmestre et Pensionnaire en cest endroict leur estoit déclairé et promis, et les asseurant de l'accomplissement de la dicte promesse, et que le service faicte en ceste necessité sera recogneue de Sa Majesté et Son Excellence par la restauration et observation de leurs anchiens droictz, privilèges, coustumes et usaiges et abolition de toutes nouvelletez, comme de brief ilz verroient par effect, et aussy par tous aultres moyens et bénéfices par lesquelles ceste ville pourrat estre assistée et favorisée, comme celle laquelle plus emporte à Sa Majesté que tous aultres, et que partant il leur prioit et requéroit de la part de Son Excellence qu'ilz se voulsissent esvertuer d'accomplir et furnir l'entière somme du prest des dictz IIII^{c} M ℔ Artois pour estre quictes des dicts soldatz.

Et après que ceulx du dict Grand Conseil entendirent la dicte intention, volunté et promesses de Son Excellence, ont ceulx de la Bourgeoisie et principallement des Mestiers représentans la commune déclairé quils remerchioient Son Excellence de la bonne affection qu'icelle portoit à ceste ville, ayants prié que icelle Son Excellence voulsisse accomplir sa dicte promesse de faict, comme ilz en avoient la bonne confiance selon que Son Excellence par le dict Signor Montanus leur avoit faict déclairer et promectre, priantz davantaige que Sa dicte Excellence voulsisse restaurer tous leurs privilèges, coustumes et usaiges, et mesmes le droict de la Haulte Vierschare et remectre icelle en l'anchienne possession et privilèges, et que luy pleust casser et annuller les nouvelletez que dedans ceste ville estoient dressez et mis en avant sans consentement du dict Grand Conseil comme du Conseil de Justice et de la Chambre des comptes, et laisser la ville gouverner et régir selon l'anchienne coustume, et que aussy les poinctz comprins en

la Joyeuse Entrée de Sa Majesté quant à ce soient entretenuz, et oultre ce requiz que la ville fust serrée, comme aux Membres d'icelle a esté promis, affin que au peuple soit osté la crainte de quelque invasion par faulte de la dicte clôture, et que touchant le chasteau Son Excellence mecte tel ordre qu'ilz soient asseurez que par le mesme ne soient envahiz et destruictz, et que la ville et bourgeois soient affranchiz du garnison et soldatz, comme leur est promis de par Sa Majesté par la contribution des IIII^c M ℔ Artois pour l'érection de la citadelle.

---

4 Mei 1574.

Ceulx du Magistrat de ceste ville d'Anvers, comme en ayantz commenché à négocier sur le furnissement du prest accordé à Sa Majesté le XXIXe du mois passé, veoint le mesme n'avoir sy bon succès comme ilz désiroint et le service d'icelle Majesté requéroit, treuvantz plussieurs des bourgeois peu affectionnez à faire le dict prest, pour le peu d'espoir qu'ilz avoint d'estre remboursez des deniers qu'ilz presteroint, et que plusieurs d'eulx avoint l'impression que Son Excellence avoit desjà trouvé l'expédient d'aultrement contenter les souldartz Espaignolz, à l'occasion desquelz le dict prest estoit accordé, par le moyen des deniers par icelle desjà levez et recouvertz des marchantz, et qu'en oultre aussy pour l'advenir ilz craignoient semblable dangier et péril auquel présentement ilz se veoint estre tombez, estant la ville dénuée des rampartz et par ainsy exposée à la fureur des souldartz, à toutes les fois qu'avecque la connivence de ceulx de la citadelle il leur plairoit attenter l'entrée d'icelle, dont ilz s'en doubtoint fort que la retraicte des marchantz et désolation de la ville pourroit en suyvre, y joinct qu'ilz imaginoient

aussy que la fourniture du dict prest ne seroit réputée estre service de telle importance comme il leur estoit bien de besoing que pour l'effectuer ilz s'efforchassent et esvertuassent selon les limites extrêmes de leur pouvoir jusques à la vente ou engaigement de leur vaisselles, égaisnes et aultres meubles précieux, A ceste cause les dictz du Magistrat ont trouvé nécessaire, pour faciliter le faict du dict prest et d'aultant plus le diriger et advancer, qu'icelles impressions fussent ostées et eximées aux dictz bourgeois, auquel effect ayans requis à Son Excellence congé de pouvoir assembler le Conseil de la Bourgeoisie que l'on appelle den Breeden Raedt, et en ayant icelle Excellence député le Signor Arrias Montanus, pour y entrevenir de sa part, affin que la remonstrance qu'iceulx du Magistrat entendoint faire auroit aultant plus crédit et auctorité, les mesmes du Magistrat, le IIIIe jour de ce mois, en la présence du dict Signor Montanus, ont faict remonstrer par leur Pensionnaire aus dictz de la Bourgeoisie qu'ilz se debvoint enthièrement asseurer et arrester à la parrolle et promesse que Son Excellence leur avoit faicte de les rembourser de leur prest endedens le temps préfigé, veu qu'en ayant Son Excellence de la part de Sa Majesté déservy plusieurs charges honnorables et ayant aussy par icelle esté entremis en plussieurs aultres gouvernementz de ses pays, n'avoit oncques en rien mancqué à sa parrolle, partant ne viendroit aussy à faillir à ceste, laquelle estoit la première qu'elle leur faisoit, et dont l'entretiènement importoit beaucoup pour establir son crédit envers tous, tant bourgeois que marchans estrangiers, lequel il luy convenoit enthièrement garder et conserver pour ne tomber ès mesmes inconvéniens où que s'estoint trouvé réduyctz ceulx quy du passé n'avoint en cest endroict usé de tel respect comme il convenoit, que les souldartz Espaignolz insistoint d'avoir l'entier payement de leur souldée et gaiges, en oultre les services et testamentz des trespassez, ce qu'ilz prétendoint passer la somme de huyct cent mille escuz, et menaçoyent de ne vuyder aultrement la ville, que Son Excellence n'avoit aulcunement le moyen de les pourpayer sans le secours et assistence du dict prest des IIII^c^ M ₶, veu que l'entrée des dictz souldartz luy avoit causé fort grande

estroictesse d'argent, ayantz plussieurs marchantz contremandé que l'on retiendroit les deniers là où qu'ilz estoint sans les envoyer plus oultre, de sorte que Son Excellence n'avoit d'icculx sceu recouvrer telles fournitures comme aultrement elle avoit espéré, et au quel cas aussy elle se fust excusée de travailler la bourgeoisie de ceste ville, Quant au dangier et péril auquel ilz se disoint exposez, que Son Excellence ne fauldroit d'y mectre tel ordre que d'icy en avant toutes occasions de semblables crainctes viendroint à cesser, et que devant son partement elle ne fauldroit mander vers elle les marchantz et nations et leur donroit l'appaisement et asseurance telle qu'il convenoit pour la continuation de leur demeure et résidence en ceste ville, En oultre que Son Excellence, considérant la nécessité présente et le bénéfice commun qui en résultoit à la généralité du pays, tenoit la fourniture du dict prest estre chose très importante pour le service de Sa Majesté, dont aussy elle ne fauldroit de particulièrement la informer et luy exposer l'importance du dict service, de sorte que de brieff ilz sentiroint par voye des œuvres combien qu'icelluy avoit esté aggréable à Sa Majesté, oultre ce qu'icelle Majesté entendoit combien que la dicte ville importoit non seulement pour la conservation et prospérité de ses Pays-Bas, mais aussy de ses aultres royaulmes, et à tant ne laisseroit de luy impartir sa grâce et faveur en tout ce que pouroit servir pour l'advanchement et meillieure direction de son estat et affaires, à quoy Son Excellence aussy très voluntiers tousjours tiendroit la bonne main en tous endroictz quy à tel effect pourroint servir, comme de brieff l'effect mesme le démonstreroit. Ce qu'ayant esté remonstré par les dictz du Magistrat aus dictz de la Bourgeoisie avecque plusieurs aultres raisons tendans au mesme fin, le dict Signor Arrias Montanus, après qu'iceulx avoint achepvé, leur at faict sommaire répétition du mesme, leur ayant exposé la prompte et affectionnée volunté de Sa Majesté et de Son Excellence envers ceste ville, le desplaisir qu'icelle Excellence avoit receu de l'inconvénient y advenu par l'entrée des dictz souldartz, l'envie qu'elle avoit d'y rémédier, la seurté qu'elle donnoit pour le remboursement du dict prest, enfin, advoyant

tout ce que par les dictz du Magistrat avoit esté exposé, exhortoit la dicte Bourgeoisie qu'en une occurrence sy extrême que ceste ilz se debvoint aussy esvertuer et efforcer de faire leur extrême debvoir, affin que Sa Majesté et Son Excellence seroint d'aultant plus occasionez de bénéficier ceste ville, comme ils entendoint de faire et eulx de brieff verroyent par effect. Sur quoy les dictz de la Bourgeoisie ont requis au dict Signor Arrias Montanus que de leur part très humblement il remerchieroit à Son Excellence de la bonne volunté et affection qu'elle demonstroit avoir à la ville, et qu'ilz la supplioint très humblement qu'elle fust confirmée par la correspondence des œuvres et effect, selon qu'eulx avoint la confiance, signamment qu'elle seroit servye les maintenir, garder et redintégrer en leurs anchiens droictz, coustumes et privilèges et abolir toutes nouvelletez introduyctes contre leur gré et avecque peu de prouffict, au grand déservice de Sa Majesté, que la police, justice et entremise du revenu de la ville pour l'advenir seroit administrée par iceulx ausquelz de toute anchienneté icelle charge avoit compétée, que pour l'asseurance de la dicte ville et accomplissement des promesses faictes par cy-devant aulx Membres dicelle, la ville seroit enthièrement serrée et munye, et à la citadelle mis tel ordre que semblable dangier et péril pour l'advenir plus ne seroit à craindre, qu'en oultre d'ici en avant les bourgeois et inhabitans de la ville pouroint estre affranchys et deschargez dez continuelz logemens des souldartz, comme leur avoit esté promis en faisant la fourniture des IIII^{c} M florins pour la fabricque de la dicte citadelle, et que réciprocquement quant à eulz ilz ne fauldroint de s'efforcer et esvertuer à leur extrême pouvoir de fournir incontinent le dict prest, et tant en cestuy qu'en tous aultres endroictz concernantz le service de Dieu et de Sa Majesté se monstrer tousjours très humbles très obéissantz et très léaulx enfans de la Saincte Foy Catholicque Romaine, serviteurs et vassaulx de Sa Majesté.

---

4 Mei 1574.

Valuatie					Coeurs hebbende		
1 ℔	15 sc.	Artois	den Philippusdaeldere . .	1 ℔	16 sc.	Artois
1 "	2 "	"	den silveren Karolusgulden	1 "	5 "	"
5 "	3 "	"	den Roosen Nobele . . .	6 "	6 "	"
3 "	11 "	"	den Henricus Nobele . .	5 "	8 "	"
3 "	12 "	"	den gouden Real	3 "	14 "	"
1 "	16 "	"	den halven gouden Real .	1 "	17 "	"
4 "	— "	"	den Nimmegschen ducaet .	4 "	10 "	"
4 "	10 "	"	den Milrees	5 "	5 "	"
1 "	4 "	"	den gouden Keysersgulden	1 "	5 "	"
1 "	13 "	"	den gouden Leeuw . . .	3 "	— "	"
1 "	15 "	"	den gouden gulden . . .	1 "	16 "	"
2 "	3 "	"	de Fransche croone . . .	2 "	6 "	"
2 "	— "	"	de Keyserscroone	2 "	5 "	"
2 "	— "	"	de oude Keyserscroone .	2 "	5 "	"
2 "	2 "	"	de pistoletten.	2 "	5 "	"
2 "	5 "	"	den Hongherschen ducaet .	2 "	8 "	"
3 "	10 "	"	de oude Angelotten. . . .	3 "	14 "	"
2 "	8 "	"	de Angelotten metter O .	3 "	— "	"
3 "	14 "	"	den dobbelen ducaet . .	5 "	8 "	"

Onder stont gescreven : Op heden, datum van desen, is by myne Heeren Borgmeesteren ende Schepenen deser stadt, collegialycken vergadert zynde, geordonneert Jan de Poortere, Rentmeestere, de penningen hierboven gespecificeert tontfangene opt coers oock hierboven gestelt, behalvens den dobbelen ducaet, denwelcken hy ontfanghen sal tegens vyff guldenen ende vier stuyvers. Aldus gedaen den IIIIen Maii a° XVc jaer ende LXXIIII. Onderstont : geteeckent, A. Dycke.

---

8 Mei 1574.

Opden VIII^{en} dach van Mey XV^{c} LXXIIII, wesende op stadthuys bynnen deser stadt ontboden verscheyden rycker ende weel gestade borgeren, om vanden selven te moegen recouvreren die resterende somme die dair gebrack vande IIII^{c} M ₶ Artois geconsenteert te leenen tot behoeve vande betalinghe vanden Spaensche soldaten, oft dat se hen obligatien souden willen geven om dairmede die resterende somme op interest te moegen lichten, navolgende dacte vanden consente vanden Breeden Raidt vanden IIII^{en} der voers, maent van Mey, Soo eest dat naedyen Gillis Sorbrecht, Joseph Smit, in synen eyghen name, boven tgene sy geconsenteert hadden, noch hadde een voerdere somme geconsenteert op te bringene oft dairvoere hen obligatie te gevene, ende dairnae Fransois van Gansepoel, ende dat nadyen men denselven in Collegio, present Heer Arias Montanus, dairtoe hadde geinduceert ende verwillicht, nyettegenstaende alle excusen, Sobrecht, van groot verlies, Smit, van alreede hem weel gequeten te hebbene met syne compagnie, de voers. Gansepoel, van groot verlies ende diergelycke hem meer dan hy begeerde aengedaen worden, gelyck sy onder zekere beworp oft police die somme hebben onderteekent, ende qualyck mogelyck was dandere borgeren die dair noch waeren vergadert, weel tot XXXI toe in getale, ende dat borstyde werdde, Is geresolveert by myne Heeren Borgemeesteren ende den Heeren vander Rekencamer, in collegio vergadert synde, met advis vanden voers. Heer Arias Montanus, alle deselve goeden mannen, borgeren ende coopluyden, tsamen in collegio te laten comen. Aldair syn gecompareert die zone Pauwels van Gemmert, die zone vande weduwe Peter Scholiers, Jan Doncker, Henrick Meurs, Peter Vergoes, Jan van Santvoort, Adriaen Tacquet, Aert Kint, voere hem ende die weduwe (Hendrick Kint), Aert de Laet, den dienaer van Gilles Wolfwinckel, die dienaer van Anthonie Boot, Peter de Smidt, Jan Dingens, Jan Selosse, die zone van Jan de la Faille, Jacques de la Faille, Anthonie Molpart, Peter

van Bruseghem, Jan vanden Broecke, Robrecht van Hasten, Peter Arnoudts, Jacques de Langaigne, Jans Colyns, Jacques van Yewerve, Henrick van Oncen, cruydenier, Arnoul Hennart oft zyn dienaer, Jan Pellicorne, die van Deliots, Pauwels Fockenborch, Gilles Smissart ende Willem van Aelst, ende is denselven byden Pensionaris Meester Engelbert Masius, vuyt last vanden Heeren, voergehouden het consent vande Leden deser stadt van IIII^c M ℔ Artois te leenen om die Spaensche soldaten te betalen, ende dat by inductie oft taxatie vanden genen die nae heur macht, facultyt ende qualiteyt nyet souden willen contribueren totter selve leeninghe, ende hoewel die Heeren ende gecommitteerde inde wycken desen voergaende daeghen hen debvoire hadden gedaen, soo neffens der natien als den borgeren, geestelicke persoonen, coopluyden ende andere ingesetenen, soo en was dair noch maer geaccordeert, oock metten silvere dwelck dExcellencie vanden Grooten Commandeur ontdede ende die contributie vander Weth ende andere inder stadt dienst, dan omtrent III^c LX M ℔ Artois, ende om die reste te moegen opbringhen, alzoo die inductie ende taxatie ende executie derselver noch lange soude aenloopen, om die soldaten te moegen quyt syn ende promptelyck gelt te vinden, hadden die drie Leden deser stadt, opden IIII^en deser maent van Mey, geconsenteert dat men die somme op interest lichten ende daertoe L, meer oft min, borgeren verwillighen, oft dat se wilden elck voere een part somme hair obligatien geven om daerop te cryghen die resterende ende gebrekende somme, Ende hoeweel myne Heeren hadden ennighe vanden rycker borgeren int particulier ontboden ende die verwillicht om hen leeninghe merckelycke somme te meerderen ende mede om die stadt tassisterene van hennen credit om die resterende somme te vinden, soe bevonden zy dat tselve soude seer lange noch vertrecken, ende dat Syn Excellencie deur den Heer Arias Montanus groote instantie dede dat dese penningen wilden opbringen om die soldaten te moegen betalen, ende daerom hen gelyckelyck tselve hadde weel willen te kennen geven dat zy metten anderen die noch nyet gecomen en waeren maer weel ontboden, souden willen die resterende somme van I^c XL M

oft XLV M ℔ opbrenghen oft hen obligatie leenen, zy souden tselve doen sonder hen verlies, ende die Leden deser stadt waeren daervoere verbonden, ende men soude die selve obligatien lossen metten penningen die by particuliere leeninghe, tsy by inductie oft taxatie, sullen gerecouvreert worden, alzoo men nyet en sal ophouden men sal die volle somme vander leeninghe maken op te bringene tot ontlastinghe vanden genen die hen nu souden verbinden ende oock om te voldoen den consent vanden Leden deser stadt, hebbende denselven gelesen die police die alreede by diversche borgeren ende coopluyden was onderteekent om van hen gelycke onderteekeninghe te verwerven. Ende hebben daernae myn Heer die Borgemeester vander Meere noch desen aengaende nairdere remonstratie gedaen ende dat eenygelyck vanden goeden borgeren ende ingesetenen dair present hem behoirde in desen vuytersten noot te forceren, gemerct sy tselve weel machtich waeren te doen, ende in desen die stadt, hen selven ende allen schamelen borgeren die met soldaten belast waeren, souden succurreren ende helpen, ende om hen teximeren die vrempde impressien vande sorge van quaden rembourssement, van gelycke inconvenienten, Ende dat Zyn Excellencie anderssins sal het middel hebben om de Spaensche soldaten te betalen, ende dat desen dienst luttel sal geacht worden ende nyet geremunereert, heeft verhaelt tgene den IIII^en^ deser den Breeden Raidt, in presentie vanden voers. Heer Arias Montanus, is te kennen gegeven geweest ende vanden rembourssement, remedie teghen dinconvenienten, ende dat Syn Excellencie sonder desen IIII^c^ M ℔ Artois die Spaensche soldaten nyet en coste voldoen, ende dat deur desen dienst alle nyeuwicheden souden worden affgedaen ende alle saken restaureert, gelyck men corts sien soude, Dat daeromme die goede mannen wilden tsamen spreken ende maken tsamen spreken, oft onder hen wilden die gebrekende somme vinden oft apart. Ende weesende int cleyn camerken vergadert, hebben begeert dat men dandere nyet gecompareert weesende soude teghen naenoene ontbieden, om tsamen ennigh middel te ramen ende te vinden om die stadt tassisterene.

19 Mei 1574.

MONSEIGNEUR,

Les Députez des Estatz-Généraulx icy convocquez par charge de Vostre Excellence, voyantz à leur grand regret que l'altération des mutinez en la ville d'Anvers s'augmente journellement par nouvelles insolences, dont de jour à aultre ilz sont informez, de sorte que leur semble y avoir peu d'apparence d'avoir icy Vostre Excellence si tost que le service de Dieu, du Roy et repos des pays requièrent, et d'aultant aussy que la longeur et dilation du remède en la conjuncture des affaires présentes apporte avecq soy une apparente ruine de tous ces dictz pays, pour la conséquence et maulvaix exemple qui se pourra tirer pour telle foulle et insolence deshontée continuer si longtemps en la ville, si principale nourrice et empore des Pays-Bas, les dictz Députez n'ont peu délaisser en acquit de leur debvoir et obligation qu'ilz ont au maintènement de la Saincte Foy et Religion Catholicque, Apostolicque et Romaine, service du Roy et conservation de leur patrie, Supplient très humblement Vostre Excellence d'y vouloir donner si prompt et bon remède que la nécessité demande, suppliantz aussy Vostre Excellence de prendre de bonne part cest office, pource qu'ilz prévoyent qu'il en pourroit resortir tel inconvénient à quoy malaisément l'on scauroit donner provision, si le remède ne soit mis d'heur. Et attendant responce de Vostre Excellence, après nos très humbles recommandations en la bonne grâce d'icelle, supplions Nostre Seigneur la donner en bonne prospérité, heureuse et bonne vie. De Bruxelles, ce XIX de May 1574.

de Vostre Excellence

Très humbles et obéissantz serviteurs,

LES DÉPUTEZ DES ESTATS-GÉNÉRAULX ESTANTS PRÉSENTEMENT A BRUXELLES.

20 Mei 1574.

MESSEIGNEURS,

J'ai hyer soir receu vostre lettre par le Pensionaire de la ville de Bruxelles, et ne scauroys sinon de prendre de fort bonne part l'office que faictes par la dicte lettre que je cognoys procéder de tant bons et fidelz vassaulx et subjectz du Roy, tant affectionnez au service de Dieu, maintiènement de nostre Saincte Foy Catholicque Apostolicque et Romaine, service de Sa Majesté, bien et prosperité des pays de par-decà, mais je vous prie croire (et Dieu m'en soit tesmoing) qu'il ny a homme vivant qui plus sente ce désordre de ces soldactz et qui en soit plus desplaisant que moy, et que voy faisant plus que le possible pour y rémédier et que seroys content mectre beaucoup de mon saing pour en venir tost à cheff, mais ilz ont prins si mavais pied que jamais s'est veu ny ouy le pareil. Si ne cesseray-je de faire tous devoirs imaginables pour achever avecq eulx, mais je veulx espérer en la bonté divine qu'icelle nous en envoyera de brief quelque moyen et expédient, Cependant vous prieray d'affection considérer ce cas comme il est en soy et que mon service icy n'est pour aultre effect que pour éviter et aller au-devant des plus grands inconvéniens qui par adventure par mon absence pourroient succéder icy et ne vous ennuyer d'encoires quelque peu d'attente, estant tesmoing de celle que avez faicte jusques à présent, et vous en remerciant bien cordiallement, priant le mesme le Créateur qu'il vous ayt, Messeigneurs, en sa saincte garde. D'Anvers, le jour de l'Ascension 1574. Soubsigné : Don Luys de Requesens. Et plus bas signé : Berty.

Sur le doz estoit escript : A MESSEIGNEURS LES DÉPUTEZ DES ESTATZ-GÉNÉRAUX ESTANZ PRÉSENTEMENT A BRUXELLES.

20 Mei 1574.

Eerweerdighe, Edele, Wyse, zeer Voersienighe Heeren, Wy gebieden ons hertelyck tot Uwen Eerweerden.

Eerweerdige, Edele, Voersienige Heeren,

Alsoe wy verstaen dat Uwen Eerweerden ende Edelheden souden zyn verwondert dat wy onse gedeputeerde neffens den Staten nyet en hebben gesonden, gelyck ons byden brieven vande Coninclycke Majesteyt is bevolen geweest, ende dat tzelve tot noch toe soude gedifferееrt zyn, soe en hebben wy nyet cunnen gelaten derselver tadverterene doorsake waeromme wy des zyn in gebreke geweest, als dat den XXVI[en] dach der voergaende maent van April, ende alsoe voer den geprefigeerden dach vander vergaderinge vanden Staten Generael, die Spaensche soldaten deser stadt ons ende allen anderen inwoenderen, zoo van borgeren als vrempde, gheestelycke ende weerlycke, huysen hebben geinvadeert, hen meesters gemaect vande stadt ende stadthuys, den Gouverneur met zyn crychsvolck verjaecht tegen onsen wille ende met gewelt begheerende betalinge van heure solde ende gaigen, midts denwelcken den Grooten Commandeur van Castillien, Don Luys de Requesens, Gouverneur Stadthoudere ende Capiteyn generael van dese Nederlanden, om te schouwen alle inconvenienten die zouden hebben moegen volgen deur het blyven vanden selven soldaten binnen deser stadt ende het generael perykel ende dangier vanden lande, heeft aen ons versocht dat wy ons souden employeren ende neersticheyt doen neffens den borgeren, gheestelicheyt, coopluyden, natien ende allen ingesetenen ende inwoenderen deser stadt om die selve te verwillighen, induceren ende in dien te hebbene Zyne Majesteyt ende Zyne Excellencie in zynen vuytersten noot by te stane ende te helpen met leeninge van IIII[c] M ℔ Artois, hebbende verclaert gheen andere middelen

te weten om de Spaensche soldaten te moeghen contenteren ende te doen vertrecken, hebbende tot versekerheyt vande zelve leeninge verbonden ende geloeft te verbinden alle die demeynen van Zyne Majesteyt ende beden in Brabant ende andere landen van herwaerts overe, taccorderene oft opgelicht te wordene tot proffyte van Zyne Majesteyt, zyne hoiren ende nacommelingen, ende vande ierste penningen daeraff commende promptelyck gerembourssеert te worddene met recht van retentie, ende hebbende daerenboven Zyn Excellencie verbonden, in zynen eygen ende privaten name, zynen persoon ende goeden, sulcx dat wy, tot voirderinghe vanden dienst van Zyne Majesteyt ende om den ingesetenen der voers. stadt te ontlasten vande voers. soldaten ende vande groote onruste, fortse ende schade die zy daerdeure zyn lydende, ende om te eviteren ende schouwen alle perykel van spoliatie ende andere inconvenienten die deur hen souden moegen commen, zyn benoodicht ende genoech bedwongen die voers. somme van IIII^c M ℔ Artois op te bringene, ende om tzelve te doene, die gheestelicheyt, natien, coopluyden, borgeren ende ingesetenen totter leeninge te verwillighen en by alle manieren daertoe dienende in dyen te hebbene daerinne te consenterene, ende alzoo, midts die groote armoede die in deser stadt is deur die cessatie vande negociatie tegenwoirdelyck ende inde voergaende jaeren groot verlies dat de coopman te water ende te lande ende anderssints heeft gehadt, men die voers. somme, als wesende zeer excessif voer een stadt zoo geringe, sonder taxatie nae eensyegelycx macht, faculteyt ende qualiteyt nyet en zal cunnen becommen, ende dat, alsoo tselve noch lange aenloopende, de voers. Spaensche soldaten hier noch zouden moegen blyven tot grooten onsprekelycken coste ende laste vande ingesetenen, Soe syn wy daerenboven benoodicht ende bedwongen die resterende somme byde voers. leeninge noch nyet geconsenteert op te nemene op interest, ende dat by credit van particuliere borgeren ende ingesetenen die men daertoe moet verwilligen, jae genoech bedwinghen om tselve te leenen, om op heur credit de volle somme te moeghen becommen, ende want wy allegadere mette pensionarisen ende andere inder stadt dienst wesende sedert den XXVI^en April op

tstadthuys, van smorgens vroech tot tsavonts spade, noch sondagen noch andere heylige daghen vuytgenomen, hebben moeten continuelyck vaceren, nyet sonder groote moyte ende extreme neersticheyt, hebbende eenyegelyck vollen last om by alle middelen doenlyck die voers. somme te moegen becommen ende op te bringene om vande voers. soldaten ontslaghen te worddene, zonder ennigen tyt te hebben om tot andere zaken van justicie, politie, oft vander stadt, staten ende lande te cunnen oft moegen verstaen oft vaceren, ende dat tselve noch vöer sekere dagen sal aenloopen eer wy die voers. volle somme sullen hebben gevonden, Soe en is ons nyet moegelyck geweest noch alnoch en is, onse gedeputeerde, volgende tbescryven van Zyne Majesteyt, neffens Uwen Eerweerden te seynden, belovende nyettemin, zoe haest wy de voers. somme hebben opgebrocht ende vande Spaensche soldaten ontslegen sullen zyn, dat wy nyet en zullen laten onse voers. gedeputeerde neffens uwen Eerweerden te seyndene ende alsdan van tgene alhier binnen deser stadt is gepasseert ende den borgeren ende ingesetenen is overgegaen naerdere te onderrichtene, om van als ontlast, verleken ende geredresseert te worddene, ende opdat in toecomende tyden zulcke overlasten ende belastinge moeghen worden verhuedt, daertoe wy hopen dat Uwen Eerweerden ende Edelheden behulpich sullen wesen, begheerende dat deselve gelieve midts redenen voers. noch ter tyt te houdene voer geexcuseert ende onse excusen te willen nemen int goede, ende dat dat Uwen Eerweerden ende Edelheden nyet en wille verdrieten tot Bruessele te blyven ende te verwachtene die compste van Zyne Excellencie om taenhooren tpardoen ende die propositie daertoe die selve ende dandere Staten zyn bescreven, want wy Zyne Excellencie hebben gebeden dat hy nyet en vertrecke van deser stadt voer ende aleer de Spaensche soldaten zyn vertrocken, om deser stadt ende ingesetenen van meerdere periculen ende inconvenienten te bevryene, Ende gemerct den tyt vertreckt ende dat wy verstaen dat Zyne Excellencie, om Uwen Eerweerden ende den anderen Staten tot Bruessel wesende contentement te gevene, zoude in meyninge zyn binnen twee oft drye dagen te vertrecken ende alsoe eer die voers. somme soude zyn gevonden, latende die voers. soldaten

binnen deser stadt, dwelck hoe hinderlyck ende schadelyck deser stadt, ons ende allen den ingesetenen, borgeren ende coopluyden zoude wesen, ende wat pericule van overdaet, fortse ende spoliatie daervuyt zoude zyn te verwachtene Uwen Eerweerden wel cunnen bedencken, Soe is onse vriendelyke bede ende begheerte dat Uwen Eerweerden ende Edelheden, zoe vele by heure brieven oft enninge heure gedeputeerde wilden doen neffens Zyne Excellencie dat die zelve deser stadt, ons ende den borgeren ende ingesetenen nyet en verlate, die voers. Spaensche soldaten en zyn vertrocken. Dwelck doende, zullen Uwen Eerweerden ende Voersienichheden deser stadt, ons ende allen de ingesetenen, gheestelycke ende weerlycke, coopluyden, borgeren ende andere, zunderlinge groote vrientschap doen ende denselven verhueden van voirdere pericle ende inconvenienten, die zy anderssints deur tvertreck van Zyne Excellencie, alhier blyvende de voers. soldaten, zouden zyn verwachtende, waermede Uwen Eerweerden ons te meer sullen verbinden tot allen voirderen dienst, dat kenne God.

---

22 Mei 1574.

Comme Son Excellence par diverses fois très instamment a mandé à ceulx du Magistrat de faire tout debvoir et diligence possible afin que promptement fust furny le prest de IIII^{c} mille livres Artoys à Son Excellence accordé pour le payement des soldatz Espagnolz présentement en ceste ville, et que l'on trouve que ceulx de la Nation de Portugal n'ont encores furny la somme par eulx accordée, les Bourgemestres, Eschevins, Superintendens et commis de la Chambre des Comptes de ceste ville ont ordonné et ordonnent par cestes aux Consuls de la dicte Nation de Portugal de faire tant envers leurs supposts que promptement la dicte quote par

eulx accordée se furnisse sans plus long dilay, authorisant les dicts Consuls de procéder contre les défaillans par tous moyens à ce convenables. Actum le XXIIme de May XV[c] LXXIIII.

D. Wagemaquers.

(Collegiaal Actenboek 1569-77, f° 71.)

---

24 Mei 1574.

Au Roy.

Remonstrent en toute révérence les Bourgmestres, Eschevins, Conseil et aultres Membres de la ville d'Anvers, comment que Don Loys de Requisens, Commandador Major de Castille, Gouverneur-Lieutenant et Capitain général des Pays-Bas de Vostre Majesté, estans pressé par les souldartz Espaignolz demandans le payement de leur souldée et gaiges, et se trouvant despourveu de tout aultre moyen de furnir les deniers requis pour les payer et contenter, at au nom de Vostre dicte Majesté aux dicts remonstrans requis que, pour obvyer aulx inconvéniens qui pouroint ensuyvre par la demeure des dicts soldartz en la mesme ville au votre grand déservice et dangier général du pays, ils se voulsissent employer envers les bourgeois, gens d'église, marchantz, nations et tous aultres, manantz et habitans de la dicte ville pour les induyre à prester à Vostre Majesté quatre cent mille livres Artois, de XL groz de Flandres la livre, sur bonne et deue asseurance du remboursement d'icelluy prest, auquel évènement et en accordant par les dicts remonstrans telle fourniture, Son Excellence leur at promis au nom de Vostre Majesté de les faire payer et rembourser de telle somme qu'ung chascun d'eulx presteroit avecq l'intérest de six et ung quart pour cent sur l'an, et ce endéans de terme de six mois pro-

chainement venants, et au mesme effect leur at obligé et hypothecqué au nom de Vostre Majesté tous les demaines et aydes, tant ordinaires qu'extraordinaires, de vostre pays et duché de Brabant et de voz aultres pays de par-decà quy doresenavant s'accorderoint, lèveroint ou escherroint au prouffict de Voste dicte Majesté, vous hoirs successeurs sans aulcuns excepter ny réserver, pour par le moyen d'iceulx et des premiers deniers quy en procéderoint promptement endedans le dict tamps de six mois les remboursser et satisfaire du dict prest avecque l'intérest que dessus, en oultre at consenty et accordé qu'entantmoings du dict rembourssement les dicts remonstrans pouroint tenir ens tous les deniers qu'ilz auroint à furnir et contribuer en tous aydes, deniers et impositions telz que dessus, le tout jusques au pourpayement et enthier rembourssement du dict prest et intérest, dont leur at aussy promis de donner et faire dépescher voz lettres patentes de seurté en forme deue signées et sellées par icelle Excellence et ceulx des Finances de Vostre Majesté, et par dessus ce, à leur plus grande asseurance, at promis en son propre et privé nom en parolle de prince et à bonne foy de payer, contenter et remboursser ung chascun d'eulx du mesme prest et intérest endedans le dict terme de six mois, et au mesme effect obligé sa personne et tous ses biens, meubles et immeubles, présens et advenir, pour à quoy satisfaire les dicts remonstrans, désirans continuer la bonne affection que toussjours ilz ont demonstré au service de Vostre Majesté, ayans aussy esgard à l'extrême nécessité, périlz et inconvéniens auxquelz ilz se veoint exposez par la plus longue demeure des dicts souldartz en la dicte ville, ont consenti à Vostre dicte Majesté, aux conditions, promesses et obligations telles que dessus, le dict prest des IIII^{c} M ℔ à recouvrer des gens d'églize, bourgeois, nations et tous aultres manantz et inhabitans de la dicte ville, de quelle qualité qu'ilz soient, tant par voluntaire induction que taxation d'iceulz, ce que Sa dicte Excellence, au nom de Vostre Majesté, depuis aussy at accepté et aggréé sur les mesmes conditions et entre aultres, celle qu'aux dicts membres seroint donnés les dictes lettres patentes de seurté, en forme commune, de tout ce que dessus appert par l'obligation propre de Son Excellence

datée du XXIX[e] Apvril XV[c] LXXIIII, Supplient à tant les dicts remonstrans que pour l'effectuation de la dicte obligation de la dicte Excellence et à la seurté du remboursement de ceulx qui ont contribué ou contribueront pour le fournissement du dict prest, le noble plaisir de Vostre Majesté soyt de faire dépescher les dictes lettres patentes de seurté, signées et séellées par la mesme Excellence et ceulx de vos dictes Finances de par-deçà, en forme deue.

En le marge estoit escript ainsy : Son Excellence, ayant ouy le rapport de ceste requeste, scachant les choses y narrées estre passées ainsy, et désirant y satisfaire, ordonne au Chieff Trésorier général et commis des Finances du Roy faire dépescher, et au Prévost de Sainct-Bavon, Président du Conseil d'Estat et Chancellier de l'Ordre de Sa Majesté, faire séeller les lettres patentes de seurté et indemnité que les suppliants icy demandent, sans y faire aulcune difficulté. Faict soubz le nom de Son Excellence cy mis, en Anvers, le XXIIIIe jour de May 1574. Soubssigné : Don Loys de Requesens.

Collationné et trouvé avecq son originel concorder par moy,

G. Martiny.

---

24 Mei 1574.

A Son Excellence.

Remonstrent en toutte révérence les Bourgmestres, Eschevins, Superintendentz et commis de la Chambre des Comptes en la ville d'Anvers, comment que, s'estans employez avecque toutte la diligence possible pour recouvrer les deniers requis

pour le fournissement du prest des IIII^{c} M ℔ depuis naguerres accordez à Sa Majesté, nonobstant tous bons debvoirs par eulx faictz, treuvent encores y défaillir la somme de I^{c} L M ℔, dont il n'y at moyen aulcung de les pouvoir fournir sy promptement que le payement à faire aux soldartz Espaignolz le requiert, sy n'est en levant icelle somme de quelques marchans à intérest, comme le mesme aux dicts remonstrans est accordé de le pouvoir faire par les trois Membres de la dicte ville, moyennant que la somme levée ou à lever seroit rembourssée des premiers deniers qui en procèderont des moyens qu'ilz avoint consenty pour le fournissement du dict prest des IIII^{c} M ℔, quoy nonobstant, comme il ne leur est loisible de faire la levée des dicts deniers sur intérest à charge de la dicte ville sans préallable octroy, congé et licence de Sa Majesté, Supplient à tant en toute révérence à Voste Excellence iceulx remonstrans que son noble plaisir soyt leur faire dépescher lettres patentes de Sa Majesté contenans octroy, congé et licence de pouvoir lever des dicts marchans la dicte somme de I^{c} L M ℔ à tel intérest qu'à la moindre charge de la dicte ville l'on pourra avecque iceulx accorder, à descharger par après par les dicts moyens consentys et accordez par les dicts membres comme dessus.

En marge estoit escript ainsy : Son Excellence, ayant ouy le rapport de ceste requeste et attendu la nécessité y mentionnée, accorde aux suppliants à l'effect y déclairé la levée à intérest, à la moindre charge de ceste ville que faire se pourra, de la somme de cent cincquante mil livres, de quarante gros monnoye de Flandres la livre, ordonnant au Chanchellier de Brabant de sur ce faire dépescher et séeller lettres d'octroy requises, sans y faire aulcune difficulté. Faict en Anvers soubz le nom de Son Excellence, le XXIIIIe jour de May 1574.

Et soubsigné : Don Loys de Requesens.

Collationné et trouvé avec son originel concorder par moy,

G. Martiny.

24 Mei 1574.

Is by mynen Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen geordonneert de Superintendenten ende gecommitteerde vande Rekencamere te belastene Janne de Poortere, Rentmeestere, te tellene aen Gielis Lambrechts de somme van vier hondert Carolusguldenen eens, omme daermede te onderhouden de oncosten dewelcke dagelyx gedaen wordden byden Electo ende andere Spaensche soldaten jegenwoordelyck opt Stadthuys zynde. Actum int Collegio, XXIIII dagen in Meye anno XV^{c} vierentseventich.

D. WAEGEMAQUERS.

(*Collegiaal Actenboek 1569-77, f° 71*).

---

25 Mei 1574.

Aenden Coninck.

Verthoont ende geven te kennen in alder oitmoet die Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, hoe dat Don Loys de Requisens, Groote Commandador van Castillen, Gouverneur Stadthoudere ende Capiteyn generael vanden Nederlanden van Uwer Conincklyke Majesteyt, hun, remonstranten, te kennen gevende, dat hy hem grootelyck vondt benoodicht, midts den heysch die de Spaensche zoldaten hem waren doende nopende de betalinge van heure zoldt ende gagien, als wesende onversien van alzulcke somme van penningen als daertoe van noode ende gerequireert waeren, heeft, opden XXVI^{en} Aprilis XV^{c} LXXIIII nae

Paesschen, denselven remonstranten aensocht dat zy hen zouden willen employeren met alle vuyterste neersticheyt neffens den borgeren, geestelycheyt, cooplieden, natien ende allen anderen, ingesetenen ende inwoenderen der voers. stadt, om dezelve te verwillighen ende te induceren Uwer Majesteyt ende Zyne Excellencie in alsulcken noot by te staene ende te helpen metter leeninghe van IIII^c M ₶ Artois, tot XL grooten Vlems tpont, op goede ende behoirlycke versekerheyt van daeraeff gerembourseert te wordene, metten intereste van zes ende een quart van thondert opt jaer, ende dat bynnen den tyt van zesse maenden naestcommende, ende daervoere te verbindene ende te hypotheceren, inden naem van Uwer Majesteyt, allen die demeynen ende beden, zoo ordinaris als extraordinaris, van Uwer Majesteyt lande ende hertochdomme van Brabant ende vanden andere landen van herwaertsovere, die van nu voerdane sullen gheaccordeert ende gelicht wordden oft vervallen tot proffyt van Uwer Majesteyt, haeren hoiren ende nacomelinghen, sonder eenige vuyt te scheyden oft te reserveren, om by middele van dyen ende vanden iersten penningen die daeraff zullen procederen, promptelick bynnen den voors. tyde gerembourseert te worddene vande voers. leeninge metten intereste als voeren, ende dat men vander voers. stadts weghen, in mindernisse vanden voers. rembourssemente, zouden moegen inhouden allen die penningen die de voers. supplianten ende ingesetenen der voers. stadt souden hebben te betalene ende te contribuerene in alle beden, penningen ende impositien sulcx als voere, totter volder betalinghe ende rembourssement vande selve leeninge ende intereste van dyen, ende daeraff hen, supplianten, te verleenen ende te doen depescheren opene briven van Uwer Majesteyt in behoirlycker formen gesegelt ende geteeckent by Haere Excellencie ende dien vander Financien van Uwer Majesteyt, ende daerenboven deselve Excellencie, tot meerder versekerheyt, in zynen eygen ende priveen naem zoude geloven eenenyegelyck te vernuegen ende te rembourssérene vande voers. leeninge ende intereste bynnen den voers. tyt van zesse maenden, ende daervoore verbinden zynen persoon ende allen syn goeden, ruerende ende onruerende, Om welcken versoeck te voldoene, de voers. remonstranten,

begeerende te continueren die goede affectie die zy altyt hebben ghetoont tot dienste Uwer Majesteyt ende om den ingesetenen der voers. stadt te mogen ontlasten vanden voers. soldaten die zedert gheweldichlyck bynnen der voers. stadt waeren gecommen ende in eeniegelycx huysen, zoe gheestelyck als weerlyck, hun hadden gefourriert, tot grooten coste, onruste ende schade vanden zelven borgeren ende ingesetenen, hebben opden XXVII[en] ende XXVIII[en] dage der voers. maendt van April verscheyden borgeren ende ingesetenen by hen ontboden, om denselven te verwillighen ende te induceren totter voers. leeninge opde voers. obligatien, hypothecque, geloefte ende versekerheyt, oock die geestelycheit ende verscheyden cooplieden ende natien, ende hoewel die supplianten bevonden verscheyden goetwillighe om naer haer macht ende qualiteyt te leenen sekere sommen, soe waeren daer nochtans vele die daertoe gheenssints en wouden verstaen ende oock andere die inde redelyckheyt ende nae advenant van andere van haerder macht ende qualiteyt weygerden te contribueren totter voers. leeninghe, dewelcke men daertoe nyet en conste gebrenghen, midts dyen dat tot zulcke leeninge noch egeen consent vande Leden deser stadt en was gedragen ende dat alsoe oock in hunnen respecte egheene obligatie noch verbintenisse en was geboren, noch oock executie en conste geschieden, Hebben daeromme die voers. remonstranten tselve Zynder Excellencie aengevende, versocht den Breeden Raedt tot dyen eynde te moghen vergaderen, hetwelcke Zynder Excellencie oock van wegen Uwer Majesteyt heeft geconsenteert ende den remonstranten belast dat zy de Leden dezer stadt totte voers. leeninge zouden willen induceren ende verwillighen met alle middelen daertoe dienende, welcken achtervolgende, hebben die selve remonstranten die voers. drye Leden der voers. stadt breedenraedtsgewyse doen vergaderen ende denzelven voergehouden sulck als hun by Syne Excellencie was belast, Ende die zelve drye Leden, aenmerckende de groote benautheyt ende perplexiteit daer hem eenyegelyck goet borgere ende inwoenderen inne was vindende, midts de groote overlasten ende insolentien die de voers. zoldaten bynnen der voers. stadt waeren bedryvende ende dat Zynder Excellencie daer tegenwoerdich synde daerinne egeen ordre en conste gestellen,

midts dyen sy alle respect ende reverentie aen hunne overheyt hadden verlaten, beduchtende dat daer noch meerdere inconvenienten souden mogen naervolghen, die nyet alleene der voers. stadt maer oock den geheelen lande ende den dienste van Zynder Majesteyt zeer schadelyck ende prejudiciable zouden mogen wesen, hebben ghenootsaeckt geweest, om tselve te verhuedene, die voers. leeninge ter sommen toe van IIII^{c} M ℔ Artois te consenterene, ende opdat deselve leeninge byde rycke gelyckelyck nae eensyegelycx macht, faculteyt ende qualiteyt zoude gheschieden ende ghedraegen wordden, hebben die voers. drye Leden eendrachtelyck gheconsenteert ende geaccordeert, opden XXIX^{en} der voers. maendt van April, dat men die borgeren, ingesetenen, coopluyden ende andere, zoe gheestelycke als weerlycke, van wat staet, conditie oft qualiteyt dat zy waeren, by alle maniere van onderwysinghe ende inductie zoude verwillighen totte voers. leeninge ende tot redelycke somme naer advenant andere van heure macht ende qualiteyt, oft soeverre die selve nergerincx toe en wilden verstaen, dat in dyen gevalle men denselven onwillighen soude taxeren na der redelyckheyt, ende achtervolgende dezelve taxatie hun promptelyck bedwingen tot het opbringhen vande selve getaxeerde somme, ende want Zyne Excellencie tvoers. consent ende accordt boven verclaert heeft goet gevonden ende inden name van Uwer Majesteyt aengenomen ende geaccepteert, ende voerts geloeft den supplianten te gunnen briven van octroy, om vuyt crachte van dien de onwillige totter voers. leeninge te moegen dwinghen, Soe bidden die supplianten dat Uwe Majesteyt gelieve, accepterende tvoors. consent, hem te verleenen tvoers. octroy, om vuyt crachte van dien hetselve consent te moegen stellen tot behoirlycke executie, inder vuegen ende manieren boven verclaert, ende eenyegelyck te mogen bedwinghen reelyck ende by feyte tot opbrengen vande penningen daerop hy sal worden getaxeert, nyettegenstaende oppositie oft appellatie gedaen oft te doene, daertoe de supplianten auctoriserende, zonder vande voors. contributie ende leeninge, als diegene die gheschiet tot dienste van Uwer Majesteyt ende in alsulcken vuytersten noot als voore, iemanden te bevryen, gheestelyck noch weerlyck, met derogatie vande previlegien oft exemptien die men ter

contrarien dyenaengaende zoude mogen oft willen pretenderen, soo dat byden voers. Leden vander stadt is ondersproken, ende midts dacceptatie vanden voers. consente by Syne Excellencie oock is geadvoyeert.

Inde marge stont gescreven aldus : Son Excellence accorde aux suppliants l'octroy par eulx cy demandé, ordonnant au Chancellier de Brabant de le faire dépescher et séeller lettres patentes sur ce requises, sans aulcune difficulté. Faict en Anvers, le XXVe jour de May 1574. Subsigné : Don Loys de Requisens.

---

19 Juni 1574.

Op heden, den negenthiensten Junii anno XV^c^ vierentseventich, syn by mynen Heeren etc. gecommitteert Meester Franchoys vander Willigen, Schepene, Abraham sHertogen, Commis vande Rekencamere, ende Jan de Poortere, Rentmeestere, omme te overziene ende recoleren alle de cohieren vanden derthien wycken ende die te conffereren met die besoingnee soe by de Commissarisen, Wyckmeesters ende Raetslieden boven als by het Collegie beneden gedaen, nopende de leeninge van IIII^c^ M guldenen by Zyne Excellentie der stadt van Antwerpen geheyscht tot behoeve vande Spaensche soldaten, ende alle de namen ende toenamen, met designatie vande plaetsen ende woonsteden, pertinentelycken op te teeckenen, zoe wel vande ghene die noyt voer de Heeren oft de Wyckmeesters ontboden en syn, oft, ontboden zynde, nyet en syn gecompareert, als vanden ghenen die byde zelve ontboden syn ende inde recollectie geschiet int volle Collegio, ter presentien vande Wyckmeesters met hunnen Hooftluyden ende Maendaechschen Rade, geomitteert zyn te lesen, doerdyen men meynde dezelve alsoe

geomitteerde persoonen van te voren by gewillige inductie genoch gedaen ende geleent te hebben oft byder Weth hooge genoch gestelt te zyne, Tot welcke besoingnee de voirseyde Commissarisen sullen ontbieden ende tot hun assumeren de Wyckmeesters met hunne clercken respective van alsulcken wycken als sy voer handen hebben ende tegenwoirdelyck daerop besoingneren zullen.

D. Wagemaquers.

(*Collegiaal Actenboek 1569-77, f° 72.*)

REGISTER VANDE LEENINGHE.

Quohier inhoudende declaratie vanden persoonen die gewillichlyck hebben geaccordeert inde leeninge van IIII^{c} M guldenen byde Leden deser stadt geaccordeert Zyner Majesteyt, om daermede betalinge te doene den Spaenschen zoldaten, naervolgende dacte vanden consente in date XXIX^{a} Aprilis XV^{c} LXXIIII.

Syne Excellencie	VI^{m}	℔	Arthois
Mynen Heere den Gouverneur . . .	—	—	
Den Raedtsheere Oudaert	—	—	
Den Raedtsheere Boonen	II^{c}	℔	

DIE VANDER WETH :

Mynen Heere de Marckgrave . . .	VIII^{c}	℔
Mynen Heere den Amptman . . .	IIII^{c}	℔
Mynen Heere den Borgmeester Schoonhoven	III^{c}	℔
Mynen Heere den Borgmeester vander Meeren	IIII^{c}	℔
Heer Jan vanden Werve	I^{c}	℔
Heer Jan Wolffhart	II^{c}	℔
Heer Melchior Groenenberge . . .	L	℔
Heer Merten van Ranst	L	℔
Gislain de Lissigny	I^{c}	℔
Meester Cornelis de Wyse . . .	I^{c} L	℔
Meester Jan de Pape	L	℔
Meester Anthonis van Mansdale . .	I^{c}	℔
Meester Peeter van Lire	L	℔

Meester Adriaen van Heylwegen . . II^{c} ℔ Arthois
Meester Jan Bacx . . . . . I^{c} ℔
Meester Franchoys vander Willigen. . I^{c} ℔
Meester Lucas de Mera . . . . III^{c} ℔
Meester Claus de Vocht . , . . II^{c} ℔
Joncker Philips Vuesels . , . . I^{c} ℔
Meester Adolff van Blyleven . . . LXXX ℔
Meester Gregorius dAyala . . . LX ℔

DIE VANDER REKENCAMERE :

Heer Hendrick van Berchem . . . VI^{c} ℔
Joncker Gillis Happart . . . . I^{c} L ℔
Meester Pauwels Schuermans . . . I^{c} ℔
Jan van Woensel . . . . . IIII^{c} ℔
Abraham de Hertoge . . . . I^{c} ℔
Meester Jan Gillis . . . . . I^{c} ℔
Meester Engelbert Mazius . . . I^{c} ℔
Jan de Poortere . . . . . . IIII^{c} ℔
Meester Cornelis Lanschot . . . I^{c} ℔
De huyssiers . . . . . . XXV ℔

DE GREFFIERS :

Meester Adriaen Dyck . . . . I^{c} ℔
Meester Willem Martiny . . . . L ℔
Meester Dominicus Wagemaqueers . . L ℔
Meester Franchois Despomereaulx . . II^{c} ℔

SECRETARISSEN :

Meester Jan van Asseliers . . . I^{c} ℔
Meester Hendrick de Moy . . . I^{c} ℔
Meester Dionys vander Neesen. . . L ℔
Meester Gillis Martini . . . . I^{c} ℔

Oude Schepenen :

Heer Jacop van Berghem	I^c ff	Arthois
Joncker Hendrick van Daesdonck	XXV ff	
Willem Schuyt	I^c L ff	
Geerardt Despomereaulx	L ff	
Joncker Jan de Herde	L ff	
Joncker Rogier van Leeffdale	I^c ff	
Gillis van Martselaer	I^c ff	
Willem Borrewater	I^c ff	
Blazius de Bejaer	II^c ff	

Weesmeesters :

Heer Dierick vanden Werve	II^c ff
Cornelis Beyrlincx	V^c ff
Meester Michiel Cnobbaerts	L ff
Meester Peeter Charles	III^c ff

Peyscamere :

Meester Jaspar Sanders	I^c ff

Examinateurs :

Brugmans	I^c ff
Hoochstoel	XXV ff

Halle :

Marcus Schuyt	L ff
Dominicus de Herde	XXXII ff
Meester Lucas Despomereaulx	I^c ff
Joncker Lanceloot van Ursele	L ff

Jan de Sainct Jan	L lb	Arthois
Jaques de Santa Croix	I^{c} lb	
Joncker Nicolaes van Nassouw. . .	XXXII lb	
Meester Hendrick van Heylweghen . .	LXIIII lb	
Meester Jan de Gaverelles . . .	L lb	

SCHOUTETHEN :

Joncker Dierick vander Meeren . .	XXIIII lb
Cornelis van Mansdale	XVI lb
Jan Aenraets	XVI lb

LANGHEROEDE :

De Cuellar.	LX lb
De Concherge	L lb
Franchoys de Cleyne.	XXV lb

DE GREFFIE :

Lambrecht de Barle	I^{c} lb
Peeter Baccaert.	I^{c} lb
Guillem de Keyser	L lb
Hans Lambrechts	XX lb
Nicolaes de Weerde	XXV lb

SECRETARIE :

Meester Seger sHertoghen . . .	II^{c} lb
Adriaen Onder de Linde	L lb
Geeraerdt Pitten	L lb
Dierick vanden Bossche	XXXVI lb
Jaques Kimp	XXIIII lb
Jan de Hane	XVI lb

CORTEROEDEN :

Adriaen de Bie	XL ß	Arthois
Peeter van Waeyenberge	XXXII ß	
Jan de Rideau	L ß	
Andries van Hinderssom	XL ß	
Jan de Rebel	XXXII ß	

BODEN :

Godevaert Gybs.	XXXII ß
Hans van Hove.	XXIIII ß
Lambrecht Merttens	XXIIII ß
Bruno van Geveren	XVI ß
Caerle Lippens	XVI ß
Jan van Leendt.	XVI ß
Moyses Opden Grave.	VIII ß

CLERCKEN ENDE ANDERE VANDE REKENCAMERE ENDE RENTMEESTERCAMERE :

Merten Neyen	XXXII ß
Jan van Boeckele	L ß
Anthonio Roeck.	Ic L ß
Peeter Nys	Ic L ß
Jan Vereycken	XXXII ß
Jaques Peeters	L ß
Jaques de Bot	L ß

STADTWERCKLIEDEN :

Joos de Vos, controlleur	L ß
Meester Peeter Frans	L ß
Meester Philips Gobbaerts.	L ß
Geert de Vriese.	XVI ß
Thomas vanden Bossche	XVI ß
Meester Mathys vanden Bossche	VIII ß

Medecynen :

Meester Seger Cobelgiers	IIc ß	Arthois
Meester Lambrecht Wouters	IIIc ß	
Meester Geerdt van Bergen	Ic L ß	
Doctor Potus	XII ß	
Meester Walraven van Berchem	XVIII ß	

Chirurgynen :

Meester Jan van Eversberge	XXXII ß
Jan Heylens	XL ß
Damiaen Walschaerts	XXIIII ß
Meester Jan van Bergen	XXXII ß
Geert van Kempen	XXIIII ß
Jan Oliviers	XXIIII ß

Wynaccyse :

Cornelis Gramaye	Ic ß
Jan van Puyenbroeck	Ic ß
Guillem de Swert	L ß

Vuytscryvers :

Jan Hermans	LX ß
Jan Verhagen	VI ß
Hans de Poortere	XII ß
Hans Crop	VI ß
Hans van Gistele	XVI ß
Carel Bloemaert	L ß
Michiel Quinget	XXXII ß
Merten vanden Bruele	Ic ß

BIERACCYSE AENT BIERHOOFT :

Peeter de Weese	XXXII ℔ Arthois
Peeter van Oirle	XXXII ℔
Augustyn de Cuelenere	I^c ℔
Jan de Ram	L ℔

BIERACCYSE INDE NIEUWSTADT :

Joos de Bock	I^c ℔
Pauwels de Clercq	I^c ℔
Hendrick de Wannel.	L ℔
Jan Jonckbouwens	L ℔
Joos Maechs	L ℔

INHUYS :

Ancelmus de Coquel	I^c ℔
Simon Sannen	XXXII ℔
Lambrecht Snoeys	XXIIII ℔
Hans Nys	XXXII ℔

OUDE SCHEPENEN NU NYET IN DIENSTE ZYNDE :

Mynen Heere Rockocx	III^c ℔
Heer Gerri de Brecht	I^c ℔
Pauwels van Dale	III^c ℔

ADVOCATEN :

Gillis Gerardi doude.	I^c L ℔
Carel Gabri	L ℔
Jacob Steltius	XXXII ℔
Cornelis Petri	XXIIII ℔
Philips Mallery	L ℔
Anthonis Gellius	XXXII ℔

Jacob Roelants	L ℔	Arthois
Robrecht de la Cousture	I^{c} ℔	
Gillis Wierden	L ℔	
Jan vanden Werve	XXXII ℔	
Jeronimus Ballenus	XXV ℔	
Willem Goswini	XII ℔	
Daniel de Kempener	LXXX ℔	
Cornelis Bercx	VIII ℔	
Willem Everaerts	LXXX ℔	
Godevaert Huybs	VIII ℔	
Jan Sertoghen	L ℔	
Bernardin Bergaegni	XX ℔	
Willem Roelsius	XXIIII ℔	
Jan vanden Wercke	XXXII ℔	
Severyn van Uffele	XX ℔	
Jacobus Gentius	VI ℔	
Jacobus Faechs	VI ℔	
Jan Berotius	I^{c} ℔	
Jan van Hoboken	XXIIII ℔	
Eustaes van Valckenborch	XXIIII ℔	
Jan Fabri	XVI ℔	
Gillis Gerardi den jongen	XVI ℔	
Arnoldus Borchoults	XXXII ℔	
Hendrick vanden Damme	XVI ℔	
Willem van Heylweghen	XVI ℔	
Lambertus Crol	XVI ℔	
Andreas Ballenus	XII ℔	
Nicolaes van Gemeren	VIII ℔	

Ordinarise Procureurs :

Wynant van Heylwegen	I^{c} L ℔
Erasmus van Bruston	L ℔
Franchois van Houte	I^{c} ℔
Wolffart van Egmont	XVI ℔
Andries vanden Steene	VIII ℔

Merten de Palude	XVI ß Arthois
Lazarus van Ryst	VIII ß
Roelant Paulet	L ß
Willem van Brouchesem	VIII ß
Huybrecht Mathei	L ß
Huybrecht Walrans	L ß
Roelant van Couwenberch	XXXII ß
Simon Simonssen	XVI ß
Cornelis Testart	XXXII ß
Andries Bruynseels	L ß
Jan Tiras	XII ß
Jan Baptista de Bisschop	VI ß
Jan Blocke	XXIIII ß
Jan Adriani	XII ß
Joos Mathei	VI ß
Jacob Oudenrogge	VI ß
Joos Pietermans	VI ß
Jacob Petravida	IIII ß
Josue Bollart	IIII ß
Werchter	IIII ß

Extraordinarise Procureurs :

Peeter Bruynincx	L ß
Dierick Beelart	VI ß
Lambrecht Williaerts	XL ß
Guillem van Wouwere	IIII ß
Jan Vuystart	XXIIII ß
Willeboort van 'Nyeuwenhoven	VI ß
Jan Bride	IIII ß
Jan van Erwegen	L ß
Reynier Mendtmans	IIII ß
Thomas Bazyn	IIII ß
Lucas Vermast	X ß
Bertholomeus van Couwenberghe	XXXII ß

Mathys vanden Vekene	XVI ₶	Arthois
Cornelis Walrans	XVI ₶	
Nicolaes de Cordes	VIII ₶	
Michiel Fabri	XVI ₶	
Guillem Hillebrants	XII ₶	
Peeter de Pape.	XVI ₶	
Alexander Lamberti	VI ₶	
Jan Lupi	VI ₶	
Matheus Mertens	VI ₶	
Guillem van Zele	VI ₶	
Jan van Sonne	VI ₶	
Jaspar Balen	IIII ₶	
Lenaert Wachmans	IIII ₶	
Hendrick Lemans	IIII ₶	
Michiel Vereycken	VI ₶	
Matheus Lokermans	VI ₶	

Prima somma grossa — Somma XXII^{m} VI^{c} LII ₶ Arthois

Hiernåer volghen de partyen van diversche cooplieden ende borgeren die geaccordeert hebben int Collegio inde generale leeninghe.

Franchois vanden Cruyce ende Compaignie.	V^{m} ₶	Arthois
Joos vanden Steene met syn moeder .	VI^{c} ₶	
Jacques van Ywerven	IIII^{c} ₶	
Robrecht van Eeckeren	VI^{c} ₶	
Robrecht van Haeften	VI^{c} ₶	
Gillis Vermeulen	IIII^{c} ₶	
Jan de Carne	X^{c} ₶	
Franchois Breusegem	II^{c} ₶	

Willem van Immerzeel	IIIc ꝶ Arthois
Vincendt de Smidt d'oude ende Compaignie	VIIIm ꝶ
Jan de Vos ende Compaignie	IIIc ꝶ
Pauwels van Gemart ende Compaignie .	IIm ꝶ
Cornelis Preunen	XVc ꝶ
Weduwe Sterckx	VIc ꝶ
Mynen Heere de Bisschop . . .	IIm LXXX ꝶ
Gillis de Witte.	Ic ꝶ
Peeter Coels	Ic ꝶ
Peeter Breusegem	Ic L ꝶ
Aert vanden Bempde	IIIIc ꝶ
Aert Borremans	VIIIc ꝶ
De Lombarde ende Peeter Robaix . .	XIIc ꝶ
Pauwels Ludinck	Ic L ꝶ
Franchois Schot et duo filii . . .	VIIc ꝶ
Jan van Breen	IIc ꝶ
Cornelis Schot	IIc ꝶ
Jacob Schot, lywatier	IIc ꝶ
De Weduwe Bazeliers	IIc ꝶ
Jaques Langaigne	IIIIc ꝶ
Weduwe Goutier van Ophoogen . .	Ic ꝶ
Weduwe Hendrick Hujoel	IIIc ꝶ
Peeter Vergoes	IIc L ꝶ
Jan Colyns met zyn behoudt zone . .	Vc ꝶ
Weduwe Raes, van Brecht	VIIIc ꝶ
Bathazar de Ruiz, Espaingnol . . .	XC ꝶ
Jan Pellicoren	IIIc ꝶ
Guillem Le Saige, Rentmeester . . .	Ic ꝶ
Franchois Messing met Jouffrouwe Anna Janssen	VIIIc ꝶ
Hendrick Pelgrim met zyn broeder. .	IIIIc ꝶ
Jan Nuyts.	Ic ꝶ
Loys Inden Bock cum matre . . .	Ic ꝶ
Adriaen van Breen	IIc ꝶ
Christoffel Spechouwere	IIIc ꝶ

Jan Hens	I^c ℔ Arthois
Loys Verbruggen	L ℔
Nicolaes Boudechom.	III^c ℔
Laureys van Beringhen	XC ℔
Coenraert de Witte	X ℔
Geerardt ende Gillis Hesselt . . .	I^c ℔
Weduwe Seger van Onchen . . .	I^c XXV ℔
Anthoni Claes	XL ℔
Quintin de Courrier	L ℔
Loys Jonas	XXV ℔
Jan van Roode, inde Lombaertstraet .	I^c L ℔
Rogier Roelants	LXX ℔
Pauwels van Fockenborch . . .	II^c ℔
Augustyn Boel	L ℔
Christoffel Thys.	I^c L ℔
Jeronimus de la Croix	III^c ℔
Jan van Schoonhoven	II^c ℔
Joseph Verrast	I^c ℔
Aernoudt Pels cum filio	VI^c ℔
Pieter Pousin	I^c ℔
Weduwe In Leeuwenborch . . .	I^c ℔
Aerdt Kindt met de Weduwe Hendrick Kint	V^c ℔
Peeter de Licht	I^c ℔
Chrisostomus Scholiers	IIII^c ℔
Jan van Steenwinckel	IIII^c ℔
Weduwe van Jan vander Heyden . .	XXX ℔
De postmeester Taxis	II^c ℔
Balthazar ende Jaspar Charles. . .	III^c ℔
Hendrik Lemmens	III^c ℔
Andries van Breusegem	II^c ℔
Sebastiaen van Vuytrecht	VIII^c ℔
Jan Plancquet	II^c ℔
Willem van Schooten	II^c ℔
Matheus Roosen	I^c L ℔

Hendrick van Beringe	I^{c} L	℔	Arthois
Guillem Michielssen	I^{c}	℔	
Engel Speeck	II^{c}	℔	
Jaques Breyel	III^{c}	℔	
Peeter Helmans ende Compaignie	X^{c}	℔	
Thomas Alewyns cum fratre	III^{c}	℔	
Dierick Kieff	I^{c}	℔	
Glaude Henin	VI^{c}	℔	
Adriaen Granart	I^{c}	℔	
Jehan Dignens	VI^{c}	℔	
Jan Donckart ende Philips Hoccart	X^{c}	℔	
Hendrick Moons ende Baptista Daneels	XII^{c}	℔	
Hendrick van Onchen, cruydenier	X^{c}	℔	
Joris Gys	IIII^{c}	℔	
Peeter Arnouts.	IIII^{c}	℔	
Gillis Hoffman	XV^{c}	℔	
Lucas Roosen	II^{c}	℔	
Marten Jacopssen	III^{c}	℔	
Lucas Tayart cum matre.	VII^{c}	℔	
Laureys Rycx	I^{c}	℔	
Symon ende Jaques Tasse.	IIII^{c}	℔	
Jan Gamel.	VI^{c}	℔	
Adriaen van Breusegem met Adriaen Swaen	III^{c}	℔	
Jan van Achelen	IIII^{c}	℔	
Weduwe ende erffgenamen Steltius	III^{c} L	℔	
Weduwe Joos de Weert	II^{c}	℔	
Weduwe Dierick de Vischere	II^{c}	℔	
Geert Opden Bosch	IIII^{c}	℔	
Peeter de Mayere	II^{c}	℔	
Jan Gabbault	III^{c}	℔	
Pauwels Rotael.	III^{c}	℔	
Goyvaert Vermeulen	I^{c}	℔	
Jeronimus Hoyel	I^{c} L	℔	
Jeronimus Coymans	II^{c}	℔	

Jan Le Pape	I^{c} ₶	Arthois
Lambertus Bottin	I^{c} XX ₶	
Weduwe Jacob Peeters	V^{c} L ₶	
Meester Thomas Lhermite . . .	L ₶	
Weduwe Leydeckers.	II^{c} ₶	
Adriaen Broers.	L ₶	
Gysbrecht Verjuys	I^{c} L ₶	
Lazarus Kesseler	IIII^{c} ₶	
Nicolaes Mertens	L ₶	
Melchior Christoffels	I^{c} L ₶	
Andries vander Muelen	I^{c} ₶	
Seger Boel.	I^{c} L ₶	
Lucia Vermeulen	L ₶	
Adolff van Westen	I^{c} ₶	
Jan van Assche.	II^{c} ₶	
Joris Dens.	I^{c} L ₶	
Franchois Oels	I^{c} ₶	
Loys de Becque	L ₶	
Wouter Bosschart	I^{c} ₶	
Jan Verjuys	II^{c} ₶	
Peeter van Grave	I^{c} ₶	
Matheus Leermans	I^{c} L ₶	
Adam Reyniers	IIII^{c} ₶	
Weduwe Michiels van Bergen . . .	II^{c} L ₶	
Cornelis Gras	IIII^{c} ₶	
Nicolaes Verjuys, Oude Borse . . .	II^{c} ₶	
Michiel de Pipre	I^{c} ₶	
Jacques Senglier	I^{c} ₶	
Nicasius Lowaey	VIII^{c} ₶	
Jan Statin.	II^{c} ₶	
Nicolaes van Veselaer	I^{c} L ₶	
Marcus Pels	I^{c} XX ₶	
Walleran Dragon	III^{c} ₶	
Jaspar Bazeliers ende Compaignie . .	IIII^{c} ₶	
Gabriel de Haze	I^{c} L ₶	

Dominus Doctor Arias Montanus . . IIII^c ŧŧ Arthois
Jan Formenoir . . . . . . IIII^c. ŧŧ
Jan de la Flye . . . . . . I^c XX ŧŧ
Jorge Marisschal . . . . . IIII^c ŧŧ
Kathelyne Therelincx . . . . . L ŧŧ
Anthonis van Erp . . . . . XXIIII ŧŧ
Jaques Vervloet. . . . . . XXIIII ŧŧ
Peeter van Onchen . . . . . XXX ŧŧ
Adriaen van Leenputte . . . . XVIII ŧŧ
Bastiaen Leers, drogist . . . . I^c L ŧŧ
Peeter Dresseler . . . . . XXXVI ŧŧ
Jan Gemart . . . . . . I^c ŧŧ
Weduwe Rogier Luyter . . . . I^c ŧŧ
Olivier vander Merssche . . . . I^c ŧŧ
Thomas Coymans . . . . . XL ŧŧ
Christoffel Plantyn . . . . . I^c XL ŧŧ
Nicolaes Rampart . . . . . L ŧŧ
Otto Mahieu . . . . . . I^c ŧŧ
Michiel Valck . . . . . . I^c L ŧŧ
Jan Roo, van Vuytrecht . . . . V^c ŧŧ
Weduwe Hans Oert . . . . . IIII^c ŧŧ
Weduwe Scholiers . . . . . XV^c ŧŧ
Peeter Behagel . . . . . . L ŧŧ
Jeronimus van Halle. . . . . I^c ŧŧ
Aert de Laet . . . . . . III^c ŧŧ
Weduwe Liesvelt . . . . . II^c ŧŧ
Prelaet van Sinte Michiels . . . II^m ŧŧ
Weduwe Daniel Rogiers . . . . X^c ŧŧ
Mathys Nimmegens . . . . . I^c ŧŧ
Jan Comperis . . . . . . I^c ŧŧ
Gillis Sorbrechts . . . . . II^c ŧŧ
Hendrick Ulen . . . . . . I^c ŧŧ
Adriaen van Zeyst . . . . . I^c ŧŧ
Geerardt Voel . . . . . . III^c ŧŧ

Jan Vervloet	XX ff	Arthois
Weduwe Jan Michielssen	XXIIII ff	
Jan van Buytendyck.	IIc ff	
Jaques van Oproey	Ic ff	
De Heeren vanden Capittele . . .	XVIc ff	
Peeter de Deckere	Vc ff	
Weduwe Jacop Claes.	IIIc ff	
Michiel Back	Ic L ff	
Michiel Maingnart	XII ff	
Joncker Jan vander Ryt, Heer van Broechem	IIIIc ff	
Peeter ende Franchois van Surck . .	Ic ff	
Weduwe van Joris van Surck . , .	Ic ff	
Geerardt de Velaer	LX ff	
Jan Gevaerts	IIIc ff	
Meester Nicolaes vanden Berge . .	L ff	
Jaspar van Surck	VIc ff	
Pierre Moucheron	IIc ff	
Anthonio Boete.	Xc ff	
Jan Gabbault den jongen. . . .	Ic ff	
Laureys Borrekens	Ic LI ff	IIII sc.
Cornelis de Cuypere	L ff	
Peeter de Haze.	Ic ff	
Jan Vasseur . , . , . .	IIIIc ff	
Sylvester van Nyeuwenborch . . .	Ic ff	
Jan Beeckman	Ic ff	
Jan Hoons.	IIc ff	
Adriaen Tacquet ende Hans de Ruytere.	Vc ff	
Herri Maillet ende Compaignie . .	IIc ff	
Jan de Cordes	Xc ff	
Jan Gremer	Ic ff	
Touchain Vassal	IIIc ff	
Jan Damman	IIc ff	
Jan Schoeff	IIIIc ff	
Nicolaes van Erp	Ic ff	

Jan Bacquelerot.	L	ff	Arthois
Mathys Hulsbos.	III^c	ff	
Cornelis Ysebouts	VIII^c	ff	
Jan Fierrens	III^c	ff	
Jan Garnuyt	III^c	ff	
Joris Winckens.	II^c	ff	
Huybrecht Roberts . . . . . ,	I^c	ff	
Jan Drumez	II^c	ff	
Thomas Betten	III^c	ff	
Jan Brant	III^c	ff	
Nicolaes Anthonissen	III^c	ff	
Weduwe Lanceloot Robiano . . .	X^c	ff	
Henrick van Onchen. . . , . .	II^c L	ff	
Weduwe Doveryns	X^c	ff	
Reynoudt Muchoult	I^c XX	ff	
Guillem Formestraulx, inden name Deliots.	V^c	ff	
Aelbrecht Hoogenborch	L	ff	
Marcus Hanegraeff	I^c	ff	
Weduwe Rombout Stellart . . .	III^c	ff	
Lenardt Maillet	II^c	ff	
Mazius Carlier	II^c	ff	
Adriaen Berdoel	IIII^c	ff	
Franchoys Lycoops	III^c	ff	
Peeter van Valckenissen	III^c	ff	
Loys Malepart	IIII^c	ff	
Weduwe Hallers	II^c	ff	
Loys du Boys	I^c L	ff	
Gillis Wolffwinckel	IIII^c	ff	
Jan van Hemssen	I^c	ff	
Jaques de la Faille	X^c	ff	
Jan de Pauw	III^c	ff	
Simon de Coninck	I^c L	ff	
Peeter van Achterhout	I^c XX	ff	
Jan Vrindt.	I^c	ff	
Adam Wouters	III^c	ff	

Weduwe Boudaens	I^c	℔ Arthois
Cornelis de Meyere	I^c	℔
Peeter de Haze.	LX	℔
Anthoni Geerard	XL	℔
Michiel Le Fort	XX	℔
Jan van Rysinghem	II^c	℔
Jan vanden Broecke den ouden . .	VI^c	℔
Michiel Hendrickx	XL	℔
Cornelis Joos	IIII^c	℔
Meester Peeter van Lare	II^c	℔
Weduwe Donckers doude	IIII^c	℔
Jaques Durez	L	℔
Jaques Elout	II^c	℔
Jaques Le Roy.	LX	℔
Nicolaes Verjuys doude	I^c L	℔
Jeronimus Maingnart.	I^c	℔
Jan van Valckenborch doude . . .	I^c	℔
Jaques Hoffnagel cum suis . . .	VI^c	℔
Geerardt van Mechelen	IIII^c	℔
Thomas Sorbrechtz	I^c	℔
Willem Boel	II^c	℔
Jan Garzia.	L	℔
Carlo de Santa Croz.	I^c	℔
Pedro de Marcena	I^c	℔
Lambrecht van Gershoven. . . .	II^c	℔
Peeter Dyckstraete	I^c	℔
Loys de Cazada.	L	℔
Cornelis vanden Bogaerde. . . .	II^c	℔
Weduwe Joris Kesseler	X^c	℔
Jan de Fines	II^c	℔
Dierick de Moy.	III^c	℔
Huybrecht Wachmans	II^c	℔
Nicolas Blancx	IIII^c	℔
Martin Hureau	II^c	℔
Pierre Mesureur	II^c	℔

Joos de la Flye	LX ℔ Arthois
Franchoys van Gansepoel	VI^c ℔
Jan Goos, cuyper	I^c ℔
Peeter van Breusegem, cruydenier	VI^c ℔
Joncker Jan vander Heyden	VI^c ℔
Gillis Thibault	I^c ℔
Willem van Aelst	I^c ℔
Jacob van Layen	I^c L ℔
Guillem Goos	I^c ℔
Peeter van Quickelberge	I^c ℔
Franchoys Le Fort	I^c ℔
Jaques van Bueren	I^c L ℔
Jan van Ast	VIII ℔
Daniel van Ghele	II^c ℔
Jan Garyn	I^c L ℔
Jan de la Faille	X^c ℔
Jan de Hertoghe	LXXV ℔
Weduwe van Jan Daranda	II^c ℔
Noel Hemnart	IIII^c ℔
Jehan de Padilla	LXX ℔
Jehan de Camerena	I^c ℔
Martin de Baron	I^c lb
Michiel Hues	LXXX ℔
Michiel Cousart	I^c ℔
Peeter vanden Broecke	I^c ℔
Franchoys Fasse	I^c ℔
Gillis Smissart	I^c L ℔
Heer Peeter van Dale	VI^{c}VII ℔ VI 1/2 sc.
Nicolaes Vileers	I^c ℔
Gillis Hannikart	I^c L ℔
Peeter Vrancx	II^c ℔
Jan Verbrugge	I^c XXXVI ℔
Lambrecht van Kestelt	II^c ℔
Jan van Kestelt	I^c ℔

Erffgenamen van Geerardt Dimpance	II^{c} ℔ Arthois
Davidt Haeck	I^{c} XXXVI ℔
Anthonio ende Nicolas Malepart	XV^{c} ℔
Weduwe Peeter Adriaenssen	I^{c} ℔
Jan Peckier	I^{c} ℔

Secunda grossa — Somma I^{c} VIII^{M} V^{c} LXIX ℔ X sc. VI d. Art.

Natiën.

Portugesen	XII^{m} ℔ Arthois
Florentinen	X^{c} ℔
Genevoisen	XXX^{m} ℔
Lucoisen	XX^{m} ℔
Milanoisen	X^{m} ℔

Die van Andolosien:

Signor Marcus Nonnez et Loys Peres	X^{c} ℔
Signor Alonso de Palma	III^{c} ℔
Signor Fernando Perez et Juan de Bayeza	III^{c} ℔
Signor Martin Alonzo Lopes	I^{c} L ℔
Signor Alonzo de Flandres	I^{c} L ℔
Signor Alonzo Ruiz de Cordes	II^{c} ℔
Signor Fernando de Zivilla	V^{c} ℔
Signor Juan de Palma	III^{c} ℔
Signor Diego de Villa Lopez	II^{c} ℔

Tertia somma grossa — Somma LXXVI^{m} I^{c} ℔ Arthois

Quohier inhoudende declaratie vande parsoonen, cooplieden, borgeren ende ingesetene die leeninge gedaen hebben voor den tyt van I, II, III ende VI maenden, soo met gereeden gelde als met credite, op interest, ende oock eensdeels sonder eenich voerdeel oft fraict, als in elck artikel verclaert wordt, om de penninghen wederomme betaelt ende gerembourseert te wordden, metten intereste van dyen, vande penninghen die procederen sullen by taxatie ende anderssins om te commen tot de somme van IIII_c *M Karolusguldenen.*

Ierst de persoonen die penningen gefurneert hebben op een maendt.

Andries Snelinck	III^c ℔	Arthois
Lambrecht Bottin	I^c L ℔	
Jan Colyn	IIII^c ℔	
Jan de Vos cum suis	III^c ℔	
Jan Gevaerts	III^c ℔	
Jan van Breen	VI^c ℔	
Jan de Bruyne	IX^c ℔	
Jan van Achelen	VI^c ℔	
Sebastiaen Leerse	I^c L ℔	
Jeronimus de la Croix	IIII^c ℔	
Balthasar ende Jaspar Charles. . . .	IIII^c ℔	
Franchoys Heylen	I^c ℔	

Somma beloopen alle de partyen gefurneert op een maendt de somme van
IIII^m III^c ℔ Arthois

Affgetrocken de twee partyen van Jan van Breen ende Jeromino de la Croix, die nyet ghetelt en syn geweest, beloopende X^c ponden, ergo resteert in clare penningen te restitueren de somme van

Prima somma status — III^m III^c ℔ Arthois

Hiernaer volghen de persoonen die hen credit ende obligatien hebben geleent voer de leden dezer stadt voer den tyt van ses maenden, daerop men vander stadt wegen heeft gehandelt met diversche cooplieden, ende zyn deselve persoonen, elcken van hen, obligatien geexpedieert ende gelevert onder den grooten zegel van verbande, tot henlieden versekerheyt ende indempniteyt, al volgende den registere daeraff gehouden.

Jan de Vos ende Compaignie leenen heur obligatie voer de somme van . .	XII^c ℔	Arthois
Gillis Vermeulen, voer	XII^c ℔	
Franchois Schot met zyn zonen . .	XV^c ℔	
Martin Hureau	IX^c ℔	
Jan de Carne in gereede penningen heeft geloeft te tellen.	III^m ℔	
Gillis Sorbrecht, zyne obligatie voer ses maenden	XII^c ℔	
Joseph de Smidt, in plaetse van syne obligatie te leenen, is te vrede in gelde te tellen de somme van . . .	VI^c ℔	
Franchoys van Gansepoel, zyne obligatie voer	IX^c ℔	
Peeter van Breusegem voer . . .	III^m ℔	
Claude de Henin de jonge, vuyten name van zynen vader, heeft geconsenteert, in plaetse van zyne obligatie te geven, te leenen in comptante penningen voer ses maenden zonder interest, de somme van	II^m VIII^c ℔	
Adam Reyniers	I^m ℔	
Jan vanden Broecke den ouden, syne obligatie, boven tgene hy is inde generale leeninge doende, voer de somme van	III^m ℔	

Hendrick van Onchen, voer . . .	XIIc ℔	Arthois
Robrecht van Haeften, zyne obligatie voer	IIm ℔	
Peeter Aernoudts, zyne obligatie voer .	IIm ℔	
Jaques de la Faille, zyne obligatie voer	XVc ℔	
Jaques van Nieuwerve, zyne obligatie voer	XIIc ℔	
Jan de Pellicorne, voer	Im ℔	
Jan Colyn, zyne obligaiie voer . .	IIm ℔	
Peeter Vergoes, voer	XIIIIc ℔	
Cornelis Pruenen, syne obligatie voer .	Im ℔	
Adriaen Tacquet cum suis, zyne obligatie voer ses maenden	XVc ℔	
Aerdt Kindt, zyne obligatie voer . . .	XVc ℔	
Aernoudt Pels ende sonen, zyne obligatie voer	Xc ℔	
Willem van Aelst, zyne obligatie voer .	VIc ℔	
Geert Opden Bossche, zyne obligatie voer	XVIIIc ℔	
Peeter de Smidt, als voere, voer . .	XIIc ℔	
Jan Santernel . , ...	VIc ℔	
Robrecht van Eeckeren, zyne obligatie voer	Im ℔	
Pauwels van Gemart den jonghen is te vreden voer hem int particulier zyne obligatie	IIm ℔	
Jan Hoons, zyne obligatie, als voeren, voer	VIc ℔	
Lucas Roosen, voer	VIc ℔	
Paulus van Fockenborch, syne obligatie voer de somme van	IIm ℔	
Jaques de Lamgaingne, zyne obligatie voer	Im ℔	
Aerdt de Laet, voer	XIIc ℔	
Joos vanden Steene ende weduwe, voer de somme van	VIc ℔	
Jan van Santvoort ende Peeter Helman hebben geaccordeert heur obligatie voer	XVc ℔	
Marcus Hanegrave, syne obligatie voer	IXc ℔	
Jeronimus de la Croix heeft geconsenteert syne obligatie voer	VIc ℔	

Franchoys van Breusegem, zyne obligatie voer	VI^c	℔	Arthois
Jan Celosse heeft, deur Hendrick van Diepenbeke, zynen neve, geconsenteert syne obligatie voer	VI^c	℔	
Anthonio de Taxis, Postmeester, leent zyne obligatie voer	XI^c	℔	
Jeronimus Coymans, zyne obligatie te leenen voor de somme van	IX^c	℔	
Jan Dignens heeft geconsenteert zyne obligatie te leenen	I^m	℔	
Herri Maillet heeft geaccordeert, in plaetse van eenige obligatie te teeckenen voer zes maenden, in gelde te leenen sonder interest de somme van	IIII^c	℔	
Jaques Damman heeft geconsenteert syne obligatie voer	VI^c	℔	
Jaques van Bueren, lakenvercooper, syne obligatie als voeren	VI^c	℔	
Lucas Tayart heeft beloeft zyne obligatie voer	VI^c	℔	
Jan de Hollandere heeft geconsenteert zyne obligatie voer	XII^c	℔	
Lambrecht Bottin, zyne obligatie voer	I^m	℔	
Thomas Betten, wynvercooper, syne obligatie voer	VII^c XX	℔	
Jan van Achelen, syne obligatie, als voeren, voer	X^c	℔	
Jaques Schot, lywatier	VI^c	℔	
Gabriel de Haze	VI^c	℔	
Jacob Grammaye	IIII^c	℔	
Pierre Moucheron, voer	X^c	℔	
Jan van Rysegem, syne obligatie voer	VI^c	℔	
Jan de Hertoge, zyne obligatie voer	VI^c	℔	
Peeter van Achterhoudt	VI^c	℔	
Jan vanden Broecke, meevercooper, zyne obligatie voer	IX^c	℔	

Jan Roo, van Vuytrecht	IXc	℔	Arthois
Jan van Assche, lakenvercooper, zynen brieff voer	VIc	℔	
Godevaert Vermeulen	VIc	℔	
Michiel Coussart, zyne obligatie voer .	VIc	℔	
Jacques Breyel, zyne obligatie voer .	VIc	℔	
Jan Drumez, zyne obligatie voer . .	VIc	℔	
Jan Marischal, voer.	VIc	℔	
Walrand Dragon et Compaignie . .	VIc	℔	
Michiel Valck, syne obligatie voer .	VIc	℔	
Amandt vanden Eygen, zyne obligatie voer	VIc	℔	
Nicolaes van Lippelo, voor . . .	VIc	℔	
Balthasar Vrythoff, voer de somme van	VIc	℔	
Nicolaes Huybrechts is te vreden zyne obligatie voer	VIc	℔	
Joos de Bock, vuytsnyder, zyne obligatie voer	VIc	℔	
Dominicus Baenst, voer	VIc	℔	
Merten van Leure, voer	VIc	℔	
Jeronimus van Halle, voer de somme van	VIc	℔	
Jan Tesch den ouden, voer de somme van	VIc	℔	
Simon ende Jacomo Tasse . . .	VIc	℔	
Jan Grannyt, zyne obligatie voer . .	VIc	℔	
Jan de la Faille heeft geconsenteert zyne obligatie te leenen voir de somme van	IIm	℔	
Jan de Fines, zyne obligatie voer . .	VIc	℔	
Jan Sattin, zydelakenvercooper . .	VIc	℔	
Hendrick vanden Putte	VIc	℔	
Bartholomeeus Michielssen, voer gelycke somme van.	VIc	℔	
Gillis Wolffwinckel, syne obligatie te leenen voer de somme van . . .	Xc	℔	
Bernardt Le Martin, zyne obligatie voer de somme van	IIIm	℔	
Geerardt Voel, zyne obligatie voer . .	Xc	℔	

Peeter Vrancx den ouden, voer . . VI^{c} ℓ Arthois
Jan Walle, van At, voer de somme van VI^{c} ℓ
Gillis Smissart, voer de somme van . XII^{c} ℓ
Cornelis Schot, voer gelycke somme van XII^{c} ℓ
Adriaen Berdoel, voer gelycke somme van XII^{c} ℓ
Robert Coels, zyne obligatie voer de somme van . . . . X^{c} ℓ
Jan de Pape, olievercooper, voer de somme van . . . . VI^{c} ℓ
Joseph de Pickere, zyne obligatie voer VI^{c} ℓ
Jeronimus Maingnart, voer . , . VI^{c} ℓ
Jan Tack, zydenlakenvercooper, voer de somme van. . . . . . VI^{c} ℓ
Vincent de Smidt den ouden, Jouffrouwe Anna Smeyers, weduwe van Vincent de Smidt den jongen, ende Vincent de Smidt ende Joos de Smidt, zynen broeder, in plaetse van obligatie te leenen voer ses maenden, zyn te vreden in comptante penningen te tellen, om daervan gerembourseert te wordden vande gemeyne penningen bynnen ses maenden, de somme van . . . VI^{c} ℓ
Michel Hues, voer de somme van . . VI^{c} ℓ
Guillem de Succa, voer , . . . VI^{c} ℓ
Jaques Hoeffnagel . . . . . . X^{c} ℓ
Christoffel Speckhouwer . . . . I^{m} IIII^{c} ℓ
Guillem Le Saige, Rentmeestere . . VI^{c} ℓ
Jacop van Wees heeft geaccordeert in comptante penningen te furneren, op obligatie vande stadt ende specialycken opde middelen vanden Casteele, voer den tyt van zes maenden, tot V ten hondert, de somme van . . . XLII^{m} ℓ
Signor Thomas Balbani, Lucoys, heeft geaccordeert in comptante penningen te furneren, opde obligatien van diversche cooplieden ende gemeyne

borgeren ende ingesetenen hiervoeren genoempt, de somme van XXX^m ₶ Arthois, ende dat op wissel van Lyons, tot alsulcken prys als den gemeynen cours vander Borssen alsdän zyn sal, XXX^m ₶, alsoo de sommen vanden borgeren ende cooplieden daerop hy heeft gehandelt, hiervoeren zyn vuytgetrocken, hier alleenlyck pro . . Memoria

Meester Willem Schuyt, als momboir vande kinderen Cornelis Schuyt, is te vreden te leenen op rente ten penninge XVIe, om bynnen ses maenden gerembourseert te wordden . . III^c XXVIII ₶

Denselven in penningen te leenen, als vooren, zyne kinderen toecomende, voer de somme van . . . . I^c L ₶

Franchoys vanden Cruyce ende Compaignie hebben gefurneert inde generale leeninge, boven de III^m, noch II^m guldenen, die hy vercleert geaccordeert te hebben om bynnen ses maenden gerestitueert te wordden onder den grooten zegel van verbande, pro . . . . Memoria

Secunda — Somma beloopen alle de obligatien ende penningen opgenomen voer den tyt van ses maenden op credit vanden cooplieden ende borgeren, hondert sessenviertich duysent vier hondert achtennegentich ponden Arthois, affgetrocken de briven die nyet verhandelt en syn ende overschieten, beloopende XVIII^m VIII^c ₶, rest in baren gelde in capitael ontfangen de somme van

Secunda somma status . — I^c XXVII^M VI^c XCVIII ₶

Item, voer de intresten opde zelve sommen, bedragende V^{m} VIII^{c} XXIIII ℔ XVIII sc., te wetene XXXV^{m} VIII^{c} ℔ voer den tyt van VI maenden teghen VI ten hondert, facit II^{m} C XLVIII ℔ ; LV^{m} II^{c} XX ℔ voer zes maenden tegens vyff ten hondert, facit II^{m} VII^{c} LXI ℔ ; item XXX^{m} ℔ voer twee maenden tegens drye ten hondert, IX^{c} ; LXVI^{m} VI^{c} ℔ voer ses maenden sonder interest ende IIII^{c} LXXVIII ℔ tegens 3 1/8, XV ℔ XVIII sc., tsamen de intresten als voere . . . V^{m} VIII^{c} XXIIII ℔ XVIII sc.

Tertia — Somma per se

Leeninge voer den tyt van drye maenden.

Die vander natien van Hoochduytslandt hebben geaccordeert te leenen voer drye maenden, zonder eenighen interest, de zomme van . . . . . XX^{m} ℔ Arthois

Tertia somma status — Somma per se

Leeninge voer den tyt van ses maenden.
Die van Castillien.

Jan de Cuellar	III^c	℔	Arthois
Diego de Chanary	XV^c	℔	
Francisco Alonzo de Spinoza et Francisco Aguillar	II^m	℔	
Alonzo Dias dAguillar et Compaignie .	XV^c	℔	
Gregorio Ruis de Remende . . .	X^c	℔	
Nicolaes de Garna	VIII^c	℔	
Alonzo de Camino	VIII^c	℔	
Pedro de Tholossa	IIII^c	℔	
Juan de Jugo	I^c	℔	
Fernando Frias Cavallos	II^m	℔	

Quarta somma status — Somma van dese partyen zonder interest . X^m IIII^c ℔ Arthois

Somma beloopen alle de gereede penningen opgenomen ende gefurneert byde parsoonen hiervoeren verhaelt in handen vanden gecommitteerde Jan de Poortere, int capitael, de somme van . . I^c LXI^M III^c XCVIII ℔ Arthois

Als aengaende dinteresten gestelt hiervoeren f°. (blz. 244) beloopende V^m VIII^c XXIIII ℔ XVIII sc. Arthois, zyn ghestelt in state om vanden gemeyne penningen die procederen zullen by taxatie ende anderssins, metten capitale als voere, gerembourseert te wordden, daeraff voerder rekeninge zal gehouden wordden, dus hier alleenlyck pro . . . . Memoria

Hiernaer volcht de besoingnee gedaen by de Schepenen gecommitteert by de Weth, Hooftmannen vander poorteryen ende Wyckmeesters, onder de gemeyne borgeren ende ingesetenen deser stadt.

Den iersten wyck inde generale leeninge, op zes maenden.

Peeter Wiens heeft geaccordeert . .	I^c L	℔	Arthois
Loys Leerbils met de weduwe Inden Bock .	I^c	℔	
Cornelis Janssen, lakenvercooper . .	XXV	℔	
Jan van Valckenborch	LX	℔	
Guillem Janssen	L	℔	
Peeter Coenraert	I^c L	℔	
Guillem Michielssen	L	℔	
Jan Faes	I^c	℔	
Jan de Mares	II^c	℔	
Cornelis van Zedert	L	℔	
Weduwe Jan Michielssen	L	℔	
Jan Denys	I^c	℔	
Adriaen van Hellemont	I^c	℔	
Mertten Jacobssen	I^c	℔	
Jan Maillaert	XII	℔	
Lieven de Croeck	I^c	℔	
Denys Nuyts	I^c	℔	
Merten vander Meere	I^c	℔	
Jaspar Oistermans	XL	℔	
Seger van Schooten	XL	℔	
Robert Marischal	XXV	℔	
Weduwe Jacques de Beste . , .	XXV	℔	
Jan Elinck.	L	℔	
Weduwe Jans van Genuchten . . .	XII	℔	
Jan van Schoonhoven	XX	℔	
Gillis van Kessele	I^c	℔	
Cornelis van Eynde	XL	℔	

Godevaert Inden Bempt	XXX tt Arthois
Carel Bloemaert	XX tt
Anthoni Mangeler	Ic tt
Alonzo Manriques	L tt
Franchois Ingenraem.	XL tt
Jan van Ast	XXIIII tt
Robert Le Fer	XV tt
Bertholomeeus Zegers	XXV tt
Simon van Elen	Ic tt
Peeter van Offenberch	LXXII tt
Philips Wylandt	XL tt
Guilliam Colosi	L tt
Cornelis Wilsoeten	VIc tt
Pieter Taelman	XXXVI tt
Jaques de la Mare	III tt
Floris van Scharenborch	XII tt
Weduwe van Anthonis vanden Hove	VIII tt
Weduwe Pieter de Boefferme	XVIII tt
Weduwe van Meerbeke	XII tt
Willem Halder	XX tt
Dierick van Oppervelt	XV tt
Sara Francq	VI tt
Joos van Oorden	XIIII tt
Bartholomeus Flamingo	XX tt
Jan de Bousin	L tt
Joris Damiens	XVI tt
Goyvaert Bertels	VI tt
Reynier Preunen	XXXII tt
Geerardt Uneux	XII tt
Peeter vander Merct.	XXV tt
Jan Gevers	XII tt
Weduwe Jan Riddere	XVIII tt
Aerdt Vermeeren	L tt
Jan van Melder.	XVIII tt
Bernardt Vermeyden	XII tt

Weduwe Gillis Kint.	VIII ℔	Arthois
Weduwe Thomas de Ram . . .	XXV ℔	
Passchier Ramdonck.	VIII ℔	
Thomas Molin	X ℔	
Jan Bennens	VIII ℔	
Hans Kindt	XXXII ℔	
Franchois vande Piet	L ℔	
Lucas Dyckstraet	XII ℔	
Hans Verbeeck	X ℔	
Joachim Vermeeren	LX ℔	
Andries Willemssen	VI ℔	
Adriaen van Mirop	VIII ℔	
Adriaen Steerlinck	XII ℔	
Jan Heymans, int Paradys . . .	XXVIII ℔	
Sacharias Jacops	VIII ℔	
Jan van Male	XVI ℔	
Symon Gerst	VIII ℔	
Gomaer van Muers	XII ℔	
Jaques vanden Kerckhove . . .	XII ℔	
Jaques de Respaigne	X ℔	
Nicolaes Wyckart	XVI ℔	
Jaques de Vos	VIII ℔	
Johannes Paschiers	X ℔	
Michiel van Berge	XX ℔	
Willem de Vos.	X ℔	
Gillis Sips.	XVI ℔	
Joachim de Vickevoirt	XXIIII ℔	
Gillis Nys	X ℔	
Machiel Bode	XXI ℔	
Jan Ridders	XII ℔	
Jacob vanden Wouwere	VIII ℔	
Prima — Somma	III^{m} IIII^{c} XXXIIII ℔	Arthois

Den tweeden wyck, op ses maenden.

Jaques Sterck	II^{c}	℔	Arthois
Augustyn Valck	I^{c}	℔	
Hans de Meer	XXV	℔	
Jan vanden Bempde	L	℔	
Weduwe Melchior Braen	XXV	℔	
Peeter van Lare, backer	L	℔	
Thielman Vrypenninck	I^{c} L	℔	
Olivier Ellebeeck	LXXII	℔	
Hendrick van Stralen	LXXII	℔	
Peeter de Wilde	L	℔	
Jaques Claessens	XL	℔	
Meester Peeter de medecyn	L	℔	
Weduwe Pourmet	I^{c}	℔	
Coenraert Berrewouts	I^{c} L	℔	
Meester Jan Janssen	XXV	℔	
Amandt vanden Eygene	LXXII	℔	
Nelleken Prince	VI	℔	
Pauwels Lebels	XXX	℔	
Peeter Leremite	LX	℔	
Mathys Ratel	L	℔	
Weduwe Mertens	L	℔	
Weduwe Vorrecx	XXV	℔	
Jan van Immerseel	I^{c}	℔	
Cornelis Rogiers	XX	℔	
Jan Ghysels	XVI	℔	
Meester Bertholomeeus Bruynincx	XII	℔	
Augustyn Sabot	I^{c}	℔	
Peeter Sabot	XL	℔	
Jan Papenbroeck	LXXX	℔	
Anthonis ende Pauwels van Bergen	XXV	℔	
Weduwe Peeter de la Hoes	XL	℔	

Jan Ler	VI ℔	Arthois
Weduwe Benoyer Abrebis	L ℔	
Peeter Maes	XII ℔	
Geerardt Godefroye	L ℔	
Jaques Andriessen	I^{c} ℔	
Weduwe Sterck	I^{c} ℔	
Weduwe Gileyns	XXX ℔	
De kinderen van Anghen	I^{c} L ℔	
Jan Lucas	XL ℔	
Joris Santernel	XL ℔	
Aernoudt Hoffman	XL ℔	
Carel Walravens	L ℔	
Jan Dens	XXV ℔	
Johannes Tournesin	XII ℔	
Dierick Bengenraet	XXX ℔	
Jaspar Henricx	L ℔	
Aerdt Fogels	XVIII ℔	
Cornelis Oliviers	VI ℔	
Peeter Huybrechts	XXV ℔	
Jan Peckier	L ℔	
Jan de Bittere ende Aert Fabri	II^{c} ℔	
Augustyn Stuys	XXV ℔	
Jan Int Boecxken	XXV ℔	
Franchois van Aveyn	XXIIII ℔	
Jan Speeckart	LX ℔	
Jacob van Ray	XXV ℔	
Alardt Zegers	L ℔	
Weduwe Simons met haer dochter	I^{c} L ℔	
Hans Haddyn	XII ℔	
Jan Dresseler	XXIIII ℔	
Jan Nollens, inden Spiegel	L ℔	
Hendrick Bertels	XXX ℔	
Denys Frans	XII ℔	
Daniel Vorsthuys	XXV ℔	
Jan Roeff	XII ℔	

Laureys de Groote	L	ß	Arthois
Philips van Overslage	VI	ß	
Weduwe van Mertten Roelants	XL	ß	
Weduwe van Pieter de Vliegere	XII	ß	
Lucas Le Clerck	XII	ß	
Jan Crieck.	XXIIII	ß	
Steven Smidt	X	ß	
Willem Smidt	VI	ß	
Guilliam Gast	L	ß	
Meester Wouter de Costere	L	ß	
Weduwe Nuyts	XXX	ß	
Jan vander Eedt	XL	ß	
Grietken vander Linden	XXX	ß	
Jaspar de Haze.	XX	ß	
Peeter de Voorwerck	XII	ß	
Weduwe Daems.	Ic L	ß	
Hans Bos	XXXI	ß	
Franchois Loerans	XII	ß	
Jan van Heylwegen	LXIIII	ß	
Lenardt Heymans	XXXI	ß	
Weduwe Hendrick Meys	XXV	ß	
Alexander vanden Steen	Ic	ß	
Weduwe Meester Jan van Halle	XXVIII	ß	
Meester Joachim van Postel	XII	ß	
Joachim van Sevenhoven	XX	ß	
Hans Sterck	XL	ß	
Jan Verstock	X	ß	
Weduwe Jacob Gillis	XXV	ß	
Franchois van Winge	X	ß	
Joris Wouters	XII	ß	
Servaes Bas	VI	ß	
Laureys vanden Heuvele	XXX	ß	
Claes Wynants	XX	ß	
Andries de Bock	XX	ß	
Simon Joerdaens	VI	ß	

Daniel Vervloet	VIII gl	Arthois
Jaques van Lookenborch	XII gl	
Franchois van Hove	XIIII gl	
Wouter Pieters	XII gl	
Weduwe van Hulst	L gl	
Roelandt Coerȩt.	XII gl	
Hendrick Bollart	XII gl	
Jan Loots	XII gl	
Joos van Dyck	XX gl	
Jan Tack, roydrager	L gl	
Jeronimus Cabres	XX gl	
Jan Roeff	XXV gl	
Goyvaert Franssen	X gl	
Nicolaes Blommesteyn	XII gl	
Rombout de Smidt	VI gl	
Michiel van Jegen	III gl	
Pieter Patenier	XII th	
Nicolaes Seyts	XII gl	
Thomas Le Maire	VI gl	
Hendrick Tenbroeck	VI gl	
Hans Happart	VIII gl	
Jan de Pesser	XII gl	
Guilliam Rost	XXIIII gl	
Dierick de Vriese	VI gl	
Aerdt vanden Broecke	XXXII gl	
Bernardt Pluym	X gl	
Cornelis van Bergen	X gl	
Jan Pierson	XXXII gl	
Huybrecht vanden Berge	VI gl	
Peeter Truydens	XVI gl	
Nicolaes Becu	XVIII gl	
Marzelis Gousiers	XXV gl	
Gerardus Dymen	VI gl	
Jaspar Claes	VI gl	
Joos de Vos	VIII gl	

Guillem van Santen . . . . . XVI ℔ Arthois
Loys Beys . . . . IIII ℔
Jan Ridders de jonge . . . . VI ℔
Constantin de Clercq . . . . XII ℔
Weduwe Aerdt Lemus . . . . XXV ℔
Weduwe de Cleyn . . . . . IIII ℔
Floris de Morin . . . . . XXXII ℔
Jan de Keyser . . . . . . IIII ℔
Pieter vanden Bossche . . . . IIII ℔
Joris Delien . . . . . . XVIII ℔
Philippe de Foittere . . . . . VIII ℔
Jaques Wellens . . . . . . XII ℔
Weduwe Jan Lambrechts . . . . VI ℔
Peeter Pameels . . . . . . IIII ℔
Hans van Dale . . . . . . XXIIII ℔
Jan Linckenborch . . . . . XVI ℔
Peeter van Dycke . . . . . XII ℔

Secunda — Somma V^{m} II_{c} LXXVIII ℔ Arthois

Den derde wyck, op ses maenden.

Machiel de Pret . . . . . I^{c} ℔ Arthois
Joos de Bock . . . . . . LX ℔
Andries Snellinck . . . . . I_{c} ℔
Willem van Aelst . . . . . I^{c} ℔
Jan de Keysere. . . . . . I^{c} ℔
Helmon van Manacker . . . . L ℔
Hendrick van Royen. . . . . XXV ℔
Jan Bulteau . . . . . . I^{c} ℔

Cornelis ende Huybrecht Dyckstraete	L ß	Arthois
Jan Gielis, tengietere	L ß	
Jan Mathysens	Ic ß	
Walrand Carpentier	XLVIII ß	
Jan de Bittere	XLVIII ß	
Rochus de Coninck	XLVIII ß	
Weduwe van Peeter Seculorum	XVI ß	
Rutgeer van Brouwesten	LXIIII ß	
Andries de Meestere	XLVIII ß	
Weduwe Catlyne Mercx	LXIIII ß	
Jan Lupens	Ic ß	
Jaspar Anthonis	Ic ß	
Cornelis van Nispen	Ic ß	
Jan Langedul	LXIIII ß	
Hendrick Bethoont	XXV ß	
Jacob Mellis	X ß	
Merten Boorts	XVI ß	
Jacob de Meestere	XXIIII ß	
Balthazar Anthonis	Ic ß	
Lucas de Smidt	XLVIII ß	
Peeter de Zeylmaecker	L ß	
Hugo Longis	Ic XX ß	
Christiaen van Grueningen	XXXII ß	
Jacob van Thienen	XCVI ß	
Charles Waterloo	XXXII ß	
Jan van Nys	XXV ß	
Franchois van Santvliet	L ß	
Hendrick Myts	LXIIII ß	
Pauwels van Amel	LXIIII ß	
Herman Reyns	XVI ß	
Adam Reymerstock	XLVIII ß	
Willem de Schryvere	XXIIII ß	
Nicolaes Pels	Ic ß	
Weduwe Geert van Gouwe	XLVIII ß	
Steven de Backere	XXXII ß	

Weduwe Adriaenssen	Ie ℔ Arthois
Pierre Roseau	XXXII ℔
Anthoni de Pottere	XXV ℔
David Haeck	LXIIII ℔
Wouter Reyns	XL ℔
Loys Vaes	XII ℔
Rombout van Hanswyck	L ℔
Steven Verpoorten	XVI ℔
Hans Knyff	XVI ℔
Nicolaes de Settere	XXIIII ℔
Jan vanden Berghe	XVI ℔
Weduwe Michiel Muyts	XVIII ℔
Anthonis Franqs *alias* Quaterheye . .	VI ℔
Artus Hems	XXIIII ℔
Anthonis van Male, Spierinckstraet. .	XVI ℔
Herman vanden Putte	XVI ℔
Cornelis Noblet	XXIIII ℔
Rochus Marchys.	XXIIII ℔
Matheus de Wale	XVI ℔
Jaques van Schoonhoven	XVI ℔
Jan van Ranst	XVI ℔
Willem Dickbier	XVI ℔
Franchoys Francquen.	XVI ℔
Hendrick Verbiest	XXIIII ℔
Jan Vermeulen	XL ℔
Weduwe van Mathys Smidt . . .	XXIIII ℔
Jan van Leemputten.	XVI ℔
Jan Steurin	XXII ℔
Jan vanden Kerckhove	XXIIII ℔
Peeter van Santvoort.	X ℔
Adriaen Paeschens	XII ℔
Jeronimus vanden Berghe. . . .	XII ℔
Jaspar van Schoonhoven	XXIIII ℔
Jan de Laet	XXIIII ℔

Jan Versluys	XII ß Arthois
Bertholomeeus van Lare	XVIII ß
Jan Reynarts	XXIIII ß
Gillis de Backere	XII ß
Willem van Wimpen	XVI ß
Jan Queryns	XII ß
Jan van Hamme	XVI ß
Jan Vermanden	XVI ß
Abraham vanden Vekene	XII ß
Jan van Couwe.	VI ß
Jaspar Meys	XII ß
Joos Calaber	XXXII ß
Cornelis Alarts	XXIIII ß
Nicolas van Doorne	XX ß
Loys Caloos	XII ß
Herculus Herens	XII ß
Jan de Bie	XXIIII ß
Pieter Goevaerts	X ß
Willem Hendricx	X ß
Peeter van Schelle	XII ß
Gommart de Pasteybackere . . .	XII ß
Aert sKonincx	VIII ß
Loys Caloos	VI ß
Alphonsus Sebout	XII ß
Adriaen de Bruyner	XVIII ß
Guillem Baten	XXIIII ß
Michiel de Pret.	XVIII ß
Hans Verschueren	XXIIII ß
Jan Robyns	XL ß
Franchoys Verjuys	XLVIII ß
Jan vanden Wygaerde	XVI ß
Willem vanden Vekene	XXXII ß

Tertia — Somma III^m IX^c XC ß Arthois

De vierde wyck, op ses maenden.

Hendrick de Greff	XXV ß	Arthois
Cornelis Naze	XXV ß	
Aert Dyckstraeten	XII ß	
Weduwe Jan de Roovers	L ß	
Willem Peeters	L ß	
Weduwe Hendrick de Cuyper . . .	L ß	
Geert Verhellen.	XXV ß	
Bertholomeeus Snoeys	XXV ß	
Lenart Adriaenssen	XXV ß	
Alexander Bocquel	XII ß	
Jan Ranst	LXIIII ß	
Hendrick vanden Poel	LXIIII ß	
Pieter de Riemere	I^c ß	
Hendrick Vrancquen	XXV ß	
Jan Laureysen	—	
Remeus de Wevere	XXXII ß	
Jan vander Borcht	LXXV ß	
Joris Dondaria	XXXII ß	
Aelbrecht Liebert	XXV ß	
Balthazar Frythoff	LXXX ß	
Hippolito van Uffele	LXIIII ß	
Melchior ende Balthazar Inden gulden Valck	XL ß	
Peeter van Lamgaigne	LXIIII ß	
Weduwe Cornelis vanden Broeck . .	I^c ß	
Nelleken weduwe vanden Broecke . .	I^c ß	
Vincent de Waghmeester	XXIIII ß	
Weduwe Jan vander Brugge . . .	XL ß	
Huybrecht van Gouwe	XXIIII ß	
Jan Merttens	I^c XCII ß	

Herman vanden Putte	XVI ℔ Arthois
Franchois Dor	XXXII ℔
Weduwe Jan van Tuerhout	XXXII ℔
Geerardt Gebels	XLVIII ℔
Jan van Zele	L ℔
Gillis Croll	LXIIII ℔
Lucia de Vriese	XXXII ℔
Nicolaes de Lannoy	LXIIII ℔
Fremim Flamen	XII ℔
Noe Pierpont	XXIIII ℔
Robert Colet	XVI ℔
Weduwe Gomaert van Hemsterloo	LXIIII ℔
Lysken Servatuters	XXIIII ℔
Jan Verbruggen	LXIIII ℔
Cornelis Ogeryn	XXIIII ℔
Jaques Avelyn	XII ℔
Hendrick Bonaert	XII ℔
Pauwels Crop	XVI ℔
Jan Bailli	XXXII ℔
Cornelis Ronghen	XX ℔
Franchoys Mans	XXIIII ℔
Anthonis van Noersen	XVI ℔
Weduwe Sanders	XXXII ℔
Dominicus de Baenst	I^c ℔
Lambrecht Janssen	XVI ℔
Jan Douwen	XXXII ℔
Jan vanden Broecke	LXIIII ℔
Nicolaes van Lippeloo	LXIIII ℔
Nicolaes Schorens	L ℔
Peeter van Egmont	XII ℔
Philips Ridders	XVI ℔
Franchoys Andries	XXXII ℔
Philips Heems	XL ℔
Heer Michiel Goeuvaerts	XXXII ℔
Franchois Luycx	XVI ℔

Weduwe Franchois Wouters . . .	XVI ℔ Arthois
Anthoni Bailly	XXXVI ℔
Aelbrecht van Waelbergen . . .	XVI ℔
Lucas Verhult	XL ℔
Frederick Serwouters.	XVI ℔
Nicolaes Messens	XII ℔
Hendrick van Diepenbeeck . . .	XXXII ℔
Jan Tesch	I^c ℔
Weduwe Peeter de Witt	XXXII ℔
Hendrick Terweters	XLVIII ℔
Jaques Walrans	XLVIII ℔
Guillem Swyens.	L ℔
Heer Frans vanden Broecke . . .	XVI ℔
Jan Luycx.	XVI ℔
Geerardt van Cuylenborch. . . .	XX ℔
Franchois de Coninck	XVI ℔
Herman Leysens	LXXXIIII ℔
Weduwe Langenberch	XXIIII ℔
Adriaen van Voort	L ℔
Jaques Daemps	XCVI ℔
Gommaert Crock *alias* Smekens . .	XVI ℔
Jan Crock	XVI ℔
Pieter van Triere	XVI ℔
Jan van Breusegem	X ℔
Meester Guilliam Petri	XVIII ℔
Queryn Baltens	VI ℔
Weduwe Jan Vrancx	VIII ℔
Pauwels de Bruyne	VIII ℔
Franchois van Perdriesche . . .	X ℔
Sander Jenens	XII ℔
Eeuwout Schillemans.	VIII ℔
Joos van Breen	VIII ℔

Quarta — Somma III^m VI^c II ℔ Arthois

De vyffde wyck, op ses maenden.

Cornelis de Mayere	L	ℓℓ	Arthois
Merten van Alewyn	XXV	ℓℓ	
Guiliam van Breen	XXX	ℓℓ	
Steven Pinelli	L	ℓℓ	
Hans Boudaens	XX	ℓℓ	
Jan de Grand	L	ℓℓ	
Weduwe Franchoys Lambrechts . .	XXV	ℓℓ	
Jan Sparon	X	ℓℓ	
Michiel Le Petit	XX	L	
Ambrosius Potay	I^c^	ℓℓ	
Anthoni Le Pape	XXV	ℓℓ	
Jan Celosse	IIII^c^	ℓℓ	
Pieter Kasier	I^c^	ℓℓ	
Jan de Hollandere	IIII^c^	ℓℓ	
Robrecht Coels	I^c^ L	ℓℓ	
Johan Garin	I^c^ L	ℓℓ	
Peeter Smidt	I^c^ L	ℓℓ	
Franchoys Kethens	LX	ℓℓ	
Davidt Helmssen	I^c^	ℓℓ	
Bernardt Nageler	L	ℓℓ	
Jaques Schott	I^c^	ℓℓ	
Mathys Huys	XXV	ℓℓ	
Joris Vekemans.	I^c^	ℓℓ	
Claes Janssen	XXV	ℓℓ	
Cornelis Aertssen	XII	ℓℓ	
Geerardt Corbet.	XXV	ℓℓ	
Jan van Onchen, cuyper	XXV	ℓb	
Weduwe Rogiers	I^c^	ℓℓ	
Caerle Salomons	XX	ß	
Adriaen Gielis	L	ℓℓ	
Jan Schyn	XXV	ℓℓ	
Arnoudt Francquen	L	ℓℓ	

Nicolaes Hermans	XXX ß	Arthois
Jeronimus de Pipre	XXX ß	
Philips Faulconier	XX ß	
Weduwe Gielis Thys.	XX ß	
Peeter van Ecke de jonge	XXV ß	
Daniel van Gheele	Ic ß	
Jan Thibault	XX ß	
Peeter van Houte	XII ß	
Jan van Lagenberch	XII ß	
Jaspar Le Riche	XVI ß	
Jaques Coqueel	XII ß	
Pieter Breusegem	L ß	
Gabriel Kunde	XVIII ß	
Anthoni Ray	XII ß	
Aert van Kilsdonck	XXV ß	
Peeter Cornelissen	LX ß	
Hans Godevaerts	XXV ß	
Geerardt van Houte	L ß	
Jan Marisschal	Ic L ß	
Michiel Cousart	Ic ß	
Pieter Briels	XXX ß	
Matheus Le Meerle	XXV ß	
Marcus de Hont	XVI ß	
Machiel Le Pipre	Ic ß	
Marcus Cornelissen	XXV ß	
Jaques de Hondt	Ic ß	
Jan Lescornet	X ß	
Lyon Petit	XXV ß	
Gillis Vermolen	XX ß	
Hans Pick	L ß	
Simon de Bruyne	XII ß	
Melchior de Noeffville	XXV ß	
Hendrick van Liesvelt	L ß	
Gillis Note	XVIII ß	
Weduwe wylen Nicolaes Maziers	L ß	

Simon Fourmanoir	L ẞ	Arthois
Cornelis Rees	X ẞ	
Anthoni van Houten	XXXII ẞ	
Servaes van Beemen	XVI ẞ	
Weduwe Simon Vertangen	XVI ẞ	
Matheus Wolbort	XXV ẞ	
Peeter Gobyn	XXX ẞ	
Jacob van Radinghe	I^c L ẞ	
Nicolaes Casier	LX ẞ	
Guillem de Keysere	XII ẞ	
Pauwels Lanweers	XXV ẞ	
Anthony Maelfeyt	XVI ẞ	
Jacob Aelbrechts	XVI ẞ	
Jeronimus Laougst	XXV ẞ	
Hans Geerarts	XII ẞ	
Jaques de Clerck	XXV ẞ	
Jan Lossyen	L ẞ	
Peeter Kindt	XXV ẞ	
Hans Boudaens.	XXX ẞ	
Anthony Le Roy	XVI ẞ	
Franchois de Vos	XX ẞ	
Cornelis de Cock	VIII ẞ	
Geert de la Val	XX ẞ	
Hendrick Vertanghen	VIII ẞ	
Lieven de Backere	VIII ẞ	
Wouter Wouters	VI ẞ	
Weduwe Aernoudt van Felt	XXV ẞ	
Guillem Lanceloot	XII ẞ	
Fernando Gielis	XXV ẞ	
Andries Vermoelen	L ẞ	
Emanuel Goisschalk	XVIII ẞ	
Weduwe Mensart	XII ẞ	
Jan Janssen, van Hansberch	VIII ẞ	
Jan Bordincx	X ẞ	
Hendrick van Dycke.	XXIIII ẞ	

Peeter Le Cerff.	L	lb	Arthois
Jan Reynkens	XII	lb	
Pauwels Janssen	L	lb	
Guillem Prevost	XII	lb	
Jan Huys	XII	lb	
Hans de Haze	X	lb	
Mathys Govaerts	XII	lb	
Andries de Vos	XII	lb	
Lucas Henrickx	XII	lb	
Jan Scassart	X	lb	
Andries Peeters	XVI	lb	
Aerdt Bordincx	VIII	lb	
Andries Frieschleven	XII	lb	
Mathys Truyens	XII	lb	
Boudewyn Roovers	L	lb	
Jan Michielssen	XII	lb	
Cornelis Huyen	X	lb	
Michiel Hues	XX	lb	
Hendrick de Wyse	VIII	lb	
Hans Momboir	VIII	lb	
Cornelis de Ram	XII	lb	
Nicolaes van Colen	XXV	lb	
Nicolaes Huybrechts	XXV	lb	
Franchois Buzin	VIII	lb	
Aernoudt de Lo	XII	lb	
Lanceloot Benoot	VIII	lb	
Dierick Houbraken	XVI	lb	
Cornelis Simons	XVI	lb	
Claes Sterck	L	lb	
Carle van Gelre	VI	lb	
Joos Marchant	XX	lb	
Oswaldus Garum	XVI	lb	
Pieter Bisschop	VIII	lb	
Merten de Bovele	XL	lb	
Nicolaes Denffans	I^c	lb	

Willem van Hemele	X	℔	Arthois
Adriaen Vervloet	XII	℔	
Anthoni Behagele	XII	℔	
Jan Bruynincx	XII	℔	
Nicolaes van Dorpe	X	℔	
Weduwe van Liesvelt	X	℔	
Willem de Laet	X	℔	
Franchois van Luffele	XVI	℔	
Guillem Pertener	VIII	℔	
Carle Walravens	XII	℔	
Jan Boels	VIII	℔	
Peeter de Wyse	XII	℔	
Floris Heckers	VI	℔	
Jan Niguet	VIII	℔	
Quinta — Somma	V^{M} VI^{c} XVI	℔	Arthois

De seste wyck, op ses maenden.

Jaques Claessens	II^{c}	℔	Arthois
Loys Verbeken	II^{c}	℔	
Franchoys vanden Veken	III^{c}	℔	
Jan van Assche	I^{c}	℔	
Franchois de Costere	L	℔	
Franchois de Penin	XXV	℔	
Jan du Cam de jonghe	L	℔	
Joos van Assche	XXV	℔	
Andries de Fonteyne	I^{c}	℔	
Weduwe Herman Leydeckers	I^{c}	℔	
Herri Beghyn	I^{c}	℔	
Franchois Tasse	III^{c}	℔	

Geerardt ende Gillis Hesselt	I^c ℔ Arthois
Herman Dortmont	II^c ℔
Nicolaes Permantier	III^c L ℔
Jan Tack	I^c L ℔
Jan de Franchoville	I^c XXV ℔
Peeter Lobel, inden Draeck	XXXV ℔
Jan de Carne de jonge	XXX ℔
Jan Spilleman	I^c ℔
Nicolaes Bonecroy	L ℔
Raphael Phanel.	XXV ℔
Peeter Dablin	LXX ℔
Jan sHertogen	XXV ℔
Jaques Bosschaert	L ℔
Jaques Carbel	XXV ℔
Loys Clarisse	I^c ℔
Hans Boudaens	XX ℔
Elias de Noyelles	XXV ß
Nicolaes de Coqueel	XXV ℔
Jaques Le Mere.	L ℔
Peeter van Honchen	L ℔
Weduwe Wouter Verhagen	XXV ℔
Weduwe Jan Baron	XII ℔
Aert Pels	XX ℔
Aerdt Coels	XVIII ℔
Adam Bessels	XVI ℔
Franchois van Bouchault	XVIII ℔
Adriaen Verdonck	X ß
Jan Boverille	VI ℔
Weduwe vanden Vekene	XXV ß
Steven Slechtens	XII ℔
Gysbrecht Despomereaulx	L ℔
Weduwe Jaques Merchy	XXV ℔
Geert Ackerman	X ℔
Adriaen van Alten	X ℔
Jan Lantweere	VIII ℔

Guillem Coppyn	XVI ₶	Arthois
Laureys van Mol	XL ₶	
Christiaen Heyns	XXV ₶	
Jan Entaillior	XXV ₶	
Sixtus van Mens	X ₶	
Abraham Pels	L ₶	
Dominicus Wouters	XXV ₶	
Toussant Guiot	XII ₶	
Ysbrant Couvreur	VI ₶	
Jan Bodaert	XII ₶	
Guillem Smidts, in Gulick . . .	XII ₶	
Merten de Costere	XX ₶	
Hans Verheyden	VI ₶	
Hans Moor, Akener	XII ₶	
Gillis Vierschaven	XXV ₶	
Hans de Bruyne	VIII ₶	
Jan van Lo	XVI ₶	
Nicolaes Pieters.	X ₶	
Cornelis Eertwyns	XVI ₶	
Mathys Creemers	VIII ₶	
Matheus Mertens	X ₶	
Disman van Coelhem	XII ₶	
Willem Braem	XVI ₶	

Sexta — Somma III^M^ VIII^C^ XII ₶ Arthois

De sevenste wyck, op ses maenden.

Jan Legoos	L ℔	Arthois
Jaspar Le Roy	XL ℔	
Meester Hendrick van Paesschen	I^{c} ℔	
Simon de Bruyne	XXX ℔	
Hendrick Padieu	I^{c} ℔	
Weduwe Inde Borcht	XVIII ℔	
Gielis de Bruyn	I^{c} ℔	
Jaspar Cuerlinck	XII ℔	
Peeter Janssen	XXV ℔	
Jan Philips de Bacquere	XXV ℔	
Jan Huyge	XXX ℔	
Pieter Schoesitter	LXXV ℔	
Marten Opden Hoff	L ℔	
Franchoys Heylen	I^{c} ℔	
Meester Marten Martens	LXXX ℔	
Weduwe Peeter Becx	L ℔	
Jan de Coninck	I^{c} ℔	
Guillem Hennisen cum matre	L ℔	
Guillem Campo	XXX ℔	
Bertholomeeus van Berge	XXV ℔	
Jan de Haze	XXXII ℔	
Meester Frans de Dryvere	XII ℔	
Michiel Key	L ℔	
Hendrick Claessen	XXV ℔	
Weduwe Willem van Houte	XX ℔	
Lodewyck van Dalen	XL ℔	
Dominicus van Couwenberch	XVI ℔	
Aert van Scherenberch	XVI ℔	
Weduwe Jan Boon	XXXII ℔	
Matheus van Watere	I^{c} ℔	
Jan Fockenborh	XXV ℔	
Olivier ende Willem Fockenborch	XVI ℔	

Weduwe Pieter de Flie	I^c ℔	Arthois
Jouffrouwe vander Noot	L ℔	
Merlin Bart	XXIIII ℔	
Weduwe Veselers	LX ℔	
Dierick van Eede	VIII ℔	
Anthoni Godevaerts	VIII ℔	
Pieter Timmermans	VI ℔	
Gabriel van Hove	VI ℔	
Jaques Francq	XII ℔	
Kerstiaen Merlin	VI ℔	
Jacob van Dale	IIII ℔	
Matheus Melin	VI ℔	
Baptista Finckenborch	VI ℔	
Hendrick Robbrechts	VI ℔	
Meester Peeter Heyns	VIII ℔	
Gregorius Hues	VIII ℔	
Gysbrecht Claessen	VI ℔	
Bertholomeeus Abshoven	VIII ℔	
Jan Lenaerts	VI ℔	
Cornelis Dortant	VI ℔	
Jan van Souwen	VI ℔	
Joos van Damme	VI ℔	
Gielis de Muelener	VI ℔	
Lenardt van Ympegem	XXV ℔	
Adriaen Boon	VI ℔	
Cornelis van Beylandt	XII ℔	
Pieter Borremans	VI ℔	
Franchois van Schelle	XXIIII ℔	
Balthazar van Eyndthoven	XXIIII ℔	
Jeronimus Manacker	VIII ℔	
Jan van Eissche	XVI ℔	
Hendrick Bosman	VI ℔	

Septima — Somma I^M IX^c LVIII ℔ Arthois

Den achtsten wyck, op zes maenden.

Adriaen van Ouwen	XXV ꝟ Arthois
Peeter van Ouwen	XXV ꝟ
Bertholomeeus vanden Grave . . .	XVIII ꝟ
Peeter Vast	XX ꝟ
Anthoni Moor	XX ꝟ
Joos Beytels	XXXII ꝟ
Valerius van Dale, Sluetelstraet . .	L ꝟ
Willem van Eynde	XXIIII ꝟ
Frederick Raet	XXV ꝟ
Hendrick van Arn	XVIII ꝟ
Valerius van Dale	III^c ꝟ
Franchoys van Eyckhove	XXV ꝟ
Hans van Opbergén	XXV ꝟ
Jan van Steenencruyce	XVI ꝟ
Guillem Succa	I^c ꝟ
Nicazius van Molle	XXXII ꝟ
Cornelis van Lire	I^c ꝟ
Nicolaes de Penin	XXIIII ꝟ
Willem Courtois	XXXII ꝟ
Aerdt de Pipre	X ꝟ
Jan Plenis, balancemaker.	VIII ꝟ
Nicolaes Bousin.	XXV ꝟ
Hendrick Bruggen	XII ꝟ
Gabriel Dyck	XXV ꝟ
Anthonis Valckesteyn	XII ꝟ
Lambrecht Borremans	XXV ꝟ
Joncker Jacob Happart	XXV ꝟ
Peeter Deeck	XVI ꝟ
Franchois Daemps	VI ꝟ
Jan vanden Berghe	VIII ꝟ
Huybrecht vanden Bossche	VI ꝟ

Jan Bollaert	XV ℔	Arthois
Jan Rutz	XXXII ℔	
Weduwe Cornelis Bernaerts . . .	XII ℔	
Wierick van Hamme	XVI ℔	
Magdalena ende Clara Cnobbaerts . .	Ie ℔	
Steven de la Tour	XXXII ℔	
Pauwels van Houte	X ℔	
Hendrick Janssen	XVI ℔	
Jan Marschalcx	VI ℔	
Jan Schelkens	VI ℔	
Pierson Poteau	VI ℔	
Geerdt Vrient	VI ℔	
Cornelis Kertiaenssen	VI ℔	
Meester Carel Vierli	VI ℔	
Franchois Suyot	VI ℔	
Jacob Lenaerts	VI ℔	
Jan Vermotte	VIII ℔	
Jan Lambrechts.	XII ℔	
Geert van Balen	XVI ℔	
Jaques de la Croix	XXV ℔	
Peeter Oliviers	XVI ℔	
Jaques van Steenstraete	XXXVI ℔	
Peeter Pas.	VI ℔	
Meester Hendrick Lendemans . . .	VI ℔	
Gillis Smeyers	VI ℔	
Anthonis van Hoelwyck	XII ℔	
Bernaert Wouters	VI ℔	
Anthonis van Zoom	VI ℔	
Meester Willem van Vuytrecht . .	VIII ℔	
Peeter de Coninck	XXXII ℔	
Wouter Steenarts	VI ℔	
Peeter Huybrechts	VI ℔	
Jan Vermeulen	VI ℔	
Joris Verstappen	VIII ℔	
Pieter van Rottom	VIII ℔	

Weduwe Jans de Bot . . . . . VIII ß Arthois
Bernart Bernaerts . . . . . VI ß
Hendrick de Voecht . . . . . XXV ß
Bertholomeeus Engels . . . . VI ß
Willem Truyens . . . . . VI ß
Jan van Perse . . . . . . VI ß
Jan Peeter Backere . . . . . VIII ß
Jan Hermans . . . . . . XII ß
Jan de Clercq . . . . . . VI ß
Hendrick Thibault . . . . . L ß
Willem de Herde . . . . . VI ß
Jan vanden Kerckhove . . . . VI ß
Willem van Zeyle . . . . . VI ß
Vincent Rygers . . . . . . XII ß
Geert Weys . . . . . . VI ß
Willem Aertssen . . . . . VI ß
Touchain Simons . . . . . VI ß
Philips Espinoy . . . . . . VI ß
Willem Costers . . . . . . VI ß
Augustyn Haccart . . . . . VI ß
Jan Maget. . . . . . . XII ß
Alart Govaerts . . . . . . XVIII ß
Weduwe Meester Joos, Greffier vander
Halle . . . . XII ß
Aerdt de Jonge . . . . . . XII ß

Octava — Somma I^M VIII^c LVII ß Arthois

Den negensten ende thienden wyck, op zes maenden.

Weduwe Schuermans	II^{c}	gl	Arthois
Jouffrouwe Anna del Valle	I^{c}	gl	
Heer Jan van Berchem	I^{c} L	gl	
Simon Hoons	XII	gl	
Steven van Vissenaken	XII	gl	
Hector Le Moisne	XX	gl	
Jan Crabbe	XL	gl	
Anthoni Muet	L	gl	
Carel van Liesvelt	XXIIII	gl	
Peeter vanden Broecke	L	gl	
Jacob van Hersbeke	II^{c} L	gl	
Boudewyn Backer	L	gl	
Peeter Quicquelberch	I^{c}	gl	
Peeter van Moore	XXV	gl	
Philips vande Walle	LX	gl	
Peeter vande Walle	XXV	gl	
Sebastiaen van Hove	L	gl	
Weduwe Gillebert van Schoonbeke	XXX	gl	
Bertholomeeus de la Tour	XXV	gl	
Reynier Verbeke	XXX	gl	
Meester Aert Peeters	I^{c} L	gl	
Anthonius van Palerne	XXIIII	gl	
Marck van Eeckeren	VI	gl	
Martin Hureau den jongen	L	gl	
Jan van Ginderdoren	XXIIII	gl	
Hendrick Hulsman	VI	gl	
Gillis Wouters	VI	gl	
Rochus Verryt	XII	gl	
Jan Mus	L	gl	
Weduwe Meester Cornelis Dyck	I^{c}	lb	
Dierick van Os	I^{c}	gl	

Daniel Tienpont	Ic	℔	Arthois
Jan de Clercq	Ic	℔	
Mathieu de Henin	Ic L	℔	
Marten Martens	L	℔	
Franchoys de Cathere	Ic	℔	
Weduwe Jacob Verheyden	IIc	℔	
Jan Clerck	Ic	℔	
Bertholomeeus Michielssen	Ic	℔	
Joos vanden Vondele	LX	℔	
Hendrick vanden Putte	Ic	℔	
Joris de Riddere	Ic	℔	
Weduwe Aert van Hoycken	Ic	℔	
Jan Wale	L	℔	
Adriaen de Haze	L	℔	
Jaspar Daemps	LX	℔	
Bernardt Berrewyns	XXX	℔	
Weduwe Daniel van Breen	VI	℔	
Meester Gillis vanden Bossche	XL	℔	
Weduwe Dominel	L	℔	
Andries Vervloet	XII	℔	
Hans Chalet, voer Jan Kannart	XXXII	℔	
Jaques Rombout	XXX	℔	
Andries van Mansdale	XXV	℔	
Christoffel Le Mere	XVI	℔	
Peeter Hausman	Ic	℔	
Bertram Bacclet	L	℔	
Franchois Weerts	XII	℔	
Weduwe Hendrick van Etten	Ic	℔	
Anthonis Couvreur	LX	℔	
Weduwe Spierincx	L	℔	
Andries Hos	XVIII	℔	
Meester Anthonis van Male	XXV	℔	
Aerdt van Halle	Ic L	℔	
Meester Jan Patenier	XII	℔	

Elizabeth Raets	LX	ß	Arthois
Quintin vander Gracht	III	ß	
Victor Carlier	XII	ß	
Jan Verdelff	XXX	ß	
Franchoys Cocx	XXV	ß	
Meester Jan Roelpot	VI	ß	
Anthoni Rustici	XII	ß	
Jan Santernels	I^c	ß	
Weduwe Sylvester van Parys	VI^c	ß	
Adriaen Rynsart	IIII	ß	
Laureys Nabels	VI	ß	
Jan van Ghele	L	ß	
Jouffrouwe Anna de Lannoy	I^c	ß	
Mertten Metter Ancxt	XVIII	ß	
Philips Galle	IIII	ß	
Weduwe Lieffrinck	VI	ß	
Guillem de Parys	XVI	ß	
Weduwe van Bisthoven	IIII	ß	
Weduwe Meester Gheert, int Groendael-straet	III	ß	
Weduwe Peeter van Reygelmortel	VI	ß	
Peeter Vinck	XVI	ß	
Cornelis Croch	VI	ß	
Meester Jan Barlaymont	XX	ß	
Meester Jan Fyen	X	ß	
Peeter van Couwenberghe	IIII	ß	
Peeter Baltens	XVI	ß	
Franchois Franchsen	XXIIII	ß	
Jacob Panis	XVI	ß	
Digna ende Catharina Alarts	XL	ß	
Loys Calvart	XII	ß	
Jan Nys	VI	ß	
Hendrick Muyts	XII	ß	
Weduwe Andries Bacx	III	ß	
Bartholomeeus Kennes	VI	ß	

Weduwe van Campenhout	VI	gl	Arthois
Weduwe Adriaenssen	VI	gl	
Steven Hendrickx	VI	gl	
Meester Willem Rost	XXX	sc.	
Cornelis Gysers	VI	gl	
Noel Moreau	X	gl	
Weduwe Cloets	VI	gl	
Weduwe Laureys, vroevrouwe	VI	gl	
Mayken Vervloet	VI	gl	
Weduwe Cras	V	gl	
Peeter Corteville	II	gl	
Peeter de Coninck	VI	gl	
Peeter Adriaenssen	IIII	gl	
Mathys vander Eycken	III	gl	
Weduwe Haecx	XXV	gl	
Bernart Berwyns	III	gl	
Weduwe Bartholomeeus Ghyssen	VI	gl	
Goosen Careest	X	gl	
Peeter Raet	VI	gl	
Peeter de Laet	II	gl	
Nicolaes Pleytinck	XX	gl	
Weduwe Triapyn	L	gl	
Jan van Londerseel	VIII	gl	
Cornelis Sneuwater	XXX	gl	
Jacob de Duyts	IIII	gl	
Nicolaes Clement	VIII	gl	
Jan van Nyts	IIII	gl	
Jan Lolaert	II	gl	
Marten de Vos	VIII	gl	
Steven van Dale	IIII	gl	
Weduwe Snoyers	VI	gl	
Marten de Cordiers	IIII	gl	
Willem Brouchesem	IIII	gl	
Thibault Fuze	IIII	gl	
Jaques van Donck	IIII	gl	

Lambrecht Platvoet	VII ß	Arthois
Herman Kerckerinck	II ß	
Weduwe Philips Mazeliers	XXIIII ß	
Andries Switser	III ß	
Hans Bailly ende broeders	VI ß	
Ulrich van Hersteen	II ß	
Wouter sHertoghen	VI ß	
Bartholomeeus de Mompre	VI ß	
Hendrick van Dort	XXV ß	
Weduwe Coenraet Woelpres	VI ß	
Meester Mathys van Yrssel	X ß	
Weduwe Meester Jan Quinten	IIII ß	
Lucas van Kerckhove	VI ß	
Jacob Staes	II ß	
Pauwels de Grauw	XX ß	
Jan de Hoeckere	IIII ß	
Wouter Joossen	XXIIII ß	
Peeter Robert	XII ß	
Hans Stockelmans	VI ß	
Jan van Eynde	VI ß	
Margriet vander Hulpen	VI ß	
Jaques Rosiers	II ß	
Jenyn vanden Hoven	IIII ß	
Machiel Beck	XXXVI ß	
Merten van Ouwe	II ß	
Jan Verwerst	X ß	
Aernoudt van Dycke	VI ß	
Herman de Haze	VI ß	
Nelleken van Broeckhoven	VI ß	
Cornelis van Overhoff	VI ß	
Meester Jan van Aelst	VIII ß	
Seger de Heuze	VI ß	
Jaques Braem	VI ß	
Weduwe Nieulandt	XII ß	
Anthonis Hardichvelt	IIII ß	

Anthonis Verspreet	III ß	Arthois
Simon Duysens	III ß	
Melchior Hack	VI ß	
Hendrick Tolleneer	VI ß	
Gysbrecht van Heessel	IIII ß	
Gillis Hannekart	I^c L ß	
Weduwe Jan Reers	VIII ß	
Mathys Gielis	II ß	
Marcelis Coffermans	XII ß	
Franchois van Kerckhove	VI ß	
Anthonis Monde	III ß	
Franchois Strypen	III ß	
Aert Willemssen	VIII ß	
Leon Dargo	III ß	
Jan Putman	III ß	
Hans Gabriels	III ß	
Aert de Leeuw	VI ß	
Guilliam van Hulten	III ß	
Michiel Cock	X ß	
Carel Vierlinck	XX ß	
Wolff Wisinger	XVI ß	
Egbert van Zutphen	III ß	
Adriaen Vervloet	XII ß	
Gielis Vertanghen	XVI ß	
Willem van Goorle	II ß	
Lambrecht Manil	III ß	
Jan Borrekens	VI ß	
Hendrick van Uffele	XXXII ß	
Guillem de Moor	XL ß	
Jan vanden Driessche	VIII ß	
Hans Wymans	XII ß	
Dierick Maessens	XV ß	
Joos Staels	IIII ß	
Weduwe Meester Ghysbrecht	VI ß	
Aernoudt Aleaga	IIII ß	

Loys Goddaert	IIII ß	Arthois
Jaques Goethals	IIII ß	
Dierick Adriaenssen	XII ß	
Hans Boel	XII ß	
Hendrick Loossen	VI ß	
Goyvaert Snoeck	IIII ß	
Bertholomeeus vanden Bossche	VI ß	
Geerardt de Jode	X ß	
Cornelis Steymans	VI ß	
Huybrecht Walrans	VI ß	
Geert Goris	XXXVI ß	
Steven Wilaert	VI ß	
Guillem Olivaerts	VI ß	
Melsen Wissels	VI ß	
Servaes van Gryspere	VI ß	
Jaques Salvatores	VI ß	
Jan van Gerwyn	XX ß	
Tristan Verhoeven	VI ß	
Peeter Caryns	VI ß	
Lenart Stuydelinck	VI ß	
Joos de Bisschop	VI ß	
Philips de Crayer	VI ß	
Gregorius Goetheyns	VI ß	
Jan vander Borcht	XII ß	
Jan Behagel	X ß	
Christoffel Andorff	VI ß	
Goyvaert Gheems	VI ß	
Weduwe Lodewyck Inde Lammekensrame	XXIIII ß	
Lucia Denys	VI ß	
Geerardt van Achelen	VI ß	
Geerardt Baeck	XVI ß	
Guilliam Paludanus	X ß	
Geerardt de Baziere	VI ß	
Anthonis Betkens	VI ß	

Guillem van Narssen	X 𝔤𝔯 Arthois
Meester Lieven van Rokeghem . .	VIII 𝔤𝔯
Peeter van Heessem	VI 𝔤𝔯
Weduwe Machiel Cnobbaerts . . .	VI 𝔤𝔯
Machiel Laureysens	XXIIII 𝔤𝔯
Embrecht Embrechts	VI 𝔤𝔯
Weduwe Lamenton	VI 𝔤𝔯
Pauwels Boelart	XII 𝔤𝔯
Jan Verheyden	VI 𝔤𝔯
Hans Embrechts	VI 𝔤𝔯
Weduwe Merten Peeters	XII 𝔤𝔯
Andries van Eetvelt	VI 𝔤𝔯
Adriaen vanden Bossche	VI 𝔤𝔯
Hendrick Bloem.	VI 𝔤𝔯
Franchois Vulcanus	XXXII 𝔤𝔯

Nona et decima — Somma VI^{m} I^{c} LXXXI 𝔤𝔯 Arthois

De elffste wyck, op zes maenden.

Joncker Franchoys Dassa	XXXII 𝔤𝔯
Jaques Bulteau	XLII 𝔤𝔯
Adriaen Diericx	LXXII 𝔤𝔯
Lanceloot vanden Brande	L 𝔤𝔯
Merten de Wilde	XLII 𝔤𝔯
Pieter Tripel	XL 𝔤𝔯
Geenraert Boenserelli	L 𝔤𝔯
Jeronimus van Eycke	L 𝔤𝔯
Meester Cornelis Luycx	XXXII 𝔤𝔯
Meester Thomas Coymans. . . .	XL 𝔤𝔯
Nicolaes van Boesdonck	LXXXIIII 𝔤𝔯

Lieven Colyns	L ℔	Arthois
Adriaen van Style	LXXX ℔	
Weduwe Gabriel Le Febure . . .	XXX ℔	
Peeter van Molle	XXX ℔	
Guillem de Catter	XXX ℔	
Jan van Boesdonck	XXIIII ℔	
Huybrecht Schilders	XXV ℔	
Weduwe Meester Jacob Faes . . .	XXXVI ℔	
Simon Hasnart	LX ℔	
Weduwe Hendrick Verdelpt . . .	XII ℔	
Alart de la Dale	XXX ℔	
Adam Munten	XX ℔	
Hendrick Moons.	XVI ℔	
Huybrecht van Wiere	XVI ℔	
Jan van Soch	XXX ℔	
Meester Anthonis van Oistenryck . .	XII ℔	
Jacob Meyssen	VI ℔	
Lenart van Montefort	X ℔	
Frederick de Avenne	VI ℔	
Anthonis Coymans	VI ℔	
Meester Willem Driesch	XXIIII ℔	
Weduwe vanden Putte	VI ℔	
Weduwe van Cleve	VI ℔	
Huybrecht Brugmans.	VIII ℔	
Jan Frans	VI ℔	
Anthoni Charde.	VI ℔	
Hendrick Pott	VI ℔	
Jeronimus Verreyct	VI ℔	
Fabius de Vliet.	X ℔	
Weduwe Mangelmans	LXX ℔	
Eduwart Padieu	VI ℔	
Cornelis van Lare	VI ℔	
Hans van Santbeke	VI ℔	
Meester Jan Paresys	VI ℔	
Jan Vees	VIII ℔	

Ritzart van Loo	VI ß	Arthois
Jan van Berendonck	VI ß	
Peeter van Baesroode	LX ß	
Merten de Vos	VI ß	
Cornelis van Wyck	VI ß	
Anthoni Boorts	VI ß	
Joos Hermanssen	VI ß	
Thomas Cokart	VI ß	
Simon Boeret	XII ß	
Noe Potain.	VI ß	
Guillem Bruyn	VI ß	
Peeter van Runsel	VIII ß	
Jan van Someren	L ß	
Claerken Verplaetsen	VI ß	
Jaques van Wyere	VI ß	
Jaques Gosserye.	XXIIII ß	
Passchier Dillebroeck.	VI ß	
Jaques Geypers	VIII ß	
Thielman Schuermans	XXIIII ß	
Jan van Zande	VI ß	
Peeter van Wandael.	VI ß	
Gysbrecht Meers	VIII ß	
Wouter Janssen.	VI ß	
Jacob van Diest	X ß	
Peeter Haelbosch	VI ß	
Thomas Lemmens	VI ß	
Adriaen Reyns	XII ß	
Jan de Backere	XII ß	
Laureys Cousart.	XII ß	
Queryn Sprangers	VI ß	
Weduwe van Houtere	XII ß	
Geert van Lamen	XX ß	
Adriaen Pluym	VI ß	
Jaspar van Hemselroy	VI ß	
Lambrecht van Dale.	XXIIII ß	

Willem Janssen	VI	ß	Arthois
Weduwe Pieter de Pape	XXIIII	ß	
Cornelis Matheussen	VI	ß	
Mathys de Wit	XII	ß	
Signor Paulo de Bolengoo	VI	ß	
Hans van Cuelen	XVI	ß	
Dierick van Thielt	VI	ß	
Gillis van Mechelen	XXX	ß	
Weduwe Pauwels de Riemere	XX	ß	
Gillis Buyens	VI	ß	
Gabriel Torck	VI	ß	
Weduwe vanden Broecke	XXIIII	ß	
Hendrick Aelbrechtsen	VI	ß	
Fabiaen Epinck	VI	ß	
Simon de Bode	VI	ß	
Jaques Mahieu	X	ß	
Wouter Doveres	VI	ß	
Goosen van Houte	VIII	ß	
Andries de Vos	VI	ß	
Geerdt Vroem	L	ß	
Jan Byns	VI	ß	
Nicolaes Peeters	XII	ß	
Adriaen vanden Vyvere	IX	ß	
Meester Peeter Denys	VI	ß	
Queryn Willemssen	VI	ß	
Laureys Wouters	XII	ß	
Gillis Gummet	VI	ß	
Jaques Le Poure	VIII	ß	
Rochus Leermans	LX	ß	
Jan Thys	VI	ß	

Undecima — Somma IIm L ß Arthois

De twelffste wyck, op zes maenden.

Jan van Bogaerden	XLVIII ℔ Arth[s]
Jacob Kunden	LX ℔
Weduwe Anthonis Merzy	L ℔
Anthoni Heerschap	L ℔
Weduwe Linden	LX ℔
Charles de la Corde	XL ℔
Joseph de Pickere	L ℔
Michiel de la Guete.	XL ℔
Peeter Walgraven	XL ℔
Weduwe Willem Rombouts . . .	L ℔
Machiel de la Rue	L ℔
Aert vanden Bempde	II^c ℔
Guillem Goossen	II^c ℔
Weduwe Jans Camargo	I^c ℔
Loys Le Mertin.	I^c ℔
Weduwe van Adam van Groot . .	I^c ℔
Jan Gequier	XXX ℔
Weduwe Houtappels.	XL ℔
Meester Joos de Velaer	XL ℔
Weduwe van Pauwels Elauts . . .	I^c ℔
Jan de Molin	I^c ℔
Weduwe Schaffaerts	I^c L ℔
Pauwels van Eede	I^c L ℔
Meester Christoffel de Roovere. . .	L ℔
Meester Huybrecht Wynants . . .	L ℔
Peeter van Leyen	LXXV ℔
Arnoudt Rademaker	L ℔
Andries Lammeel	L ℔
Jan Geeraerts	LXXII ℔
Joos Rutz	LX ℔

Peeter de Molin	I^{c} ℔	Arthois
Steven Sneuwater	LXXII ℔	
Jan vanden Velde	I^{c} ℔	
Arnoudt Ystack	XXV ℔	
Elias Boudaen	XLII ℔	
Matheus Sprangers	XXXII ℔	
Augustyn Valck	LX ℔	
Jacob Wolffart	XXXII ℔	
Weduwe Basel Pollaert cum filio . .	I^{c} ℔	
Merten van Leure	LXXII ℔	
Cornelis Dyck	XXV ℔	
Cornelis Bazeliers	L ℔	
Rogier Elebout	LX ℔	
Weduwe Geerdt Smidt	I^{c} ℔	
Joris Matruyt	LX ℔	
Joos van Overbeke	XL ℔	
Adriaen Vervoort	XL ℔	
Jan Stockman	L ℔	
Hans Betram	XX ℔	
Meester Michiel Braittensteyn . . .	L ℔	
Christoffel Caelberch.	L ℔	
Cornelis Losschaerts	L ℔	
Anthoni Speeck.	XL ℔	
Bavo Hellinck	XL ℔	
Laureys Boots	L ℔	
Jan Jacques	LXXXIIII ℔	
Matheus van Deurne.	I^{c} L ℔	
Jacob Moerdyck.	XXXII ℔	
Jan Davidt	XL ℔	
Laureys Le Mertin	XXX ℔	
Weduwe van Boven.	L ℔	
Adriaen Wannemakere	X ℔	
Jouffrouwe Cornelia Pels, weduwe Ruystyn.	LXXII ℔	
Philips Lanceloot	XXXVI ℔	
Jan Segers.	XXXVI ℔	

Erasmus Le Molin	LX ß	Arthois
Nicolaes Lambrechtsen	XX ß	
Adriaen de Groote	XV ß	
Weduwe Jan Gillis	XXXII ß	
Aerdt Thys	XII ß	
Jan Galeth	VI ß	
Peeter Oudenrogge	XVI ß	
Dierick van Meerlen.	VI ß	
Meester Davidt van Muelden . . .	X ß	
Hendrick Minnen	VI ß	
Jan Dekens	X ß	
Peeter van Wyck	XII ß	
Simon Le Duck.	XII ß	
Gillis der Kinderen	XII ß	
Franchois van Esschen	XII ß	
Peeter van Clyt.	VI ß	
Jan van Leyen	VIII ß	
Hans Sterens	VI ß	
Aert Appels	XII ß	
Weduwe Andries Vrancquen . . .	VI ß	
Hendrick Faes	XII ß	
Guillem de Laet	X ß	
Benedictus Walscharts	VI ß	
Jan van Ryck	X ß	
Coenraert Cuypers	X ß	
Goyvaert Snyders	VI ß	
Jan vanden Putte	VI ß	
Gillis de Boloegni	VI ß	
Huybrecht Janssen	VI ß	
Christiaen van Een	XII ß	
Weduwe Jacob sGrooten	VIII ß	
Jan Verbruggen	VIII ß	
Denys van A	VI ß	
Jan Leermans	XXIIII ß	
Weduwe Duyvoets cum filio . . .	VI ß	

Dierick van Horst	XII	℔	Arthois
Robert de Lannoy	VI	℔	
Nicolaes van Houte	XIIII	℔	

Duodecima — Somma IIII^{m} VI^{c} XXXII ℔ Arthois

De derthienste wyck, op zes maenden.

Hans Copskens	I^{c}	℔	Arthois
Peeter Cock	I^{c}	℔	
Joris Eyssens	L	℔	
Peeter van Esplegem	XLVIII	℔	
Aerdt van Thuylt	LX	℔	
Hans Wolff	I^{c}	℔	
Nicolaes Janssen	LX	℔	
Wauter van Salffter	L	℔	
Eduwaert Janssen	XL	℔	
Willem van Uckeloo	XXX	℔	
Nicolaes vanden Veken	L	℔	
Adriaen Goetheyns	LXXV	℔	
Aerdt de Brouwere	XXXVI	℔	
Loys de Schaverbeke	XXX	℔	
Bertholomeeus van Castere . . .	XX	℔	
Hendrick Goris	XXV	℔	
Jaques vanden Broecke	XX	℔	
Franchois Vervoort	XXV	℔	
Jacob van Leyen	L	℔	
Joris Diericxen	XX	℔	
Joos Maes	XVI	℔	
Franchois de Rimere	XXX	℔	
Franchois vanden Berghe	XVI	℔	

Jan van Wouwere . . . . . XVIII ℔ Arthois
Jan Mandekens . . . . . . XXXVI ℔
Bernardt Appels . . . . . XXX ℔
Adam van Germeyn . . . . . XXX ℔
Cornelis Joossen . . . . . XXXII ℔
Peeter Theus . . . . . . XX ℔
Lambrecht Greyns . . . . . L ℔
Franchois van Herten . . . . VIII ℔
Aerdt Moors . . . . . . VI ℔
Hans Vranck . . . . . . VI ℔
Piat Laurens . . . . . . VI ℔
Hans van Hoye . . . . . VI ℔
Jan Aertssen . . . . . . VI ℔
Hector Vio . . . . . . VI ℔
Geerdt Lenaerts . . . . . XVI ℔
Ghysbrecht van Hamel . . . . VIII ℔
Christoffel van Geldre . . . . XII ℔
Govaert Reyns . . . . . . X ℔
Cornelis Waerts . . . . . VI ℔
Gielis Meus . . . . . . XII ℔
Peeter Valck . . . . . . VI ℔
Jan Kindt . . . . . . VIII ℔
Aerdt Frische . . . . . . VIII ℔
Geert Dousborch . . . . . VI ℔
Geert Janssen . . . . . . VI ℔
Bernardt Smidt . . . . . L ℔
Jan Ray de jonge . . . . . X ℔
Andries Motton . . . . . XIIII ℔
Hendrick vanden Eet . . . . VI ℔
Jan Vervoort . . . . . . XXXII ℔
Jan Mergels . . . . . . LX ℔
Peeter Geems . . . . . . XL ℔
Peeter Bertels . . . . . . L ℔

Decima tertia — Somma I^{m} VI^{c} LXXI ℔ Arthois

Somma beloopen alle de XIII wycken ter sommen van

Quinta somma grossa . . XLIIII^{m} LXXX ℔ Arthois

Totalis — Somma van alle de penningen geprocedeert by maniere van leeninge als oock de penningen opgelicht op freyt ende andersins opde penningen die procederen sullen by weghe van taxatie daeraff de gecommitteerde Jan de Poortere sal schuldich syn te verantwoorden de somme van IIII^{c}XII^{M} VII$_{c}$XCIX ℔ X sc. VI d. Arthois.

Is by myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt geordonneert dat men dit tegenwoordich cohier, inhoudende hondert vyfenveertich bladeren, begrypende de somme van IIII^{c}XII^{M} VII^{c} XCIC ℔ X sc. VI d. Arthois, daerinne begrepen de somme van twee duysent guldenen (ingevalle dezelve somme by de Natie van Portugael ghetelt wordde) te leveren in handen van Jan de Poortere, Rentmeestere dezer stadt, om volgende dyen de resterende somme te recouvreren, conform vander acten vanden Leden deser stadt, hiervoeren geinsereert, ende dyenvolgende zyne rekeninge te doene. Actum in Collegio, des Maendaeghs den XIIII^{en} Junii XV^{c} vierentseventich.

Onderteeckent : D. WAGEMAQUERS.

Gecollationneert metten originalen cohiere, geteeckent byden Griffier Wagemakers, ende daermede bevonden accorderende by my

C. LANSCHOT.

Copye vande obligatien geexpedieert onder den zegel van verbande deser stadt van Antwerpen, tot het furnissement vande IIIIc duysent guldenen by der stadt Zyne Majesteyt geleent, om daermede voer eensdeels te betalen de Spaensche soldaten alhier bynnen deser fortselyck gecommen zynde den XXVIen April XVc jaer ende LXXIIIItich.

14 Mei 1574.

Duytsche natien.

Alsoo de Heeren vande Hoochduytsche natie, ten ernstiegen versuecke vande dry Leden dezer stadt ende om deselve behulpich te wesen inden vuytersten noot daer zy haer jegenwoerdelick inne vindt, midts den overlast vanden Spaenschen soldaten geweldichlyck daerinne gecommen zynde, deselve heeft geleent ende getelt gehadt, vuyt handen van Signor Anthuenis Fugger ende neven, de somme van twintich duysent guldenen, sonder daeraff eenigen intereste te begeerene, deselve somme staende te betalene den vierthiensten dach der maendt van Augusto naestcommende, Soe eest dat wy, Burgemeesteren, Schepenen, Raidt, Superintendenten ende Gecommitteerde vande Rekencamer, metten Ouden Scepenen, Wyckmeesters, dekens ende oudermans vanden Ambachten, representerende de dry Leden deser stadt, begeerende den voerseiden Heeren Antheunis Fugger ende synen neven, van wegen der voers. Duytscher Natie, oft brenger sbriefs, behoirlyck ende volcomelyck te versekeren vanden rembourssemente ende restitutie vande voers. somme van twintich duysent gulden, achtervolgende den consent by ons breedenraitsgewyse vergadert zynde, eendrachtelyck daertoe gegeven respective den negenentwintichsten dach der voerleder maendt van

April ende den vierden van deser jegenwoerdiger maent, hebben beloeft, soo wy beloven by desen, den voirgenoemden Heeren Anthuenis ende syne neven, van wegen als boven, oft brenger van desen, te rembourseren, wedergeven ende betalen de voerseyde somme van XX^{m} gulden den viertiensten in Augusto inden jare XV^{c} vierentseventich naestcomende, tot welcken effecte hebben belast, zoe wy belasten by desen, Jannen de Poortere, Rentmeestere deser stadt, ende den anderen gecommitteerde totten ontfange vande voirscreven IIII^{c} M guldenen, dat zy hetselve rembourssement doen sullen metten iersten penningen die, vuyt crachte vanden voerseyden consente, by middele van willige inductie oft taxatie oft oock anderssints by hun geint oft gecollecteert sullen wordden, verbiedende ende interdicerende denselven alsulcke penningen tot egeenen anderen gebruycke te mogen diverteren noch employeren, ten sy de voergenoempde Heer Anthuenis ende zyne neven, inder qualiteyt voirs., vande voerseyde somme van XX^{m} gulden ierst ende alvoren zyn gerembourseert ende voldaen, verbindende tot dyen eynde alle der stadt goeden ende incommen ende voordaen generalyck ende specialyck alle ende iegelycke onse ende onser borgheren persoenen ende goeden, ruerende ende onruerende, jegenwoerdighe ende toecomende, tot welcken eynde ende tot meerder versekerheyt ende vasticheyt der voirs. Heeren, hebben wy geconsenteert ende den voerseyden Rentmeestere, oft andere in tyden ende wylen te committeren, bevolen dat sy den agent vande voirs. Heeren sullen laten den toeganck ende innesicht oft inspectie vande rekeninge vander voers. gecommitteerden ontfanck, telcken alst denselven believen sal. Sonder argelist. Ende des toirconden, hebben wy den grooten segel van verbande der stadt van Antwerpen dese letteren doen aenhangen, opten XIIII^{en} dach Meye int jaer Ons Heeren duysent vyff hondert ende vierentseventich.

---

25 Mei 1574.

Vincent de Smidt.

Alsoe den Leden deser stadt, den vierden van deser jegenwoerdiger maendt breedenraitschewyse vergadert zynde, was verthoont dat, nyettegenstaende het vuyterste devvoir ende neirsticheyt by hunne gecommitteerde gedaen om te becommene de somme van vier hondert duysent guldenen inde voerleden maendt van April by Syne Excellencie, vuyten name van Syne Majesteyt, denselven Leden geheyst te leenene deselve Majesteyt, om daermede te betalene de Spaensche soldaten tegenwoerdelyck inde stadt wesende, daerane noch gebrake de somme van hondert tsestich duysent guldenen, ende dat deselve Leden, den vierden van deser jegenwoirdiger maendt, hadden geconsenteert dat, om deselve resterende somme te vindene ende hun consent vanden XXIX^en^ der voerleder maendt van April volcomelyck te effectueren ende te volbrengen, men soude procederen totter taxatien vanden onwilligen die daertoe nyet en hadden willen contribueren, oft emmers nyet en hadden gecontribueert naer hunne macht ende faculteyt, ende dat tusschen midler teyt men zoude verwilligen zeker getal vande treffelyckxste ende welgestadichste borgeren oft andere inwoenderen deser stadt, ten eynde sy op het voirs. consent ende den middelen tot effectuatie van dyen geresolveert de voerseyde gebreckelycke somme souden willen furneren ende verschieten, oft immers ten minsten der stadt assisteren met hunnen credite, ten eynde men deselve somme soude mogen lichten aen eenighe cooplieden, ende dat dyen achtervolgende ende opde versekerheit vanden voerseyden consent, Vincent de Smidt doude, coopman, bynnen dezer stadt residerende, heeft verschoten, gedebourseert ende geleent gehadt de somme van twee hondert ponden grooten Vlems, Soe ist dat wy, Burgemeesteren, Schepenen, Raidt, Superintendenten ende Gecommitteerde vander Rekencamere, metten ouden Schepenen, Wyckmeesters, dekens ende oudermans vanden Ambachten, repre-

senterende de dry Leden deser stadt, begeerende den voergenoempden Vincent de Smidt behoirlyck ende volcomelyck te versekeren vanden remboursemente vander voirs. somme, achtervolgende den voerseyden consente, resolutie ende ordonnantie by ons breedenraetschewyse vergadert synde respective genomen den voers. XXIX[en] Aprilis lestleden ende den voers. vierden van deser, hebben beloeft, soe wy beloeven by desen, denselven Vincent de Smidt, ofte den brenger van desen, de voers. somme van twee hondert ponden Vlems te rembourseren, wedergeven ende betalen metten intereste van dyen tegen vyff ten hondert, bynnen die ierste naestcomende sesse maenden, tot welcken effecte ende ten eynde van alsulcken remboursement, hebben belast, soo wy belasten by desen, Jannen de Poortere, Rentmeestere deser stadt, ende den andere gecommitteerde totten ontfanck vande voers. IIII[c] M guldenen, dat zy daertoe employeren ende gebruycken sullen die ierste penningen die, vuyt crachte vanden voerseyden consente, by middele van gewillige inductie oft taxatie oft oock anderssints by hun geint ende gecollecteert sullen wordden, verbiedende ende interdicerende denselven dat sy alsulcke penningen nyet en sullen mogen imployeren noch diverteren tot eenigen anderen gebruycke dan tot voldoeninge ende betalinghe vanden genen die der stadt eenich gelt sullen gedaen hebben oft geleent tot furnissement vander voerseyder hondert zestich duysent guldenen, verbindende tot dyen eynde generalyck ende specialyck alle ende eenenyegelycke deser stadt goeden ende incommen, ende voerts onse ende onser borgeren persoenen ende goeden, ruerende ende onruerende, jegenwoerdige ende toecomende. Sonder argelist. Ende des toirconden, bebben wy den grooten segel van verbande der stadt van Antwerpen aen dese letteren doen hangen, opten tweeentwintichsten dach Meye int jaer Ons Heeren als men screeff M V[c] ende vierentseventich.

---

20 Mei 1574.

Benedicto ende Bernardo Bonvisy.

Wy, Bourgermeesteren, Schepenen, Superintendenten, Commisen vande Rekencamer, Rentmeestere, Rade, poirteren ende ingesetene deser stadt van Antwerpen, kennen midts desen dat, alsoe Don Loys de Requesens, Groot Commandor van Castillien, Gouverneur ende Capitayn generael van dese Syns Majesteyts Nederlanden, verlast ende gepresseert zynde vande Spaensche soldaten tegens synen danck ende wille gecommen zynde in dese voirs. stadt van Antwerpen, begeerende betalinge van heure souldee ende gagien, ende Syne Excellencie, hem vindende onversien van alle andere middele om te furneren ende op te brengen sulcke groote sommen van penningen als van noode was om de voerseyde soldaten contentement te gevene ende te betalene, versocht hadde, om alle inconvenienten te schouwen die duer het lange blyven vanden voerseyden soldaten bynnen dese voers. stadt soude mogen overcommen, dat de borgeren, ingesetenen, soe cooplieden vander Natien, geestelycke persoenen als alle andere, tsamen souden willen opbringen de somme van vier hondert duysent guldenen, onder goede ende sekere beloefte ende asseurancie van gerembourseert te worddene bynnen ses maenden vande voirs. penningen, metten intereste tegens sesse een quart van thondert tsjaers, daervoere verbindende ende te pande settende vuyten name van Zyne Majesteyt alle de demeynen, beden, soo ordinarisen als extraordinarise, van synen lande ende hertochdom van Brabant ende syne andere landen van herrewaerts over, die voordane zouden geconsenteert oft gelicht wordden tot proffyte van Syne Majesteyt, zyne hooren ende nacomelingen, egeene vuytgenomen oft gereserveert, om by middel van dyen ende vande ierste penningen die daeraff procederen zouden promptelyck bynnen den voirs. tyt van ses maenden gerembourseert ende betaelt te worddene vande voerseyde leeninge vande voirs. IIII[c] duysent gulden, consenterende ende willecorende daerenboven dat men soude mogen inhouden alle de penningen die deze stadt soude

moeten furneren ende opbringen in alle de beden, penningen ende impositien als boven totter volder betalinge ende rembourssemente toe vande voirs. leeninge ende intereste, boven dyen oock belovende, tot meerder versekerheyt ende vasticheyt, in synen eygenen ende priveen naem ende in princelycke beloefte ende ter goeder trouwen te betalene ende voldoene eenenyegelycken vande voirs. leeninge metten verloope bynnen den voirs. tyde van ses maenden, tot dyen eynde verbindende synen persoon ende alle zyne goeden, ruerende ende onruerende, jegenwoirdige ende toecomende, hebbende daeraff gegeven brieven ende bescheet met synen naem onderteekent, in data den XXIX^{en} Aprilis lestleden, onder ons berustende, ende beloefte daeraff te doen depescheren opene brieven van Syne Majesteyt in behoirlycker forme, by Syne Excellencie ende by die vander fynancien geteeckent, ende daernaer den Leden deser stadt, breedenraitschewyse vergadert zynde den voerseyden XXIX^{en} April, gehoirt de voirs. petitie ende gesien hebbende de voers. versekeringe ende beloefte van Zyne Excellencie, om den vuytersten noot daerinne dese stadt haer vont te verhoeden ende voercommene, hadde de leeninge vande voirs IIII^{c} M guldens geconsenteert opde voerseyde versekerheyt ende beloefte van Syne Excellencie, ende dat dyenvolgende Benedicto ende Bernardo Bonvisy ende geselschap, soe in heuren name als inden name vande andere cooplieden vander Natien van Luca, hebben tot furnissement vande voirs. somme van IIII^{c} M guldens, Jannen de Poortere, als gecommitteert vande voirs. Leden totten ontfange derselver, getelt de somme van twintich duysent guldenen (1), Bekennen ende lyden daeromme, midts desen, dat de voers. Benedicto ende Bernardo Bonvisy, inder qualiteyt als vore, naer rate vander voirs. somme is participerende ende deelachtich inde voers. beloefte ende obligatie van Zyne Excellencie, gelovende midts desen den voergenoemden Benedicto ende Bernardo Bonvisy, oft brenger van desen, vande penningen vande

(1) *Op den bladrand* : Deze XX^{m} guldenen zyn hiernae fol. 51 byder stadt wederom getransporteert aende voers. cooplieden van Luca, om die te becommen van Syne voers. Excellencie.

selve obligatie ende beloefte comende, de voirs. somme van twintich duysent guldenen metten intereste van dyen tegens den penninck sesthiene te voldoene, daervore verbindende alle deser stadt goeden ende incommen, tegenwoirdige ende toecomende. Sonder argelist. Ende des toirconden ende tot sterckenisse van desen, hebben wy den grooten segel van verbande der stadt van Antwerpen aen dese letteren doen hangen opten twintichsten Meye int jaer Ons Heeren als men screeff duysent CCCCC ende vierentseventich.

Joan Anthonio Bartholi.

Gelycke brieven gedepescheert ende geexpedieert op Jan Anthonio Bartholi, Raidt vande cooplieden van Florence, soo voer hem selven als inden name vande selve cooplieden van Florence, vander somme van een duysent guldenen, te betalen metten intereste ten tyde ende gedateert als voere.

---

22 Mei 1574.

Glaude de Hennyn.

Wy, Burgermeesteren, Schepenen, Raidt, Superintendenten, Gecommitteerde vande Rekencamere ende Rentmeestere der stadt van Antwerpen, zoo voer ons selven als oock inden name ende ons sterckmakende van allen ende yegelycken den anderen borgeren, poorteren ende ingesetenen derselver stede, Bekennen ende verlyden midts desen, alsoo den Leden deser voirs. stadt, den vierden dach van deser jegenwoerdiger maent Meye vergadert synde breedenraitschewyse, was verthoont dat, nyettegenstaende de vuyterste neersticheyt gedaen om te becommene de somme van vier hondert duysent guldenen inde voerleden maent van April by Syne Excellencie vuyten name van Syne Majesteyt om daermede te betalene de Spaensche soldaten, daerane noch waeren gebrekende een hondert zestich duysent guldenen, ende deselve Leden, den vierden dach van Meye voorgeruert,

hadden geconsenteert dat, om deselve gebrekende somme te vindene ende hen consent vanden XXIX^{en} der voirleder maendt van April volcomelycken te effectueren ende volbrengen, men soude procederen totter taxatien vande onwillige die daertoe nyet en hadden willen contribueren, oft emmers nyet en hadden gecontribueert naer heure macht ende faculteyt, ende dat bynnen middeler tyt men soude verwilligen seker getal vande treffelycxste ende welgestadichste borgeren oft andere inwoenderen deser stadt, ten eynde sy, op het voirs. consent ende middelen voergeruert tot dyen effecte geresolveert, de voerseyde gebrekende somme zouden willen furneren ende verschieten, oft emmers ten minsten deser stadt te assisteren met hennen credite ten eynde men deselve somme soude mogen lichten aen eenige cooplieden, Ende het zoo sy dat Claude de Hennyn de jonge, coopman van Cameryck, ten eynde als voere by ons ontboden wesende, bethoonende metter date synen goeden wille, gunste ende zele die hy tot deser stadt tot ontlastingen der poirteren ende ingesetenen derselver is dragende, heeft verschoten, gedebourseert ende geleent tot furnissement vande voirscreven gebrekende somme de somme van achtentwintich hondert gulden, sonder eenich interest, gewin oft proffyt daeraff te begeerene, op het toeseggen dat wy hem hebben mondelinge gedaen gehadt van hem meer dan genouch te versekeren als dat hem de voirs. achtentwintich hondert guldenen souden wordden gerembourseert ende gerestitueert, te wetene, de vier hondert guldenen daeraff bynnen de ierste naestcomende twee maenden ende de resterende vierentwintich hondert guldenen bynnen de ierste naestcomende ses maenden, beyde te rekenen van op heden datum van desen, Soo eest dat wy, inder voergenoempder qualiteyt, vuyt crachte vanden voers. consente, resolutie ende ordonnantie by ons breedenraitschewyse als vore gedaen ende genomen ende anderssins inder bester formen, vuegen ende manieren dat wy connen ende mogen (om den voerseyden Claude de Hennyn nyet alleenlyck te versekeren maer oock om tegens hem wederomme eensdeels te vergelden van synder voers. goede gunste), hebben geloeft ende geloven midts desen, hem alle de voerseyde sommen van penningen ten voer-

seyden termynen respective te rembourseren, te betalene ende te voldoene, sonder eenich tegenseggen, langer vertreck oft dilay, verbindende daervore alle ende eenenyegelycke onse ende heure ende deser voirs. stadt goeden, ruerende ende onruerende, jegenwoerdige ende toecomende, allomme waer ende tot wat plaetssen die bevonden selen mogen wordden, nyet overal vuytgenomen noch geresemeert, ende besundere ende specialycken het incommen, proffyten ende emolumenten vander halver accysen, soe aen wynen als van bieren, die deser stadt is competerende inde heerlicheyt van Berchem, alle deselve incommingen, proffyten ende emolumenten vander selver halffaccysen midts desen sonder eenich wederroepen alsnu voer alsdan overgevende ende transporterende den voers. Claude de Hennyn, totter voers. reaelder ende effectueelder betalingen toe van allen den voirs. synen verschoten sommen van penningen, met allen costen, schaden ende interesten, ingevalle wy hem die nyet realycken ende effectuelycken en betalen respective ten termynen voergeruert, ordinerende oock tot dyen eynde expresselycken ende onwederroepelycken den pachters vanden voirs. halffaccyse nu synde ende by tyden wesende, ingevalle van onsen gebreke vander voirs. betalinghe, alsdan van stonden ane denselven Claude de Hennyn, soe voers. is, al ende volcomelycken te voldoene alle tgene des voirs. is, ende dit op heerlycke ende parate executie ende op vonnisse ende al oft wy ende de voers. andere borgeren, poirteren ende ingesetenen deser stadt alsoe geduempt ende gecondempneert waren, ende gelyck wy ons ende hen ook alsoe daerinne gewillichlycken gedoempt ende gecondempneert hebben ende doemen ende condempneren midts desen ende oock alsoe in ende over al gedoempt ende gecondempneert willen gehouden hebben. Alle dingen sonder argelist. Ende toirconden van all tgene des voirs. is, hebben wy den grooten segel van verbande dese letteren doen aenhanghen ende by een vanden gesworen Secretarisen deser stadt doen teeckenen opde plycke, opden XXII^en dach Meye int jaer Ons Heeren als men screeff duysent CCCCC ende vierentzeventich.

———————

22 Mei 1574.

Jacob van Wees.

Wy, Burgermeesteren, Schepenen, Superintendenten ende Gecommitteerde vande Rekencamere der stadt van Antwerpen, kennen midts desen, schuldich te syne van goeder rechtveerdiger schult Jacoben van Wees, oft den hebbere deser letteren, de somme van tweeenviertich duysent guldenen, tot twintich stuyvers den gulden gerekent, toecomende van goeden geleenden gelde by hem deser stadt tot gelycke somme gefurneert ende bekeert inde nootelycke affairen deser voirs. stadt, welcke voers. somme van XLII^{m} guldenen wy geloeft hebben ende geloven midts desen, in goeder trouwen den voergenoempden Jacques van Wees, oft den hebbere van deser letteren, bynnen den tyt van een jare naestcomende metter intereste vande voirs. somme tegens thien ten honderden te betalene ende te remboursserene, Ende daervore hebben wy verbonden ende te pande geset alle derselver stadt goeden ende incommen, ruerende ende onruerende, haeffelycke ende erffelycke, present ende toecomende, ende daertoe noch specialycken ende int besundere alsulcken middelen als byden Leden deser stadt, int vergaderen vanden Breede Rade gehouden in Novembri anno XV^{c} sevenentzestich, syn geaccordeert geweest loop te hebbene den tyt van thien jaren lanck geduerende totten bouwe vanden Casteele, behoudelick nochtans dat deselve middelen als onder hypothecque by dese voirgenoemde stadt verobligeert syn in twee partyen voor de somme van omtrent achtien duysent guldenen, naer luydt vander obligatie daeraff synde, wel verstaende ende in desen wel expresselyck ondersproken ende gecondicionneert dat wy de voerseyde somme sullen mogen by anticipatie betalen met vier duysent guldens te male, nyet min maer wel meer, affcorten naer rate vander voirs. betalinghe ende tyde gelyck interest. Mede quamen voer ons Meester Pauwels Schuermans ende Franchoys vanden Cruyce, vervangende in dese Gillis de Smidt, als gecommitteerde totten ontfange vande penningen byde Leden deser stadt

geconsenteert totten bouwe vanden Casteele alhier, ende hebben in dyer qualiteyt ende ter contemplatien ende begeerte van ons, Borgemeesteren ende Schepenen voirgenoemt ende als daertoe specialycken gheauthoriseert synde, blyckende byder acte daeraff synde in date den XXI[en] deser maent Meye, onderteeckent : A. Dyck. Ende hebben geloeft ende geloven midts desen, den voirgenoemden Jacobe van Wees, oft den hebbere deser letteren, de voergenoemde somme van tweenveertich duysent guldenen metten intereste, naer rata als boven, ten termynen als vore te betalene ende te voldoene vande resterende penningen die sy vande middelen van heurder commissien ontfangen selen, daervore verbindende, voer soe veele in henlieden is, dincomen ende de penningen derselver vande voers. middelen. Sonder argelist. Ende des toirconden, hebben wy den grooten zegel van verbande der stadt van Antwerpen aen dese letteren doen hanghen, opten XXII[en] dach Meye XV[c] jaer ende vierentseventich.

---

22 Mei 1574.

De natie van Spaignen.

Nous, Bourgemaistres, Eschevins, Superintendens et Commis de la Chambre des Comptes, Recepveur, Conseil, bourgeois et manans de la ville d'Anvers, confessons par cestes que, comme ainsy soit que Don Loys de Requesens, Grand Commandeur de Castille, Gouverneur et Capitaine général des Pays-Bas de Sa Majesté, pressé par les soldatz Espaignols entrées contre son gré et volunté en ceste dicte ville d'Anvers, demandans le payement de leur souldée et gaiges, et Son Excellence, se trouvant despourveue de tout aultre moyen de furnir telle grande somme de deniers que estoit requis pour donner contentement et payer les dictz soldatz, avoit requis (pour obvier à tous inconvéniens que pour la longue demeure des dictz soldatz en ceste ville pourroient ensuivre) que les bourgeois,

manans, tant marchans des Nations, personnes ecclésiasticques que tous aultres, par ensemble voulsissent fournir la somme de quattre cens mil florins sur bonne et seure asseurance et promesse d'en estre remboursez endéans six mois, avec l'intérest d'icelle à raison de six et ung quart pour cent à l'an, obligeant pour ce et hypothecquant, au nom de Sa Majesté, tous les demeines et aydes, tant ordinaires que extraordinaires, de son pays et duché de Brabant et de ses aultres pays de par-dechà qui doresnavant s'accorderoient et se lèveroient au proffit de Sa Majesté, ses hoirs et successeurs, sans aulcuns excepter ou réserver, pour par le moyen d'iceulx et des premiers deniers en procédans estre promptement endéans le dict terme de six mois remboursez et satisfaictz du prest de la dicte somme de IIII^c mil florins, consentant en oultre et accordant que on poulroit tenir ens tous les deniers que ceste ville debvroit furnir et contribuer en tous aydes, deniers et impositions telz que dessus jusques au plain payement et remboursement du dict prest et intérest, promectant aussy par-dessus ce, pour plus grande asseurance et firmité, en son propre et privé nom, en parolle de prince de bonne foy, de payer et contenter ung chacun du dict prest avecq l'intérest endéans le dict terme de six mois, obligeant à celluy effect sa personne et tous les biens, muebles et immuebles, présens et advenir, ayant de ce donné lettres et enseignement, signé de son nom, en date le XXIXe jour d'Apvril dernier, estant soubz nous, et promesse d'en faire dépescher lettres patentes de Sa Majesté en forme deue, signées par Son Excellence et ceulx des finances, et après, les Membres de ceste ville, assambléez par forme de Breeden Raidt le dict XXIXme d'Apvril, ayans ouy la dicte demande et veue la dicte asseurance et promesse de Son Excellence, pour obvier à l'extrême nécessité en laquelle icelle ville se trouvoit, avoit sur icelle asseurance et promesse de Son Excellence consenti le dict prest des dictz IIII^c M florins, et que ce ensuyvant, pour le furnissement de la dicte somme de quattre cens mil florins, nous ont presté Fernando Friaz Zeballoz deux mille florins, Francisco ende Alonzo d'Espinosa et Francisco d'Aguillar Porrez, deux mille florins, Diego de Chavari, quinze cens

florins, Alonzo Diaz d'Aguilar, quinze cens florins, Gregorio Ruis de Juramendi, mil florins, Nicolas de Ganna, huict cens florins, Alonzo de Camino, huict cens florins, Petro de Toloso, quatre cens florins, Jehan de Cuellar, trois cens florins, Jehan de Ingo, cent florins, montant tout ensemble à la somme de dix mille quatre cens florins, de quarante gros de Flandres la pice, et qu'icelle somme ils ont compté à Jehan de Poirtere, comme commis des dictz Membres à la recepte d'icelle, Si est ce que cognossons et confessons, par cestes, que les dessuznommez, à rate et à l'advenant de la dicte somme, sont participans en la dicte promesse et obligacion de Son Excellence, et promectons par cestes de payer et satisfaire la mesme somme aus dictz dessusnommez, ou au porteur de cestes, endéans le terme de six mois prochainement venant, des deniers qui procéderont de la dicte obligation et promesse, et quant ilz ne fussent à icelluy terme payez et contentez par le moyen d'icelle obligation de Son Excellence, en tel cas nous, susnommez, faisons d'icelle debte nostre debte propre et nous obligeons comme principaulx de la payer et rembourser des propres deniers, biens et revenuz de ceste dicte ville d'Anvers, obligeant pour l'acomplissement de ce que dit est tous les biens de la mesme ville et de tous les bourgeois, manans et habitans dicelle, meubles et immuebles, présens et advenir, et signament les moyens accordez par la commune assemblée, breedenraidtschewyse, pour le furnissement du prest des dictz IIII^c M florins. Sans fraude ny malengien. En tesmoing de vérité et pour la confirmation de ce que dit est, avons nous faict pendre à ces présentes le séel de obligation de la dicte ville d'Anvers, le XXIIe jour de Meye lan XV^c septante-quattre.

---

26 Mei 1574.

Henry Mallet.

Alsoe den Leden deser stadt, den vierden dach van dezer tegenwoirdiger maent breedenraitschewyse vergadert

synde, was verthoont dat, nyettegenstaende het vuyterste devvoir ende neersticheyt by hunne gecommitteerde gedaen omme te becommene de somme van vier hondert duysent guldenen, inde voerleden maent van April by Syne Excellencie vuyten name van Syne Majesteyt denselven Leden geheyscht te leenene deselve Majesteyt, om daermede te betalene de Spaensche soldaten tegenwoirdelyck inde stadt wezende, daerane noch gebrake de somme van een hondert tzestich duysent guldenen, ende dat deselve Leden, den vierden van deser jegenwoirdiger maent, hadden geconsenteert dat, om deselve resterende somme te vindene ende hun consent vanden XXIX^{en} der voerleder maendt van April volcomelyck te effectueren ende te volbrengen, men soude procederen totter taxatien vanden onwilligen die daertoe nyet en hadden willen contribueren, oft emmers nyet en hadden gecontribueert naer hunne macht ende faculteyt, ende dat tusschen midler tyt men zoude verwilligen zeker getal vande treffelycxste ende welgestadichste borgeren oft andere inwoonderen deser stadt, ten eynde sy op het voirs. consent ende den middelen tot effectuatie van dyen geresolveert, de voerseyde gebrekende somme zouden willen furneren ende verschieten, oft immers ten minsten der stadt assisteren met hunnen credite, ten eynde men deselve somme soude mogen lichten aen eenighe cooplieden, ende dat dyen achtervolgende ende opde versekerheyt vanden voerseyden consent, Henry Mallet, coopman, bynnen deser stadt residerende, heeft verschoten, gedebourseert ende geleent gehadt de somme van vier hondert guldenen, Soe ist dat wy, Burgermeesteren, Schepenen, Raidt, Superintendenten ende Gecommitteerde vande Rekencamere, metten Ouden Scepenen, Wyckmeesters, dekens ende oudermans vanden Ambachten, representerende de drye Leden deser stadt, begeerende den voirgenoemden Henry Mallet behoirlyck ende volcomelyck te versekeren vanden remboursemente vander voirs. somme, achtervolgende den voerseyden consente, resolutie ende ordonnantie by ons breedenraidtschewyse vergadert zynde, respective genomen den voerseyden XXIX^{en} Aprilis lestleden ende den voerseyden vierden van dezer, hebben beloeft, zoe wy beloven by dezen, denselven Henry Mallet, oft den brenger van desen,

de voerseyde somme van IIIIc guldenen te rembourseren, wedergeven ende betalen, sonder eenigen interest, gewin oft proffyte daeraff te gevene, bynnen de ierste naestcommende zesse maenden, tot welken effecte ende ten eynde van alsulcken remboursement, hebben belast, soe wy belasten by dezen, Jannen de Poortere, Rentmeestere deser stadt, ende den anderen gecommitteerde totten ontfange vande voers. IIIIc M guldenen, die sy daertoe employeren ende gebruycken sullen die ierste penningen die vuyt crachte vanden voirs. consente by middele van gewillige inductie oft taxatie oft oock anderssins by hun geint ende gecollecteert sullen wordden, verbiedende ende interdicerende denselven dat sy alsulcke penningen nyet en sullen mogen imployeren noch diverteren tot eenigen anderen gebruycke dan tot voldoeninge ende betalinge vanden genen die der stadt eenich gelt sullen gedaen hebben oft geleent tot furnissement vander voers. resterender sommen van CLX^m^ guldenen, verbindende tot dyen eynde generalyck ende specialyck alle ende eenenyegelycke deser stadt goeden ende incommen ende voirts onse ende onser borgeren persoenen ende goeden, ruerende ende onruerende, jegenwoirdige ende toecomende. Sonder argelist. Ende des toirconden, hebben wy den grooten segele van verbande der stadt van Antwerpen dese letteren doen aenhangen, opden XXVI^en^ Meye int jaer Ons Heeren duysent CCCCC ende vierentzeventich.

De kinderen Cornelis ende Willems Schoyte.

Gelycke brieven geexpedieert op Willem Schoyte, als vader ende oppermombore van Aerdt ende Willem Schoyte, ende oock als momboir vande kinderen wylen Cornelis Schoyte, syns broeders, namentlyck Cornelis ende Susanna Schoyte, ende vander selver kinderen wegen, de somme van vier hondert achtentzeventich guldenen, tot XX stuyvers den gulden gerekent, te wetene, van syne voerseyde kinderen, hondert vyfftich guldenen, ende vande

kinderen des voirs wylen Cornelis Schoyte, drye hondert achtentwintich guldenen, te rembourseren, wedergeven ende betalen, metten verloop oft interest van dyen, tegens renten den penninck XVIe, bynnen de ierste naestcommende sesse maenden. Actum ten dage ende onder den segel als vore.

---

26 Mei 1574.

Thomas Balbani.

Nous, Bourgemaistres, Eschevins, Superintendens, Commis de la Chambre des Comptes, Recepveur, Conseil, bourgeois et manans de la ville d'Anvers, confessons par cestes que, comme ainsy soit que Don Loys de Requesens, Grand Commandeur de Castille, Gouverneur et Capitaine général des Pays-Bas pour Sa Majesté, pressé par les soldatz Espaignolz entrées contre son gré et volunté en ceste dicte ville d'Anvers, demandans le payement de leur soldée et gaiges, et Son Excellence, se trouvant despourveue de tout aultre moyen de furnir telle grande somme de deniers qu'estoit requis pour donner contentement et payer les dicts soldats, avoit requis, pour obvier à tous inconvéniens que pour la longue demeure des dictz soldatz en ceste ville pourroient ensuyvre, que les bourgeois, manans, tant marchans des Nations, personnes ecclésiasticques que tous aultres, par ensamble voulsissent furnir la somme de quattre cens mil florins sur bonne et seure asseurance et promesse d'estre remboursez endéans six mois avec l'intérest d'icelle à raison de six et ung quart pour cent à l'an, obligeant pour ce et hypothecquant, au nom de Sa Majesté, tous les demeines et aydes, tant ordinaires que extraordinaires de son pays et duché de Brabant et de ses aultres pays de par-dechà qui doresnavant s'accorderoient et lèveroient au proffit de Sa Majesté, ses hoirs et successeurs, sans aulcuns excepter ou réserver, pour

par le moyen d'iceulx et des premiers deniers en procédans estre promptement endéans le dict terme de six mois remboursez et satisfaictz du prest de la dicte somme de IIII^c M florins, consentant en oultre et accordant que on pourroit tenir ens tous les deniers que ceste ville debvroit furnir et contribuer en toutes aydes, deniers et impositions telz que dessus jusques au plain payement et remboursement du dict prest et intérest, promectant aussy par-dessus ce, pour plus grande asseurance et firmité, en son propre et privé nom en parolle de prince de bonne foy, de payer et contenter ung chacun du dict prest avec l'intérest endéans le dict terme de six mois, obligeant à celluy effect sa personne et tous ses biens, meubles et immuebles, présens et advenir, ayans de ce donné lettres et enseignement signé de son nom en date le XXIXme jour d'Apvril dernier, estant soubz nous, et promesse d'en faire dépescher lettres patentes de Sa Majesté en forme deue signées par Son Excellence et ceulx des finances, et après les membres de ceste ville, assemblées par forme de Breedenraidt, le dict XXIXme d'Apvril, ayans ouy la dicte demande et veu la dicte asseurance et promesse de Son Excellence, pour obvier à l'extrême nécessité en laquelle icelle ville se trouvoit, avoit sur icelle asseurance et promesse de Son Excellence consenti le dict prest des dictz IIII^c M florins, et que ce ensuyvant, pour le furnissement de la dicte somme de quattre cens mille florins, Messire Thomas Balbani, marchant Lucquois, nous ait donné à change pour la foire de Pasques prochaine de la ville de Lion et compté ès mains de Jehan de Poortere, comme commis des dictz membres à la recepte d'icelle, la somme de trente mil livres Artois, de quarante groz monnoye de Flandres chacune livre, à compter pour chacun escu de marcq soixante-sept gros, et laquelle somme le dict Balbani fera payer au dict Lion et de là reprendre à change pour ceste ville d'Anvers, Si est ce que avons promis et promectons par cestes de rendre et payer au dict Messire Thomas Balbani, ou au porteur de la présente, la dicte somme de trente mil livres du dict pris aux payemens du retour de la dicte foire de Lyon,

qui au plus tost ne se feront devant le XVme du mois de Jullet prochainement venant, et dont le dict Balbani sera tenu de nous advertir si tost qu'il aura receu la dépesche de la mesme foire, et ce au pris comme les changes se feront de la dicte foire selon le compte des nations. Et pour l'entretènement et observation de tout ce que dessus, luy avons donné ès mains, pour gaige et hypothecque espéciale, les obligations contenuz au feullet de papier parmy lesquelles ces présentes sont transfixées, montans jusques à la somme de quarante-huict mil florins, et dont icelluy Balbani nous en at donné son récépissé, contenant promesse de tenir compte des dictes obligations, et en oltre tous les biens et revenuz de la dicte ville d'Anvers, présens et advenir, par-dessus ce avons accordé et accordons par la présente au dict Messire Thomas Balbani, ou au porteur de la présente, que en cas il ne fût remboursez au dict temps de la dicte somme de XXX^{m} ℔ avecque les intérestz du change selon le retour de la dicte somme, il pourra prendre la dicte somme à change et rechange tant de fois que à luy plaira jusques au plain rembourssement et payement d'icelles, avecq tous despens, dommaiges et intérestz, et aussy vendre, céder, transporter et aliéner à telle personne ou personnes et pour tel pris que bon luy semblera, toutes les obligations et cédulles cy-dessus déclarées et à luy engaigez, sans que besoing soit de nous en demander quelque congé et consentement ou aussy d'en faire aulcune procédure de droict en aucune manière, jusques à la somme de trente mil livres et fraiz sur ce encouruz, bien entendu et à telle condition, en cas que à nous ou aux personnes ayans donné leurs dictes obligations, plairoit donner argent comptant et retirer leurs obligations ou partie d'icelles, que le dict Balbani sera tenu d'accepter et d'escompter le dict argent au pris que se faict en la Bourssе de ceste ville sur lettres des marchans du meilleur crédit, à charge et resicque du dict Balbani. Sans fraude ou malengien. En tesmoing de vérité, avons faict mectre le séel d'obligation de la dicte ville d'Anvers à ces présentes lettres, le XXVIe jour de Meye l'an mil CCCCC septante-quatre.

Hiernaer volgen de namen ende sommen int voers. gescrifte gestelt.

Marten Hureau . . .	150 —	—		gr. Vlems
Jan vanden Broecke doude .	500 —	—		
Henrick van Oncen . .	200 —	—		
Peeter Arnouts . . .	333 —	6 —	8	
Arnoult Pels	166 —	13 —	4	
Willem van Aelst . . .	100 —	—		
Peeter de Smidt . . .	200 —	—		
Jan Saternel	100 —	—		
Jan Hoons	100 —	—		
Pauwels Fockenborch . .	333 —	6 —	8	
Marcus Hanegreef . . .	150 —	—		
Anthonio de Taxis . .	166 —	13 —	4	
Jeronimus Coomans . .	150 —	—		
Jacques Daems . . .	100 —	—		
Jacques van Bueren . .	100 —	—		
Jan vanden Broecke, meecooper,	150 —	—		
Jan van Assche . . .	100 —	—		
Hans van Rysegem . .	100 —	—		
Jan de Hertoge . . .	100 —	—		
Peeter van Achterhout . .	100 —	—		
Michiel Consaert . . .	100 —	—		
Jan van Achelen . . .	166 —	—		
Jan Marischal . . .	100 —	—		
Walrand Dragon . . .	100 —	—		
Michiel Valck . . .	100 —	—		
Amandt vanden Eygen . .	100 —	—		
Niclaes van Lippeloo . .	100 —	—		
Joos de Bock . . .	100 —	—		
Dominicus de Baenst . .	100 —	—		
Marten vanden Leure . .	100 —	—		
Balthasar Vrythof . . .	100 —	—		
Niclaes Huybrechts . .	100 —	—		
Jeronimus van Halle . .	100 —	—		
Jan Tesch	100 —	—		
Symon ende Jacomo Tassa .	100 —	—		
Jan Gremmyt. . . .	100 —	—		
Jan de la Faille . . .	333 —	6 —	8	

Jan de Fines . . .	100 —		—
Gillis Wolfzwinckel . .	166 —	3 —	4
Bartholomeus Michielsens .	100 —		—
Henrick vanden Putte . .	100 —		—
Bernaert Le Marttin . .	500 —		—
Geeraert Voel . . .	166 —	13 —	4
Jan vanden Wallen . .	100 —		—
Gillis Smissaert . . .	200 —		—
Guillame Succa . . .	100 —		—
Cornelis Schot . . .	200 —		—
Robrecht Cools . . .	166 —	13 —	4
Christoffel Spechouwere . .	233 —	6 —	8
Jan de Pape	100 —		—
Joseph de Pickere. . .	100 —		—
Peeter Vrancx . . .	100 —		—
Jeronimus Mannaert . .	100 —		—
Jan Tack	100 —		—
Michiel Huesch . . .	100 —		—
Guillem Le Saige . . .	100 —		—
Jacop Gramaye . . .	66 —	13 —	4
Peeter Moucheron . . .	166 —	13 —	4

Hiernae volgt den teneur vande brieven van indempniteyt voer de voers. cooplieden.

Alsoo den Leden deser stadt, den vierden van deser jegenwoirdiger maendt breedenraitschewyse vergadert zynde, was verthoont dat, nyettegenstaende het vuyterste devvoir ende neersticheyt by hunne gecommitteerde gedaen om te becommen de somme van vier hondert duysent guldenen, inde voerleden maent van April, by Syne Excellencie, vuyten name van Syne Majesteyt, denselven Leden geheyst te leenene derselver Majesteyt, om daermede te betalene de Spaensche soldaten tegenwoirdelyck inde stadt wesende, daerane noch gebrake de somme van hondert tzestich duysent gulden, ende dat dezelve Leden, den vierden deser tegenwoirdiger maendt, hadden geconsenteert dat, om deselve resterende somme te vindene ende hun consent vanden negenentwintichsten dach der voerleder maendt van April volcomelyck te effectueren ende te

volbrengen, men soude procederen totter taxatie vande onwillige die daertoe nyet en hadden willen contribueren, oft emmers nyet en hadden gecontribueert naer hunne macht ende faculteyt, ende dat tusschen middelen tyde men soude verwilligen seker getal vande treffelycxste ende welgestadichste borgeren oft andere inwoenderen deser stadt, ten eynde sy opt voerseyt consent ende den middel tot effectuatie van dyen geresolveert de voerseyde gebrekende somme souden willen furneren ende verschieten, oft immers ten minsten der stadt assisteren met hennen credite, ten eynde men deselve somme zoude mogen lichten aen eenige cooplieden, ende dat dyen achtervolgende Merten Hureau, coopman, zyn obligatie heeft gegeven aen Thomas Balbani, oock coopman, totter sommen toe van hondert vyfftich ponden grooten Vlems, Soo ist dat wy, Burgermeesteren, Schepenen, Raidt, Superintendenten ende Gecommitteerde vander Rekencamer, metten Oude Scepenen, Wycmeesters, dekens ende oudermans vanden Ambachten, representerende de dry Leden deser stadt, begeerende den voergenoempden Martene Hureau tot syne indempniteyt te versekeren van behoirlycken garande, achtervolgende den voerseyden consente, resolutie ende ordonnantie by ons breedenraitschewyse vergadert synde respective genomen den voerseyden XXIX^{en} der voerleder maent Aprilis ende den IIII^{en} deser jegenwoirdiger, hebben geloeft, soe wy geloven by desen, dat wy den voerseyden Mertene Hureau van het vuytgeven van syne obligatie costeloos ende schadeloos sullen ontheffen, ende tot dyen eynde hebben belast, soe wye belasten by desen, Jannen de Poortere, Rentmeestere deser stadt, ende den anderen gecommitteerden totten ontfange vanden voerseyden IIII^{c} M guldenen, dat sy den voorgenoemden Thomase Balbani, opde voerseyde obligatie vanden voergenoemden Marten Hureau, verschoten ende gedebourseert hebbende de voerseyde somme van hondert vyfftich ponden, rembourseren ende betalen deselve somme van hondert vyfftich ponden Vlems, metten intereste van dyen tegens sesse ten hondert, bynnen de ierste naestcommende zesse maenden, ende dat vande ierste penningen die vuyt crachte vanden voerseyden consente by middele van gewillige inductie oft taxatie oft oock anderssins

by hen geint ende gecollecteert sullen wordden, verbiedende ende interdicerende denselven dat zy alsulcke penningen nyet en sullen mogen employeren noch diverteren tot eenigen anderen gebruycke dan tot voldoeninge ende betalinge vanden gene die der stadt eenich gelt sullen hebben gedaen oft geleent tot furnissement vande voerseyde resterende somme van CLX^m^ guldenen, verbindende tot dyen eynde generalyck ende specialyck allen ende eenenyegelycke deser stadt goeden ende incommen ende voerts onse ende onser borgeren persoenen ende goeden, ruerende ende onruerende, jegenwoirdige ende toecomende. Sonder argelist. Ende des toirconden, hebben wy den grooten segel van verbande der voerseyder stadt van Antwerpen aen dese letteren doen hanghen, opten XXIIII^en^ dach Meye int jaer Ons Heeren als men screeff duysent CCCCC ende vierentseventich.

Gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende geexpedieert opten name van Jan vanden Broecke doude, die zyn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aen Thomas Balbani voergenoempt, vander sommen van vyff hondert ponden grooten Vlems eens, te betalen metten intereste ten tyde ende in date als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende geexpedieert op Henrick van Oncen, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voorgenoempden Balbani, vander somme van twee hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste van dyen ende in date als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende gedepescheert opten name van Peeter Arnouts, coopman, die syn obligatie heeft gegeven aen Thomas Balbani voergenoempt, vander sommen van drye hondert dryendertich ponden ses scellingen acht grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende in date als voir.

Gelycke brieven van indempniteyt geexpedieert ende ghesegelt opten name van Arnoult Pels, coopman, die syn obligatie heeft gegeven aenden voergenoempden Balbani,

vander sommen van hondert sessentzestich ponden XIII scellingen IIII deniers Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende in date als voire.

Gelycke brieven van indempniteyt gedepescheert ende gesegelt op Willem van Aelst, coopman was, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aen Thomas Balbani voergenoempt, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ende in date als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt gedepescheert ende gesegelt op Peeter de Smidt, coopman, die syn obligatie oft hantteecken heeft gegeven aen Thomas Balbani voergenoempt, vander sommen van twee hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten interest ten tyde ende gedateert als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt geexpedieert ende gesegelt opten name van Jan Santernel, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voerseyden Balbani, van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten interest ende in date als vore.

Gesegelt ende gedepescheert gelycke brieven opten naem van Jan Hoons, coopman, die syn obligatie ende hantteecken heeft gegeven aenden voergenoempden Balbani, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten interest ende in date als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt geexpedieert ende gesegelt opten name van Pauwels Fockemborch, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aen Thomas Balbani, van dryé hondert dryendertich ponden ses sellingen acht penningen Vlems, te betalen metten intereste ende in date XXIIII Meye XV^c LXXIIII^tich.

Gelycke brieven gedepescheert ende gesegelt opten name van Marcus Hanegreeff, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voergenoempden Balbani,

vander sommen van hondert vyfftich ponden Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende in date als vore.

Gelycke brieven gedepescheert ende gesegelt opten name van Signor Anthonio de Taxis, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voerseyden Balbani, van hondert sessentsestich ponden XIII scellingen IIII deniers grooten Vlems, te betalen metten intereste ende in date als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende geexpedieert op Jeronimus Coomans, coopman, die syn obligatie heeft gegeven aenden voergenoempden Balbani, vander sommen van hondert vyfftich ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ende in date als vore.

Item, gesegelt ende geexpedieert gelycke brieven van indempniteyt opten naem van Jacques Daems, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voergenoempden Balbani, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen, metten intereste van dyen, ten tyde ende in date als vore.

Gelycke brieven geexpedieert ende gesegelt opten name van Jacques van Bueren, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aen Thomas Balbani voers., vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste in date als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende geexpedieert opten name van Jan vanden Broecke, meecooper, die syn hantteecken oft obligatie heeft gegeven aenden voergenoempden Thomas Balbani, vander sommen van hondert vyfftich ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ende in date als vore.

Gesegelt ende gedepescheert gelycke brieven van indempniteyt op Jan van Assche, coopman, die syn obligatie oft hantteecken heeft gegeven aenden voergenoempden Thomas Balbani, vander sommen van hondert ponden grooten Vlaems, te betalen metten intereste ten tyde ende gedateert als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende geexpedieert opden name van Hans van Rysegem, coopman, die syn obligatie oft hantteecken heeft gegeven aenden voerseyden Balbani, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende in date als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt gedepescheert ende gesegelt opden naem van Jan de Hertoge, coopman, die syn hantteecken ende obligatie heeft gegeven aen Thomas Balbani, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende gedateert als vore.

Geexpedieert ende gesegelt gelycke brieven van indempniteyt op Peeter van Achterhout, coopman, die syn hantscrifte ende obligatie heeft gegeven aenden voerseyden Balbani, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems eens, te betalen metten intereste ende in date als vore.

Gelycke brieven gesegelt ende geexpedieert opden name van Michiel Consaert, coopman, die syn hantteecken ende obligatie heeft gegeven aenden voers. Balbani, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende in date als vore.

Item, gesegelt ende geexpedieert gelycke brieven van indempniteyt opten name van Jan van Achelen, coopman, die syn hantteecken ende obligatie heeft gegeven aen Thomas Balbani voergenoempt, van hondert sessentzestich ponden XIII scellingen IIII deniers grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende gedateert als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende geexpedieert opten name van Jan Marissal, coopman, die syn obligatie heeft gegeven aen Thomas Balbani voirs., vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende gedateert als vore.

Gesegelt ende gedepescheert gelycke brieven van indempniteyt op Walran Dragon et Compaignie, die syn obligatie

heeft gegeven aenden voerseyden Balbani, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste van dyen ten tyde ende gedateert als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende geexpedieert opten name van Michiel Valck, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte gegeven heeft aen Thomas Balbani voerseyt, voer hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende in date als vore.

Item, noch gesegelt ende gedepescheert gelycke brieven van indempniteyt opten name van Amant vanden Eygen, coopman, die syn hantscrifte ende obligatie heeft gegeven aen Thomas Balbani voerseyt, vander sommen van hondert ponden Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende in date XXIIII Mey XV^c LXXIIII^tich.

Noch gelycke brieven gesegelt ende geexpedieert opten name van Niclaes van Lippeloo, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aen Thomas Balbani voerseyt, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende gedateert als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende geexpedieert opten name van Joos de Bock, lakencooper, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aen Thomas Balbani voirgenoempt, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende date als vore.

Noch gesegelt ende gedepescheert gelycke brieven van indempniteyt op Dominicus de Baenst, coopman, die zyn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aen Thomas Balbani voers., vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende in date als voere.

Item, gelycke brieven van versekerheyt gedepescheert ende gesegelt opten name van Merten vanden Leure, coopman, die zyn hanteecken ende obligatie heeft gegeven aenden voergenoempden Balbani, vander sommen van hondert

ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende gedateert als voere.

Noch gesegelt ende geexpedieert gelycke brieven van indempniteyt opden name van Balthasar Vrythoff, die syn hantteecken ende obligatie heeft gegeven aenden voergenoempden Balbani, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende in date als vore.

Gelycke brieven gesegelt ende gedepescheert van indempniteyt opten name van Niclaes Huybrechts, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aen Thomas Balbani voerseyt, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt geexpedieert ende gesegelt opten name van Jeronimus van Halle, coopman, die syn hantteecken ende obligatie heeft gegeven aenden voergenoempden Thomas Balbani, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ende in date als vore.

Item, gesegelt ende gedepescheert gelycke brieven van indempniteyt opten name van Jan Tesch doude, die zyn obligatie heeft gegeven aenden voergenoempden Thomas Balbani, vander somme van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste als vore ende in date XXIIII Meye XV^c LXXIIII^tich.

Gelycke brieven van indempniteyt geexpedieert ende gesegelt opten name van Symon en Jacomo Tassa, die hun obligatie oft hantscrifte hebben gegeven aen Thomas Balbani voergenoempt, van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende in date als vore.

Noch gelycke brieven geexpedieert opten name van Jan Grennyt, coopman, die syn hantteecken oft obligatie heeft gegeven aen Thomas Balbani voers., vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste in date ende tyde als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende geexpedieert opten name van Jan de la Faille, coopman, die syn hantscrifte oft obligatie heeft gegeven aen Thomas Balbani voergenoempt, van drye hondert dryendertich ponden VI scellingen VIII deniers grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende in date als vore.

Item, gesegelt ende geexpedieert gelycke brieven van indempniteyt opten name van Jan de Fines, coopman, die syn obligatie heeft gegeven aenden voergenoempden Balbani, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems eens, te betalen metten intereste ten tyde ende gedateert als vore.

Noch gelycke brieven van versekerheyt gedepescheert ende gesegelt opten name van Gielis van Wolfzwinckel, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aen Thomas Balbani voergenoempt, vander somme van hondert sessentzestich ponden XIII scellingen IIII deniers grooten Vlems, te betalen metten intereste als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt geexpedieert ende gesegelt opten name van Bartholomeeus Michielssens, die syn obligatie heeft gegeven den voergenoempden Balbani, vander sommen van hondert ponden Vlems, te betalen, metten intereste van dyen, ten tyde ende in date als vore.

Noch gelycke brieven van versekerheyt gedepescheert ende gesegelt opten name van Henrick vanden Putte, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voergenoempden Balbani, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende dage als vore.

Item, gelycke brieven van indempniteyt gedepescheert ende gesegelt opten name van Bernaert Le Martyn, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voergenoempden Balbani, vander sommen van vyff hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende in date van XXIIII Meye XV^c^ LXXIIIItich.

Gelycke brieven van indempniteyt gedepescheert ende gesegelt opten name van Geeraert Voel, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voers. Balbani, vander sommen van hondert zessentzestich ponden XIII scellingen IIII deniers Vlems eens, te betalen metten intereste ten daege als voere.

Noch gesegelt, geexpedieert ende geteeckent gelycke brieven van indempniteyt opten naem van Jan vanden Walle, coopman, die syn obligatie heeft gegeven aen Thomas Balbani voerseyt, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten interest ten tyde ende gedateert als vore.

Gelycke brieven gesegelt ende gedepescheert opten name van Gielis Smissaert, die syn obligatie heeft gegeven aenden voirgenoemden Balbani, vander somme van hondert ponden grooten Vlems eens, te betalen, metten intereste van dyen, ten pryse, tyde ende gedateert als vore.

Noch gelycke brieven gesegelt ende geexpedieert opten name van Guillamme de Succa, die syn hantteecken ende obligatie heeft gegeven aenden voergenoempden Balbani, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen, metten intereste van dyen, ten tyde ende gedateert als vore.

Gesegelt ende geexpedieert gelycke brieven van indempniteyt opten name van Cornelis Schot, coopman, die syn obligatie heeft gegeven aenden voergenoempden Thomas Balbani, vander sommen van twee hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende gedateert als vore.

Gelycke brieven van versekerheyt gedepescheert ende gesegelt opten name van Robrecht Cools, coopman, die syn hantteecken ende obligatie heeft gegeven aenden voergenoempden Balbani, vander sommen van hondert sessentsestich ponden XIII scellingen IIII grooten Vlems, te betalen metten intereste als vore.

Noch gedepescheert ende gesegelt gelycke brieven van indempniteyt op Christoffel Spechouwere, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aen Thomas Balbani voerseyt, vander sommen van twee hondert dryendertich ponden VI scellingen VIII deniers Vlems, te betalen metten intereste ende in date als vore.

Item, noch gesegelt ende geexpedieert gelycke brieven van indempniteyt op Jan Le Pape, coopman, die syn hantteecken ende obligatie heeft gegeven aenden voerseyden Balbani, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen, metten intereste als vore, in date XXIIII Meye XV^c^ LXXIIII^tich^.

Noch gelycke brieven geexpedieert ende gesegelt opten name van Joseph de Pickere, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aen Thomas Balbani voerseyt, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende in date als vore.

Gelycke brieven gesegelt ende geexpedieert van indempniteyt opten name van Peeter Vrancx doude, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voergenoempden Balbani, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ende gedateert als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende geexpedieert opten name van Jeronimus Mannaert, coopman, die syn hantscrifte ende obligatie heeft gegeven aen Thomas Balbani voerseyt, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste als vore.

Noch gelycke brieven van versekerheyt gedepescheert ende gesegelt opten name van Jan Tack, coopman, die syn hantteecken ende obligatie heeft gegeven aenden voerseyden Balbani, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, staende te betalen metten intereste ten tyde ende gedateert als vore.

Gesegelt ende geexpedieert gelycke brieven van indempniteyt opten name van Michiel Huesch, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voergenoempden Thomas Balbani, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ende gedateert als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende geexpedieert opten name van Guillem Le Saige, Rentmeester ons Genadichs Heeren des Conincx int quartier van Antwerpen, die syn obligatie heeft gegeven aenden voergenoempden Balbani, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste als voir.

Noch gesegelt ende geexpedieert gelycke brieven van indempniteyt op Jacob Gramaye, Rentmeester generael van sConincx beden int quartier van deser stadt, die syn hantteecken ende obligatie heeft gegeven aenden voerseyden Balbani, vander sommen van sessentzestich ponden XIII scellingen IIII deniers grooten Vlems, te betalen als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt geexpedieert ende gesegelt opten name van Peeter Moucheron, coopman, die syn obligatie oft hantteecken heeft gegeven aenden voergenoempden Balbani, van hondert sessentsestich ponden derthien scellingen vier penningen grooten Vlems eens, te betalen metten intereste als vore.

---

17 Mei 1574.

Dobligatie van Carolo Laffrancqui en is nyet geregistreert, als egeen gehadt hebbende.

Item, gesegelt ende geexpedieert brieven van indempniteyt, opten teneur als voer, opten name van Jan Drumez, coopman, die zyn hantteecken ende obligatie heeft gegeven aen Carolo de Lafrancqui, coopman, vander sommen van hondert ponden

grooten Vlems, te betalen XVII Novembris LXXIIII^{tich}, metten interest van dyen tegens ses ten hondert, voer ses maenden. Actum XVII Meye XV^{c} LXXIIII^{tich}.

Noch gesegelt ende geexpedieert gelycke brieven opten name van Jacques Brayel, coopman, die syn obligatie heeft gegeven aen Carolo voers., vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende in date als vore, dico XVII Meye anno XV^{c} vierentseventich.

Item, gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende geexpedieert opten name van Gillis Sorbrecht, coopman, die syn hantscrifte ende obligatie heeft gegeven aenden voergenoempden Carolus Laffrancqui, vander sommen van twee hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ende gedateert als vore.

Noch gesegelt ende geexpedieert gelycke brieven van indempniteyt opten name van Robrecht van Haeften, coopman, die syn hantteecken ende obligatie heeft gegeven aenden voers. Carolo, vander sommen van drye hondert dryendertich ponden ses scellingen VIII deniers grooten Vlems, te betalen metten intereste ende in date als vore.

Gelycke brieven gesegelt ende geexpedieert van indempniteyt opten name van Jan Pellicorne, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voergenoempden Laffrancqui, vander sommen van hondert sessentsestich ponden XIII scellingen IIII deniers grooten Vlems, te betalen metten intereste in date als vore.

Noch gesegelt ende geexpedieert onder den grooten segel gelycke brieven van versekerheyt opten name van Gabriel de Haze, coopman, die zyn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voergenoempden Lafrancqui, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen, metten intereste van dyen, ten pryse ende gedateert als vore XVII Meye XV^{c} LXXIIII^{tich}.

---

17 Mei 1574.

Jacob Wyelants.

Item, noch gesegelt ende geexpedieert onder den grooten zegel deser stadt gelycken brief van indempniteyt opten name van Cornelis Pruynen, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aen Jacob Weylants, vander sommen van hondert sessentsestich ponden XIII scellingen IIII deniers grooten Vlems, te betalen, metten intereste van dyen, ten pryse, tyde ende gedateert als vore.

---

21 Mei 1574.

Peeter van Pee.

Item, noch gesegelt ende geexpedieert onder den grooten segel deser stadt gelycke brieven van indempniteyt opten name van Jacques Hoefnagel, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aen Peeteren van Pee, coopman, vander sommen van hondert sessentzestich ponden XIII scellingen IIII deniers grooten Vlems, te betalen den XXI^{en} Novembris LXXIIII^{tich}, metten intereste, ten pryse ende tyde als voir. Actum XXI Meye XV^{c} LXXIIII^{tich}.

---

22 Mei 1574.

Jan vanden Mersch.

Item, gesegelt ende gedepescheert gelycke brieven van indempniteyten onder den grooten segel deser stadt opten

name van Adriaen Bardoul, coopman, die syn hantteecken ende obligatie heeft gegeven aen Jan vanden Meersch, coopman, vander sommen van twee hondert ponden grooten Vlems, te betalen den XXII^en Novembris anno LXXIIII^tich, metten intereste van ses ten honderden voer den tyt van ses maenden. Actum XXII Meye XV^c LXXIIII^tich.

Noch gesegelt ende geexpedieert gelycke brieven van indempniteyt opten name van Jan Sattyn, coopman, die syn hantscrifte ende obligatie heeft gegeven aenden voergenoempden Janne vanden Meersch, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende gedateert als vore.

---

14 Mei 1574.

Hans Rademaker.

Alzoo den Leden deser stadt, den vierden van deser jegenwoirdige maendt breedenraitschewyse vergadert zynde, was verthoont dat, nyettegenstaende het vuyterst debvoir ende neersticheyt by hunne gecommitteerde gedaen om te becommen de somme van vier hondert duysent Karolusgulden, inde voerleden maent van Aprille, by Zyne Excellentie, vuyten name van Syne Majesteyt, denselven Leden geheyscht te leenene derselver Majesteyt, om daermede te betalen de Spaensche soldaten jegenwoirdelycken inde stadt wesende, daerane noch gebrake de somme van hondert zestich duysent guldenen, ende dat deselve Leden, den vierden deser tegenwoerdiger maent, hadden geconsenteert dat, omme deselve resterende somme te vindene ende hen consent vanden XXIX^en dach der voerleden maent van April volcomelyck te effectueren ende te volbrengen, men soude procederen totter taxatien vande onwilligen die daertoe nyet en hadden willen contribueren, oft emmers nyet en hadden gecontribueert naer henne macht ende faculteyt, ende dat tusschen

middelen tyde men zoude verwilligen zeker getal vande treffelyckste ende welgestadichste borgeren oft andere inwoenderen deser stadt, ten eynde zy op het voirs. consent ende den middel tot effectuatie van dyen geresolveert de voerseyde gebrekende somme souden willen furneren ende verschieten, oft immers ten minsten der stadt assisteren met hennen credite, ten eynde men deselve somme soude mogen lichten aen eenighe cooplieden, ende dat dyen achtervolgende Peeter van Brusegem, coopman, syn obligatie heeft gegeven aen Hans Rademaker, oock coopman, totter sommen toe van vyff hondert ponden grooten Vlems, Soe eest dat wy, Burgemeesteren, Schepenen, Raidt, Superintendenten ende Gecommitteerde vander Rekencamer, metten Oude Scepenen, Wyckmeesters, dekens ende oudermans vanden Ambachte, representerende de dry Leden deser stadt, begeerende den voergenoemden Peeteren van Bruesegem tot syne indempniteyt te verseeckeren van behoirlycken garande, achtervolgende den voerseyden consente, resolutie ende ordonnantie by ons breedenraitschewyse vergadert synde respective genomen den voerseyden negenentwintichsten der voerleder maent Aprilis ende den IIII^en^ deser jegenwoirdiger, hebben beloeft, zoe wy beloven by desen, dat wy den voirgenoemden Peeteren van Brusegem van het vuytgeven van syne obligatie costeloos ende schadeloos sullen ontheffen, ende tot dyen eynde hebben belast, zoo wy belasten by desen, Jannen de Poortere, Rentmeester deser stadt, ende den anderen gecommitteerde totten ontfange vande voerscreven IIII^c^ duysent guldenen, dat zy den voirgenoempden Hans Rademakere, opde voers. obligatie vanden voergenoemden Peeteren van Bruesegem, verschoten ende gedebourseert hebbende de voerseyde somme van vyff hondert ponden grooten Vlems, rembourseren ende betalen deselve somme van V^c^ ₶ grooten Vlems, metten intereste van dyen tegens sesse ten hondert, bynnen de ierste naestcomende ses maenden, ende dat vande ierste penningen die vuyt crachte vanden voerseyden consente by middele van gewillige inductie oft taxatie oft oock anderssints by hen geint ende gecollecteert sullen wordden, verbiedende ende interdicerende denselven dat zy alsulcke penningen nyet en sullen mogen imployeren noch diverteren

tot eenigen anderen gebruycke dan tot voldoeninge ende betalinge vande gene die der stadt eenich gelt selen hebben gedaen oft geleent tot furnissement vande voirs. resterende somme van I^{c}LX^{M} guldenen, verbindende tot dyen eynde generalyck ende specialyck alle ende eeneniegelycke deser stadt goeden ende incommen, ende voerts onse ende onser borgeren persoenen ende goeden, ruerende ende onruerende, jegenwoirdige ende toecomende. Sonder argelist. Ende des toirconden, hebben wy den grooten segel van verbande der stadt van Antwerpen dese letteren doen aenhanghen, opten XIIII dach van Meye int jaer Ons Heeren als men screeff duysent CCCCC vierentzeventich.

Gelycke brieven gesegelt ende geexpedieert opten name van Arnout Kint, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voergenoemden Hans Rademakere, oock coopman, vander sommen van twee hondert vyftich ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende date als vore.

Item, gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende gedepescheert opten name van Adriaen Tacquet, coopman, die syn hantscrifte oft obligatie heeft gegeven aen Hans Rademakere voergenoemt, vander sommen van twee hondert vyfftich ponden grooten Vlems eens, te betalen metten intereste ten tyde ende gedateert als vore.

---

17 Mei 1574.

Christoffel van Ellemput.

Alzoo den Leden deser stadt, den vierden van deser jegenwoirdiger maent breedenraitschewyse vergadert zynde, was verthoont dat, nyettegenstaende het vuyterste devvoir ende neersticheyt by henne gecommitteerde gedaen om te

becommen de somme van vier hondert duysent guldenen, inde voerleden maent van Aprille, by Syne Excellencie, vuyten name van Zyne Majesteyt, denselven Leden geheyst te leenene derselver Majesteyt, om daermede te betalene de Spaensche soldaten jegenwoirdelick inde stadt wesende, daerane noch gebrake de somme van hondert tsestich duysent guldenen, ende dat deselve Leden, den vierden deser jegenwoirdiger maent, hadden geconsenteert dat, om deselve resterende somme te vindene ende hen consent vanden negenentwintichsten dach der voerleder maendt van Aprille volcomelyck te effectueren ende te volbrengen, men soude procederen totter taxatien vande onwillige die daertoe nyet en hadden willen contribueren, oft immers nyet en hadden gecontribueert naer henne macht ende faculteyt, ende dat tusschen middelen tyde men zoude verwilligen seker getal vande treffelycxste ende welgestadichste borgeren oft andere inwoenderen deser stadt, ten eynde sy opt voirs. consent ende den middel tot effectuatie van dyen geresolveert de voirscreven gebrekende somme souden willen furneren ende verschieten, oft immers ten minsten der stadt assisteren met hunnen credite, ten eynde men deselve somme soude moegen lichten aen eenige cooplieden, ende dat dyen achtervolgende Gielis Vermeulen, coopman, zyn obligatie heeft gegeven aen Christoffel van Ellemput, oock coopman, totter sommen toe van twee hondert ponden grooten Vlems, Soe ist dat wy, Borgemeesteren, Schepenen, Raidt, Superintendenten ende Gecommitteerde vander Rekencamer, metten Oude Schepenen, Wyckmeesteren, dekens ende oudermans vanden Ambachte, representerende de dry Leden deser stadt, begeerende den voergenoemden Gielise Vermeulen tot syne indempniteyt te versekeren van behoirlycke garande, achtervolgende den voerseyden consente, resolutie ende ordonnantie by ons breedenraitschewyse vergadert synde respective genomen den voerseyden XXIX^en der voerleder maendt Aprilis enden den vierden deser jegenwoirdiger, hebben beloeft, zoe wy beloven by desen, dat wy den voerseyden Gielisen Vermeulen van het vuytgeven van syne obligatie costeloos ende schadeloos sullen ontheffen, ende tot dyen eynde hebben belast, soe wy belasten by desen Jannen de Poirtere, Rentmeestere deser stadt, ende den

anderen gecommitteerden totten ontfange vanden voerseyden vier hondert duysent gulden, dat sy den voirgenoemden Christoffel van Ellemput, opde voirs. obligatie vanden voirgenoemden Gielise Vermuelen, verschoten ende gedebourseert hebbende de voerseyde somme van twee hondert ponden grooten Vlems, rembourseren ende betalen deselve somme van twee hondert ponden Vlems, metten intreste van dyen tegens ses ten hondert, bynnen de ierste naestcomende sesse maenden, ende dat vande ierste penningen die vuyt crachte vanden voirs. consente by middele van gewillige inductie oft taxatie oft oock anderssins hy hen geint ende gecollecteert sullen wordden, verbiedende ende interdicerende denselven dat sy alsulcke penningen nyet en sullen mogen employeren noch diverteren tot eenigen anderen gebruycke dan tot voldoeninge ende betalinge vanden gene die der stadt ennich gelt selen hebben gedaen oft geleent tot furnissement vande voirs. resterende somme van IcLXM gulden, verbindende tot dyen eynde generalyck ende specialyck alle ende eenenyegelycke deser stadt goeden ende incommen, ende voerts onse ende onser borgeren persoenen ende goeden, ruerende ende onruerende, jegenwoirdige ende toecomende. Sonder argelist. Ende des toirconden, hebben wy den grooten segel van verbande der stadt van Antwerpen dese letteren doen aenhangen, opten XVIIen dach Meye int jaer Ons Heeren als men screef duysent CCCCC ende LXXIIIItich.

Gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende geexpedieert opten name van Franchoys van Gansepoel, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voergenoemden Christoffel van Ellemput, vander sommen van hondert vyftich ponden grooten Vlems, te betalen, metten intereste van dyen, ten tyde, pryse ende gedateert als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende geexpedieert opten name van Jacques van Yewerven, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voergenoemden Ellemput, vander sommen van twee hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende gedateert als vore.

Itom, noch gesegelt ende gedepescheert gelycke brieven van indempniteyt opten name van Peeter Vergoes, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aen Ellemput voergenoempt, vander sommen van twee hondert dryendertich ponden VI scellingen VIII deniers grooten Vlems, te betalen metten intereste als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende geexpedieert opten name van Pauwels van Gemert, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aen Christoffelen van Ellemput voirs., vander sommen van drye hondert dryendertich ponden ses schellingen acht penningen grooten Vlems, te betalen als vore.

Item, noch gesegelt ende geexpedieert gelycke brieven van indempniteyt opten name van Lucas Roosen, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aen Christoffelen van Ellemput voers., vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten dage ende in date als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende gedepescheert opten name van Aert de Laet, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voerge noemden Ellemput, vander sommen van twee hondert ponden grooten Vlems eens, te betalen, metten intereste van dyen, ten tyde ende date als vore.

Gesegelt ende gedepescheert gelycke brieven van indempniteyt opten name van Jan Celosse, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven den voirgenoemden Ellemput, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten dage ende date als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende gedepescheert opten name van Jan Dingens, coopman, die syn obligatie oft hantteecken heeft gegeven den voerseyden Christoffel Ellemput, vander sommen van hondert sessentzestich ponden XIII scellingen IIII deniers grooten Vlems, te betalen metten intereste als vore.

Item, gelycke brieven geexpedieert ende gesegelt opten name van Thomas Betten, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aen Christoffel van Ellemput voirs., vander sommen van hondert twintich ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende in date als vore.

Gesegelt ende geexpedieert gelycke brieven van indempniteyt opten name van Lucas Tayaert, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aen Ellemput voergenoempt, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems eens, te betalen metten intereste ten tyde ende gedateert als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende geexpedieert opten name van Jacques Schot, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voergenoemden Ellemput, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems eens, te betalen metten intereste ende in date als vore.

---

17 Mei 1574.

Hans Jorgien Cruder.

Alzoe den Leden deser stadt, den vierden van deser jegenwoirdiger maent breedenraitschewyse vergadert zynde, was verthoont dat, nyettegenstaende het vuyterste devvoir ende neersticheyt by henne gecommitteerde gedaen om te becommen de somme van vier hondert duysent guldenen, inde voerleden maent van Aprille, by Zyne Excellencie, vuyten name van Syne Majesteyt, denselven Leden geheyst te leenene derselver Majesteyt, om daermede te betalen de Spaensche soldaten jegenwoirdelycken inder stadt wesende, daerane noch gebrake de somme van hondert zestich duysent guldenen, ende dat deselve Leden, den vierden deser jegenwoirdiger maent, hadden geconsenteert dat, omme deselve

resterende somme te vindene ende hen consent vanden XXIX[en] dach der voerleder maent van Aprille volcomelyck te effectueren ende te volbrengen, men soude procederen totter taxatie vande onwillige die daertoe nyet en hadden willen contribueren, oft immers nyet en hadden gecontribueren naer hunne macht ende faculteyt, ende dat tusschen middelen tyde men soude verwilligen seker getal vande treffelycxste ende welgestadichste borgeren oft andere inwoenderen deser stadt, ten eynde sy opt voerseyt consent ende den middel tot effectuatie van dyen geresolveert de voirs. gebrekende somme souden willen furneren ende verschieten, oft immers ten minsten der stadt assisteren met heuren credite, ten eynde men deselve somme soude mogen lichten aen eenige cooplieden, ende dat dyen achtervolgende Jan de Vos met syne consoirten zyn obligatie heeft gegeven aen Hans Jorgien Cruder, coopman, totter sommen toe van twee hondert ponden grooten Vlems, Soe eest dat wy, Borgemeesteren, Schepenen, Raidt, Superintendenten ende Gecommitteerde vander Rekencamer, mette Oude Schepenen, Wyckmeesters, dekens ende oudermans vanden Ambachten, representerende de dry Leden deser stadt, begeerende den voergenoemden Janne de Vos cum suis tot syne indempniteyt te versekeren van behoirlycken garande, achtervolgende den voerseyden consente, resolutie ende ordonnantie by ons breedenraitsgewyse vergadert synde respective genomen den voerseyden XXIX[en] der voerleder maent van Aprille ende den IIII[en] dezer jegenwoirdiger maent, hebben geloeft, zoo wy beloven by desen, dat wy den voerseyden Janne de Vos cum suis van het vuytgeven van synre obligatien costeloos ende schadeloos sullen ontheffen, ende tot dyen eynde hebben belast, soe wy belasten by desen, Jannen de Poirtere, Rentmeestere deser stadt, ende den anderen gecommitteerden totten ontfange vanden voirs. IIII$_c$ M guldenen, dat sy den voirgenoemden Hans Jorgien Cruder, opde voerseyde obligatie van Jan de Vos cum suis, verschoten ende gedebourseert hebbende de voerseyde somme van twee hondert ponden grooten Vlems, rembourseren ende betalen deselve somme van II[c] ponden Vlems, metten intereste van dyen tegens zesse ten hondert, bynnen de ierste naestcommende ses maenden,

ende dat vande ierste penningen die vuyt crachte vanden voerseyden consente by middele van gewillige inductie oft taxatie oft oock anderssins by hen geint ende gecollecteert zullen wordden, verbiedende ende interdicerende denzelven dat sy alsulcke penningen nyet en selen mogen employeren noch diverteren tot eenigen anderen gebruycke dan tot voldoeninghe ende betalinge vanden gene die der stadt eenich gelt selen hebben gedaen oft geleent tot furnissement vande voirs. resterende somme van CLX^{m} guldenen, verbindende tot dyen eynde generalyck ende specialyck alle ende eenenyegelycke deser stadt goeden ende incommen ende voirts alle onse ende onser borgeren persoenen ende goeden, ruerende ende onruerende, jegenwoerdige ende toecomende. Sonder argelist. Ende des toirconden, hebben wy den grooten segel van verbande der voerseyder stadt van Antwerpen aen dese letteren doen hangen, opten XVII^{en} dach Meye int jaer Ons Heeren als men screeff duysent CCCCC en de LXXIIII^{tich}.

Gelycke brieven gedepescheert ende gesegelt opten name van Franchoys Schot, coopman. die syn obligatie heeft gegeven aenden voergenoemden Hanse Jorgien Cruder, vander sommen van twee hondert vyftich ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende in date als vore.

Item, gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende geexpedieert opten name van Adam Reniers, die syn obligatie heeft gegeven aen Hans Cruyder voergenoempt, vander sommen van hondert zessentzestich ponden XIII schellingen IIII deniers grooten Vlems, te betalen, metten intereste van dyen, ten tyde ende gedateert als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende geexpedieert opten name van Jacques de la Faille, coopman, die zyn obligatie heeft gegeven aenden voergenoemden Hans Jorgien Cruyder, vander sommen van twee hondert vyftich ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste als vore.

Gesegelt ende gedepescheert gelycke brieven van indemp-

niteyt opten name van Jan Colyns, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voers. Cruyder, vander sommen van drye hondert dryendertich ponden VI schellingen VIII deniers grooten Vlems, te betalen metten intereste als vore.

Item, gesegelt ende geexpedieert gelycke brieven van indempniteyt opten name van Geeraert Opten Bosch, coopman, die zyn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aen Hans Jorgien Cruder voers., vander sommen van drye hondert ponden grooten Vlems eens, te betalen metten intereste ten tyde ende in date als vore.

Item, gesegelt ende geexpedieert gelycke brieven van indempniteyt opten name van Robrecht van Eckeren, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voergenoemden Hans Jorgien Cruder, vander sommen van hondert sessentsestich ponden XIII schellingen IIII deniers grooten Vlems, te betalen metten intereste als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt geexpedieert ende gesegelt opten name van Jacques de Langaigne, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voerseyden Cruyder, vander sommen van hondert sessentsestich ponden XIII schellingen IIII deniers grooten Vlems, te betalen metten intereste ende in date als vore.

Noch gesegelt ende geexpedieert gelycke brieven van indempniteyt opten name van Joos vanden Steene, coopman, die syn obligatie heeft gegeven aenden voergenoemden Hanse Cruyder, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen, metten intereste van dyen, ten tyde ende date als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende geexpedieert opten name van Jan van Santvoort, coopman, die syn obligatie heeft gegeven aenden voergenoemden Cruyder, vander sommen van twee hondert vyftich ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende gedateert als vore.

Item, gesegelt ende geexpedieert gelycke brieven van indempniteyt opten name van Jeronimus de la Croix, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voergenoemden Hanse Jorgien Cruyder, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen, metten intereste van dyen, ten tyde ende in date als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt geexpedieert ende gesegelt opten name van Franchoys van Bruesegem, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aen Hans Jurgien Cruyder, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende gedateert als vore.

Noch gesegelt ende gedepescheert gelycke brieven van indempniteyt opten name van Jan de Hollander, coopman, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voergenoemden Cruyder, vander sommen van twee hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende in date als vore.

Gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende geexpedieert opten name van Lambrecht Bottin, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voergenoemden Cruyder, vander sommen van hondert sessentsestich ponden XIII schellingen IIII deniers grooten Vlems, te betalen metten intereste ende in date als vore.

Item, gesegelt ende geexpedieert gelycke brieven van indempniteyt op Jan Roo, van Vuytrecht, die syn obligatie oft hantteecken heeft gegeven aen Hans Jorgien Cruyder, vander sommen van hondert vyftich ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende gedateert als vore.

Noch gelycke brieven van indempniteyt gesegelt ende geexpedieert opten name van Govaert Vermuelen, die syn obligatie oft hantscrifte heeft gegeven aenden voergenoem-

den Hans Jurgien Cruyder, vander sommen van hondert ponden grooten Vlems, te betalen metten intereste ten tyde ende in date als vore.

---

17 Juli 1574.

Jacob van Wees.

Alsoo de drye Leden deser stadt, inde maent van Meye anno XV^c vierentzeventich lestleden, omme te voldoene de somme van vier hondert duysent Carolusguldenen, tot twintich stuyvers, de Coninclycke Majesteyt geaccordeert by maniere van leeninge, om daermede betalinge te doene den Spaenschen soldaten wesende alsdoen gecomen bynnen deser stadt, waren benoot op te nemen, op wissel van Lyons, van Thomas Balbani, coopman van Luca, dertich duysent Carolusguldenen, te betalen op retorno vanden selven wissel met alsulcken schade als den gemeyn cours vander Borssen alhier de brieven zouden betaelt ende geaccepteert wordden den viertiensten deser loopender maent van Julio, alles volgende dobligatie onder den grooten segele in date XXVI Meye daeraff gegeven, ende want deselve wissel wederomme gecomen is, te weten seventhien duysent negen hondert LXXI croonen IIII stuvers X penningen, tot LXIX VII/VIII grooten Vlems, om die nu promptelyck wederomme betaelt ende gerembourseert te wordden zonder voirder vuytstel oft prolongatie, anderssints ware dese stadt gescapen in seer swaer interest te vallen, soedat, om de meeste schade mette minste te verhuedene, hebben myne Heeren vander Weth aensocht den eerbaren ende vromen Jacob van Wees, coopman, ten eynde hy de stadt ende gemeynte in desen noot soude willen bystaen met eene somme van viertien duysent twee hondert vier Carolusgulden, op gracelycken interest, voer den tyt van vier maenden ierstcomende, ende dat op goede ende vaste verseeckerheyt van brieven ende obligatien van eenige

goede borgeren, cooplieden ende ingesetenen deser stadt, die te betalen staen inde maent van Novembri naestcomende, den intereste daerinne begrepen, dwelck de voirgenoemde Jacob van Wees gewillichlycken heeft gedaen ende geaccordeert, mits hebbende de versekerheyt als vore, Soe eest dat wy, Borgemeesteren, Schepenen, Superintendenten ende Gecommitteerde vander Rekencamere, Oude Scepenen, Raidt, Wyckmeesteren, dekens ende oudermans vanden Ambachte, representerende de dry Leden deser stadt, begeerende den voergenoemden Jacobe van Wees, oft den brengere van desen, behoirlycken ende volcomelycken te versekeren vanden rembourseménte ende restitutie vander voirs. somme van XIIII^{m} II^{c} IIII gulden, achtervolgende den consente by ons breedenraitsgewyse vergadert synde eendrachtelyck daertoe gegeven respective den XXIX^{en} dach der maent van April ende den IIII^{en} Meye al lestleden, hebben beloeft, zoe wy beloven by desen, den voirgenoemden Jacobe van Wees, oft brenger van desen, te rembourseren, wedergeven ende betalen de voerseyde somme van XIIII^{m} II^{c} IIII gulden den twintichsten in Novembri anno XV^{c} LXXIIII^{tich} naestcomende, sonder eenige prolongatie oft vertreck, tot welcken effecte wy den voergenoemden Jacobe hebben in handen gelaten, voer versekerheyt, tot gelycke somme toe, obligatien van diversche borgeren, cooplieden ende ingesetenen alhier residerende, luydende te betalen aen Thomas Balbani, oft bringer sbrieffs, inde maent van Novembri LXXIIII^{tich}, daeraff de declaratie inhoudende de namen ende sommen deur desen is getransfixeert, om deselve obligatien by hem, oft bringer van elcx derselver, op synen behoirlycken verschyndage geindt ende ontfangen te wordden als hem eygen toebehoorende, ende oft gebeurde dat de voers. van Wees deselve obligatien ten verschyndage als voren de betalinge daeraff nyet en conste becommen, in al oft in deele, Soe beloven wy als voren deselve te betalen ende tot dyen eynde hebben wy belast, zoo wy belasten by desen, Jannen de Poortere, Rentmeestere deser stadt, ende den anderen gecommitteerden totten ontfange vande IIII^{c} M guldenen, dat zy tselve rembourssement doen sullen vanden penningen die procederen sullen vuyt crachte vanden voirs. consente by middele

van gewillige inductie, taxatie oft oock anderssins, die by hun geint ende gecollecteert sullen wordden vanden persoenen die inde leeninge nyet en hebben gecontribueert ende vanden genen die luttel hebben geleent ende meer behoiren te contribueren totte leeninge voers , conform der acte van commissien den Hooftmannen, Wyckmeesteren ende anderen daertoe gegeven den twelffsten deser loopender maent van Julio, verbindende tot dyen eynde alle der stadt goeden ende incommen ende voerdane generalyck ende specialyck alle ende yegelycke onse ende onser borgeren persoenen ende goeden, ruerende ende onruerende, jegenwoirdige ende toecomende. Sonder argelist. Ende des toirconden, hebben wy den grooten segel van verbande der stadt van Antwerpen desen letteren doen aenhangen, opten XVII^en^ Julii anno XV^c^ ende vierentzeventich.

Hiernaer volgen namen vanden persoenen hun obligatien gegeven ende geteeckent hebbende, in desen verhaelt.

Jan Marisschal . . .	106 —	—		gr. Vlems
Willem van Aelst . .	106 —	—		
Cornelis Schot . . .	212 —	—		
Jan vanden Broecke doude .	530 —	—		
Walran Dragon . . .	106 —	—		
Merten vanden Leure . .	106 —			
Jeronimus van Halle doude .	106 —	—		
Joseph de Pickere . .	106 —	—		
Jan de Pape doude . .	106 —	—		
Gillis Mutsaert . . .	212 —	—		
Jan Le Fin	106 —	—		
Peeter van Achterhout .	106 —	—		
Symon ende Jeronimo Tassa	106 —	—		
Peeter Arnouts . . .	353 —	6 —	8	
	2367 —	6 —	8	

19 Juli 1574.

Steven Racquet.

Alsoe de drye Leden deser stadt, inde maent van Meye inden jare XV^{c} vierentseventich lestleden, omme te voldoene de somme van vier hondert duysent Carolusguldenen, tot twintich stuyvers, der Conincklycker Majesteyt geaccordeert by maniere van leeninge, omme daermede betalinge te doene den Spaenschen soldaten wesende alsdan gecommen bynnen deser stadt, waren benoot op te nemen, op wissel van Lyons, van Thomas Balbani, coopman van Luca, dertich duysent Carolusguldenen, te betalen op retorno vanden selven wissel met alsulcken scade als den gemeyn cours vander Borssen alhier de brieven souden betaelt ende geaccepteert wordden den XIIII^{en} deser loopender maent van Julio, alles volgende dobligatie onder den grooten segele in date XXVI Meye daeraff vuytgegeven, ende want deselve wissel wederomme gecomen is, te weten seventien duysent negen hondert eenentseventich croonen IIII stuyvers X deniers, tot LXIX vii/viii grooten Vlems, om die nu promptelyck wederomme betaelt ende gerembourseert te wordden sonder voirder vuytstel oft prolongatie, anderssints ware dese stadt gescapen in seer swaren interest te vallen, soedat, om de meeste scade mette minste te verhuedene, hebben myne Heeren vander Weth aensocht den eerbaren enden vromen Steven Racquet, coopman, ten eynde hy de stadt ende gemeynte in desen noot zoude willen bystaen met eene somme van negen duysent drye hondert Carolusguldenen, op gracelycken interest, voer den tyt van vier maenden ierstcommende, ende dat op goede ende vaste versekerheyt van brieven ende obligatien van eenige goede borgeren, cooplieden ende ingesetenen deser stadt, die te betalen staen inde maendt van Novembri naestcomende, den intereste daerinne begrepen, dwelck de voergenoemde Steven Racquet gewillichlycken heeft gedaen ende geaccordeert, midts hebbende de versekerheyt als vore, Soo eest dat wy, Borgemeesteren, Scepenen, Superintendenten ende

Gecommitteerde vander Rekencamer, Oude Scepenen, Raidt, Wyckmeesteren, dekens ende oudermans vanden Ambachte, representerende de drye Leden deser stadt, begeerende den voergenoemden Steven Racquet, oft den bringere van desen, behoirlycken ende volcomelycken te verseeckeren vanden rembourssemente ende restitutie vander voirs. somme van IX^{m} IIII^{c} Carolusguldenen, achtervolgende den consente by ons breedenraitschewyse vergadert synde eendrachtelick daertoe gegeven respective den XXIX^{en} dach der maendt van April ende den IIII^{en} Meye al lestleden, hebben beloeft, zoe wy beloven by desen, den voirgenoemden Steven Racquet, oft bringer van desen, te rembourseren, wedergeven ende betalen de voerseyde somme van negen duysent drye hondert guldenen den twintichsten in Novembri inden jare XV^{c} vierentseventich naestcommende, sonder eenige prolongatie oft vertreck, tot welcken effecte wy den voergenoemden Steven Racquet hebben in handen gelaten voer versekerheyt, tot gelycke somme toe, obligatien van diversche borgeren, cooplieden ende ingesetenen alhier residerende, luydende te betalen aen Thomas Balbani, oft bringer sbrieffs, inde maent van Novembri anno vierentseventich, daeraff de declaratie inhoudende de namen ende sommen deur desen is getransfixeert, om deselve obligatien by hem, oft bringer van elcx derselver, op zynen behoirlycken verschyndage geint ende ontfangen te wordden als hem eygen toebehoorende, ende oft gebeurde dat de voirs. Racquet deselve obligatien ten verschyndage als vore de betalinge daeraff nyet en conste becommen, in al oft in deele, soe beloven wy als vore deselve te betalen, ende tot dyen eynde hebben wy belast, soo wy belasten by desen, Jannen de Poortere, Rentmeestere deser stadt, ende den anderen gecommitteerde totten ontfange vande voirs. IIII^{c} M Carolusguldenen, dat sy tselve rembourssement doen sullen vande penningen die procederen sullen vuyt crachte vanden voers. consente, by middele van gewillige inductie, taxatie oft oock anderssins, die by hun geint ende gecollecteert sullen wordden vanden persoenen die inde leeninge nyet en hebben gecontribueert ende vanden genen die luttel hebben geleent ende meer behooren te contribueren totte leeninge voirs.,

conform der acte van commissien den Hooftmannen, Wyckmeesteren ende andere daertoe gegeven den XII[en] deser loopender maent van Julio, verbindende tot dyen eynde alle der stadt goeden ende incommen ende voordane specialyck ende generalyck alle ende yegelycke onse ende onser borgeren persoenen ende goeden, ruerende ende onruerende, jegenwoirdige ende toecomende. Sonder argelist. Ende des toirconden, hebben wy den grooten segel van verbande der stadt van Antwerpen desen letteren doen aenhangen opten negenthiensten dach Julii anno XV[c] ende vierentzeventich.

Hier volgen de namen vanden persoenen boven verhaelt.

Michiel Huesch . . .	106 —	—		gr. Vlems
Henrick vanden Putte . .	106 —	—		
Jan van Assche . . .	106 —	—		
Dominicus de Baenst . .	106 —	—		
Balthasar Vrythoff. . .	106 —	—		
Gielis Wolfzwinckel . .	176 —	13 —	4	
Jan Santernel . . .	106 —	—		
Amant vander Eygen . .	106 —	—		
Hans van Rysegem . .	106 —	—		
Jeronimus Coomans . .	159 —	—		
Michiel Valck . . .	106 —	—		
Jan Walle	106 —	—		
Peeter de Smidt . . .	212 —	—		
	1607 —	13 —	4	

---

19 Juli 1574

Jan de Poortere.

Alsoe de dry Leden deser stadt, inde maent van Meye inden jare XV[c] vierentseventich lestleden, om te voldoene

de somme van vier hondert duysent Carolusgulden, tot XX stuvers, de Conincklycke Majesteyt geaccordeert by maniere van leeninge, om daermede betalinge te doene den Spaenschen soldaten wesende alsdoen gecommen bynnen deser stadt, waren benoot op te nemen, op wissel van Lyons, van Thomas Balbani, coopman van Luca, dertich duysent Carolusguldenen, te betalen op retour vanden selven wissel, met alsulcken schade als den gemeynen cours vande Borssen alhier de brieven souden betaelt ende geaccepteert wordden den XIIII[en] deser loopender maent van Julio, alles volgende de obligatien onder den grooten segel in date den XXXVI[en] Meye daeraff vuytgegeven, ende want deselve wissel wederoem gecommen is, te wetene seventhien duysent negen hondert eenentseventich croonen IIII stuvers X deniers, tot LXIX ende VII/VIII grooten Vlems, om die nu promptelyck wederomme betaelt ende gerembourseert te worddene sonder voirder vuytstel oft prolongatie, anderssins waer dese stadt geschapen in seer swaren intereste te vallen, soedat, omme de meeste schade metter minste te verhuedene, hebben myne Heeren vander Weth aensocht den eersamen Jan de Poortere ten eynde hy de stadt ende gemeynte in desen noot soude willen bystane met synen credite ende geloove van een somme van sesse duysent twee hondert viertich guldenen aenden eersamen Gielis Hoffman, coopman alhier, voer den tyt van vier maenden, ende dat op goede ende vaste versekerheyt van brieven ende obligatien van eenige goede borgeren, cooplieden ende ingesetenen deser stadt, die te betaelen staen inde maendt van Novembri naestcomende, den intereste daerinne begrepen, dwelck de voergenoemde Jan de Poirtere gewillichlycken heeft gedaen ende geaccordeert, midts hebbende de versekerheyt als vore, eensamentlyck oock dat hy hem selven sal mogen rembourseren oft doen rembourseren vanden penningen procederende vande openstaende schulden vande persoenen geaccordeert hebbende boven de IIII[c] duysent Carolusguldenen midtsgaders oock vanden penningen die ontfangen sullen wordden vanden taxt als anderssins, Soe eest dat wy, Borgemeesteren, Schepenen, Superintendenten ende Gecommitteerde vander Rekencamer, Oude Schepenen, Raidt, Wyckmeesteren, dekens ende ouder

mans vanden Ambachten, representerende de dry Leden deser stadt, begeerende den voirgenoemden Janne de Poirtere, oft den bringer van desen, behoirlycken ende volcomelycken te versekeren vanden rembourssement ende restitutie vander voerseyde somme van ses duysent twee hondert viertich guldenen, achtervolgende den consente by ons breedenraitschewyse vergadert synde eendrachtelyck daertoe gegeven respective den negenentwintichsten der voerleder maent van April ende den vierden van Meye lestleden, hebben beloeft, soe wy beloeven by desen, den voers. Janne de Poirtere, oft bringer van desen, te rembourseren, wedergeven ende betalen de voirs. somme van VI^{m} II^{c} XL gulden den XX^{en} in Novembri anno vierentzeventich naestcomende, sonder eenige prolongatie oft vertreck, tot welcken effecte wy den voerseyden de Poirtere hebben in handen gelaten voer versekerheyt, tot gelycke somme toe, obligatien van diversche borgeren, cooplieden ende ingesetenen alhier residerende, luydende te betalen aen Thomas Balbani, oft brenger sbrieffs, inde maent van Novembri anno vierentseventich, daeraff de declaratie inhoudende de namen ende sommen deur desen is getransfixeert, om deselve obligatien by hem, oft bringer van elcx derselver, op zynen behoirlycken verschyndage geint ende ontfangen te wordden als hem eygen toebehoorende, ende oft gebeurde dat de voerseyde de Poertere deselve obligatien ten verschyndage als vore de betalinge daeraff nyet en conste becommen, in al oft in deele, soe beloven wy als voren deselve te betalen, ende tot dyen eynde hebben wy belast, soe wy consenteren by desen, denzelven Janne de Poirtere ende den anderen gecommitteerden totten ontfange vande IIII^{c} M guldenen dat zy tselve remboursement doen sullen vande penningen die procederen sullen vande openstaende sculden mitsgaders oock vande penningen die vuyt crachte vanden voers. consente by middele van gewillige inductie oft taxatie oft oock anderssins geint ende gecollecteert sullen wordden vande persoenen die inde leeninge nyet en hebben gecontribueert ende vanden ghenen die luttel hebben geleent ende meer behoiren te contribueren tot de leeninge voers., conform der acte van commissie den Hooftmannen ende Wyckmeesteren ende

anderen daertoe gegeven den XII^en deser loopender maent van Julio, verbindende tot dyen eynde alle der stadt goeden ende incommen ende vortane generalyck ende specialyck alle ende yegelycke onse ende onser persoonen ende goeden, ruerende ende onruerende, jegenwoirdige ende toecomende. Sonder argelist. Ende des toirconden, hebben wy den grooten segel van verbande der stadt van Antwerpen dese letteren doen aenhangen, opten negenthiensten Julii XV^c jaer ende vierentseventich.

Declaratie vande namen ende sommen in desen geruert.

Jan Tack	106 —	—	
Jan vanden Broecke, meecooper,	159 —	—	
Nicolaes van Lippelo . .	106 —	—	
Jan Grennyt	106 —	—	
Robrecht Cools . . .	176 —	13 —	4
Niclaes Huybrechts . .	106 —	—	
Jan van Achelen . . .	176 —	13 —	4
Bartholomeus Michiels . .	106 —	—	
Michiel Coesaert . . .	106 —	—	
	1148 —	6 —	8

---

7 Mei 1574.

Geeraert van Mechelen.

Wy, Burgemeesteren, Scepenen, Superintendenten, Commisen vander Rekencamere, Rentmeestere, Rade, poirterén ende ingesetene der stadt van Antwerpen, kennen midts desen dat, alsoo Don Loys de Requesens, Groot Commandeur van Castillien, Stadthoudere, Gouverneur ende Capitayn generael van dese Zyns Majesteyts Nederlanden, verlast ende gepres-

seert zynde vande Spaensche soldaten tegens synen danck ende wille gecommen zynde in dese voirs. stadt van Antwerpen, begeerende betalinge van heure soldee ende gagie, ende Syne Excellencie, hem vindende onversien van alle andere middelen om te furneren ende op te brengen sulcke groote sommen van penningen als van noode was om de voers. soldaten contentement te gevene ende te betalene, versocht hadde, om alle inconvenienten te scouwen die deur het lange blyven vanden voerseyden soldaten bynnen deser voirs. stadt souden mogen overcomen, dat de borgeren, ingesetenen, soo cooplieden vander natien, geestelycke persoenen als alle andere, tsamen souden willen opbringen de somme van vier hondert duysent guldens onder goede ende sekere beloefte ende asseurancie van geremboursseert te worddene bynnen ses maenden vanden voirs. penningen, metten intereste tegens sesse ende een quaert van thondert tsjaers, daervore verbindende ende te pande settende vuyten name van Syne Majesteyt alle de demeynen, beden, soo ordinarise als extraordinarise, van synen lande ende hertochdom van Brabant ende syne andere landen van herwaerts over, die voordane souden geconsenteert oft gelicht wordden tot proffyte van Syne Majesteyt, zyne hooren ende nacomelingen, egeene vuytgenomen oft gereserveert, om by middel van dyen ende vanden iersten penningen die daeraff procederen souden promptelyck bynnen den voirs. tyt van ses maenden geremboursseert ende betaelt te worddene vande voers. leeninge van de voirs. IIII^cM guldenen, consenterende ende willecorende daerenboven dat men soude mogen inhouden alle de penningen die dese stadt soude moeten furneren ende opbringen in alle de beden, penningen ende impositien als boven totter volder betalinge ende remboursssemente toe vande voirs. leeninge ende intereste, bovendyen oock belovende, tot meerdere sekerheyt ende vasticheyt, in synen eygenen ende priveen naem ende in princelycke beloefte ende ter goeder trouwen te betaelene ende voldoene eenenyegelycken vande voirs. leeninge metten verloope bynnen den voirs. tyde van ses maenden, tot dyen eynde verbindende zynen persoon ende alle syne goeden, ruerende ende onruerende, tegenwoirdige ende toecomende, hebbende

daeraff gegeven brieven ende bescheet met synen naem onderteeckent in date den XXIX^{en} Aprilis lestleden, onder ons berustende, ende beloefte daeraff te doen depescheren opene brieven van Syne Majesteyt in behoirlycker forme by Syne Excellencie ende by die vander fynancie geteeckent, ende daernaer den Leden deser stadt breedenraitschewyse vergadert synde den voers. XXIX^{en} Aprilis, gehoirt de voers. petitie ende gesien hebbende de voerseyde versekeringe ende beloefte van Syne Excellencie, om den vuytersten noot daerinne dese stadt haer vont te verhoeden ende voorcomene, hadde de leeninge vande voerseyde IIII^{c} M gulden geconsenteert opde voerseyde versekerheyt ende beloefte van Syne Excellencie, ende dat dyenvolgende Geeraert van Mechelen, tot furnissement vande voerseyde somme van vier hondert duysent guldens, Jannen de Poortere, Rentmeester deser stadt, als gecommitteert vande voirs. Leden totten ontfange derselver, heeft getelt de somme van vier hondert Carolusguldenen, Soe eest dat wy, Burgemeesteren, Scepenen, Superintendenten ende Commisen vander Rekencamer, Rentmeestere, Rade, poirteren ende ingestenen voergenoempt, bekennen ende lyden daeromme midts desen dat de voirs. Geeraert van Mechelen nae rate vander voers. somme is participerende ende deelachtich inde voers. beloefte ende obligatie van Syne Excellencie, gelovende midts desen den voergenoemden Geeraerden van Mechelen. oft bringer van desen, vande penningen vande selve obligatie ende beloefte comende de voirs. somme van vier hondert guldenen metten intereste van dyen tegens rente den penninck sesthiene te voldoene, daervore verbindende generalyck ende specialyck alle ende eenenyegelycke deser stadt goeden ende incommen, ende voerts onse ende onser borgeren persoenen ende goeden, ruerende ende onruerende, jegenwoirdige ende toecomende. Sonder argelist. Ende des toirconden, hebben wy den grooten segel van verbande der voers. stadt van Antwerpen aen dese letteren doen hanghen, opten sevensten dach Meye int jaer Ons Heeren als men screeff duysent CCCCC ende vierentseventich.

---

7 Mei 1574.

Henrick van Beringen.

Gelycke brieven gesegelt ende gedepescheert opden name van Henrick van Beringen, vander sommen van hondert vyftich Carolusguldenen, te betalen metten intereste ende gedateert als vore.

---

6 Mei 1574.

Diego de Villalobos.

Gelycke brieven ende obligatie geexpedieert opten name van Diego de Villalobos, coopman, vander sommen van twee hondert Carolusguldenen, te betalen metten intereste ende in date als voer, VI^{a} Meye.

---

5 Mei 1574.

Marcus Nunez ende Loys Perez.

Noch gesegelt ende geexpedieert gelycke brieven ende obligatie opden name van Marcus Nunez ende Loys Perez, vander sommen van elff hondert guldenen, te betalen metten intereste als vore, in date V^{a} Meye.

---

8 Mei 1574.

Nicasius Lonay.

Item, noch gesegelt ende geexpedieert eenen brieff oft obligatie opten name van Nicasius Lonay, coopman, vander sommen van vier hondert guldenen eens, te betalen metten intereste als vore, in date VIII^{a} Meye XV^{c}LXXIIII^{tich}.

---

28 Mei 1574.

Nicasius Lonay.

Gelycke brieven oft obligatie geexpedieert opten name van Nicasius Lonay voergenoempt, vander sommen van gelycke vier hondert guldenen eens, te betalen metten intereste als vore, in date des XXVIII^en^ Meye XV^c^ LXXIIII^tich^.

---

24 Mei 1574.

Jan de Poortere.

Gesegelt ende geexpedieert noch een gelycke obligatie opten name van Jan de Poortere, Rentmeestere deser stadt, vander somme van vier hondert Carolusguldenen eens, te betalen metten intereste als vore, in date des XXIIIIe Meye XV^c^ LXXIIII^tich^.

---

17 Mei 1574.

Lombardye natien.

Wy, Burgemeesteren, Scepenen, Superintendenten, Commisen vander Rekencamer, Rentmeestere, Rade, poirteren ende ingesetenen deser stadt van Antwerpen, kennen midts desen dat, alsoo Don Loys de Requesens, Groot Commandeur van Castillien, Stadthoudere, Gouverneur ende Capiteyn generael van dese Zyns Majesteyts Nederlanden, verlast ende gepresseert synde vande Spaensche soldaten tegens synen danck ende wille gecomen synde in dese voirs. stadt van Antwerpen, begeerende betalinge van heure soldee ende gagien, ende Syne Excellencie, hem vindende

onversien van alle andere middelen om te furneren ende op te brengen sulcke groote sommen van penningen als van noode was om de voerseyden soldaten contentement te gevene ende te betalene, versocht hadde, om alle inconvenienten te schouwen die deur het lange blyven vanden voerseyden soldaten bynnen deser voirs. stadt soude mogen overcommen, dat de borgeren, ingesetenen, zoo cooplieden vander natien, geestelycke persoenen als alle andere, tsamen souden willen opbringen de somme van vier hondert duysent Carolusguldenen, onder goede ende sekere beloefte ende asseurancie van gerembourseert te worddene bynnen zesse maenden vande voers. penningen, metten intereste tegens zesse ende een quaert van thondert tsjaers, daervore verbindende ende te pande settende vuyten name van Zyne Majesteyt alle de demeynen, beden, soo ordinarise als extraordinarise, van synen lande ende hertochdom van Brabant ende zyne andere landen van herwaerts over, die vordane souden geconsenteert oft gelicht wordden tot proffyte van Syne Majesteyt, zyne hoiren ende nacomelingen, egeene vuytgenomen oft gereserveert, om by middel van dyen ende vande ierste penningen die daeraff procederen souden promptelyck bynnen den voirs. tyt van ses maenden gerembourseert ende betaelt te wordden vande voerseyde leeninge vande voirs. IIII[c] M Carolusguldenen, consenterende ende willecorende daerenboven dat men soude mogen inhouden alle de penningen die dese stadt zoude moeten furneren ende opbringen in alle de beden, penningen ende impositien als boven, tot volder betalinge ende rembourssement toe vande voirs. leeninge ende intereste, bovendyen oock belovende, tot meerdere sekerheyt ende vasticheyt, in zynen eygenen ende priveen naem ende in princelycke beloefte ende ter goeder trouwen te betalene ende voldoene eenenyegelycken vande voirs. leeninge metten verloope bynnen den voirs. tyde van ses maenden, tot dyen eynde verbindende synen persoon ende alle syne goeden, ruerende ende onruerende, jegenwoirdige ende toecomende, hebbende daeraff gegeven briven ende bescheet met synen naem onderteeckent in date den XXIX[en] Aprilis lestleden, onder ons berustende, ende beloefte daeraff te doen depescheren opene brieven

van Syne Majesteyt in behoirlycker formen by Syne Excellencie ende by die vander fynancie geteeckent, ende daernaer den Leden deser stadt, breedenraidtschewyse vergadert zynde den voerseyden XXIX[en] Aprilis, gehoort de voers. petitie ende gesien hebbende de voerseyde versekeringe ende beloefte van Zyne Excellencie, om den vuytersten noot daerinne dese stadt haer vont te verhoeden ende voorcomene, hadde de leeninge vande voerseyde IIII[c] M guldenen geconsenteert opde voerseyde versekerheyt ende beloefte van Syne Excellencie, ende dat dyenvolgende Signor Jan Baptista Sforsozi, inden name vande cooplieden vander natien van Lombardyen bynnen dese stadt residerende, tot furnissement vande voerseyde somme van vier hondert duysent guldenen, Jannen de Poortere, Rentmeestere deser stadt, als gecommitteert vande voers. Leden totten ontfange derselver, heeft getelt de somme van thien duysent Carolusguldenen eens, Soo eest dat wy, Burgemeesteren, Scepenen, Superintendenten ende Commisen vander Rekencamer, Rentmeestere, Rade, poerteren ende ingesetenen voergenoempt, bekennen ende lyden daeromme midts desen dat de voirs. Jan Baptista Sforsozi, inder qualiteyt als vore, naer rate vander voirs. somme is participerende ende deelachtich inde voers. obligatie ende beloefte van Syne Excellencie, gelovende midts desen den voergenoemden Sforsozy, oft brenger van desen, vande penningen vande selve obligatie ende beloefte commende de voers. somme van thien duysent guldenen, metten intereste van dyen tegens rente den penninck sesthiene, te voldoene, daervore verbindende generalyck ende specialyck alle ende eenenyegelycke deser stadt goeden ende incommen, ende voerts onser borgeren persoonen ende goeden, ruerende ende onruerende, jegenwoirdighe ende toecomende. Sonder argelist. Ende des toirconden, hebben wy den grooten segel van verbande der voerseyder stadt van Antwerpen aen dese letteren doen hangen, opten seventhiensten dach Meye int jaer Ons Heeren als men screeff duysent CCCCC ende vierentzeventich.

---

4 Mei 1574.

Cornelis Pruynen.

Item, noch gesegelt ende geexpedieert een obligatie opten name van Cornelis Pruynen, coopman, bynnen deser stadt residerende, vander sommen van vyfthien hondert Carolusguldenen, te betalen metten intereste ten tyde als vore. Actum IIII^{a} Meye XV^{c} LXXIIII^{tich}.

---

7 Mei 1574.

Arnoult Pels.

Gesegelt ende geexpedieert gelycke briven oft obligatie opten name van Arnoult Pels, oock coopman, bynnen dezer stadt residerende, vander somme van sesse hondert guldenen eens, te betalen metten intereste als vore. Actum VII^{a} Meye XV^{c} LXXIIII^{tich}.

---

17 Juni 1574.

Joan ende Alonso de Palma.

Noch gesegelt ende geexpedieert gelycke obligatie opten name van Joan ende Alonso de Palma, cooplieden, bynnen deser stadt residerende, vander sommen van drye hondert Carolusguldenen, te betalen metten intereste ten tyde als vore. Actum XVII Junii XV^{c} LXXIIII^{tich}.

---

17 Juni 1574.

Martin Alonzo.

Item, noch gesegelt ende geexpedieert eenen brieven oft obligatie opten name van Martin Alonzo, coopman van Spaingnien, bynnen deser stadt residerende, vander sommen van hondert guldenen eens, te betalen metten intereste ten tyde als vore. Actum XVII Junii XVc LXXIIIItich.

---

21 Mei 1574.

Joncker Adriaen van Heylwegen.

Gelycke briven oft obligatien geexpedieert ende gesegelt opten name van Joncker Adriaen van Heylwegen, Scepene inder Weth alhier, vander sommen van twee hondert guldenen eens, te betalen metten intereste als vore. Actum XXI Meye XVc LXXIIIItich.

---

10 Mei 1574.

dExcellencie vanden Commandor.

Item, gesegelt ende geexpedieert eenen brieff ende obligatie opten name van Hernando Porrez, Hofmeester van Zyne Excellencie, van wegen derselver Syne Excellencie, van der sommen van sesse duysent guldenen eens, te betalen metten intereste ten tyde als vore. Actum X Meye XVc LXXIIIItich.

De cooplieden vander natien van Portugael hebben oock geleent, ende syn de brieven daeraff vuytgegeven als de voergaende.

Inden eersten, gesegelt een obligatie, op den teneur ende forme als vore, opten name van Rodrigo Alvarez Caldera, coopman vuyt Portugael, vander sommen van twelff hondert guldenen eens, te betalen bynnen sesse maenden metten intereste van VI i/iiii pro c^{o} op djaer. Actum XXIX Meye XV^{c} LXXIIII.

Item, noch gesegelt ende geexpedieert een obligatie opten name van Signor Jaspar Rodrigus, coopman Portugalois, alhier residerende, vander sommen van sesse hondert guldenen eens, te betalen metten intereste ten pryse als vore. Actum XXIX Meye XV^{c} LXXIIII^{tich}.

Noch eenen brieff oft obligatie geexpedieert opten name van Fernand Rimenez ende Ruy Nunez, cooplieden Portugalosen, vander somme van thien hondert guldenen eens, te betalen metten intereste ten pryse ende tyde als vore. Actum den XXIX^{en} ditto.

Een ander obligatie gesegelt ende geexpedieert opten name van Emanuel Rodrigus ende sonen, coopman vuyt Portugael, vander sommen van negen hondert negentich guldenen, te betalen metten intereste ten tyde ende in date als vore.

Gesegelt ende geexpedieert een ander obligatie opten name van Jeronimo Lindo, coopman vuyt Portugal, alhier residerende, vander sommen van twee duysent hondert vyftich gulden vyfthien stuyvers, te betalen metten intereste ende in date als vore.

Gelycken brieff ende obligatie gesegelt opten name van Diego Lopez, Portuguez, vander sommen van drye hondert viertich guldenen eens, te betalen metten intereste ten pryse als vore. Actum XV Septembris XV^{c} LXXIIII^{tich}.

Item, gelycke brieven ende obligatie gesegelt opten name van Rodrigo de Vega Debola, Consul vander natien van Portugael, bynnen deser stadt residerende, vander sommen van vier hondert vyftich guldenen eens, te betalen metten intereste als vore. Actum 29 Meye 1574.

Noch een obligatie geexpedieert ende gesegelt opten name van Pierro Lopes Serrano, coopman Portuguez, vander sommen van hondert tachtentich guldenen eens, te betalen metten intereste ten tyde ende in date als vore.

Item, noch een obligatie gesegelt ende gedepescheert opten name van Loys Rodrigus, coopman vuyt Portugael alhier, vander sommen van twee hondert thien guldenen eens, te betalen metten intereste als vore. Actum XV Meye XV^c LXXIIII^tich.

Gelycke obligatie gesegelt ende geexpedieert opten name van Emanuel Henricques, coopman vuyt Portugael alhier, vander sommen van twee hondert guldenen, te betalen als vore. Actum XXIX Meye LXXIIII^tich.

Item, een gelycke obligatie gesegelt ende geexpedieert opten name van Loys Fernandes, coopman Portugues, vander sommen van acht hondert sessentwintich guldenen, te betalen metten intereste als vore. Actum XXIX Meye XV^c LXXIIII^tich.

Item, noch gesegelt ende geexpedieert een obligatie opten name van Philippe Denys, coopman vuyt Portugael, alhier residerende, vander sommen van drye hondert tachtentich guldenen eens, te betalen metten intereste als vore. Actum XXIX Meye LXXIIII^tich.

Gelycke brieven ende obligatie geexpedieert opten name van Rodrigo Alvarez Caldera, coopman Portugues, vander somme van sesse hondert twintich guldenen eens, te betalen, metten intereste van dyen, ten tyde ende gedateert als vore.

Een obligatie van gelycken inhouden geexpedieert opten name van Emanuel Ferrera, coopman Portugues, alhier residerende, vander somme van drye hondert tsestich gulden eens, te betalen metten intereste ende in date als vore.

Noch een gelycke obligatie gezegelt ende geexpedieert opten name van Eduwaert Vaz, coopman Portugues, vander somme van twee hondert tseventich guldenen eens, te betalen metten intereste ten tyde ende date als vore.

Item, gesegelt ende geexpedieert een gelycke obligatie opten name van Joan Fernandes, Secretaris vande cooplieden van Portugael alhier, vander somme van sessendertich guldenen eens, te betalen metten intereste in date als vore.

Item, noch gesegelt ende geexpedieert een obligatie opten name van Georgio Pinto ende Francisco Laurencio, cooplieden vuyt Portugael alhier, vander sommen van hondert achtendertich guldenen eens, te wetene den voirgenoemden Pinto LXX gulden ende Laurencio LXVIII gulden, te betalen metten intereste ten tyde ende gedateert als vore.

---

2 September 1574.

Thomas Balbani.

Nous, Bourgmestres, Eschevins, Superintendens, Commis de la Chambre des comptes, Receveur, Conseil, bourgeois et manans de la ville d'Anvers, confessons debvoir de bonne et léal debte au Signor Thomas Balbani, marchant Lucquois, la somme de six mille sept cent soixante-cincq florins, de vingt pattars pièce, procédant de semblable somme que le dict Balbani nous a compté et furny à nostre contentement, dont

l'en quictons par cestes, laquelle dicte somme de VI^{m} VII^{c} LXV florins du dict pris avons promis et promectons bien et léaulment rendre et restituer au dict Signor Thomas Balbani, ou son ayant cause et action, le XXIIIIe jour du mois de Novembre prochainement venant, sans plus loing dilay ou exception, obligeans pour ce tous et quelzconcques les biens et revenuz de la dicte ville d'Anvers, présens et advenir, et pour plus grande seurté luy avons donné ès mains, pour gaige et hypotecque espéciale, les obligations ensuivantes, premièrement une de Bernard Martin de la somme de V^{c} XXX florins, item de Paul van Fockenborch de III^{c} LIII ℔ VI escalins VIII deniers, item de Martin Hureau de CLIX ℔, item de Jehan Hoon de CVI ℔, et de Henry van Oncen de II^{c} XII ℔, toutes de gros monnoye de Flandres, montans les dictes cincq obligations par ensemble à la somme de mil trois cens soixante livres VI escalins VIII deniers de gros, accordans et consentans par cestes au dict Signor Thomas Balbani, ou à son ayant cause et action, que en cas qu'ilz ne fussent remboursez et payez de la susdicte somme au temps susdict, ilz pourront vendre, céder et aliéner les dictes cincq obligations ou partie dicelles à telles personne ou personnes ou pour tel prins que bon luy semblera, sans que besoing soit de nous en demander quelque congé ou consent, ou aussy de faire quelque procédure de droict en aucune manière, jusques à la dicte somme de VI^{m} VII^{c} LXV florins, le tout sans fraude ou malengien. En tesmoing de vérité, nous, les susdicts Bourgmestres, Eschevins, Superintendens, Commis de la Chambre des Comptes, Receveur, Conseil, bourgeois et manans de la dicte ville d'Anvers avons le séel d'obligation de la dicte ville faict mectre à ces présentes, le IIme jour de Septembre l'an M CCCCC LXXIIII.

---

29 October 1574.

Cooplieden van Luca.

Nous, Bourgmestres, Eschevins, Superintendent, Commis de la Chambre des Comptes, Receveur, Conseil, manans et habitans de ceste ville d'Anvers, confessons avoir cédé et transporté, cédons et transportons par cestes aux Signors Benedicto et Bernardino Bonvisy, au nom de tous les marchans de la nation de Luca résidens en ceste ville d'Anvers, la somme de vingt mille florins une foys, de vingt pattars monnoye de Brabant chacun florin, et ce des quattre cens mille florins lesquelz Son Excellence a promis furnir et rembourser à ceste ville des premiers aydes que se lèveront au proffit de Sa Majesté, ensuivant ses lettres de ce expédiées en date le XXIXme jour d'Apvril dernier passé, et ce en payement et satisfaction de semblables XX^{m} florins, lesquels les dicts de la nation de Luca ont déboursé ès dicts IIII^{c} M florins furnis à Son Excellence par ceste ville, et dont nous avons aus dicts de la nation donné lettres sur les noms des dicts Benedicto et Bernardino Bonvisy, et par icelles promis les laisser participer à rate de la dicte somme en la dicte promesse de Son Excellence, laquelle lettre scera avecq ceste annullé et à nous restitué, consentans aus dicts signors marchans de Luca de povoir demander, recepvoir, récupérer de Son Excellence les dicts XX^{m} florins, en défalcation et diminution des dicts IIII^{c} mil florins à nous comme dessus promis, ou d'iceulx aultrement disposer comme leur plaira et trouveront convenir, promectans à Son Excellence ne à aulcun aultre rien plus demander des dicts XX^{m} florins, mais estans iceulx de la nation de la dicte somme satisfaictz et contentez, quictons d'icelle Sa dicte Excellence et tous aultres qui ce toucher pourra, retenant nostre action seullement touchant les restans III^{c} IIII^{xx} mil florins. En tesmoing de vérité et sans fraude ny malengien, avons etc., le XXIXme jour d'Octobre XV^{c} LXIIII.

TAFELE VAN DESEN JEGENWOIRDIGEN REGISTERE.

25 Mei 1574.

Octrooi van den Koning.

Philips, byder gratie Gods Coninck van Castillien, van Leon, van Arragon, van Navarre, van Napels, van Secillien, van Maillorcke, van Sardaine, vanden Eylanden Indien ende vasten lande der see Occeane, Ertshertoge van Oistenrycke, Hertoge van Bourgoingnen, van Lothrycke, van Brabant, van Lymborch, van Luxemborch, van Gelre ende van Melanen, Grave van Habsborch, van Vlaenderen, van Arthois, van Bourgoingnen, Palsgrave, ende van Henegouwe, van Hollant, van Zeelant, van Namen ende van Zuytphen, Prince van Swave, Marckgrave des Heylichs Rycx, Heer van Vrieslant, van Salins, van Mechelen, vande stadt stede ende landen van Vuytrecht, Overyssele ende Groeninge, ende Dominateur in Asie en in Affrycke, Allen dengenen die dese jegenwoirdige sien sullen, Saluyt. Wy hebben ontfangen die oytmoedige suplicatie van onsen welbeminden die Burgmeesteren, Schepenen ende Raedt deser onser stadt van Antwerpen, inhoudende hoe dat onsen seer lieven ende seer beminden neve Don Loys de Requesens et de Cuniga, Groot Commandador van Castillien, Stadthouder, Gouverneur ende Capiteyn generael in onse landen van herwertsovere, hen, supplianten, voirgehouden heeft dat hy hem grootelyck benoodicht vont, midts den eysch die onse Spaensche soldaten hem waeren doende nopende de betalinghe van huere besoldinge ende gaigen, als wesende onversien van sulcke somme van penningen als dairtoe van noode waeren, hebbende denselven supplianten, opden XXVI^en^ van Aprille lestleden, aengesocht dat sy mit alle vuyterste neersticheyt hen souden willen employeren neffens den burgeren, geestelycheyt, coopluyden, natien ende alle anderen ingesetenen ende inwoonderen der voers. stadt, om deselve te verwilligen ende induceren ons ende onsen voirgenoemden neven den Groot Commandador van Castillien in alsulcken noot by te stane ende

helpen mit leeninge van vier hondert duysent ponden, van veertich grooten onser Vlaemscher munten tpont, op goede ende behoorlycke versekerheyt dat sy daervan binnen den tyt van sesse maenden naestcommende geremboursseert souden wordden, mitsgaders vanden intereste van VI ende een quaert ten honderden opt jaer, dairvoiren verbindende ende ypothecerende alle onse goeden ende beden, soe ordinarise als extraordinarise, die binnen onsen lande ende hertochdomme van Brabant ende andere landen van herwertsovere van nu voortane geaccordeert ende gelicht sullen wordden, oft alreede vervallen syn tonssen proffyte oft van onse erffven ende naecommelinghen, sonder eenige daervuyt te scheyden oft reserveren, om by middele van dyen, ende vande eerste penningen die daeraff commen ende procederen sullen binnen den voers. tyde promptelyck geremboursseert te wordden soe vande voers. leeninghe als vanden intereste voers., ende dat men in minderinge vanden voers. remboursemente van weghen der voirnoemde stadt soude moghen inhouden alle de penningen die de voirnoemde supplianten ende ingesetenen derselver stadt sullen hebben te betalen ende te contribueren in alle beden, penningen ende impositien, sulcx als voren, totte volle betalinge ende remboursemente vande selve leeninge ende interest van dyen, ende dat daerenboven, tot meerdere versekerheyt van tgene des voers. is, onse voirnoemde neve die Groot Commandeur soude geloven, in synen priveen ende eygen naem, binnen den voers. tyt van sesse maenden eenenyegelycken te vernueghen ende rembourseren vande leeninge ende interest voirscreven, ende daervoren verbinden synen persoon ende alle syne goeden, ruerende ende onruerende, Om tot welcken versuecke te voldoene, de voirnoemde supplianten, begerende te continueren die goede affectie die sy altyts tonsen dienste gethoont hebben ende om die ingesetenen der voers. stadt tonlasten vande voers. Spaensche soldaten die sedert geweldichlyck binnen derselver stadt gecommen waeren ende hen in elckerlyckx huysen, soo geestelycke als weerlycke, gefourriert hadden, tot grooten coste, onruste ende schade vande selve borgeren, coopluyden ende ingesetenen, aldaer hebben, opden XXVII^en ende XXVIII^en dagen der voers. maent van Aprille lestleden,

verscheyden borgeren ende ingesetenen by hen ontboden om opde obligatie, verbintenisse, ypothecque, geloefte ende versekerheyt voers. deselve totte voers. leeninge te verwilligen ende induceren, mitsgaders oyck die geestelycheyt ende verscheyden coopluyden ende natien, ende hoewel sy supplianten daeronder vele goetwillige bevonden om nae hun macht ende qualiteyt zekere sommen te leenen, des nochtans nyettegenstaende syn aldaer vele andere geweest die daertoe egheenssins en hebben willen verstaen, ende oyck andere die inde redelycheit ende nae advenant den anderen van heurer macht ende qualiteyt weygerden te contribueren totter voers. leeninge, dewelcke men daertoe nyet en konde gebringen, mitz dien dat tot sulcke leeninge egeen consent vande Leden der voers. stadt van Antwerpen alnoch gedragen en was ende dat alsoe oyck in heuren respecte egeene obligatie noch verbintenisse en was geboren, ende daeromme egeene executie aldaer en konde geschieden, Tot welcken eynde deselve supplianten hebben versocht aen onsen voirgenoemden neve den Groot Commandeur van Castillien hen te willen consenteren dat sy den Breeden Raedt souden mogen vergaderen, twelck hen van onsen wegen geconsenteert is geweest ende oyck belast dat sy de Leden der voirnoemde stadt totte voers. leeninge souden willen induceren ende verwilligen mit alle middelen daertoe dienende, welcken achtervolgende hebben deselve supplianten de drye Leden der voers. stadt breedenraedtsgewyse doen vergaderen ende denselven voergehouden tgene des hen by onsen voirnoemden neve den Groot Commandeur van Castillien belast ende bevolen was, welcke drye Leden, aenmerckende de groote benautheyt ende perplexiteyt daerinne de goede borgers ende inwoonders hen bevonden duer die groote overlasten ende insolencien die de voers. soldaten binnen der voers. stadt waren bedryvende, ende dat onse voirnoemde neve de Groot Commandeur van Castillien, aldaer tegenwoirdich synde, daerinne geen ordre en konde gestellen, mits dat sy alle respect ende reverencie aen heure overheyt verlaten hadden, ende beduchtende dat daerdeure noch meerder inconvenienten souden moghen naevolgen, die nyet alleenlyck der voirs. stadt maer oyck den geheelen lande ende onsen dienst seer schadelyck ende

prejudiciabel souden mogen wesen, hebben om tselve te verhueden genootzaeckt geweest de voers. leeninge totter voirs. somme van vier hondert duysent ponden munte voers. te consenteren, ende opdat deselve leeninge by de rycke nae elcx macht, faculteyt ende qualiteyt soude geschieden ende gelyckelyck gedragen wordden, hebben die voerseyde drye Leden, opden XXIX^en^ der voirs. maent van Aprille, eendrachtelyck geconsenteert ende geaccordeert dat men die burgeren, ingesetenen, coopluyden ende andere, soe geestelycke als weerlycke, van wat state, qualiteyt oft conditie deselve souden mogen wesen, by alle maniere van inductie ende onderwysinge soude verwilligen totte voers. leeninge ende tot redelycke somme nae advenant van andere van gelycker macht ende qualiteyt, oft indyen deselve nergens toe en wilden verstaen, dat men in dyen gevalle deselve onwillige soude taxeren in der redelycheyt, ende achtervolgende deselve taxatie hen promptelyck bedwinghen tot opbringen vande selve getauxeerde sommen, Ende want onse voirnoemde neve de Groot Commandeur tvoers. accordt ende consent goet gevonden ende in onsen name aengenomen ende geaccepteert heeft, ende voorts hen, supplianten, beloeft te verleenen brieffven van ottroye, om vuyt crachte van dyen de onwillige totter voers. leeninge te moghen bedwingen, Soe hebben die voirnoemde supplianten ons seer oytmoedelycken gebeden dat wy, accepterende tconsent ende accord voers., hen souden willen ottroyeren ende consenteren tselve consent te moghen stellen tot behoirlycke executie inder vueghen ende manieren boven verclaert, ende eenenyegelycken te mogen bedwinghen realyckeñ ende by feyte tot opbringhen vande penningen daerop hy getaxeert sal wordeñ, nyettegenstaende oppositie oft appellatie gedaen oft te doene ter contrarien, ende denselven supplianten daertoe te auctoriseren, sonder vande voirs. contributie ende leeninge (als gedaen om onsen dienst ende in sulcken vuytersten noot als voren) yemanden te bevryen, geestelycke noch weerlycke, mit derogatie vande previlegien oft exemptien die meñ ter contrarien dyenaengaende soude mogen oft willen pretenderen, sulcx als tselve byde voirs. drye Leden is ondersproken, ende mits dacceptatie van onsen voirnoemden neve den Groot Com-

mandeur van Castillien geadvoyeert is geweest, ende hen daerop te verleenen ende doen expedieren onse oepene brieven in behoorlycker formen, Doen te wetene dat wy, de saken voerscreven overgemerct, willende dat de beloefte die onse voirnoemde neve Groot Commandeur van Castillien den voirnoemden van Antwerpen, supplianten, gedaen heeft, voldaen ende volbracht worde, genegen wesende tot heure voers. bede ende begeerte, sunderlinge aenmerckende den goeden dienst die sy ons in desen vuytersten noot doende syn, ende hebbende denselven voer aengenaem, hebben den voirnoemden supplianten, by deliberatie van onsen voirgenoempden neve den Groot Commandeur van Castillien, gegunt, geottroyeert ende geaccordeert, gunnen, ottroyeren ende accorderen, hen gevende oirloft ende consent vuyt onser zunderlinger gratien by desen, dat sy, om te gevuechlycker te mogen opbringen ende furneren de voers. leeninge van vier hondert duysent ponden munte voers. die sy ons geconsenteert ende geaccordeert hebben om daermede de voirnoemde Spaensche soldaten betalinge te doene, sullen mogen verwilligen ende induceren die burgeren, coopluyden ende alle andere ingesetenen van onser voirnoemde stadt van Antwerpen, soe wel geestelycke als weerlyck, van wat state, qualiteyt oft conditie die syn, om daerinne te contribueren elck mit een redelycke somme nae advenant van syne macht, ryckdom ende qualiteyt, sonder daervan yemanden te bevryen oft verdraghen, geestelyck noch weerlycke, in eeniger manieren, nyettegenstaende eenige previlegien oft exemptien die men ter contrarien dienaengaende soude mogen oft willen pretenderen, daertoe wy voer dese reyse, ende gemerct dat de contributie ende leeninge geschiet voer onsen dienst ende in alsulcken vuytersten noot als voers. is, gederogeert hebben ende derogeren by desen, willende ende ordinerende dat, soeverre eenige totte voers. leeninge ende contributie nyet en wilden verstaen, men in dien gevalle deselve sal mogen taxeren inder redelyckheyt, ende achtervolgende deselve tauxatie de onwillige ende weygereers te bedwingen tot het opbringhen van sulcke sommen van penningen als sy getauxeert sullen syn, realycken ende mitter daet, by alle gevuechlycke weghen ende middelen van bedwange ende

soe men in gelycke saken gewoonlyck is van doene, nyettegenstaende oppositie oft appellatie gedaen oft te doene ter contrarien, waertoe wy den voirnoemden van Antwerpen, supplianten, geauctoriseert hebben ende auctoriseren by desen. Ontbieden daeromme ende bevelen onsen lieven ende getrouwen die Cancellier ende Luyden van onsen Rade in Brabant, Schoutet van Antwerpen, ende allen onsen rechteren, justicieren, officieren ende ondersaten dyen dit aengaen sal, dat sy den voirnoemden van Antwerpen, supplianten, van dese onse jegenwoordige gratie, ottroy, orloff ende consent doen, laten ende gedooghen rustelyck ende vredelyck ende volcommelyck genyeten ende gebruycken, sonder hen te doen noch laten geschien eenich hinder, letsel oft moyenisse ter contrarien, want ons alsoe gelieft. Des toirconden, hebben wy onsen segel hieraen doen hangen. Gegeven in onser voirgenoemde stadt van Antwerpen, den XXV^{en} dach van Mey int jaer Ons Heeren duysent vyff hondert vierentseventich, van onsen rycken van Spaengnen, Secillien etc. tXIX^{te}, ende van Napels tXXI^{te}. Onder stont gescreven aldus: Byden Coninck, ende onderteeckent, dOverloepe.

Gecollationneert mette originale gesegelde octroye ende is dese daermede bevonden concorderende by my,

JAN VAN PARYS DE JONGE,

Notaris apostolyck ende imperiael, byden Raede geordineert in Brabant geadmitteert.

---

24 Mei — 14 Juni 1574.

Octrooi van den Koning.

Philippe, par la grâce de Dieu Roy de Castille, de Léon, d'Arragon, de Navarre, de Napels, de Sicille, de Maillorcque, Sardaine, des Isles Yndes et terre ferme de la mer Océane, Archiduc d'Austrice, Duc de Bourgoingne, de Lothier, de

Brabant, de Lembourg, de Luxembourg, de Geldres et de Milan, Conte de Habsbourg, de Flandres, d'Arthois, de Bourgoingne, Palatin, et de Haynnau, de Hollande, de Zeelande, de Namur et de Zutphen, Prince de Zwave, Marquiz du Sainct-Empire, Seigneur de Frize, de Salins, de Malines, des cité villes et pays d'Utrecht, d'Overyssel et Groeninge, et Dominateur en Asie et en Affricque, A tous ceulx qui ces présentes verront, Salut. Receu avons l'humble supplication de noz bien-amez les Bourgemestres, Eschevins, Superintendens et Commis de la Chambre des Comptes en ceste nostre ville et cité d'Anvers, contenant comme, s'estans employez avec toute diligence possible pour recouvrer les deniers requiz au furnissement du prest de quatre cens mil livres, du pris de quarante groz nostre monnoye de Flandres la livre, nagaires à nous accordez, et nonobstant tous bons debvoirs par eulx faict, ilz auroient trouvé encoires y faillir la somme de cent cincquante mil livres, dont ilz n'ont aucun moyen pour la povoir furnir si promptement que le payement à faire aux soldatz Espaignolz le requiert, si ce n'est en levant icelle somme de quelzques marchans à interest, ce que leur est accordé povoir faire par les troix Membres de la dicte ville, moyennant que la somme levée ou à lever fust rembourssée des premiers deniers qui procéderont des moyens qu'ilz ont consenti pour le furnissement du dict prest de quatre cens mil livres, mais comme ne leur est loysible de faire la levée des dictz deniers sur intérest à la charge de la dicte ville sans nostre préallable ottroy, congé et licence, ilz nous ont très humblement suplyé et requiz qu'il nous pleust leur ottroyer et consentir de povoir lever d'aucuns marchans la dicte somme de cent cincquante mil livres, à tel intérest que à la moindre charge de la dicte ville l'on pourra accorder avec iceulx, à en estre deschargé par après par les moyens consentiz et accordez par les dictz Membres et leur en faire dépescher noz lettres patentes en tel cas pertinentes, Scavoir faisons que nous, les choses dessusdictes considérées et sur icelles eu l'advis de noz amez et féaulx les Chieff, Trésorier général et Commis de noz demaines et finances, inclinans à la supplication et requeste des dictz d'Anvers, suppliants, meismes eu

regard au bon service qu'ilz nous ont fait en cest endroict, leur avons, par la délibération de nostre très chier et trés amé cousin Don Loys de Requesens et de Çuniga, Grant Commandeur de Castille, Lieutenant, Gouverneur et Capitaine général en noz pays de par-decà, ottroyé, consenti et accordé, ottroyons, consentons et accordons en leur donnant congié et licence de grâce espécialle par ces présentes, que pour par le furnissement du dict prest de quatre cens mil livres du dict pris à nous accordé pour la cause que dessus, ilz puissent et pourront lever cent cincquante mil semblables livres, à tel frait et intérest que à la moindre charge de la dicte ville ilz pourront accorder avec quelzques marchans illecq et en faire délivrer aus dictz marchans telles lettres et obligations qu'ilz auront besoing à leur seureté, pourveu que les dictz supplians seront tenuz au plus tost descharger leurs dictes obligations des premiers deniers qui procéderont des moyens consentiz et accordez par les trois Membres de la dicte ville pour trouver les dictz quatre cens mil livres de prest, et aussi en rendre compte au boult de l'an pardevant tel commissaire que à cest effect ilz seront tenuz requérir pardevers nous, et au surplus seront pareillement tenuz faire présenter ces meismes originales tant au Conseil de nos dictes finances que de nostre Chambre de Comptes en Brabant, pour icelles estre respectivement enregistrées, vériffiées et interinées là et ainsi qu'il appertiendra. Si donnons en mandement à nos amez et féaulx les Chancellier et Gens de nostre Conseil en Brabant aus dictz de nos finances, Président et Gens de nostre dicte Chambre des Comptes en Brabant, Mayre de Louvain, Amptman de Bruxelles, Escouttettes d'Anvers et de Bois-le-Duc, et à tous aultres noz justiciers, officiers de nostre pays et ducé de Brabant et d'Oultre-Meuze et ceulx de noz vassaulx et seigneurs bassains cui ce regardera, que de nostre présente grâce, ottroy et consentement, aux conditions selon et en la forme et manière que dit est, ils facent, seuffrent et laissent les dictz d'Anvers, supplians, plainement et paisiblement joyr et user, sans leur faire, mettre ou donner, ne souffrir estre fait, mis ou donné aucun trouble ou empeschement au contraire, car ainsi nous plaist-il, nonobstant quelzconcques ordonnances, restrinctions, mandemens ou deffenses à ce contraires. En tesmoing de ce, nous avons

fait mettre nostre séel à ces présentes. Donné en nostre ville d'Anvers, le XXIIIIe jour de May l'an de grâce mil cincq cens soixante-quatorze, des noz règnes, asscavoir des Espaignes, Sicille, etc. le XIXe, et de Napels, le XXIme.

Sur le plicque estoit escript: Par le Roy, le Grant Commandeur de Castille etc., Gouverneur général, le Seigneur Barlemont, Chief, Messires Gaspar Schetz, Seigneur de Grobendoncq, Trésorier général, Josse de Damhoudere, Chevaliers, Jacques Reingout et Engelbert d'Oyenbrugge, Commis des finances, et aultres présens. Subsigné : d'Overloope.

Encore au mesme plicque estoit escript : Ces présentes lettres ont esté veues en la Chambre des Comptes du Roy nostre Sire à Bruxelles, et selon le contenu en icelles illecq interinnées et enregistrées au registre de la dicte Chambre, commenchant au mois de Décembre XVc cincquante-cincq, foliis IIIc XXVI verso, IIIc XXVII et verso, dessus marcqué avecq la lettre J, le quinziesme jour de Juing XVc soixante-quatorze. Subsigné : C. de Helmont.

Sur le doz estoit escript : Les Chief, Trésorier général et Commis des demaines et finances du Roy nostre Sire consentent en tant que en eulx est le contenu ou blancq de cestes estre furny et accomply, tout ainsy et par la meisme forme et manière que Sa Majesté le veut et demande estre faict par icelluy blancq. Escript à Bruxelles soubz les seingz manuelz des dictz Chief, Trésorier général et Commis, le XIIIIe jour de Juing XVc soixante-quatorze. Ainsy soubsigné : Schetz, J. Damhoudere, J. Reingout, E. d'Oyenbrugge, et sellé avecque ung rouge seau à double cue y pendant.

Collationnée avecque les originalles lettres d'octroy, et est icelle trouvée concorder,

Jehan de Parys le josne,

Notaire apostolicque et impérial, par le dict Conseil Privé et de Brabant admis.

23 Augustus 1574.

A Son Excellence.

Remonstrent en toute révérence les Bourgmestres, Eschevins et Conseil de ceste ville d'Anvers, comment qu'eulx, à l'occasion des charges et offices qu'ils déservent en la dicte ville, se trouvantz obligez d'advertir Vostre Excellence de toutes occurences qu'en icelle ville se représentent, et voyantz à leur grand regrect la mesme ville, depuis peu de tamps en-çà, estre venue en telle décadence que la ruyne enthière et désolation est devant la porte, sy promptement elle n'est assistée et secourue, iceulx remonstrans n'ont sceu délaisser, en acquict de leur debvoir et office, de représenter à Vostre Excellence le pouvre et misérable estat auquel présentement elle se retreuve, tant à l'endroict du général d'icelle que de ses particuliers habitans, ensamble aussy adviser les causes et occasions par lesquelles elle est venue en telle estroictesse et extrémité, affin que Vostre Excellence, advertie du tout, y puisse mectre l'ordre et remède tel quy convient, Auquel effect, en premier lieu, tiennent icelle mémorative du contenu de la requeste par eulx présentée au mois de Juing passé, par laquelle ilz ont déduyct l'énormité des debtes et charges ausquelles le corps de la ville est enveloppé, montant à quatre milions de florins, sans le capital des rentes, Au mesme effect supplient les dictz remonstrans qu'il luy plaize considérer les grandes pertes, dommaiges et intérestz qu'à l'occasion des présens troubles les bourgeois, manans et habitans de ceste ville ont souffert, tant par l'interruption de la négotiation d'aultant d'années qu'aultrement par la rébellion et saccaigement de plussieurs villes de par-decà, soyt aussy servye de considérer les grands dégastz, fraictz et despens que les mesmes bourgeois, manantz et habitans depuis sept ans en-çà continuellement tousjours ont souffert, ayantz depuis le commencement des troubles du tamps de

Madamme de Parma en-ça quasy tousjours esté chargez de garnison ordinaire de sept ou huyct, parfois aussy de dix ou douze compaignyes des souldartz, en ayantz aussy par-dessus ce fourny IIII^{c}M florins pour le bastiment de la citadelle, avecque aultres I^{c}M florins par eulx payez pour les intérestz d'icelle somme, parmy laquelle fourniture, ores que de la part de Sa Majesté leur auroit esté promis par contract exprès qu'ilz seroint deschargez de toute garnison et aultre charge à raison de la garde et gens de guerre, et qu'icelle garnison seroit mise de là en avant en la citadelle, ce néantmoings depuis ne sont esté plus soulaigez ny sublevez qu'auparavant, ains continuelement ont esté chargez et travaillez et encores présentement sont, ayantz pour la plus grande part nourry du tout les souldartz ou les assisté avecque tel service quy leur a valu la moictié de leur despence, et par-dessus ce en ayantz aussy furny à la citadelle par diversses fois des lictz et aultres utensilles et continuellement feu et lumière jusques à asteur pour les gardes, Et combien que l'érection de la dicte citadelle avoit esté mise en avant, accordée et achepvée depuis pour la seurté et asseurance des bons et répression des mauvais, comme l'on avoit faict entendre, nonobstant les remonstrances faictes par les prédécesseurs des remonstrans au contraire que la citadelle ne convenoit aulcunnement en une ville marchande telle que ceste située au milieu du pays, ce néantmoings, par le désastre depuis naguerres icy advenu, l'on a facillement peu comprendre que peu d'asseurance présentement il y aye en ceste ville et comment que la citadelle a servy à effect contraire, ayant esté le moyen que les souldartz mutinés soyent entrez en ceste ville, soyt par la seulle connivence et dissimulation des souldartz grégaires, ou aussy, comme les gens se donnent à entendre, par la conduycte des chieffz d'icelle entreprinse sans faulte très mauvaise, non seulement pour aultant qu'elle allors a mise la ville en bransle de se perdre mais aussy pour ce qu'elle servira de très mauvais exemple à tous aultres souldartz mutinez, de quelque nation qu'ilz soyent, quy pour l'advenir vouldront attenter le semblable, oultre et par-dessus ce que les grandz dégastz, despens et charges que la ville en publicq, les bourgeois, manans et

habitans d'icelle en particulier, ont souffert, y durant le séjournement des dictz mutinez, sont toutes notoires, veu que le publicq at esté forcé de nourir le Electo avecque son Conseil six sepmaines de route à leur discrétion, semblablement ont faict les particuliers au regardt des aultres souldartz, ce que l'on pourroit monstrer avoir cousté plus de trois cent mille livres Arthois, de sorte que plussieurs, pour recouvrer les deniers nécessaires à leur nourriture, ont esté nécessitez de les prendre à crédit, et, en mancquant le crédit, les trouver par vente ou engaigement de leurs meubles, par-dessus ce at-on fourny à Vostre Excellence le prest de IIIIc M ₶, en quoy plussieurs aussy n'ont sceu fournir leur quote et contingent sans se mectre en extrême estroictesse, et nonobstant que l'on aye faict son extrême debvoir pour les recouvrer par forme de voluntaire contribution particulière, ce néantmoings n'at-on sceu parfournir la somme enthière, mais at-on esté nécessité sur les obligations des particuliers lever à intérest IcL M ₶ et entre aultres une partie de XXXm ₶, prinse à l'eschange de Lion de Thomas Balbany, laquelle a cousté à la ville à raison de XXVIII pour cent sur l'an, et encores présentement court en partye, pour n'y estre moyen de la descharger, et combien qu'en accordant le dict prest les membres de la dicte ville avoint pourparlé que les dictz mutinez, estants dressez du payement de leur gaiges, debvroint aussy payer à leur hostes les despens, avant que sortir la ville, ce néantmoings riens n'est ensuyvy, mesmes, en estans sortiz, comme ils arrestarent ung jour ou deulx aux villaiges circonvoisins, y ont semblablement vescu aulx despens du bonhomme, de sorte que, se veuillant informer, l'on trouvera iceulx villaiges avoir supporté une très excessive et très exorbitante despence, par-dessus ce Vostre Excellence peult scavoir les grandes foulles, oultraiges et insolences par eulx perpétrées, dont plussieurs femmes enceintes ont este aborties et aulcuns aussy trespassez de paour, peult aussy scavoir le dangier et péril où que la ville par plussieurs foys s'est trouvée de se perdre, semblablement aussy Vostre Excellence n'ignore le meurtre perpétré en la personne du jœusne homme par eulx pendu, pour avoir volu contregarder la deshonnesteté dont

on vouloit user en la maison de sa maîtresse, acte criant vengeance devant Dieu et les hommes, et ce qui se peult tenir pour plus énorme sans comparaison qu'aultre cas, quel quy fust, qu'on se peult imaginer, avecque très grand scandale des gens de bien et dérision des sectaires, l'on at veu les blasphèmes qu'ilz ont usé contre l'aultorité de l'Eglise, ayantz forcé ung prebstre, contre les sanctions du Concile, à célébrer, en lieu prophane, pour une occasion sy impie et injuste, nonobstant que le clergé réclamât hault et clair au contraire, et pour passer à l'énorme, exorbitante et par trop préjudiciable conséquence quy en est resultée de ce que dessus, l'on treuve qu'après le partement des dictz mutinez les assiz de la ville, pour ce quart d'année, ont moings valu que du passé la somme de V^m et aultant de florins, l'on treuve aussy que deulx cent cincquante maisons depuis se sont commenchées à fourgaigner et évaincre, pour n'estre les propriétaires d'icelles bastans de payer les arriéraiges des rentes sur icelles hypothecquées, l'on treuve aussy que toutes les principales hosteleries de la ville demeurent serrées, estant argument bien évident que les estraingiers ne fréquentent plus la ville comme du passé, en oultre entendt-on que plussieurs des plus notables et riches bourgeois se sont retirez et encores journellement se retirent hors de ceste ville, et de ceulx quy y restent, plussieurs abandonnent leurs maisons et se retirent à demourer sur une chambre, tant pour ne pouvoir plus longement fournir aulx despens qu'aussy pour se délivrer des insolences et oultraiges des souldartz quy après icy sont entrez en garnison, lesquelz enhardiz par l'exemple des dictz mutinez, ores qu'auparavent avoint vescuz assez paisiblement, se sont débordez sy avant que d'avoir perpétré les meurtres quy à Vostre Excellence par les remonstrans sont esté représentez, semblablement entend-on que la plus grande part de la nation Portugaloize, ennuyée des fâcheries des dictz mutinez, qu'ilz leur faisoint plus qu'à ceulx des aultres nations, desjà se sont retirez, ou s'apprestent pour se retirer, le mesme entendt-on de plussieurs de la nation Espaignole, le tout non pas à aultre occasion sinon pour le peu d'asseurance que les dictz mutinez de fai

ont monstré estre en ceste ville, de sorte que, puisque les nations subjectes à ung mesme roy ou du moings avecq icelluy confédérées font la retraicte, il y a bien peu d'espoir de pouvoir icy retenir les aultres nations, comme celles des Allemandz, Oisterlincx et Angloiz, n'estantz aultant obligées d'icy tenir leur résidence, mesmes depuis qu'ilz se plaignent que l'on leur défendt indirectement la continuation du trafficq et négociation en ceste ville, et qu'il y a des aultres villes quy, en veuillantz faire leur prouffict avecque le malheur d'aultruy, les cerchent retirer envers élles, comme desjà l'on est informé que ceulx de Bruges auraient commenché à nécocier et bien prez seroint convenus avecque la nation Angloze, et qu'ilz leur présenteroint beaulcoup de franchises et immunitez, et que réciprocquement les aultres s'obligeroint d'y continuer leur résidence l'espace de dix ans, comme semblablement l'on entend qu'au dict Bruges s'amènent des alluns en grande quantité, au contraire du placcart de Sa Majesté et à très grande defraudation de droict et aussy au préjudice du droict d'estaple compétant à ceste ville et de l'engaigement qu'elle at du dict droict de Sa dicte Majesté, or en veuillant considérer le bien, prouffict et utilité que non seulement la dicte ville mais aussy les pays en général et les princes d'iceulx ont receu de la demeure et résidence des dictes nations, et consécutiff d'icelle le libre exercice de la négociation en ceste ville, tant par les commoditez de toutes sortes de denrées et marchandises qu'ilz ont apporté en ces pays que par le moyen des promptes fournitures que les princes icy ont recouvertz, en ayantz en partie esté occasions de plussieurs belles victoires qu'iceulx ont eu sur leur ennemys, signament la Majesté moderne et celle de feue haulte mémoire l'Empereur son père, l'on trouverat entièrement convenir et estre nécessaire qu'icelle demeure et résidence soye retenue et continuée en ceste ville, de tant que, s'empartants unes fois les marchans hors de leur lieu accoustumé, ce n'est pas dict qu'ilz se retireront, du moings tous, en aultre ville subjecte à Sa Majesté, mesmes y en militans les mesmes raisons de désasseurance quy leur font icy chainger la résidence, mais faict à craindre qu'ilz se

pouroint retirer plus avant, comme l'on entendt que ceulx de Rouan et Hamsborch seroint après pour les attirer, et de faict aussy ceulx de Rotterdam mervaillieusement s'accroissent, par où que Sa Majesté non seulement viendroit estre d'aultant affoiblie, mais aussy les princes circonvoisins, voires les rebelles, d'aultant renforcez, ce que nullement convient pour le service de la dicte Majesté, et quand il n'y auroit aultre respect que la conservation de ceste ville d'Anvers, sy sambleroit-elle, parlant soubz correction, bien militer ceste faveur que par tous moyens possibles l'on debvroit procurer d'y retenir la résidence des nations, veu que les dictes debtes et charges ausquelles elle est implicquée sont contractées ou pour le service de Sa Majesté ou pour l'accomodation du marchant, et qu'il n'y at aulcung aultre moyen, voires espoir, de la désenvelopper et descharger, sy n'est y en remectant la continuation du libre trafficq et négociation en résultant de la dicte résidence des nations, signament celle des Angloiz, pour le faict de la drapperie, estant de telle suycte que, s'empartans iceulx Angloiz, les taincturiers, tissiers et tous aultres se meslantz du faict des draps seroint contrains de les suyvre, comme vivantz par eulx et de la manufacture et ouvraige qu'ilz leur en donnent, lesquelz par après seroint ensuyviz par plussieurs aultres nations et mestiers, pour la dépendence, union et mutuele intelligence qu'il y at de l'une nation ou mestier à l'aultre, de sorte qu'enfin la ville se trouveroit vuyde de gens, chargée d'une infinité des debtes, à l'ocasion des services passez et par-dessus ce à cause du dernier prest de la somme de I^c IIII^{xx} M ₶ Arthois, dont desjà ceux de la nation Allemande poursuyvent avoir payement pour la somme de XX^m florins, et plussieurs aultres en sollicitent aussy avoir le remboursement des parties escheues au mois de May et celluy de Juing passez, à quoy sy les remonstrans présentement, estans les affaires encores suspens et en doubte, ne peulvent donner ordre, quel debvoir qu'ilz facent pour recouvrer les deniers à ce requis entre les bourgeois par les moyens à ce accordez, pour les excuses prégnantes et légittimes de l'extrême pouvreté et misère qu'ung chascung scait alléguer, tant à l'occasion des charges et despens par eulx soufferts en

ceste ville comme dessus, qu'à cause des pertes et dommaiges receuz dehors de la ville sur leur censes, jusques à en estre plussieurs par les censiers abandonnées en renunceantz à leur fermes, moings de moyen y aura-il sans faulte, en estant le partement des nations et mestiers arresté et effectué, qu'allors aussy l'espoir de quelque meillieur succès viendra à faillir, lequel seul toutesfois pour asteur maintient l'estat de ceste ville et la contregarde de l'enthière ruyne et désolation, Ce que aussy considérant, Vostre Excellence comme devant son dernier partement promeist sérieusement entendre à son retour au restablissement et redresse des affaires de ceste ville, signament au poinct de l'asseurance et contentement requis au regardt des nations, marchantz, bourgeois et tous aultres manantz et habitans de la mesme ville, à ceste occasion supplient iceulx remonstrans que son noble plaisir soyt, en effectuant la dicte promesse et à ce que dessus est déduyct en ayant le regardt quy convient, procurer par tous moyens possibles envers les dictes nations affin qu'elles ayent à poursuyvre et continuer icy leur résidence et négociation comme du passé, en défendant aux dictz de Bruges de ne contracter avecque les dictz Angloiz ou aultres nations en préjudice des accordtz et concordatz qu'ils ont avecque les remonstrans, et qu'il luy plaize aussy donner ordre que la ville soye asseurée de la doubte que les nations, bourgeois et marchants ont de la dicte citadelle et joinctes d'icelle, et qu'en oultre aussy la ville soye soulaigée et sublevée de la dicte garnison et de toutes aultres charges, pour aultant que faire se pourra.

Son Excellence déclaire qu'il luy desplaist grandement d'entendre les mauvais termes ès quelz ceste ville se retrouve, et en son regard ne désire riens plus que la remectre en sa pristine grandeur et trafficq accoustumé, en quoy elle s'employera par tous moyens possibles, et assistera à ces suppliants en tout ce que sera raisonnable, pour la préserver de plus grande décadence. A ceste cause fera, si besoing est, traicter avec les nations à ce qu'elles continuent icy leurs demeures et traficqz, atten-

dant meilleure saison, et si donnera ordre que ceulx de Bruges ny aultres ne facent contractz ou conventions avec icelles, qui pourroient estre dommageables à ceste ville, comme aussy pourvoiera qu'il n'y aura plus que doubter du costé de la citadelle, et si fera supporter les bourgeois et habitans de toute garnison et charge si avant qu'ilz se pourront excuser, estant assez à Sa dicte Excellence que ceste ville soit en seureté et préservée de toutes surprinses et invasions des ennemis. Faict en Anvers, le XXIIIme Jour d'Aougst 1574.

BERTY.

---

12 November 1574.

Op heden, den XIIen Novembris anno LXXIIII, syn by myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt Antwerpen gecommitteert Heer Jan van Schoonhoven, Riddere ende Buyten Borgemeestere, met den Pensionaris Mazius, omme te reysen tot Bruessele ende aen Syne Excellentie te presenteren de requeste op heden in collegio gearresteert omme te hebben remboursement vande leeninge van vier hondert duysent guldenen ende te vervolgen de expeditie van dyen, daerop te hebben scriftelycke apostille by Zyne Excellentie geteeckent, ende desen aengaende ende allen anderen stadtsaken te doene tgene zy tot voorderinghe vande zelve zullen vinden te behoorene. Actum ut supra.

D. WAGEMAQUERS.

Collegiaal Actenboek 1569-77, f° 74.

---

22 November 1574.

Op heden, den XXII^{en} Novembris anno XV^{c} LXXIIII, syn by myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen gecommitteert Heer Jan van Schoonhoven, Riddere, Buyten Borgemeestere, ende Heer Jan vanden Werve, Schepen, metten Pensionaris Mazius, omme tot Bruessel te reysen ende aen Zyne Excellentie te presenteren de requeste op heden in collegio gearresteert, tenderende tot rembourssemente vande vier hondert duysent guldenen ende vernyeuwinge vande Weth, met reintegratie vande privilegien deser stadt, ende voorts dyen aengaende ende allen anderen occurrentien te doene tghene sy tot voorderinge vande stadt sullen bevinden te behoorene. Actum als boven.

D. Wagemaquers.

Collegiaal Actenboek 1569-77, f° 74^{v}.

(Proces Balbani.)

5 Februari 1575.

Aen mynen Heere den Cancellier etc.

Geeft oytmoedelyck te kennen uwe onderdanige Thomas Balbani hoe dat, ten tyde de gemutineerde Spaensche soldaten syn geweest binnen der stadt van Antwerpen inde maent van Mey lestleden, de Heeren vander stadt, wesende

in groote perplexiteyt van op te bringen de vier hondert duysent guldenen by Synder Excellencie van hun geheyscht, soo heeft de suppliant deselve Heeren vander stadt, in tgene hem mogelyck is geweest, geassisteert, ende particulierlycken heeft de suppliant geinduceert die natie van Luca dat sy vanden eersten, om dandere natien van gelycken te mogen verwilligen, hebben liberalycken geoffereert ende metter daet gefurneert de somme van twintich duysent Carolusguldenen, daerinne de suppliant, om die vande voirs. natie des te lichtere totte voirscreven leeninge te bringene, vanden syne heeft gefurneert de somme van dry duysent guldenen eens, voer den tyt van sesse maenden, tegen sesse ende een vierendeel ten hondert op djaer, ende alsoo die vander stadt te cort quamen de somme van dertich duysent guldenen, die sy in geender manieren en consten opgebringen, soo heeft de suppliant hem soo verre laten induceren dat hy, om derselver stadt dienst te doene, heeft op wissel genomen voer de Paesschmerct op Lions de somme van dertich duysent guldenen, hebbende deselve somme doen betalen by die van zynen huyse aldaer, ende dezelve somme aldaer wederom doen opnemen om tot Antwerpen betaelt te worddene den XV^{en} Julii lestleden, ten welcken tyde die van Antwerpen geloeft hadden den suppliant daeraff te betalen sonder eenich voirder dilay, soo zy hoepten binnen middelen tyde tselve gelt te becommene vande borgeren ende ingesetenen derzelver stadt van Antwerpen, ende tot versekerheyt des suppliants waeren hem in handen gegeven verscheydene obligatien van particuliere cooplieden ende borgheren derselver stadt, te betalen aenden suppliant, oft brenger sbrieffs, inde maent van November lestleden, ende den voirscreven besprokene tyt van betalinge gecomen synde den sesthiensten Julii, syn den suppliant alleenlyck betaelt geweest ontrent vierentwintich duysent guldenen, ende midts die van Antwerpen nyet en hebben gehadt de commoditeyt om de reste te betalene, soo heeft de voirs. suppliant, tot heuren grooten versuecke, voer dezelve reste geprolongeert tot opden vierentwintichsten November lestleden, tegen thien ten hondert op djaer, soo de suppliant, om derselver stadt dienst te doene, tselve hadde tot gelycken pryse

opgenomen, waeraff de voirscreven vander stadt hebben gegeven heure besegelde obligatie vande somme van zesse duysent zeven hondert vyffventzestich guldenen, tot twintich stuyvers tstuck, ende tot versekerheyt desselffs suppliants hem in handen gelaten sommige obligatien vande voirscreven particuliere cooplieden, te betalene aen hem, suppliant, oft brenger sbrieffs, deene van Bernardt Le Martin vande somme van vyff hondert ende dertich ponden te betalen twintichsten November lestleden, de tweede van Pauwels van Fockenborch van dry hondert dryenvyftich ponden sesse schellingen acht grooten te betalene den vierentwintichsten Novembri voirscreven, de derdde van Mertten Hureau van hondert negen ende vyftich ponden te betalen den twintichsten dach der voirs. maent van November, de vierde van Jan Hoen van hondert ende sesse ponden te betalene ten voirscreven twintichsten dage van November, ende de tvyffste van Henrick van Onssen van twee hondert twelff ponden te betaelen den voirscreven vierentwintichsten Novembris, gelyck dit al naerdere is blyckende byde copie auctentick vande voirscreven Scepenenbrieven hiermede overgegeven, Ende hoewel de suppliant alle debvoir heeft gedaen aende voirscreven stadt, midtsgaders aende voirscreven vyff persoonen, om betaelt te worddene, soo en heeft hy tot op deser uren toe tzelve nyet connen becommen, sulcx dat hy ten lesten gedwongen is geweest de voirscreven cooplieden te doen dagene op de Dyssendaechsche rolle, alwaer, den twelfsten dach der voerleder maent van Januario, wordde geseeght, vuyt laste ende bevel vanden Gouverneur derselver stadt, dat de saecke wordde versonden voer Syne Excellencie, waeraff de voirscreven suppliant geprovoceert hebbende aenden Gouverneur ende Raedt der Justicien int collegio, soo is de saecke by tCollegio (mits de veranderinge ende verlaten vanden Raedt van Justicien) den negenentwintichsten dach der voirs. maent van Januario gerenvoyeert voer de commissarisen by Zynder Excellencie daertoe gecommitteert, te wetene, van mynen Heere den Gouverneur Champaigny ende myn Heer Oddart, die anders geenen last en hadden van Zynder Excellencie dan te spreken met die gene die derselver stadt gelt hadden geleent, om te besiene oft men

deselve cost verwilligen tot prolongatie vanden tyde, welcken aengaende de suppliant soo vele heeft geprocureert dat die vander natie van Luca hebben geprolongeert voer den tyt van zesse maenden, soo sy van Syne Excellencie waren gerequireert, tot gelycken interest van ses ende een vierendeel op djaer, maer en heeft de suppliant, voer de voirs. resterende sesse duysent seven hondert zessentzestich guldenen, nyet willen prolongeren, soo hem tselve geentssins te passe en compt, midts dat hy tselve gelt aen andere moet betalen, ende want de voirscreven gecommitteerde van Zynder Excellencie heure commisie hebben volbrocht ende oyck aenden suppliant doen seggen dat sy hun deser zaecken aengaende nyet en willen moeyen ende dat oyck de meyninge van Zynder Excellencie nyet en is dat hy soude willen beletten den voirtsganck vander justicien, zoo de voirscreven Syne Excellencie aenden suppliant selve heeft vercleert, ende dat oyck hy, suppliant, de voirscreven leeninghe nyet en heeft gedaen om eenich gewin oft prouffyte, maer alleenlyck om derselver stadt in heuren vuytersten noot dienst ende vrintschap te doene, soo behoirde de suppliant sonder eenighe swaricheyt wel vernuecht te wordden, daertoe hy luttel apparentie siet om die betalinge te becommen met rechte voor die voirs. vander stadt, als wesende die gene die de voirscreven cooplieden moet indempneren, Bidt daeromme de suppliant oytmoedelyck dat Uwe Eerweerdicheyt gelieven wille den Borgemeesteren, Schepenen, Raedt ende Rentmeesters der stadt van Antwerpen scherpelyck tordonneren ende bevelen dat zy van stonden aene hem, suppliant, betaelen, ende, ingevalle van weygeringe, by provisie ende onder cautie namptiseren de voirs. somme van zesse duysent seven hondert LXV guldenen, metten intereste tegens thien ten hondert verschenen ende te verschynen, ende dat insgelycx de voirs. vyff cooplieden, ende elck van hun in synen respecte, scherpelyck wordde geordonneert dat zy, elck voer zoo vele hun contingent ende obligatie aengaet, den suppliant sullen gehouden syn te betalen, ende, ingevalle van weygeringe, by provisie ende onder cautie te namptiseren de sommen in heure obligatien begrepen, eenyegelycken nae raete ende luydt der voirs. obligatien, ende totter

voirs. somme van zesse duysent seven hondert vyffentzestich guldenen, metten intereste van dyen tegen thien ten hondert sedert den valdach verschenen ende alnoch totter volder betalinge te verschynen, synde te vreden de suppliant dat, midts betaelt synde vander voirs. stadt, de voirscreven vyff cooplieden te quiteren *et e converso*. Dwelck doende etc. Was onderteeckent : Adriaen van Schutteput.

Opde marge stont geappostilleert als naervolght : Sy gecommuniceert den Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, ende oyck den vyff cooplieden in desen gementionneert, om hierop, binnen XII dagen naer presentatie ende insinuatie van desen, te seggene tgene wes hen goetduncken sal. Actum V Februarii 1574, stilo Curie. Was onderteeckent : J. Boudewyns.

Onder stont gescreven aldus : Doriginale requeste metten appointemente opte marge derselver gestelt, met dry diversche stucken daeraen gehecht, deser copyen hebbe ick, Anthonius Griecke, deurweerdere van desen Hove binnen der stadt van Antwerpen, opten VII^en dach Februarii XV^c LXXIIII, stilo Brabantie, gecommuniceert ende in handen gelaten van Bourgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, collegialiter vergadert synde, ten eynde sy hun reguleren souden nae inhouden vande voors. requeste ende appointemente. Oirconden myns hantteeckens hieronder gestelt, onderteeckent : A. Griecke.

---

22 Februari 1575.

EERWEERDIGHE, EDELE, WYSE, SEER VOERSIENIGE HEERE,

Wy gebieden ons hertelyck tot Uwen Eerweerden.

EERWEERDIGHE HEERE,

Alsoe Thomas Balbani aen Uwen Eerweerden ende Rade in Brabant heeft overgegeven zekere requeste om betaelt te wordene van tgene hem zoude resteren vande somme die hy der stadt heeft gedaen op interesse tot betalinge vande Spaensche soldaten, ende dat mede op particuliere obligatien van zekere cooplieden ende borgeren deser stadt, ende ons ende den voers. coopluyden, daeraff hy alnoch dobligatie heeft, is gecommuniceert om daerop te seggen ons goetduncken, soe seynden wy Uwen Eerweerden overe onse rescriptie, biddende ende begheerende dat Uwen Eerweerden de saecke wille houden voer gerecommandeert, dat tegens ons oft den borgeren ende cooplieden inde requeste gementioneert gheen provisie van dagemente oft bevelen inden Rade en worden gedecerneert, maer dat hy hem regulere navolgende den vonnisse vanden XXIX[en] Januarii in zyne requeste geruert, ende hem vuege gelyck alle dandere crediteuren, midts redenen in onse rescriptie breedere verhaelt, ende dat de zaecke worde verhouden totter tyt toe, deur daccord vande bede, Zyne Excellentie hebbe middele om der stadt te rembourseren vande leeninge vande IIII[c] M guldenen, ende alsoe mede om den voers. Balbani ende andere te betalene. Ende sal Uwen Eerweerden Zyne Majesteyt ende dese stadt daerinne goeden dienst doen. Bevelende Uwen Eerweerden hiermede den Almogenden. tAntwerpen, desen XXII[en] Februarii 1574, stilo Brabantie.

Onder stont gescreven : Uwen Eerweerden goetwillige Borgemeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, onderteekent : G. Martiny.

Ende opden rugge was gescreven aldus : Eerweerdighen, Edelen, Wysen ende seer Voersienigen Heere, myn Heere den Cancellier vanden Rade geordineert in Brabant.

23 Februari 1575.

Aen mynen Heere den Cancellier etc.

Geeft oitmoedelyck te kennen uwe onderdanighe Thomas Balbani hoe dat den Wethouderen der stadt van Antwerpen, mitsgaders Bernaert Le Martin, Pauwels van Fockenborch, Martin Hurreau, Jannen Hoen ende Henrick van Onssem is gecommuniceert geweest sekere requeste des suppliants den VII^{en} dach deser loopende maent van Februario, om binnen twelff daghen na dinsinuatie te seggene tgene des hun goetduncken soude, waeraff den tyt van in Saterdach lestleden is geexpireert, sonder dat yemant van hunlieden tot noch toe heeft voldaen, immers des de suppliant weet, die welcke daeromme oitmoedelyck es biddende om de provisie van oepene brieven by hem versocht. Dwelck doende etc.

ADRIA : VAN SCHUTTEPUT.

Op den bladrand : Zy gecommuniceert den Wethouderen der stadt van Antwerpen ende anderen persoonen alhier genoempt, denwelcken tHof ordineert, binnen acht dagen nae de presentatie ende insinuatie van desen, opte voirgaende requeste des suppliants hen gecommuniceert te rescriberen, oft anderssins, den voirs. tyt overstreken synde, sal tHof den suppliant voirdere versien soe behoiren sal. Actum XXIII Februarii 1574, stilo Curie.

J. BOUDEWYNS.

24 Februari 1575.

Borgemeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, gesien die requeste by Thomas Balbani mynen Heere den Cancellier ende anderen Heeren vanden Rade in Brabant gepresenteert, ende hen vuyt crachte vanden appoinctemente marginael gecommuniceert om daerop te seggen tgene des hen goetduncken soude, wesende tzelve appoinctement in date den V^{en} Februarii XV^{c} LXXIIII, stilo Brabantie, ende midts den aengeven vanden vyff coopluyden oft borgeren inde voers. requeste gementionneert, die welcke die voers. requeste oyck zoude zyn gecommuniceert, Seggen dat, alsoe die gemutineerde Spaensche soldaten in Mey lestleden binnen Antwerpen gecommen waeren, zy zyn geforceert geweest Zyne Majesteyt te leenen vier hondert duysent ponden Artoys tot betalinghe vanden selven soldaten, ende nyet cunnende by leeninge opbringen die geheele somme op soe cortten tyt, hebben sommighe persoonen gevonden die groote merckelycke somme waeren te vreden te furneren, hebbende verbintenisse van particuliere borgeren ende ingesetenen der voers. stadt, die welcke borgeren, ende onder andere die voers. vyff inde voers. requeste geruert, die rescribenten hebben verwillicht, jae genoech bedwonghen, voer sekere somme hen hanteeken te gevene, ende gelyck die suppliant onder andere daerop gedaen heeft die somme van dertich duysent guldenen in capitael, by wissel op Lions, te betalene den XV^{en} Julii lestleden, ende tot versekerheyt van dien particuliere obligatien van verscheyden borgeren heeft gehadt wel omtrent achtenveertich duysent guldenen, soe is ten voers. valdaghe bevonden dat dinterest vande voers. XXX^{m} guldenen heeft bedraghen XIII^{c} XCIII guldenen X $^{1}/_{2}$ stuvers voer den tyt van twee maenden, dwelck is wel nae advenant van XXVIII ten honderden op djaer, ende is hem daerop betaelt die somme van dryentwintich duysent zesthien guldenen, zulcx dat hem tot dier tyt resteerde vanden voers. capitael ende interesten die somme van VIII^{m} III^{c} LXXVII guldenen X $^{1}/_{2}$ stuvers, daeraff die suppliant, willende

promptelyck betaelt wesen, heeft den rescribenten gedronghen, den XXIIII^{en} Julii daernae, die voers. resterende somme wederomme te laten nemen opden voers. wissel van Lions tegen den XXIIII^{en} Augusti lestleden, hebbende dinterest daeraff bedraghen vyff hondert vyffentwintich guldenen vyff stuvers ende eenen halven, dwelck is wel nae advenant bat dan van LXXV ten honderden op djaer, ende welck interest men den suppliant heeft moeten goetdoen, nyettegenstaende hy binnen middelen tyde, totten voers. XXIIII^{en} Augusti incluys, hadde omtrent twee duysent guldenen opde voers. schult ontfanghen, ende gelyck daer noch resteerde te betalen, soe vanden capitael als den voers. interesten, die somme van zes duysent VI hondert guldenen, hebben die rescribenten, om te ontgaen sulcken excessiven interest, hem vande voers. somme van VI^{m} VI^{c} guldenen, metten intereste van twee ende een half ten hondert voer drye maenden, bedragende een hondert vyffentzestich guldenen, gegeven heure obligatien, ende tot versekerheyt vander selver somme, beloopende tsamen VI^{m} VII^{c} LXV guldenen, heeft in handen behouden die vyff obligatien vande voers. coopluyden ende borgeren inde requeste geruert, bedragende VIII^{m} I^{c} LXII guldenen, ende alzoe meer dan zyne schult die somme van XIII^{c} XCVII guldenen, welcke obligatien waren te betalen den XX^{en} ende XXIIII^{en} Novembris lestleden, als Zyne Excellentie inden name van Zyne Majesteyt ende oyck in zynen eygenen name hadde geloeft die voers. geleende penninghen te restituerene, ende hebbende die rescribenten aen Zyne Excellentie alle debvoir gedaen om die betalinghe te becommen, soe heeft Zyne Excellentie verclaert hem tzelve nyet moegelyck te wesen ende daertoe egheen middel voer de hant te hebben, maer heeft gecommitteert gehadt den Heere van Champaigney, Gouverneur van Antwerpen, ende ennige andere om den voers. suppliant ende allen anderen crediteuren die de stadt hadden gelt gedaen tot furnissement vande voers. vier hondert duysent guldenen op obligatien van particuliere coopluyden ende borgeren, te induceren om te prolongeren heure schult van noch andere VI oft VIII maenden, midts hen gevende tamelycken

interest, gelyck die zelve crediteuren, aenmerckende donmogelicheyt van hen te betalene, midts den vercleren van Zyn Excellentie, ende op hope vanden consente vande beden daerop men in allen gevalle is bewesen ende anderssints, zyn te vreden geweest hen schult te verlengene, daertoe die voers. suppliant hem oyck wel hadde behooren ende behoirt te verstane, eerst considererende dat hy heeft goede versekerheyt van nyet te cunnen verliesen, midts die obligatien vanden voers. particuliere borgeren boven dobligatie vander stadt ende van Zyn Excellentie ende vande Coninclycke Majesteyt, ende dat hy vande voergenoemde somme by hem ontfanghen wel grootelyck heeft geproffiteert, ende men hem sal interest geven teghen thien ten hondert op djaer voer den tyt dat hy die schult vande voers. VI^m VII^c LXV guldenen sal verlengen ende laeten aenstaen, ende hy in desen behoirt te volgene allen dandere crediteuren, die vele zyn in getale ende van soe groote somme wel tot LXXX duysent guldenen, ende daeromme ende dat Zyne Excellentie den rescribenten ende der stadt van dese ende gelycke schulden behoirt te indemneren, is die saecke byden suppliant tegen den voers. borgeren ende coopluyden tAntwerpen geintenteert, opden XI^en Januarii lestleden versonden voer Zyn Excellentie, ende daernae den XXIX^en Januarii, in materie van provocatie, voer den commissarissen by Zyne Excellentie geordonneert, te wetene, den voers. Gouverneur van Antwerpen ende den Raedtsheer Oudart, ten eynde hy hem soude vuegen tot appoinctement, gelyck alle dandere crediteuren gedaen hadden, dwelck hy ovck (aenmerckende die gelegentheyt vander sake) wel schuldich is te doene, ende gemerct dese schult Zyne Majesteyt aengaet, die de stadt ende den voers. particuliere borgeren behoirt te indemneren, ende mede Zyn Excellentie (daeraff hebbende haer *nomine proprio* verbonden ende mede op de beden bewesen) ende anders die stadt noch rescribenten gheen middel en hebben om den voers. suppliant te betalen, behoirt die schult te verlengen, midts hebbende tamelycken interest, dwelck men hem sal betalen gelyck allen anderen crediteuren des te vrede zyn, soe is die suppliant nyet gefundeert om hier te Hove te willen clachtich vallen over hen, daer hem gheen

verlies en wordt geboden, ende daer hy, willende emmers recht plegen teghen die voers. particuliere borgeren (daeraff hy dobligatien heeft) behoirt tzelve te doene voer hennen rechtere competent daer hy begonst heeft, ende soeverre hem daer eenich grieff wordt aengedaen, mach hem *via ordinaria reformationis* versien, ende nyet by maniere van evocatie ende indirecte wegen die sake inden Rade te betrecken in deerste instantie, gelyck hy pretendeert te doene, maer behoirt by mynen Heeren vanden Rade hem geordineert te wordene hem te vuegene tot atterminatie ende prorogatie van zyne schult den tyt van VI oft VIII maenden, gelyck alle dandere der stadt crediteuren gelt gedaen hebbende opde voers. particuliere verbintenisse van sommige borgeren, te vreden zyn, ende gelyck nae recht ende der ordonnantie van Zyne Majesteyt (daerby die minsten deel vande crediteuren den meesten schuldich is te volgene) behoirt, besundere daer hy heeft meer dan volle versekerheyt ende men hem zal betalen zyn interest duerende die atterminatie ende verlenginge van zyne schult, daertoe die rescribenten het edel officie van myne Heeren vanden Rade zyn implorende, oft dat hem geordineert worde, volgende den voers. vonnisse van XXIX Januarii lestleden aen zyne requeste gehecht, te compareren voer den voers. Heere Gouverneur van Antwerpen, den Heere van Champaigney, die noch ter tyt van Zyne Excellentie commissie heeft om den suppliant te induceren tot verlenginge van zyne schult, midts redenen voers. ende anderssints, gelyck van wegen Zyn Excellentie den rescribenten noch onlancx geleden is verclaert geweest.

---

9 Maart 1575.

EERWEERDE HEEREN,

Uwer Eerweerden onderdanige dienair Thomas Balbani, gesien hebbende de rescriptie opten naem van Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, met zekere beslotene brieven in date den XXII[en] Februarii lestleden den Hove overgesonden, ende hem, suppliant, gecommuniceert, om daerop te seggene tgene des hem goetduncken soude, seeght dyenachtervolgende dat hy alnoch vuyterlyck persisteert byden dispositive van zyne requeste, soo wel tegen de coopluyden daerinne genoempt als tegen de voirs. stadt.

Ende en can de suppliant hem nyet ghenoech verwonderen dat de voirscreven vande stadt, ontfangen hebbende eenen soo singulieren dienst vanden suppliant in heure extreme necessiteyt, denselven suppliant betalen met atroce ende onwaerachtige injurien, daer de suppliant hun heeft doen leenen van die van zynder natien twintich duysent guldenen, daerinne hy vanden synen heeft liberalycken geoffereert ende metter daet geleent dry duysent guldenen, om dander vander natien daerby te induceren ende verwilligen van gelycke te doene, dwelck nyet en soude hebben geschiet sonder de groote sollicitatien des suppliants.

Boven desen heeft die suppliant die vander voirscreven stadt geassisteert van dertich duysent guldenen, die hun ontbraecken, ende deselve by nyemanden, tware borgeren oft cooplieden, en consten gevinden, wat middele dat sy daertoe sochten, sulcx dat sy den suppliant seer qualyck recompenseren by het te kennen geven dat hy daeraen grootelycken soude geprouffiteert hebben ende hun doen lyden excessive interesten, daer zy nochtans wel weten, by voergaende mondelinge informatie van heuren wegen genomen opden

loop vanden wissel ter Borsen, dat de suppliant daeraen halder noch penninck en heeft geprouffiteert.

Ende tgene de suppliant heeft gedaen, heeft tselve gedaen om der voirs. stadt zeer grooten dienst te doene, sulcx dat, al eest dat den loop vanden voirs. wissel heeft gecauseert soo grooten schade (dewelck in zeer langen tyt nyet en is gebeurt dan nu ter tyt accidentalyck ende *ex inproviso*) en can tselve ten laste des suppliants nyet geleeght wordden, maer zyn die vander voirs. stadt zelver oirsaecken voir een groot deel vanden voirs. intereste, midts dat sy geen provisie van betalinge ten besproeckene tyden en hebben gedaen gehadt, soe zy consten ende behoirden gedaen gehadt te hebbene, daerdeure zy hen selven souden ontlast hebben van een groot deel vanden selven interesten.

Vuyt welcken respecte en heeft egeen fondament ter werelt dat de rescribenten den suppliant willen doen prolongeren ende verseynden aenden Gouverneur van Antwerpen, aengaende de reste vande voirscreven dertich duysent guldenen, te min vuyt dyen dat de suppliant ende zyne consorten seer gewillichlycken hebben geprolongeert sonder eenige swaricheyt den tyt vande vervallen betalinge nopende de XX^m^ guldenen, ende dat oyck den suppliant nyet en is gelegen aengaende de voirscreven reste vande XXX^m^ guldenen by hem, zonder eenich prouffyt, maer tot synen grooten ongemacke, der voirs. stadt geleent, eenichssints te prolongeren.

Ende opdat tHoff mach verstaen dat de suppliant den voirs. wissel aengaende nyet met allen en heeft geprouffiteert, oft daerinne gedaen anders dan en behoort, soo staet te wetene dat de Heeren Bonvisy, mits de mutinatie vande Spaensche soldaten, hebben, ter requisitien van Zyne Excellentie, tot dienste van Zynder Majesteyt op wissel van Besanson genomen XX^m^ guldenen, opde simple geloefte vande selve Zyne Excellentie, die welcke, den tyt vande betalinge gecommen synde, aende selve Heeren Bonvisy heeft gegeven volcommen voldoeninge, nyettegenstaende

dat het interest by Zyne Excellentie geleden, is geweest meerdere dan tgene de voirs. stadt heeft gedragen.

Wel wetende Syne Excellentie dat deselve schade is gecommen by fortune vanden wissele, soedat oyck die vander voirs. stadt den suppliant souden behooren volcommen voldoeninge te geven vande reste vande voirs. XXX^{m} guldenen, soe dat behoirt te geschiedene byde gene die ennige dienst van yemanden ontfangen, ende nyet by ondancbaerheyt sulcke beneficien betaelt te settene, dwelck deselve suppliant nyet en imputeert de Heeren vander stadt, maer eenighe andere die geerne de saecken vander voirscreven stadt in gerboille stellen om heur wysheyt daerby te thoonen.

Synde voorts impertinent dat by de rescriptie vander voirs. stadt alnoch wordt geseeght dat sy van Synder Excellentie egeen betalinge en hebben connen becommen, ende alsoe gecommitteert hadde den Heere van Champaigney ende myn Heere van Ranst, want die suppliant op sulcken conditie den voirs. dienst nyet en heeft gedaen dan op vaste hope van te besprekende tyde betaelt te worddene, zoo oyck die voirscreven Gouverneur ende den Heere van Ranst heure commissie hadden volbrocht ende aen Zyne Excellentie rapport gedaen, daermede de voirs. allegatie cesseert.

Van gelycken oyck is impertinent dat de suppliant soude goede versekerheyt in handen hebben, want die selve versekerheyt hem wordt gemaect illusor ende sonder effect, daer nochtans men gewoonlyck is versekerheyt te nemen om ten verschyndaghe betaelt te syne.

Ontkennende, desen behalven, dat hy vande voirs. somme grootelycken soude hebben geprouffiteert als onwaerachtich ende versiert, waerdeure hy, suppliant, oyck des te min can gedwonghen wordden te moeten volgene dandere crediteuren, te min, gemerct hy tsyne heeft van doene.

Sonder dat den suppliant in desen obsteert dat hy de

borgeren ende cooplieden in syne requeste geruert, den XI^{en} Januarii lestleden tot Antwerpen soude te rechte betrocken hebben, want doen ter tyt aldaer was den Raedt van Justicien, die naderhant is verandert ende verlaten, sonder dat aldaer byde voirs. cooplieden is gecontesteert, ende dat dinstantie aldaer begonst notoirlycken is in heur selven geconsumeert, midts de voirs. verlatinge, sonder datter tusschen partyen eenige litispendentie meer is.

Ende genomen jae (des neen) soude wesen impertinent, soe mits dyen dat die vande voirs. stadt den XXIX^{en} Januarii den suppliant hebben geweygert justicie ende de zaecke pretenselycken versonden voer de voirscreven Commissarisen, myn Heer van Champaigney ende myn Heer van Ranst, daer nochtans de voirscreven cooplieden, achtervolgende dordonnantie der voirs. stadt, hadden behooren gecondempneert geweest te zyne by provisie te namptiseren, als anderssints dat deselve rescribenten selver syn partie in saecke, gelyck sy by henne rescriptie wel thoonen, ende anderssints die gene die voer de voirs. schult originalycken syn verbonden ende de voirs. cooplieden moeten indempneren, daer deure deselve rescribenten teenemaal syn suspect ende voir rechters mogen gerecuseert wordden.

Te meer vuyt dyen dat de suppliant tegen de rescribenten selver syne actie van meyninge is ende versueckt te instituerene, tegen dewelcke hy noyt en is geweest in proces dan by deser supplicatie ende hier te Hove, vuyt welcken respecte alleene ende dat *continentes cause* nyet en behoiren gedivideert, oft by yemanden kennisse oft judicature genomen te worddene van zyne eygene saecken, het daegssele ende evocatie hier te Hove notoirlycken is gefondeert, soo oyck de versochte provisie opde voirs. redenen meest is gefondeert, ende inde requeste des suppliants te kennen gegeven geweest, de voirs. procedure voer den Gouverneur ende Raedt van Justicien daer te voren geweest synde.

Ende al eést dat de suppliant alleenlycken heeft geheyscht een daegssele, soe heeft hy nochtans by zyne request,

claerlyck bewesen ende tacite te kennen gegeven dat de saecke (voer soevele die mocht begost syn tegen de cooplieden) hier te Hove behoirde bekent, geunieert ende geevoceert te wordden.

Dwelck in respecte vande voirs. cooplieden geen swaricheyt en heeft, soo zy hun tegen tversueck des suppliants nyet en hebben geopponeert oft yet met allen gerescribeert, nyettegenstaende sy vanden VII^en^ Februarii lestleden hebben gehadt insinuatie ende communicatie van des suppliants requeste ende stucken, ende dat oyck den XXV^en^ derselver maent van Februario den voirs. cooplieden is anderwerffven geordineert te rescriberen binnen acht dagen opde pene dat, denselven tyt overstrecken zynde, Uwer Eerweerden den suppliant souden voirdere versien nae behoiren.

Welcke cooplieden tot noch toe nyet en hebben voldaen, al in teecken dat sy hun egeene partye en maecken tegen tversueck des suppliants, sulcx dat de voirs. vander stadt oyck des te min redenen hebben om de jurisdictie vanden voirs. Hove tontgaene, alwaer zy in deerste instantie syn justiciable, ende consecutivelyck nyet en connen in eeniger manieren alhier gedeclineren in heuren respecte, al waert oyck dat de suppliant soude moeten procederen tegen de voors. borgeren van Antwerpen, des neen, want des nyettemin hy tegen de rescribenten gefondeert is te procederen voer heuren competenten rechter, dwelck syn Uw Eerweerden, gemerct deselve vander stadt den suppliant, als principael ende insolidum, soe wel zyn verbonden als de voirs. cooplieden, synde nae recht notoir *in materia plurium reorum debendi, electione unius ex debitoribus non prejudicari creditori, quamdiu non sit sibi integre satisfactum*, l. reos et l. finali, C. DE FIDE JUSSOR : *que lex reos alio modo, nisi quispiam eam cavilletur, non potest intelligi, nam in principio ejus agitur de pluribus reis debendi conventis ad solidum, sive pro partibus, secundum electionem creditoris, inde subjicit contextus, alio non satisfaciente contra quem primo egeras, ad alium reverti licet : quod dictum referri debet ad omnia quæ precedunt, hoc est ad solidi quam ad partium petitionem.*

Midts denwelcken, ende want de voirs. vander stadt nergerincx el dan hier te Hove te rechte en connen gestaen ende dat de versuecken by heure rescriptie gedaen teenemael syn ongefondeert, Soe sustineert de voirs. suppliant dat, affslaende tversueck by deselve rescriptie gedaen, de provisie van *committimus* hier te Hove byden suppliant versocht, hem sal wordden verleent sonder voirder communicatie, daeromme de suppliant anderwerfven is oitmoedelycken biddende, ende in ende op als Uwer Eerweerden goederthieren officie implorende. Onderteeckent : A. Van Schutteput.

Op den bladrand : Syn gecommitteert de Borgmeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen om hierop, binnen acht dagen na de presentatie ende insinuatie van desen, te seggene by forme van duplycke tgene des hen goetduncken sal. Actum IXa Martii 1574, stilo Curie. Onderteeckent : Boudewyns.

---

10 Maart 1575.

Philips, byder gratien Goidts Coninck van Castillien etc., den iersten van onsen duerweerderen, boden oft anderen officieren macht hebbende texploicteren binnen desen onsen lande van Brabant, hierop versocht, Saluyt. Wy hebben ontfangen die supplicatie van Thomaes Balbani, inhoudende hoe dat ten tyde de Spaensche soldaten zyn geweest binnen onser stadt van Antwerpen inde maent van Meye lestleden, de Heeren ende andere vander stadt, wesende in groote perplexiteyt van op te bringen de vier hondert duysent guldenen by onsen lieven ende beminden neve Don Loys de Requesens ende de Cuniga, Groot Commandeur van Castillien, Gouverneur, Lieutenant ende Capiteyn generael van onsen Nederlanden van hen geheyscht, heeft

die suppliant deselve Heeren vander voirs. stadt in tgene hem moegelyck is geweest, geassisteert ende particulierlyck geinduceert die natie van Luca dat zy vanden iersten (om dandere natien van gelycken te moegen verwilligen) hebben lieberaelycken geoffereert ende metter daet gefurneert die somme van twintich duysent guldenen, daerinne die suppliant, om die vande voirs. natie des te lichtelycker totte voirs. leeninge te bringene, vanden zynen heeft gefurneert de somme van drye duysent guldenen eens, voer den tyt van zesse maenden, tegen zes ende een vierendeel ten honderden op djair, Ende alsoe die vander voirs. stadt te cort quamen die somme van dertich duysent guldenen, die zy in geender manieren en consten opgebringen, soe heeft die suppliant hem zoe verre laeten bringen dat hy, om derselver stadt ende de geheele gemeynte dienst te doene, heeft op wissel genoemen voer de Paeschmerckt op Lyons die somme van dertich duysent guldenen, diewelcke aldaer by die vanden huyse des suppliants betaelt zynde, zyn wederom opgenomen ten laste vander voirs. stadt, om den XV Julii lestleden betaelt te wordene tot Antwerpen, conform der geloefte by die vander voirs. stadt gedaen van alsdan te betaelene sonder eenich voirder dilay, soe zy hoepten binnen middelen tyde tselve ghelt te becommen vande borgheren ende ingesetenen alhier, hebbende den suppliant in handen gegeven tot zyne versekerheyt verscheyden obligatien van particuliere coopluyden ende borgeren derselver stadt, te betaelen aenden suppliant, oft brenger sbrieffs, inde maent van November lestleden, ende den tyt vander betaelinge gecommen zynde den XV Julii, zyn den suppliant alleenlyck betaelt geweest ontrent XXIIII duysent guldenen, ende midts dat die vander voirs. stadt nyet en hebben gehadt die commoditeyt om de reste te betaelene, soe heeft de suppliant, tot heuren grooten versuecke, voer deselve reste geprolongeert tot opden XXIIII Novembris daernae, tegen thien ten hondert op djair, soe de suppliant, om derselver stadt dienst te doene, tselve hadde tot gelycken pryse opgenomen, waeraff die voirs. vander stadt hebben gegeven heure besegelde obligatie vander somme van VI^{m} VII^{c} vyff ende tsestich guldenen, tot twintich stuvers tstuck,

ende tot versekerheyt van dien hem in handen gelaten sommighe obligatien vande voirs. particuliere coopluyden, respective van Bernart Le Martin vande somme van vyff hondert ende dertich ponden te betaelen twintich Novembris lestleden, een andere van Pauwels van Fockenborch van drye hondert dryenvyftich ponden VI scellingen VIII deniers te betaelen den XXIIII Novembris, die derdde van Merten Huerreau van hondert negen ende vyftich ponden te betaelen den XX dach der voirs. maent van November, die vierde van Jan Hoen van hondert ende zesse ponden oyck te betaelen ten voirs. XX daghe van November, ende de vyffste van Henrick van Onssen van twee hondert twelff ponden te betaelen den voirs. XXIIII Novembris, gelyck dit nairder is blyckende byden bescheede daeraff zynde, sonder dat de suppliant tot op deser uren toe, twaere vande voirs. stadt oft vande voirs. coopluyden, is betaelt geweest, nyettegenstaende hy daertoe heeft gedaen alle nersticheyt, hebbende deselve coopluyden doen daegen opde Dysendaeghsche rolle, alwaer den XI dach van Januario lestleden, vuyt bevel vanden Gouverneur derselver stadt, die saecke wordde versonden voer onsen voirs. neve, waeraff die suppliant geprovoceert hebbende aenden Gouverneur ende Raidt van Justicien int collegio, is de saecke by tcollegie vanden Wethouderen (midts die veranderinghe ende verlaeten van Raidt van Justicien) den XXIX dach der voirs. maent van Januario versonden voer de commissarisen by onsen voirs. neve daertoe gecommitteert, te wetene, den Heere van Champaigney, Gouverneur onser voers stadt, ende onsen lieven ende getrouwen Raidt ordinaris van onsen Raide geordineert in Brabant, Heer Nicolaes Oudaert, Riddere, Heere van Ranst, die anders gheenen last en hadden van onsen voirs. neve dan te spreken met die ghene die derselver stadt geldt hadden geleent, om te besiene oft men deselve conste verwilligen tot prolongatie vanden tyde, welcken aengaende die suppliant zoe veele heeft geprocureert dat die vande voirs. natien van Luca hebben geprolongeert voer den tyt van zesse maenden, zoe zy van onsen voirs. neve waeren aensocht, tot gelycken intereste van zesse ende een vierendeel op djair, maer en is den suppliant nyet gelegen geweest voir de resterende zesse duysent

zeven hondert LXVI guldenen te prolongeren, midts dat hy tselve gelt aen andere moet betaelen, ende want die voirs. gecommitteerde van onsen voirs. neve heure commissie hebben volbrocht, ende oyck aenden suppliant doen seggen dat zy hun deselve saecken aengaende nyet en willen moyen, ende dat oyck die meyninge vanden selven onsen neve nyet en is te belettene den voirtganck vander justicien, soe oyck die suppliant die voirs. leeninghe nyet en heeft gedaen om eenich gewin maer alleenlyck om der voirs. stadt in heuren vuytersten noot dienst ende vrientschap te doene, soe behoirde die suppliant sonder eenige swaricheyt wel vernuecht geweest te zyne, maer alsoe hy, suppliant, om de voirs. betaelinghe te becommen met rechte voer die vander voirs. stadt geen middele en heeft gesien als wesende die ghene die de voirs. coopluyden souden moeten indempneren, ende dat gheen redene en is dat men voer suspecten rechtere soude procederen, Soe heeft de suppliant, opden vyfden dach van Februario, in onsen voirs. Raide versocht provisie van justicien by maniere van evocatien ende committimus, daerop ten selven daghe is geappoincteert dat die selve requeste soude wordden gecommuniceert den Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der voirs. stadt, om daerop, binnen twelff daegen nae de presentatie ende insinuatie, te seggen tgene des hun goetduncken soude, gelyck tselve is geexploicteert den VII^en^ dach vande selve maent van Februario respective aende voirs. stadt ende die voirs. coopluyden, denwelcken insgelycx den XXV dach daernae is geinsinueert geweest een ander appoinctement vanden XXIII dach daer te voeren, daerby hun is geordonneert geweest binnen acht daegen nae de presentatie ende insinuatie opde ierste requeste des suppliants te rescriberen, oft anderssints, den voirs. tyt overstrecken zynde, souden wy den suppliant naerdere versien soe behoiren soude, ende al eest dat die voirs. vander stadt van heurden zyden hebben gerescribeert gehadt tgene hun goet heeft gedocht, soe en heeft nochtans nyemandt vande voirs. coopluyden tot noch toe yet gerescribeert oft hun gereguleert nae eenighe vande voirs. appoinctementen, maer hebben hun laeten contumaceren voer de tweede reyse, midts denwelcken ende dat nae recht al is notoir

dat die ghene die verbonden heeft meer debiteuren voer een somme als principael ende in solidum, oft nae rate van sulcke somme daervoire zy zyn verbonden als principael, vermach die selve debiteuren appaert oft tsamen in rechte roepen, zoe lange hy nyet en is betaelt, soe heeft ons de voirs. suppliant oidtmoedelyck gebeden om onse provisie ende oepene brieven hiertoe dienende, Waerom zoe eest dat wy, desen aengesien, u ontbieden ende bevelen daertoe committerende by desen, dat ghy, ten versuecke des voirs. suppliants, daeght die voirs. coopluyden bovengenoempt te compareren teenen zekeren gelegenen dage voer onse lieve ende getrouwe die Cancellier ende Luyden van onsen voirs. Raide, om taenhoiren alsulcken versueck ende conclusie als die suppliant ten daghe dienende sal willen doen ende nemen, ten eynde dat zy elck sullen schuldich zyn ende gecondempneert wordden te betaelen, ende, ingevalle van processe, by provisie ende onder cautie te namptiseren die sommen in heure obligatien begrepen, nae luydt ende conform denselven obligatien, immers totter voirs. somme van VI^{m} VII^{c} LXV guldenen, metten intereste van dien tegen thien ten hondert zedert den valdach verschenen ende noch totter volder betaelinge toe te verschynen, zynde te vreden die suppliant die selve coopluyden te doen *cessionem actionis* tegen die voirs. vander stadt, midts by hun betaelt zynde, oft deselve coopluyden te quicterene ende hun obligatien te restituerene midts betaelt zynde, de suppliant by die vande voirs. stadt daerop tantwoirdene ende inder saecken voirts te procederen soe behoiren sal, onsen voirs. Cancellier ende Raidtsluyden ten voirs. daghe overscryvende tgene des ghy hierinne sult hebben gedaen, denwelcken wy ontbieden ende bevelen dat zy, partyen gehoirt, goet, cort, onvertogen recht doen ende expeditie van justicien, want ons alsoe gelieft.

Gegeven is onser stadt van Bruessele, thien dagen in Martio int jair Ons Heeren duysent vyffhondert ende vierentseventich nae costuyme van scryven ons Hoeff van Brabant, van onsen rycken van Spaingnien ende Secillien etc. tXXIX^{e}, ende van Naples etc. tXXXI^{e}.

Ende opde plycke stont gescreven : Byden Coninck ter relatien vanden Raide. Onderteeckent : Boudewyns.

Vuyt crachte vanden originaelen oepenen brieven daeraff de copie hiervoren staet, ten versuecke vanden impetrant derselver, Soo heb ic, Willem Maes, ierste deurweerdere ordinaris vanden Rade ons Heeren des Conincx binnen der stadt van Antwerpen, opden XII^en dach van Meerte XV^c LXXIIII, stilo Brabantie, gedaeght Henrick van Onssen, Mertten Hureau, ende opden XIIII^en Meerte, Bernart Le Martin, Pauwels van Fockenborch ende Jan Hoen, alle cooplieden der voirs. stadt, te compareren respective inden voirnoemden Rade, den XIII^en April, wesende den iersten dinghdach post Quasimodo naestcomende, om aldaer etc. *prout in mandato*. Oirconde myns hanteeckens hierondergestelt.

MAES.

---

19 Maart 1575.

Aen mynen Heere den Cancellier.

Verthoonen ende geven te kennen die Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, hoe dat Thomas Balbani aen Uwer Eerweerdicheyt heeft requeste overgegeven om betalinge te hebben van zeker somme van penningen die hem soude commen van zeker leeninge by hem gedaen tot betalinge vanden Spaenschen gemutineerde soldaten binnen Antwerpen, welcke requeste den supplianten is gecommuniceert, die daerop hebben geantwoirdt, ende

die voirs. Balbani daerop heeft gerepliceert, welcke replicque den supplianten den twelffsten deser maent is gecommuniceert om daerop binnen acht dagen nae de presentatie ende insinuatie te seggen, by forme van duplicque, tgene des hen goetduncken soude, wesende tselve appoinctement vanden negenste deser maent, Nu eest zoo dat den supplianten, midts die nootelycke occupatien in ander affairen, soo der bede als ander saecken der voirs. stadt concernerende, nyet en hebben cunnen voldoen den voirs. appoinctement, versueckende daeromme dat Uwer Eerweerdicheyt gelieve hen noch te gunnen eenen voirderen tyt van veerthien daegen, om binnen middelen tyde te mogen dienen van schriftelycke duplicke, ten eynde die voirs. Balbani, onder dexel vanden overstrycke vanden voirscreven tyde, egeen voirder provisie tegen den supplianten en versuecke oft wordde geaccordeert.

Op den bladrand : *a)* tHoff accordeert den supplianten noch eenen voirderen tyt van acht dagen om te dienen vander scriftueren van duplycken alhier geruert. Actum Antverpie, XIX[a] Martii 1574, stilo etc.

J. Blyleven.

b) Op heden, den XXIIII[en] Meerte XV[c] LXXIIII, stilo Brabantie, zoo heb ic, Willem Maes, ierste deurweerdere ordinaris in Brabant, my gevonden binnen der stadt van Antwerpen, ende heb aldaer, ten versuecke van dese supplianten, geinsinueert aen Thomaes Balbani het appoinctement hierboven staende, denwelcken my versochte copie van deser requeste metten voirs. appoinctemente, die ic hem gegeven heb. Orconde myns hanteeckens hieronder gestelt.

Maes.

1575.

Borgemeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, gesien die replicque by Thomas Balbani overgegeven ende hen vuyt crachte vanden appoinctement marginael vanden IX^{en} Martii 74, stile van Brabant, gecommuniceert, om by forme van duplicque te seggene tgene des hun goetduncken soude, Segghen dat zy persisteren in henne voirgaende antwordde opde requeste des suppliants overgegeven.

Ende gevende solutie op deerste articule vande voers. replicque, Seggen dat zy by henne antwoordde nyet en hebben geallegeert dan die warachtighe waerheyt vande leeninghe die de suppliant heeft gedaen vanden XXX^{m} guldenen ende vanden prouffyt dat by den wissel als anderssins hy daeraff heeft genoten, ende daerteghens die suppliant nyet en weet te seggen, hoeweel hy inden voers. eersten articule den rescribenten wilt laesteren dat sy synen gepretendeerden dienst souden betalen met atroce ende onwarachtighe injurien van dat hy inde leeninghe van XX^{m} guldenen die die vander natien vanden Lucoisen souden gedaen hebben, soude oock geleent hebben drie duysent guldenen, om dandere vander voers. natien daerby te inducerene ende te verwilligen van gelycken te doene, ende dwelck nyet en soude geschiedt syn sonder die groote sollicitatie des suppliants, Segghen die rescribenten dat sy daeraff syn ignorant, maer hebben verstaen dat die Groot Commandor van Castille, Gouverneur van dese landen, dyen vander voers. natien heeft verwillicht oft doen verwillighen te leenen XX^{m} guldenen op syne obligatie, gelyck oock de Genevoisen syn by Syne Excellentie verwillight geweest XXX^{m} guldenen te leenen, in mindernisse vanden IIII^{c} duysent guldenen geheyst totte betalinghe vanden gemutineerde Spaensche soldaten, ende dat oock die selve Lucoisen ende Genevoisen van weghen Syn Excellentie des souden syn betaelt.

Comende aenden tweeden, III^{en}, IIII^{en}, V^{en} en VI^{en} articule vande voers replicque, Seggen dat die leeninghe van XXX^{m} guldenen vanden suppliant is gebeurt als inde antwordde der rescribenten is verhaelt, daertoe vueghende dat die suppliant den rescribenten die voers. leeninghe op wissel *ultro* heeft aengebracht, verstaende dat se die volle somme van IIII^{c} duysent guldenen soo geringhe als Syn Excellentie begeerde nyet en consten te vollen opgebringhen, sonder dat sy weel souden geweeten hebben, by voergaende mondelinghe informatie van hennen weghen genomen, dat de suppliant daeraen halder noch penninck en soude hebben geprouffiteert.

Die suppliant en can nyet ontkennen opden wissel en is geprouffiteert ende tmeeste prouffyt comen by den retour, weel weetende dat Syn Excellentie noch XX^{m} guldenen vanden Lucoisen opden selven wissel hadde genomen, gelyck hy inde voers. articulen allegeert, ende noch meer andere sommen extraordinarie ten selven tyde waeren opgenomen opden selven wissel van Lion, dwelck vastelyck moet causeren schade ende verlies int wederkeeren vanden wissel voer dengenen die tgelt op wissel neempt.

Ontkennende daeromme dat de voers. groote schade soude *ex inproviso* syn gebeurt, maer genoech voerdacht byden genen die gewoonlyck syn gelt op wissel te geven, ende na gemeynen cours ende loop vanden wissel ende het opnemen vande quantityt vanden gelde, cunnen waerschynelyck weeten wat zeker prouffyt daerane sal vallen.

Ende al eest zoo dat Syn Excellentie die schade vanden voers. wissel heeft geleden, daervuyt en volght nyet dat de suppliant, hebbende byden voers. wissel geprouffiteert ende vanden XXX^{m} guldenen soo nae is betaelt geweest dat hem vanden capitael ende interesten maer en resteert die somme van VI^{m} VII^{c} LXV guldenen, nyet en soude behooren alnoch deselve schult te verlenghen op interest teghen X ten honderd op djaer voer gelyken tyt als andere der stadt crediteuren te vreden syn te verlenghen, om

bynnen middelen tyde betalinghe ende rembourssement daeraff te vercryghen van Syn Excellencie, tzy deur die beden den Staten van Brabant geheyst ende daerop syn beweesen, oft anderssins.

Op tVII^e^ articule, segghen die rescribenten geenssins impertinent te syn in desen dat die stadt van Syn Excellentie die betalinghe nyet en soude hebben cunnen becomen, ende alzoo gecommitteert den Heere van Champagny ende den Heere van Ranst om den suppliant ende andere crediteuren te verwillighen tot prolongatie van henne schult, gemerct dese schult Syn Excellentie aengaet, die oock *nomine proprio* heeft gelooft die te betalen ten tyde als die schult die de suppliant heeft soude syn verschenen, ende dat de rescribenten des hen garant behooren te hebben aen Syn Excellentie, die daerom geraden gevonden heeft den voers. Heere van Champagny sulcke commissie te geven als voere.

Die welcke hoeweel hy aengaende den anderen crediteuren heeft syne commissie genoech volbracht, soo is nochtans aen Syn Excellentie versocht dat byden selven in respecte vanden voers. Balbani, suppliant, noch tanderen stonden debvoire gedaen worden, oft dat Syn Excellentie de stadt soude willen doen rembourseren voor soovele dat sy den voers. suppliant soude moegen contenteren.

Daerop, alzoo hen is geseeght dat die commissie des voers. Heeren van Champagny noch demeureert ende daeromme den voers. Balbani ende andere voer denselven noch soude ontbieden, om te sien oft men by alle middelen doenlyck nyet en soude cunnen denselven contenteren oft geinduceren tot prolongatie van henne schulden, soo is, by dyer consideratie, de zake byden voers. suppliant tAntwerpen teghen den borgeren ende coopluyden geintenteert, versonden voer den voers. commissarissen, daer hy behoorde alnoch te compareren ende te hooren, soo vuyt last van Syn Excellentie als anderssins, die middelen om hem te contenteren, oft den voet voer te houden om die selve schult oft een deel van dyen op interest te laten aenstaen.

Nopende het VIIIe articule, segghen de rescribenten dat geenssins impertinent en is in desen dat de suppliant goede versekerheyt heeft in handen voer capitael als interest, oock verlengende syne schult noch voer zekeren tyt, gelyck andere crediteuren, gemerct tselve is het fondament nae recht waerdeur eensdeels die crediteuren behooren patientie te hebben ende heur credit te prolongeren, besunder als daer noch meer andere redenen militeren dat die crediteur behoort syn schult noch te continueren, gelyck in desen syn doende, breeder inde antwoordde vande rescribenten verhaelt.

Opden IX^en articule, segghen dat sy ter contrarien persisteren dat de suppliant heeft geprouffiteert op den wissel, als inden antwoordde is gedeclareert, daerteghen hy nyet en weet te segghen, ende oock mits dyen dinterest dwelck die stadt daeraff heeft geleden den suppliant is by syn capitael toegevueght ende daeraff hy nu oock mede die betalinghe is heyschende.

Aengaende den X^en articule vande voers. replicque, segghen dat, sooverre die suppliant de borgeren ende coopluyden daeraff hy particuliere obligatie in handen heeft, wilt in rechte betrecken, tselve nyet en can gedoen hier te Hove maer tAntwerpen voer synen rechter competent, gelyck die suppliant dezelve aldaer oock heeft in rechte opde Dyssendaegsche rolle betrocken gehadt.

Ende gelyck aldaer den XI Januarii op de voers. rolle was geweesen dat, vuyt last ende bevel van mynen Heere den Gouverneur, die zake wordde versonden voer Syn Excellentie, ende dat vuyt dyen Syn Excellentie, naedyen die rescribenten aen Syn Excellentie des hadden versocht ontlast te syn vanden rembourssement oft anderssins, die aen haer hadde genomen om dien suppliant ende andere crediteuren ter causen vande voers. leeninghe te contenteren oft verwillighen tot verlenginghe van henne schult op tamelycken interest.

Maer die suppliant, daermede nyet te vreden wesende, heeft daeraff aenden rescribenten in collegio geprovoceert,

aldaer, mits die voers. commissie den Heere van Champagny ende mynen Heere Oddaert by Syn Excellentie desen aengaende gegeven, is die selve sake rechtelyck aldaer gerenvoyeert, daervuyt die voers. suppliant nyet en can geinfereren dat hem justitie soude syn geweygert, maer alleenlyck de sake vuytgestoken, ten eynde die suppliant voer die commissarissen andermael soude compareren ende hooren tgene hem van weghen Syn Excellentie aldaer soude worden voorgehouden om hem te contenteren oft verwillighen totter continuatie van syne schult by alle gevoegelycke middelen, ende dat, by gebreke van dyen, hy daerna soude voorts moegen syn procedure voorderen ende recht versoecken op syn conclusie.

Nyet oft meer dan en gebeurt als die verweerdere syn garant versueckt op een derden duerende die materie van garant oft duerende den tyt dat partyen versonden wordden voer commissarissen om hen taccorderen, waervuyt men nyet en can geinfereren dat partye ten punte recht oft justitie soude wordden geweygert.

Ende daeromme, zoeverre die suppliant hem hadde gegraveert gevonden byden voers. vonnisse, hadde hem daeraff by ordinarissen weghen behooren te versien ende nyet by nyeuwe actie ende indirecte hier te Hove die voers. borgeren te willen betrecken in prejudicie vande voers. litispendentie, die wordt notoirlyck gecauseert *per solam citationem vel libelli oblationem*, besunder daer voer den rechter competent der voers. borgeren tot meer acten judicieel is geprocedeert ende daer, na den notoiren privilegien vanden lande ende vanden borgeren te Antwerpen, die selve in deerste instantie nergens el en staen te recht dan voer Borgmeesters ende Scepenen der voers. stadt.

Nyet arguerende dat die voers. borgeren oft coopluyden opde requeste vanden suppliant nyet en souden hebben gerescribeert, gemerct sy tselve verlaten hebben mits dyen sy den rescribenten hebben aengegeven de communicatie vande voers. requeste hen gedaen, ende dat dyen navolgende

die voers. rescribenten dyenaengaende mede hebben opde voers. requeste des suppliants geantwoordt ende geallegeert dat die voers borgeren hier te Hove nyet en waeren betrecbaer in maten ende weghen gelyck die suppliant pretendeerde, ende daeromme staet inden beginne vande rescriptie ende antwoorde vande rescribenten dat sy deselve antwoordde oock mede deden ten aengeven vanden vyf coopluyden oft borgeren inde requeste vanden suppliant gementionneert.

Ende daeromme, onder dexel dat die voers. vyf coopluyden nyet en hebben particulierlyck en apart gerescribeert, en hadde die suppliant, onder dexel van dyen, die briefve van daechsele nyet behooren geobtineert te hebben, daer byden voers. antwoorde vande rescribenten dye ongefondeertheyt van dyen is beweesen.

Daer die voers. suppliant inden voers. XI^{en} articule allegeert dat die rescribenten souden partye in zake syn, segghen dat die suppliant tselve byden appointement vanden XXIX^{en} Januarii in materie van provocatie geweesen nyet en can bethoonen, mits redenen hiervoer geallegeert, ende dat notoir is dat Syn Excellentie vande schult byden suppliant gepretendeert moet de borgeren ende die stadt indemneren.

Die Borgermeesters ende Scepenen, als rechters ordinaris over die zake den borgeren aengaende, en hebben geen geloefte gedaen van indemniteyt, noch in dyer qualiteyt en syn verbonden aen den suppliant, maer als medeleden metten borgeren ende inwoonderen derselver, als representerende mede het lichaem derselver stadt, gelyck men sien mach byden brieven van verbintenisse daeraff copye aen syn requeste is gehecht.

Daertoe hy oock nyet en is gefondeert, nadyen hy de voors. borgeren heeft in rechte betrocken ende syn schult *insolidum* van hen geheyst ende dat die rescribenten noch heur persoonen noch heur goeden en hebben aenden suppliant

daertoe verbonden, maer metten anderen vanden Leden vander stadt verbonden de goeden ende incommen vander selver stadt, die haer garant heeft aende Coninckl̄ycke Majesteyt ende aen Syn Excellentie, tot welcken eynde de zake byden suppliant tegen die voers. borgeren geintenteert voer Wethouderen te Antwerpen, is byden vonnisse van XXIX[en] Januarii lestleden gerenvoyeert voer commissarissen, daernae hy hem behoort te reguleren, gelyck hier voer beweesen ende verhaelt, oft immers behoort hem geordineert te wordden hem te vuegen metten anderen crediteuren tot atterminatie van syn schult, gelyck byden antwoordde vande rescribenten is versocht geweest mits redenen inde selve ende in desen breeder gededuceert, daerin persisterende, daertoe in ende op al Uwer Eerweerden edel offitien desen aengaende implorerende.

---

20 April 1575.

A Son Excellence.

Remonstrent en toute révérence les Bourgmestres, Eschevins et Conseil de la Ville d'Anvers, comment que, ces jours passés, ilz ont présenté à Vostre Excellence requeste, sur laquelle jusques à présent n'est ensuyvie aulcune apostille, et en ont par icelle requis et supplié que le noble plaisir de Vostre Excellence seroit les décharger de la reste deue à Thomas Balbani à cause du prest des XXX[m] ff qu'il feist à la ville au tamps de la mutinerie des souldartz Espaignols, du moings qu'elle l'induyroit qu'il se déporteroit de la procédure qu'il avoit encommenché en la Chancelerie de Brabant contre certains bourgeois de la dicte ville, ou en cas qu'il n'y vouldroit voluntairement entendre, qu'icelle procédure seroit suspendue de la main et auctorité souveraine, Ores est-il que depuis les dicts bourgeois ont

presenté itérative requeste aulx suppliants que, sy n'est qu'y soit promptement pourveu, ilz seroint le Mercquedy advenir condempnez au namptissement de la dicte reste, avecque protestation expresse de tous dommaiges, despens et interestz à charge des remonstrans, ce que les at esmeu d'aultres fois par ceste supplier à Vostre Excellence que, pour les raisons contenues au loing en la dicte requeste, il luy plaise promptement fournir au dispositiff de la dicte requeste, du moings en tout évènement surceoir et tenir en estat la dicte procédure pour le terme d'ung mois, affin qu'entretant les suppliantz puissent joindre les nouveaulx Wycmeesters et doyens des Mestiers, et avecque main joincte chercher aulcung moyen pour en contenter le dict Balbani de la dicte reste, et tous aultres créditeurs de semblable nature, de leur deu.

Sur la marge estoit escript : Son Excellence ordonne lettres d'Estat pour ung mois estre expédiées en ceste cause, et ce pour tous délais, déans lequel ces supplians feront debvoir de parachever ce qu'ilz disent avoir commencé de traicter avecq leurs wyckmeesters, doyens et mestiers. Faict en Anvers le XXe jour d'Apvril 1575. Subsigné : Loys de Requisens.

---

14 Mei 1575.

Op heden, datum van desen, syn by myne Heeren Bourghemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen gecommitteert Heer Jan van Schoonhoven, Riddere, Bourghemeestere, ende Meester Jan Gillis, Pensionaris der voirs. stadt, om te reysene naer Bruessele ende aldaer inde saecke van Thomaes Balbani te versuecken ende sustineren dat deselve saecke sal worden gecontinueert, naer vuytwysen der brieven van Staten by Syne Excellentie geaccordeert den borgeren daeraff de voirs. Balbani heeft dobligatien in

handen tot syner versekerheyt, mits dat een saecke es, verwachtende daerentusschen de resolutie van Syne Excellentie op de requeste dyenaengaende overgegeven, Ten anderen te beneersten neffens mynen Heere den Cancellier ende andere Heeren vanden Rade in Brabant dat de saecke by Anthony Pipenpoy ende consorten, rentieren, aldaer geintenteert, worde oock gecontinueert ende wederhouden, achtervolgende de prorogatie vande surceantie vander procedure vander rentieren by Syne Excellentie geaccordeert, Ten derden, dat van gelycken mynen Heere den Cancellier wille verhouden ende doen verhouden de vuytinge ende het vuyderen de saecke van Anthonis van Gindertale met synen consorten tegens Jan van Vuytendyck, poortere deser stadt, gearresteerde, wesende in state in materie van reformatie, om de consequentie wille, Ten vierden dat mynen Heere den Cancellier gelieve de saecke van Adolff Hujoel cum suis tegens Cornelis Spruyt, gearresteerde ende reformant, te doen schorssen, nyettegenstaende het appoinctement in deselve saecke gegeven den tweeden deser maent van Meye, ende Syne Eerw. te kennen te gevene dat men naer dese versueck aen Syne Excellentie heeft gedaen desen aengaende, Voerts te beneersten het dictum vanden vonnisse inde saecke tegens den Heere van Rumpst tzynen voerdeele gewesen nopende de partye van Furtenbach, ende te vernemen doorsaecke vanden selven vonnisse, Voirts neffens den gedeputeerde vande Staten van Brabant te Bruessele vergadert synde te verstane totter directie ende affairen vanden lande van Brabant, soo aengaende de rekeninge vande rentmeesters ende andere saecken denselven Staten enden lande concernerende. Sal oock solliciteren dexpeditie vande opene brieven vande prorogatie vande continuatie vande schorsinge vanden arresten ende procedueren vanden rentieren, daeraff men de naerdere resolutie van Syne Excellentie sal seynden. Actum XIIII Maii anno XV^{c} LXXV.

Collegiaal Actenboek 1569-77, f° 80v.

---

12 Juli 1576.

Alsoo seeckere proces geresen was tusschen myne Heeren Bourghemeesteren ende Schepenen deser stadt, ter eenre, ende Messire Thomas Balbani, ter andere zyden, daerinne deselve Balbani geobtineert hadde vonnisse tot zynen voerdeel, met adjudicatie van costen, vanden welcken costen hy hadde begeert gehadt in der redelyckheyt gerecompenseert te wordene, daervoiren heyschende ende insisterende te willen hebben twee hondert guldenen, oft dat andersints hy die rechtelyck soude doen taxeren, de voirs. Bourghemeesteren ende Schepenen, om alle voirdere oncosten te verhuedene, hebben geordonneert ende ordonneren mits desen, naer diversche communicatien desen aengaende metten voirs. Balbani gehadt, dat men denselven Balbani, in recompense vande voirs. aengewesen costen, sal vander stadts wegen vuytreycken ende betalen de somme van hondert guldenen eens, mits denwelcken hy sal hem te vreden houden ende vertyden ende renuncieren van allen den rechte dwelck hy vuyt crachte vanden voors. vonnisse oft oock mits den processe by hem tegens de particulieren borgeren geintenteert soude mogen pretenderen hem in eeniger manieren te competeren. Actum XIIa Julii anno LXXVI.

Collegiaal Actenboek 1569-77, f° 117.

---

1 Juni 1575.

Geordonneert Janne de Poortere, gecommitteert totten ontfange vande vier hondert duysent guldenen geconsenteert byden Leden deser stadt tot behoeve vande gemutineerde Spaensche soldaten, (te betalene) aen Silvester van Male de

somme van vyftich guldenen eens, ende dat voer tschryven van diversche cohieren nopende het voirs. consent ende andere dinsten by hem gedaen, ende dat vanden voirs. ontfanck. Actum prima Junii anno vyfentzeventich.

Collegiaal Actenboek 1569-77, f° 83v.

---

1 Juni 1575.

Geordonneert Janne de Poortere, gecommitteert etc , te betalene Conraert de Brier de somme van een hondert guldenen, ende dat voer synen grooten dinst, aerbeyt ende moeyte int maken, houden ende schryven vande quohieren van het voirs. consent, met oock voer andere diversche besoigneen, soo int roboskeren van alle de wycken ende andersins gedaen, ende dat vanden voirs. ontfanck. Actum prima Junii anno vyfentzeventich.

Ibid. f° 84.

---

17 Augustus 1575.

Op heden, datum van desen, is by myne Heeren Bourghemeesteren ende Schepenen deser stadt geordonneert den tresorier Janne de Poortere, te leveren in handen vanden deurwardere Krieck de liste vande namen ende toenamen vande personen in faulte wesende henne quote te betalene, volgende het cohier vande leeninge vande vier hondert duysent guldenen geconsenteert byden Leden deser stadt tot betalinge vande geamutineerde Spaensche soldaten binnen deser stadt, om deselve persoonen voor hennen

faulten texecuterene, behoudelyck dat hy daer vuyt sal laten dofficieren in dinste vande stadt wesende, welcker gagien soo vele syn vervallen ende verschenen als henne quote et taux soude mogen dragen, van welcke vervallen gagien deselve tresorier de tachterheyt sal recouvreren. Actum XVII Augusti anno LXXV.

Ibid. f° 96.

---

18 Augustus 1575.

Geordonneert Jannen de Poortere, Tresorier, dat hy vande penningen te procederen vander executie te doene byden deurwardere Krieck over dengenen die in faulte syn hare quote inde vier hondert duysent guldenen totte geamutineerde soldaten binnen deser stadt byden Leden geconsenteert, egeene van hen en doen oft vuyt en geven, maer deselve onder hem beware, om deselve temployeren volgende der ordonnantie by myne Heeren den Wethouderen hem namaels te gevene. Actum XVIII Augusti anno LXXV.

Ibid. f° 96.

A Son Excellence.

Remonstrent en toute révérence les Bourgmestres, Eschevins et Conseil de la ville dAnvers comment qu'il a pleu a Vostre Excellence, sur certaine leur requeste pour estre remboursez du prest des IIII^{c} M florins ou au moings estre promptement deschargez et indempnez des CLX^{m} florins levez à intérest sur obligations des particuliers bourgeois, députer commissaires, asscavoir le Seigneur de Champaigney et les conseillers Oudart et Boonen, pour appeller pardevant

eulx les créditeurs ayans furny les dicts deniers et les induyre à la prolongation et continuation de leur debte, lesquelz ont déclairé et adverty à Vostre Excellence que tous les dicts créditeurs estoient contens d'entendre à la dicte prorogation, saulf tant seullement Thomas Balbani, et ce par relation d'aulcuns qui auroient parlé au nom des dicts créditeurs, comme on entendt, car ilz trœuvent non seullement que le dict Balbani refuse de proroguer son deu mais aussy aulcuns aultres des dicts créditeurs, qui disent n'avoir oncques esté pardevant les dicts commissaires, ny consenty en la prorogation de leur debte comme les aultres qui de faict ont tiré en droict les particuliers bourgeois dont ilz ont les obligations, lesquelz enaprès ont sommé les Bourgmestres et Eschevins pour en estre garantiz, et les dicts Bourgmestres et Eschevins seroient aussy nécessitez de prendre leur garand au Breeden Raedt, ce que causeroit très grand mal et plusieurs inconvéniens, si ne fust pourveu, Et comme devant la rescription des dicts commissaires les remonstrans ont renvoyé les parties aus dicts commissaires, lesquelz se pourroient pour maintenant excuser par faulte de commission, Sy supplient les dicts remonstrans que le noble plaisir de Vostre Excellence soit aultres fois commectre les dicts commissaires affin qu'ilz appellent devant eulx tous les créditeurs ayants donné argent à intérest sur l'obligation des bourgeois, et pareillement les dicts bourgeois ayants donné leur obligation, et les induyre par ensemble à la prolongation de la debte pour le temps de VI ou VIII mois, et ce par tous bons moyens possibles, et icelle communicquer aux dicts remonstrans, et cependant faire tenir en estat et surcéance par main souveraine les procédures encommenchez par les dicts créditeurs contre les dicts bourgeois, du moings tant et jusques que aultrement par Vostre Excellence en soit ordonné, et au cas que la pluspart des dicts créditeurs ou ayants furny la plus grande somme, consentent en la dicte prorogation, qu'il plaise à Vostre Excellence accorder, ou par ceulx du Conseil de Brabant faire accorder provision contre les refusans, affin qu'ilz se y accommodent comme les aultres.

September 1575.

Aen mynen Heere den Cancellier, etc.

Geven te kennen die Bourgemeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen hoe dat sy, opden XX dach der maent van Meye int jaer XV^{c} LXXIIII, hebben verworven oepene brieven ons Heeren des Coninex van octroy, daermede hen gegunt, geoctroyeert ende geaccordeert is dat zy, om gevuegelycke te mogen opbringen ende furneren de leeninghe van vier hondert duysent ponden Arthois, geconsenteert ende geaccordeert om daermede den Spaensche soldaten betalinge te doene, souden mogen verwillighen ende induceren die borgeren, coopluyden ende alle andere ingesetenen der voers. stadt, soo weel geestelycke als weerlycke, van wat state, qualiteyt ende covente die zyn, om daerinne te contribueren elck met een redelycke somme nae advenant van zyn macht, ryckdom ende qualiteyt, zonder daervan yemanden te bevryen oft verdragen, geestelycke oft weerlycke, in eeniger manieren, nyettegenstaende eenige previlegien oft exemptien die men ter contrarien dienaengaende soude mogen oft willen pretenderen, daertoe Zyne Majesteyt, voer die reyse, ende gemerct dat die voers. contributie ende leeninghe geschiet is voer zynen dienst ende in alsulcken vuytersten noot, heeft gederogeert, willende ende ordonnerende dat, zooverre eenige totte voors. leeninge ende contributie nyet en wilden verstaen, men in dien gevalle deselve sal mogen tauxeren in de redelyckheyt, ende achtervolgende die selve tauxatie de onwillige ende weygereers te bedwingen tot het opbringhen van sulcke sommen van penninghen als zy getauxeert zullen zyn, reelycken ende metter daet, by alle gevuegelycke wegen ende middelen van bedwange ende zoo men in gelycke zaken gewoonlyck is van doene, nyettegenstaende oppositie oft appellatie gedaen oft te doene ter contrarien, daertoe de supplianten hebbende geauctoriseert, namelyck blyckende byden voers. oepene brieven van octroy, Nu eest soe dat verscheyden borgeren, coopluyden ende andere, alnoch syn in gebreke

van op te bringhen ende te betalen die penninghen ende sommen daerop sy syn getauxeert geweest, sulcx dat van noode is die selve by deurweerder oft executeur van desen Hove te bedwinghen totter reele betalinghe, daertoe den supplianten van noode is te hebben oepene ende behoirlycke brieven van executorien op tvoers. octroy, in desen cas dienende om alle die gebreckelycke persoonen die den executeur met namen ende toenamen ende gebrekende somme sullen gelevert worden, te bedwinghen totter betalinge vander sommen daerop sy syn getauxeert, reelyck ende metter daet, nyettegenstaende oppositie oft appellatie, Die welcke die supplianten mits desen syn versueckende.

---

8 September 1575.

A Son Excellence.

Remonstrent en toute révérence les Bourgemestres, Eschevins et Conseil de la ville d'Anvers comme, pour fournir le prest des IIII^{c} mille ℔ Arthois accordez pour paier les souldartz Espagnolz, ils ont, le XXe jour de May XV^{c} LXXIIII, obtenu lettres d'octroy de Sa Majesté, par lesquelles, entre aultres poinctz, at esté accordé de tauxer selon raison ceulx qui ne veullent entendre au dict prest et contribution, et suivant la dicte taxation les refusans constraindre réelement et de faict à furnir et payer la somme à laquelle il seront tauxé par toutes voyes et moyens accoustumez, nonobstant opposition ou appellation au contraire, apparent par les dictes lettres d'octroy, Or comme aulcuns bourgeois, marchants ou aultres, encores sont en faulte de payer les deniers et sommes sur lesquelles ilz sont tauxé et que aux suppliants est besoing ad ce les constraindre par huyssier et exécuteur du Conseil de Brabant, et pour ce faire leur convient avoir lettres exécutoires sur

le dict octroy, si ont les dicts suppliants au Conseil de Brabant, par requeste icy attaché, requis les dictes exécutoires, lesquelz ont sur la dicte requeste donné apostille que les dicts suppliants s'addresseroient au Chancelier de Brabant, qui auroit scellé les dictes lettres d'octroy, seullement pour délayer la dicte exécution, nonobstant que ceulx du dict Conseil ont l'auctorité et doibvent accorder les dictes exécutoires, pour après par le dict Chancellier estre scellez, comme il est content de le faire, Et affin que les dicts suppliants ne soient frustrez de l'effect du dict octroy par faulte d'exécution pour les deniers employez au service de Sa Majesté en telle nécessité, sy supplient les remonstrans que le noble plaisir de Vostre Excellence soit ordonner aus dicts du Conseil de Brabant, nonobstant l'absence du dict Chancellier, d'accorder aus dicts suppliants les dictes lettres exécutoriales par eulx requises et ordonner à quelqu'ung des greffiers ou secrétaires du dict Conseil de les dépescher et signer, pour après estre scellez par le dict Chancelier, Ce faisant etc.

---

2 Januari 1576.

Poincten opde welcke de Staten van Brabandt gecommitteert hebben Jannen van Niversele, heurlieder ontfanger int quartier van Antwerpen, ende Thomasen Anraet, om te tracteren ende handelen metten cooplieden ende borgeren van Antwerpen die in Mayo oft Junio XV^{c} vierentzeventich eenige penningen oft obligatien geleent hebben tot betalinge vanden Spangiaerden alsdoen binnen derzelver stadt wesende.

Metten cooplieden die obligatien van crediet van eenige borgeren hebben, zullen zy mogen accorderen dat men henlieden de voirs. obligatien zal afnemen, behoudelyck

dat zylieden dairby zoo vele comptants gelts zullen voegen als dezelve obligatien beloopen, ende men zal hen vande geheele somme gheven obligatien vanden Staten, te betalen binnen tsjaers met interest tegen zeven, acht oft negen ten hondert tsjaers, zoo zy best metten voirs. cooplieden sullen connen overcommen.

Metten borgeren wiens obligatien zy alzoo zullen gerecouvreert hebben, sullen zy mogen accorderen dat de voirs. borgeren heure obligatien betalende ende dairby zoo veel comptants gelts voegende als dezelve obligatien beloopen, zullen voir de geheele somme hebben renten opde voirs. Staten, tegen den penninck veerthiene, oft aengaende doude schult, tegen den penninck XVIe, ende aengaende de toegevoechde somme, tegen den penninck XVIe, XIIII^{c} oft tweelve, ende lyfrenten op een lyf, tegen den penninck zeven, ende op twee lyfven, tegen den penninck negen, vry van X^{en}, XX^{en} penningen ende van alle andere ongelden.

Metten borgeren die de stadt comptant gelt geleent hebben, sullen zy mogen accorderen dat zy den voirs. borgeren de schult die zy geleent hebben afnemen, midts daerby zoo vele comptants gelts voegende als dezelve schult bedragen zal, en dat men den voirs. borgeren zal geven renten opde Staten, als voiren.

Actum tAntwerpen opden tweeden Januarii XV^{c} zessentzeventich. Onderscreven : Ter ordinantie vande voirgenoemde Staten, ende onderteeckent, Cornelius Weellemans.

---

9 en 10 Januari 1576.

Poincten opde welcke de Staten van Brabant gecommitteert hebben den gedeputeerde der stadt van Antwerpen, Janne van Nyverzele, Rentmeester vande beden van Brabant, ende Thomasen Aenraets, ende elcken van hen besundere, om te tracteren ende handelen metten coopluyden, borgeren ende ingesetenen van Antwerpen die in Mayo ende Junio 1574 ennige penningen gedaen hebben op obligatien oft anderssints tot betalinge vande Spaensche soldaten binnen derselver stadt doen wesende.

Metten coopluyden die, om te furneren de IIII^{c} M guldenen geheyscht totte betalinge vande voers. Spaengnaerden, hebben gelt op interest gedaen, op obligatien vander stadt ende mede van particuliere borgeren ende andere ingesetenen, zyluyden sullen moegen accorderen dat men henlieden vanden Staten wegen zal affnemen de voers. obligatien metten intereste daerop verloopen, gelyck met hunlieden gehandelt is, ende dat in mindernisse ende op rekeninge van tgene dat de voers. stadt van Antwerpen, ter causen vander leeninge aende Spaensche soldaten, competeert opde bede vanden II^{en} C^{en} penninck ende vande quote vande drye jaeren inde twee millioenen, behoudelyck dat zylieden daerby zoeveel comptants gelts sullen vuegen als dezelve obligatien metten intereste beloopen, oft emmers zoovele als dierste capitael heeft bedraghen, ende dat men hen vande geheele somme sal geven obligatien vanden Staten, te betalen binnen tsjaers metten intereste tegen den penninck VII, VIII, IX oft X^{e} ten hondert opt jaer, voer zoevele tnyeuwe opgenomen gelt aengaet, ende tegen VI een quaert voer doude schult, zoe zy best mette voers. coopluyden ende ten minsten laste vanden Staten zullen cunnen overcommen.

Metten borgeren ende ingesetenen, natien, coopluyden, oft andere die de voers. stadt inde voers. leeninge anderssins comptant gelt gedaen ende geleent hebben, zullen zy moegen accorderen dat men denselven haer schult metten interest tegen VI ende een quaert op djaer, achtervolgende de geloefte van Zyne Excellentie inden name van Zyne Majesteyt gedaen, zal affnemen metten bescheedt dwelck zy daeraff hebben vander voers. stadt oft haeren rentmeester Jan de Poortere, midts daerby soevele comptants gelts vuegende als deselve schult metten verloop rentsgewyse den penninck XVIe bedragen sal, ende dat men denzelven borgeren, ingesetenen, natien ende andere sal vande geheele somme, zoewel van tvoergaende als vanden nyeuwen comptanten gelde, geven renten opde voers. Staten ende gemeynen lande van Brabant den penninck XIIIIe, oft vande voergaende schult metten verloop geven renten den penninck XVIe, ende vanden nyeuwen gelde erffelycke renten tegen den penninck XVIe, XIIIIe oft XIIe, oft lyffrenten op een lyff tegen den penninck VII ende op twee lyven tegen den penninck IX, vry van X^e^ ende XXe ende van alle andere penningen ende ongelden, ende dat opde voers. bede vande quote.

Oft zoeverre de voers. borgeren, ingesetenen, natien, coopluyden oft andere doende den voers. Staten gereet gelt, als voere, begheerden hen voergaende schult metten verloope tegen zess ende een quaert op djaer met noch zoevele comptants gelts den Staten te laten op heure obligatien, zullen zy des moeghen accorderen metten selven, soeverre het comptant goede ende merckelycke somme zoude bedraghen, ende tselve te betalen ende op sulcken interest als voere op gelycke obligatie verclaert is.

Dat den voers. rentmeester vanden voers. Staten int quartier van Antwerpen, Jannen van Nyverzele, wordt belast den coopluyden, borgeren, natien ende andere ingesetenen der voers. stadt daermede men inder manieren voere verhaelt zal hebben gehandelt ende getracteert, te geven zyn recepisse vanden ontfanck vander obligatien ende bescheede vander stadt oft rentmeester derselver

vande voergaende leeninge metten verloop vanden interesten als voere behoirlyck geverificeert, onder de hanteeckenen vande gecommitteerde der voers. stadt daertoe gedeputeert, ende oyck vanden comptanten ende gereeden gelde daerby gevueght, met oyck te nemene behoirlyck bescheet vanden voers. persoonen geleent hebbende van dat zy bekennen vander voers. leeninge, zoe vanden capitael als verloop, vanden voers. Staten by middele als voere betaelt ende vernuecht te zyne, tot ontlastinge der voers. stadt van Antwerpen, ende hen respective geloven te geven obligatien vanden Staten in behoirlycker formen binnen XIIII dagen ende rentbrieven binnen vier weken, ende dat de voers. rentmeester vande sommen vander obligatien ende andere vande leeninge totte Spaensche soldaten metten intereste oft verloop van dyen inde obligatien oft rentbrieven vanden Staten begrepen, zal gehouden zyn apart rekeninge te houden, om daertegen in tyden ende wylen genomen te worden alsulcken dechargen als tot ontlastinge vanden Staten ende der stadt van Antwerpen respective sal dienen.

Sullen oyck de voers. gedeputeerde van Antwerpen alomme hen beste doen ende beneersten dat opde voers. Staten ende den gemeynen lande van Brabant erffelycke renten worden gecocht den penninck XIIe, XIIIIe ende XVIe, ende lyffrenten op een lyff den penninck VII ende op twee lyven den penninck IX, ende mede tgelt te vercryghen op interest tegen VII, VIII, IX, X ten hondert op djaer, op alsulcke termynen van drye oft vier mercten ende dagen als zy sullen cunnen gevinden, om by middel vanden zelven nyeuwen coop van renten ende opnemen van gelde op obligatien vanden Staten van Brabant te moegen versien dat de voers. III^c^ M guldenen vande voers. III^c^ L^M^ ££ te furnerene, moegen in tyts opgebrocht worden.

Al behoudelyck ende wel verstaende dat alle de penningen, zoewel vande voers. leeninge die gedaen soude zyn tot betalinge vande gemutineerde Spaengnaerden binnen Antwerpen, metten intereste, als de penningen die van nyeuws den Staten zullen gedaen wordden, metten geloefden intereste, tzy rentsgewyse tzy by maniere van frette, al

tsamen gevueght, nyet en excederen oft en commen ten eynde vanden jaere te excederene de somme van vier hondert duysent ponden Arthois eens.

Ende dat de Heeren Wethouderen der stadt van Antwerpen van Zyne Excellencie sullen verwerven behoirlycke brieven van decharge vander somme vanden geleenden gelde totte voers. Spaensche soldaten, metten voers. intereste teghen zes ende een quaert opt jaer totten dage vande teeckeninge vander acte vanden consente vande bede vanden II^en^ C^en^ penninck ende quote voers., tot versekerheyt vanden Staten voer de somme die zy beloeft zullen hebben totter voers. quantiteyt, ende nyet voirdere.

Gedaen respective tot Antwerpen ende Bruessele, opten IX^en^ ende X^en^ Januarii 1576.

Onder stont gescreven aldus: Ter relatien my eensdeels gedaen ende eensdeels my present synde, onderteekent : Weellemans.

---

16 Januari 1576.

MONSIEUR LE GREFFIER,

Dese sal dienen om u tadverteren dat ick, den XII^en^ deser maent, uwe brieven soewel vanden VIII^en^ als vanden XI^en^ derselver maent hebbe ontfangen metter instructie, daeraff ick den rentmeester Nyverzele ende Anraet elck een hebbe auctentyck gelevert ende die derdde behouden, maer bevinde daerinne sommige swarichheden dat die Staten nyet en willen toelaten dat, latende die coopluyden heure oude schulden opde Staten met noch nyeuw gelt continueren op brieven ende obligatien vande Staten, dat men van doude

maer en soude interest geven tegen VI ende een quaert op thondert voer djaer, ende vanden nyeuwen gelde tegen VII, VIII, IX ende X ten honderden, ende hoewel wy dencken dat tzelve byden Heeren vande Staten aldaer sulcx is geadviseert, midts dyen dat men na den consente vande beden aengaende die oude schulden nyet voirder en wilt interest betalen dan VI ende I quaert ten honderden, soe moet men nochtans weten dat men qualycken zal cunnen nyeuwe gelt cryghen nae advenant die voergaende leeninge, sonder van beyde die sommen een gelyck interest te geven, Soe hebben wy, gedeputeerde, alhier gedacht den Staten aen te gevene, om beter gelt te crygen, dat men gelyck interest vanden ouden schulden als vanden nyeuwen gelde soude moegen geloven te geven by obligatien vande Staten, ende dat die stadt van Antwerpen het voirder interest dwelck opde oude schulden zoude meer bedragen dan nae rate van VI ende een quaert ten hondert, tselve soude die voirs. stadt dragen ende moeten goet doen op tgene dwelck haer navolgende die dechargen opde geaccordeerde beden sal commen, dwelck soude wesen een middel om byder voirs. manieren gereet gelt te vindene ende den Staten nyet meer te belastene van intresten dan na vuytwysen den consente vande bede.

Voerts en wille u nyet ongeadverteert laten dat wy hier vinden groote zwarichheyt totte oude schulden gereet gelt te vindene, tzy op obligatien oft op renten, zoe midts dyen daer is een mistrouwen dat zy vande Staten nyet en zouden voldaen worden, deur oirsake dat sommige hebben gelt gedaen op obligatien vanden Staten van Gelderlant, ende dat Zyn Excellentie tgelt vande bede dwelck hier gebrocht worde om de coopluyden te betalen, heeft aenveerdt zonder dobligatien te laten lossen, ende diergelycke redenen, meynende dat zulcx metten Staten van Brabant soude moegen gebeuren, ende dit vermoyen dieghene die nochtans hier voertyden de Staten van Brabant tot meer honderden duysent guldenen op interest hebben gedaen, ende wat remonstrantien wy hen ter contrarien voerhouden vande goede hypotheque ende versekerheyt opde geaccordeerde beden vande Staten van Brabant, zoe cunnen

wy noch ter tyt hen die voirs. vrempde impressie qualycken geeximeeren, ende mede midts die sake van Engelandt, ter oirsaecke vander welcken, ingevalle die tonsen voirdeele nyet en succederen, dat men groot gelt alhier sal van doene hebben, ende suecken tselve te cryghen van allen den incommen vanden lande, etc., soe dat dese vrempde impressien ons beletten het opbringen vanden gelde nootelyck deser maent ende toecommende na den consente vande Staten.

Oyck aengaende den rentieren, die vele oyck van gelycke opinie hebben, nyettemin, soeverre men doude schult vande leeninge vande stadt metten nyeuwen gelde wilde aenveerden op renten den penninck XII, zouden hopen merckelycke sommen te moegen recouvreren.

Nyverzele, sedert mynen lesten scryven, en heeft noch nyet meer gerecouvreert, noch Anraet. Wy, gedeputeerde, hebben sommige partyen begonst aen te gane, maer moesten vande Staten weten oft men hen vande oude schulden mede sulcken interest zoude geven als vanden nyeuwen gelde, behoudelyck dat tselve ten laste vande stadt soude commen, in mindernisse van tgene zy opde voirs. bede is geassigneert, ende dat vanden voirderen interest, binnen VI ende een quaert ten honderden op djaer, hierop sal u gelieven metten Staten aldaer tadviserene, ende ons dunckt dat die Staten tselve wel sullen moegen doen, hebbende des ontlastinge van deser stadt, al om gereet gelt te moegen vinden.

Voerts dunct ons dat men die alhier totte betalinge vande Spaensche soldaten gelt geleent hebben ende willende soevele nyeuw gelts metten verloope daerby vuegen, behoirt renten te assigneren den penninck XII, anders en zullen nyet crygen gereet gelt, soe wy meynen, midts dyen eenyegelyck dencken moet : doude schult blyvende tegen den penninck XVI[e], zoe wille ick gheen gelt daerby vuegen en sal verwachten myn betalinge vande bede gelyck andere. Het interest sal den Staten weynich zyn ende op een hondert duysent guldenen zulcx gerecouvreert nyet soevele bedragen als op obligatien tegen den penninck IX oft X ten hondert.

Hierop dient gelet te wordene, want nemende doude schulden tegen VI ende een quaert op thondert ende nyeuw gelt tegen X ten honderden, tselve tsamen nemende den penninck XII, dwelck is tegen VIII ende een quaert op thondert, zal op een vuytcommen, ende zal middel zyn om meer gereets gelts te crygen, ende nemende op renten soe precise nyet verobligeert zynde opde geconvenieerde termynen te betalen oft meerderen interest te geven als oft men op obligatien soude nemen.

Voerts valt hier oyck swaricheyt dat verscheyde persoonen seggen dat dacte vanden consente noch nyet en is geteeckent ende daeromme nyet en betrouwen hen gelt opde Staten, midts denwelcken hebbe geweest by den tresorier generael den Heere van Grobbendonck, die my geseeght heeft dat men die doleancien vande Staten al sal depescheren ende dat ick u soude scryven aenden Cancellier te beneersten dexpeditien vande placcaten executorien ende anderen bescheede dwelck by Zyn Eerweerde moet geexpedieert worden, ende mede vanden audiencier dOverloepe, ten eynde tgene hy moet expedieren beworpe ende hier seynde om geexpedieert te wordene. Aengaende daffrekeninge vande schult vanden schouwgelde ende Nicolai ende den X[en] penninck, sullen die Staten zwaricheyt hebben, gelyck Zyn Eerweerde my heeft heden int lange verclaert, oyck dat die liquidatie vande particuliere te hebbene opde geaccordeerde beden behoirt gevoirdert te worden, ende dat de Staten dinstructie soewel vanden C penninck als vande middelen behoirden tarresterene, want soeverre die middelen vande bede waeren in treyn, souden de Staten beter gelt op renten als anderssins crygen.

Ick hebbe heden uwe brieven metter acte ende cassatie vande quotisatie ontfangen, ende zal morgen daeraff den rentmeester Nyverzele het dobbel geven, om te doen nae u scryven. Abraham sHertogen heeft al genoech gelycke brieven gehadt, ende dyen nyettegenstaende worden die van Roosendael ende nu die vanden Ouden Bossche ende andere daeromtrent vuytgeteert byden soldaten vanden Colonnel Hannibal, *pro adviso.*

Opde requeste van Posu voertstel en hebbe noch gheen resolutie, hoewel ick dagelyckx mynen Heere Assonville des interpellere. Die voers. Posu is ontboden. Een ingeseten van Etten, Jan de Bodaff, is byden substituyt Jan Bosen getortureert, dat hy dese voergaende weke is overleden, hy vangt te Breda vrouwen ende maect heel den meester meer dan te voeren. Ick hebbe inde requeste vermaent van het toeseggen vande abolitie vanden Troublenrade ende vande restitutie vande privilegien, maer en crygen noch gheen surceantie van zyne proceduere ende executien. Laet ons weten hoeveel gelts dat vander Beken heeft gerecouvreert, ende mede Boelofs, want alhier met tgene men desen XX^n deser Spinola moet geven, noch boven XV oft XVI^m guldenen nyet gereet en is. Hiermede etc. tAntwerpen den XVI^en Januarii 1576.

Jo. Gillis.

Dese op ghisteren gescreven, soe is desen morgen, den XVII^en, hier gearriveert die licentiaet de Posu, die den XX^en Decembris heeft met zyn hanteeken gedaen zekere verclaringe dat alle die ghene die gegoyt zyn, sonder exceptie, generalycken tot Etten sullen contribueren nae rate van heur goeden onder die Vierschare van Etten gelegen, God geve waer die persoonen gegoyde woonden, ende dat tselve overzulcx ter executien gestelt sal worden generalyck over eenyegelyck, om den gemeynen last te gevuegelycker te dragen, ende dese verclaringe is by zyn eygen hant geteekent ende by zynen notaris Jehan Basin, dwelck ick heden Assonleville hebbe laten sien. Die van Breda zyn hier oyck over hen clagende.

Monsieur le Greffier, en wilt nyet laten voer uwe compst alhier restitutie te crygen vande Staten aldaer vanden poincten in dese brieven begrepen, soewel aengaende tgelt op obligatien te lichten als op renten, anders beduchte dat wy in gebreke van gelde zullen commen, oft moeten partyen tot meerderen last ende interest aengaen, gelyck die L^m guldenen zyn gevonden.

18 Januari 1576.

MONSIEUR LE GREFFIER,

Ick hebbe u ghisteren vuyt last vande gedeputeerde deser stadt int lange gescreven die zwaricheden die wy hier vinden om gelt te vinden, ende dat van noode is byden Heeren vande Staten tot Bruessel wesende geresolveert oft men denghenen die tot heur oude schult zoevele nyeuwe gelts willen byvuegen, sal toeseggen renten den penninck XII, ende ten anderen oft men doude schulden op obligatien met oyck zooveel nyeuw gelts zal moegen geloven obligatien vande Staten tegen IX oft X ten hondert op djaer, soewel van doude als van het nyeuw gelt, behoudelyck dat dese stadt den Staten het voirder interest van doude schult excederende VI ende een quaert op thondert sal goet doen, gelyck breeder is verhaelt in myne voergaende brieven op ghisteren met Laureys Croiset gesonden, daerop wy verwachten antwoerde, desen dienende om u ende den anderen vande Staten aldaer tadverteren dat van noode zy dat ghy ende den pensionaris van Bruessel hier compt, al waert zoe dat Zyn Excellentie dese weke reysde nae Bruessel, om alhier metten prelaten alhier wesende ende den gedeputeerden deser stadt alle middel te suecken om te moegen dese maent cryghen die hondert duysent guldenen, want die coopluyden ende capiteynen van diversche plaetsen alreede beginnen te talen nae haer betalinge, ende zullen hier ende elders overvallen worden, zoeverre die geaccordeerde somme nyet en is gereet, ende geschapen inconvenienten daervuyt te rysene, dat daeromme ghylieden vande Staten aldaer zulcken last crycht om alhier gelt op interest oft renten te moegen vinden, gelyck men tselve sal cunnen gerecouvreren oyck tot meerder interest dan tegen X ten hondert, want die Staten luttel oft gheen credit ter Borssen alhier en hebben, midts redenen in myne voergaende brieven verhaelt, ende daeromme moet men met avantaigeuse partyen ende contracten gelt op tgeloove vande Staten recouvreren. Ende dient in desen saken te doen alle acceleratie,

postponerende alle andere negocien, midts diversche andere zwaricheden die wy u ende den pensionaris van Bruessel hier wesende zullen breeder te kennen geven, seyndende daeromme desen expressen bode dat ghy nyet laten en wilt metten pensionaris van Bruessel terstont hier te commen, om tsamen tadviseren alle middelen om te moegen becommen de somme deser maent nootelyck, ende dat ghylieden medebrenght resolutie op onse voergaende brieven. Die capiteynen die nyet en worden versien van gelde zullen al commen opde Staten ende hennen rentmeesteren, soe dat hierinne in tyts moet versien worden. Hiermede etc. tAntwerpen, desen 18 Januarii 1576, stilo novo.

Onder stont gescreven : Die al uwe, de gedeputeerde der stadt van Antwerpen Onderteekent , Jan van Schoonhoven, Henrick van Berchem ende Jo : Gillis.

---

7 Februari 1576.

Au Roy.

Remonstrent en toute révérence les Bourgemestres, Eschevins et Conseil de la ville d'Anvers comment Don Loys de Requesens, Grand Commandeur de Castille, Gouverneur, Lieutenant et Capiteyn général des Pays-Bas de Vostre Majesté, pour payer et contenter les soldatz Espaignolz mutinez, a des dictz remonstrans requis (pour obvier à tous inconvéniens alors apparantz) qu'ilz se voulsissent employer envers les gens d'église, bourgeois, marchans, nations et tous aultres manans et habitans de la dicte ville pour les induyre à prester à Vostre Majesté quatre cens mil livres Arthois (de XL groz de Flandres la livre) avecq promesse, au nom de Sa Majesté, de les faire payer

et rembourssser de telle somme qu'ilz presteront avecq l'intérest de six et ung quart pour cent sur l'an, et au mesme effect obligé et hipothéqué au nom de Vostre Majesté tous les demaines et aydes, tant de Brabant et des voz aultres pays de par-deça, quy dès lors en avant s'accorderont, lèveront ou escherront au prouffit de Vostre Majesté, sans aulcuns excepter ny réserver, pour par le moyen d'iceulcx et des premiers deniers quy en procéderont promptement estre remboursez et satisfaict du dict prest, avecq l'intérest tel que dessus, et qu'ilz pourront tenir eux tous les deniers qu'ilz auroyent à furnir et contribuer en tous aydes, deniers et impositions telz que dessus, le tout jusques au payement et enthier rembourssement du dict prest et intérest, Et comme l'ayde de la quote de deux millons d'or, à scavoir V^{c} XLII^{M} ff Arthois par an de trois ans, et la rédemption du IIme C^{me} denier de la somme de VIII^{c} M ff Arthois aux Estatz de Brabant demandé, et l'accord sur ce faict est accepté par son Excellence au nom de Vostre Majesté le XXIIme jour du dict mois de Décembre XV^{c} LXXV, et que les remonstrans, gens d'église, bourgeois, nations, marchans et inhabitans, au mois de May XV^{c} LXXIIII, ont furny à cause du dict prêt la somme de troix^{c} XCIII^{M} LXXIIII ff VI deniers, y compris la partie de XXX^{m} ff Arthois par ceulx de la nation des Genevois prestez et payez au pagador Francisco de Lixalde, lesquelz XXX^{m} ff défalcquez de la dicte somme de III^{c} XCIII^{M} LXXIIII ff VI deniers, reste III^{c} LXIII^{M} LXXIIII ff VI deniers, laquelle somme par le recepveur de la dicte ville Jan de Poortere a esté payée au dict pagador Lixalde, comme appert par ses quictances et récépissé de ce donnez, Et comme les remonstrans de la dicte somme de III^{c} LXIII^{M} LXXIIII ff VI deniers (avecq l'intérest de six et ung quart pour cent par an) ont demandé lettres de décharge sur les dictz Estats de Brabant et sur les premiers deniers quy procéderont du dict accord du second C^{me} denier et de la dicte quote de III ans, leur at esté respondu que Son Excellence auroyt desjà faict rembourssser particulièrement aulcuns marchans des sommes par eulx prestez et comprinses en la dicte somme de III^{c} LXIII^{M} LXXIIII ff VI deniers, et que pourtant les remonstrans

debvoyent spécificquement déclairer ce que leur peult encores estre deu des dictz rembourssement défalcquez et rabbattuz, Or est que les dictz remonstrans ont du contador Alameda entendu que Son Excellence auroyt faict remboursser à Fernando de Sevilla et consors de la somme de III^{m} II^{c} lb Arthois XV solz par luy prestez, et à Emanuel Rodriguez IX^{c} XC lb Arthois, à Ruy Servandes VIII^{c} XXVI lb, à Rodrigo de Vega IIII^{c} lb, à Eduwaert Vas II^{c} LXX lb, à Rodrigo Alvarez de Caldera XII^{c} lb, à Emanuel de Ferrera III^{c} LX lb, à Fernando Ximenez et Ruy Nunnez X^{c} lb, à Philippe Denis III^{c} LXXX lb, montant en tout XX^{m} III^{c} XLVI lb XV solz, et dont il a les obligations de la dicte ville, ayant en outre déclaré que Son Excellence auroyt aussy contenté ceux de la nation Lucoise de la somme de XX^{m} lb Arthois par eulx prestez et dont les obligations de la ville seroyent ès mains du contador Navarreta, tellement que le dict rembourssement faict par Son Excellence aux dictes personnes et à la nation Lucoise monte en tout XL^{m} III^{c} XLVI lb XV solz, laquelle somme défalcquée et rabbattue de la dicte somme de III^{c} LXIII^{M} LXXIIII lb VI deniers Arthois, reste encores la somme de III^{c} XXII^{M} VII^{c} XXVII lb IIII solz VI deniers, et dont l'intérest (à rente de dix et ung quart pour cent par an) dès le mois de May XV^{c} et LXXIIII jusques à la signature de l'acte du dict accort, présupposant qu'icelle acte sera signée par tout le mois Febvrier, faisant XXI mois, monte à la somme XXXV^{m} II^{c} XCVIII lb V solz IX deniers, faisant ensemble avecque la dicte somme de III^{c} XXII^{M} VII^{c} XXVII lb IIII solz VI deniers, la somme de III^{c} LVII^{M} IX^{c} XXV lb X solz III deniers Arthois, et affin que la dicte ville du dict prest et l'intérest puisse estre payée des dictz Estatz de Brabant, supplient les dictz remonstrans qu'il plaise à Vostre Majesté de faire délivrer à la dicte ville d'Anvers lettres de décharge sur les dictz Estatz et sur les premiers deniers quy procéderont du dict accord du second C^{me} denier et de la dicte quote de troiz ans pour la dicté somme de troix^{c} LVII^{M} IX^{c} XXV lb X solz III deniers Arthois, suyvant l'obligation et promesse de Son Excellence faict à la dicte ville au nom de Vostre Majesté, parmy délibvrant par les dictz remonstrans au

recepveur général de Vostre Majesté Nicolas Baert les quictances et récépissé du dict pagador Lixalde de la dicte somme principale du dict prest jusques à III^{c} XXII^{M} VII^{c} XXVII ℔ IIII solz VI deniers Arthois.

Soubz estoit escript : Le receveur général des finances Nicolas Baert délivrera aux remonstrans, suyvant l'obligation et promesse de Son Excellence, ses lettres de décharge de la somme de III^{c} LVII mil IX^{c} XXV ℔ X solz III deniers, du pris de quarante groz monnoye de Flandres la livre, ... et l'ayde naguerres accordée par les Estatz de Brabant, tant des quotes de II millions que de la rédemption au lieu du second C^{me} denier, asscavoir ungne de la somme de trois centz vingt-deux mille sept cents vingt-sept livres quatre solz six deniers, pour semblable somme par eulx furnye pour le payement des soldatz Espaignolz, et l'autre de la somme de trente-cinq mil deux cens et IIII-vingts-dix-sept ℔ cincq solz neuf deniers, pour l'intérest y encourru, comme en ceste recqueste. Faict en Anvers au bureau des dictes finances, le VIIe jour de Febvrier 1576. Signée : Gronnendale.

Plus y avoyt escript : Le dict receveur général délivrera aussy aus dictz remonstrans ses lettres de décharges sur la dicte ayde, de la somme de trente-quatre mill deux cens quatre-vingtz-une livres avecq cincq solz du dict pris, asscavoir une de la somme de XXX^{m} ℔ pour semblable somme que la nation de Gennes a furny pour le payement des souldatz et Espaignolz au temps de leur mutinerie en Anvers, et l'aultre de la somme de III^{m} II^{c} IIII^{xx} I ℔ V solz pour l'intérest y encourru jusques au dernier jour de Febvrier dernier passé, à rate le denier seize. Faict à Bruxelles au bureau des dictes finances, le XIIIe jour d'Apvril 1576. Signée : Groennendale.

---

21 Februari 1576.

Aen mynen Eerweerden Heeren Burgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Verthoont ootmoedelyck Matheeus de Hooft, suyckerbacker alhier, hoe dat hy is degeene die, in December lestleden een jaer, heeft geleden de groote schade, gewelt ende beroovinghe van alle zyne goeden, zoo meubelen, zuycker ende ooick ettelyck gelt, tsamen de weerde over de II^{m} daelders, ende al tot zyner grooter onschult, als eeneneygelycken wel kennelyck is. Boven alle dese schade, zoe is den suppliant zyn huysvrouwe zoo getracteert vande soldaeten, jae, dat de suppliante moeste vuyten huyse by nachte verloopen oft zy hadden haer oock vermoort, als zy de vrucht haers lichaems hebben gedaen. Soe ist gebeurt dat den suppliant heeft zyn beclach gedaen aen Zyne Excellencie duer eene requeste, dwelck hieraene gehecht is, waerop Zyne Excellencie geappostilleert heeft dat hunlieder oversten den suppliant zoude restitueren alle zyne goeden ende stellen hem in staete als hy te voren was, waer al neyt affgecomen en is dan zeer schoone woorden. Bidt daeromme hem, suppliant, behulpelyck te wesen, waerdore hy, suppliant, zyn verlies zoude mogen verhaelen, ende dat hy zoude mogen ontslegen zyn van soldaeten waerdore hy zoe qualyck is gehandelt geweest. Dwelck doende, etc.

Zy gestelt in handen vande fouriers, ten eynde zy den remonstrant, midts redenen in desen geruert, bevryen ende van soldaten ontlasten. Actum XXI Februarii LXXVI.

MARTINY.

***Requestboek* 1575-76, *f° 182v*.**

---

23 Februari 1576.

Alsoe diversche persoonen ende cooplieden die der stadt van Antwerpen gelt op interest gedaen hebben tot betalinge vande Spaensche soldaten in Mayo ende Junio XV^c LIIII, tot furnissemente vande IIII^c M ₶ Arthois geaccordeert te leenen tot betalinge vanden selven soldaten, men die selve nyet en can verwilligen soevele gelts den Staten van Brabant te geven op heur obligatien, sonder van beyde de schulden, soe wel vande oude schulden als vanden nyeuwen gelde, te mogen geloven ende toeseggen gelycken interest van VII, VIII, IX oft X ten honderden op djaer, ende daeraff te geven obligatien vande voirs. Staten, ende dat die Staten voirs., volgende den consente vanden bede vanden II^{en} C^{en} penninck ende vande quote van drye jaeren inde twee millioenen, aengaende die voirs. oude schulden egeen voirder interest en soude behoiren te dragen dan tegen VI ende een quaert op djaer, Soe eest dat myne Heeren Borgemeesteren, Schepenen, Tresoriers, Rentmeester ende Raedt der voirs. stadt van Antwerpen, om by middel voirs. te mogen gereet gelt vinden voer die Staten tot betalinge vanden oirlochsvolcke, ende den Staten te accommoderen voer die resterende twee hondert duysent guldenen vande III^c L^M guldenen die byde voirs. Staten moeten gefurneert wordden binnen deser tegenwoirdiger maent van Februario ende der toecomender maent van Meerte sessenseventich, ende dat die crediteuren vande oude schulden des mogen hebben brieven vande voirs. Staten, syn te vreden dat het voirdere interest dwelck opde oude schulden vande voirs. leeninge op interest loopende voirdane op obligatien vande voirs. Staten meer soude loopen ende bedragen dan nae rate van VI ende een quart ten honderden, tselve sal by de voirs. stadt gedragen wordden ende tselve den voirs. Staten goet doen op ende in mindernisse van tgene dwelck der voirs. stadt ter causen vande voirs. leeninge aende Spaensche soldaten vande voirs. Staten opde geaccordeerde beden sal commen, volgende die dechargen daeraff den Staten te leveren, die welcke over die

IIII^{M} ll Arthois nyet en sullen bedragen, ende soevele min vanden Staten des heysschen oft ontfangen, ende alsoe den voirs. Staten vanden voirs. voirderen interest dan van VI ende een quart ten honderden op djaer ter causen vande voirs. oude schulden te indempneren inder manieren voirs., gelyck sy midts desen tselve den voirs. Staten geloven te indempneren costeloos ende schadeloos, daervoer verbindende der voirs. stadt goeden ende innecommen derselver. Aldus gedaen in Collegio den XXIII^{en} Februarii XV^{c} jaer ende LXXVI. Onderteeckent : Martini.

---

19 Maart 1576.

Alzoe den Leden deser stadt den IIII^{en} Maii anno XV^{c} LXXIIII^{tich} breedenraidtschewys vergadert zynde, was gesloten ende geaccordeert dat men, in voldoeninge vande IIII^{c} dusent gulden Zyne Majesteyt geconsenteert te leenen tot betalinge vande Spaensche gemutineerde soldaten binnen deser stadt wesende, op fraict ende finantie te lichtene de somme CLX^{m} gulden, ende dat opde obligatien vanden particulieren burgeren ende cooplieden alhier residerende, te betalen bynnen de ses maenden doen eerstcomende, ende tot indempniteyt vanden selven borgeren op obligatie vande stadt in behoirlycker formen te expedieren, in welcke somme den eersamen Christoffel van Ellempt, Hans Joris Cruder ende Jacob de Wees, cooplieden alhier de mercten frequenterende, der stadt ende gemeynte in haren noot hebben geassisteert, opde voirs. obligatien vervallen inde maent van Novembri anno XV^{c} LXXIIII^{tich}, tot de somme toe van XL^{m} VI^{c} LXI gulden, ende want de voirs. cooplieden syndert den voirs. verscyndage hebben continuelycken zeer instantelycken versocht aen dese stadt om vande selve somme metten fraicte daerop verloopen te wesen gerembourseert ende betaelt, oft anderssins waren in meyninge hen executie te vervolgen opde particuliere borgeren ende coopluyden daeraff zy de obligatie in handen waren hebbende,

in welcken gevalle zy dese stadt ende gemeynte souden hebben geroepen tot garande, nae luydt vander obligatien onder den grooten segel deser stadt vuytgegeven, inhoudende beloeftenisse van indempniteyt, soe vanden capital als intereste, daertoe de stadt qualyck eenige middelen soude hebben, ende om denselven cooplieden ende borgeren contentement te geven, hadden myne Heeren vander Wet commissarisen gedeputeert ten eynde zy metten voirs. Ellempt, Cruder ende de Wees souden overcomen, ende dat zy huere schulden souden willen laeten aenstaen op brieven ende obligatien vande dry Staten des landts van Brabant, midts daertoe furnerende eenige notable somme in gereede penningen, achtervolgende de resolutien dyenaengaende byden gedeputeerde vande Staten inde leste vergaderinge bynnen deser stadt vergadert zynde genomen, zyn de voirs. commissarisen eyntelyck overcommen ende geaccordeert dat sy sullen furneren op brieven ende obligatien vanden Staten ende deser stadt, op rente als anderssins, in dese jegenwoirdige maent van Meerte LXXVI, de somme van LVI^{m} VII^{c} LIIII gulden, te wetene, de voirs. somme int capitale vervallen in Novembri XV^{c} LXXIIII, bedragende XL^{m} VI^{c} LXI gulden, daertoe gevuecht den intereste voer den tyt van sesthien maenden naer advenant van X^{e} ten hondert opt jaer, sonder te rekenen interest op intereste, daerinne begrepen eenige somme die welcke gerekent wordt tot VI 1/IIII opt hondert opt jaer, al volgende een rekeninge daerop gedresseert beloopende VI^{m} IIII^{c} LV gulden XV 1/2 stuyvers, ende in baren gelde IX^{m} VI^{c} XXXVII gulden IIII 1/2 stuyvers, vande welcke sy sullen nemen op rente den penninck XIIe opde Staten voirs. int capitale voore VIII^{m} VII^{c} LIIII gulden, ende op obligatie vande Staten ende vander stadt, voer den tyt van eenen jare, ten fraicte van X ten hondert, de somme van XLVIII^{m} gulden, mits hebbende vander selver somme deser stadt obligatie met speciale hypothecque vande capitale chysen geaccordeert byden Leden deser stadt in Novembri LXVII totten bouw vanden casteele ende de middelen voer den tyt van thien jaren, behoudelyck dat ierst ende alvoren sullen worden betaelt de reste vande

XLII^{m} gulden met den intereste van dien als Jacob de Wees zyn competerende, naer luyt vander obligatien dairaff zynde, ende vervallen in Mayo XV^{c} LXXV, Soe eest dat myne Heeren Bourgemeesteren, Scepenen ende Raidt, gehoort hebbende het rapport vande voirs. commissarisen ende op al wel ende rypelyck geleth, hebben deselve partyen in vuegen als voren gelaudeert ende geapprobeert, behoudende dat de Heeren vande Staten van Brabant deser stadt sullen verleenen behoirlycke acte van indempniteyt in behoirlycker formen, dat in gevalle zy de voirs. cooplieden op haren verschyndage nyet en betaelden, dat de stadt zal moegen deselve XLVIII^{m} gulden, met den fraicte als boven beloopende IIII^{m} VIII^{c} gulden, innehouden op heure quote ende portie inde beden geaccordeert oft te accorderene, mitsgaders ooc de capitale ende verloopen renten dewelcke dese stadt ter saken vande tachterheyt vande beden aende selve Staten jaerlycx is vuytreyckende, Ordonnerende voirts den secretarisen ende elck van henlieden int besundere dat zy sullen expedieren, onder den grooten segel van verbande, obligatien op alsulcke namen als henlieden byde gecommitteerde sullen worden geannomineert, te betalen in Meerte XV^{c} LXXVII, totter somme toe van LII^{m} VIII^{c} gulden, inhoudende de voirs. speciale ipothechien, ende dat de voirs. gecommitteerde sullen tot ontlastenge deser stadt vercrygen vande Staten de voirs. acte van indempniteyt, overnemende vande selve coopluyden de obligatien vande particuliere borgeren ende coopluyden, om daermede gehandelt te worden volgende den laste die zy hebben vande voirs. stadt. Actum in Collegio, des Maendaechs XIX dagen in Meerte anno XV^{c} LXXVI, stilo novo. Onderteeckent: W. Martiny.

Gecollationeert tegens doriginale acte, geteeckent byden gesworen greffier deser stadt van Antwerpen W. Martiny, is daermede bevonden accorderende, by my, Jan Walewyns, openbaer Notaris tAntwerpen residerende. Des toirconden, myn gewoonlyck hanteecken hieronder gestelt.

Walewyns, Notarius publicus admissus.

---

26 Mei 1576.

Op heden, datum van desen, syn by myne Heeren Bourghemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen gecommitteert Joncker Gillis Happart, Joncker Adriaen van Heyllewegen, Schepenen, Abraham de Hertoge, Meester Jan van Asseliers, Secretaris, de dekens vande Schippers ende Meerse Jan van Hove ende Peeter de Lichte, om taenhooren de rekeninge vande administratie die Jan de Poortere, Tresorier, heeft gehadt over de vier hondert duysent guldenen geconsenteert totter betalinge vande geamutineerde Spaensche soldaten byden Leden deser stadt inde maent van Meye anno LXXIIII, ende daeraff rapport te doene. Actum XXVI Maii anno LXXVI.

Collegiaal Actenboek 1569-77, f° 113v.

---

5 Juli 1576.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen.

Verthoont oitmoedelick Jacques Breyel, coopman ende ingeseten poirter deser stadt, hoedat hy, ten tyde de Spaensche soldaten alhier mutineerden, ten versuecke en deur inductie van Uwen Eerweerden, syn geloove heeft gegeven ende geteeckent gehadt aen Caerle Lanfranchi voer de somme van een hondert ponden Vlems, ende alsoe onlancx geleden hy, remonstrant, ontboden is geweest voer den Heere van Berchem, Schoonhoven, den pensionaris Gillis ende Abraham de Hertoge, als commissarisen byde

Staten ende dese stadt geordineert, soe hy verstaet, is hy metten selven commissarisen overcomen ende geaccordeert, dat hy ten behoeve vande Staten soude furneren sekere somme ende dat hem mits dien dobligatie by hem als vore geteeckent soude worden gerestitueert, gelyck Jan Pelcoren, Jan Drume ende meer andere oick geaccordeert syn. Nu eest dat, den voirs. accoorde nyettegenstaende, daermede hy, suppliant, meynde te gestane, hy nu, op gisteren, ten versuecke van Peeteren vander Goes, dactie hebbende vander voirseyder obligatien, is gesommeert totter betalingen vander sommen daervore hy als vore geteeckent heeft. Bidt ende versuect daeromme dat Uwen Eerweerden gelieve soevele te doene dat hy, suppliant, metten voergeruerden accoorde mach gestaen ende van des voirs. vander Goes heysch ongemolesteert blyve, oft emmers de sake te doen houden in surceancie ter tyt toe daerop anderssins sal wesen versien. Dwelck doende etc. Onderteeckent : Jacques Breyel.

Nyettegenstaende de suppliant op en Donderdage lestleden met myne Eerweerde Heeren van Berchem, Rococx ende andere Heeren ende den rentmeestere van Staten is geaccordeert aengaende der saecken bovengeruert, die hem toeseyden hem syne obligatie te restitueren, soe wort hy, suppliant, nochtans al evenwel van wegen Peeters vander Goes voer de voirs. obligatie geexcuteert byde cnuyvers deser stadt, tsynder grooter schanden. Bidt daeromme dat, opt accort by hem mette voirnoemde Heeren lestmael gemaect, hy worde ontlast ende blyve ongemolesteert, soot behoirt.

Inde marge stont gescreven aldus : Sy gestelt in handen vande gecommitteerde van sHoeffs wegen, ten eynde sy den remonstrant ten besten addresseren hen mogelick synde oft anderssins transport doen, om, tselve gehoirt, voirts geordineert te worddene soe behoiren sal, wederhoudende voer den tyt van acht dagen de saecke in surceancie. Actum V[a] Julii anno LXXVI[tich]. Onderteekent : Martini.

Daernaer es de voirs. saecke in surceancie gecontinueert

voer den tyt van andere acht dagen. Actum XIII Julii anno XV^{c} LXXVI^{lich}. Onderteeckent : Martini.

Daernaer, mits redenen, is by mynen Heeren de surceancie vande voirs. saecke gecontinueert noch voer den tyt van XIIII dagen. Actum den XIII^{en} Augusti anno LXXVI. Onderteeckent : D. Wagemaquers.

---

22 Mei 1577.

Op heden, datum van desen, is by myne Heeren Bourghemeesteren ende Schepenen der Stadt van Antwerpen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere, Meesteren Janne de Pape, Schepene, vuyt te reycken ende te betalen de somme van dry hondert tweeendertich daelders eens, a raison van dertich stuyvers stuck, ter causen ende vuyt orsaecke van dat deselve, geduerende den tyt de gemutineerde ende gerevolteerde Spaensche soldaten binnen deser stadt inde maent van Mayo LXXIIII feytelyck syn gecommen ende hen daer binnen den tyt van omtrent seven weken feytelyck hebben gehouden, de sleutelen deser stadt poorten heeft bewaert, de wachte snachts opder stadt huys (byden voirs. gerevolteerde gehoccupeert) gehouden, om allen inconvenienten voer te commen ende tallen occurrentien vroech, spade ende tallen stonden de poorten opengedaen, de posten vuyt ende inne gelaten, ende de brieven naer deser stadt geaddresseert ontfangen, hebbende daerinne gecontinueert ter wedercompste vanden Heere van Champagney, mits de voirs. alteratie met synen volcke vertrocken wesende, mitsgaders dat hy ter causen van gelycken dinst heeft gevaceert ten tyde de voers. Heer van Champagney inden jaere van LXXV vuyt commissie vanden Hove was vertrocken naer Engellant ende daernaer hem geabsenteert buyten deser stadt binnen Bruessele, tsamen ontrent den

tyt van seven maenden, hebbende geduerende denselven tyt ganselyck ende geheelyck hem daertoe begeven ende geemployeert, ende daernaer dese leste voergaende troubelen van in Augusto totten vierden Novembris beyde lestleden gelycke wachte continuelyck snachts opder stadt huys gehouden ende hem aldaer tot allen occurrentien gereet, prompt ende gewillich bevonden. Actum XXII Maii anno LXXVII.

Collegiaal Actenboek 1576-77, f° 38.

---

5 April 1578.

Aen mynen Heeren Borgemeesteren ende Scepenen ende den anderen Leden representerende den Breeden Raedt ende tcorpus etc.

Geven te kennen in alder reverentien Hans Jorien Cruder, Christophel van Ellempt ende Jacques de Wees, cooplieden alhier bynnen Antwerpen de merten frequenterende, hoedat zylieden inde maendt van Meye inden jaere XV^c ende LXXIIII, ten instantelycken versuecke ende bede vande Wethouders, Wycmeesters ende dekens vande Ambachten deser stadt, hebben in hennen grooten noot ende omme de borgers ende innewoonders vander stadt tontslaene vanden Spaensschen gemutineerden soldaten, op obligatien vande stadt ende oic op obligatien van sekeren borgers (die te betalen vielen een halff jaer daernae) getelt ende gefurneert gehadt aen Jan de Poortere (doen ter tyt Rentmeester derselver stadt) de somme van sessenveertich duysent Carolus guldens eens, Ende alsoe de voers. coop lieden, zedert hennen verschyndage, hebben continuelycken ende seer instantelycken versocht gehadt aen dese stadt,

omme vande selve somme metten fraicte daerop verloopen te wesen gerembourseert ende betaelt, oft anders waren in meyninge henne executie te vervolgen opte voors. particuliere borgers, daeraff zy de obligatien in handen waren hebbende, in welcken gevalle den Breeden Raedt deser stadt denselven borgers moesten garanderen, naervolgende de brieven van indempniteyt aen hen gegeven, Soe eerst dat de Wethouderen doen ter tyt hebben aensocht ende bewillicht gehadt Janne van Hove omme de voors. cooplieden te induceren tot prolongatie vande voors. partye, naevolgende den continuele versuecken vande Leden deser stadt, die, by gebreke van middele vander voldoeninge oft betalinge, hebben begheert ende dicwyls gebeden gehadt dat men de voors. schult zoude zien te verlengene ende tot hender versekeringe geven de resterende penningen die overschieten zouden vanden middelen geconsenteert tot bouwinge vanden casteele, soe es dat dyenvolgende de voors. Jan van Hove es getreden in communicatie ende handelinge metten voors. Cruder, van Ellempt ende de Wees, ten eynde zy hen schulden zouden willen laeten aenstaen ende verlengen opde obligatien van deser stadt, met assignatie zoe opde voors. middelen ende de chysen die noch nyet afgequeten en waeren, als op obligatien vande drye Staten des lants van Brabant die deselve hen geven zouden, zoeverre zy hen daertoe sekere somme van penningen contant zouden willen furneren, daermede de voors. cooplieden (deur inductie vanden voors. van Hove) ten lesten zyn te vreden geweest, waeraff deselve rapport gedaen hebbende aende commissarissen doen ter tyt vanden Wethouderen deser stadt geordonneert, Soe es, na diversse communicatien, de voors. partye daeroppe gesloten ende oversulcx byde Wethouderen ende Raedt deser stadt geaccepteert geweest, naevolgende dacte daeraff zynde, ende dyenvolgende geexpedieert behoirlycke obligatie onder den grooten zegel van verbande deser stadt, daeraff beyde de copyen hieraene gehecht zyn, Ende alsoe opte selve middelen vanden casteele daer te vooren was bewesen Jacques de Wees, ter saecken van sekere schult ter somme van tweeenveertich duysent Carolusguldens, die hy ten selven tyde apart der stadt daerenboven gedaen hadde, ende dat alsoe deselve daeraff ierst moeste

voldaen syn eer die verthoonderen vermoechten hen rembour-sement daerop verhalen, volgende de voors. verbintenisse ende hypothecatie hen daervan gedaen, soe hebben deselve verthoonderen soe lange moeten verthoeven tot in Novembri lestleden, Ende hoewel, deselve de Wees voldaen zynde, alle de penningen gecommen zynde vanden voors. middelen hen, verthoonderen, hadden behoiren te volgen, soe zyn nochtans deselve penningen (duerende den saccagemente ende gouvernemente vande Spaengiaerden) bynnen deser stadt elders gebruyct ende gediverteert geweest totter sommen van sesthien duysent Carolusguldens oft daeromtrent, zoe zy verstaen, ende nyetjegenstaende dat vande penningen daeraff zedert gecommen jegenwoirdelycken sekere somme gereet berust in handen van Meester Nicolaes de Voocht, Scepene, soe maect nochtans deselve swaericheyt deselve somme hen, verthoonderen, vuyt te reycken ende te laeten volgen sonder ierst ende allvooren te hebben ordinantie daerby hem sulcx wordde by Uwer Eerweerden bevolen ende geordineert, Ende want hetselffde nae recht ende redene alsoe behoirt ende dat Uwe Eerweerde daertoe gehouden zyt volgende de voors. brieven van verbande, Soe bidden de voors. verthoonderen dat Uwer Eerweerden gelieve den voors. de Voocht t'ordineren dat hy de voors. somme onder hem berustende (gecommen zynde vande voors. middelen vanden casteele ende allen anderen penningen die daeraff noch commen sullen) hen, verthoonderen, overtelle op rekeninge ende in mindernisse vander voors. schult, dwelck nyet dan tot versterckinge vander stadt crediet aenden supplianten ende ander natien geschieden en sal. Dwelck doende etc.

C. Gabri.

Op den bladrand: Sy verthoont Meester Nicolaes de Voecht, Schepene, ende den tresorier Schuermans, om, henlieder advys gehadt, voorts geordineert te wordden naer behoeren. Actum den vyffden dach van April XV^{c} jaer ende LXXVIII.

J. Hoboken.

---

7 April 1578.

EERWEERDIGE, WYSE ENDE ZEER VOORSIENIGHE HEEREN,

Wy, hieronder genoempt, hebben gesien ende gevisiteert zeeckere requeste Uwen Eerweerden gepresenteert ende overgegeven den V[en] Apprilis lestleden van wegen Hans Jorien Cruyder, Cristoffel van Ellempt ende Jaecques de Wees, midtsgaders zeeckere acte collegiale, item de verbintenisse vande stadt onder den grooten zegele, ende de acte van aggreatien, approbatien ende indemniteyte vande Staten van Brabant, daeraene gehecht, respective in date den XIX[en], XXVI[en] ende XXVIII Martii anno XV[c] LXXVI, stilo novo, tenderende in effecte de supplianten, midts redene in heure requeste geruert ende vuyt crachte vande voirs. stucken, ten eynde Meesteren Nicolaesen de Voocht by Uwe Eerweerde zoude worden geordonneert, dat hy de sommen van penningen gecommen zynde ende noch te commene vande middelen eertyts geconsenteert totter citadellen (ende daeraff hy d'administratie is hebbende) zoude tellen in handen vande supplianten, op reeckeninge ende in minderinge vande LII[m] VIII[c] gulden by hen gepretendeert, welcken aengaende ende voor het geven ende openen van onsen advyse staet te noterene, ende hebben Uwe Eerweerde wel willen adverteren dat de Leden deser stadt anno LXVII, int consenteren vande middelen totter citadellen, hebben expresselycken geconditioneert dat, voldaen ende betaelt synde de IIII[c] duysent gulden alsdoen geconsenteert met tgene daeraff dependeerden, de resterende middelen zouden worden geemployeert tot betalinge vande quote vande ordinarise bede, blyckende byden extracte vanden selven consente hierby gevuecht, inder vuegen dat de penningen daeraff comende zouden behooren te gane daer ende alzoo dezelve syn gedestineert geweest, sonder dezelve elders geemployeert oft gediverteert te mogen worden in prejudicie

vanden voirs. originalen consente, gelyck in desen souden schynen gedaen te worden indien men de penningen daeraff comende zouden converteren tot betalinge vande schulden geboren inden jaere van LXXIIII ten tyde de gemutineerde soldaeten waren binnen Antwerpen, volgende der voors. acte collegiale in date XIX^{en} Martii LXXVI. Maer om dese saecke nyet te verachteren ende gevuechlycken ende sonder achterdencken te mogen brengen tot volcomen effecte, zoude eerst van noode wesen te hebben dispensatie vande Leden ende derogatie vande voorgaende bespreeckinge vanden employ ende destinatie vande voirs. penningen, maer alsoo tselve soude verheysschen langer dilay, soo is gerequireert dat, alsoo byde voors. acte van aggreatien ende indemniteyte vande Staten van Brabant in date den XXVIII Martii daernaer blyckt, dat ingevalle de Staten de voirs. somme opden verschyndach aende crediteuren nyet en betaelden, dat de stadt deselve soude mogen innehouden op heure quote ende portye inde beden geaccordeert oft te accorderene, midtsgaders oock aende capitael ende verloop vande renten die de stadt ter causen vande tachterheyt vande selve beden aende selve Staten is vuytreyckende, sulcx dat, stadtgrypende de voirs. acte vande Staten, de penningen vande resterende middelen zouden sonder swaricheyt gaen daer zy originalycken by de Leden deser stadt zyn toe gedestineert, te weten tot betalinge vande beden, Soo en resteert in desen nyet meer te doene dan te vervolgen aende Staten van Brabant ordonnantie opden rentmeester vande selve Staten int quartier van Antwerpen, ten eynde hy van alsulcken penningen (procederende vande voirs. resterende middelen) als men den voirs. crediteuren successive ende midts redenen ende vuyt crachte als voiren zoude tellen, zoude geven zyn recepisse ende bekentenisse van dat dezelve penningen zyn by hen ontfangen in mindernisse ende op reckeninge vande ordinarise bede, ten eynde dezelve acquyten souden mogen dienen den gecommitteerden die het bewint ende d'administratie vande zelve resterende middelen zyn hebbende, oock dat de Leden (die het hooren vande finale reeckeninge daeraff tot hen hebben gereserveert) worde contentement gegeven ende mogen zien dat de

penningen (by heuren consente tot een particuliere saecke gedestineert zynde) sonder heuren anderen consente ende hen ongehoort elders nyet en worden gediverteert, Soo dunct ons, onder correctie van Uwer Eerweerden, ten eynde de supplianten, crediteuren in desen (die in tyde van zulcken noode soo de stadt als den Staten van Brabant hebben geassisteert) zouden mogen worden geassisteert ende gedirigeert, opdat by faulte van assistentie zoowel dese als ander goetwillige nyet en crygen verflauwinge van heure affectie van diensten in ander occurentien te doene, dat Uwe Eerweerde behooren by remonstrantie, zoo vuyten name vande stadt als den supplianten, aende staten van Brabant te versueckene dat hen believe onder de voirs. acte van indemniteyte te stellen de voirs. oft gelycke ordonnantie opden rentmeester vande beden int quartier van Antwerpen nu zynde ende by tyden wesende, in welcken gevalle alle zaecken zullen natuerlyck ende by ordre gehandelt worden, ende en zal alsdan geen swaricheyt vallen den supplianten te tellene ende laten volgen alsulcken penningen als vande voirs. resterende middelen zyn geprocedeert oft alnoch procederen zouden mogen, waermede de supplianten zullen hebben contentement, ende zal oock daermede cesseren de swaricheyt ende het verbot die de supplianten pretenderen te doene nopende de transactie metten Staten van Brabant onlancx aengegaen nopende den III[en] hondersten penninck, sulcx dat de negotiatie dienaengaende voir handen wesende, te bat ende met minder swaricheyt mach voorts gaen ende geeffectueert worden, Dwelck is tghene wes wy in desen hebben weten te adviserene, Uwen Eerweerden de zaecke ende dexpeditie derzelver recommanderende. Actum tAntwerpen, desen VII[en] Aprilis XV[c] LXXVIII.

P. Schuermans. N. Voocht.

---

9 Maart 1579.

Peeter Panhuys heeft wtstaende aende naevolgende persoonen, hetgeene hiernae volcht, voer syn paert wtgegeven ten tyde van *Fuera Vellaco.*

℔ 106.—.— aen Michiel Huesch, ℔ 106.—.— Vlems, verschenen den 20^{en} November anno 1574.

℔ 106.—.— aen Jan van Risinghen, ℔ 106.—.— Vlems, verschenen den 24^{en} November anno voers.

℔ 212.—.— aen Pieter de Smidt, ℔ 212.—.— Vlems, verschenen den 24 November anno voers.

℔ 106.—.— aen Amandt vander Eygenen, ℔ 106.—.— Vlems, verschenen den 24^{en} November anno voers.

℔ 530.—.— de voers. obligatien beloopen tsamen vyff hondert ende dertich ponden grooten Vlems.

Overbrocht IX Martii anno 1579 by den rentmeestere Peeteren Panhuys, ende voorts gelevert in handen vande gecommitteerde,

me præsente,

MARTINY.

9 Maart 1579.

Peeter vander Goes heeft te hebben van dese navolgende persoonen, over zoovele verschoten in gereeden gelde, naer luyt der obligatien int particulier.

Robbert van Haeften is schuldich over zyne obligatie, vervallen XVII^en^ Novembris anno 1574	₶ 353	6	8
Jan Pellicorne is schuldich over zyne obligatie, vervallen XVII voors.	₶ 176	13	4
Jan Drumez is schuldich, volgende zyne obligatie, vervallen XVII^en^ Novembris anno 1574	₶ 106	0	0
Jacques de Breyel is schuldich over zyne obligatie, vervallen 17^en^ Novembris anno ditto	₶ 106	0	0
Gillis Sorbrecht debet over zyne obligatie, vervallen 17^en^ ditto	₶ 212	0	0
Gabriel de Haese is schuldich over zyne obligatie, vervallen XVII^en^ Novembris anno 1574	₶ 106	0	0
Compt tsamen	₶ 1060	0	0

Staende alnoch te buyten den intereste van elck particulier, verloopen tot desen dage toe, wairaff ic int yerste geprotesteert hebbe aen elck vande persoonen hierboven.

Overbrocht IX Martii anno 1579 by Peeteren vander Goez, ende voorts gelevert in handen vande gecommitteerde,

me præsente,

MARTINY.

9 Maart 1579.

Obligatien toucherende Gillis Hooftman.

Gillis Wolfswinckel, te betaelen den 24 November 1574. . .	℔ 176.13. 4	
Machiel Valck, te betaelen den 20 November 1574 . . .	℔ 106.—.—	℔ 547.13. 4
Jeronimus Coymans, te betaelen den 24 November 1574 . .	℔ 159.—.—	
Jan Wallee, te betaelen den 20 November 1574 . . .	℔ 106.—.—	
Jan Schanternel, te betaelen den 24 November 1574 . .	℔ 106.—.—	
Balthasar Vrythoff, te betaelen den 20 November 1574 . .	℔ 106.—.—	
Dominicus de Bamst, te betaelen den 24 November 1574. . .	℔ 106.—.—	℔ 530.—.—
Jan van Asche, te betaelen den 20 November 1574 . . .	℔ 106.—.—	
Hendrick vande Putt, te betaelen den 20 November 1574 . .	℔ 106.—.—	

Meer hebben wy in handen 3 obligacien toucherende aen Jan Radermacher, residerende te London.

Pieter van Bruesegem . . .	℔ 530	
Arnout Kint	℔ 265	
Adrian Tacquet, al vervallen den 20 November 74 voerleden . .	℔ 265	
	℔ 1060	℔ 1060.—.—

Hierby moet gevoecht syn den interest vanden tyt aff dat se vervallen syn, luyt acte ende vonnisse daeraf synde.

Overbrocht IX Martii 1579 by Sieur Gillis Hooftman, ende voorts gelevert in handen vande gecommitteerde,

me præsente,

MARTINY.

Aen mynen Eerweerden Heeren Borgermeesteren ende Scepenen der stadt van Antwerpen.

Verthoonen in alder oytmoedt ende reverentien Robbrecht van Haeften, Gillis Sobbrecht, Jan Pellicorne, Jan Drumez, Jacques Breyl ende Gabriel de Hase, hoedat sy, supplianten, vuyt oirsaecken van henlieden onderteeckeninge by hen respective gedaen ten tyde van *Fora Viliacos* tot behoeffve deser stadt (daervan dobligatien berustende syn in handen van Peeteren vander Goes) dagelicx worden aengesproecken ende gemolesteert, dwelck sy over lange by diversche requesten te kennen hebben gegeven, ende nyettegenstaende henlieden continuel vervolch ende toeseggen van Uwen Eerweerden, soo en syn sy, supplianten, nyet ontlast gewordden, dan soo eest dat, op henlieden requeste, byden lesten voorgaenden breeden raidt is geresolveert dat de voors. obligatien souden worden voldaen ende die lossen metten penningen die dagelicx souden innecommen vanden wekegelde aldoen geconsenteert, ende midts dat tselve nyet

en is achtervolcht, soe syn sy, supplianten, benoot geweest andere requeste over te geven, ende alsoo henlieden nyet en werdde gehouden tgene dat hen toegeseeght was, soo heeft den Breeden Raidt anderwerven lestmael geresolveert ende gewilt dat hen, supplianten, obligatien met noch andere vier partyen als den rentmeester deser stadt Jan vander Merssche ende de gearresteerde van Franckfort ende sekere penningen byden adjuncten verschoten gelost souden wordden by de voers. middelen, wel verstaende dat alsoo het weeckgelt nyet en soude wesen genoch omme eenenyegelicken te voldoene, dat elck nae rate van syne somme ofte tachterheyt soude laten ontfangen de voors. penningen, ende sooverre deselve penningen nyet genoch en waeren, dat men de reste soude vinden aen het innecommen vanden hondersten penninck, omme dwelck te effectueren, sy, supplianten, hen beduchten dat de gecommitteerde totten ontfange daertoe hen nyet en selen willen verstaen ende reguleren, noch eenige penningen hen, supplianten, laten volgen sonder expresse ordonnantie van Uwen Eerweerden, die hen, supplianten, is van noode te hebben omme eens van deser saecken, die in de vier jaeren aengeloopen heeft, ontslegen te zyne, ende nyet langer met ongeeffectueerde woorden opgehouden te wordden, Bidden daeromme die supplianten oytmoedelick dat Uwen Eerweerden gelieve den gecommitteerde totten weeckgelde te ordineren dat sy navolgende de voirs. resolutie byden Breeden Raide gedaen hen selen moeten reguleren, ende dyenvolgende hen, supplianten, soovele penningen overe te tellen daermede dat de voors. obligatien moeghen voldaen ende gelost worden, ofte de penningen te betalen aenden voors. Peeteren vander Goes, ende hem daeraff acte te verleenen omme deselve penningen te mogen lichten, daertoe dat hy seeght dagelicx gesolliciteert te hebben ende egheene acte te hebben connen vercrygen. Dwelck doende etc.

Aen mynen Eerweerden Heeren Borgermeesteren ende Scepenen der stadt van Antwerpen.

Verthoonen in alre oytmoedt ende reverentien Robrecht van Haeften, Gielis Sobbrecht, Jan Pellicorne, Jan Drumez, Jacques Breyl ende Gabriel de Hase, hoe dat zy, supplianten, tot diversche reysen hebben aen mynen Eerweerden Heeren gedaen hen beclach van dat zy ter causen van henlieden goetwillichlycken, ten tyde van *Foire Villiaco*, hebben hen laten vinden van onder henlieden onderteeckeninge op te lichten sekere somme van penningen tot behoeve ende behoudenisse van deser stadt, boven tgene dat sy noch int particulier geleent hadden, ende alnoch tselve oyck ten achtere zyn, wordden nu dagelycx by Peeteren vander Goes overvallen by sommatien ende tseynden vanden cluyvers, vuyt oirsaecken van henlieden onderteeckeninge, tot groote diffamatie ende henlieden oneere, daer de betalinge vande voors. opgenomen penningen is staende ten laste van deser stadt, op toeseggen van ontlast te wordden binnen alsdoen sesse maenden, sy, supplianten, henlieden onderteeckeninge hebben gedaen, hen betrouwende dat tselve oyck soude volbracht worden volgende der acten hen, supplianten, by mynen Heeren ende breedenraetsgewyse verleent, volgende den bescheede onder den grooten segele deser stadt verleent, hieraene gehecht by copye autentycke, daerby dat hen, supplianten, is toegeseegt geworden hen te garanderen costeloos ende schadeloos te ontheffen, ende nyettegenstaende de menichfuldige sollicitatien der supplianten aen Uwen Eerweerden ende den Breeden Rade gedaen, daerop hen, supplianten, altyt toegeseeght is geweest van hen de voors. onderteeckeninge aff te dragen, Soo is op den XXVII^{en} Januarii lestleden in den Breeden Rade gesloten dat sy, supplianten, souden worden ontlast door de middelen van het lichten vanden weeckgelde, waerop dat die voors. Peeter vander Goes is bewesen geworden, maer midts dat hy daervan egeen contentement en heeft gecregen, soo hebben sy, supplianten, anderwerffven tselve by requeste te kennen

gegeven inden Breeden Raide van XVII Aprilis lestleden, als wanneer expresselicken is geresolveert de meyninge vanden Breeden Raide te wesen dat de voors. Peeter vander Goes soude wordden gecontenteert nae rate van het innecommen ende ontfanck vanden weeckgelde, dwelck nyet en is gevolcht, des die voors. vander Goes veroirsaect is hen, supplianten, by wegen van feytelicke executien te beschamen, Biddende daeromme myne Eerweerde Heeren dat hen gelieve metter daet den supplianten te ontlasten van henlieden voors. onderteeckeninge ende hen, supplianten, volgende het voors. toeseggen, daervan te ontheffen tegens den voors. vander Goes, denselven latende participeren in den weeckgelde, volgende het toeseggen by den voors. Breeden Raide gedaen, die vercleert heeft, yet ontfangende metten aenloop vanden tyde, vande reste lichtelycken hem soude laten contenteren, ende denselven vander Goes te bevelen van de voors. syne executie op te houden. Dwelck doende, etc.

Aen mynen Eerweerden Heeren Borgemeesteren,
Schepenen ende Raet der stadt van Antwerpen.

Geeft te kennen uwe onderdanige Peeter vander Goes, Aelmoessenier deser stadt van Antwerpen, hoe dat hy, suppliant, grootelyck belast is door het verschieten daegelyxs van grooten sommen van penningen voor den armen huysarmen deser stadt, midts de menichte vande arme menschen die welcke dagelyx meer ende meer in getale worden, soo midts den soberen benauden tyt als andersins, midts de haestige sieckte die dagelyx cresceert ende vermeerdert onder de arme menschen, God betert, dwelck is oirsaecke dat hy, suppliant, deser stadt ende Uwen Eerweerden in anderen nootsaeckelyckheden nyet en can eenich bystant gedoen van gelde, gelyck oyck in alle anderen voorleden necessiteyten van leeningen de aelmoessseniers, vuyt dier oirsaecken, zyn ongemolesteert gebleven,

hebbende hy, suppliant, eer hy aenden dienst vanden armen is gecommen (door groote begeerten van Uwer Eerweerden ende Raet deser Stadt) zyne vuytterste beste ende debvoir gedaen om dese stadt ende Uwer Eerweerden te assisteren met leeninge van gelde in tyden van grooten noode, namentlycken in tyden vande mutinatie van Spaingnaerden geschiet anno LXXIIII, wairaff hy, suppliant, alnoch ten achter is ontrent acht duysent guldenen, nyet cunnende daeraff eenige betalinge gecrygen, nyettegenstaende dat hy, ter oorsaecken van dyen, tegens Robbert van Haeften met zynen consoorten heeft vonnis geobtineert, dairaff hem dexecutie belet wort van Uwer Eerweerden, alnoch te buyten staende andere particulier leeningen in dyen ende anderen tyden gedaen, gelyck zyne gelycke, dairaff hy, suppliant, oyck geen betalinge en heeft gehadt, desen al nyettegenstaende, soo verstaet de voirs. suppliant dat hy alleen is vuytgenomen, onder zyne medebroeders den aelmoesseniers, inden nombre oft getale vande gene die de somme van hondert ende tachentich duysent guldenen zouden opbrengen, wezende voor dezelve extraordinarise diensten deser stadt gedaen meer belast dan yemanden, waerdoor hem, suppliant, onmogelyck waere zyne quote oft contingent op te brengen, nyet alleenlyck vuyt oorsaecken vande voirs. zyne oude tachterheden, maer dat het principaelste is, dat dairdoor de arme menschen egeene suppeditatie van nootdruft, die hy, suppliant, met zyne medebroers dagelyx moet doen, en zouden cunnen gecrygen, Dwelck hem, suppliant, heeft gecauseert dese tegenwoirdige aen Uwen Eerweerden te presenteren, dezelve midts desen oytmoedelyck biddende ten eynde dat Uwer Eerweerden gelieve consideratie te nemen opt gene des voors. is, ende ten faveur van armen huysarmen, wesende de leden deser stadt, hem, suppliant, te libereren vande voirs. petitie oft leeninghe ende hem dairaff ongemolesteert te laeten, hopende Uwer Eerweerden ende de stadt in anderen saecken dienst te doene, daert hem, suppliant, mogelyck wezen zal. Dwelck doende, etc.

P. vander Ghoest.

Aen myne Eerweerde Heeren Burgermeesteren, Schepenen, Raedt ende de Goede Mannen, representerende de drye Leden deser stadt van Antwerpen.

Geven te kennen uwe goetwillige Gillis Hooftman ende Peeter Panhuys, cooplieden residerende binnen deser voirs. stadt, hoe dat in Julio anno vierentseventich Uwen Eerweerden hebben aengegaen metten voirs. supplianten, opden naem van Steven Racket ende Jehan Radermaker, seker contract daerby sy der stadt assisteerden met eene merckelycke somme van penningen, om daermede eensdeels te betalene Thomas Balbani dertich duysent gulden die hy der stadt hadde gegeven op wissel van Lions, om daermede te suppleren de viermael hondert duysent guldenen die de stadt der Majesteyt alsdoen moeste leenen om te betalene de gemutineerde Spaensche soldaten, hebbende de voirs. supplianten, oft brenger sbrieffs, geloeft de voirs. penningen te restitueren den twintichsten November doen naestcomende, bedragende tsamen twee duysent ses hondert sevenensestich ponden derthien schellingen vier grooten Vlems, gevende hen in handen, tot hunne versekerheyt, dobligatien particuliere van diversche borgeren ende ingesetenen deser stadt, genoempt ende gespecificeert staende int eynde vanden voirs. contracte, by copye hieraene gehecht, dewelcke ten voirs. XX[en] November al tsamen waren vervallen ende te betalen stonden, hebbende oyck Uwe Eerweerde daerby geloeft dat, in gevalle aende voirs. betaelinge ten verschyndage byde voirscreven borgeren gebreck viele, selve de voirs. somme te betaelen, al naervolgende den voirs. contracte, gesegelt metten segele van verbande, in date negenthien Julii anno vierentseventich voirs., Ende alsoe de voirs. supplianten, niet cunnende vande voirscreven debiteuren betaelt wordden, syn ten vuyteynde benoot geweest deselve rechtelyck aen te spreken, sulcx dat zy tegens henlieden hebben geobtineert vonnisse, dewelcke oyck ter executien syn gestelt geweest totter

sommatien inclusive, ende souden van alsdan daermede voirts gevaren, en hadden de supplianten tselve niet gelaten ter grooter bedinge ende begeerte van Uwen Eerweerden inder vueghen dat zy tot noch toe daermede ooghluyckinge hebben gedaen, hoewel nae vele schoone toeseggingen hen tot noch toe egeen effect van betaelinge en is gevolcht, Ende alsoo de supplianten verstaen dat eenige ingesetenen deser voirs. stadt, namentlyck Peeter vander Goes, die derselver stadt ten selven tyde oyck heeft geassisteert heeft, by gebreke van betaelinge ende executie vanden vonnisse by hem geobtineert, geimpetreert inden Rade van Brabant brieven van executorien tegens zyne debiteuren, die hy oyck reelyck doet ter executien stellen, maer en hebben de supplianten tot noch toe soo verre niet geprocedeert, dan hen laten contenteren op de hope ende vast toeseggen van Uwen Eerweerden van dat hen de voirs. betalinge soude geschieden, Ende nu verstaende dat deselve Uwen Eerweerdicheden ende Eersaemheden besich syn om te versiene op de betaelinge des voirs. vander Goes, ende dat zy, supplianten, van geene mindere conditie en behoirden gehouden te worddene dan andere, als in eenen graet staende, ja eer meer faveurs syn meriterende, niet alleenlyck vuyt dyen sy deerste geweest zyn die de stadt hebben geassisteert mette voirs. somme van penningen, omme ontslegen te wordden vanden voirs. grooten excessiven intereste dewelcke de voirs. Balbani by den voirs. wissel was winnende, wel tot dertich ten hondert opt jaer, maer oyck om deswille sy altyts van dierste zyn geweest soo wanneer de voirs. stadt in eenigen noot is bevonden, soo voor als naer den voirs. tyt, ende haer heeft bygestaen naer heure qualiteyt, ende want egeene redene en is dat de voirs. supplianten altyt sullen blyven thunne te buyten staen, Bidden daeromme Uwen Eerweerdicheden ende Eersaemheden in dese tegenwoordige vergaderinge te willen versien op de betaelinge vande tachterheyt vande voirs. schult der supplianten, metten verloope van dyen, die men by affrekeninge bevinden sal henlieden te competerene, oft, by gebreke van dyen, sullen sy benoot zyn dexecutie tegens henne gecondempneerde te continueren, daeraff zy tot noch toe, vuyt redenen als

voire, hebben oogluyckinge gedaen, dwelck zy hoopen dat myne Heeren sullen verhueden, soo vuyt dyen sy selve mede voir de voirs. tachterheyt syn verbonden als oyck om deswille dat zy de voirs gecondempneerde ende elcken van hen hebben geloeft te indempneren, soo de supplianten verstaen. Dwelck doende, etc.

---

7 *Maart 1579.*

Gecomitteert Meester Pauwels Schuermans ende Joncker Jaspar Sanders, Schepenen, omme voor hun tontbieden degene die, ten tyde de ghemutineerde Spaegniaerden inden jaere 74 alhier waren, hunne obligatie van hun hebben gegeven, begrepen in sekere drye listen op heden den voors. Gecomitteerde overgegeven, ende denselven te verclaren dat de hebberen vande selve obligatien tevreden syn soovele gereets geldt comptant te forneren als dobligatien respective metten interest totten dage van heden syn bedragende, omme daermede mynne Heeren de Staten Generael in desen noodt tassisteren, ende de soldaten hier rontsomme Antwerpen liggende te betalene ende te doen vertrecken ten dienste vande voors. Staten ende vaderlande, salvo dat de debiteurs ende andere gelycke obligatien hebbende, inde voors. liste begrepen, de somme van hunne voors. obligatien terstondt comptant opbrengen tot behoeve ende dienste voors., ende dat, tot versekertheyt vande betalinge vande voors. sommen, soowel den crediteuren hebberen vande voors. obligatien ende sententie geobtineert hebbende als de ghecondempneerde debiteuren ende de voors. obligatien onderteeckent hebbende, gegeven selen worden vande voors. Generale Staten obligatien in forma, inhoudende verbintenisse ende hipotheque speciale van remboursemente vande penningen te procederen vande generale middelen, ende besundere die gegeven, ontfangen ende gecollecteert selen worden binnen

Brabandt, Hollandt ende Zeelandt, ende specialyck binnen deser stadt van Antwerpen, met ordonnantie aende Gecomitteerde totten ontfanck vande selve middelen de voors. somme successive te betalen, conform der acten vande voors. Staten Generael ende hunnen consente daertoe gedragen, waertoe de voors. crediteuren des te gewillichlycker behoorden te verstaen, soo om dimportantie vanden voors. dienst alsoyck dat men hunlieden voordane nyet meer en sal connen garanderen vande executie, maer genootsaect ende genecessiteert wesen heuren voortganck te laten hebben. Actum VII[a] Martii 1579.

Collegiaal Actenboek 1579, f° 39v.

---

18 Juli 1579.

Alsoo om te versekeren, besetten ende versiene de gebuere frontiersteden deser stadt, de Leden derselver breedenraedtsgewyse hebben geconsenteert eenen vyffden penninck te lichten van alle huysen ende gronden van erven gelegen binnen der voors. stadt ende vryheyt derselver, nae vuytwysen vander acten daeraff synde in date den V[en] dach deser loopender maent Julius, denwelcken vyffden penninck nochtans soo promptelyck nyet en conste geint noch gecollecteert worden als den noodt vande voors. besettinge ende versekeringe verheyschte, mits de groote sware lasten tot noch toe byde gemeynte gedregen, Soo ist dat al hetselve by Borgemeesteren ende Schepenen den Breeden Raedt voorgehouden geweest synde, mitsgaders hoevele der stadt ende den omliggende dorpen daerane was gelegen dat men van stonden ane soude worden ontlast vanden oirlochsvolcke dwelck hier rontsomme der stadt lach ende, betaelt synde, inde voors. frontiersteden trecken soude, de voors. Leden vande

stadt, breedenraetsgewyse vergadert synde, hebben geconsenteert ende consenteren, mits desen, dat om te becomen, sonder eenich voorder vertreck, de penningen daertoe nootelyck synde, men aen eenige cooplieden sal moigen lichten de somme van een hondert duysent guldenen, toelatende denselven cooplieden daertoe te moigen vuegen in obligatien staende ten laste vande Staten van Brabandt, het sy van *Fuera Villacoo* oft anderssints, de somme van XXXIII^{m} III^{c}XXXIII℔ VI schellingen VIII deniers Arthois, sulcx dat de dry vierendeelen by hen in gereede penningen ende een vierendeel in obligatien selen moigen worden gheforneert. Hebbende voorts geconsenteert dat, tot versekeringe van dese handelinge, men den voors. cooplieden sal leveren obligatien vande Leden deser stadt, geexpedieert in behoorlycker formen, inhoudende assignatie ende versekeringe van hunnen remboursemente, metten interest van dyen, à rayson van thien ten hondert opt jaer, opden voors. vyffden penninck, mitsgaders geloefte van dyen nyet te laten diverteren in eeniger manieren, contrarie dese beloeftenis ende assignatie, met authorisatie vanden selven vyffden penninck terstont ende sonder dilay te moigen lichten oft doen lichten ten laste deser stadt, by alsulcke persoonen als hun gelieven sal daertoe te denomineren ende op sulcke instructie als den derden hondersten penninck inden jaere 78 gecollecteert is geweest, ende dat op heerlycke ende gereede executie. Ende sooverre de voors. cooplieden by middele van desen vyffden penninck int geheele nyet en souden connen worden gerembourseert, soo hebben de voors. Leden geloeft ende geloven, mits desen, dat in sulcken gevalle deselve van hetselve gebreck selen worden voldaen, ende gerembourseert metten faulten oft restanten vanden lesten hondersten penninck oft andere middelen die tot dyen eynde byden Breeden Raedt particulierlyck selen worden geconsenteert. Actum XVIII^{a} Julii anno 1579.

Collegiaal Actenboek 1579, f° 126^{v}.

---

21 Juli 1579.

Alsoo men wel hadde verhoipt gehadt dat, opde versekertheyt vanden vyffden penninck byden Leden deser stadt den vyffden deser maendt geconsenteert, men soude hebben gereet moigen becomen ende lichten de somme van hondert duysent ponden Arthois eens, in gereeden gelde, wesende nootelycken om gereet opghebrocht te worden tot betalinge vande soldaten hier ontrent liggende ende gedestineert om in garnisoene geleegt te worden inde omliggende plaetsen, Soo en heeft men nochtans op deselve versekertheyt nyet voorder connen gehandelen dan totter sommen van tachentich duysent gelycke ponden in gereet geldt ende XXVI^{m} VI^{c} LXVI ℔ XIII schellingen IIII deniers Arthois, in obligatien van *Fuera Villiaco* oft andere staende ten laste vande Staten slandts van Brabant, ende alsoo totter voors. saecken noch nootelycken syn andere XX^{m} ℔ Arthois in gereeden gelde, ende om deselve te moigen becomen ende op te lichten, soo is by mynne Heeren deser stadt geresolveert dat sooverre men bevindt den voors. V^{en} penninck te wesen bastant ende souffisant voorde hondert dryendertich duysent drye hondert dryendertich ponden VI schellingen VIII deniers Arthois, dat in dyen gevalle allen diegene die selen begeeren op gelycken voet daerop te negotieren selen moigen comuniceren met diegene die gehandelt hebben opden voors. vyffden penninck inde voors. LXXX^{m} ℔. Actum XXI Julii anno 1579.

Desen achtervolgende, is by mynne Heeren geordineert Meester Henrick de Moy, Secretaris deser stadt, dese voorgaende obligatie te casseren ende nae hem te nemen ende, in plaetse van dyen, te depescheren ende te segelen onder den segel ten saecken deser stadt, in plaetse vanden segel van verbande, in alder manieren voors., vander sommen van I^{c}VI^{M} VI^{c}LXVI ℔ XIII schellingen IIII deniers Arthois, consisterende de LXXX^{m} guldenen daeraff in gereede penningen ende de XXVI^{m} VI^{c} LXVI ℔ XIII schellingen IIII deniers Arthois in obligatien van *Fuera Villiaco* oft andere vande Staten van Brabandt. Actum ut supra.

Collegiaal Actenboek 1579, f° 131.

Staet ofte declaratie vande partyen van obligatien ende schulden die welcke by de gecommitteerde Abraham de Hertoghe syn, by voirgaende commissie ende instructie van mynen Heeren Borgemeesteren ende Schepenen, de stadt ende gemeynte gedeschargeert, de obligatien van particuliere gerestitueert ende genegotieert met eensdeels gereede penninghen op obligatien ende rentbrieven vande Staten des lants van Brabant, ende der stadt ontlast, procederende vanden credite ende leeninghe gedaen inde IIII^c M ₶ Arthois ten tyde vande gemutineerde Spaignaerden ende andersins.

Ierst, met Bonaventura Bodecker ende consoirten, over credit gedaen op brieven van particuliere borgeren, metten verloopen interest, affgerekent totter sommen toe van VIII^m II^c LXXVIII ₶ X scellingen VI deniers Arthois, blyckende by de eerste rekeninge Jans van Nyverseele gedaen aende Staten, f^o XCIX. VIII^m II^c LXXVIII ₶ X sc. VI d.

Joseph de Smidt, over de penningen die hy inde leeninghe gedaen hadde op crediet, blyckende by deselve rekeninghe, f^o C, metten verloope, de somme van
II^m VIII^c LXXXIII ₶ VI sc. IX d.

Jan van Achelen den ouden, die welcke in plaetse van obligatie ofte credit hadde getelt X^c guldenen, metten verloope genegotieert, als blyckt by de rekeninge Jans van Nyverseele, f^o C, de somme van . . . XI^c IX ₶ VII sc. VI d.

Guillame Wylandt, in plaetse van credite oft obligatie, metten verloope gerekent totten dage vander acceptatien, blyckende by rekeninge Jans van Nyverseele, f^o XCVIII verso, de somme van . . . . . XII^c VIII ₶ VIII sc.

Pierre Lespee, in plaetse van credite oft obligatie, hadde deur middel van Jaecques Hoefnagel, metten verloope totten dage vander acceptatien, blyckende byde voorschreven rekeninge, a f^o C, de somme van XVII^c XXIX ₶ VI sc. III d.

Heeren Anthonio Focker ende neven was ten achteren, vuyt crachte van eene obligatie onder den grooten zegel van verbande deser stadt, van een finantie gemaeckt over lange jaeren, metten intreste daerop verloopen, die welcke deur desen gecomitteerde der stadt syn affgedragen ende den Staten ten laste geleydt, blyckende by de eerste rekeninge des voors. J. van Nyverseele, a f° CI, de somme van . . . . XI^{m} XLVIII ℔ V sc.

Heeren Christoffel Welzer ende geselschap was ten achteren, vuyt oirsaecken van eene obligatie deser stadt vander selver natueren, heeft de gecomitteerde de Hertoge sovele gepractiseert dat de stadt vande selve is ontlast geworden, blyckende als voiren f° CII, gelycke somme . XI^{m} XLVIII ℔ V sc.

Die vander Hoochduytscher natien int generael hebben de stadt ende gemeynte geassisteert met XX^{m} ℔ Arthois int capitale, voor den tyt van drye maenden sonder eenighen interest, ende voir den voirderen tyt naer cours vande Borse, die welcke dese gecommitteerde heeft der stadt gedeschargeert metten voirderen intrest daerop verloopen, blyckende by de rekeninge Jans van Nyverseele, te wetene by der eerster van XVIII^{m} CXCI ℔ VII scellingen VIII deniers Arthois, ende de reste blyckt by de IIe rekeninghe des voors. Nyverseele . . . . XX^{m} VIII^{c} LXIII ℔ III sc.

Jan Fernandez, Portugez, heeft als voiren credit gedaen inde 400^{m} ℔ totter sommen toe, so in capitale als intrest, daeraff Niverseele heeft vuytgegeven gemaeckt, f° CI verso, van . . . . CXCIIII ℔ VII sc.

Dien vander Genevoischer natien hadden gefurneert in baren ghelde XXX^{m} ℔ inde partye vande IIII^{c} M ℔ Arthois, daerop verloopen syn de interesten tot VI^{m} V^{c} LIX ℔ X scellingen Arthois, daeraff de stadt ende gemeynte ontlast, te weten by de eerste rekeninge Jans Nyverseele, f° CII, op Jan Francisco Penello van XV^{m} II^{c} XXXII ℔ XVIII scellingen VII deniers, ende de reste inde IIe rekeninge, f°......, tsamen . . . XXXVI^{m} V^{c} LIX ℔ X sc.

Christoffel van Ellempt, Hans Jorig Cruder ende Jacob van Wees hadden genegotieert op brieven van particuliere borgeren ende cooplieden totter sommen toe, metten interest, van XLVII^m CXVI ƚƚ XV scellingen VI deniers, die welcke, deur interventie van deselven gecommitteerde alleene syn genegotieert, ende de stadt ende gemeynte ontlast op obligatien ende rentbrieven vande Staeten, blyckende by de eerste rekeninge des voors. van Niverseele van XLIII^m CLXVII ƚƚ XV scellingen VI deniers Arthois, f^o CIII, ende de reste by de IIe rekeninge, compt tsamen als voiren
XLVII^m CXVI ƚƚ XV sc. VI d.

Jaecques van Ywerve competeerde inde leeninge, soo van capitael als verloopen rente, V^c XXXI ƚƚ X scellingen Arthois, daeraff hy de stadt ende gemeynte heeft ontlast ende genegotieert op brieven vande Staten, alst blyckt by de IIe rekeninge Jans van Niverseele, f^o...... V^c XXXI ƚƚ V sc.

Mathys Kellekens competeerde als voiren inde IIII^{c}M ƚƚ, voer leeninghe gedaen, soo van capitale ende verloopen, XV^c IIII ƚƚ III scellingen Arthois, ende de stadt ontlast, blyct by de I^e rekeninge Jans van Niverseele, f^o CI verso,
XV^c IIII ƚƚ III sc.

Ende in diversche partyen van leeninghe ende brieven vanden borgeren gecomecteert tot ontlastinge vander stadt op renten ten penninghen XIIe, XIIIIe, XVIe ende oock lyffrenten in diversche items, so de rekeninghe des voorschreven Jans van Nyverseele dat mentie is maeckende, die welcke de Heeren Comissarisen is gethoont geweest, ende oock naer luyt vander affrekeninghen met elcken vanden borgeren ende cooplieden by desen gecommitteerden gehouden, beloopende in alles ter sommen toe van
XXI^m V^c III ƚƚ XVIII sc. VI d.

Somme beloopen alle dese partyen daervan de stadt ende gemeynte aff ontlast is,
CLXV^m V^c III ƚƚ XVIII sc. VI d.

Deductie aengaende de leenninge van IIII^{c} M ℔ Arthoys Syne Majesteyt gedaen by die van Antwerpen, in April ende May 1574, tot betalinge vande Spaensche gemutineerde soldaten alsdoen binnen derselffver stadt gecommen synde.

Staet te noteren dat, op den XXIX April anno XV^{c} LXXIIII, de Leden der stadt van Antwerpen hebben eendrachtelyck geconsenteert inde leenninge totter sommen toe van vier hondert duysent ponden Arthoys aen wylen den Grooten Commandeur, Mayor, Gouverneur ende Capiteyn deser Nederlanden, tot behoeve van Syne Majesteyt, om daermede betalinge te doen aende Spaensche ghemutineerde soldaten alsdoen fortelinge inder selffver stadt gecommen synde, ende voer den tydt van doen sesse toecommende maenden, op particuliers obligatie vanden selffven Grooten Commandeur, omme daervan, metten intereste van dyen t'eynden deselffve sesse maenden tegens ses ende een quaert op thondert, gerembourseert te woirden, volgende het voerscreven consent ende obligatie respective in date des voers. negenentwintichsten April XV^{c}LXXIIII daervan synde, daeraff oock alle de penningen syn door den gecommitteerde vande Leden, Jan de Poorter, getelt in handen vanden pagador Francisco de Lixaldo.

Hebbende voorts Syne Majesteyt, by syne opene besegelde brieven van versekentheyt in date XXIIII^{en} Maii XV^{c} vierentseventich, die vande voerscreven stadt met alle de particuliere borgeren, innegesetenen ende natien inde leenninge gecontribueert hebbende, voer speciaele hypotheque van remboursement gestelt alle de domeynen in Brabant ende int besundere alle de beden die eennichssints souden in doen toecommende tyden tot proffyte van Syne Majesteyt woirden geconsenteert, ende gepermitteert de voerscreven van Antwerpen te mogen innehouden alle heure quoten ende portien in alle beden.

Welcken volgende, soo hebben de voerschreven Staten, int consent vande quote inde twee millioenen goudts voer den tyt van drye jaeren, expirerende in Decembri LXXV^{c}, beloopende op vyff hondert tweenveertich duysent ponden Arthoys tsjaers, ende in plaetsse vanden tweeden hondertsten penninck, acht hondert duysent pondt Arthoys eens, wel expresselyck besproken ende geconditionneert, onder andere conditien, dat de voerschreven Staten souden cortten ende innehouden de voerschreven vier hondert duysent ponden Arthoys metten intereste, tot proffyte vande voerscreven van Antwerpen, voer alle de geinteresseerde gecontribueert hebbende inde voerscreven somme, soo deselffve conditien claerlyck staen vuytgedruckt ende geexprimeert by den voerscreven generaelen consente eendrachtelyck by de Staten slandts gedaen, ende solemnelyck onder deselffve conditien by den voerschreven Groot Commandeur, als Gouverneur van dese voerscreven landen, vuytten naeme van Syne Majesteyt, op den tweentwintichsten Decembris vyfthien hondert vyffentseventich gheaccepteert, alsoo tselffve is blyckende byden voerscreven consente ende acceptatie.

Soo oock dyen vander financien Syns Majesteyts hebben, op sekere remonstrantie by die vande Magistraet der voerscreven stadt gedaen, geaccordeert ende geordonneert heuren ontfanger generael alsdoen, Meester Niclaes Baert, desargien te leveren ende depescheren voer de voers. stadt ende innegesetenen op de Staeten van Brabant, in minderinge vanden voergaenden consente, totter sommen in capitaele van II^{c} LII^{m} II^{c} XXVII ℔ IIII schellingen VI deniers Arthoys, in minderinge vande vier hondert duysent pondt Arthoys, daeraff de resterende XLVII^{m} VII^{c} LXXI ℔ XV schellingen VI deniers Arthoys waeren by Syne Majesteyt eennighe particuliere vande natien voldaen ende betaelt, soo in Spaignien als alhier te lande, ende voorts andere deschargen opde voerschreven Staten van XXXVIII^{m} V^{c} LXXIX ℔ X schellingen IX deniers Arthoys, sonder de interesten die Syne Majesteyt was gehouden te dragen totten dage vander acceptatie vanden voerscreven consente, over de drye hondert tweenvyftich duysent twee hondert sevenentwintich pondt vier schellingen sesse grooten Arthoys, alles volgende de

voerscreven requeste ende ordonnantie vande financie respective geteeckent by den greffier Croonendaele, in date VII Februarii ende XIII^{en} April XV^{c} LXXVI.

Vuyt crachte vande welcke ordonnantie ende deschargen als geassigneert opden voers. consente, de stadt van allen de resterende schulden van vier hondert duysent ponden, met interesten, syn ende blyven ontlast, ende daermede absolutelyck de Staten van Brabant blyven belast, omme den particulieren crediteuren geinteresseerde te moeten voldoen vuytten middelen vande imposten geaccordeert vande quote inde twee milliocnen ende tweeden hondertsten penninck, ende vermoegen deselffve Staten de Majesteyt oft die vande finantien, volgende de voerscreven ordonnantie ende deschargen, die in betalinge te geven in plaetsse van gereeden gelde in minderinge, soo sy datelyck oock alsulcken sommen hebben innegehouden volgende de besprokene conditien, anderssints soo Syne Majesteyt tot gelycker sommen in baren gelde voldoen.

Gelyck oock is gebeurt inde jaeren vyffentseventich, LXXVII ende anno LXXXII, de voorscreven Staten in diversche groote negotiatien, soo opde III^{c} L^{M} ℔ Arthoys als VI^{c} M ℔, bat dan totte drye quaert inde voerscreven vier hondert duysent ponden, in plaetsse van gereeden gelde, betalinghe genomen ten leen de schultbrieven, ende daervan geexpedieert ende vuytgegeven rentbrieven ende obligatien ten laste vande Staten, oock assignatie opde generaele middelen die gegeven syn geweest tot proffyte vande selffve Staten inder stadt van Antwerpen, hebbende tot dyen eynde gegeven last ende commissie heure rentmeesters inde vier hooftsteden ende andere commissarissen omme den goeden lieden geinterresseerde te induceren ten eynde sy heure leenbrieven soude overgeven ende geleent gelt daertoe souden furneren, al ten eynde dat sy met soodanige middelen ontslagen souden syn vande voerscreven leenninge die welcke, midts de redenen voerscreven, tot heuren laste stonden te betalene.

Ende naerdyen dat nopende de voldoenninge vanden voerschreven generaelen consente vanden XXII^{en} December

vyffentseventich, egeene affrekeninghe finale en was geschiet tusschen de Majesteyt oft die vande finantie ende die voerscreven Staten van Brabant, soo is opden XXII Maii XV^c LXXXVII, by expresse brieven ende commissie vande Hoocheyt vanden Hertoge van Parma, Gouverneur, geordonneert commissarissen, te weten den Heere van Hingene, Commis vande finantie, ende Jaques Grammeye, Ontfanger generael vande beden in Brabant, omme finaelen aff te rekenen, welcken volgende syn oock commissarissen gedeputeert vuyt de Staten, naerdyen dat het tot diversche reysen in communicatie syn geweest tot de voerscreven affrekeninge, is eyntelyck by de Staten overgegeven in handen vande voerscreven commissarissen van Syne Hoocheyt de pretentien die welcke sy, in conformiteyt vande besprokene conditien begrepen inden consente ende acceptatie, van meyninge waeren aende voerscreven quote van drye jaeren inde twee millioenen ende acht hondert duysent guldens te cortene, onder dewelcke waeren medebegrepen die voergeruerde vier hondert duysent pondt, metten intereste, vande voerscreven gemutineerde Spaengnaerden affgecort, des de Majesteyt daerinne soude hebben mogen betalen.

Maer alsoo die vanden Hove bevonden datter niet claers en was, dan meer betaelt, verschoten ende geadvancheert opde voerscreven consenten, is de rekeninge alsoo ongesaldeert gebleven, in der voegen dat vuyt de voerscreven deductien mette verificatien daertoe dienende woirdt claerlyck bewesen dat de Staten vanden lande van Brabant syn vuyt oorsaecken vanden voers. consente ende acceptatie debiteurs geworden van alle tgene des dependeert ende alnoch is onbetaelt nopende de vier hondert duysent ponden Arthoys metten intereste den penninck sesthiene, salvo daertegens staen open het opbeuren vanden tweeden hondersten penninck ende middelen van imposten geaccordeert tot betalinge vande quoten inde voerschreven twee milloenen.

Accordeert met de copye.

J. van Omel.

Gerecouvreerde stukken, D. VI, f° 177.

28 Februari 1591.

Aen myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Geven Uwen Eerweerdicheden onder reverentien te kennen de Guldekens, Oude Schepenen ende Oudermans vande Lakenhalle deser stadt, hoedat zy, ter grooter instantien van Uwer Eerweerdicheden voorsaten inde Weth, inde maendt van Meye anno LXXIIII, het silverwerck der Hallen toebehoorende geleent ende gelevert hebben in handen vande Gecommitteerde totter administratien vande IIII^{c} M gulden byde Leden deser stadt den XXIX^{en} Aprilis daer te voorens Zyne Majesteyt geaccordeert te leenen voor eenen tyt van zes maenden, om te betalen de gemutineerde Spaenssche soldaten doen inde stadt gecomen zynde, beloopen hebbende het voors. hen silverwerck ter sommen van III^{m} III^{c} ende inde veertich gulden, daervan Uwer Eerweerdicheden voorsaten tot behoeve vander Hallen voorseyt hadden doen expedieren behoorlycke obligatie vande selve somme te restitueren, metten intereste naer advenant, jegens den penninck XVI, te vinden op den II^{en} C^{en} penninck die tot remboursemente vande voors. IIII^{c} M specialyck is geaffecteert, gelyck oversulcx den meestendeel van alle de partyen van leeningen byde Staten tslants van Brabant voldaen ende gerembourseert zyn, gedraegende hen, zy supplianten, in hetgene voorseyt is, ter kennissen van ennige van Uwer Eerweerdicheden, van die vande Tresoriers ende Rentmeesterscamer, mitsgaders van Abraham de Hertoge, die de registren gehouden ende de directie desen aengaende heeft gehadt. Ende gemerckt zy, supplianten, ter eeren ende dienst Goidts Almachtich ende ter memorien van hennen patroon Sinte Huybrecht, het tafereel van hennen oultaer geerne verchieren ende doen schilderen souden, soo zy zyn veroorsaect Uwe Eerweerdicheden te bidden dat haer gelieve, op rekeninge van tvoors. silverwerck, hen taccommoderen mette somme alleene

van IIII^{c} gulden eens, te betalen (midts de cleyne middelen die de stadt present is hebbende) met XXV oft XXX gulden ter maendt, van welcke IIII^{c} gulden zy, supplianten, sullen geven henne recepisse, ten eynde tselve der stadt neffens de voors. Staten van Brabant (inden voors. II^{en} C^{en} penninnk oft daert der stadt best ende ten gereetsten goetduncken sal) in betalinge strecken mach, versueckende dat Uwen Eerweerdicheden gelieve opde marge van desen den Tresoriers ende Rentmeester tordonneren dat hen, supplianten, de voors. somme met commoditeyt vuytgereyct mach wordden, opdat zy hennen oultaer ende tafereel tot vereeringhe Goidts ende der Hallen repareren ende verchieren mogen. Dwelck doende etc.

Ter ordonnantien vanden voorscreven mynen Heeren.

C. Dyck.

Op den bladrand: Myne Heeren Burgermeesteren ende Schepenen, geleth hebende op dinhouden van deser, hebben geordonneert ende ordonneren, midts desen, den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt den supplianten, in minderinghe vande schult ende tachterheyt inde zelve requeste breeder verhaelt, vuyt te reyckene ende te betalene de somme van vier hondert Karolusgulden eens, met vyffentwintich gulden ter maendt, totter volder betalinge toe vande voors. IIII^{c} Karolusgulden, midts byde voors. supplianten den voors. Tresoriers ende Rentmeestere gevende gewoonlycke ende behoerlycke quitantie daertoe dienende. Actum ultima Februarii XV^{c} jaer ende XCI.

A. Dyck.

1592.

Die vande Laeckenhalle der stadt van Antwerpen hebben, opden XXV^{en} Aprilis XV^{c} ende LXXIIII, Zyne Majesteyt, op obligatie vande Leden deser Stadt, geleent in wit silverwerck der Hallen toebehoorende, vuytgebracht hebbende in gelde de somme van drye duysent drye hondert ende vyftich guldens tot XV stuyvers tstuck, tot betalinge vande IIII^{c}M guldens Zyne Majesteyt byde voors. Leden geaccordeert tot behoeve vande Spaenssche gemutineerde soldaten fortselycken alsdoen alhier in tstadt gecomen zynde, om vande selve somme met den intereste van dyen rentsgewyse jegens den penninck XVIe gerembourseert te worddene byde Staten van Brabant, duer middel vanden II^{en} hondersten penninck byde voors. Staten geaccordeert over tgeheel lant gegeven te worddene, alles volgende de brieven van seurete van Syne Majesteyt ende de voorscreven acte van consente respective daervan zynde, Ende alsoo die vander voors. Hallen daervan nyet en zyn gerembourseert wordden, alhier de voors. capitale penningen vuytgetrocken ter sommen als vooren van . . . . . . III^{m} III^{c} L gul.

Ende voor tverloop vande selve somme capitale, sedert den XXV^{en} Aprilis XV^{c} LXXIIII totten XXV^{en} Aprilis XV^{c} XCII, wesende XVIII jaren, naer advenant van rente den penninck XVIe, is II^{c} IX guldens vyf stuyvers tsjaers, gelyck andere particuliere persoonen vande Staten van Brabant zyn gerembourseert, gelt op tvoors. consent gefurneert hebbende, bedraegende ter sommen van

III^{m} VII^{c} LXVIII gul. XV st.

Bedraegende tsamen het capitael ende verloop ter somme van . VII^{m} C XVIII gul. XV st.

In minderinghe van welcke somme hebben myne Heeren vander Weth den voors. vander Hallen doen betalen duer desen tegenwoordigen rentmeester Jacques de Schot, met XXV guldens ter maent, de somme van IIII^{c} guldens, tot de erectie vanden altaer ende andere reparatien op der Hallen . . . . IIII^{c} gul.

Aldus soo resteert noch VI^{m} VII^{c} XVIII gul.

Die vande voorscreven Laeckenhalle syn te vreden ende hebben liberael ende eendrachtelycken geconsenteert der stadt ende gemeynte te geven volcomen acquit vande voorscreven resterende VI^{m} VII^{c} XVIII guldens, om hen daermede neffens de Staten vanden lande van Brabant te prevaleren, by middele van remboursemente, opden II^{en} C^{en} penninck mette betaelde IIII^{c} guldens, onder conditie naervolgende, te wetene,

Dat de voors. myne Heeren vander Weth henlieden furneren met gelycke XXV guldens ter maent, soo tot betalinge van tgene zy aende reparatien by hen gedaen noch ten achter zyn als anderssints, de somme van noch andere gelycke . . . . IIII^{c} gul.

Item tassigneren eene rente onder den zegel deser stadt, tot profyte vander Hallen, van C guldens tsjaers, den penninck XX, gelyck andere gereduceerde renten, inne te gaen halff Meert XV^{c} XCII, te betalen in twee termynen des jaers, videlicet tcapitael . . . . II^{m} gul.

Ende in eene obligatie oft acte vander Weth die vander Hallen te betalen terstont naerdyen dese stadt neffens de voors. Staten van Brabant, oft by middele vanden II^{en} hondersten penninck, de geheele somme van VII^{m} C XVIII guldens XV stuyvers sal hebben geprofiteert, de somme eens van . . . . . III^{c} XVIII gul. XV st.

Beloopende tsamen de partyen soo betaelt als bewesen ter sommen alleen van III^{m} C XVIII gul. XV st.

De stadt sal profiteren de reste, beloopende ter sommen van . . . . IIII^{m} gul.

Behalvens tgene de stadt noch sal comen te profiteren int hoochsel vanden gelde, midts ten tyde vande leeninge den Philippusdaelder maer cours en hadde ten pryse van

XXXVI stuyvers ende alle andere munte naer advenant, dwelck opde geheele capitale somme differeert ontrent XVIII^c gul.

Sal Uwen Eerweerdicheden gelieven te committeren twee commissarisen Schepenen vuyt de Weth, om met die vander Hallen desen aengaende te communiceren, om, tselve gedaen ende rapport gehoort, voirts geordonneert te wordden naer behooren.

Ter ordonnantien van mynen Heeren vander Hallen.

C. Dyck.

Aen myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der Stadt van Antwerpen.

Geven goetwillichlycken te kennen de Guldekens, Oude Schepenen ende Oudermans vande Laeckenhalle deser stadt, dat alsoo zy, supplianten, sekeren voet eendrachtelycken genomen ende gearresteert hebben van sekere goede presentatie aende stadt ende gemeynte te doene, volgende den bescheede hieraene gehecht, ende dat aengaende hen silverwerck ten tyde van *Fuera Villacos* der voors. stadt geleent, ende om deshalven te comen in communicatie, Soo est dat zy, supplianten, versuecken dat Uwen Eerweerdicheden gelieve daertoe te committeren twee commissarisen, Schepenen vuyt der Weth, om, tselve gedaen ende rapport gehoort, voorts te wordden geordineert naer behooren. Dwelk doende etc.

Ter ordonnantien van mynen Heeren vander Hallen.

C. Dyck.

---

22 Januari 1593.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen.

Geven met eerbiedinge te kennen uwe goetwillige ende onderdanige de Guldekens, Oude Schepenen, Wardeyns, Oudermans ende Greffier vande Lakenhalle deser voors. stadt van Antwerpen, hoedat alsoo inden jare XV^c^ LXXIIII, inde maent van April, de Leden derselver stadt hebben geaccordeert gehat tot behoeve vande gemutineerde Spaensche soldaten de somme van CCCC^m^ guldenen, onder de beloofte ende asseurancie van Syne Majesteyt van daeraff metten intereste van dien rentsgewyse tegens den penninck XVIe gerembourseert te wordden byde Staten van Brabant, deur middel vanden tweeden hondersten penninck byde voors. Staeten geaccordeert, alles volgende den bescheede daeraff synde, soo eest gebeurt dat, omme de voors. somme van CCCC^m^ guldenen te furneren, die voorschreven Lakenhalle, opden XXV^en^ Aprilis des jaers voors., op obligatie vande Leden deser voors. stadt, hebben geleent in silverwerc, verliesende het fatsoen, de somme van III^m^ III^c^ ende L guldenen, waeraff het verloop tsedert den voors. dage tot nu toe bedraecht boven de III^m^ VIII^c^ gulden, in minderinge van welcken capitale ende verloop bedraegende tsaemen VII^m^ I^c^ L guldenen, hebben Uwen Eerweerdicheden door den tegenwoordigen rentmeester Jacob de Schodt, aenden supplianten doen betalen alleenlyck IIII^c^ guldenen eens, sulcx dat den supplianten noch soude resteren VI^m^ VII^c^ ende L guldenen ombegrepen. Ende alsoo de supplianten, ter causen van het opmaecken van heuren autaer ende verchieren van hure camer ende ander lasten, noch groote sommen van penningen ten achteren syn, dat sy oock heur voors. camer heur volcommen chiraet geerne souden geven, dwelck mede dient tot chiraet ende loff van dese stadt, Bidden daeromme dat Uwen Eerweerdicheden gelieve den voors. rentmeestere tordonneren dat hy den supplianten anderwerven vuytreycke de somme van gelycke

IIIIc guldenen eens, te betalen met XXV gulden ter maent, ende aengaende de reste, syn de supplianten te vreden dese voorschreven stadt van Antwerpen eeuwelyck ende erffelyck daeraff te ontlasten ende theuren proffyte ende behoeve quyt te schelden, gelyck zy midts desen syn doende, op conditie ende sooverre Uwen Eerweerdicheden gelieve van het lest versetten vande Weth aff ende voortaene altyt den supplianten ende heure successeurs myne Heeren de Guldekens heure ordinarise gagien van Ic L guldenen ter causen van heuren dienst jaerlycx te augmenteren tot IIc guldenen, den voors. Greffier, in plaetse vande twee stuyvers sdaechs die hem van outs competeren voor comparitiegelt, tot dry stuyvers, ende den anderen supplianten tot heure comparitiedagen te verleenen alle de sondagen vanden jare, dat is het geheel jaer, waeraff datter de XV oft XVI den supplianten, midts den ommegangen ende processien, soo ordinarise als extraordinarise, daerinne sy hen moeten laten vinden, gepasseert worden, sulcx datter maer en resteren den supplianten toe te vuegen XXXVI sondaeghen, dwelck ten respecte vande voorschreven schult een cleyne saecke sal wesen, besunder oock geconscidereert dat de supplianten dese gratie van Uwen Eerweerdicheden sullen ontfangen ende accepteren nyet alleenlyck in voldoeninge vande voorschreven schult maer oock in recompensie van heuren dienst, soo wel des sondaechs als op ander dagen, aende poorten deser stadt als commissarisen ende anderssins int waecken ende ommegaen vande wycken hebben gedaen ende alnoch syn doende ende in toecommenden tyden meer ende meer te vlytiger selen doen sonder eenige voorder recompensie (by Uwen Eerweerdicheden by appostille op seker andere requeste in effecte belooft ende toegeseecht) daeraff te verwachten. Bidden daeromme oock om de voorschreven gratieuse augmentatie ende verleeninge als boven. Dwelck doende etc.

Philips van Ursel — Jan vanden Schoonhoven
Peeter van Ghemert — J. Baxius — M. Cnobbaert
Adriaen vander Heyden — A. Schoyte — A. Gerardi
N. Gillis — G. de Meere

Volgens eene authentieke kopij, stond er op den bladrand van het ingezonden rekwest geschreven:

Myne Heeren Burgemeesteren ende Schepenen, geleth hebbende op dinhouden deser requesten, vercleren te vreden te syne dat sy den supplianten (midts by hen tot behoeff van deser stadt cederende henne actie) zullen vuytreycken ende betalen de somme van vier hondert gulden eens, met hondert gulden van dry maenden tot dry maenden, tot volle betalinge vande voors. IIII^{c} gulden, ordonnerende den Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt inden gevalle als boven den supplianten de voors. IIII^{c} gulden inder manieren boven verhaelt vuyt te reycken ende te betalen. Ende belangende tvoorder versueek der supplianten, zullen deselve noch ter tyt hebben de patientie. Actum XXII Januarii XV^{c} jaer ende XCIII. Was onderteeckent: A. Dyck.

Deze kopij draagt nog de volgende aanteekening:

Ick onderscreven, als Greffier vande Laeckenhalle der stadt van Antwerpen, certificere dat, hoewel dappostille inde marge deser requeste gestelt is vanden XXII Januarii 1593 ende alsoe over de vier jaren geleden, nochtans nu ierst op date vanden transpoirte hiermede gaende, wesende de data XX^{en} Martii 1597, is by den Heeren vande voors. Laeckenhalle eerst geaccepteert geweest, ende dat daeromme de vier hondert gulden inde selve apostille geruert tot noch toe onbetaelt gebleven syn. Toirconden myns hantteeckens hier onder gestelt, desen XXII^{en} April XV^{c} ende zevenentnegentich. Was onderteeckent : N. Gillis.

Gecollationneert tegens doriginael requeste, apostille ende certificatie, ende bevonden taccorderen by my,

N. GILLIS.

Geven met eerbiedinghe te kennen de Dekens ende Oude Schepenen ende Waerdeyns ende Oudermans vande Lakenhalle deser stadt, hoedat zy opde requeste hieraene gehecht by Uwen Eerweerdicheden voor appostille gecregen hebbende prout inde selve appostille, ende gemerct dat noch in redenen noch in rechte gefundeert en vinden (onder correctie) dat sy eene bekende schult van III^{m} III^{c} ende L gulden, boven den interest van achthien jaeren, die dese stadt in heuren eygenen naem aende voors. Halle belooft heeft tallen tyden te betalen, souden quicteren ende cederen voor acht hondert guldenen eens, Versuecken daeromme dat Uwen Eerweerdicheden believe den supplianten de vier hondert gulden byde voors. appostille hun gegundt ter oirsaken inder voors. requeste vermelt, simpliciter te doen tellen in affcorttinghe vande voors. schult, sonder prejudicie van heuren voirderen heysch. Dwelck

---

20 Maart 1597.

Wy, Niclaes van Mechelen ende Daniel van Ranst, Schepenen van Antwerpen, maecken condt dat voor ons quamen Heer Dirick vanden Werve ende Heer Jan van Schoonhoven, beyde Ridders ende Guldekens, Meester Jan Bacx, Meester Michiel Cnobbaert, Oude Schepenen, Joncker Philips van Urssele ende Joncker Jan de Herde, Wardeyns, Joncker Aert Schoyte, Meester Andries Gerardi, Meester Peeter van Ghemert, Joncker Adriaen vander Heyden, Joncker Willem vanden Werve, Joncker Jan Roccocx, Oudermans, ende Niclaes Gillis, Greffier vande Laeckenhalle deser stadt, ende bekenden ende verlyden dat zy, midts den vier hondert Carolusguldenen eens die de Heeren Borgermeesteren ende Schepenen deser voors. stadt, by acte vander date den tweentwintichsten Januarii inden Jaere XV^{c} dryentnegentich, geteeckent A. Dyck,

gestelt inde marge van sekere requeste by hen overgegeven, ende midts de suppletie vande sondagen ende heylige dagen in respecte vande gagien hen comparanten geaccordeert byde voornoemde heeren, volgende der acten daeraff zynde, (boven noch andere vier hondert guldenen van te voren ontfangen) geordonneert hebben den Tresoriers ende Rentmeestere deser voors. stadt hen, comparanten, vuyt te reyckene ende te betalene, overgegeven, gecedeert ende getransporteert hebben, gaven over, cedeerden, ende transporteerden, midts desen, den Tresoriers ende Rentmeestere deser voors. stadt, vuyten name derselver stadt, de drye duysent drye hondert ende vyftich gulden metten intereste van dyen rentsgewyse tegens den penninck sesthiene verschenen sedert den vyffentwintichsten Aprilis inden jaere XV^c vierentseventich herwaerdere, daeroppe beloopen heeft het silverwerck dwelck die vande voors. Laeckenhalle ten voors. dage maende ende jare gefurneert hebben inde vier hondert duysent guldenen, die de Leden deser stadt geaccordeert hebben gehadt tot behoeve vande gemutineerde soldaten, naer luyt vanden bescheede daeraff zynde, dwelck sy hen hiermede overgaven, als wy verstonden, alsoe dat de voors. comparanten inde voors. qualiteyt de voors. drye duysent drye hondert ende vyftich guldenen metten intereste van dien ende den bescheede gelyck voors. is opdroegen met verthydene ende claerlyck quyte schouden tallen dagen ter deser voors. stadt behoeff, met allen hen recht dat sy inder voors. qualiteyt daeraene hadden ende houdende waren, ende bekenden dat sy egeen recht meer daeraene en behielden, sonder argelist, ende behoudelyck den Heere synen rechte. In kennisse van desen letteren besegelt met onse segelen, gegeven int jaer Ons Heeren als men schreeff anno CCCCC ende sevenentnegentich, twintich dagen in Meerte. Was onderteeckent: J. Boghe, ende besegelt met twee segelen van groenen wasse onder vuythangende in dobbele franchynen steerten.

Gecollationneert tegens doriginael transport ende daermede bevonden te concorderen by my,

N. Gillis.

---

15 April 1597

Jan Ockens, Rentmeestere generael deser stadt, ghy sult vander stadt wegen betalen aende Guldekens, Oude Schepenen, Oudermans ende Greffier vander Laeckenhalle alhier, de somme van vier hondert gulden over gelycke somme denselven by Myne Heeren toegevuecht ter saecken vande pretensien breeder in henne requeste vermelt, ende midts by hun tot deser stadts behoeve cederende hunne actie naer vermogen vanden appoinctemente collegiael gestelt inde marge van hunne requeste 22 Januarii 1593. Ende midts by u overbrengende dese jegenwoordige mette geappostilleerde requeste, de cessie oft transpoort der voors. hunder actie in data 20 der voorleder maent van Meerte, sal u tzelve in vuytgeven passeren. Actum XV Aprilis 1597. Was onderteekent: N. Rockocx, Joris Vekemans.

Sa 400 ₶ Arth.

Gecollationneert jegens doriginael ordonnantie ende daermede bevonden te concorderen by my,

N. Gillis.

---

22 Mei 1603.

Eerweerdige, Edele, Wyse ende seer Voorsienige Heeren,

Myne Heeren de Gedeputeerde vande Staten slandts ende hertochdoms van Brabant, etc.

Eerweerdige, Edele, Wyse ende seer Voorsienige Heeren,

Wy hebben gesien de requeste ende stucken aldaer gepresenteert ende overgegeven by Heere Silvester Pardo, als executeur vanden testamente van wylen des Bisschops Sonnii, ende om Uwe Eerweerdicheden ende Edelheden, volgende d'appostille opde selve requeste gestelt, dyen aengaende te informeren ende te dienen van onsen advise, soo sal deselve gelieven te verstaen dat wy, oversien hebbende verscheyde boecken ende pampieren, bevinden dat, alsoo de gemutineerde Spaensche soldaten inden jare LXXIIII waren gecommen

binnen deser stadt, ende dat het van noode was, om deselve te stillen, te lichten eene merckelycke somme van penningen, vele treffelycke heeren ende borgeren daerinne hebben gecontribueert, ende onder andere de voors. Heere Bisschop Sonnius, die tot dyen eynde overgebracht heeft alle syn silverwerck, ende alsoo tsamen gefurneert in twee partyen de sommen inde voors. requeste geruert, ende dat al op vast toeseggen vanden Commandeur generael doen ter tyt Gouverneur van desen lande, dat hy ende alle dandere contribuanten vande selve penninghen betaelt souden worden vute aenstaende bede, deselve bede neffens alle de partyen vande domeynen vanden lande tot dyen eynde verobligerende, dyenvolgende soo de Staten corts daernaer syn vergadert geweest, ende dat sy hadden geconsenteert neffens de andere provincien inde twee millioenen guldens, mitsgaders eenen hondersten penninck alsdoen geheyscht, behoudelyck dat daerane souden cortten tgene men soude bevinden byde selve Staten ende leden derselver daerop betaelt ende geanticipeert te syn, soo is staetsgewyse goetgevonden geweest, dat eerst dese stadt ende daernaer de andere steden, vryheden ende dorpen henne tachterheyt ende verschoten penningen daerane souden vinden, hebbende dyenvolgende de Heeren Staten, in betalinghe van henne quote inde voors. twee millioenen ende hondersten penninck, onder andere gebrocht ende geproufiteert de voors. partye vande gemutineerde Spaegnaerden ter sommen van vier hondert duysent guldens, ende om dese stadt deselve te doen valideren neffens hare quote die sy was innehoudende, is oock goetgevonden ende staetsgewyse den rentmeester in desen quartiere, Jan van Nyverseele, geordonneert dat, om te vinden de III^c L^M guldens daernaer byde voors. Staten oock geconsenteert, hy de cooplieden ende borgeren participerende inde voors. IIII^{c}M guldens sooverre soude sien te induceren, met assistentie vande stadt alhier, dat sy totte somme by hen gefurneert tot betalinge vande voors. gemutineerde soovele ander contant gelt souden willen furneren, ende dat men hen daertegens van deen ende dander somme soude geven rente den penninck sesthiene oft veerthiene ende lyfrenten naer advenant, oft wel behoorlycke brieven van obligatien van deen en dander

te restitueren met interest van VIII, IX oft X ten honderden, ende dyenvolgende soe hebben vele vande voors. crediteuren henne schulden oock alsoo laten reduceren, gelyck opentlyck is blyckende byde specificatie ende boecken daervan synde, zoo datter niet te twyfelen en is oft de voors. Staten hebben deselve partyen genomen thennen laste, ende in conformiteyt van dyen hebben oock daernaer tusschen de drye ende vier duysent guldenen vande selve schult oock aengenomen ende geaccepteert inde negociatie by hen gedaen tot voorderinghe vande dyckagie van Austruweele inden jare vyventnegentich, Ende alsoo de voors. partye vanden voors. Heere Bisschop Sonnius oock is van gelycke nature gelyck de bescheeden aende voors. requeste gevuecht tselve opentlyck syn medebrengende, soo dunckt ons dat Uwe Eerweerdicheden ende Edelheden qualyck cunnen ontgaen oft sy en behooren deselve schult oock te bekennen, tsy by maniere van rente te constitueren tot voldoeninghe van dyen, gelyck byde voors. requeste wordt versocht, oft anderssints by accorde, gelyck men metten voors. heere executeur oft andere vanden Capittele sal cunnen overcomen, behoudelyck dat tselve sy op eenighe gevuechelycke termynen, om alsoo dlant, dwelck in dese gelegentheyt niet dan te vele te lyden en heeft, niet te seere te overvallen, ende de voors. vanden Capittele nochtans op dander syde te geven eenich contentement, Verhopende ende vastelyck betrouwende dat sy hen inde redelyckheyt selen vuegen, ende by avonture hen oock mette capitale penningen selen laten genuegen, soo dat men met luttel schade daeraf sal connen geraken, Ons submitterende desniettemin tot beteren advyse. Ende hiermede desen eyndende ende ons thunwarts seer gebiedende, bidden den Almogenden

EERWEERDIGE, EDELE, WYSE ENDE SEER VOORSIENIGE HEEREN,

Uwe Eerweerdicheden ende Edelheden te gesparen tot salicheyt. Vut Antwerpen, desen XXII[en] Maii 1603.

Die uwer Eerweerdicheden ende Edelheden dienstwillige vrienden

BORGERMEESTEREN, SCHEPENEN ETC.

Bochius, Epistolæ publicæ, C. f° 246v.

9 November 1608.

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen.

Gheeft te hennen in alder oitmoet ende reverentie Abraham Melyn hoedat zyne huysvrouwe vader saliger, Franchois Heylen, heeft dese voors. stadt geleent, als zy was in grooten noot ende dangier vande Spaensche soldaten int jaer XVc LXXIIIItich, de somme van twee hondert gulden, alst blyckt by twee brieven geteeckent byden rentmeester deser stadt alsdoen was, hiermede gaende, ende hebben tot noch toe tselve gelt al den langen tyt gederft, tot groote schade ende interest. Soo is den suppliant biddende dat Uwen Eerweerdicheden gelieve te ordonneren aende Heeren Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt de voors. twee hondert gulden te betalen metten verloope van dyen, gelyck andere die sulcke oft dyergelycke schult zyn hebbende ende daeraff betaelt zyn. Dwelck doende etc.

Advys vande Tresoriers ende Rentmeestere, omme daerenteynden geappointeert ende geordonneert te worden naer behooren. Actum XXa Novembris 1608. A. Dyck.

Op den bladrand : Daernaer gehadt het advys vande voors. Tresoriers ende Rentmeestere, hebben myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen geordonneert den Tresoriers ende Rentmeestere ende Guillelme Maes, den suppliant vuyt te reycken ende te betaelen de somme van hondert gulden eens, begrepen in zeeckeren schultbrieff hiermede gaende, vander daten den sevensten Maii anno XVc ende LXXIIII, ende overbrengende dese met quitantie daertoe dienende, zal gelycke somme in vuytgeven zynder rekeninghe worden gepasseert. Actum XXI Augusti anno 1609. A. Dyck.

Requestboek 1608, fo 216v.

22 *October 1612.*

Aen myne Eerweerde Heeren Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Verthoont derffgenaemen van wylen Andries Snellincq hoedat inden jaere XV^c LXXIIII, ten tyde vande mutinatie vande Spaensche soldaten alhier binnen Antwerpen, den voors. Snellincq bedwongen is geweest aende voors. stadt te leenen de somme van vier hondert gulden eens, als blyckt byde copyen auctentyck vande obligatien hier annex, ende want den tyt overlange overstreken is dat de betaelingen vande voors. obligatien hadde behooren gedaen te wesen, volgen dinnehouden derselve, Versuecken daeromme de supplianten dat Uwen Eerweerdicheden gelieve te ordonneren aenden Rentmeestere deser stadt ten eynde hy aen hunlieden voldoen de voors. somme metten verloop van dyen. Dwelck doende, etc.

Sy dese gestelt in handen vande Tresoriers ende Rentmeestere deser stadt om, hen rapport gehoort, voorts gedaen te worden naer behooren. Actum 22 Octobris 1612. J. JACOBEUS.

Requestboek 1612, f° 212v.

---

7 *Januari 1637.*

Aen myne Eerweerde Heeren Borghermeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen.

Verthoont reverentelyck Cornelis van Nispen dat wylen Signor Gillis Hooftman den ouden, inden jaere 1574, ten tyde vande *Fuera Villacos*, tot betaelinge vande Spaensche soldaten aen dese stadt heeft doen furnieren merckelycke somme van penningen, bedraegende in capitael, behalvens den interest, ontrent de 27 hondert ponden grooten Vlems, voor welcke voors. schult eenige particuliere gegeven hebbende henne obligatie, heeft de voors. stadt, als wesende haer eyghen schult, voor deselffve gheintervenieert,

waerover mede diversche procedueren syn ontstaen ende tot diversche reysen middelen van accordt ende moderatie gheproponeert, dan alsoo het de voors. stadt te swaer scheen te vallen de voors. schult met alle de verloopen interesten int gheheel te moeten betaelen, dat mede inde voors. schult d'erffgenamen van wylen Signor Peeter Panhuysen heredeerden tusschen de vyff ende ses hondert ponden grooten Vlems capitaels ende den voors. Signor Gillis Hooftman achtergelaten hadde elff levende kinderen, die altemael hooftsgewyse heredeerden inde voors. schult, dat mede de voors. stadt niet en verstont stuckxghewyse t'accorderen, maer pretendeerden, in cas van accorde, eens int gheheel vande voors. schult ontslaghen te syn, Soo ist daerdoor ghebeurt datter noynt geen accort heeft connen ghetroffen worden, ende is alsoo de voors. stadt met de voors. schult tot noch toe belast ghebleven, dan alsoo den suppliant teghenwoordich is gheworden eygenaer ende meester vande voors. schult, ten minsten van over de twee dusent ponden grooten Vlems capitaels, ende dat de reste is competerende Anthonis pretenderende te voren den bynaem van Hooftman, die den suppliant verstaet mede wel gheresolveert te syn om met Uwen Eerweerdicheden neffens den suppliant tot een redelyck accordt te verstaen, waerdoor dese stadt vande voors. deuchdelycke schult gansch ende gheheel sal connen ontlast worden, Soo keert hem den suppliant tot Uwen Eerweerdicheden, oodtmoedelyck biddende deselffve ghedient syn te committeren commissarissen, om over het verdrach ende accordt vande voors. schult met den suppliant te comen in communicatie. Dwelck doende, etc. Onderteeckent : C. van Nispen.

Myne Heeren Borgermeesteren ende Scepenen hebben ghecommitteert Jan Roose, Schepene, Meesters Jacques Edelheer ende Ambrosius Roose, Pensionarissen deser stadt, ten eynde in desen versoecht. Actum 7 Januarii 1637. Onderteeckent : E. Fabri.

Requestboek 1636-37, f° 246v.

EINDE VAN HET XXIIe DEEL. — FIN DU XXIIe VOLUME.

